Smithsonian
Institution
Libraries

Gift of

an Anonymous Friend

of the Smithsonian

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XI. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXIII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

QH
7
C66
v.11
SCNHRB

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

D. CHRISTIANVS GOTTLIEB LVDWIG.

Quicquid in variis negotiis vitae agendum occurrit, quamuis multo et aerumnoſo ſaepius labore conſtet, dummodo honeſtum ſit et vtile, ac bene etiam procedat, id nos inſigni oblectamento afficit, vt, cum ad finem laborum properamus, ad alia, eaque praeſtantiora negotia adeunda compellamur. Sunt certe, vt aiunt, acti labores iucundi, nec eſt profecto, quod animos noſtros maiori voluptate exhilarare et replere poſſit, quam rerum recte actarum memoria.

In his negotiis ex voto peractis ea quoque repono, quae cum amicis optimis in colligendis Commentariis de rebus in ſcientia naturali et medicina geſtis ſuſcepi, et ita ad finem quendam deduxi, vt ſpeci-

mina, decem voluminibus propoſita, eruditis non prorſus diſplicerent, ſed potius, abſit iactantia dicto, probarentur. Quid quod non tantum in ſupplementis iam inceptis et indicibus vniuerſalibus digerendis verſamur, ſed de laboribus his continuandis cogitamus.

Non exiguum emolumentum ex laboribus his percepimus, cum neque in cultura ſtudiorum feliciter progredi, neque doctrinae noſtrae alumnis vtiles eſſe potuiſſemus, niſi indefeſſum ſcriptorum recentiorum examen nos ad rerum naturalium cauſſas accuratius indagandas impuliſſet. Egregium itaque dictum, quod in apes conuenit, nobis elegimus, quae non ſibi tantum, ſed aliis quoque mella colligunt: nos enim eodem modo non nobis tantum notitiam rerum, ad ſtudia noſtra pertinentium, multa cum cura parare allaborauimus, ſed aliis quoque ſimilem operam praeſtare anniſi ſumus.

Eruditi autem hi labores, cum animum a multis curis auocare poſſent, his potiſſimum temporibus nobis grati fuerunt, quae turbulentis belli viciſſitudinibus nos quaſi ſuppreſſerunt. Saepius quidem de triſtibus belli calamitatibus conqueſti, et curis delaſſati, opus inceptum deponere voluimus, ſed laborum taedium ſuperauit ſpes et fiducia in Deum, vt lubenter tandem ad labores noſtros rediremus.

Multa vero ſunt, quae nos ad continuationem operis ſuſcepti inuitent, et quaſi compellant: ſperamus enim omnino, pace terris noſtris et vniuerſae Europae reddita, ſubſidia varia, quibus hactenus caruimus, inprimis

DSI

primis commercia literaria, ſine quibus res noſtrae conſiſtere nequeunt, nobis porro parata fore. Iam nos excitant laudes et adhortationes exterorum quoque amicorum; inuitant libri noui haud pauci, iique excellentiſſimi argumenti, ad examen cum voluptate et oblectamento ſuſcipiendum; compellit nos amor ſtudii ad diſquiſitionem variorum inuentorum, quae non ſine attentione negligi poſſunt. Minime tamen, quae nouitatis ſtudio oblectamentum pariunt, tantum quaerenda ſunt, ſed ea potiſſimum, quae varias artis ſalutaris et ſcientiae naturalis doctrinas noua et certa inſtitutione illuſtrant, examen exigunt.

Sed cum hoc opus non niſi vnita amicorum opera confici poſſit, dolendum omnino eſt, quod viciſſitudines temporum ſolertiſſimos laborum ſocios nobis ſaepius eripuerunt, quorum opera cum fructu vſi ſumus. Ex his alios morte praematura ereptos lugemus, alios tot laboribus pro ratione ſtudiorum noſtrorum implicatos videmus, vt otia literaria paucis tantum concedantur, negotioſa potius vita multos eneruet, et a tranquilla ſtudiorum cultura remoueat. Attamen ſtudiorum dulcedine captis nullum ſaepe relinquitur oblectamentum, quam quod in nouorum ſcriptorum crebra et diligenti lectione ineſt. Et cum ampliſſimus ſtudiorum noſtrorum ambitus alium hac, alium alia doctrinarum parte colenda magis occupatum teneat, tandem tamen tot diuerſi labores ad vnum conſilium referuntur, quod nobis tradenda hiſtoria literaria medico-phyſica recentiori propoſuimus.

Eſt certe in rebus eruditis proponendis, intelligendis et diiudicandis aliqua vis, ex ſola do-

ctrinarum ratione deprompta, ſed et his, vt omnibus aliis rebus, exercitatio eam, quam deſideramus, praeſtantiam addit. Si ſcientiae ambitum animo comprehenderimus, non tantum ab aliis expoſita facilius legimus, ſed ad illam quoque velut normam ſcientiae noſtrae magnitudinem verius exigimus, et quid ex his noſtrae, quid aliorum cognitioni addi poſſit, melius intelligimus. Quae res ita facillima eſt, ſi is, qui nos eruditis ſcriptis inſtruit, ſimul oſtendat, a quibus auctoribus ſua acceperit, et quid ipſe potiſſimum addiderit; ex his enim ſcriptis et ſyſtema formatum corrigimus, et ſcientiae noſtrae cumulum addimus. Qui compilatores ſunt, ii nobis non niſi partes diſciplinarum, easque ſaepe incompletas exhibent, attamen, cum nos in conquirendis variis doctrinae noſtrae partibus ſubleuent, non prorſus contemnendi videntur, inprimis ſi fontes, ex quibus hauſerunt, candide indicent, et in deligendo diligentes ſint. Hinc ſi in relationibus noſtris inſtituti rationem indicamus, et quae pulchra ſunt, vel etiam interdum paradoxa annotamus, officio noſtro ſatisfecimus; lectores enim inde ſatis ſuperque intelligunt, quid in eiusmodi libro, ſi modo euoluere velint, inuenturi ſint.

Quod ſi vero ſcripta occurrant, quae nos prorſus non inſtruant, nihil quoque exhibeant, quod cum aliis communicare queamus, haec ideo ſine recenſione ſeponenda ſunt. Sic certe ſiniſtrum iudicium de vllo libro ferre vix opus eſt; ſi enim inueniatur vnus vel alter, qui non vbique, ſed ſparſim tantum, quaedam non prorſus contemnenda tradat, non ille quidem laudem magnopere meretur, ſed paucis verbis tantum, quae quodammodo vtilia eſſe poſſint, indicanda

ſunt,

ſunt, et ſaepe ex elegantia vel dignitate rei, ex taedioſo item labore, quem in re aliqua ſuſcepit auctor, aliqua laus accedit non prorſus ſupprimenda. Et in iis, quae manca ſunt, ab iniqua obtrectatione abſtinendum eſt, ea potius, quae deſiderantur, inprimis ſi ardua ſint, vlteriori auctorum et aliorum diligentiae commendentur, quo inpoſterum perficiantur.

Laudis et cenſurae aliquis modus ſit, ſunt enim non ea tantum, quae nobis placent, ſed quae, quacunque ratione id fiat, ad vniuerſi ſtudii culturam aliquid conferunt, ſi non laudanda, at commemoranda. Non vna, et breuis ſemper, quam deſideramus, inueniendi reperitur via, ſed ſi varii ad vnum tamen finem tendentes ſuſcipiuntur labores, ſcientia magis magisque extollitur, confirmatur et perficitur. Non vera tantum et certa inuenta nos inſtruunt, ſed erroribus aliorum moniti ſaepe efficacius inſtruimur, et incerta quaedam via, ab inuentore errante tentata, vitatur, ne in eundem errorem incidamus. Nemo ideo reprehendendus eſt, quod errauit, ſed veniam a nobis obtinebit, ſi, omni cura adhibita, finem praefixum tamen non attigit. Pauci enim omnibus ſubſidiis ad rem exequendam inſtructi fuerunt, qui ſi ea, quae ipſis conceſſa erant, bene adhibuerint, acerbam cenſuram non merentur. Porro non ii tantum laudandi ſunt, qui nouis inuentis inclaruerunt, ſed et hi, qui inuenta veterum et recentiorum comparant, et inde vel concluſiones certas ducunt, vel dubitandi rationes exponunt, vel alios inſtruunt, vt in ea re elaboranda maiori cum fructu verſentur, quo tandem ad maiorem inuentorum excellentiam accedant.

Sic nemini moleſti omnes inſtruimus, et hiſtoriam ſcientiarum praeſentis ſeculi declaramus, quod quidem non noſtris tantum, ſed futuris quoque temporibus vtile eſſe poteſt, cum compendium omnium laborum ab eruditis ſuſceptorum ideo faciamus, vt ſyſtematum conditores ad fontes, ex quibus haurire poſſint, ducantur, et fundamenta ac monita inde colligant. Variae ad ſcientiam ferentes viae iniri poſſunt, aliae tritae et planae, aliae ſalebroſae et aſperae, et qui ſcientias tradunt, vel veterum doctrinam commendant et illuſtrant, vel res nouas oſtendunt. Scripta, quae ſcientiarum illuſtrandarum cauſſa prodeunt, interdum iudicio ſubacto elaborata ſunt, interdum imaginationis vi nimium excitata, vel probabilia vel paradoxa, vel tandem prorſus falſa tradunt; vera igitur commendanda, dubia corrigenda, erronea tandem ſupprimenda et reiicienda ſunt. Sic dies diem docet, et labores noſtri recte inſtituti eodem modo, et forte melius quam hactenus, nos ad exoptatum finem deducere poſſunt.

Ordo autem commentariorum noſtrorum a norma hactenus conſtituta non recedet, exhibendae et porro ſunt relationes de nouis libris, inprimis vero diaria eruditorum, quae varias doctrinas ſimul illuſtrant, et ad verum incrementum ſcientiae naturalis et medicinae multum conferunt, hoc examen exigunt, quoniam pauci haec ſcripta periodica per multos annos continuata colligunt, quibus deſtituti in rebus, quae ad noſtras ſcientias pertinent, ad haec excerpta prouocare poterunt. Haec igitur ſuccincta quidem, attamen completa erunt, quorum commoda

ad

ad vniuerſam ſcientiam ſe diffundent, aliae vero doctrinae partes in diariis contentae, quae vel ad nos non pertinent, vel minus completae ſunt, titulis citatis tantum indicabuntur.

Simili ratione opera ſplendida, et magnis ſumptibus comparanda locum in noſtris collectionibus poſtulant, cum pauci ſint, qui his bibliothecas ornare poſſint, attamen notitiam quandam rerum, quae ibi traduntur, exigant. Idem requiritur in libris, quae res ſpecialiſſimas tractant, a multis quidem negligendas, nonnullis tamen vtiles. Tandem et libelli in noſtris commentariis annotari merentur, quorum pauca exemplaria prodierunt, ſed qui rem notatu dignam exhibent.

Cum vero haec forte ſciendi cupiditatem ſatient, vtilitatem autem nullam afferre videantur illis, qui ſeuerius non niſi ipſas ſcientiae partes in vero nexu excolendas eſſe, aſſerunt: in qualibet parte a nobis edenda eo reſpicietur, vt aliquot ſcripta ſeligantur, quae vniuerſa vtilitate ſe commendent, et in ea re ad varias doctrinae medicae partes attendetur, quo omnes lectores inter alia plura, quorum notitiam hiſtoricam tantum deſiderant, rem quandam ipſis prae reliquis probatam inueniant. Praecipue autem noua inuenta, quae inter doctos variis controuerſiis agitantur, vti praecedenti decennio hiſtoria inoculationis variolarum, et ſenſibilitatis et irritabilitatis partium corporis animalis, ſuccincte indicanda ſunt.

Quoniam autem non Germaniae tantum eruditis, ſed et exteris ſatisfacere annitimur, id ſedulo agemus, vt ſcripta in variis Europae prouinciis euulgata ita miſceantur, vt Anglus italica et Italus anglica ſcripta praeſtantiora cognoſcat. Copiam librorum hac in re magis timeo, quam inopiam, in ipſa enim pauperie, in quam nos triſte bellum coniecit, tantus iam adeſt librorum cumulus, vt eum vndecimum volumen capere nequeat, etſi et in charactere typographico et in forma libri eligenda eo reſpeximus, vt multa vno folio comprehendi poſſent. Cum itaque iam copiam librorum praeuideamus, omnibus indicandis locum non concedi poſſe ſimul perſpicimus. Agamus tamen id, quod vllo modo cum commodo lectorum noſtrorum praeſtare poſſumus, quae vero non exequemur, ea condonabunt aequi iudices, qui et in his, quae hactenus praeſtitimus, lubenter acquieſcunt, dummodo ſelectum et normam nobis praeſcriptam attendamus. Forte etiam ea, quae vſitato voluminum numero non comprehendi poſſunt, in ſupplementis, citius quam nunc exarandis, addituri ſumus.

Hi labores iam exhibent notitiam ſtatus praeſentis ſcientiarum, ad phyſicam et ſpeciatim medicinam pertinentium, neque tamen noua phyſico-medica inpoſterum negligemus, inprimis cum ſperemus, pace reddita, accuratiora commercia literaria his continuandis exhibitura eſſe materiem. Et vt hactenus memoriam virorum in arte noſtra illuſtrium et demortuorum poſteritati commendauimus, ſic et inpoſterum id agemus, vt vitae celebrium medicorum commentarios noſtros ornent.

In

In his itaque vt decet praeſtandis amicorum noſtrorum, in variis prouinciis Europae degentium, opera carere non poſſumus. Cum etiam hucusque varia, quae ad incrementa et fata ſcientiarum noſtrarum pertinent, literis priuatis nobiscum communicata fuerint, nulli dubitamus, fore, vt et inpoſterum nobis faueant Viri, de re literaria medica meritiſſimi. Id tamen ſimul ab iis petimus, vt in literis hac de cauſſa ſcriptis omnia ſollicite annotent, beneque perpendant, multa, quae ipſi videant quotidie et audiant, illis nota eſſe, quae tamen ab aliis ignorentur, et, ſi a nobis negligantur, defectum inferant. Sic enim in nominibus et titulis virorum, de quibus agitur, non tantum charactere facile cognoſcendo vtantur, ne literae confundantur, ſed etiam nominibus eruditorum integris notatis efficiant, vt cognomine vel munere, quo funguntur, ab aliis eiusdem nominis diſtinguantur. Satis enim patet, hiſtoriam literariam ex nominum confuſione magnum pati detrimentum.

Idem quoque de indicandis librorum titulis valet. Cum enim non omnes libri in noſtras manus perueniant, nec a nobis recenſeri poſſint, colligimus tamen titulos vel ex aliis diariis, vel ex literis amicorum, vt, ſi non plenaria, aliqua tamen ſcriptorum editorum notitia tradatur. Ex diariis hanc notitiam multo ſtudio conquirimus, ſed, vt hactenus, ſic etiam inpoſterum ab exteris eruditis petimus, vt titulos librorum, qui in manibus eorum ſunt, accurate ſcriptos nobiscum communicent, quo eos in collectionibus noſtris conſignare, et monita quaedam, quae inprimis nouas editiones concernunt, adiicere queamus.

Cum

Cum autem decem volumina iam edita cum ſupplementis et indicibus ita inſtituerimus, vt vnum et completum opus, ab anno quinquageſimo ad ſexageſimum huius ſeculi, res ad ſcientiam naturalem et medicinam pertinentes ſiſtat, nonnullis forte melius facturi fuiſſe videbimur, ſi nunc nouo titulo, et primo volumine iterum incepto alterum, quod ingredimur, decennium ſeparatim tradidiſſemus: quoniam autem ipſa operis ratio non mutata eſt, ſatius eſſe duximus, continuatis voluminibus ea, quae nunc edenda ſunt, cum prioribus coniungere, ii enim, qui priora volumina comparare nequeunt, quanquam bibliopola adhuc exemplaria integra habet, in hoc vndecimo noui decennii labores conquirere poſſunt.

Faxit vero ſummum numen, vt vota noſtra et labores, quos in emolumentum ſtudiorum phyſico medicorum ſuſcepimus, exoptatum euentum habeant. Seruet felicitatem Vniuerſitatis noſtrae literariae, vt, omnibus proſpere ſuccedentibus, ſtudia vniuerſa, et noſtra quoque vere colantur. Dabam Lipſiae, Menſe Iulio. A. O. R. MDCCLXIII.

I. Phi-

I.

Philoſophical Tranſactions giving ſome Account of the preſent Undertakings ſtudiis, and Labours of the Ingenious in many conſiderable Parts of the World. Vol. LI. Part. II. for the Year 1760. London. printed for L. Davis and C. Reymers Printers to the Royal Society 1761. 4. a pag. 459. ad p. 977. tab. aen. 13.

h. e.

Tranſactiones Philoſophicae cet. Voluminis LI. pars II. ad annum 1760.

40)

Epiſtola PETRI COLLINSONI *ad* I. TH. KLEIN *de migratione hirundinum* *). p.459.
Hirundines auibus migrantibus non eſſe annumerandas, ſed in vicinis paludibus hiemem tranſigere, fuit quorundam ſententia, quam KLEINIUS, hiſtoriae naturalis peritia celeberrimus, ſuam fecit. Eam ſententiam Cl. COLLINSONUS hic impugnat, his fere vſus argumen-

*) Lecta d. 9 Mart. 1758.

gumentis. Non apparet, quo pacto circulus ſanguinis in his auibus, ſub aqua merſis, per hiemem continuari ſine reſpiratione poſſit. In vdis prope Tameſin locis nemo vnquam, quod quidem conſtet, hirundinem aliquam ſub aquis reperit, torpentem, ſed adhuc tamen viuam, etſi quotannis ſub finem Septembris magna hirundinum agmina in inſulis huius fluuii, arundinis et ſalicum plenis, conſpiciuntur. De quibusdam ſaltem generibus hirundinum certum eſſe videtur per hominum fide dignorum teſtimonia, ea trans mare volare autumni tempore. Inter hos teſtes Cl. ADANSONUS (Hiſt. de Senegal p. 67) ab Auctore laudatur. Et de ripariis hirundinibus, quas KLEINIUS affirmat in iisdem cauernis, in quibus nidificauerint aeſtate, manere per hiemem torpentes, certo comperit Auctor, id falſum eſſe, poſtquam huiusmodi cauernas amicus quidam Auctoris ſollicite perquiſiuerat.

p.465. 41) IACOBI SHORT, *M. A. S. S. obſeruationes Cometae; menſe ianuario anni 1760 viſi.*

p.466. 42) IO. MICHELL, *M. A. obſeruationes eiusdem Cometae.*

p.467. 43) NICOLAI MUNCKLEY Equ. *obſeruationes cometae eiusdem.*

p.469. 44) MARCI DAY, *de eodem Cometa relatio.*

p.470. 45) IO. RUTTY, *M. D. commentatio de aquis vitriolicis in inſula* Mona, *in qua ſimul de fonte medicato* Hartfellenſi, *qui in Commentariorum Edinburgenſium Vol. I. et in Transact. Philoſ. Vol. XLIX. deſcribitur, quaedam annotantur, harumque aquarum cum aliis hoc*

genus

genus aquis comparatio inſtituitur *). Quum aquae vere vitriolicae rarius occurrant, Cl. Auctori dignus, quem accuratius deſcriberet, viſus eſt hic fons, qui in inſulae Monae pago, *Amlwch* dicto, proxime montem *Trasklwyn* reperitur. Grauitas ſpecifica illi eadem eſt, quae aquae diſtillatae, ſapor ſubacidus et valde nauſeoſus, cupri ſuſpicionem afferens, quem per plures dies expoſitus aeri retinet, licet nec cupri, nec ſulphuris aliud indicium vllum praebeat. Si gallis haec aqua infunditur, colore tantum ſubcoeruleo ſtatim tingitur, ſed poſt aliquot horas atramenti diluti colorem, et poſt plures dies pulchre coeruleum ducit, qui pauco ſpiritu vitrioli deſtruitur. Cum ſolutione cinerum clauellatorum, et cum ſpiritu ſalis ammoniaci fermenteſcit valide, et ochram viridem dimittit; cum ſyrupo violarum colorem viride fuſcum oſtendit. Lac coagulat, aequali parte affuſa. Sedimentum, in crucibulo candefactum, ad inſtar minii rubrum fit, et a magnete trahitur. Ex quibus omnibus apparet, hanc aquam vitrioli ferri valde grauidam eſſe. Inueteratis vlceribus medetur, et ſcabioſis, qui ea lauantur, conducit: bibi ſine nauſea plus quam hemina (*halfa Pint*), eaque multa cum aqua pura mixta, non poteſt, et ſic in dyſenteria, fluore albo, hydrope, ictero, aliisque certis morbis, opem tulit. Plures acidulas huic ſimiles Auctor nominat, quae in Anglia et Hibernia ſcatent. An in morbis pulmonum ſemper ſalutares ſint, dubitare adhuc videtur, et optat, vt quae de aquarum *Hartfellenſium* efficacia ad curandam phtiſin iam confirmatam Edenburgenſes annotarunt **), pluribus medicorum ibi degentium obſeruationibus extra dubium ponantur. Fatetur tamen, in nonnullis pulmonum

*) Lecta d. 17 Ianuar. 1760.

**) vid. noſtr. Commentar. Vol. V. P. I. p. 66.

monum morbis acidulas quasdam vtiliter cum lacte datas eſſe.

p.477. 46) *Relatio de parte Americae, quae Kamtſchadalia proxima eſt, quam ex* KRASHENNICOFFI *deſcriptione Kamtſchadaliae, Petropoli anno* 1759 *edita, excerpſit et cum Societate R. communicauit Reu.* DUMARISQUE, *S. S. Th. D. et apud mercatores Anglos Petropoli degentes ſacrorum miniſter* *). Ora Americae inter 52 et 60 gradum latitudinis borealis vbique fere parallela eſt littori Kamtſchadalienſi, quod inde ab extremitate Kuriliae vsque ad promontorium Tchukotski, per 37 gradus longitudinis circiter, a plaga inter auſtrium et occidentem media verſus plagam inter ſeptentriones et orientem mediam protenditur; et inter hoc promontorium atque oppoſitam Americae continentem mare non vltra duos gradus cum dimidio latum eſt. Quam propinquitatem aeque ac multitudinem interiectarum inſularum, et vtriusque littoris ſimilitudinem perpendens STELLERUS iudicauit, hac parte olim Americam Aſiae iunctam fuiſſe. Eſt autem hic tractus Americae longe fertilior, parte oppoſita Aſiae. Maxima ibi eſt ruborum copia, inter quos STEL-
p.481. LERUS eiusque comites ignotam rubi idaei ſpeciem viderunt, cuius baccae ſingularis erant magnitudinis et ſaporis. Ex animalium marinorum et terreſtrium genere potiſſimum frequentes ibi viderunt vitulos marinos, fibros, balaenas minores, carcharias, marmottas minores, vulpes rufas et albas; ex auibus notis picas, coruos, (inter hos coruos aquaticos maximos criſtaceos, periophthalmiis cinnabarinis, poſtea candidis), cygnos, anates, graculos, ruſticulas, columbas Groenlandicas, et anates arcticas ſeu

*) Lecta d. 24 Ian. 1760.

ſeu *Mitſchagatkas* (h. e. alcas monochroas, ſulcis tribus, circo duplici vtrinque dependente), ac praeter has, plurimas alias, in Europa ignotas, colorum pulchritudine notabiles. Incolae huius orae veſcuntur herbis, piſcibus et animalibus marinis, cibumque ſibi more Kamtſchadalienſium praeparant, famem etiam perinde, atque hi et ceterae Siberiae gentes, cortice populi vel pinus ſiccato depellunt.

47) THOMAE BARKER, *Equ. annotationes de mutationibus ſtellarum* *). Colorem Sirii, quae ſtella hodie candida apparet, olim rubicundum fuiſſe, veterum teſtimoniis oſtenditur. p.498.

48) *Modum, quo ſal ammoniacus in Aegypto paratur, e relatione a Cl.* HASSELQUIST *Cl.* LINNAEO communicata, deſcribit IO. ELLIS, *Equ. R. S. S.* **). Quae hic leguntur, a nobis iam enarrata ſunt ***). p.504.

49) *Montium quorundam praealtorum, magna ligni foſſilis copia quaſi infarctorum, breuis deſcriptio* SAM. CHRIST. HOLLMANNI, *Phil. Pr. Goetting. et S. R. S.* ****). De duobus montibus Vir Cl. hic perſcribit. Alter haud procul ab oppido *Munda*, p.506. ad Verrae et Fuldae confluentem poſito, verſus meridiem ad altitudinem aſſurgit, quam Auctor 1150 circiter pedibus Pariſinis aequalem aeſtimat. In huius montis ſuprema fere eſt planities, ad 600 circiter orgyiarum latitudinem et 700 longitudinem extenſa, ſub qua ad 5, 10, vel 15 pedum profunditatem

*) Lecta d. 31 Ianuar. 1760.
**) L. eodem die.
***) vid. Comment. noſtr. Vol. III. Part. III. p. 540.
****) L. d. 14 Febr. 1760.

tatem ingentia lignorum foſſilium ſtrata reperiuntur. Illud, quod tunc, quum Auctor ibi adeſſet, perfodiebatur, 20 pedes profundum erat, et ſub fundo eius lapideo aliud eiusdem ligni ſtratum repertum eſt per terebram, in quo, ea ad 30 pedum profunditatem adacta, fundum nondum tetigit. Haec ligna in ſtratis ſuis ita ſibi inuicem incumbunt, vt lapidum, in lapicidinis ſibi inuicem horizontali in ſitu incumbentium, formam fere referant, et tam arcte ſe contingant, vt vix quidquam terrae interiectae obſeruare liceat; quo fit, vt, vtrum arbores integrae, an arborum diuiſarum partes fuerint, ex quibus iſtius modi ſtratum factum ſit, difficulter dici poſſit. Temporis longinquitate et humiditate adeo fragilia haec ligna facta ſunt, vt et rimarum, quaquauerſus excurrentium, plena ſint, et loco ſuo mota in maiores minoresue portiones facile dilabantur. Color eorum a fuſco ad nigrum fere tendit. Limo humoque interlabente ita plerumque inquinata et obducta ſunt, vt a gleba terreſtri primo adſpectu non multum differant; ſed aqua purgata, et aeri expoſita, naturam ſuam mox produnt, adeo, vt nemo non ſtatim lignum agnoſcat. Poſſunt etiam optimae notae carbones ex illis parari, ſi eodem modo tractentur, quo carbonarii noſtri ex ligno recenti carbones parant. Sed in illis tamen carbonibus magna copia acidi reſidere ſolet. Sunt enim haec ligna foſſilia tanta bituminis aluminisque copia impraegnata, vt non ignem ſolum facile concipiant, ſed et ipſorum ſub dio combuſtorum cineres multum aluminis fundant. Non raro elegantiſſimi inter ea pyritae reperiuntur, qui aeri quidem aliquamdiu expoſiti dehiſcunt, et in puluerem toti reſoluuntur, qui aluminis ſulphurisque floribus, et pauca terra martiali conſtat, ſed conſeruari tamen poſſunt, ſi aqua feruens tamdiu ipſis affundatur, do-

nec

nec nullum ab ipſis odorem et colorem trahent, et ipſi deinceps probe exſiccati ab aeris humidioris acceſſu defendantur. Montis, ex quo haec ligna effodiuntur, vertex ſummus, lapidibus ingentibus fere totus conſtratus, arboribusque proceris conſitus eſt, et in hac ipſa etiam montis ſummitate ſtrata quaedam lignorum foſſilium inſunt. Alter mons eſt in *Haſſia* prope *Allendorfium*, quod oppidum in confiniis Thuringiae ob ſalinas celebre eſt. Altior eſt illo, et 1970 circiter pedibus Pariſinis altitudinem eius aequalem aeſtimari poſſe Cl. HOLLMANNUS ex obſeruationibus barometri collegit. In viſcera huius montis, in altitudine pedum ad 1500, cuniculis actis, immenſa bituminis et ligni foſſilis copia ibi deprehenſa eſt. Illud nitore et nigredine ad gagatem proxime accedit, duritie vero parumper ab eo differt. Hoc eiusdem generis eſſe videtur, atque antea deſcriptum lignum; minus tamen nigricans eſt, neque multum aluminis, aut alius ſalis mineralis, bituminisue in ſe continet. Strato autem ligni foſſilis bitumen, ad duarum circiter orgyiarum (ſeu ſexpedarum Gallicarum) altitudinem, tam exacte vbiuis incumbit, vt ſuperfuſum quaſi eidem eſſe videatur; bitumini tectum lapideum aeque arcte incumbit.

50) *Experimenta quaedam electrica, in litteris R. P.* IO. BAPTISTAE BECCARIAE, *Profeſſoris Philoſ. experim. Taurinenſis ad Cl.* BENI. FRANKLINUM, *Iur. D. et R. S. S. d.* 24 *Decemb.* 1757 *datis deſcripta* *). Cur corpus non electricum ad corpus electricum accedat, ratio haec Auctori epiſtolae eſſe videtur, quod ignis electricus in corpore electrico abundans, dum traiicit in alterum corpus, p. 514.

 aerem

*) Lecta d. 14 Febr. 1760.

aerem interiectum loco ſuo dimoueat, ideoque aer qui corpori non electrico a tergo adiacet, nunc ſublato aere intermedio, ruat verſus corpus electricum, et corpus alterum verſus illud trudat. In quam ſententiam, quam alii dudum miſſam fecerunt, hoc praeſertim adductus eſt experimento. In lance antliae pneumaticae fixerat virgam metallicam, cuius ſuperior extremitas figuram ſphaerae habebat, et vittam ex charta inaurata, longam pollices octo, latam lineas quatuor, conuolutam ſic, vt cylindrum ſolidum formaret, ſuſpenderat filo ſerico ſub fornice vitrei vaſis, lanci antliae imponendi, per cuius verticem traiecta erat virga metallica, in ſphaeram illi aequalem deſinens; deinde impoſito vaſe vitreo in lancem ſic, vt cylindrus chartaceus inter ambas ſphaeras medius eſſet, extremo virgae, extra vas prominenti, applicuit catenam a machina electrificatam: quibus factis, vidit cylindrum, priusquam aer educeretur, vehementiſſimis quidem vibrationibus inter duas ſphaeras agitari, ſed, quum aer ſubduceretur, imminui eam agitationem, pro imminuta aeris in vaſe copia, et denique aere, quoad fieri potuit, educto, cylindrum vix nutare, admiſſo autem rurſus paullatim aere, vibrationes redire, et pro copia admiſſi aeris intendi. Porro, quod ad corporum duorum electrificatorum diſceſſionem a ſe inuicem attinet, arbitratur R. BECCARIA, eam effici aut vi expanſiua ignis electrici in his corporibus contra vim expenſiuam ignis, in aere reſidentis, nitente, aut vi ignis electrici in aere expanſiua, vim materiae electricae in iſtis corporibus ſuperante; id quod etiam pluribus experimentis, quae hic enarrat, confirmare ſtuduit.

51) *De caſu ſingulari haemoptyſis litterae ad Societatem Reg. ſcriptae ab* ERASMO DARWIN, *M. D.* p. 527.

M. D. *). Vir quidam, plus quam 40 annos natus, macer, et pallida facie, qui per plures annos quotidie violentis capitis doloribus afflictus, et ante quatuor annos, poſt ſumtam corticis Peruuiani magnam copiam, paralyticus factus fuerat, vſum tamen membrorum ſuorum fere omnem recuperauerat, nocte aliqua experrectus ſecunda hora matutina exſpuit ſanguinis vncias ad quinque. Hinc illi ſtatim, inciſa brachii vena, vnciae circiter 14 ſanguinis detractae ſunt, et elixir. proprietatis datum, veſperi autem clyſma adminiſtratum eſt, et denuo ſanguinis ad decem vnciae miſſae ſunt. Sequenti nocte eadem hora euigilauit, atque eandem fere ſanguinis copiam exſpuit. Iuſſus nunc eſt duplam elixirii proprietatis portionem, et ſexta quaque hora bolum ex extracto Campechenſi ſumere; ac, quia haemorrhoides tumebant, hirudo applicata eſt. Tertio tamen die eadem hora parem ſanguinis per os eiecit copiam, qui, quum floridus et ſine phlegmate eſſet, ac ſubito et absque dolore exſpueretur, non e bronchiali arteria, ſed e pulmonali manaſſe credebatur. Quoniam nullum ſymptoma febrile animaduertebatur, et haemoptoen ſemper ſomnus profundus ac continuus per quatuor horas praecedebat; partes autem quasdam corporis, ab antecedente hemiplexia, adhuc iuſto minus irritabiles eſſe, probabile erat: iudicauit Auctor, ob eam tantum cauſſam, quod pulmones in ſomno non ſatis ſenſibiles eſſent, vt ſanguinis circulationem debite adiuuare poſſent, rumpi quosdam pulmonalis arteriae ramulos ab accumulato ſanguine. Hinc deſiuit aegroto ſanguinem mittere, et medicamenta porrigere, tantummodo iuſſit eum hora prima matutina audita e lecto ſurgere, neque ante quartam iterum dis-

 cum-

*) Lecta d. 14 Febr. 1760.

cumbere. Et quoniam tuſſicula remanſit, emeticum die quinto dedit, ſanguinis extrauaſati expellendi cauſſa idque poſt ternos dies bis repetiit. Sic feliciter curata eſt haec haemoptyſis, capitis etiam dolores fere penitus ceſſarunt.

52) *De terrae motibus in Syria anno* 1759 *epiſtola* PATRICII RUSSELL *). Per ſeptem poſteriores menſes dicti anni plurimos terrae motus vniuerſa Syriae ora ſenſit, quos inter ille, qui veſpere
p. 531. die 25 Nouembris accidit, tertiam Damaſci partem euertit. Aleppi, vbi Auctor habitat, per duo minuta prima horae eum ſenſerunt, violentia vibrationum gradatim increſcente et remittente. Coelum fuit ſerenum, ventus nullus, hydrargyrus in barometro non motus.

53) R. IEREMIAE MILLES, *Th. D. et S. R. S. epiſtola ad illuſtrem Soc. Praeſidem, de carbone quodam foſſili,*
p. 535. *vulgo* Bovey Coal *dicto* **). Hoc foſſile, quod a loco, in *Deuonia* ſito, vbi reperitur, nomen habet, iacet in ſex ſtratis, ſeu venis dilatatis, quae vna cum interueniis ſuis argillaceis ſeptuaginta circiter pedes in profundum, et vltra milliare in longum extenduntur. Suprema harum venarum ſuperius ſuum latus habet ſub ſolo in pedis vnius profunditate, et decliuis eſt verſus meridiem ſic, vt per ſenos pedes 20 circiter pollicibus deprimatur. Tegitur ſabulo albo, argillae cinerei coloris permixto. Alta eſt ſeſqui pedem, vbi minimam, quatuor pedes, vbi maximam altitudinem habet. Idem de ſubiectis venis intelligendum eſt. Interueniorum altitudo easdem habet dimenſiones, ſed decreſcit ea ratione, qua vena-

*) Lecta d. 21 Febr. 1760.
**) L. d. 28 Febr. 1760.

venarum adiacentium altitudo creſcit. Infima vero vena 16 pedes alta eſt, et incumbit ſtrato argillaceo, ſub quo eſt ſabulum viride per ſpatium 17 pedes altum, et ſub ſabulo eſt argilla durior ac denſior, in quam adacta terebra nullos carbones detexit. Inter has venas, quae quidem ſibi inuicem, qua ſubſtantiam, qualitatem et vſum ad ignem alendum, ſimiles ſunt, colore tamen, forma, et textura inter ſe differunt, maxime notabilis eſt ea, quae lignum p. 537.
mentitur. Alicubi colorem e fuſco atrum, alibi nitide nigrum habet. Diuiſa eſt per rimas, quae verſus omnes plagas excurrunt, ſine intermiſta terra. Portiones, quae effodiuntur, ſaepe 3 vel 4 pedes longae ſunt Cum primum loco ſuo natali eximuntur, laminae, in quas facile diuidi poſſunt, elaſticae ſunt, vbi vero ſicceſcunt, elaſticitatem ſuam amittunt et criſpantur. Finduntur tamen adhuc in laminas, etiamſi ſole vel igni ſiccatae ſint. In his laminis, quae ſibi mutuo horizontaliter impoſitae ſunt, nodi ſubinde apparent, gemmis arborum ſimiles, ſed qui nil aliud ſunt, quam nuclei minerales, quemadmodum etiam fruſta quarzi non nunquam in media huius foſſilis maſſa reperiuntur. Ceterum fibroſis interſectionibus, quales in omni ligno occurrunt, ea caret. Frangitur tamen facile transuerſim, fragmentaque ſuperficiem planam ac laeuem habent. Quamquam autem inflammabilitas et lamellata textura huius foſſilis alicui perſuadere poſſunt, id lignum olim fuiſſe; tamen quum nulla veſtigia radicum, ramo- p. 540.
rum, corticis, circulorum annuorum hic appareant, neque maſſae rotundae, adinſtar truncorum, quibus terra interpoſita ſit, in eo reperiantur, neque ipſum facilius ligno comburatur, etiamſi bitumine praegnans ſit: in numero lignorum foſſilium illud habendum eſſe, negat doctiſſimus Auctor, et multorum ſcriptorum, veterum aeque ac recentiorum,

 teſti-

teſtimoniis oſtendere nititur, occurrere ſubinde in viſceribus terrae huiusmodi inflammabilem materiam, e mixtione materiaę bituminoſae cum variis terrae generibus natam. Quin illud foſſile, quod
p.550. Cl. HOLLMANNUS, vt paullo antea diximus, prope *Mundam* et *Allendorfium* inuenit, et pro ligno foſſili habuit, aliud quid eſſe, quam hactenus deſcriptum carbonem foſſilem, vehementer dubitat. Quam dubitationem ipſi iniicit partim locorum natalium vtriusque foſſilis, et materiarum, inter quas vtrumque reperitur, ſimilitudo, partim vtrique communis forma, textura, color, partim interuenium iſtud lapideum inter venas foſſilis *Mundenſis*, vt alias dubitandi rationes taceamus. Denique analyſin chemicam eius, quo de adhuc egit, carbonis,
p.552. Reu. MILLESIUS proponit, vt eo certiorem reddat lectorem, illum eſſe mere mineralem. Videlicet vna libra huius carbonis, balneo arenae in retorta vitrea commiſſa, praebuit vncias quatuor ſemis phlegmatis, aquae quidem ſimilis, ſed odoris ac ſaporis aliquantum bituminoſi, quatuor vncias liquoris turbidi albidi bituminoſi, maxime foetidi, et linguam pungentis, duas circiter drachmas materiae bituminoſae ponderoſae, quae in illo liquore ſubſidebat, et ſeptem circiter vnciae pulueris nigerrimi in fundo retortae, qui etiam bituminis odorem ſpargebat, et in ferro candenti fumabat ſine flamma; bituminoſo iſti liquori ne minima quidem gutta olei innatabat, et cineres huius carbonis, aquae ebullienti inditi, poſt aquae euaporationem nullum ſalem relinquebant.

p.553. 54) *Noua methodus ſeries quasdam ſummandi; auctore* IO. LANDEN *)

55) *Con-*

*) Lecta d. 28 Febr. 1760.

55) *Conieċturas de cauſſa terrae motuum, et annotationes quasdam in eorum phaenomena, maxime eius, qui calendis Nouembris anni* 1755 *Vlyſſipponem vaſtauit, etc. proponit* IO. MICHELL, *M. A. Collegii Reginae Cantabrigiae Sodalis* *). In tres partes diuiſa eſt haec Commentatio. Priori in parte Auċtor et principalia terrae motuum phaenomena, praeſertim eius, qui Vlyſſipponi exitialis fuit, collegit, et interiora telluris, quatenus ex horum ſtruċtura aliquid ad explicanda illa phaenomena peti poteſt, deſcripſit. Hanc ſtruċturam, ex eis, quae apparent, ea quae latent coniiciens, ſic animo concipit. Telluris viſcera, inquit, non ex materiis fortuito proieċtis, ſed ex ſtratis fere horizontalibus diuerſarum materiarum vniformibus et ordine poſitis conſtant, quae ingentem et longitudinem et latitudinem, exiguam vero plerumque profunditatem habent. Licet enim ſubinde materia quaedam ad magnam profunditatem continuata deprehendatur: vix tamen vsquam maſſam continuam format, ſed in magnum laminarum, paucos tantum pedes craſſarum, numerum diuiſa eſt. Strata autem illa porro multis fiſſuris ſeu fibris verticaliter diuiſa ſunt, modo anguſtioribus, modo amplioribus: dantur tamen, quae nullis, vel admodum raris, et a ſe inuicem longe remotis, eiusmodi fibris interſtinċta ſunt, praeſertim argillacea, etſi ſtrata ſubter et ſuper his poſita crebras fiſſuras habent. Neque diuerſorum ſtratorum contiguorum fiſſurae plerumque ſibi mutuo reſpondent, ſi eae, quae mineris praeditae ſunt, excipiantur. Sunt autem hae fiſſurae ſtratorum, ad ſatis magnam ſub terrae ſuperficie profunditatem poſitorum, fere ſemper aquarum plenae. Ceterum, licet ſtrata ſitum fere horizontalem habere dici queant,

p.566. p.582.

B 5

*) Leċta d. 28 Febr. d. 6. 13. 20. 27 Mart. 1760.

queant, ſi magna ſtrati area conſideretur: tamen, quod attentione dignum iudicat Auctor, in regionibus altis et montoſis tantum non omnibus, ſtrata magis ad horizontem inclinantur, quam ſolum, et hoc ſolum ex ſtratorum infimorum aliquo plerum-
p 588. que conſtat. In parte altera et tertia Cl. Auctor oſtenſum iuit, omnia trementis terrae phaenomena, antea expoſita (h. e. tam praecipua, quam minutiora, ex calamitatis Vlyſſipponenſis praeſertim relationibus certa) per ignis ſubterranei et vaporum actionem explicari poſſe, quatenus ſtratum quoddam inflammabilis materiei ignem concepiſſe, et vaporibus ex aqua ſubterranea in hunc ignem incidente natis, exitus per ſtrata incumbentia interclusus eſſe ponatur, vt illi inter duo ſtrata horizontaliter penetrare cogantur, quorum ſuperius cum omni terra impoſita vi ingenti, qua ſe diſpandere nituntur attolletur. Quo autem vibrationum et quaſi pulſuum, nec non ſoni in aere, terrae motum ſaepe praecedentis vel comitantis, rationem reddere poſſit, ſumit, omnem
p.597. terreſtrem materiem aliqua elaſticitate praeditam eſſe; eamque ſententiam per alias obſeruationes veriſimilem reddere ſtudet. Sed, quomodo Cl. Auctor ſyſtema ſuum ad ſingula terrae trementis phaenomena applicet, vt exponamus, breuitas noſtra nobis non permittit; quamquam hoc reticere non poſſumus, quae de ſingulis fuſe atque erudite diſputauit, lectu omnino digna eſſe.

p.635. 56) *Obſeruationes cometae menſe Februario anni* 1760 *habitae a* DE LA CAILLE *).

57) *Excerpta ex aliquot Abbatis de* VENUTI *epiſtolis, de quibusdam antiquitatibus in Italia ad*

*) Lecta d. 6 Mart. 1760.

10. NIXON, *A. M. et S. R. S. Roma datis, et huius in ea annotationes* *)

58) *Catalogus 50 plantarum horti Chelſeenſis etc.* p.644.

59) IACOBI PARSONS, *M. D. et R. S. S. deſcriptio quadrupedis ex India orientali celſiſſimo Duci Cumbriae miſſi, quod nunc in arce Londinenſi alitur* **). Huius animalis icon, ab Auctore delineata, et huic de- p.649. ſcriptioni iuncta, multum differt cum ea, quae in Diario *London Magazin* Decemb. 1759 exhibita eſt. Pertinet illud ad genus felium; caudam habet elongatam, aures admodum longas et penicilliformes; catum vulgarem magnitudine ac viribus ſuperat; cicur eſt, moresque cati vulgaris habet. Apud nullum hiſtoriae naturalis ſcriptorem eius mentionem Cl. PARSONS reperire potuit, excepto WALTERO CHARLETON, qui in *Exercitatione de differentiis et nominibus animalium* beſtiam hanc bene deſcripſit.

60) *De rana piſce Surinamienſi diſſerit* GEORG. p.654. EDWARDS, *R. S. S.* ***). Exhibentur primo icones et verba, quibus MERIANA hanc ranam deſcripſerat, deinde duae icones a Cl. Auctore ad viuum delineatae. Hae cum illis comparatae docent, animalia delineata non vnius eiusdemque ſpeciei fuiſſe. Simul quatuor formas ranae imperfectae, e Surinamia etiam miſſas, Auctor delineauit, quae a rana noſtra vulgari differre videtur. Metamorphoſin ranae in piſcem, quam MERIANA et SEBA tradi-

*) Lecta d. 20 Mart. 1760.
**) L. d. 27 Mart. 1760.
***) L. d. 27 Mart. 1760.

tradiderunt, minime veriſimilem iudicat; neque, eam veram eſſe, dudum conſtat.

61) *De memorabili operatione in oſſe humeri fracto refert* CAROLUS WHITE, *Chirurgus Mancheſtrienſis noſocomii* *). Haec fractura erat quidem ſimplex obliqua in medio oſſis, ſed per ſex menſes tam male tractata, vt eis, qui cum Auctore huius relationis de laeſo conſultabant, nulla ſpes supereſſet, partes vniri poſſe, ſed ſola amputatio ſuadenda videretur. Ipſe vero huic conſilio annuere non poterat, quoniam, aetatem laeſi (erat autem hic puer nouem annorum) et bonam corporis conſtitutionem conſiderans, iudicabat, nullam in fluidis vel ſolidis corporis partibus culpam eſſe, ſed aut naturam, dum callum formaret, in opere ſuo per crebram frictionem fuiſſe turbatam, aut potius ab acutis oris obliquis oſſis muſculum quendam laceratum, eiusque aliquam portionem inter oras intruſam fuiſſe, vt ſe committere non poſſent. Affirmabat igitur, facta longitudinali inciſione ab eo latere, vbi arteria laedi non poſſet, vtriusque partis extremitates denudari, et oras obliquas ſerra, vel forcipe inciſoria, reſecari oportere (quod, quum brachium valde flexile eſſet, factu difficile non erat), deinde ambas partes in ſitum debitum reponi, vt orae ſibi inuicem reſpondeant, et cetera ſic, vti in fracturis compoſitis fieri ſolet, peragi. Operatio ad mentem Auctoris a peritiſſimo quodam chirurgo inſtituta tam bene ſucceſſit, vt humerus fractus, integritati ſuae nunc reſtitutus, altero humero nequidquam breuior ſit.

p.658.

p.660. 62) *De oſſe in pelui viri reperto epiſtola* TERENTII BRADY, *M. D.* **). Haec concretio oſſea, 20 vn-

*) Lecta d. 27 Mart. 1760. **) L. d. 29 Apr. 1760.

20 vncias pendens, perioſteo ſuo incluſa, inter os pubis et veſicam in cadauere viri reperta eſt, qui ſubinde de ſuppreſſione vrinae queſtus erat, ceteroquin autem bona valetudine ad extremum vitae vſus fuerat. Nulli adiacentium partium hoc os iunctum erat, niſi meſenterio, ex quo ad illud pertingebat maſſa tenax, compacta, membranacea, et glandulosa, ſub forma coni inuerſi, cuius vertex cauitati cuidam oſſis firmiter inſertus erat, fibris maſſae illius membranaceis ibi in oſſeas conuerſis. Omentum penitus abſumtum, et meſenterium tumens ac ſcirrhoſum erat.

63) *Curationem feminae, quae tincturam euphorbii biberat, deſcribit* Cl. WILLIS, *M. D.* *). Puerperae in febri lactea tinctura euphorbii cum camphora per imprudentiam pro alia potione data erat. Cl. WILLISIUS poſt quinque circiter minuta prima horae accedens, inuenit aegram de violenta faucium contractione, et intolerabili ardore in ore, gula, et ventriculo conquerentem. De cauſſa huius mali ſtatim certior factus, iuſſit aegram multum aquae tepidae bibere. Quo facto, vomuit quidem aegra, et egeſta magnam partem tincturae euphorbii continere viſa ſunt, fortemque odorem camphorae ſparſerunt, ſed nihilominus ingens ardor dolorque ventriculi remanſit. Igitur olei ad tres vncias bibendas ipſi dedit, et hanc doſin ſaepius repetiit, interpoſitis hauſtibus aquae tepidae. Sic breui tempore multum quidem vomitum et copioſum mouerat, ſed tamen ventriculi et inteſtinorum ardor adhuc aegram afflixit. Propterea data ipſi eſt *vin. Ipecacuan.* ℥j, quod remedium, poſtquam ἄνω et maxime κάτω vehementer operatum erat, multum p.661.

*) Lecta d. 24 Apr. 1760.

tum leniuit moleſtum in regione ventriculi ardoris ſenſum. Poſthaec anima et excreta aegrae camphoram non amplius ſpirarunt. Sed ipſa, cui iam pro ordinario potu aqua cum pauco lacte data eſt, viribus nunc exhauriri coepit, et in lectum repoſita, vbi ipſi largus ſudor per quatuor horas manauit, ad modum male ſe habuit. Leni opiato exhibito, profundus per quinque horas ſomnus ipſam complexus eſt, ex quo quum ſatis refecta euigilauit, aliquid ſpermatis ceti oleo permixti ſumſit, iterumque per tres horas dormiuit. Poſtea nihil amplius ſenſit, de quo conquereretur, et ſic non ſolum venenatae potionis periculo, ſed etiam febricula ſua liberata eſt. Ex hac obſeruatione Auctor occaſionem capit monendi, aquam et oleum, largiter data, optima eſſe remedia aduerſus res corroſiua deglutitas, et per haec iam obtuſa et inuoluta acrimonia veneni, ſic demum tuto atque efficaciter exhiberi emeticum; camphoram porro annumerandam eſſe illis remediis, quae venena corrigant et expellant, ſiue aciem ſpiculorum obtundendo, ſiue ea inueſtiendo, ſiue neruos minus ſenſibiles reddendo, et ſic ſpasmodicas affectiones praepediendo, ſiue denique ſubtilitate ac volatilitate ſua διαφόρησιν efficiendo; praeterea, quum in hoc caſu febris ſimul ſublata ſit, forſitan in omni febri, ex plenitudine et obſtructione orta, ſaepe a largis euacuationibus per ſimplicia remedia diluentia auxilium non fruſtra petitum iri.

p.668. (margin note beside "glutitas")

p.670. 64) HIMSELII, *M. D. relatio de frigore Petropoli arte facto* *). Hac de re nos iam in his commentariis ſemel atque iterum mentionem fecimus **).

65) CA-

*) Lecta cal. Mai. 1760.
**) vid. Comment. hor. Vol. X. P. II. p. 212. ſqq.

65) CAROLI WHITE, *Chirurgi, relatio de oſſe femoris hominis adulti, vi externa perfecte luxato* *). Laeſum hominem, ſecunda hora poſt quam laeſio facta erat, conueniens Auctor inuenit clunem dextrum ſiniſtro multo maiorem, dextrum femur iuſto breuius, et genu ac pedem introrſum verſum; immo caput oſſis femoris ſub glutaeis muſculis tactu deprehendit. Hinc illud ſine mora reponendum iudicauit; eamque rem feliciter modo, quem deſcripſit, peregit, vt dolor ſtatim ceſſaret, et vir ille poſt quindecim dies ſolus incedere poſſet. Huic caſui ſimiles aliquot Auctor commemorat, vt eos, qui femoris luxationem a vi externa pro impoſſibili habent, refellat. p.675.

66) Reu. IOANNIS SWINTONI, *R. S. S. coniecturae in nummum Parthicum hactenus ineditum.*

67) HENRICI BAKERI, *R. S. S. deſcriptio maſſae calculoſae in inteſtino colo equi repertae* **). Haec maſſa ſphaerica eſt, diametrum habet ſeptem pollicum, et bifariam ſecta oſtendit plurimos circulos concentricos, quorum alii aliis craſſiores ſunt, et in centro communi aliquid eſt, fruſtulo ſilicis nigri ſimile; ceterum tam dura eſt haec maſſa, vt polituram ferre videatur. p.694.

68) *Explanatio modorum ſeu tonorum in antiqua graecorum muſica, auctore* FRANCISCO HASKINS EYLES STILES, *Equite, R. S. S.* p.695

69) MATTHAEI RAPERI, *Equ. S. R. S. inueſtigatio longitudinis pedis Romani.* p.774.

70) De-

*) Lecta calend. Maiis 1760.
**) L. d. 8 Maii 1760.

p. 852. 70) *Deſcriptio thermometri metallici, auctore* KEANE FITZGERALD, *Equ. S. R. S.* *). Hocce thermometrum ex quatuor virgis conſtat, duos treſue pedes longis, et per vectes heterodromos iunctis. Materia virgarum eſt zincum, quod ſemimetallum a calore vel frigore maxime omnium et citiſſime afficitur. Difficile autem eſt, illud tam bene fundere, vt frigefactum ſatis continuum ſit, et poris ac cauitatibus careat, quae impediunt, quo minus illud a calore ſatis et vniformiter extendatur; praeterea hoc ſemimetallum natura tam fragile eſt, vt virga tantae longitudinis ſub manibus et lima facile frangatur: quare artifex, qui hoc thermometrum parauit, zinco nonam circiter partem cupri admiſcuit. Quum Auctor hocce thermometrum cum aliis ex hydrargyro et ſpiritu vini paratis compararet, obſeruauit virgas illas metallicas initio tardius hydrargyro, et paullo celerius ſpiritu, a calore expandi, deinde autem, vbi maiorem gradum caloris conceperant, celerius hydrargyro, et tardius ſpiritu extendi. Easdem ab igni electrico vix vllam extenſionem paſſas eſſe, annotauit. Quoniam hoc inſtrumentum etiam pyrometri vice fungi poteſt, ad indicandum incrementum, quod a dato caloris gradu capit longitudo virgae bipedalis: Auctor nonnulla experimenta cum diuerſis virgis metallicis inſtituit, quae hic enotanda duximus. Quum altitudo hydrargyri in barometro eſſet 30 poll. et calor aeris naturalis 60 graduum thermometri *Fahrenheitiani*: calor vnius cuiusque virgae ab eo gradu, qui in *thermometro Fahrenheitiano* eſt proximus, ſupra gradum gelaſcentis aquae, vſque ad 211 gradum eiusdem ſcalae intendebatur, et index inſtrumenti emetiebatur diuiſiones 1570 pro virga ex zinco mero, (quae fracta,

*) Lecta d. 22 Maii 1760.

fracta, intus valde cauernoſa deprehendebatur, 1150 pro virga ex zinci partibus 18 et cupri part. 2 parata, 1120 pro virga aurichalcea, 785 pro ferrea, et 695 pro virga chalybea. Horum numerorum ſinguli indicant incrementa ſingulorum pedum cuiusque virgae in partibus pollicis Londinenſis eiusmodi, quarum 73840 vnum pollicem conficiunt. Equidem comparatio harum obſeruationum cum aliorum, inprimis MUSSCHENBROEKII experimentis, per alia pyrometra captis, nos docuit, Auctoris obſeruationes cum his haud parum differre: a quibus tamen partibus veritas ſtet, nolumus definire.

71) GEORGII EDWARDS *S. R. S. deſcriptio auis, quae a phaſiano et gallina Africana prognata creditur* *). Haec auis gallinae Africanae ſimilis, ſed p. 834. mediae magnitudinis inter gallinam Africanam et phaſianum erat. Quod orta ab his diuerſae ſpeciei auibus fuerit, id parum veriſimile iudicat Auctor, quoniam in ſiluis capta eſt, vbi gallinas Africanas, in Europae ſaltim climatis, neque degere, neque oua parere conſtat.

72) *De asbeſto in Gallia nuper inuento relatio* TURBERVILLE NEEDHAMI *S. R. S.* **). Quum dominus p. 837. officinae cuiusdam fabrilis in Gallia fornaces demoliretur, quae reparatione indigebant, in fundo inuenta eſt magna copia lapidis, asbeſto ſeu amianto natiuo ſimilis, et ex quo etiam charta et telae parari poterant. Captis in vtroque lapide variis experimentis perſuaſit ſibi inuentor, vtrumque nil aliud eſſe, quam ferrum calcinatum, et admiſcendo illi phlogiſton, ferrum reſtitui poſſe.

73) IO-

*) Lecta d. 22 Maii 1760. **) L. d. 5 Iun. 1760.

73) IOSEPHI BRUNI, *M. D. et R. S. S. relatio de thermis prope Vinadium, villam ditionis Cuneenſis in Pedemontio, et obſeruationes meteorologicae Au-*
p. 839. *guſtae Taurinorum anno* 1759 *habitae* *). Aqua harum thermarum eſt limpida, et tam calida, vt manus eam tolerare non poſſit. Inter rupes profluit. Continet ſulphur ſolutum et ſalem, a vulgari vix diuerſum. Libra vna aquae per euaporationem ad ſex grana ſalis dat. Lapidibus, inter quos haec aqua fluit, inſidet talis ſal hieme, vel ante ſolis ortum aeſtate. Deponit etiam haec aqua, in locis, per quae fluit, particulas oleoſas; quae ſucceſſu temporis maſſam componunt mollem, ſpongioſam, viride flauam, Italis *muffa* dictam. Haec ſiccata corrugatur, ignem concipit, crepitat, odorem ſulphuris ſpargit, et combuſta cinerem nigrum relinquit; ſin autem aquae purae iniicitur, in molem ſextuplo maiorem intumeſcit, ac poſt biduum foetet, et oleoſis particulis aquae ſuperficiem implet. Sal, quem hae thermae ſuppeditant, cum acidis non efferueſcit, diſſolutus in aqua communi ſyrupo violarum colorem inducit ſubuiridem, et ex ſolutione argenti puluerem album praecipitat. Has aquas in omni reſolutione neruorum, in quibusdam morbis cutis, et rheumatiſmis, admodum ſalutares eſſe, lotione vſurpatas, experientia docuit. OLAUS BORRICHIUS earum virtutem iam praedicauit.

74) *De apium genere, quod foetus ſuos, foliis inuolutos, in ligno putrido abſcondit, epiſtola* FRAN-
p. 844. CISCI EYLES STYLES, *Equ. S. R. S.* **). Harum apium quidem iam a RAIO, aliisque facta erat mentio: ſed quia REAUMURIUS (Tomo VI. *Hiſt. des*

*) Lecta d. 5 Iun. 1760.
**) L. d. 12 Iun. 1760.

des Inſectes p. 97) de eo, quod in ligno putrido reperiantur, dubitauit, Auctor ſpecimen operis earum, in vetuſtis palis inuentum, dignum iudicauit, quod ſocietati regiae mitteret.

75) CAROLI YOUNG, *chirurgi Plimutienſis, relatio de oſſe femoris luxato et repoſito* *). Quum Auctor femur dextrum hominis 40 circiter annorum, violenta percuſſione, a tergo antrorſum facta, laeſum ſtatim poſt factam laeſionem diſquireret, ex ſignis haud obſcuris colligebat, illud non fractum ſed luxatum eſſe. Hinc illud protinus reponere conſueta extenſionis methodo ſtudebat. Quoniam, operatione peracta, femur hoc laeſum parallelum erat ſiniſtro, et aeque longum atque hoc apparebat, genu etiam et pes, in laeuum latus antea detorſa, nunc debitum ſitum habebant, et tamen hac extenſione os verè non fuiſſe repoſitum ſenſus docebat: Auctor in eam nunc opinionem adductus, non veram luxationem, ſed aliquam tantum diſtorſionem, ob involuntariam muſculorum a vehementi percuſſione contractionem, femori accidiſſe, aegrum, miſſo ipſi ſanguine, quieſcere iubebat, et a quiete ſola auxilium exſpectabat. Et dolores quidem remittebant, ac die duodecimo femur laeſum chirurgi manu attolli, et huc illuc parumper ac leniter moueri ſine dolore poterat: verum ipſe aeger hos motus efficere non valebat, et quotieſcunque totius corporis in laeuum latus conuerſione dextrum femur eleuabat, calx dextri pedis ſemper extrorſum detorquebatur. Quae res Auctori opinionem, in qua hactenus fuerat, ſuſpectam reddebat, eumque docebat, neceſſe eſſe, vt ſitum ſuperioris extremitatis oſſis laeſi tactu accuratius pernoſcere ſtuderet. Ergo, quum corpus p.846.

*) Lecta d. 12 Iun. 1760.

pus aegri tam craſſum et carnoſum eſſet, vt partes oſſis ſub glutaeis muſculis poſitae tactu diſtincte percipi non poſſent, validius purgans remedium tertio vel quarto quoque die ipſi exhibebat, et non niſi parcum cibum concedebat. Sic extenuato aegri corpore, poterat tandem caput oſſis femoris ſenſu tactus percipere, idque omnino loco ſuo retrorſum motum, atque in ſpatio inter os iſchion et os ſacrum poſitum reperiebat. Qua re cognita, et erroris ſui cauſſam, et quid ſibi agendum eſſet, facile intelligebat. Igitur os, facta extenſione, reponebatur, die a laeſione vigeſimo quinto. Quo facto, laeſus bene conualuit, et nunc dextro ſuo femore, ſine vllo laeſionis indicio ſuperſtite, aeque ac ſiniſtro, vtitur. Errorem autem ſuum laeſo maxime ſalutarem fuiſſe, Auctor arbitratur. Quodſi enim a conſilio, quod primo ceperat, os ſtatim reponendi, errore non fuiſſet dimotus, facile potuiſſe accidere, vt muſculorum adhuc validiſſimorum, et in ſtatu vehementis contractionis inuoluntariae conſtitutorum, fibrae inter operandum violenta, quam certo adhibiturus fuiſſet, extenſione ruptae eſſent.

p.853. 76) *Reu.* IO. SWINTONI *obſeruationes in nummum Samnitico-Etruſcum, nondum adhuc penitus illuſtratum.*

p.865. 77) ROGERII IOSEPHI BOSCOVICH, *S. I. de proximo veneris ſub ſole tranſitu commentatio.*

p.889. 78) *Reu.* NEVIL MASKELYNE, *A. M. ex collegio Trinitatis Cantabrigienſi, R. S. S. conſilium de parallaxi annua per obſeruationes Sirii determinanda.*

p.896. 79) BENI. WILSONI, *R. S. S. noua experimenta electricitatis* *). Primum annotat V. Cl. ligni ſuper

*) Lecta d. 13 Nou. 1760.

per igne arefacti virtutem impediendi propagationem electricitatis, quam R. P WENDELINUS AMMERSINUS, Heluetus, in libello latino, 1754 edito, a ſe inuentam indicauit, iam inde ab anno 1747. Cl. WATSONO notam fuiſſe. Deinde ſententiam ſuam de quaeſtione, an vitrum materiae electricae permeabile ſit, proponit. Quamquam a Cl. FRANKLINO recte demonſtratum eſſe fatetur, ampullam Lugdunenſem a materia electrica non penetrari: tamen ſub aliis conditionibus vitrum ab hac materia permeari, pro certo habet. Sic tabulam vitream magnam, vtrinque politam, parumper calefactam, et verticaliter erectam, digito fricuit in alterius lateris medio, et vidit, vtrumque tabulae latus, nec non bacillum eburneum, vnum pedem longum, et ſuper fulcro ligneo arefacto ita poſitum, vt altera eius extremitas a centro lateris, fricto oppoſiti, quintam pollicis partem diſtaret, vna cum globulis ex leui materia in altera bacilli extremitate per fila, 4 pollices longa, ſuſpenſis, poſitiue electrificari. Hic materiam electricam e digito in vitrum tranſiiſſe, inde contendit, quod, quum eandem tabulam eodem modo fricuiſſet orbiculo argenteo, ad bacillum ligneum arefactum affixo, argentum negatiue electrificatum eſt, ceteris phaenomenis haud mutatis. Iam rationem, cur fluidum electricum modo permeet, modo non permeet vitrum, reddi poſſe exiſtimat partim ex reſiſtentia fluidi ambeuntis vitrum, partim e diuerſis gradibus vis, quacum fluidum electricum in cor- p.898. pus quoddam intrare conatur. Nam, inquit, reſiſtentia atmoſphaerae vitri politi nudi non vincitur, niſi vis electrica poſitiua vitro proxime admoueatur, quo facto vitrum vtrinque poſitiue electrificatur; contra, ſi ad vitrum (foliis metallicis, vel alio modo) debite tectum vis electrica applicetur, tegmen materiam electricam inter omnes partes eiusdem lateris vitri aequaliter diſtribuit, et ſic accumulata ea, hoc la-

 tus

tus poſitiue electricum redditur, ſimul autem tegmen lateris oppoſiti, cum ſolo communicans, abducit aequalem copiam fluidi, ad vitrum natura pertinentis, id eſt, efficit, vt hoc latus negatiue electrificetur. Quodſi vero vis electrica poſitiua ad maiorem diſtantiam a vitro nudo remouetur, et ſic actio eius diminuitur, vnaque interiacentis aeris copia et reſiſtentia augetur: vitrum ex vtroque latere negatiue electricum fit; et hunc effectum ſoli vi repulſiuae fluidi deberi hinc apparet, quod pars fluidi, vitro natura attributi, tunc expellitur, et alia corpora, vltra vitrum poſita, poſitiue electrica reddit. Hanc explicationem confirmari, ait Auctor, per phaenomena oppoſita, quae tunc contingunt, quum vitro ſimiliter applicatur electricitatis negatiuae conductor. Deinde docet, electricitatem poſitiuam ope negatiuae haberi poſſe; e. gr. ampullae Lugdunenſis, ligno arefacto ſuffultae, ac vulgata methodo electrificatae, latus exterius, quod negatiue electricum erat, virgae ferreae, ſimili fulcro impoſitae, et in cuſpidem deſinenti, quae duos pollices ab ampulla diſtabat, electricitatem poſitiuam conciliabat; habebat autem haec virga caput rotundum, quod pollicem diſtabat ab alia virga ferrea, ſolo innixa. Quin etiam experimenta recenſet, quibus edoctus eſt, poſſe in eodem corpore electricitatem vtramuis
p.902. pro lubitu per communicationem ab eodem corpore electrico excitari, ſi vel forma corporis, vel celeritas, quacum alterum corpus ad alterum appropinquat, vel gradus electricitatis in electrico mutetur. Addit, in ipſa electricitatis per frictionem excitatione diuerſitatem poſitionis, ac vehementiae affrictus tantum poſſe, vt modo poſitiua, modo negatiua electricitas in alterutro ſibi inuicem affrictorum corporum oriatur. Veluti, quum ſuperficiem planam ac laeuem laminae argenteae, ligno aridiſſimo affi-

xae,

xae, ſemel tantum et leniter affricuerat cylindro ex lacca ſignatoria, argentum poſitiue, et lacca negatiue electrificata eſt; ſed poſtquam, ceteris omnibus manentibus iisdem, non tota ſuperficie laminae, ſed eius margine tantum, ſtricta erat lacca, argentum negatiue, et lacca poſitiue electrica euaſit. Sub finem huius commentationis V. Cl. narrat experimentum nouum, a Cl. HAMILTONO, Philoſophiae Profeſſore *Dublinenſi* inſtitutum. Is fili p.905. metallici, ſex pollices longi, peracutas extremitates, dimidium pollicem longas, inflexit iuxta directiones oppoſitas, ita vt reliquae parti fili eſſent ad rectos angulos, et in eodem cum illa plano, medio autem filo afferruminauit capſulam conicam cupream; hanc impoſuit cuſpidi ſtili metallici, pollices ad tres longi, ad perpendiculum infixi paruo quadro ligneo, ipſumque quadrum cum filo iſto metallico collocauit in aliquo corpore electrificato, vt ſtilus verticalem ſitum haberet; quo facto filum metallicum ſuper cuſpide ſtili admodum celeriter in orbem circum actum eſt in directione illi oppoſita, iuxta quam materia electrica ex cuſpide vtriusuis partis inflexae fili effluxit. Quem motum Auctor experimenti effici arbitratur reniſu aeris, oppoſito vi, qua effluens materia electrica per elaſticitatem ſuam ſe in aere expandere conatur.

80) *Ad* BENI. WILSONUM *epiſtola* THORBERN BERGMANNI *Vpſalienſis* *), in qua primum p.908. occaſione obſeruationis, quam Cl. FRANKLINUS litteris prodidit, glaciei fruſtum commotionem electricam non transmittere, monet Cl. Auctor epiſtolae, rationem huius rei non in glaciei natura quaerendam eſſe, ſed in parua eius mole; nam magnam

 gla-

*) Lecta d. 20 Nou. 1760.

glaciei qualitatem tranſitum concedere, et contra, ipſam aquam, ſi nimis parua eius copia adhibeatur, illum impedire. experientia ſe edoctum eſſe ſcribit. Deinde ſingularem auroram borealem icone et verbis deſcribit. Fuit intra eius arcum proxime horizontem nubes fulgurans, quae tamen cum lumine boreali nullam communicationem habere viſa eſt.

p.910. 81) H. PEMBERTONI, *Med. D. et R. S. Londin. ac R. A. Berol. S. Annotationes in libellum ſub titulo, A new Set of logarithmic ſolar Tables, recens editum, in quo commodior methodus, mari latitudinem per duas ſolis obſeruationes inueniendi, promittitur.*

p.929. 82) IO. ELLIS, *Equ. et R. S. S. deſcriptio duarum plantarum, Haleſiae, et Gardeniae* *). Prioris quidem plantae iam mentionem fecerat CATESBY *Carol. Vol. I. p.* 64 ſub nomine Fruticis Padi foliis non ſerratis, floribus monopetalis albis, cet. ex quo Cl. LINNAEUS eam in 10 Edit. *Syſtem. Nat.* no. 528 ſub nomine *Haleſiae* indicauit: ſed quia hic characteres plantae accuratiori deſcriptione, eleganti icone illuſtrata, deſignantur, eam deſcriptionem ipſis Cl. ELLISII verbis excerpemus. Calix: *Perianthium monophyllum, ſuperum, minimum, perſiſtens, quadridentatum, denticulis acutiuſculis, erectis.* Corolla: *Petalum campanulatum, magnum, ventricoſum; limbus quadrilobus, lobis minimis, obtuſis, patulis.* Stamina: *Filamenta duodecim (raro ſedecim) tubo co-*
p.932. *rollae inſerta, baſi connata, ſubulata, erecta, corolla paullo breuiora; antherae oblongae, obtuſae, erectae.* Piſtillum: *germen oblongum, inferum; ſtilus filiformis, corolla longior, perſiſtens; ſtigma ſimplex.* Pericarpium: *nux corticata, ſub cortice ſulcata, oblonga, vtrinque*

*) Lecta d. 20 Nou. 1760.

vtrinque anguſtata, membranis angulata, quadrilocularis. Semina *ſolitaria, lineari-oblonga.* Species *duae* p.934.
ſunt, tetraptera, ſeu Haleſia fructibus membranaceo-quadrangulatis, et diptera, ſeu Haleſia fructibus alatis. Altera planta, quam Cl. ELLISIUS *Gardeniam* *) appellauit, (ignarus forſitan, aliam plantam Cl. GARDENII nomine iam a COLDENIO in Comment. Edinburg. inſignitam fuiſſe) nota hactenus fuit ſub nomine *Iasmini promontorii bonae ſpei*, eiusque delineationem Cl. EHRETUS, S. R. Lond. S. publicauerat. At quia hic frutex a Iasmino tantum differre Auctori viſus eſt, quantum Paeonia a Roſa, nouum genus eo conſtitui, conſentiente LINNAEO, arbitratus eſt, cuius characteres ſic recenſet. Calix: *Perianthium monophyllum, quinquangulare, quinquepartitum, laciniis enſiformibus, verticalibus, ſtrictis, erectiuſculis, perſiſtentibus.* Corolla: *petalum hypocrateriforme: tubus ſubcylindricus, calice longior; limbus quinquepartitus, planus; laciniis obouatis, longitudine tubi, altero margine rectiore.* Stamina: *filamenta quinque, tubo corollae adnata, in fauce breuiſſime libera; antherae lineares, ſuberectae, longitudine dimidii limbi.* Piſtillum: *germen infra receptaculum, oblongum; ſtilus filiformis, longitudine tubi corollae, deſinens extra faucem in ſtigmata duo, magna, craſſa, obtuſiſſima.* Pericarpium: *bacca ſicca, oblonga, bilocularis.* Semina: *plura minima.* Haec deſcriptio icone adiecta egregie illuſtratur.

*) vid. Comment. noſtr. Vol. X. Part. IV. p. 597. Plantam menſe Iulio hic Lipſiae quoque florentem vidimus, et licet florem, qui plenus erat, non accurate examinare potuimus tamen ex luxuriante nutrimento, in calicis angulis et reliquis partibus numerum ſenarium conſpeximus.

83) IAC. SHORT, *M. A. et R. S. S. obſeruatio eclipſis lunae, Londini d. 22 Nou. 1760.*

84) SAMUELIS MORE, *Pharmacopolae, relatio de iuuene, cuius manus a frequenti filorum aeneorum tractatione durae ac rigidae factae erant* *). Filis ori-
p.937 chalceis crebra ignitio cruſtam inducit, quam detrahi oportet, antequam eis, qui acus conficiunt, tradantur. Id fieri ſolet in officinis infectorum, vbi fila iſta, poſtquam liquori, cuius ope lanis colores, quos vocant *Saxonicos*, inducunt (et qui ex aqua, oleo vitrioli, alumine, tartaro etc. conſtat) aliquamdiu immerſa iacuerunt, ſolo valide iterum iterumque illiduntur, quoad cruſta illa diſſiliat, et filis ſplendor ſuus reddatur. Cui operae quum iuuenis quidam diu et frequenter vacaſſet, ſenſit manus ſuas adeo duras et rigidas factas eſſe, vt illis amplius vti non poſſet. Malum remediis inſcite applicatis auctum erat adeo, vt Auctor quum a iuuene conſuleretur, cutem pergamenae, hic illic fiſſae, ſimilem deprehenderet, et e iuncturis digitorum, quum illos extendere conaretur, ſanguinem erumpere videret. Ipſe autem perpendens, cauſſam mali haud dubie fuiſſe liquorem acidiſſimum, quo manus ſaepius madefactae fuerant, linimentum praeſcripſit emolliens ex olei oliuarum part. 2 et lixiuii ſalis alcal. fixi parte 1 cui poſtea vitellos ouorum admiſcuit, quoniam prioris remedii vſus ob nimiam ſalis alcalini acrimoniam iuueni multum doloris afferebat. Et ſic manus quidem intra duos menſes fere ſanatae ſunt: ne tamen malum rediret, per tertium menſem quotidie ante cubitum manus axungia porcina, cui vitellus oui et paucae guttae olei lauandulae mistae erant, vngi iuſſit. Quo facto manus integritati omnino reſtitutae ſunt.

85) *Reu.*

*) Lecta d. 11 Dec. 1760.

85) *Reu.* IEREMIAE MILLESII *continuatio experimentorum cum carbone foſſili*, Bovey coal *dicto, inſtitutorum* *). Ex his experimentis Auctor colligit, hoc foſſile maximam partem conſtare ex aqua, cuius magna copia leni calore ab eo ſeparari queat, (vnde rationem reddit, cur aeri et ſoli expoſitum multas fiſſuras agat), et aquae ex illo deſtillatae multum olei leuiſſimi et ſalis acidi volatilis intime commiſtum eſſe. Ceterum plures notas recenſet, quibus a carbonibus vegetabilium ſatis diſtinctum eſt. p. 941.

86) SAM. KLINGENSTIERNAE *de aberratione luminis in ſuperficiebus et lentibus ſphaericis refractorum commentatio.*

II.

IANI PLANCI, Ariminenſis, de conchis minus notis Liber. Cui acceſſit ſpecimen aeſtus reciproci maris ſuperi ad littus portumque Arimini. Editio altera, duplici appendice aucta. Romae in aedibus Palladis 1760. 4. pl. 17. tab. aen. 5. appendicum tab. aen. 19.

Immenſi naturae theſauri quotidie noua indagatoribus offerunt, ab aliis praeteruiſa corpora, quae, prout ſummam creatoris ſapientiam produnt, ita diſpoſitionibus corporum naturalium nouas etiam mutationes inducunt. Ditiorem itaque reddidit naturae cognitionem, fauente ſic fortuna, Cl. PLANCUS, atque corporum quorundam naturalium explicationem nobiscum communicauit, de quibus a nemine erat relatum. Locupletauit autem hiſtoriam naturalem aliud quaſi agendo Noſter, quum enim

*) Lecta d. 8 Ian. 1761.

enim in reciproco maris aeſtu perueſtigando occupatus eſſet, ſimulque eundem ſaepius contemplando conchas atque vmbilicos marinos legeret, vix opinante eodem ſeſe obtulerunt nouae, quarum ergo deſcriptionem ſuſcipiens, huncce contexuit librum, immo appendice duplici hancce auxit editionem *). Etſi liber de conchis inſcribatur, occurrunt tamen alia quoque, nec deſcripta, nec recte expoſita corpora naturalia, eſtque ille in tres præcipue partes diuiſus, quarum prima conchas ignotas pertractat, ſecunda de cruſtaceis agit, vt v. c. de cancris et ſtellis marinis, eodem modo vel ignotis, vel non ſatis bene deſcriptis: tertia corporum quorundam marinorum mentionem facit, quae, dura licet et carnoſa ſint, ad teſtacea vero vel oſtracodermata nec referri poſſunt, nec apte ſatis deſcripta ſunt. Deſcriptiones aeque ac icones naturae reſpondent, magna cum induſtria factae, et quid in his minus conuenit, candide ſimul exponit Cl. Auctor, quae minuta ſunt, lente aucta proponuntur.

p. 7. Sed, quum pleraque hic deſcripta in ſedimento maris contineantur, primo etiam loco, *capite primo de ſedimento maris ad littus Arimini* Noſter agit. Venit autem ipſi hoc nomine arena conchis omnium generum referta, quae placidis demum vndis ad littus maris deponitur, in omnibus quidem maritimis locis inuenienda. Sedimentum vero Ariminenſe prae ceteris maxime notatu dignum eſt, quippe quod centum fere genera et vltra concharum etiam minimarum in ſe habet, quorum deſcriptio nullibi data eſt. Etenim inter alia eminent ſeptem diuerſa genera cornuum Hammonis minimorum, quae alias inter petrefacta tantum inuenta, a nonnullis pro naturae

*) Prima huius libri editio prodiit Venetiis 1739. 4to Tab. aen. V. eodem ac praeſens titulo.

turae luſibus accepta ſunt. Tanto etiam hic numero abundant, vt in ſex ſedimenti vnciis vltra nouem millia cornuum hammonis variorum generum occurrant. Id, quod copioſiſſime inuenitur, *vulgatiſſimum* appellat Cl. Auctor, in quo tamen externae interſectiones et interna loculamenta diſtinguuntur, et conuenit accurate cum eo, quod in montibus circa Bononiam et Ariminum foſſile deprehenditur. Praeter hoc alia adſunt ſeorſim deſcripta, elegans eſt *minus, vulgare, orbiculatum, ſtriatum, vmbilico prominente, ex quo ſtriae et loculamenta omnia prodeunt.* In ſedimenti ſex vnciis huius centum et triginta numerauit, eademque petrefacta alibi vidit. Deſcribuntur praeter haec alia, *vmbilico prominente marginatum, vmbilico carens marginatum*, haec cochleae ſpiras habent, deinde additur *erectum laeue*, aliud *ſtriatum*, quod vtrumque huc retulit, licet non cochleata ſint, interſectiones tamen oſtendant, cum quibus conueniunt *erectum, gladii vaginulam referens et erectum globoſius*, quae conchyliorum genera ſolet BREYNIUS Orthoceratites nominare. His adiunguntur conchylia, quae cum Hammonis cornubus quoad formam externam conſpirant, recenſet nempe *vermiculum, ſaxis et lignis adhaerentem*, qui externe tortuoſus, intus ex vnico loculo conſtat, ex quorum numero eſſe cenſet teredinem marinam, deinde adducit *operculum* quoddam *minimum duriſſimum, depreſſum*, ita conuolutum, vt cornu tale quodam modo referat. Ab his ad alias progreditur conchas, quas vero Cl. Auctor partim ex forma denominauit, quae iis et alia corpora intercedit, partim ad cognita genera reduxit. Sunt inter haec etiam minimae quaedam; ſic *rotundorum corporum* in ſex vnciis ſedimenti octo millia et ſeptingenta numerauit, quorum iterum ſeptingenta vix vnum granum ponderis habent. Conchulae aliae nucis, aliae

p. 10.

p. 19.

vuae

vuae acini, vel oliuae formam habere dicuntur, vel ad buccina, neritas, turbines, balanosque tellinas porro et ſolenes pertinent. Inter has concham etiam anatiferam recenſet, eamque multos ex ore capillos emittere obſeruat, nec non multa ex conchyliis marinis tricornea eſſe docet, praeter duo ſcilicet cornua oculata, medium canaliculum excauatum, tanquam proboſcidem exſerunt.

p. 34. *Altera pars*, quae cruſtacea recenſet, de cancris et ſtellis quibusdam marinis exponit. Occurrit itaque hic *cancer latipes paruus oblongus variegatus.* Chelis nempe inſtruitur admodum latis et teſtam variegatam atque marmoream habet, in arena degens, quod inquinamentis cadaueribusque veſcitur, littus ariminenſe aere ſalubriore frui, autumat Noſter. Ex variis deinde, qui copioſe occurrunt, cancris adducitur *cancer hirſutus, perſonatus maris ſuperi, vulgo* Facchino *Ariminenſibus dictus.* Perſonatum dixit, quod faciem humanam aliquantum referat, totoque corpore hirſutus eſt. Hac etiam data occaſione de methodo, cruſtacea haec animalia commode deſcribendi, diſſerit, omniaque in rotunda et longa diuidere vult, ad rotundos ſeu globoſos cancros, ad longos vero aſtacos, cammaros, ſquillasque referre. Tandem ſtellarum marinarum quaedam ſingularia exempla adducit, quarum mentio penes LINCKIUM non occurrit, vt ſtella marina ſpinis carens, mediocri magnitudine, alia cruciformis, alia latiore corpore et breuioribus radiis.

p. 41. Sed ad *tertiam partem* accedamus, quae molliora et nuda tradit corpora marina. Pauca eorum adducuntur, vrticae nimirum marinae, alcyonia quaedam et tethyum. Imperfectiora ea animalia vocat, ob ſtructuram, quae glutinoſa quaſi eſt, alia *vrtica ſoluta, marſupium refert*, vel potius burſam, quatuor pedibus inſtructam, alia itidem *ſoluta, caryophyllum*

phyllum refert. Noſter *podicem marinum* nominat, et eſculenta eſt, Tethyum coriaceae ſaxis adhaeret.

Addita porro de aeſtu maris reciproco, diſſertatio, non hypotheſes aliorum aut nouam effictam proponit, ſed indefeſſis nititur Cl. Auctoris obſeruationibus, per quinquennium inſtitutis, quibus intumeſcentiae et detumeſcentiae natura illi conſtitit. Itaque mutationes attendit in nouilunio, plenilunio, aliisque lunae phaſibus contingentes, nec non in aequinoctiis atque ſolſtitiis. Ne vero nimii ſimus in exponendis accuratis Cl. PLANCI adnotationibus, breuiter totius opuſculi ſumma capita, ad finem libelli adiecta, huc repetere liceat: fluxum itaque atque refluxum maris cognouit eſſe continuum et diei naturalis ſpatio bis contingere, ita tamen, vt plena vel noua luna maior exiſtat, praeſertim tertia die, quae has coniunctiones ſequitur, multo maior ea luna, quae ſolſtitia et aequinoctia comitatur. Minime vero fluxum hunc vel refluxum ſex horis contineri, ſed ſingulis diebus fluxum vel refluxum vnum altero maiorem obſeruari, idque hieme veſperi, aeſtate mane fieri. Nec lunam ſolam aeſtus cauſſam eſſe, eam tantum menſtruum regere, diurnum autem et annuum ſoli deberi. Porro in adriatico mare hieme plus aquae eſſe ac aeſtate, eaque propter intumeſcentiam atque detumeſcentiam parum variare, mare quoque medio fluxus atque refluxus tempore velocius moueri et quaſi ſaltare. Huic fluxui atque refluxui aquiſtitium intercedere. Fluctuationem maris a ventis quidem mutari, verum inde vix tumeſcentiam maris fieri, niſi venti diurni ſint, eam vero in fluxu atque refluxu naturaliter magis fluctuare. Et quod tandem mare Ariminenſe perpetuum, ab aeſtu etiam diuerſum, curſum habet, in alueo ſuo eleuatur, et aliquando a locis et terris recedit, ad alias accedit easque aufert, habere naturam

turam maioris fluenti concludit Noſter, idque variis experientiis ſtudioſe confirmat.

p. 83. In appendice tandem prima, adnotationes et adnotationes ad libros praecedentes adiiciuntur, ex quibus pauca tantum adducere poſſumus. IAMESIUS in lexico ſuo farciminali ſtatuit, Cl. Auctorem, carne conchyliorum phthiſin ſanari poſſe, primum adſeruiſſe, quum tamen idem iam a MORTONO et ARBUTHNOTO fuerit probatum. Libere quoque fatetur commiſſos quosdam errores, tum in deſcriptionibus, tum in denominationibus teſtaceorum. Conchulam, oliuae forma deſcriptam, reperit eſſe ſemen et corticem eius, aqua marina

p. 92. induratum. Fundum maris in Baltico etiam eleuari et aquam decreſcere contra CELSIUM a Cl. LINNAEO fuit animaduerſum.

p. 94. Altera vero appendix magnam concharum minus notarum aliarumque rerum copiam deſcribit, additisque figuris illuſtrat. Abſoluitur triginta octo capitibus. Denuo hic occurrunt cornua Hammonis, concha anatifera cum pediculo rugoſo. Notamus in primis *echinum ſeu echinometram vulgarem aculeis nigris*, in cuius inceſſum ſedulo animaduertit Noſter, atque demonſtrauit eum non aculeis, ſed pedibus fieri, qui ingenti numero ex corpore egrediuntur, ſunt autem illi conici, nodis diſtincti, in vertice fibris, vmbellae in modum expanſis, inſtructi: hiſce recta et velociter incedunt, aliisque ſeſe corporibus affigunt. Teſta echinorum ex decem triangulis ſphaericis alterne maioribus minoribusque componitur, maiora aculeos habent, minora vero foramina oſtendunt, ex quibus poſſunt cornua illa emitti ſeu pedes, quorum ſingulum triangulum ducentos et quinquaginta obtinet, ita, vt pedum numerus vltra mille et ducentos adſcendat, numerusque aculeorum ſit duorum millium et vltra. Singula

trian-

triangula iterum bifariam diuiduntur, vt teſta echini ex viginti conſtet triangulis. Praeter haec echini vlterior traditur anatome. Simili modo pedes ſuos p. 99.
ex corpore promunt ſtellae marinae, quarum pariter inceſſus explicatur. Is autem non recta, ſed incurua, circulari aut cycloidea fit linea, debent autem, vt ſeſe moueant, aeque ac priores aquae immerſae eſſe atque arenae. Habent ſtellae os foliaceum, valde dilatabile, et in parte auerſa cerebritem lapideam ſeu teſtaceam gerunt, incerti vſus, quem forte ad meliorem ciborum duriorum triturationem debere referre Noſter autumat. Deſcribit poſt ea *cochleam punctatam*, vmbilicatam et operculo inſtructam, quae quamuis non ſit incognita, de eius tamen geneſi ſingularia referuntur. ARISTOTELES iamiam adnotauerat, purpuras, mytulos, buccina fauos edere, ſeu maſſam aliquam, ex veſicis compoſitam, quarum ſingulae inferius medio loco ſint perforatae. Oblatam ſibi talis maſſae particulam ſtudioſius perueſtigauit Cl. Auctor, et inuenit nidum eſſe cochleae punctatae, in ſingula enim veſicula latebant cochleae perfectae, numero viginti duae.

Concham, quae amygdala marina vocatur, a p. 103.
ZINANNIO ſanguiſuga marina, non biualuem eſſe docet, ſiquidem ſuperiore corporis parte nuda ſit; habet autem ventriculum cylindricum, tribus extus oſſiculis triangularibus inſtructum: diſſecta ſanguinem fundit, quem in venis fert. Non tamen haec ſucco, vt putant, fauaginis veſcitur, ſed cornubus Hammonis, quae, quum dura ſint, oſſiculis hiſce quaſi triturantur. *Tellina faſciata bicauda* biualuis, elliptica, a valuis tota non obuoluitur et duas cartilagineas, cylindricas et articulatas caudas habet, quos articulos originem praebere entrochis foſſilibus arbitratur BATARRA. Concham etiam ſine

teſta deſcribit, ad limaces tamen non pertinentem, porro cancellos aliquos, alium maximum, ſesquipedalem, punicei coloris, alium chelis biſulcatis, inaequalibus, et alium cordatum, tota ſua ſuperficie hirſutum. *Oeſtrum ſeu aſinus marinus*, pluribus in ſingulo latere oculis inſtructum, pedibus ſuis vncinatis piſcibus ſeſe adfigit, eorumque ſanguinem ſugit, aliud horum oblongius per branchias piſcium ingreditur, carnem eorum intacto corio abſumit, vt vacua tantum burſa remaneat. Pennam marinam nunc ad zoophyta refert, nec non mentulam mari-
p.108. nam. *Setam paluſtrem* tres pedes longam ferrei fili ad inſtar rigidam, per aliquot tempus viuam in aqua
p.112. retinuit. Fungites madreporas, milleporasque opus inſectorum eſſe arbitratur, oleat enim combuſtae, vt ſquillae. Varias harum ſpecies delineat atque deſcribit, nec non ſpongias. Quum autem in his deſcriptionibus non tantum omnia ſubtiliter ſed accurate perſcrutatus ſit, magnam vtique penes naturae indagatores iniit gratiam.

III.

D. AUGUST SCHAARSCHMIDTS *Nachricht von den Gegenden und dem Geſundbrunnen bey Freyenwalde. Berlin* 1761. 8. pl. 5.

h. e.

D. AUGUSTI SCHAARSCHMIDT libellus de agro et fonte Freyenwaldenſi.

Quum ea, quae de fonte Freyenwaldenſi extant ſcripta, quibusdam ex cauſſis non ſatis viſa ſunt Cl. SCHAARSCHMIDT, opuſculum hocc ehiſtori-

ſtoricum promulgare non inutile neque ſuperfluum iudicauit. Poſtquam in praefatione praemiſſa de aduerſariis ſuis conqueſtus eſt Cl. Auctor, ſuaque fata accuſauit, quae illum coegerunt exteram regionem cum patria, licet ſuo, vt ipſe ait, commodo, commutare, profitetur ſe nonnulla ex Cl. GOHLII et Cl. LEHMANNI ſcriptis hauſiſſe. Oppidum p. 13.
Freyenwaldenſe in Marchia media ad Oderam ſitum eſt, et ſex milliaribus diſtat *Berolino*: famam autem ſuam a fonte medicato, et adiacente officina, qua alumen paratur, recentiori hominum aetate acquiſiuit. Officina hac, quae ad lapidis ab vrbe diſtantiam exſtructa eſt, deſcripta, adductoque ſimul modo, quo minera aluminoſa e terra eruitur, et alumen inde coquitur, ad fontem medicatum ſe vertit p. 28.
Cl. Auctor, ac regionem terramque definit, qua ſcatet fons, meminitque ſimul olei illius, inſtar olei petrae olentis, quod medicus quondam Berolinenſis GARLIP VON DER MÜLLEN, ex terra Freyenwaldenſi parauit, eiusque deſcriptionem in diſpenſatorio Brandenburgo-Boruſſico dedit.

De fontis ortu et contentis primus egit GOHLIUS, celebris ille medicus Berolinenſis, in *inſtructione ſua generali de virtute et vſu fontis Freyenwaldenſis*, cuius experientias et obſeruationes celeberrimus tunc temporis chemicus IOANNES KUNKEL, reiteratis nouisque additis experientiis confirmauit, easque cum Cl. MENZELIO, Electoris FRIDRICI GUILIELMI Archiatro communicauit, qui totum laborem atque ſtudium modo memorato commendauit Electori, quo facto fons purgatus, murisque circumdatus, nouaque exſtructa fuit domus: vti haec omnia in Ephemer. N. C. anni 1689 reperiuntur. Sequentes Electores ac Reges haec aedificia non ſolum conſeruari, ſed ea etiam amplificari, nouisque augeri aedibus curarunt. Praeter p. 32.

p. 40. memoratam *Inſtructionem generalem* modo dictus GOHLIUS plures adhuc circa hunc fontem obſeruationes et experientias collegit, et Actis Berolinenſibus inſeruit. Deinde etiam celeberrimus Francofurtenſium medicus ALBINUS 1685 peculiarem diſſertationem *de fonte ſacro Freyenwaldenſi* habuit. Poſthaec operam ſuam ad commendandum hunc fontem quoque contulit Cl. SAMUEL SCHAARSCHMIDT, Cl. Noſtri Auctoris frater, cum in diſſertatione ſua, de *fonte medicato Freyenwaldenſi* Halae defenſa, tum in Ephemeridibus ſuis medicis atque chirurgicis per menſes Berolini publicatis.

Praeterimus ea, quae alii, praeſertim vero Cl. HOFFMANNUS paſſim in ſuis ſcriptis de fonte hoc reliquere, quae vltima Cl. HOLTORF collegit, et ſub b. HOFFMANNI nominis inſcriptione publici iuris fecit.

p. 45. Aqua autem huius fontis eſt frigida, et tantum externe in balneis adhibetur, quem in finem calefieri debet, vbi cuique balneantium licitum eſt, vel balneis publicis, vel priuatis et domeſticis vti. Sub forma vaporum et ſtillicidii etiam aquae ibi applicantur.

p. 50. Quod naturam et indolem huius aquae Freyenwaldenſis attinet, ferratis aquis adnumerari debet, quae ochram martialem, ſeu rubricam in canalibus, quibus vehuntur, deponunt, et, ſi quieſcunt, caticula ſplendida, atque discolori, caudae pauonis ſimili, teguntur. Per experientias Cl. Auctor de-
p. 55. texit, aquam hanc componi: 1) ex aqua leui pura; 2) ex volatili elaſtico quodam principio, quod ſub forma bullularum aerearum in auras abire dicit, quod tamen a ſpiritu minerali diſtinguit; 3) ex pauca terra et pauciori ſale medio; 4) ex plurimis tamen particulis ferreis, quae a magnete trahuntur, et cum acido ſulphureo vitriolum ferri conſtituunt.

Tan-

Tandem 5) ex ſpiritu minerali ſulphureo volatili, quem ab aliis acidum ſulphureo - fixum nominari ait. Hunc ſpiritum vinculum ſeu medium eſſe aſſerit, quo ceterae partes conſtitutiuae in compoſitione ſeruantur, quem quoque ſpiritum non auolare credit, licet aquam vehantur, vel coquantur, quod vltimum, vt verum fateamur, nobis impoſſibile videtur. Praecipuae igitur partes, et a quibus plurima ſperanda eſt vis, ſunt particulae ferreae, quae omnino multum, tam externe, quam interne, in corpore humano efficere poterunt. Iuſtam exinde concluſionem ad morbos facit Cl. Auctor, in quibus aquae hae cum fructu externe adhiberi queunt, p. 60. quos breuiter enumerat. His enumeratis anni tempus addit, quo optime aquis his vtendum ſit.

Verum enim vero, quum huc vsque aquae hae in balneis tantum adhibitae fuere, non dubitat Cl. Auctor eas etiam interne eſſe ſumendas, quare rationem et modum, quo bibi debent, adiicit. Quae p. 63. praeſcriptiones, quum cum reliquis iam cognitis regulis conueniunt, earum recenſione facile ſuperſedere poſſumus.

IV.

Anecdotes de Medecine. MDCCLXII. (ſ. l.) 12. plag. 16.

h. e.

Obſeruationes Medicae.

Corporis humani natura tam late patet, vt ſi eam diligentius contempleris, nunquam vel acerrima medentium indagatio, in eius ampliſſimo veluti campo eo vsque procurrere poſſit, vt ab illa, quae

 pro-

proficiſcantur, ſatis ſpectet clariusque cognoſcere queat. Tot enim rerum ad perſcrutandum exiſtunt cauſſae, tot ad notandum contingunt effectus, tot et tam diuerſae latent ad perueſtigandum viae tot et tam varia patent ad optandum conſilia, vt cogitatio paullo progreſſa, ſaepe conſiſtere, interdum etiam, vnde egreſſa eſt, regredi cogatur. Quo haec accedunt, quod pertinax interdum flecti nequeat, inconſtans promiſſa deſerere videatur, vaga ſaepius aberret, tacitaque inſidias meditetur. Quare etiam a prima medicinae pueritia, mirandum non eſt, ſcepticorum ſcholam, propter crebriores dubitationes, quibus agitatur, notam, radices egiſſe, atque fruticaſſe. Eiusmodi vero morborum tempeſtates, quae praeuideri non poſſunt, perſanationes mirabiles, et naturae aberrationes, ſtudioſius collectae in hoc libello apparent. Erat autem conſilium Noſtri non vt medendi artem dubiam obſcuramque redderet, quod tamen crimen alieni immo inuidioſi argumenti narrationes cum illarum hiſtoria contexens, in ſe ſuſcepiſſe videtur, ſed vt ſapientiae doctrinis humanitatisque ſtudiis informati, ex his quoque, quae illis improuiſis inopinatisque contingunt, naturae latebras magis perquirere, variasque, quas agit, partes cognoſcere addiſcant. Quod primarium ſcriptoris conſilium fuiſſe ex loco quodam in prologi fine colligimus, vbi monetur, vt paucis, quae teneamus, recte vtamur, vt experientiam medicinae matrem ſequamur, vt denique noua et peregrina ad vtilitatem traducere annitamur. Age itaque commemoremus nonnullos caſus, et videamus, an in artis optimae nutrimentum conuerti poſſint.

p. 9. Memoratur, hydropicum, ingenti aquarum vi tumidum, vſtione, propter ignis vicinitatem, inter

ſomnum,

ſomnum, in pede excepta perſanatum fuiſſe, ex parte enim aduſta tantam aquarum copiam egreſſam eſſe, vt ſanitati reſtitueretur.

Nobiliſſimae alicuius matronae caſu, ad ſympathiae vim ſtabiliendam, quaedam colligi poſſe, perhibetur. Coniux Baronis de R. grauius ex haemorrhoidum dolore aegrotans, a ſanguiſugis leuamen recepit: cuius beneficii haud immemor, easdem in vaſe cryſtallino aqua referto in futurum ſeruabat: aquam autem toties mutandam curabat, donec ne minima quidem ſanguinis recepti particula appareret. Inter haec menſes profluunt: at toto hoc effluxus tempore, aqua, quamuis de nouo ſaepius affuſa, ſanguine, ex ſanguiſugis ſtillante, tingitur, donec menſes exactae eſſent, quod iterum accidiſſe teſtatur. p. 18.

Hydrophobiam a canum rabioſorum morſu contrahi triſtis experientia docuit, vt autem a ſolo terrore oriatur, id rarius contingere putamus: eiusmodi vero exemplum, in caſu alicuius foeminae memoratur, quae a reliquis, quibuscum erat, deſerta, tanto terrore circumfuſa eſt, vt ab omnibus liquoribus abhorreret. p. 32.

Muſicis concentibus haud infrequenter animi moerores abſterguntur, et grauiores intentiones relaxantur. Quis vero tantum illis vnquam tributurus fuiſſet, vt catalepſin ſoluere putaret. Sed teſtis citatur Cl. DENIS, qui ſonis muſicis theologiae ſtudioſum catalepſi rigidum, liberauit. p. 51.

Antipathiae argumento eſſe ſolent foeminae odorem caſtorii, moſchi auerſantes. En aliud ſtudioſi medicinae Leidenſis, qui abſinthium ferre non poterat! p. 61.

Quo remedio foemina ex lochiorum viis obſtructis aegrotans, leuata eſſe narratur, illud ſingulare procul dubio eſt. Nam ſanguiſugis filo alligatis, p. 68.

 in

in vterum demiſſis, apertae ſunt viae conſtrictae, atque leuaminis multum allatum eſt.

p. 72. Foemina quaedam in ſummum diſcrimen propter vteri prolapſum adducta, fruſtra multis medicamentis vſa, terrore conſpecti muris ſanata eſt: nam cum is infra ſtolam ſe reconderet et in pedes aſſiliret, vterus ſtatim in peluim rediiſſe dicitur.

p. 84. Rei ſemel adſuetum non ſine damno ab ea recedere, vel ex hoc viri alicuius, febre continua quaſſati, exemplo conſtat. Medicus enim in tabaci, cui aegrotus adſuetus erat vſu, quem illi denuo ſuaſit, magnam medicinae partem abſolui expertus eſt.

p. 117. Miles, puellae amore ardens, cum iam ſe illa potiturum eſſe deſperaſſet, ſubito ſe felicem futurum eſſe audiens, rapide ad ſuam currit atque in amplexus ruit, ſed vltimos, nam, quae proferre cupit verba, deficiunt, vox faucibus haeret atque exanimis cadit. Erat autem, quod ex ſectione apparuit, pericardium ſanguine plenum.

p. 132. Tinctura roſarum ſaluberrima fuit legioni militum, cum enim magna pars, quae pectoris morbo cum humorum fluxione inuadebatur, perierat, huius tanta vis apparuit, vt ceteros a mortis periculo tutos praeſtaret.

p. 141. Alui obſtructae pertinaciam eam memorat THOMAS CAMPANELLA, vt niſi corpore flagellis caeſo vinci vix poſſet. Niſi auctoris nomen laudatum fuiſſet, putaremur exemplum illud ex libello LUIGI VISONIS, ſimile quid narrantis, deſumtum fuiſſe.

p. 199. Omnes conſentiunt, cordis motum minime a voluntate regi. Quid igitur de illo homine dicamus, qui, teſte D. CHEYNE, cum vellet, ſupprimebat cordis motum, vt pulſu et reſpiratione priuatus caderet, mortuique imaginem referret, et rurſus ſi vellet, reſuſcitabat.

Caſus

Caſus, qui in transactionibus philoſophicis legitur, hic quoque mentio fit. Aegrotus ex ſcabie, qua manus et brachia horruerant, a nulla plane medicina ſolatium inuenit, vltimo ſibi ipſe profuit, impoſito laborantibus membris gummi ex arbore pruno deſumto, et in aceto ſoluto. p.215.

Honorifica eſt commemoratio illius medicamenti, quod vocis priuationi medendae Cl LEMMERY parauit, fuit autem ex herbarum vulnerariarum decocto, quod et multis aliis, quamuis non omnibus, ſaluti fuit. p.256.

Quanta virtus aquae ſit, appendicis loco adiungamus. Mercator quidam in Batauis, tantis inde ab aliquo tempore ventriculi doloribus excruciabatur, vt ſpiritus, elixiria, et alia huius generis medicamenta, ante quam cibum ſumeret, in vſum vocaret. Quorum apparatum miratur Cl. LOKE, in eadem domo habitans, interrogauit mercatorem, quo tandem ille ſpectaret, reſpondet, ad dolentem ventriculum ſanandum: ille vero aliam doloris cauſſam ſubeſſe non ſine multo negotio mercatori perſuaſit atque vſum aquae, cuius ſalubritatem poſtea expertus eſt, praeſcripſit. p.272.

V.

LEOPOLDI AUENBRUGGER Medicinae Doctoris in caeſareo regio noſocomio nationum hiſpanico medici ordinarii, inuentum nouum ex percuſſione thoracis humani, vt ſigno, abſtruſos interni pectoris morbos detegendi. Vindobonae. Typis Ioan. Thom. Trattner, MDCCLXI. in 8. plag. 6.

Pectoris morbi, praeterquam quod aegrotos saepiuscule in vitae periculum coniiciunt, eo

quoque timendi videntur, quod medicinae virtute non amplius apparente, vel tardius cognoſuntur, vel, vtrum in interioribus receſſibus occulti lateant, an exterioribus ſuperficiebus circumfuſi adhaereant, non facile ſuſpicione attingi poteſt. En facem hisce tenebris admotam! qua fulgente morbi ex cauo pectoris ſpecu in lucem protrahuntur, et latebrae ita patefiunt, vt nihil inſidiarum nobis imprudentibus ſtrui queat. Eſt autem illud praeſidium, quod horum morborum naturam ſedemque illuſtrat, in ſoni diuerſitate poſitum. Atque ſicuti huius rei confirmandae cauſſa Cl. Scriptor multum diligentiae in experimentis capiendis conſumſit, ita et nos, cuius indolis ſint, vt indicemus eo magis adducimur, quo certius praeuidemus, fore, vt haec pectoris exploratio in morborum ſignis locum impoſterum inuentura ſit.

p. 13. Thorax, quod memorat Noſter in dextra parte anteriore, a clauicula ad ſextam coſtam veram vsque, poſteriore, a ſcapula ad ſecundam tertiamue coſtam ſpuriam, ſiniſtra parte anteriore, a clauicula vsque ad quartam coſtam veram (cordis vicinitate inferius ſoni diſcrimen afferente) poſteriore ita vt in dextra, vtrinque a latere ab humeris ad ſeptimam coſtam veram, et praeterea in omni ſpinae dorſi ad thoracem pertinente tractu, ſonum reddit ſimillimum tympani panno tecti, diſtinctiorem illum, quo tenuiora ſunt corpora, praeſertim, quando pectoris regio anterior, quae a clauicula incipit et in quartam coſtam veram finitur, exploratur; ceteras enim quod attinet, propter oſſa, muſculos, pinguedinem, diſcriminis aliquid interdum afferre ſolent. Recte autem pectus, induſio velatum ſummis digitorum apicibus, et lente et leniter admotis, in varii generis hominibus ſpiritum nunc colligentibus nunc emittentibus, percutitur. Omnes

enim

enim, quas deſcripſimus regiones, ſonum non facillime transmittere, ideoque ad eum ex imo protrahendum artificio quodam opus eſſe, docetur. Iam ſi regiones pectoris memoratae, vel ſonum retineant, vel raucum crepent, vel acutiorem reddant, ſigno eſſe, morboſi quid ſubtus latitare: idque tam late patere, quam late ſonus ſupprimatur, eo profundius penetrare, quo magis regio percuſſae carnis ſonum referat, totumque cauum perreptare, ſi etiam oppoſita poſterior pars ſimiliter ſonet: vt adeo pectus dolii inſtar videri poſſet humore quodam referti, quod aeris copia imminuta, quem ſonum vacuum reddebat, nunc plane retinet. Hiſce praemiſſis morbi conquiruntur, qui ſoni minus conſueti excuſſione inſidias latentes prodere ſolent.

In horum numero ponuntur acuti, chronici, et p. 27. illi praecipue, qui humorum effuſionem comitantur: quod vltimum ex anatomico periculo cernitur, cum vaſcula cera tumida, pectoris obſcurum plane percuſſi ſonum efficiunt. Vt igitur primo de acutis videamus, horum vel decurrentium vel conſiſtentium ſuſpicionem ſoni diſcrimen facere ſolet, in epidemicis ante exanthematum eruptionem parum adhuc confirmatam. Oſtenditur vero ſonum inſuetum in pectoris inflammationibus ſub decurſu morbi, plerumque die quarto, materia peccante parum copioſe foras eiecta adeſſe, et aſſidue quidem vel pleura vel pulmonibus vel vtrisque affectis, ſputo tamen ſimul erumpente, deeſſe autem, ſi eximas illum, qui breui ante mortem vel ſuppurationem percipi poſſit, in pleuritide ſicca, inflammatione mediaſtini, pericardii, cordis, quae ſputo prorſus caret. Porro morbi vehementiam et declinationem ſoni vel intentione vel remiſſione iudicari. Deinde ex ſono rauciori morbi ferociam, ex eius latiori propagine, morbi periculum, ex affectione ſiniſtri

late-

lateris partis prioris et ſuperioris thoracis, plus discriminis portendi. Periclitari denique aegrotos, ſono a parte poſteriore ſilente, in vitae periculum adduci, omni lateris regione illo deſtituta, morte implicari, ſterno nihil prorſus ſonante, vel regione cordis raucum crepante.

p. 40. Altera pars diligenter notat ſonum praeternaturalem in morbis chronicis, qui a materia viſcera inuadente, opprimente, et deſtruente proficiſcuntur, et viſceribus lenta tabe conſumtis manifeſtatur, latiſſime autem illa patet. Nam occulta, quae viſcera thoracis inuadit pernicies, a parentibus propagatur, ab animi affectionibus veluti a noſtalgia contrahitur, et a periculoſioribus quorundam opificum artibus pectori molliori noxiis inuitatur. Ea inſuper quorundam morborum exitioſa labes eſſe ſolet, quae viſcera, quod effectu patet, exedat, ſiue id tribuas humoribus ſenſim ſenſimque deficientibus, ſiue morbis acutis ſiniſtre compreſſis. Quid enim, vt ſcriptoris argumento rem vlterius probemus, ſaepius occurrere ſolet, quam vt morbi chronici cibo potuque inducantur, vtque ab acutarum affectionum ſeminibus relictis, thoracis viſcera a lento hoſte opprimantur?

p. 52. In tertia parte, quomodo ſonus humores in thoracis cauitatibus effuſos indicet, exponitur, qui eo obſcurior eſſe conſueuit, quo magis egreſſi humores exundant. Ne autem nimium ſono in morbis patefcaiendis tribuere Noſter videatur, ex eorum numero eximit, ad quorum reconditam naturam iudicandam nos nihil ſono iuuari, in hoc ſunt tuſſes, quae abdominis viſceribus laborantibus, propter neruorum coniunctionem, excitantur, phthiſes, aſthmata ab irritabilitate neruorum pectoris profecta, tuſſes cum materiae ſebaceae cretaceae induratae proiectione coniunctas, immo et calli, ſcirrhi,

vomi-

vomicae humorum egreſſiones, anguſtioribus adhuc cancellis incluſae.

Hac via ita ſtrata, vt eam, qui ingredi cupiant, ne vllo quidem impedimento maiori offendantur, ſed contra eius commoditate alliciantur, experimentis bene inſtitutis, omnia illuſtrantur. Apparuit itaque manifeſto, hoc ſoni ex pectoris percuſſione datum ſignum non fallax fuiſſe ex cadauerum inciſione, in quibus pulmonum ſcirrhus, reſolutio in vomicam ichoroſam, vomica purulenta clauſa et aperta, in pleura, pulmonibus, mediaſtino, pericardio incluſa, empyema, hydrops pericardii ſanguinis in cauum pectoris pericardiique proruptio, et cordis denique aneuryſma deprehenſum fuit. Ac primo quidem ſcirrho pulmones indurari docemur, ſi ſono regionis malum fouentis rauco vel omnino caeco, comes additur tuſſis rarior, cum nullo, vel tantum viſcido crudo pauco ſputo, ſi motum et ſermonem diuturniorem, anhelitus, languor, faucium aſperitas, pulſus feſtinatio, aberratio, reſpirationis et loquelae interceptio ſequitur, et ſi, functionibus naturalibus animalibus et vitalibus, quando hae quidem turbatae non fuerint, ſaluis, venas ſub lingua ad tempora iugalaque affectorum laterum ſitas, inflatas magis, et oppreſſum latus inter aeris collectionem parum motum cernas. Finibus huius ſcriptionis impediti, vt obſeruationes de vomicis, a ſcriptore in ichoroſas et purulentas, quarum illae pulmonibus tantum, hae et aliis thoracis viſceribus infeſtae ſunt, diuiſas, ſtrictim attingere, reliquas omittere cogimur, operae pretium facturi nobis viſi, ſi illas, quae ad pericardii hydropem pertinent, pluribus explicemus. p. 60.

Vomica, ſcirrhus, in ichorem diffluunt, ſi huius ſuſpicione apparente, aegroti languent, fatiſcunt, arteriis interea celeri, inaequali, contracto magis p. 69.

pulſu

pulſu micantibus, quieſcentes aegre ſpiritum hauriunt, frons gelido ſudore ſoluitur, oculi pallent, venae genarum liuent, linguae affecti lateris pars plumbi colorem refert, latus oppreſſum, ſi ſcirrhus late regnat, motu penitus caret, quicquid tuſſi ſicca eiicitur, coenoſum eſt, et tum appetitus deficit, interdum quoque vrina rubeſcit.

p. 72. Alia eſt facies vomicae purulentae clauſae, tuſſis enim ſicca crebrior eſt, et ſaepius tam violenta, vt fauces exaſperentur, vagae horripilationes in calorem genarum, labiorum, praecipue lateris vomicam recipientis, transeunt, cibo ſumto laſſitudo membra tenet, reſpirationis eo tempore tanquam in anguſtias compulſae, feſtinatio quaedam obſeruatur, pulſus eſt frequentia, contractio, durities, inconſtantia, tumore autem vomicae tam longe progreſſo, vt percuſſione cognoſci poſſet, cibi non in alimentum mutantur, ſed in pus conuertuntur, hinc vomicae incrementum, neceſſitas in oppreſſum latus decumbendi, vltimo, facies, manus, pedes, latus oedemate inflantur, vrina paucior turbata ſedimentum habet furfuraceum, et ſublimis moleſtaque reſpiratio penitus intercipitur. Vomicam purulentam in aſperam arteriam aperiri ſuſpicari debemus, ex tuſſi, modo album, modo flauum croceum viride, nunc coenoſum, nunc ſubcruentum ſputum eiiciente. Si latus percuſſione exploratum tuſſi excitata, ſtrepitu remugit, ſi ſputum, cum aegroti leuamine ſuppreſſum, a repetito febris impetu mouetur, ſi lateris vomica tumidi ſonus, ante puris reiectionem carnis percuſſae ſimilis, nunc eo liberius profluente, obtunditur, ſi inter haec febris procurrit, ſudores profluunt, pus reiectum foetet, ſi per refectiones a cibis languoribus eripitur, ſi vrina ſpumas agit, corpus tabe extenuatur, et vires eneruatas diarrhoea colliquatiua ſoluit,

Peri-

Pericardium aquis exundare ex cadauerum inciſione magis, quam ex ſignorum deprehenſione, nobis patere exiſtimamus. Intereſt itaque, vt haec diligentius colligamus. Ponuntur quidem a ſcriptore noſtro praeter ea, quae conueniunt in pectoris hydropem, cuius generis ſunt, moleſta reſpiratio, intercepta tuſſis, pulſus durior inconſtantior, pectus excruciantes anxietates, eius a cibis profectae oppreſſiones, flatuum concurſio, abdominis tumor, extremorum membrorum frigus, palpebrarum tumor, genarum pallidus liuidus color, peruigilium praecipue, in caeco, quem cordis regio crepat ſono, in tumore, in quem ſcrobiculus cordis pertinacius reſiſtens impellitur, in improuiſa ſedentium ſomni obreptione, in repentina propter capitis antrorſum delapſi pondus, expergefactione, in animi defectionibus, pulſus inconſtantiam relinquentibus, paullo ante mortem vero in colli tumore, oculorum colore rubicundiori, quae vel apoplexia ſubita, vel lypothymia lenta magis intentatur. p. 86.

VI.

SAM. CHRISTIANI HOLMANNI, Log. Met. et Theol. nat. P. P. O. Reg. Scient. Soc. Londin. ac nuper etiam Gotting. Membri, Commentationum in Reg. Scient. Societate inde ab A. MDCCLVI. recenſitarum Sylloge. Cum tabb. aeneis. Gottingae A. MDCCLXII. Apud Abrah. Vandenhoek Viduam. 4. 1 Alph. 3 pl. 2 tabb.

Septem haec ſylloge comprehendit diſſertationes multo ſtudio elucubratas, quas Cl. Auctor in Regia Societate Gottingenſi recitauit. Eas vero, vt in

in praefatione lectorem docet, ſeorſim in hoc Volumine edendi, tam ob impeditam dudum Commentariorum illius Societatis editionem, quam quod ſibi in ea manere non placuit, conſilium cepit.

Prima eſt *de terrae motibus, inprimis nupero Vlyſſiponenſi*, recitata d. 7 Febr. 1756. Poſtquam V. Cl. praecipua phaenomena, quae terrae motum, anno 1755 Vlyſſiponae tam funeſtum, comitata ſunt, e variis ſcriptis collecta enarrauit, in cauſſas talis motus inquirit, et, hoc dum agit, receptam hodie
p. 14. a plerisque ſententiam confirmat, vim elaſticam aeris, cauernis ſubterraneis incluſi, et per incenſos ibi ſubito vapores expanſi, proximam eſſe tremoris terrae cauſſam. Et videtur ſane generalis haec
p. 16. cauſſa omnibus phaenomenis explicandis ſufficere, ſi ponamus, tam ſub terrae continentis ſuperficie, quam ſub maris fundo in maiori minoriue profunditate paſſim dari cryptas cauernasque, maiores minoresque, partim ſolitarias, partim inter ſe communicantes, partim ſiccas, partim aquam continentes, et ſubterraneum quoddam quaſi fulgur, in aliqua earum ortum, per ceteras, ſimili materia inflammabili magis minusue refertas, ſubito propagari. Sic enim intelligemus, poſſe aliis in locis terrae ſuperficiem, et quae illi inſiſtant, duntaxat intremiſcere, aliis vero in locis hiatus terrae ac fiſſuras effici, ex quibus vel ignis et flamma erumpat, vel aqua magna violentia eructetur, poſſe alicubi vicos,
p. 21. oppida, montes hauriri, alibi ſtagna, lacus, flumina intumeſcere repente, et mox iterum, ceſſante preſſione, quae ſubterraneam aquam expreſſerat, in ripas ſuas redire. Quibus diſputatis, quaeſtionem mouet, an forſan excogitari poſſit aliquid, quod exitioſo iſti malo medelam afferat, vel illud ſaltem
p. 25. minuat. Non ſolum autem contendit V. Cl. fieri

poſſe,

poſſe, vt foſſorum artibus eis in locis, quibus terra frequentius vel fortius tremat, putei vel cuniculi eo vsque agantur, donec ad cryptas iſtas peruentum ſit, quae fomitem mali lateribus ſuis nondum recluſis adhuc complexae fuerint; ſed et ſibi perſuaſiſſimum habet, tales puteos magno magnarum regionum bono ductum iri, quum hac data porta vapores nociferi, et fulmina ſubterranea, ſine magna noxa erupturi, et circumiacentia loca terrae motus aut rarius aut minus vehementer ſenſura ſint, quemadmodum de regionibus circa Aetnam Veſeuumque iacentibus conſtat, eas metu ac periculo liberari, ſimulac in eorum viſceribus incluſa ignis aerisque vis alicubi exitum inuenerit.

Secunda diſſertatio *) *quaedam paralipomena de terrae motu* exhibet. Occaſionem Auctor a terrae motu, quem d. 18 Februarii anni 1756 diuerſi Germaniae incolae, et inter hos etiam Gottingenſes ſenſerant, ſumſit, ea, quae in priori diſputatione dicta erant, vlterius confirmandi et eis hoc adiiciendi, quod, ſicut in animali corpore cordis motu omni arterioſo ſyſtemati pulſus ſingulis momentis imprimuntur, ita fieri poſſit, vt, vaporum ſubterraneorum incenſorum exploſione vehementiſſima, concuſſis et ſublatis fornicibus canalium ſubterraneorum, aquis fluentibus plenorum, pulſus quidam oriantur et fluctuationes, quibus impoſitum ſolum agitetur. p. 27. p. 32.

Tertia commentatio *fallacias quasdam experimenti Florentini circa aquae incondenſabilitatem* indicat **). Conſtat, Florentinae Academiae (*del Cimento*) Sodales globum cauum tenuem argenteum, aquae p. 35.

*) Lecta d. 6 Mart. 1756.

**) L. d. 2 Octobris 1756.

aquae omnino plenum, et bene clauſum, malleis contudiſſe, vt experirentur, an aqua condenſari queat, et ſic ipſis viſam eſſe aquam per omnes argenti poros tranſiiſſe, inſtar hydragyri per pellem, in qua comprimitur, proſilientis. Hoc experimentum haud ita pridem paullo aliter captum eſt a quibusdam phyſicis Londinenſibus, nempe ope globi, collo inſtructi, quod cochleam feminam habet, in qua cochlea mas tam arcte conuerti poteſt, vt nihil aquae, qua globus eſt impletus, inter vtriusque cochleae helices elabi queat. Cuiusmodi globum cupreum cum toto eius apparatu vbi Cl. HOLLMANNUS Londino acceperat, experimentum plus vna vice repetiuit. Quod dum ageret, nonnullas huius experimenti fallacias vſu edoctus eſt, quas hic candide exponit, et quae non ſatis cautos facile decipere poſſunt. Earum praecipua, et quae, cum ipſos Florentinos, tum etiam MUSSCHENBROEKIUM videtur fefelliſſe, haec eſt, quod nonnunquam aqua per omnes poros metalli exprimi et ſuperficiem ad
p. 52. roris inſtar contegere videri poſſit, cum ſcilicet globus ex loco frigido in calidiorem defertur; licet re uera aqua non per poros metalli, ſed per rimulas aliquot, in eo hinc inde aquae preſſione factas, exeat; id quod prudens atque induſtrius Noſter naturae ſpeculator, cum globi ſuperficiem, ſicco linteo probe abſterſam, oculo, lente optica armato, perluſtraret, intellexit. Neque aliter ſe eam rem habere, per experimenta plura, quae deinceps ſimiliter cum globis ex ſtanno plumboue arte fuſoria paratis, et torno attenuatis, nec non cum globo, e duobus hemiſphaeriis argenteis, malleatione fabricatis, compoſito, cepit, certior redditus eſt.

p. 58. *Quarta* commentatio phyſiologica eſt, et *ad illuſtrandum reſpirationis mechaniſmum et vſum ſymbolas*

quas-

quasdam exhibet *). Deſcriptis thorace, pulmonibus, ceteriſque reſpirationis organis, indicat V. C. quid ſe impulerit, vt poſt tot doctiſſimorum hominum de hoc argumento diſputationes ac controuerſias ad idem denuo conſiderandum et illuſtrandum animum adiiceret. Scilicet in explicando reſpirationis negotio nondum expedita eſſe videtur ardua p. 68. illa quaeſtio, quidnam illud rei ſit, quod muſculis intercoſtalibus, tanquam organis mere paſſiuis, et ab arbitrio noſtro partim pendentibus, ordinatiſſimos illos motus, nobis etiam non cogitantibus, et profundo ſaepe ſomno obrutis, ita quaſi imperet, aut potius imprimat, vt coſtae alternis vicibus adeo conſtanter et imperturbate eant et redeant, inprimis vbi corporis ſitu diaphragmatis et abdominis motus impeditur, et contra coſtas ac muſculos illos maximam partem quieſcere faciat, vbi praeſens corporis ſitus thoracis per ſeptum transuerſum dilatationem faciliorem reddiderit. Quum haec quaeſtio ſolui non poſſe videatur, ſi, quod hactenus eſt creditum, thoracis dilatatio aeris in pulmones ingreſſum, et thoracis coarctatio aeris ex pulmonibus egreſſum, tanquam cauſſa effectum, praecedat, neceſſe eſt; alia via ac ratione hanc inſpirationis et exſpira- p. 75. tionis reciprocationem explicare Auctor Cl. tentat. Principium ſumit notum et haud dubium, ſi aeris, dato ſpatio incluſi, portio per vim ſuam elaſticam, a calore auctam, exitum ex illo ſpatio ſibi parauerit, reſiduam ibi portionem minori elaſticitate pollere. Cui principio conſequens eſt, poſtquam aeris in pulmonum bronchiis cellulisque, ſanguinis affluxu et refluxu admodum calefacti, pars magna, per tracheam in auram externam erupit, reſiduae in pulmonibus partis vim elaſticam adeo poſſe eſſe imminutam, vt aeris externi, os nareſque obſidentis,

 con-

*) Lecta d. 2 Sept. 1758.

contrariae preſſioni reſiſtere amplius nequeat. Hinc
aer externus per tracheam in pulmones compreſſos
irruet, ac vi ſua elaſtica, per calorem valde intenſa,
eos expandere, ideoque, quum hi fundo et lateri-
bus thoracis vbique contigui ſint, cauitatem thora-
cis ampliare annitetur. Plus minusue autem mo-
bilia vel flexibilia ſunt et pulmonum partes, thoracis
latera (coſtae nempe ac ſternum), et fundus eius ſeu
diaphragma. Itaque haec vel omnia vel nonnulla
pro diuerſo corporis ſitu aeris in pulmones ingreſſi
p. 78. vi elaſtica mouebuntur, quantum ſatis et quemad-
modum neceſſe eſt ad ampliandam thoracis cauita-
tem, reſtituendumque aequilibrium inter aerem ex-
ternum, eumque, qui pulmones explet. Quam tho-
p. 84. racis dilatationem Auctor et alia ratione ab aere in-
terno effici ſimul autumat; nempe per expanſionem
et agitationem pulmonum tendendo atque irritando
neruos phrenicos ad diaphragma pertingentes, qui
ſic irritati fibras diaphragmatis muſculares in eius-
modi motum concitabunt, vt ipſum explanetur.
Hactenus de cauſſis inſpirationis ordinariae et natu-
ralis, ex mente Cl. Auctoris. Exſpirationem porro
docet effici partim vi contractili veſicularum pulmo-
p. 90. num, fibrarum, quae bronchiorum cartilagineas
lamellas connectunt, et telae cellulosae circumfu-
ſae, partim elaſticitate cartilaginum et ligamento-
rum coſtarum, partim ſepti transuerſi in figuram
ſuam naturalem ſeſe reſtituendi niſu, et viſcerum
abdominis ſimili niſu, quo ſemper, excepto prono
corporis ſitu, diaphragma retro et intra cauitatem
thoracis pellere conantur. Virium autem illarum
naturalium, inſpirationem et exſpirationem ordi-
p. 94. nariam efficientium, tam accuratum fere aequili-
brium eſſe contendit, vt ſi aggregatum virium, alte-
ram efficientium, ab aggregato, cui altera debetur,
vel tantillum ſuperetur, ceteris omnibus manenti-
bus,

bus, vel aer internus externo, vel hic illi cedere cogatur. Plerumque tamen, affirmat, cauſſas omnes, exſpirationem perficientes, validius agere, quam quae inſpirationem efficiant; hinc exſpirationem plerumque paullo celeriorem et fortiorem eſſe inſpiratione, et inter inſpirationem et exſpirationem minus temporis interuallum, quam inter exſpirationem et inſpirationem intereſſe, diutiusque poſſe contineri ſpiritum exſpiratione, quam inſpiratione, finita. Ceterum ex hac theoria facilius etiam, quam ex alia quauis, rationem reddi poſſe, monet, primae animalis, in lucem recens editi, vel ex matris ventre exſciſſi, inſpirationis. Et quum hoc ipſo ſua ſententia haud parum confirmetur, enarrat experimentum eo conſilio a ſe inſtitutum, vt intelligeret, an foetus in vtero iam aliquantum moueret thoracem, quaſi praeludens reſpirationi, item an, quod nonnullis videtur, compreſſio thoracis in partu neceſſario praecedere debeat animalis, partu in auram expulſi, reſpirationem. Aperuit nempe vterum canis praegrandis grauidae, viuae, ac robuſtae, in quo aliquot caniculas viuas, bene valentes, et fere perfectas reperit; eas ſaepius quidem fortiter ſe commouere ac contorquere per tranſparentes amnii choriique tunicas vidit, ſed quotiescunque requieſcerent, ne minimum quidem in illis aut thoracis, aut abdominis motum peculiarem, mouendiue conatum, animaduertere potuit; deinde caute inciſis membranis, quibus incluſae erant, vt liquor amnii efflueret, vidit caniculam, aeri nunc expoſitam, ſimulac aures eius ſatis denudatae eſſent, haerensque in eis forſan liquor effluxiſſet, ſine vlla cauſſa ſenſibili accedente ſtatim inſpirare coepiſſe cum clamore et eiulatu. Tandem V. Cl. de reſpirationis vſibus diſputat. Ordinariae ac mere naturalis reſpirationis, de qua ſola ha- p. 104.

p. 95. (margin, beside "Aperuit")

 ctenus

ctenus egit, vſus potiores agnoſcit ſanguinis motum, ciborum in ventriculo digeſtionem, chyli in inteſtinis, bilisque in hepate ſecretionem, ſanguinis per vaſa hepatis promotionem, chylique ex ſua ciſterna in ductum thoracicum faciliorem transgreſſum, et in hoc ductu aſcenſum, nec non odorum perceptionem. Ad reſpirationem vero volunta-
p.107. riam quod attinet, exſpirationis quidem fortioris vſus recenſet hos, vt flatus ore excitari poſſit, vt quae ingrata vel incommoda nobis ſunt, ex ore eiicere, vt excrementa etiam ex infimo ventre expellere, vtque ſonos articulatos loquelae cauſſa formare queamus; inſpirationis autem paullo fortioris vel frequentius repetitae vſus exiſtimat eſſe aeris ad ſanguinem admiſtionem, motusque ſanguinis per pulmones moderationem. Namque in inſpiratione, inquit primo facilior ſanguini aditus in vaſa ſanguifera pulmonalia, et per ea tranſitus paratur, deinceps autem, vbi fortior fuerit, veſiculis pulmonis vltra terminum modumque naturalem inflatis, vaſa ſanguifera, et ea quidem praecipue, quae retis inſtar veſiculas illas ambeunt, comprimuntur, et hoc ipſo ſanguinis e dextro corde affluentis motus aliquantum retardatur et temperatur; atque hoc temporis articulo aeris quaedam particulae ex ipſis pulmonum veſiculis in ipſa vaſa ſanguifera interlabentia, ſub valuulis forſan quibusdam minutiſſimis, in ſanguinem ſeſe inſinuant, eique commiſcentur.

p.109. In *quinta* diſſertatione *de foliorum in plantis perfectioribus mechaniſmo et vſu* *) agitur. Principio Cl. HOLLMANNUS varia ad mechaniſmum foliorum ſpectantia recenſet, quae et a ſe ipſo et ab aliis dudum obſeruata ſunt; ea tanquam ſatis hodie nota prae-

*) Lecta d. 7 Iul. 1759.

praeterimus. Deinde ad vſus foliorum enarrandos pergit. Eum vſum, quem Cl. BONNETUS *) detexit, vt particulas aqueas in aere diſperſas hauriant et ſugant, quibus et ipſa et ceterae partes plantae nutriantur, egregrie confirmat, vias indicando, per quas particulae illae folium ingrediuntur. Sunt nempe hae viae eaedem, per quas aeris bullulae e folio erumpere cernuntur, ſi id aquae, aere purgatae, ſubmerſum, campanae antliae pneumaticae includitur, et aer ſub campana extrahitur. Inſuper et modum, quo fieri poſſit, vt particulae aqueae ex aere reſorptae folium expandant, conſeruent, nutriant, melius, quam hactenus factum eſt, declarat, dum commonet, inter fibras, quibus duplex folii reticulum conſtat, infinite multas, pulpae viridioris vtriculos vbiuis interiacere, extremisque earum apicibus adhaereſcere, et ſic hauſtas a poris folii particulas fluidas nutritias per patulas has, et communicantes inter ſe, vias facile poſſe diffundi. Simul ex eo, quod hodie conſtat, multo maiorem roris copiam ex terra et corporibus terreſtribus aſcendere, quam ex aere deſcendere, rationem reddit Vir doctiſſimus, cur in plerisque arborum foliis ſuperficies inferior ſuperiore aſperior ſit, et patentioribus poris vel meatibus inſtructa, et propterea abſorbendis ex aere particulis aquoſis aptior. Et quoniam in foliorum vtriculis ſemper multum aeris latet, ex aequilibrio inter hunc aerem, eumque, qui radicibus arboris incumbit, vel in plantae tubulis ligneis haeret, tunc ſublato, cum aer iſte per poros foliorum calore expellitur, explicat haec phaenomena ab HALESIO obſeruata, quod nempe copioſior ſucci nutritii effluxus in arbore ſemper fiat, ſi foliis ſuis integris ornata ſit, quam ſi haec deſe-

p. 130. p. 133 p. 134.

*) vid. Comment. noſtr. Vol. III. p. 669.

defecerint, et de die, quam noctu, et coelo interdiu ſereno, quam nubilo aut pluuio. Tandem quaeſtionem, an folia reſpirationi plantarum ſeruiant,
p.136. attingens, ſuam de plantarum reſpiratione et tracheis ſententiam ſic exponit, vt quidem haud inficias eat, in quibusdam plantarum maiorum et perfectiorum generibus praeter ſubtiliſſimos illos, ſucco nutritio vehendo deſtinatos, tubulos adeſſe et alios tubulos illis multo ampliores, qui in hunc vſum non nati videantur, et in ligno, etiam recenti, quercus, iuglandis, betulae, fagi albae, taxi, immo in lignis valde compactis quarundam arborum exoticarum nudis ſaepe oculis cerni queant; attamen in his plantarum generibus, in quibus ne minimam quidem eiusmodi tubulorum diuerſitatem obſeruare licet, tracheas proprie ſic dictas neget, omnesque harum plantarum tubulos, ſi plantae recentes et virides ſint, ſucco tantum nutritio repletos eſſe, nullumque aerem, niſi qui ei ſucco intermiſtus ſit, admittere contendat, etſi eosdem, ſucco ſuo priuatos, aerem non ſolum facile admittere, ſed et eundem cum aliis fluidis quibuscunque transmittere, concedat.

In *ſexta* commentatione*) *congelationis naturalis, et artificialis, memorabiliora quaedam phaenomena* recenſentur. Omnium, quae in aquarum congelatione occurrunt, phaenomenorum rationem vltimam in arctiſſima cohaeſione earum particularum, quae ante congelationem facillime inter ſe moueri poterant, quaerendam eſſe recte affirmat Cl. Auctor. Etſi vero huius cohaeſionis cauſſa nos omnino lateat, tamen quum per eandem et ſitum particularum aquae mutuum mirifice mutari, ex aquae gela-

*) Lecta d. 1 Dec. 1759.

gelaſcentis dilatatione et opacitate facile euincatur, non ſine veriſimilitudine ſumi poſſe putat, exiguas p. 141. aquae particulas eſſe oblongas, teretes, et quaſi anguillaris formae, easque, ex parallelo ſitu, quem, donec aqua fluida ſit, habeant, in poſitiones ad ſe inuicem obliquas dimoueri, incipiente congelatione; quanquam eas angulum LX graduum ſemper inter ſe inuicem efficere Cl. DE MAIRAN non concedat. Quibus de cauſſa generali congelationis praemiſſis, phaenomenorum aliquot ſingularium mentionem facit Cl. Auctor. Primo memorabile eſt, interdum p. 143. maſſam aqueam totam ſubito in glaciem conuerti, ſimulac ea in locum paullo calidiorem transferatur, vel manu calida cingatur (vel potius, vt iam Cl. DE MAIRAN recte annotaſſe videtur, ſimulac tantillum commoueatur). Glacies haec ab initio mollior eſt, ad adipis ſuilli inſtar, et paullo poſt indureſcit, ſi frigori expoſita manet. Requiritur autem ad hoc phaenomenon, vt maſſa haud magna aquea hieme aeri frigidiori ſic exponatur, vt ea ſucceſſiue aequabilem frigoris gradum induat. Vtrum ſtatim ab initio glacies iſta maius iam ſpatium occupet, quam aqua, ex qua facta eſt, an ſucceſſiue indureſcendo dilatetur, Auctor quidem reperire nondum potuit; ſed poſterius tamen ipſi probabilius videtur. Hoc autem phaenomeno obſeruato, grandinem imitari ipſi licuit, aquam tunc, cum ſuperficies eius lamellam glacialem oſtendere coepit, ſiphone aeque frigido hauriendo, et ex ſiphonis anguſto tubulo in aerem ſic expellendo, vt guttae aqueae per magnam altitudinem cadere poſſint; namque inter cadendum in grandinem magis minusue duram abeunt. Aliud phaenomenon notatu dignum p. 148. eſt, quod frigoris gradus, quorum aqua gelaſcere, vel nix ſponte liqueſcere incipit, ſemper ſit idem; idque V. C. multis experimentis denuo confirmauit,

 quum

quum illud adhuc a nonnullis in dubium vocari animaduertiſſet. Haud minus memorabile, quamuis frequens in noſtro climate, phaenomenon conſtituunt figurae in feneſtris noſtrorum conclauium tempore hiemali e congelatis ibi vaporibus natae.
p.151. Eas a ſalium ſubtiliſſimorum, variis corporum, praeſertim animalium, exhalationibus admixtorum determinatis, quas ſemper affectant, figuris vnice
p.155. oriri, Auctor ſtatuit. Salibus etiam, et praecipue ſalis ammoniaci particulis, in aere volitantibus, haud parum probabiliter attribuit ortum figurae hexago-
p.163. nae niuis. Porro de grandinis, quae aeſtate potiſſimum decidit, geneſi, in qua multa ſunt admiratione digna, eruditas coniecturas proponit. Sub finem congelationes artificiales paucis attingit, et ſingulares nonnullas de virtute ſalium refrigerante ob-
p.168. ſeruationes indicat; ſed modum, quo ſalia intenſiorem illum frigoris gradum niui et contiguis corporibus concilient, neque ſe ipſum inuenire, neque eum, quem alii commenti ſunt, ſe intelligere adhuc potuiſſe ingenue profitetur.

Septima diſſertatio exhibet *ſupplementa quaedam ad commentationem de corporum marinorum, aliorumque peregrinorum, in terra continente origine.* Vbi de ea, quae hic commemoratur, commentatione ad lectores noſtros retulimus *), diximus, Cl. HOLLMANNUM hanc fouere ſententiam, quod in iis locis terrae continentis, in quibus magna corporum marinorum petrefactorum copia reperitur, olim fundus maris fuerit, eamque ſententiam ipſum egregie exornaſſe. Iam huic ſententiae plus adhuc roboris addit. Nam primo obſeruat, certam nunc eſſe cornuum Ammonis vulgo ſic dictorum ex teſtis marinis origi-

*) Vid. Commentar. noſtr. Vol. IV. p. 197. ſeqq.

originem, poſtquam Cl. IANUS PLANCUS talis p.176.
figurae teſtas in littore maris Ariminenſis detexit;
licet haud diſſimulet Cl. HOLLMANNUS, minimam
tantum earum teſtarum partem, quas ille pro cornibus Ammonis venditat, hoc nomen mereri, et inter p.179.
has, quae illud mereantur, nullam, quae non admodum
exigua ſit, adhuc eſſe repertam. Dein refert, proxime Gottingam nuper inuentum eſſe lapidum figuratorum genus, quod innumeris cochleis marinis tum
aliis, tum etiam cornibus Ammonis variae magnitudinis quaſi fartum ſit, adeo vt vel ex primo horum lapi- p.182.
dum obtutu nemo non iudicare debeat, fieri non
potuiſſe, vt qualicunque inundatione, tanta copia
marinarum cochlearum in iſtum anguſtum locum
conuecta ſit. Aliud argumentum ſententiae ſuae
Cl. Auctori praebent corpora marina in vertice montis prope oppidum *Mundam* nupere eruta, inter p.186.
quae notabilis maxime eſt gloſſopetra vtrinque ferrata, eximiae magnitudinis, cum radicibus ſuis fere
integris. Quum ſatis hodie conſtet, haec petrefacta eſſe dentes carchariae, et quum huius gloſſopetrae intuitus cuilibet perſuadeat, eam ex viuo
potius monſtri corpore excidiſſe, quam ex ſemiputrido decerptam eſſe: negari vix poteſt, montem
iſtum tunc temporis, cum bellua illa ſuper eo natauerit, ad magnam profunditatem aquis marinis tectum fuiſſe. Vltimum argumentum petit ab oolithis, p.190.
quorum magni montium tractus pleni ſunt, et
qui, quum talis lapillus e grano arenae, ſtratis ſuper
ſtrata materiae lapideae ſucceſſiue inuoluto, oriatur,
indicio ſunt, loca, vbi effodiuntur, per longum
tempus aquis ſubmerſa olim fuiſſe.

VII. Diffi-

VII.

Difficultates circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irritabilitate humani corporis orbi medico propoſitae ab ANTONIO DE HAEN S. C. A. Maieſtatis Conſiliario et Archiatro, nec non medicinae in alma et antiquiſſima vniuerſitate Vindobonenſe Profeſſore primario. Viennae Auſtriae, ſumptibus Hermanni Ioſephi Krüchten, 1761. 8 mai. pl. 11.

Clariſſ. DE HAEN, cum ei multa irritabilitatis detegendae cauſſa, pericula ab Ill. HALLERO inſtituta minus probarentur, nec, quae aſſumuntur, hinc deriuari poſſe viderentur, huius libelli conſcribendi conſilium cepit, vt veri inueniendi et pericula meliora impoſterum inſtituendi facultatem aliis daret. In prologo igitur, non ſolum latinitatis, quam obſcuritas rerum recuſaret, neglectae veniam rogat, ſed etiam fatetur, ſe experimentorum ſuorum integram fidem praeſtare non poſſe, atque aliorum correctionem libenter expectare. Iam vtrum clariora attulerit, an ſpem nobis aliquam Cl. HALLERI defendendi reliquerit, cognoſcamus.

Libellus conſtat duabus partibus, quarum altera octo, altera duas continet *difficultates* ab ipſo obiectas. p. 1. *Pars* 1) *de ſenſibilitate. Difficultas prima: tendines dicuntur inſenſibiles, tendo v. g. Achillis irritatur, roditur, vellicatur, ſcalpello cauſticisque, pro parte abſcinditur, abſcinditur totus, absque eo, quod inde dolor naſcatur, imo non dantur vulnera, quae citius faciliusque curentur.* Haec diſputatio varia continet. Primum, plura pericula HALLERUM in animalibus, quam in hominibus inſtituiſſe, eaque quod probari poſſit Cl. RADNICSKY experimentis, leuioribus

funda-

fundamentis initi: deinde HALLERUM reprehendendum eſſe, qui rem neget a viris in arte medendi claris et ab ipſo BOERHAAVIO allatam, eosdemque in conſtituenda ſignificatione vocis τȣ̃ νευρȣ̃, τȣ̃ συνδέσμȣ et τένοντος, erroris arguat, et praeterea mutet naturam paronychiae, cum dolorem ab illa ortum non aponeuroſibus tendinibusque, ſed neruis ſolum tribuat. Pugnat vero Noſter, in paronychia dolorem eſſe aponeuroſium neque ſuſpicioni laeſionis neruorum locum eſſe, quippe quae grauiora ſemper ſymptomata iuncta habeat, ideoque HALLERUM parum paronychiae naturam perſpexiſſe, cum tendines doloris expertos eſſe contendat. Affert quoque, vt rem confirmet, verba GERARDI L. B. VAN SWIETEN (T. I. p. 239. 240) quibus pateat, dolorem et periculum in paronychia in primis a tendinibus atque aponeuroſibus repetendum eſſe. Etenim quin nerui tendinesque reſecti dolorem nullum afferant experimenti HALLERIANI fide minime dubitatur, ſed quaeritur, an neruus diſſectus et dolore carens etiam inſenſilis ſit? quod negatur, ſicuti etiam ſimilis de tendine integre abſciſſo concluſio. Aliud autem eiusdem experimentum, quo tendines ſenſum non recipere demonſtratur, obſeruatione Cl. PETITI (ab. Acad. Reg. Sc. Par. An. 1728 relata) impugnatur, qua tendinis achillis alia parte integra manente, alia vero abſciſſa dolorem grauiorem ſecutum eſſe, apparuit: cuius ſuſpicionem minime in neruum conuenire, cum haec obſeruatio eiusmodi ſit, vt tendinem et ſuae naturae indole doluiſſe cogatur. Iam grauiori, de quo nunc videamus, argumento Noſter ad ſenſibilitatem neruorum probandam vtitur, tendinem achillis atque pedis articulos, neruos ideoque dolorem recipere: id quod etiam negat HALLERUS: WINSLOWIUS ad teſtimonium citatur,

p. 5. p. 9. p. 14.

citatur, qui neruum poplitaeum ad has partes decurrere docet. Laudatur etiam PARAEUS (lib. 10
p. 19. cap. 41) dolorem tendinum confirmans. Quod vero attinet ad HALLERI experimenta in animalibus capta, ea, an et in homines transferri poſſint, contrariam obſeruantibus PARAEO atque PETITO, addubitatur obiiciturque illi periculum inſtitutum in auibus quibusdam, in quibus illud fallax eſſe poſſe, ipſe agnouiſſet. De periculis in corpore humano factis copioſius diſputatur. Nam teſtimonium SCHLICHTINGII, IOBI VAN MEEKSREN et ROBINSONII nihil valere putatur, cum ille alio loco tendines laeſos dolorem afferre fateatur; hi vero minime tendinum ſenſibilitatem, quippe cuius leuiorem gradum ponunt, excludant. Quae itaque reſtent quinque HALLERI in hominibus capta pericula, ex quibus tendinum inſenſibilitatem deriuet, iisdem ſexcenta grauiſſimorum medicorum PARAEI, HILDANI, PETITI, BOERHAAVII, SWIETENII, GARENGEOTTI, SCHLICHTINGII opponi poſſe. Porro hanc opinionem inſenſibilitatis tendinum vitio laborare, vel hinc manifeſto apparere, quod, vt et aliae partes ſenſibiles ſenſu deſtituantur, interdum accidat: veluti peritonaeum, cutis, muſculi abdominales in
p. 25. hydrope atque grauiditate; nerui et cutis in ſpina ventoſa, manus in vulnere fragmentis vitri quin etiam acubus ſine doloris ſenſu ex illa protractis, et cerebrum, cui octo dierum ſpatio cultellus inhaeſiſ-
p. 31. ſet. Illud quoque periculum, ex quo HALLERUS inſenſibilitatem tendinum apparere, iudicat, cum propter haemorrhagiae periculum, oleum therebinthinae affuſum cutem quidem, ſed tendines minime, laeſiſſet, in dubium vocare annititur Noſter, dum pugnat hoc oleum dolores mulcere potius quam excitare, nec fieri facile potuiſſe, vt

HAL-

HALLERUS viderit, vtrum eodem plane momento temporis cutis, an tendines afficerentur, neque etiam tendinum probari indolentiam ex maiori cutis dolore. In extremo huius capitis colligitur, HALLERUM in *Elem. Phyſ.* (pag. 414) tendinibus plus tribuiſſe, cum fibras tendineas a valuularum aortae muſculis ſeparatas robur et contrahendi vim habere affirmet. p. 35.

Difficultas II. Dura ac pia membranae ſunt inſenſibiles. Ex recentioribus medicis ſunt, qui in has membranas, propter fibrarum carnearum defectum, ſenſibilitatem non cadere, eo adducti variis experimentis, putent. Scriptor autem noſter cum ex dolore capitis a variis harum membranaram vitiis orto, tum ex periculis captis in homine antri HIGMORI carie, et ſiniſtrae dextraeque potiſſimum partis capitis dolore afflicto, in quo meningum arteriae aneuryſmate atque venae varice affectae erant, perſpici poſſe contendit, et eſſe aliquam harum membranarum ſenſibilitatem. neque durae matris ſectionem innoxiam, cum veteres medici eam multum timuerint, nec de ea niſi in ſummo periculo cogitarint. p. 37. p. 40.

Difficultas III. Etiam membrana laterum, pleura dicta, indolens eſt. Paullo acrius ſcriptor noſter inuehitur in HALLERUM, quod etiam pleurae ſenſibilitatem, propter textum illius celluloſum denegat. Ipſe quidem contrarium cogi poſſe cenſet ex pleuritide, cuius ſedem HALLERUS falſo in neruis et in muſculis intercoſtalibus ponat: neque enim in ea ratione, quam HALLERUS afferat, quod dolor inter aerem hauriendum a ferocia minime remittat, quamuis pleura eo tempore relaxata, quemquam acquieſcere poſſe, ſed ex cadauerum ſectione veritatem eruendam eſſe, ideoque teſtimonium CAELII p. 42.

AURE-

AURELIANI, WILLISII, DIEMERBROEKII, RIVERII et PROSPERI MARTIANI affert, quo confirmatur, in vera pleuritide re ipſa affectas fuiſſe pleuras.

p. 49. *Difficultas IV. Eſt quoque indolens peritonaeum.* Obiectio, quam in hoc capite inuenimus, eſt adverſus HALLERI periculum, tum in viro celeberrimo STORCH, cui abdomen aquarum euocandarum cauſſa pertundebatur, tum in brutis captum, quo pro peritonaei inſenſibilitate vſus eſt. Ducitur autem obiectionis argumentum ex multis periculis ſcriptoris noſtri et Viri Cl. C. H. VELSE qui in iuuene prae abdominis dolore mortuo peritonaeum ab ea parte, qua dolor ſaeuiiſſet, gangraena corruptum vidit.

p. 51. *Difficultas V. Ligamenta, articulorumque capſulae non dolent.* Exiguum ſtimuli ſenſum, tamen eſſe aliquem ſenſum, in ſuperioribus iam poſitum fuit, ſed denuo affert Noſter, vt doceat, obſeruationem PETITI atque alias ipſius HALLERI harum partium inſenſibilitatem minime probare. Miratur potius, HALLERUM opinionis ſuae ſtabilendae cauſſa podagrae ſedem in alias partes, vt cutem atque neruos, transferre. Hanc enim vtique eſſe in articulis et multos alios et ſe ipſum obſervaſſe in hominum arthritide vexatorum articulis calce concretis. Experientiam etiam in ſui ipſius pede ſe habuiſſe.

p. 58. *Difficultas VI. Senſu quoque et oſſa carent, medullaque eorum et perioſtium et pericranium.* Et has quoque partes ſtimulum non percipere HALLERI eſt opinio, quod neruos, a quibus ſenſibilitas proficiſcitur, non habeant, et quod idem ex CHESELDENII atque CASTELLI experimentis fide dignis intelligi poſſit. Sed etiam huius opinionis aduerſarium ſcriptor noſter ſe profitetur. Primo enim perioſtium non ita a neruis neque cultello neque ſeparatorio expediri poſſe, vt non vtroque modo dolor

oriatur,

oriatur; deinde in iis, qui lue venerea affecti ſunt, dolorem in oſſa atque medullam ſaeuire. Teſtes inſuper grauiſſimos laudat ALEX. BENEDICTUM, VAN SWIETEN, NUCKIUM, CLOPTON HAVERS, BONETUM, PETITUM, in has partes doloris ſenſum cadere, magno conſenſu affirmantes. Iudicio HALLERI etiam medulla oſſium, quippe quae caret neruis et textum habet celluloſum, ſenſum non habet, ſed Noſter miratur, cum experimentis res nondum confirmata ſit, rem nouam obtrudi, cum conſtet libello DEVENTERI de oſſium morbis, medullam ſumme eſſe ſenſibilem, atque teſtimonium adſit DU VERNEYI. p. 65.

Difficultas VII. Cor ſenſibile eſt: pulmones inſenſibiles, inſenſibiles et renes et ſplen et hepar. Summam opinionis HALLERI labefactare Ill. DE HAEN annititur, partes neruis inſtructas eſſe ſenſibiles, iis vero deſtitutas inſenſibiles. Oſtendit enim, primum VESALIUM, NICOL. MASSAM et COLUMBUM obſeruaſſe, varias cordis affectiones grauiores dolore vacaſſe; deinde HALLERUM, qui propria circa cordis ſenſibilitatem pericula non cepiſſet, cordi ſenſibilitatem nunc maiorem nunc minorem tribuere, immo ſaepius incertum haerere. De pulmonum vero dolore dubitationem ſupereſſe non poſſe, cum et neque peripneumonia eo vsquam careat, et tuſſis, quae non ſemper a voluntate pendeat, ſed ab acrioribus, aeris impuritatibus, immo teſte BOERHAAVIO etiam a vapore aceti calentis excitetur, ſenſibilitatis ſuſpicionem faciat. Lienem ſimiliter dolorem recipere, ex militis ſectione ſplenis dolore atque ſuppuratione extincti manifeſtum eſſe, idemque HIPPOCRATIS teſtimonio (Aph. 43 ſect. 6) atque ARETAEI (libr. I. de C. et S. Chron. cap. 14) probari, nec renum quoque ſenſibilitatem, propter cal- p. 68. p. 75. p. 81.

 culum

culum et inflammationem ſummum dolorem ſuſpiciendum, negari poſſe.

p. 86. *Difficultas VIII. Membrana celluloſa et panniculus adipoſus ſenſu carent.* Quae partes textum habent celluloſum et adipem, ſenſibilitate carent, nam hoc fundamenti loco poſuit HALLERUS, ideo maxime, quod neruis carent, et quia pinguedo ſine doloris metu, ſi nimia eſt, perforatur. Sed et haec ab Auctore in dubium vocantur, nam docet, ſubſtantiam celluloſam pinguedine repletam dolorem reiicere, quia nerui quaſi ſuffocentur; BOERHAAVIUM multum de inflammatione ſubſtantiae celluloſae timere; atque tumorum exſectione ita quidem inſtituta, vt cutis dolor haud imponere potuerit, hoc planum fieri.

p. 95. *Pars altera de irritabilitate. Difficultas I. circa arteriarum venarumque irritabilitatem.* Irritabilitatis atque ſenſibilitatis mentione facta oſtenditur, HALLERUM inter vtramque diſcrimen ponere, ita vt hanc neruis ſubſtantiae medullaris, cuti, cerebro tribuat, illam vero in fibris carneis, propter ſtimulum illatum in contractione verſantibus, ponat, eundemque ab vtraque ſeparare et elaſticitatem, quippe fortiorem longe, et contractilitatem, in interiori fibrarum fabricatione haerentem, atque errare ſenſibilitatem et irritabilitatem ex venis arteriisque exterminantem. Ne-
p. 98. que tamen hoc vltimum experimentis factis docetur ſed locis HALERI allatis, quorum repugnantia obiicitur.

p. 104. *Difficultas II. Circa cordis irritabilitatem et attributam eidem alternam cordis actionem.* Vltima haec difficultas mota quaeſtionem habet, an, id quod HALLERUS ſtatuit, cor propter naturam carneam et indolem neruorum multorum eorundemque magis nudorum, ſummam recipiat, a ſanguine venoſo laceſſitum, irritabilitatem. De hac

hac re longe aliter videtur Scriptori noſtro. Muſculos enim, ſi eorum motus diutius duraret, defatigari, occaleſcere, paralyſi, immo etiam gangraena tangi, cor tamen neutrum experiri; neceſſe igitur eſſe, aliud quid cauſſae ſubeſſe, cur cor indefeſſum moueatur. Reliquis argumentis, quaſi maius pondus iis acceſſurum eſſet, dilatis, monet, HALLERUM de vitanda materialis animi ſubſtantiae aſſumta ſuſpicione, eius loco quodam arrepto (in quo Elem. Phyſ. pag. 496 et 497 oſtenditur, motum vitalem in aqua ſubmerſis reſuſcitari poſſe. Iam ſequitur diiudicatio experimentorum Hallerianorum, oſtenditur enim nec auriculam nec ventriculum poſteriorem citius ſanguine priuari, anterioribus, nec auriculam anteriorem vltimum motum exercere, anteriori ventriculo quoque vacuo reddito. Deinde experimenta in brutis capta in homines non cadere, nam et auriculas et ventriculos ſanguinem continere, ideoque aliunde, quam a ſanguine venoſo, cordis motum pendere. Porro latebras cordis valuulas aortae arteriae pulmonalis impedire, quo minus omnem ſanguinis vim eiicere ventriculi poſſint, teſtibus HARVAEO, PLEMPIO, RIOLANO, BARTHOLINO, ideo ab HALLERO neglectis, vt ſuam opinionem ſtabilire poſſet. Ruere igitur fundamentum irritabilitatis, cordis euacuatione quam propter cordis palloremin ſyſtole obſeruatum HALLERUS ſtabiliuit, falſo aſſumta. Ordine ſequuntur reliqua experimenta: atque ad illud: cor quidem vbique irritabile eſſe, haec obiiciuntur, hanc irritationem non eſſe contractionis cauſam, quia, illa praeſente, haec intermittat. Aorta vero ligata ventriculi ſiniſtri motu interea continuato, non apparere ſanguinem in ventriculo contentum eſſe cauſſam motus, ſed neceſſe eſſe aliam latere cauſſam motus. Pugnatur igitur contractionem cordis efficientibus cauſſis praeſentibus, ſicuti calculis, lapillis,

p. 107. p. 117. p. 120. p. 125. p. 131.

corporibus durioribus aliis, vermibus, non continuam contractionem, ſed etiam relaxationem locum habere, atque vel hinc manifeſtum eſſe, alios fontes
p. 142. contractionis et relaxationis patere. Hi iam diligenter quaeruntur, atque cum in muco fibrarum, quod veſicae experimento conſtat atque ex defectu irritabilitatis partium muco inſtructarum patet, ſe-
p. 150. des non lateat, concluditur multam irritabilitatis ſuſpicionem in neruos conuenire, cum eorum alii ſint magis ad motum, alii vero magis ad ſenſum facti.

VIII.

HENR. NEPOM. CRANTZ, S. C. A. Maieſtatis Conſiliarii, Inſtitutionum Med et Materiae Medicae Vindobonenſis Profeſſoris, Pub. Ord. Acad. Imp. Nat. curioſ. et Societat. Botanic. Florent. Sodalis Solutiones difficultatum circa cordis irritabilitatem, cum figuris aeneis. Viennae Auſtriae, impenſis Ioan. Pauli Kraus. MDCCLXI. 8. pl. 5.

Quam irritabilitatis materia in HALLERO Italisque praecipue medicis, ad indagandum et ad inueſtigandum incendit cupiditatem, cum inter omnes iam conſtet, hoc loco commemorare nolumus, ſed tantum huius libelli eleganter diligenterque conſcripti occaſione perlegendi data, de irritabilitatis natura, quid clarum cogitari, atque certum ſtabiliri poſſit, indicare. Diuiditur libellus in duas partes, quarum prior ipſum *ſyſtema irritabilitatis cordis* exponit. Cor, cum viuimus, perpetuo abs-
p. 8. que defatigatione mouetur, exenteratum ignique impoſitum nouo ſtimulo exercetur, ex anguillae interioribus protractum luctatur, in pectunculo piſce

piſce diuiſum linteisque abſterſum agitatur: haec ad coniecturam apta eſſe putantur, latere aliquid in corde, quod peculiarem virtutem arguat. Quae p. 9. magis adhuc augetur, aliorum grauiſſimorum virorum teſtimoniis praetermiſſis, WEPFERI, PEYERI, STENONIS periculis, ex quibus conſtare viſum eſt, flatu in venam cauam ductumque thoracicum immiſſo, cor non ſolum ad conſtrictionem ſollicitatum, ſed etiam deficiens, ad motum compulſum fuiſſe. Hoc vero, quod cordi peculiaris atque egregiae indolis inſitum eſſe deprehenditur principium, et Noſter et antiquiores medici complexi ſunt irritabilitatis nomine, quae tamen ab illa muſculorum, neutiquam a neruis profecta, multum diuerſa eſt. Oſtenditur enim cordis motum, propter p. 11. peculiarem, qua illud contextum ſit, fabricationem, ab aliis, ac illum muſculorum cauſſis repetendum eſſe. Nam in corde ſenſum ſtimuli acutiorem in- p. 15. habitare; cordis motum absque magna virium iactura ſpirituumque vitae affluente copia contingere; nec illud voluntatis imperium agnoſcere, muſculorum contra motum a voluntatis nutu pendere, longiusque productum, et fontes fluidi neruorum exhaurire et vires frangere. Hanc vnam vero irritabilitatem, a ſpiritibus vitalibus excuſſam, cordi mouendo non ſufficere, ſed ſanguinis, in venis iter facientis, ſtimulum in auxilium quoque trahi, quod vtrumque probatur. Nam venae cauae vtriusque neruorumque via clauſa, cor quieſcere, vbi autem in ſyncope affectis vel aqua ſubmerſis flatu et excitantibus via expedita fuerit, reſuſcitari: laudantur huius irritabilitatis cordis teſtes locupletiſſimi ZIMMERMANN, OEDER, BROWNE, LANGRISH, HALLER, WHYTT, eam calore foueri, frigore extingui, feruida aqua deſtrui affirmantes. Si, quod p. 20. docetur, motus cordis in irritabilitatis praeſidio,

atque in ſpirituum neruorum ſanguinisque venarum ſtimulo poſiti, cauſſae clarius cognoſcantur, naturae motus muſculorum voluntatis nutui obtemperantium perſpiciendae, multum ſpei oſtenditur: quoniam et irritabilitatem et ſtimulum a fluido in neruis contento habeant. Quin etiam tenebras, motus muſculorum vitalium rationem obſcurantes, hac irritabilitatis face admota diſpelli poſſe: cum manifeſto appareat, nec ſanguinis ſtimulo, nec voluntatis imperio quidquam agi, inſtigari quidem ſpiritus animales, ſed inſcio animo, moueri muſculos hoſce perpetuo, ſed absque virium iactura: adiecta quoque eſt coniectura, ſtimulum forte, quod in muſculis meſochondriacis clarius quam in intercoſtalibus appareat, ab aere ſubiectari. Atque in his conquieſcit Noſtri indagatio, refutatio autem obiectionum, quibus irritabilitatis patroni grauius premuntur, paullo longius procurrit. Surrexit enim hinc inde ab aliquo tempore Cl. ANT. DE HAEN ex aduerſariorum numero ſatis frequenti, et variis argumentis irritabilitatis virtutem dubiam *), eiusque patronum Ill. HALLERUM ſuſpectum reddere aggreſſus eſt. Obiecit ſe huic Cl. CRANTZ ingenio doctrinaque ſpectatus, non exigua horum argumentorum diſſoluendorum ſpe. Aduertamus itaque animum atque cognoſcamus, aequumne honeſtumque defenſionis argumentum Cl. CRANTZIUS ſibi ſumſerit. Accuſat Cl. HAENIUS HALLERUM probatae tendinis Achillis inſenſibilitatis, atque experimentorum in brutis captorum in homines
p. 24. translationis factae. Ad haec reſpondetur, recte inſtitutis periculis fidem detrahi non poſſe, ex iisque, etſi in brutis inſtituta fuiſſent, multum vtilitatis in corpus humanum redundare. Quo referenda eſſent vul-

*) vid. ſupra, pag. 82. ſeqq.

vulnera ad vtramque thoracis cauitatem penetrantia; nam ex vulneribus cani inflictis, niſi orificium vulnerum aperturam glottidis aequaret, periculum vitae abeſſe, apparuiſſe. Deinde opportunitate in corpore humano pericula capiendi non oblata, minime brutorum cadauera contemnenda eſſe. Quis enim HALLERI ad incubatum obſeruationes ſpectantes pro foetus incremento expiſcando, quis alias in animalibus venenorum naturae indagandae gratia factas, parui facturus eſſet? Parum ſecura in brutis pericula capta eſſe eo putat Ill. Aduerſarius, quod HALLERUS aues earundemque ſpecies quasdam tam inſenſibiles deprehendiſſet, vt eas ad tendinum inſenſibilitatem demonſtrandam ad teſtimonium citare noluiſſet, quodque earum diſcrimen maioris longe inter illas et homines ſuſpicionem faceret. Sed docet Cl. CRANTZ ſenſum verborum HALLERI mutatum fuiſſe: eum de coruo atque de cornice memorare, quod tendo Achillis ſenſu in vtrisque caruiſſet, et cum, quod iam aliunde perſpectum fuiſſet, hoc auium genus vulnerum exiguum doloris ſenſum perciperet, ſe huic periculo fidem non adiunxiſſe. Porro tendinem Achillis in auibus memoratis aeque ac in hominibus eiusdem naturae, et diſcrimen obſeruatum non verboſa ſed anatomica demonſtratione probandum eſſe. Quae reliqua contra irritabilitatem allata ſunt, ea ſingula bene repelluntur, atque ad finem adiicitur, animalia, a ſe inuicem diſcrepantia, omnino ratione inſenſibilitatis tendinum copulari poſſe, atque in eorum, qui pericula cepiſſent, iudicio, vtrum ea, quae in animalia cadunt, humanum corpus recipiat, an recuſet, acquieſcendum eſſe.

Pars altera complectitur *ſolutiones difficultatum* quas *contra ſyſtema cordis irritabilitatis propoſuerant*

 Cel.

Cel. LE CAT et DE HAEN. *Arg.* I. *de nomine mouet Cl.* LE CAT *ſi demum* ipſus *eſt.* *Reflečtions ſur l'irritabilité Hallerienne.* *Iournal encyclopedique.*
p. 31. *Aouſt.* 1757. *Cl.* LE CAT pugnat irritabilitatis nomine illam peculiarem cordis facultatem non ſatis comprehendi, aptiusque illo ſenſibilitatis definiri. Longe alia videntur Noſtro. Nam oſtendit optime hanc cordis virtutem irritabilitatem dici, maxime cum ita iam antiquis placuiſſet, improprie ſenſibilitatem, nihil enim nec in vitalium nec in voluntariorum muſculorum motu ſenſus percipi, nec, cum, quod ex definitione Cl. LE CAT efficiatur, omnibus partibus mouendis praeſit ſenſuque careat, facile intelligi, cuius naturae ſit, cogi potius, cum ſtimulo eam irritari aſſumatur, vt illud, quod in corde muſculisque ſtimulo illato incitatur, vel diuerſum quid ſit ab hac ſenſibilitate, vel vt ſenſibilitas inſenſilis ſtimulo perpetuo laceſſita, locum habeat. Quoque manifeſtum eſſe, quod cor caeteris muſculis minus ſenſu afficiatur, eorundem vero motu ſilente, alacriter ad actiones in ſeros annos continuo perducendas conſurgere: porro ſenſum plane ex corpore emigrare in epilepſia conuulſis, etſi omnes muſculos tanquam fluctus agitari cernas. Sequi prae-
p. 35. terea noua, immo inaudita, ex illa Cl. LE CAT anima ſenſitiua, nihil enim praeter eius dilacerationem, cui exponitur relictum eſſe, quam vt vna cum rationali, a qua ſecernitur, in corpore humano fingatur. Haec enim cogi poſſe: ſi ſentiat anima, et ſenſitiuam dici et ſenſibilitatem attribui poſſe; ſin minus, male ita appellari: deinde ſi ſentiat, hunc aſſequi ſenſum; vel ſui, vel ſtimuli conſcientis, et iam non apparere, quomodo ab animo rationali diſcrepet? Sin vero ſenſus neutra ratione acquiratur, hanc animam ſenſitiuam ne cogitando quidem fingi vnquam poſſe.

Arg.

Arg. II. Irritabilitas eſt qualitas occulta. ibid. p. 134. Mirum ſane Cl. CRANTZIO videtur, Cl. LE CAT, cum ſenſibilitatis voce, quippe longe obſcuriori irritabilitatis, vtatur, irritabilitatem occultam qualitatem appellare, quae ſine odii ſuſpicione cogitari non poſſit, quomodo enim iure irritabilitas occulta qualitas ſit, non apparere. Ideoque breuis in his Noſter eſt. p. 36.

Arg. III. *Irritabilitas incomprehenſibilis eſt, rationi repugnans, ipſi contradictoria expreſſioni, quae eam repraeſentat. ibid. p.*133. Eiusmodi ratiocinio vtitur Cl. LE CAT, irritabilitas eſt iram ſuſpiciendi facultas, ira eſt vero paſſio, ſenſus, igitur haec cordis occulta virtus ſenſatio eſſe videtur. Verumne ſit, iam ex ſimili, quod Noſter obiecit, elucebit. Qui attractionem ponit, aſſumit quoque facultatem attractricem in mutuos cum aliis amplexus ruendi, amatricem, ſed amor, paſſio, inter ſenſus referuntur, ergo attractio ſequitur, ſit ſenſatio ſenſibilitas. Haec contra Cl. LE CAT. Nunc Ill. DE HAEN argumenta perluſtrantur.

Arg. I. §. I. *Occaleſcentia neruorum. Omnis muſculus eſt per ſe irritabilis et per neruos irritabilior, docente* HALLERO. *Ideo omnis muſculus agit, quod cauſſa irritans ad illum applicatur, hinc et dum cor a venoſo ſanguine irritatur, ſe contrahit. Ideo cor ceteris muſculis irritabilitatem eſt nactum maiorem, quia nullis muſculis creditur neruos adeo nude ſtimulo expoſitos eſſe, quam cordi. Sed numquis non attendat hac ipſa cauſſa, cor ceteris muſculis citius ad motum ineptum reddi, prae maturiore nudorum neruorum occalleſcentia?* DE HAEN *p.* 106. *difficultatum.* Hoc argumentum eſt ita comparatum, vt non contra irritabilitatem, ſed contra eiusdem cauſſas valeat, quas cum neque Noſter, neque HALLERUS perfecte indagari vnquam poſſe affirmarunt, eius vis cadere videtur, quod autem nerui nudi callo obnoxii haereant, p. 38.

 nega-

p. 41. negatur, quia neque nerui aſperae arteriae, ab aeris iniuriis, nec oculorum, ab irritatione perpetua, nec inteſtinorum, ab humoribus acrioribus, ſimile quid timent. Eſſe autem cordis irritabilitatem a neruis, non ſuam eſſe opinionem, Cl. CRANTZIUS docet.

p. 42. *Arg.* II. §. II. *Etiam iam expecto.* Sanguinem arte concitatum poſſe aquis ſubmerſos in vitam reuocare, eſt quidem HALLERI opinio, ſed ita limitata, vt hoc non contigat, ſi anima ex corporis domicilio exceſſerit, conſtat; igitur ne minimam quidem probati materialiſmi, qui obtruditur, relictam eſſe, ſed magnam ſuſpicionem irritabilitatis a ſanguine excuſſae, nam hoc Cl. Aduerſarius concedit, vt ipſae quoque cordis actioni multum lucis adſpergere videatur.

p. 44. Conuertit ſe nunc Noſter ad Arg. III. §. III. Primum quidem eſt contra probatam cordis ſiniſtri primi morientis dextraeque auriculae vltimae ſuperuiuentis opinionem. Haec vero firmatur GALENI, VESALII, HARVEI, BOERHAAVII, SWIETENII, SENACI, HALLERI auctoritate, hanc legem firmiſſimam ſtabilientium, quae vel ideo quoque labefactari non poſſe videtur, quod ſanguinis itinere ſancitur, quod ita flectitur, vt ſanguis venarum primo in ventriculo ſiniſtro, poſtea in auricula ſiniſtra, deinde in ventriculo dextro, vltimo in auricula dextra quieſcat. Quamquam igitur conſtantiſſima ſit, irritabilitatis radicitus euellendae cauſſa Cl. DE HAEN aliam ſubrogat: copioſius praeterea demonſtratur, ſanguinem poſt mortem in ventriculis relictum minime ſtimuli cauſſam eſſe, vim enim, qua
p. 49. ſanguis impellatur, ſtimulum acuere, ideoque, quod eſt apud SWIETENIUM, mortem timeri, ſi ſanguinis itineri morae nectantur, vel ſi eius vires infringantur. Nec ſi per morborum vim euacuatio

ven-

ventriculorum impediatur, hoc ideo in ſecunda valetudine continget. Sequens ſyllogiſmus demonſtratiuus diligentius examinatur. *Etenim irritabilitas auricularum et ventriculorum, a ſanguine venoſo, vt irritante cauſſa, irritatur; cor ideo contrahit ſe et ſanguine non amplius praeſente irritatio quieſcit. Ergo cor deſinit ſe contrahere, inque naturalem redigitur ſtatum, id eſt, cor fit non contractum, donec noua illa irritans cauſſa accedens illud denuo in contractionem cieat.* Oſtenditur, hanc concluſionem non recte ex antecedentibus ductam eſſe. Cor enim ex interioribus thoracis protractum, hac cauſſa motus abſente, adhuc ad contrahendum ſe incitari, deinde et neruos in corde mouendo plurimum poſſe. Quod ad minorem proportionem attinet; *ſed aeterno experimento euictum eſt, cordis auricularumque ſub mortem caua ſanguinem continere,* contrarium ex iis, quae de hac re HALLERUS, BOERHAAVIUS, DRELINCURTIUS experti ſunt, concluditur, et cum in extremo vitae termino multa mutentur, haec ſi quoque darentur, nihil probare demonſtratur.

Arg. IV. §. IV. *De corde non in integrum ſe euacuante.* Iterum oſtenditur, multorum teſtimonia alia longe affirmare, auctoritate BARTHOLINI, HARVEII, PLEMPII non adduci poſſe Noſtrum, vt poſt ſingulas cordis contractiones in ſecunda valetudine aliquid ſanguinis relinqui credat, nec obſeruationem SENACI, in cane factam, ex ipſius Cl. Aduerſarii ſententia, in probando quidquam ponderis habere. Quod autem vere Ill. HAENIUS cor, cum euacuatur, ſanguinem in arteriam non pellat, exiſtimet, etſi ex anatome, fabricatione cordis auricularum arteriarumque longe diuerſa, conſtent, hoc mirum videtur Noſtro. Plenas enim arterias non impedimento eſſe, nec hoc fingi poſſe, ſi, quae BOERHAAVIUS bene ſcripſit, diligenter rimentur. p. 55.

Porro

p. 60. Porro HAENIUM *corde contracto, iamiam contrahente ſeſe arteria, ſupereſſe columnam ſanguinis in ipſo corde, quae a valuulis, quod trans eas in arteriam non proiiciatur, oblique ſecetur*, opponere quidem, ſed nec argumentis nec experimentis probare, valuulasque oblique motas, ſanguinemque in cor repellentes magis ad libidinem fingi, has valuulas enim propter indolem fibrarum carnearum, ſanguinem contentum propellere poſſe. Nihil igitur eſſe, quod cordis integram euacuationem retardare, et quamquam parua ſanguinis portio remaneat, irritabilitatem tollere poſſit. Errorem autem grauiorem ex opinione, cor a ſanguine remanente irritatum perpetuo contrahi, minus vero extendi poſſe, ſuſcipi, quod etiam SENACUS docuerit. Quaeri enim primo poſſe, an haec exigua ſanguinis portio, in corde relicta, valeat illud conſtanter conſtringere, deinde probandum eſſe, quod cor, antequam ſanguis venarum in eius atria intrauerit, ad contrahen-
p. 65. dum neceſſario ſtimulari debeat. Ad reliqua, quae Cl. HALLERO vitio dantur, haec reſpondentur. HALLERUM non ex cordis expalleſcentia eius euacuationem deriuaſſe; quomodo autem pericardii vicinitate cor contingatur, vt irritatio excitari poſſit, dum demonſtraſſe. Et ea quoque, quae irritabilitatem irritant, offendunt Cl. HAENIUM. Etenim ſanguinem non irritabilitatem ſtimulare ex eo negat, quod eo abſente cor nec contrahatur, nec relaxetur. Sed experimentum obducitur in corde an-
p. 75. guillae captum, ex quo haec difficultas ſoluitur. Quod ad impedimenta attinet cordi a morbis obiecta, HALLERUM iam alibi eorum mentionem feciſſe, oſtenditur, acerbiſſimi enim quoque, qui percipiatur, doloris fomitem, inducias dare, imo eius atrociam eo mitigari ſaepius, vt conſtitiſſe videatur.

IX. AL-

IX.

ALBERTI V. HALLER ad Viri Illuſtris ANTONII DE HAEN difficultates Apologia (*ſine loco * et anno*) 8. pl. 2.

Quod HALLERO proprium eſt humanitatis ac modeſtiae ſtudium, id perſpicitur ex hac ipſius defenſione, quam ita inſtituit, vt non ab aduerſario reprehenſus, ſed ab amico monitus eſſe videatur. Quamquam enim illi acerbiſſimum erat, ANTONIUM DE HAEN ex veteri amico aduerſarium ſuum eſſe factum: tamen hic eum dolor neglectae ab altero amicitiae, cuius ipſe memoriam et libenter ſeruat et frequenter teſtatur, vt ad ſe defendendum, ſic ad alterum honorifice tractandum tanto magis excitauit; defenſio enim iis eſt ornata, quae dignam et honeſtam commendare ſolent. Reſpondetur igitur ab HALLERO ad omnes et ſingulas, quarum ſummam quandam fecit, grauioris momenti obiectiones, pari et diligentia et humanitate, vt mirantis magis ſpeciem praebeat, quam indignantis, quod ANTONIUS DE HAEN veritatis patronus videri volens, non perlectis omnibus ſcriptis ad hiſtoriam irritabilitatis pertinentibus, eadem impugnet, quae iam alii fruſta impugnaſſent, quodque p. 9. idem ſuis mirifice vagis experimentis, aliena vaga eſſe coarguat. Horum poſterius autem euidenter probat, commemorans experimentum HAE-

NII,

*) Lauſannae. Ibidem quoque eadem epiſtola eodem anno (1761) prodiit, quam germanice reddidit praefationemque adiecit D. H. E. HIRZEL: ſub indice: *Herrn* ALBRECHTS V. HALLERS *Vertheidigung gegen die Einwürfe, welche H.* ANT. V. HAEN *wider die Lehre von der Reizbarkeit und Empfindlichkeit der Theile des menſchlichen Leibes vorgetragen. Aus dem Lateiniſchen überſetzt. Zürch* 8.

NII, quo is peritonaei dolorem ex eiusdem gangraena, durae matris autem ex arteriarum eiusdem aneuryſmate repetit.

p. 10. Sed vt ad rem ipſam propius accedamus, docet HALLERUS a ſe res viſas narrari, ab HAENIO et non viſas negari et confictas probari. Nam et perioſtii non veram laeſionem ſed cariem ſibi op-
p. 11. poni, et ſenſibilitatem oſſium legitimis experimentis deſtitui, nec, quod TISSOTUS irritabilitatis patrocinium ſuſcepiſſet, eiusque ſe auctorem lau-
p. 12. daſſet, id ſibi vitio verti poſſe, male denique ſe ingrati animi erga BOERHAAVIUM magiſtrum ſuum, cuius gloriae ſemper ſtuduiſſet, accuſari ab eo, qui BOERHAAVIUM reum ipſe feciſſet multorum et quidem turpiſſimorum errorum, ideoque ſe, quod alia et noua vidiſſet, reprehendendum non eſſe. Dein-
p. 15. de nullo modo a ſe errorem tendinis cum neruis commutati BOERHAAVIO exprobratum; ſed hiſto-
p. 16. riam illam BOERHAAVII minus accurate et HAENIO lectam eſſe. Nam ex illa conſtare, ſimilitudinem ſignificationis horum vocabulorum tendinis et nerui, erroris cauſſam fuiſſe, non BOERHAAVIO, ſed illis, qui primi non ſatis caute ſenſum in tendines, etiam detractis neruis cadere affirmaſſent. Ex his itaque colligit, HAENIUM, vt iniuriam ſibi faciat, irritabilitatem cordis negare, minime vero vt fidem
p. 17. ipſe adiungat: nam neruorum ſenſum nunquam ſe non agnouiſſe, tendines autem dolore carere, cum ſe ipſum, tum alios multos, vt Cl. RICOVIUM, PERE-
p. 18. NOTTUM, BURKARTUM inprimisque IOH. VAN DEN HAAR, qui ruptum in hominibus tendinem, qui Achillis nominatur, facillime perſanauit, expertos eſſe. Nihil enim ad contrariam ſententiam confirmandam valere, neque quod partes variae naturae nonnunquam vi morbi ad ſenſibilitatem perducantur, neque quod cerebri laeſio dolore vacet:

quo

quo poſteriori exemplo HAENIUM procul dubio p. 19.
non vſurum fuiſſe, ſi reliquarum de cerebri vulneribus obſeruationum a ſe collectarum editionem expectaſſet. Attingitur quoque controuerſia de valuulis: quaeriturque, an, quod ſint fortes, ideo ſenſibilitas illarum ponenda ſit, et vtrum robur et ſenſus idem ſint, nec ne. Oſtendit autem HALLERUS, quod ad pleurae ſenſum attineat, ſe praeceptori ſuo accedere, doloris ſenſum in muſculis intercoſtalibus ponenti; HAENIUM ab eodem diſcedere ſine cauſſa, vtpote nullo proprio periculo capto, et obſtante auctoritate Cl. LIEUTAUD, qui tot cadaueribus inciſis de vera pleurae affectione penitus deſperare coepiſſet. Ad peritonaei autem et ligamentorum ſenſibilitatem ſtabiliendam, experimenta omnino deeſſe.

Vſus fuerat ad inſenſibilitatem confutandam p. 20.
HAENIUS argumento doloris podagrae in ſuis ipſius articulis percepti: id ſoluit HALLERUS alio ſui pollicis inflammati ſine vllo dolore extenſi. Vt reliquas difficultates iam tollat, negat primo HALLERUS, ſe vnquam pericula de ankyloſi ex articulorum vulneribus nata cepiſſe; dubitandum eſſe ait, an inflammatio, dolor, gangraena inde proficiſcantur.
Oſtendit perioſtii inſenſibilitatem experimento Cl. p. 21.
IOSEPH. VESPAE confirmari, ſe, cur medullam praetermiſiſſet, rationem reddidiſſe, quod cordi ſenſum tribuiſſet magis obtuſum, eius rei cauſſam a periculis inſtitutis repetendam eſſe, tuſſem autem, quoniam reprimi poſſet, omnino a voluntate pendere. Deinde contendit, ventriculi et diaphragma- p. 22.
tis dolorem non in liene, ſed in diaphragmate verſari; hepar, renes, panniculum adipoſum, ſine doloris ſenſu tabe exedi et pure conſumi; cutis ſenſibilitatem ſe multorum periculorum fide cognitam habere, experi-

p. 23. perimentum in pleura captum fieri poſſe, vt vitio
laboret, quod euitare difficillimum eſſet. Quod
HAENIUS ait, venas ab HALLERO quibusdam in
locis ſcriptorum ſuorum irritabiles eſſe, tradi:
docet HALLERUS venas cauas, quo loco in auri-
culas confluunt, propter fibras carneas vtique irri-
tabiles eſſe; reliquas irritabiles nec eſſe, neque a
ſe ſcriptas fuiſſe in vllo libro annis 1752, 1756,
p. 24. 1757, 1758, 1760 emiſſo. De callo autem nu-
dis cordis neruis parum timendum eſſe, quia et ner-
uis inteſtinorum aeque nudis raro callus obducatur,
et quia ſanguis in corde iisdem humectandis inſeruiat.
p. 25. Poſtremo illam ſuſpicionem admiſſi et probati a ſe
materialiſmi vanam et iniuſtam eſſe declarat.

Appendicis loco adiecta eſt dubitationum qua-
rundam ſolutio. Quia cor ſanguine penitus priua-
tum non eſt, dubia redditur irritabilitas a pericar-
dio excitata; et quia ſtimulus perpetuus praeſens
eſt, ſequitur, cor irritatum nullo vnquam tempore
quieturum eſſe. Sed reſpondet HALLERUS ab
irritatione ſola vires neque fieri neque inſtigari,
omninoque eiusmodi obiectiones non eſſe eas, quae
poſſent experimentorum captorum fidei derogari,
p. 26. quibus conſtet in ranis atque in pullis et ipſis quo-
que hominibus, maximeque in infantibus interfe-
ctis, cor omni ex parte expalluiſſe. Auriculas, ſan-
guine coacto, grauidas pulſu deſtitui, non vt HAE-
NIUS feciſſet ſimpliciter, ſed vt ipſe monuiſſet, cum
reſtrictione aliqua intelligendum eſſe: cor, quod re-
laxationem patiatur, non ideo penitus exhauriri, ſibi
quoque probari; eius autem morbis irritabilitatem
p. 27. a ſanguine excuſſam non tolli, cum ſimiles inteſti-
norum atque vteri affectiones minime irritabilitatem
ipſorum infringant. Porro non externas, quibus
cor obnoxium eſt, iniurias in cenſum venire, ſed in-
tus latentes, propter parietem internum, magis
ad

ad irritabilitatem aptum, nec obiectionibus de glutine hypotheſin inuoluentibus locum eſſe. In fine libelli monet HALLERUS ANT. DE HAEN, vt aduerſari ſibi deſinat, vt ſalutis aegrotorum non immemor, anatomen ſibi relinquat, vtque iis, quae oculorum ſenſus manifeſtaſſet, impoſterum fidem adiungat. p. 28.

X.

ANTONII DE HAEN Vindiciae difficultatum circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irritabilitate humani corporis contra Viri Perilluſtris atque Clariſſimi ALBERTI V. HALLER, ad eiusdem difficultates Apologiam. Viennae Auſtriae ſumptibus Herm. Ioſ. Kruchten. 1762. in 8. pl. 16.

Qua Cl. HALLERUS erga Cl. HAENIUM in ſua defenſione vſus eſt humanitate, eadem et illum in Cl. HALLERUM vſurum, atque adeo de hac lite omnino tollenda cogitaturum eſſe, perſuaſiſſimum nobis erat. At longe aliter res accidit. Quod eo magis doluimus, quo acerbior haec apologiae HALLERIANAE refutatio, non ſolum ipſi defenſori, ſed etiam lectori videri debet. Verſatur autem haec refutatio in ſingulis paragraphis, quarum ipſa verba referuntur, caſtigandis. Nos vero legitimam earum interpretationem aequo lectoris iudicio integram relinquimus, omiſſisque quae acrius et durius dicta videntur, quibus praecipue rebus haec erudita lis contineatur, recepto more paucis indicabimus.

Grauius fert Cl. HAENIUS, quod a Cl. HALLERO, deſerti inſitarum varolarum patrocinii, pro- p. 21.

 batae

batae a calido regimine morbi miliaris deriuationis, aſſumtaeque eiusdem cum morbis carceris ſimilitudinis accuſatur, pugnatque, ſe neutrum extremorum ſtatuiſſe, et ad ſuum libellum *Refutation de l'inoculation*, a nemine adhuc reſponſum eſſe. De eo autem, quod varia de irritabilitatis materia ſcripta non legiſſe accuſetur, vehementer ſibi HALLERUM gratulari debere, cum iis lectis, maximus grauiſſima-
p. 34. rum obiectionum cumulus acceſſurus fuiſſet. Deinde probare aggreditur, ſe vagis experimentis minime fidem adiunxiſſe. Agmen ducunt dnodecim obiectiones aduerſus HALLERUM allatae. En earum ſummam!
p. 44. Contendit, quos Cl. HALLERUS neget, quinti paris neruos duram matrem petentes, a Cl. WINSLOVIO et HEISTERO viſos fuiſſe. Tantum abeſſe, vt Cl. MOLINELLI aliique duram matrem ſenſu carentem deprehenderint, vt potius inuenerint alia omnia. HALLERUM male R. Patris TOSSETTI auctoritatem praetendere, affirmantis, ſecundum experimenta apud Italos capta, tendinem celluloſa tela tectum fuiſſe. Neque illud porro verum eſſe, quod Cl. VANDELLI ſymptomata ſerpentium in cerebri vlcerum, laeſionibus durae matris tribuerit; neque quod, quam Cl. HALLERUS aſſumat, pericranii inſenſibilitatem, ex eiusdem ſcriptis innoteſcat; nec quod denique Cl. HALLERI aduerſarii parum cauti fuerint in neruis a partibus, irritationis periculum ſubeuntibus, ſeparandis. Multam operam Cl. HALLERUS dederat in ſua apologia, vt argumenta contra peritonai, durae matris, oſſiumque membranarum inſenſibilitatem prolata, debilitaret. Singulorum nunc Noſter magnum pondus eſſe affirmat, iisque harum partium ſenſibilitatem manifeſto do-
p. 53. ceri contendit, e. g. paracenteſeos experimento,
p. 60. a Cl. RADNICZKY in canibus inſtitutis periculis,
p. 78. magnis capitis doloribus, fracto cranio, in puella

ſub-

ſubortis, et quatuor hominum cadaueribus oſſium ſenſibilitatem probantibus. Copioſior eſt praeterea in refellendo eo, quod tantum aliorum auctoritate vſus fuiſſet in eiusmodi rebus, quae oculorum teſtimonium poſtulent. Primo enim auctoritatem virorum a ſe probatam, apud omnes maximam eſſe, deinde ſe ipſum pericula cepiſſe, nec his contraria ſe apud alios inueniſſe. Mittimus hoc loco illud, quod a Cl. HAENIO ſcholae Belgicae aſſenſus Cl. HALLERO detrahatur. Negatur plane a Cl. HALLERO, praeceptores ipſius recte laudari: quorum laudi eo ſeruiat, vt eam deinceps magis imminuat, id quod maxime Cl. ALBINI exemplo pateat, a quo Cl. HALLERUM, quamquam id neget, multa didiciſſe. Immo Cl. HALLERUM ingratum eſſe diſcipulum, BOERHAAVII praeceptis falſa im- p. 100.
miſcentem. Quid itaque miremur, ſi etiam Cl. HALLERUS ipſe falſa docere atque ſcribere accuſetur?

Sequitur nunc quaſi altera huius libelli pars, p. 111
qua omnis Cl. HALLERI defenſio reiicitur. Cl. HALLERUS enim, vbi ſuſpicetur, chirurgum loco tendinis neruum arripuiſſe, atque hinc in errorem ſenſibilitatis tendinum incidiſſe, effugium quaerere arguitur. Iam vbi oſtendit Cl. HALLERUS, Cl. HAENIUM experimentis ſuis, aliorum iudicio comprobatis, omnem fidem derogare, *mirus* ipſi videtur. Sed haec leuiter attigiſſe ſufficiat. Subſiſtamus in iis, quae ad ſenſibilitatis et inſenſibilitatis
litem attinent. Negat pertinaciter Cl. HAENIUS, p. 119.
et propter experimentorum inſtitutorum fidem, et propter neruorum ſentiendi ineptitudinem, cor ſentire, Cl. HALLERO quamuis longe aliter exiſtimante.
Negat etiam, tendines ſenſu priuari, quod Cl. HAL- p. 133
LERUS maxime pugnet, ſeque eius rei pericula, a Cl. HALLERO deſiderata, multa in medium protu-

p.143. liſſe. Contrarium etiam de cerebro Cl. Aduerſarius affirmat, et exiſtimat, Cl. HALLERUM circa aſſumtum robur valuularum cordis, a ſenſibilitate longe diſcrepans, ſibi in phyſiologiae elementis contradicere. Porro oſtendit, ſe recte dolorem pleuriticum in ipſa pleura quaerere, quam Cl. HALLERUS in muſculis intercoſtalibus ſuſpicetur, ſeque eam ob cauſſam male ab eodem reprehendi.
p.156. Ligamenta neruis inſtructa eſſe oſtendit, et contra Cl. HALLERUM, WINSLOVII auctoritatem affert, nec veteres medicos ligamentorum inſenſibilitatem aſſumſiſſe, multorum teſtimoniis docet, nec podagram, qua Cl. HALLERUS laborauerit, id pro-
p.161. bare. Quod vero attinet ad articulorum vulnera, quae inflammatione, dolore et gangraena, et ad
p.171. perioſtium, quod HALLERO ſenſu vacare videtur, de iis breuitati ſtudentes taceamus. De inſenſibilitate medullae, minime a Cl. HALLERO probata, obiicit ei Noſter, ſententiam ipſius negantis medullae neruos, obſcuram eſſe non poſſe, quod
p.183. autem aperte hepar et renes inſenſibiles pronunciet, cum vtraque viſcera absque dolore ab vlcere exeſa viderit, eo nihil probari, nam eadem haec viſcera affecta doluiſſe, teſtari alios multos; panniculum vero adipoſum a dolore immunem, nec ſibi nec aliis videri, hunc enim celluloſamque membranam vaſculis abundare, ideoque et neruis, vnde inflammationem et dolorem ſaepius contrahi.

p.197. Rurſus ad pleurae inſenſibilitatem a Cl. HALLERO acceptam Noſter rediens, nec de ea Cl. HALLERO ſatis conſtare poſſe exiſtimat, cum ipſe affirmet, niſi aliis partibus vulneratis neminem ad eam accedere commode poſſe. Vtrum venae ſenſu gaudeant nec ne, Cl. HALLERUS ſententiam ſuam a ſe non obſcure explicatam fuiſſe putat, cum oſtenderit, pleraſque venas, excepta extremi

earum

earum parte, quae ad auriculas cordis pertinent, neruis carere. Ad haec autem Noſter ſic. HALLERUM vsque ad annum 1756 omnino de venarum natura irritabili, dubitaſſe excepta ea illarum parte, quae cum corde coniuncta eſſet, anno autem 1757 venae cauae, tum ad pectus adſcendentis, tum ad hepar deſcendentis, ſenſum tribuiſſe. Cordis ſen- p.209. ſibilitatem a nudis neruis minime repetendam eſſe ſtatuit Cl. HAENIUS; alioquin enim poſſe facile occalleſcere; obiicit Cl. HALLERUS, neruis nudis inteſtinorum parum a callo timendum eſſe. Quid ad haec Noſter? Difficultates, inquit, difficultatibus cumulat HALLERUS. Sed nos omnem de ſenſibilitate, expalleſcentia et de affectionibus cordis controuerſiam praetermittentes, cum quisque contraria Noſtrum prolaturum eſſe expectare poſſet, de extrema huius libelli parte adhuc notemus, Cl. p.247. HAENIUM ad ſingula Cl. HALLERI verba ita reſpondere, vt omnia in malam potius, quam in bonam partem accepiſſe videatur.

XI.

De foraminibus oſſium caluariae eorumque vſu. Diſſertatio prima. Auctore IOANNE GODOFREDO IANCKIO. D. Med. Anatomiae et Chirurgiae P. P. O. Defenſore *Ioa. Caſp. Hoermann.* Lipſiae, 1762. pl. 9½. Tab. aen. II.

Plenam foraminum caluariae et earum partium, quae per illa tranſeunt, hiſtoriam explicaturus Cl. Auctor, primo huius tractationis ſpecimine, cuius reliquam partem per praematuram optimi viri mortem nobis ereptam eſſe dolemus, de iis tantum

 egit,

egit, quae ad foramina caluariae in vniuerſum pertinent, et de foraminibus, quae in oſſibus bregmatis occurrunt. Et capite quidem primo iis ſcriptoribus, quae de foraminibus caluariae, et partibus tranſeuntibus ſcripſerunt, enarratis, inſtituti ratio-
p. 17. nem ita exponit, vt doceat: ſe potiſſimum ex inſigni caluariarum copia, quae ſibi ad manus eſſent, obſeruationes et varietates, quae in foraminibus caluariae occurrunt, collecturum, easque cum ſcriptorum obſeruationibus comparaturum eſſe. Non autem ita caluariae et foraminum eius hiſtoriam exhauſtam eſſe, quin de iis multa adhuc dicenda ſuperſint, variae obſeruationes adductae docent. Inprimis vero varietates horum foraminum non pro meris, vt dicunt, naturae luſibus habendas, ſed in vſu eorum phyſiologico cauſſas variantis formae et magnitudinis ſitas eſſe, declarat obſeruatio a Cl.
p. 18. Auctore prolata. Vidit enim, parietalibus foraminibus pene deficientibus, maſtoidea poſtica ſemper ampliora eſſe, vtrisque vero ampliſſime patentibus,
p. 20. foramina iugularia minora eſſe. Tertio huius diſſertationis paragrapho Auctor capitis oſſei naturam, figuram et diuiſionem ſubtiliter, inprimis vero varietates figurae diſquirit, notatque in oſſibus, quae inferiorem caluariae partem componunt, nullam aut forma, aut figura, aut craſſitie diſſimilitudinem inueniri, quamuis ſuperior pars et forma et craſſitie longe a naturali ſtatu recedat. Hoc ipſo loco de differentiis foraminum, ratione figurae et magnitudinis, ita differit, vt eorum diuerſitatem in adulti, iunioris et infantis caluaria perpendat, ſimulque de origine eorum et formatione caluariae in embryonibus verba faciat.

Expoſiturus autem vſum foraminum caluariae, quaedam antea de membranis cum calua cohaeren-
p. 30. tibus monendа eſſe putauit. *Pericranium* ſ. *epicranium*

nium, quo exterior caluaria obtegitur, non vbique eiusdem craſſitiei, ſed longe craſſius eſt ab inferiore, quam a ſuperiore caluariae parte. Cum dura matre ad quaeuis foramina ope telae cellulofae cohaeret, neutiquam tamen ab ea, cum propria aliqua perioſteo ſimilis non membrana ſit, oritur. Durae matris ipſius aut *craſſioris cerebri membranae* lamina externa, quae ita in oſſibus caluariae iuncta eſt, vt non cerebri ſed oſſis pars eſſe videatur, a Cl. Auctore *hypocranium* vocatur, quod inter et epicranium in iunioribus caluariae oſſa formantur. Haec oſſa ab initio mera tela celluloſa, quae illas membranas nectit, fiunt, quae deinde oſſeam acquirit naturam. Inter ipſas vero externae laminae durae matris productiones, etiam *emiſſaria* ſic dicta SANTORINI Noſter numerat, eaque non vaginis a dura matre ortis comprehendi, ſed veros eiusdem proceſſus cum venis cohaerentes eſſe putat. Ita vero vocat omnes ſanguinis riuos, qui ab externis partibus in ſinus patent. Vſus, quem interna durae matris lamina per nonnulla foramina etiam egrediens praeſtat, non ſolum in eo conſiſtit, vt longiora eadem fiant, ſed quoque, vt ea, quia leuis eſt et polita, aptiora partibus transmittendis reddat. Quae vero vulgo arachnoidea cerebri membrana dicitur, eam Noſter cum BOERHAAVIO *piam* vocare mauult, aſſeritque eam cum cerebro telae celluloſae ope cohaerere, quam *arachnoideam* nominat. In quarto paragrapho foramina et cauitates caluariae in varias claſſes diuiſit, quam diuiſionem cum cautionibus accurate imponendorum nominum anatomicorum, ne adducendis definitionibus Auctoris moleſti ſimus, hic repetere nolumus. Tradita deinde foraminum caluariae diuiſione, ad ſpecialiorem ſingulorum foraminum conſiderationem accedit.

p. 33.
p. 36.
p. 39.

p. 49. De canalibus igitur oſſium verticalium capite ſecundo exponens, primo de *canalibus oſſium verticalium ſuperioribus orbiculatis*, haud procul a *ſutura recta*; ſic enim ſagittalem dicit, conſpicuis agit. Eam vero in hac re praeſtanda ſeruat normam, vt primum, de quo potiſſimum quaeritur, explicet, deinde de loco, figura et directione, tandemque de numero eorum foraminum dicat, additis nominibus diuerſis, quae illis ab Auctoribus tribuuntur. Canales autem nominat ob longius eorum per oſſa bregmatis iter, verticales non quod in ſummo fere vertice ſint, ſed ob oſſa, in quibus cernuntur, ſuperiores vero et poſteriores, vt diſtinguat ab aliis oſſium bregmatis foraminibus. Vt vero eo melius locum, vbi deprehenduntur, definiret, in quatuor partes forma aliquantum a ſe diuerſas ſuturam, cui adiacent, diſtinxit, et ad latus tertiae partis ea ſita eſſe docuit. Variare tamen ſaepe eum locum negari non poteſt, ſiquidem nunc altiori nunc humiliori loco poſita deprehendantur, aut perſaepe omnino deſint.
p. 56. Amplitudo quoque ipſa horum foraminum maxime differt, attamen plerumque aditu ſat amplo oculis patent. Conici ſunt canales ab externa parte ampliores, ab interna anguſtiores. Pro varia caluariae craſſitie et viae, quam tenent, diuerſitate, cum ea ſaepe obliqua aut flexuoſa ſit, nunc breuiores, nunc longiores deprehenduntur, ſemper tamen rotundum et orbiculatum lumen obtinent. Duplex, ſi adſunt, horum foraminum eſt numerus, nunquam vnicus in vno tantum latere deprehenditur. Hiſce
p. 60. a Cl. IANCKIO expoſitis, nomina horum foraminum ſequuntur ex variis Auctoribus maximo numero collecta.

p. 61. Tandem ad vſum, quem ea in recenti cadauere praeſtant, et ad partes, quas transmittunt, accedit. Plerique ex ſcriptoribus, qui de hiſce canalibus dixerunt,

runt, eos venis tandem peruios eſſe volunt; attamen illorum alii per eos venam ex interioribus ad exteriora capitis, alii ab exterioribus ad interiora, alii duplicis generis venas tranſire autumant. Accedit vero Noſter eorum ſententiae, qui venas haſce ad emiſſaria SANTORINI referunt. Cum autem hi canales non ſolum venas ſed et arterias transmittant, de his etiam ſuas obſeruationes Cl. Auctor proponit. Transeunt nimirum eos arteriolae ex occipitalibus et temporalibus ita natae, vt ex pluribus radicibus, venae portarum inſtar, vnus oriatur truncus, qui hoſce perreptus canales, tandem in dura matre in multos iterum ramos diuiditur, cum reliquis durae matris arteriis communicantes. Fines *verticalis* huius, ſic enim eam vocat, *arteriae* ſubtiliter profecto deſcribuntur, et communicatio cum vicinis arteriis indicatur, num vero eorum ramuli vltimi, vt Noſter autumat, in ipſum ſinum ſanguinem effundant, num potius, quod magis probabile nobis eſſe videtur, in membranas tantum ſinus diſtribuantur, vix definire audemus. Vena ſaepe in vnico tantum latere adeſt, nonnunquam deeſt, et emiſſarii nomen omnino meretur. In fine tandem quosdam canales oſſium verticalium rariores Cl. Auctor adducit, per quos ad ipſam oſſeam caluariae ſubſtantiam vaſa penetrant. Adiectae binae tabulae, propoſitas de vaſis canales hoſce tranſeuntes obſeruationes, clariores reddunt.

p. 68. p. 75.

XII.

De ratione venas corporis humani anguſtiores, inprimis cutaneas oſtendendi, proluſionem auſpiciis ordinariae profeſſionis oratione aditiali ad 11 Oct. CIƆIƆCCLXII rite capiendis praemiſit D. IOANNES GODOFREDUS IANCKIUS P. P. O. pl. 2½. Tab. aen. 1.

In hocce libello nouam Cl. Auctor encheireſin tradit, venas corporis humani anguſtiores, inpri-
p. 5. mis vero cutaneas oſtendendi. Protinus ſub initio dolet ignorantiam totius illius doctrinae, quae de venis agit, praecipue vero methodum illam vulgarem venas per ipſas venas replendi accuſat, cum non ſolum anguli retrogradi, ſed et valuulae rem ita difficilem reddant, vt raro ſuccedat iniectio, venulaeque tenues in cadauere vacuae difficulter re-
p. 9. periantur, aut ſiphonem admittant. Haec et alia Auctorem impulerunt alium modum excogitandi, nempe venas directa per arterias cera replere. Nec ſpes eum poſt varia tentamina fefellit. Non ſolum enim in venas cutaneas materia penetrauit, ſed et ipſae eae adeo cera repletae erant, vt pulpoſa inde cutis fieret, qualem detractam a femore et brachio exſiccatam conſeruauit. In variis corporis locis, brachio, capite, femore, venis cutaneis abdominis, dorſi, pedis volae, etc. diuerſo tamen ſucceſſu experimenta ſua inſtituit, et vt oſtenderet lectoribus, quam bene ei ſucceſſerint, figuram ſculptam addidit, quae venas in cute pedis iniectas exhibet. Du-
p. 16. plici materia ad iniiciendum vtebatur, tenuiore altera, altera craſſiore. Illa ex oleo pinguedinis humanae et cinnabari, haec ex cinnabari cum oleo terebinthinae bene trito ſebo veruecino albo puroque et pauxilla cera alba erat. Priorem tepidam pede-

tentim

tentim lentiſſimeque infundebat in arteriam, tum cute erubeſcente craſſiorem addebat ita, vt primo lentiſſime immitteret, deinde maiori vi vrgeret, vsque dum materia ad ipſos venarum cutanearum truncos rediret. His omnibus cautionem addit, quod antea per octo horas emolliri debeant illa corpora aqua tepida, in eaque tam diu retineri, vsque dum omnia perfecta ſint. In fine libelli quasdam de variis venis cutaneis obſeruationes annectit, attentione omnino dignas. p. 17.

XIII.

Vſus Opii ſalubris et noxius in morborum medela, ſolidis et certis principiis ſuperſtructus a D. BALTHASARE LUDOVICO TRALLES, Medico Vratisl. atque Academ. Caeſar. Nat. Cur. Adiuncto. Sectio quarta et vltima. Vratislauiae, ſumptibus Ioannis Erneſti Meyeri, 1762. 4. Alph. 1. pl. 13.

Tandem nobis contigit, vltimam vtilis iſtius de opio conſcripti operis ſectionem cum Lectoribus noſtris communicare, quae ex octo capitibus componitur. Primo de vſu opii in phthiſi pulmonali et hydrope, ſecundo in morbis mentis, melancholia et mania, tertio in morbis mulierum menſtruatarum et grauidarum, quarto in morbis parturientium et puerperarum, quinto in morbis infantum et ſexto in morbis ſenum agitur; ſeptimo autem vſus opii topicus conſideratur, octauo demum opium venenorum antidotum inſimulque opio veneno paranda medela proponitur.

Cum phthiſeos ortus varius ſit, eaque vel a catarrho, vel a tuberculis, vel ab vlcere proueniat, p. 6.

primo

primo ſtatim quaeritur, quidnam in phthiſi a catarrho de opio ſperandum? Eundem certe, quem in tuſſi catarrhali habet opium, et in hoc caſu vſum expectandum eſſe, Noſter ſcribit, ſollicite tamen innuit, opium pulchre quidem in catarrho a materia acri tenui pendente prodeſſe, non aeque, vbi lenta et copioſa pituita pulmo obrutus eſt; interim tamen et in priori caſu omnem medelam non ſoli opio committendam, nec alias ſumme neceſſarias reuulſiones negligendas eſſe, praecipit. Si phthiſis a tuberculis prouenit, opium, cum ea motu corporis et equitatione ſoluenda ſint, vſum habet nullum, niſi forte nocturno paregorico tuſſim nimis importunam compeſcere e re viſum fuerit. In vlceroſa demum phthiſi, quae vel a vomica maiore vel a pluribus paruulis vomicis et vlceribus prouenit, medelam non adfert opium, licet non negandum, id ipſum conſolidationis, remediis detergentibus et digeſtiuis obtinendae, felicem ſucceſſum multum promouere poſſe. Quiete enim parti affectae per opium conciliata, motuque tuſſiculoſo ſedato, laudabiles humores, ad ſanandum vlcus neceſſarii, aduehi poſſunt. Verum hanc conſolidationem non opium efficit, ſed ſymptoma tantum vrgens, curationem impediens, ad tempus leuat, ideoque per accidens iuuat, indeque parum boni opium tunc
p. 20. promittere, coniiciendum eſt. Eadem etiam ſpes, quam alii vrgentium tantum et moleſtiſſimorum ſymptomatum reſpectu fouent, de opio concipienda eſt. Ita opium nec febrem cohibet, cum cauſſam eius, pus nimirum huiusque acrimoniam minime exſtinguat, imo potius febris veſpertina et nocturna opio manifeſte intenſior facta viſa fuit. Neque boni quid praeſtare ſolet opium in phthiſi, ſi tuſſis vrget. Prouenit enim ea vel a ſpure, quod per ſtagnationem et moram acre factum in bronchiorum exeſo-

rum

rum cauitates deponitur, vel a chylo, qui aduectus per pulmones labefactatos libere tranſire neſcius, copia et viſciditate ſua irritationem neruoſorum villorum producit. Cum vero opium nec in chyli viſciditatem, nec in puris copiam et acrimoniam agat, ideoque cauſſas tuſſis intactas relinquat, et ſolum tantum motum ad tempus inhibeat; fieri inde ſolet, vt oppletioni pulmonum, dyſpnoeae, anxietati et ſuffocationis metui anſa ſuppeditetur, et aucta per moram puris acrimonia, ceſſante opii actione fortior poſtea redeat tuſſis. Atque cum ſuffocatio et miſer iſte ſtatus opio certo procuretur, iſtud proinde, quo adultior phthiſis eſt, eo cautius adhibendum; licet adultiora et grauiora in dies incommoda id poſtulare videantur. Nec vllum quoque iu- p. 33.
uamen ab opio expectari poteſt, ſi colliquatiuus phthiſicos excruciat ſudor; ſiquidem opium humores rarefacit et colliqueſcit, et ſudorem certo inde augere valet. Aſt aliter ſe gerit opium, ſi putrida et colliquatiua adeſt diarrhoea: tunc enim victu congruo et opio, quo nihil magis aluum inhibere aptum eſſe ſolet, aegris conſulendum eſt: hac tamen cautione, vt opium, cum adſtringentia et anodyna ob pectoris conditiones valde inſecura ſint, et expectoratio et reſpiratio difficilior reddatur, clyſmatis forma applicetur. Sic Noſter optimo cum ſucceſſu decoctum corticis peruuiani ſaturatiſſimum cum lacte praeparatum ad quinque vel ſex vncias cum duobus opii granis ano infundi iuſſit.

In hydrope opium vſum habet nullum, licet p. 39.
a nonnullis ob vim, qua ſudores prouocat, laudatum fuerit: verum remediis antihydropicis adnumerari non poteſt, ſiquidem nec laxitatem ſolidorum, nec vim vitae nimis debilem, nec vaſorum compreſſionem, nec rupturam, nec obſtructionem, nec laticis ſeroſi lentorem tollit. Et ſi etiam hydropi-

cis

cis interdum bono cum ſucceſſu ſudorem mouiſſe viſum fuerit, ſudoribus tamen nimium tribuendum non eſt, tuncque opium in hydrope quidem anaſarca, nequaquam vero in aſcite proderit.

p. 48. In melancholia opium iuuare tantum poteſt, ſi cauſa mere idealis eſt, aut ataxia ſpirituum neruorumque facilis mobilitas ſubeſt; ſin vero corpus ſimul aegrotat, parum ſolatii ab opio in aegros redundat, imo potius ad lenienda tantum ſymptomata aliquid facit, quo in caſu et magnas inſimul cautiones vſus eiusdem poſtulat. Quid? quod in priori adeo caſu magna cum cautione opium melancholicis praebendum eſt, et alia potius remedia eligenda, ſi quando animus excitandus, aut anxietas leuanda, aut ſomnus inuitandus eſt.

p. 59. In mania opium non adeo laudandum, vti a nonnullis factum fuit; ſique valet, non niſi magna cum cautione porrigendum eſt. Non raro enim maniam intendit, ſiquidem conſtat, et in ſanis adeo hominibus ab opio produci delirium. Nunquam etiam ad quietem conciliandam et ſomnum inducendum maniacis porrigendum opium, ſiquidem inter ſomnia turbulenta dormientis ab opio, et inter ſomnia turbulenta vigilantis maniaci ſumma datur affinitas; hincque ſomnia maniaci, ſi etiam dormiat ab opio, multo magis tetra et turbulenta forent, ſique euigilat inter phantaſmata, ad ſaniora ratiocinia non tranſit, ſed ſopore diſcuſſo aeque ac ante furit et inſanit, vel, ſi etiam quietior factus fuerit, in perpetuam tamen et immedicabilem fatuitatem prolabitur, recurrentibus tamen et per interualla furioſis deliriis. Praeterea, cum maniaci debilitate cerebri et alui ſiccitate laborent, opium autem ſemper cerebri debilitatem poſt ſe relinquat et aluum ſiccam ſicciorem reddat, ob has ideo cauſſas id ſane maniacis exhiberi nequit. At vero hactenus de mania

ſine

ſine reſpectu habito ad ſpecialem eius faciem Noſter egit, nunc vero diuerſas maniae ſpecies inque iisdem opii vſum conſiderat. In mania itaque a praegreſſa melancholia, cum huius curatio in ſolutione et eliminatione ſpiſſi et atrabilarii ſanguinis conſiſtat, opium non conuenire et ſine eo paucis et euporiſtis remediis, v. g. ſero lactis, aqua et fructibus horaeis dictum morbum curari poſſe, Noſter conſiderate monet. Sed aliter ſe habet opium in mania ab inanitione: cum enim pharmacum hoc cardiaca vi polleat et humores expandat, iuſtum ab eo tonum reſtitui et delirii ſolutionem fieri poſſe, expectandum eſt, dummodo id obſeruetur, vt modicae eiusdem exhibeantur doſes, ſiquidem et maiores augere ſolent delirium. Sin vero contrarius ſtatus, mania nimirum plethorica, obſeruetur, opium certe, hunc ſtatum augens et ſpecifica ſua vi humores ad caput congerens, propinare non licet; nec etiam exhibendum, ſi ſpermatis orgaſmus et occultus amor et vterinus furor occaſionem dederit maniae. Atque ex omnibus his coniicere nunc licet, maniam ſanabilem feliciter absque opio curari poſſe. Inter omnes tamen maniae ſpecies nulla magis opium fert, quam illa, quae nullo, fluidis et ſolidis inhaerente, vitio a validis tantum animi affectionibus, ira et ſubitaneo terrore inducitur. Ita in mania, quae foeminis hyſtericis et puerperis poſt praegreſſam iram aut terrorem grauiorem ſuperuenit, optime opium datur, quod et tunc ſaepe lochia ſuppreſſa reſtituit; interim tamen et venaeſectio et laxantia et alia remedia, quae ſanguinis aeſtum compeſcunt, negligenda non ſunt. Opium autem hic propinatur eo fine, vt affectus animi, qui tanquam ſtimulus neruis inhaerens conſiderari debet, conſopiatur, quo ſtimulum hunc non ſentiant nerui. Praeterea et eum vſum habet opium, quod animum pacare ſomnum-

p. 73.
p. 74.

ſomnumque prouocare ſoleat, hincque felicem aerumnarum et curarum obliuionem inducat, ſimulque motus corporis anomalos, ab animo malè affecto pendentes, coerceat. In genere demum notandum, opium in omni mania neruoſa, vt Noſter loqui amat, id eſt, quando homo ob conſenſum nimis viuidum cum aliis partibus delirat, qui in neruis obtinet, dum dolor alicuius partis adeſt, aut animi affectus totum neruoſum ſyſtema perturbat, conducere omnino.

p. 88. Ad menſes prouocandos multum quidem facit opium, minime tamen cum aloe, myrrha aliisque emmenagogis ſpecificis comparandum, ſiquidem ventriculum ſimul et inteſtina debilitat, alimentorum coctionem peſſundat et aluum retardat, ideoque ad cacochymiam et cachexiam, ad quam ducit menſium ſuppreſſio, viam facilitat. Hinc in curanda menſium ſuppreſſione, opium non adhibere, magis conducit. Verum, quando difficulter et parcius fluunt menſtrua et cum grauibus doloribus erumpunt, pulcherrime ſe gerit opium. Cum enim menſium dolorificorum curatio in attenuando ſanguine eoque meabili reddendo, inque ſtricturarum et ſpaſmorum relaxatione procuranda conſiſtat, opium ſane antiſpaſmodicorum ſummum, ad reuocandos eos et reſtituendos multum praeſtabit pluſque proderit, quam emmenagoga ſola et absque opii combinatione exhibita.

p. 93. Altioris indaginis quaeſtio eſt, num opium grauidis conueniat. In genere quidem, ſine habito reſpectu ad morbum ſingularem, grauiditas iſtud remedium fert, ſiquidem per ſe plethoram auget et menſes mouet. Praeterea et intuitu foetus idem iſtud non conducit, cum infantibus multoque magis foetibus tenerrimis et immaturis ob aetatem tenellam minus proficuum imo damnoſum ſaepe remedium

eſſe

eſſe ſoleat. Sed dantur morbi grauidarum, qui ſine opio tolli vix poſſunt, quiue hinc vſum eiusdem vrgent. Ita nauſea et vomitus, a ſolo motuum vitio et inordinato liquidi neruei motu poſt conceptionem pendentes, opium ferunt, nec ita, ſi eadem ſymptomata a ſanguine menſtruo retento, ad ventriculum regurgitante, neruosque hinc premente et irritante proueniunt, quo in caſu opium, calefaciens ſanguinemque expandens, ſtatum iſtum peiorem reddit. Alius morbus, grauidis interdum accidens, diarrhoea eſt, quae, ſi a ſordibus collectis, aut naturae beneficio ſanguinis quiſquiliis ad inteſtina delatis, prouenit, ſibi permittenda nec praepoſtere inhibenda eſt. Sin vero aluus multum et diu fluxerit, et poſt recrementa, quae ſanitati obfuerunt, ſatis eliminata, laudabiles humores euacuantur et digeſtio aegrius ſuccedit, aut alimenta indigeſta excernuntur, hincque periculum ſubeſt, ne foetus nutritio pereat, de ſiſtendo iſto fluxu medicus cogitare ſtatim debet. Si porro tormina, foetum ex vtero facile eiicientia, vrgent, vel demum ſi moleſtiſſimus teneſmus, qui abortire facit, accedit, diarrhoea cohibenda eſt, hincque huic ſcopo optime ſatisfaciens opium, aliis remediis oleoſis et mucilaginoſis inprimis nequaquam intermiſſis, propinandum eſt. Si tuſſis vrget, haecque, praeter cauſſas communes, ſanguinem plethoricum, bronchiales cellulas irritantem, cauſſam habet, eaque venaeſectione, mannatis, diaeta molliſſima et emulſionibus oleoſis praemiſſis, minime ceſſat, nullum remedium ſupereſt, quam opium. In reliquis autem grauidarum morbis, vt appetitu deprauato, animi deliquiis, odontalgia, cephalalgia etc. quorum ortum in plethora ſola Noſter quaerit, opium nihil valet, nec tantillum leuare poteſt. Miſſis his vltimo loco abortum, a nonnullis morbis praegreſſis, ſed a propriis cauſ-

cauſſis prouenientem Noſter conſiderat, vſumque opii in eo perpendit. Nunquam iſtud remedium locum inuenit, quando placenta ab vtero receſſit, quando vero dolores in lumbis et oſſe ſacro verſus pubem vergentes, extremorum frigus ventrisque tormina adſunt, nec vllus adhuc ſanguis ſeſe manifeſtat, aut ſanguinis fluxus parcus et placidus ex vaginae oſtiolis tantum erumpit, et vteri orificium exacte clauſum eſt, poſt venaeſectionem adminiſtratam opium ſummae vtilitatis eſſe ſolet; immo conuenit adeo absque venaeſectione, nocitura potius, quando ſola motuum anomalia in mobilioribus et hyſtericis, leui ſaepe de cauſſa inducta obſeruatur, vel terror, neque tamen ira, abortum minatur.

p.107. In doloribus ad partum ſpuriis, orificium vteri conſtringentibus, quando a ſordibus inteſtinorum proueniunt, clyſmate praemiſſo, opium optimam medicinam dat, eandemque etiam largitur, ſi quando iſti a ſanguine, in vaſis meſaraicis et meſocolicis turgente, dependent, quo in caſu tamen vena et in ſella obſtetricia iam conſtitutae ſecanda eſt. Sic enim opium relaxans orificium laxat foetumque pellit. Optime etiam opium dolores coercet, qui poſt partum excruciant, quiue inprimis a relictis grumis ſanguinis in vtero aut lacerae placentae partibus et inde conſtrictis vteri fibris muſculisque abdominalibus dependent. Caute tamen ſemper iſtud exhibendum, et ab eo abſtinendum, quando febris lactea ingruit, nec vnquam opium dandum, niſi dolores grauiores et motus ſolidorum anomali id poſtulent, iidemque aliis remediis haud coerceri ſe patiantur. Nunquam etiam obliuiſci debet medicus, opium ſyſtemati neruorum delicatiori aduerſum eſſe, neque vnquam locum hic habere, niſi graue malum grauius poſt ſe trahens, ſolo tamen opio abigendum, adfuerit. Caeterum lochiorum ſuppreſſio nunquam

inde

inde metuenda, potius fluxus eorum expectandus eſt, ſiquidem opium, motum humorum ciens ſtricturasque tollens, lochia ſuppreſſa reſtituit. Mirum autem videbitur, opium, licet lochia pellat, iisdem tamen, ſi nimia fuerint, ſub certis conditionibus optime mederi. In eo nimirum caſu, vbi grumi ſanguinis, concrementa polypoſa, portiones lacerae placentae vterum irritant et contractionem minutiſſimorum oſculorum impediunt, aut quando ſecundinarum extractio incauta et doloroſa laeſionem vaſculis intulit, ſummae vtilitatis opium eſſe ſolet. Quando autem lochiorum fluxus nimius a nimio impetu ſanguinis ad vteri vaſa propulſi dependet, aut aliquid in vteri cauo praeſens eſt, quod vaſa eius nimium dilatat, quodque impedit, quo minus iſte ad ſtatum naturalem accedere poſſit, vel etiam quando incredibilis copia ſanguinis deperdita eſt, opium propinari non poteſt. In diarrhoea tandem puerperarum, lochiorum ſucceſſum ordinarie mutante, hincque multa cum circumſpectione tractanda, opium, obſeruatis quibusdam cautionibus, Noſter ſuadet. Quando nimirum eadem ex vitio quodam diaetae commiſſo, frigore admiſſo, aut potu fermentante, aut victu incongruo, aut terrore etc. oborta deprehenditur, opium optime conuenit, quod, ſi nihil ingeſſit puerpera, ſordes accumulans, ſed frigus tantum externum aut terror, humores verſus interiora vrgens, diarrhoeam producit, intus ſtatim propinari poteſt; in diarrhoea autem a victu incongruo aut potu blanda laxantia et clyſmata prius vſurpanda ſunt, ſique tunc aluinae excretiones neutiquam remiſerint, opio demum eae pacari poſſunt. Sic autem lochiorum fluxus ſaepe reſtituitur et diarrhoea ceſſat.

Progredimur ad morbos infantum, quibus opium valde nociuum et nullum remedium eſſe, multi Au- p. 130

ſtores affirmant. His etiam Noſter fere ſuffragari non dubitat, ſiquidem ob cerebri et totius neruoſi ſyſtematis compagem molliorem opium eminentiores effectus edere, certo perſuaſum habet, idemque remedium, ſi medela vlla ratione aliis pharmacis impetrari poſſit, apud infantes prorſus abeſſe, ſuadet. Interim tamen, ſi quando morbi eo vſque increſcunt, vt opium abſolute poſtulare videantur, mortisque periculum alias ſubſit, atque morbi nullo pharmaco quam opio declinari ſe patiantur, anceps iſtud remedium et tentandum eſſe, Noſter aſſerit, et SYDENHAMI exemplo excitatus, in tribus potiſſimum morbis, vomitu nimirum et deiectione enormi, vehementi dolore et inſigniori ſpirituum animalium ataxia, vſum eiusdem commendat. In vomitu quidem non niſi idiopathico, remediis quibuscunque incaſſum tentatis, paucas guttulas laudani liquidi cum fructu propinaſſe refert. Pari quoque ratione opio in diarrhoea ab acido, coagulato lacte, viſcidaque ſaburra producta, vſus eſt; id vero obſeruandum eſſe praecipit, vt antacida abſorbentia, rhabarbarina, clyſmata demulcentia, topica aliaque prius propinentur, hisque adhibitis tum demum opium exhibeatur, ſi deiectiones numeroſiſſimae, vires penitus exhaurientes, vrgeant et mors inde metuenda ſit. Et tormina infantum, diarrhoeam non raro comitantia, a lacte caſeoſo et acida acrimonia prognata, opium poſtulant, ſi vehementia ſunt, et febres, inflammationes. conuulſiones aut mortem accelerant. Notandum vero, ſemper in iis antacida terrea, quae ſummi hic vſus ſunt, largiori copia propinanda eſſe, oleumque amygdalarum dulcium aut gelatinam cornu cerui ouorumque vitellos exhibendos, hisque exhibitis, ſpaſmorum ſaeuitia perdurante, tandem minutam doſin laudani liquidi porrigendam eſſe. Cauendum autem eſt, ne nimis cito ad hoc accedat

medi-

medicus, huicque ſoli fidat, ſed ſemper, ac ſi id non datum eſſet, in exhibendis abſorbentibus, demulcentibus, clyſmatibusque pergat. In dentitione difficili, ſi diarrhoea nimia eſt, et ſumma debilitas et conuulſiones inde metuendae ſunt, opium prudenter et circumſpecte cum abſorbentibus exhibitum conducit. Quod ad infantum conuulſiones ſpectat, opium, ſi eaedem a ſaburra acida et viſcida proueniunt, certiſſime nocet, cum eam non corrigat, eandemque potius, aluum ſiſtendo, in inteſtinis diutius morari faciat. Iuuat vero, ſi a frequentibus nimis alui deiectionibus dependent, vel ſi a dentitione difficili, febre inflammatoria nondum ſtipata, proueniunt. Sique demum nutricum aut matrum terror infantum conuulſionis cauſſam ſiſtit, opium lactanti circumſpecte exhibitum optime conducere, Noſter autumat. In tuſſi tandem conuulſiua, a cruditatibus ventriculi producta, opium nocere, immo et in ea tuſſis conuulſiuae ſpecie, quae manifeſta viſcidi muci reiectione non ſtipatur, ſed tenuiſſima acrimonia bronchiis impacta, neruoſos villos irritat, rarius opium requiri, nec, niſi ſumma motuum violentia aliis remediis id interponi vellet, conuenire, Cl. Auctor aſſerit.

Senibus in genere conſideratis, ad apoplexiam prae aliis procliuibus, opium, congeſtiones ad caput excitans, non prodeſt, ſiquidem eos ad apoplexiam diſponit: eandem quoque ob rationem in haemorrhagia narium, quae ſenibus interdum accidit, quaeque congeſtiones ad caput notat, idem remedium non conuenit, iisdemque raro et circumſpecte exhibendum eſt, ſi de vigiliis moleſtis conquerantur. In tuſſi ſenum habituali opium abeſſe debere, in catarrhali vero tranſitoria, aliis non cicuranda, ſi nimis afflixerit ac ſpeciales aegri circumſtantiae non contradixerint, opiatum ſe exhibuiſſe, ab vſu ta- p.160.

men diutius continuando ſemper alienum fuiſſe, Noſter perhibet. Nephriticis demum et calculoſis ſenibus dirisque veſicae ſpaſmis afflictis vnicum ſaepe ab opio ſperandum leuamen, a largioribus tamen et nimis repetitis doſibus religioſe cauendum eſſe, monet.

p. 169. Haec de vſu opii interno: quod ad externum attinet, eum aut nullum eſſe, aut valde paruum, aut non tantum, vt putatur, Cl. Auctor exiſtimat. Difficulter enim pro varietate morbi eiusque gradus tum et pro varietate loci, ſiue cute tecti ſiue minus, demum et pro ratione incertae quantitatis elementi volatilis, quod ex maſſa opii ſe proripiens corpori inſinuatur, determinari poſſe quantitatem opii, topice vſurpandi, docet. Immo potius dictum remedium pro natiua ſua indole vt pharmacum acre irritans et calefaciens acturum, idque eo magis, quo maiori copia applicetur, quo diutius parti adhaereſcat quoue pars haec ſit tenerior et ſenſibilior, neruosque pene nudos actioni exponat, obſeruandum eſſe, oſtendit, opiumque externe applicatum, vim anodynae e diametro contrariam, id eſt, ſumme irritantem poſſidere, experientiis confirmat. Sique etiam opium, externe applicatum, dolores mitiget, iſtud ſane eos aliter, quam ſenſum inhibendo et interdum ipſa ſua acrimonia mitigare, Noſter putat, ſimul tamen hac ipſa eosdem etiam non raro mirifice exacerbare, monet. Inprimis autem vſum opii in clyſmate damnat, mortemque in inteſtino recto inprimis dyſenterici producere, aſſerit. Non enim ſanguinis motum opio cohiberi, potius eum incitari, copioſius irritatione allici, inflammationem augeri eamque ad necroſin diſponi, arbitratur.

p. 220. Vltima ſectione opium nunc conſideratur tanquam venenorum antidotum, pro quo a permultis per longam annorum ſeriem habitum fuit. Attamen opium vix inter antidota vera collocari poſſe, Noſter

Noſter oſtendit, nec vllum venenum ab eo debellari, ſed ſpaſmodicos tantum motus, a veneno excitatos, ſopiri. Non negat itaque, dictum remedium, quoties ſpaſmi et dolores a veneno naſcuntur, prodeſſe poſſe, inconſiderate tamen datum, minime vllum vſum habere, nec vnquam boni quidquam praeſtare, ſi quando opium, vt facere ſolet, eliminationi veneni et motibus, ad eliminationem neceſſariis, reluctetur. Aſt vbi altius inhaereat corpori acre venenum, et ſpaſmi et conuulſiones non in aliquibus viſceribus, ſed in toto iam corpore dominentur, opium concedendum eſſe, ſimul tamen cum lacte et oleo exhibendum putat.

Vltimo loco exponit Cl. Auctor, quibus antidotis pugnandum ſit, quando ipſum opium vt venenum agit. Conſtat enim, opium, ſi vel taedio vitae, vel imperitorum medentium culpa, vel infelici errore largiori in doſi ingeratur, periculoſiſſima inducere ſymptomata, immo ipſam poſt ſe trahere mortem. Hinc, niſi peſſimus rerum ſtatus adſit, omnibus remediis ſuperior, illico occurrendum eſt. Primo itaque vomitoria exhibere ſuadet Noſter, quo excutiatur in ventriculo haerens opium; cumque etiam in ventriculo hoſpitans opium venenum effluuiis ſuis non ſolum neruis communicetur, ſed et delatum ad maſſam ſanguinis, hanc ipſam admodum turgere faciat, et pulſum plenum celeremque cïeat, commode etiam et non ſine fructu venaeſectionem adminiſtrari, innuit. Interdum quoque purgantia antiphlogiſtica eligenda eſſe, eaque pariter ac venaeſectionem tum demum locum habere, quamdiu pulſus vigeat et fortiſſimus ac celerrimus ſit, minime tamen, vbi tardus et debilis ac exilis reddatur, autumat. Cum autem ob difficultatem deglutitionis ſaepe nihil ingeri poſſit, clyſmata ſtimulantia adhi- p. 229.

benda, eandemque ob rationem varia acria remedia veſicatoria, epiſpaſtica idque genus alia externis corporis partibus applicanda eſſe, innuit. Prae reliquis tamen inter praeſtantiſſima opii alexiteria, acida inueniri, hisque nihil efficacius agere, ideoque, ſi fieri poſſit, eadem ingerenda eſſe, Noſter monet, reliqua autem paſſim laudata antidota, vt vinum, balnea et remedia volatilia, aut nihil iuuare, aut manifeſte noxia eſſe, hinc nunquam vſurpanda, arbitratur.

XIV.

Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandſe Maatſchappye der Weetenſchappen te Harlem. Vyfde deel. Te Haarlem, by I. Boſch, 1760. 1 Alph. 21. pl. tabb. aen. 7.

h. e.

Commentarii Societatis Scientiarum Harlemenſis Pars V. etc.

p. 1. Diſſertatio *de calce* Auctore L. S. DE CREUTZNACH. Ex lapidibus calcareis, nimis longo tempore aeri expoſitis, poſtquam ſal et ſulphur amiſerunt, calx haud ſatis tenax coquetur; pariter calx, aut nimis, aut non ſatis diu cocta, ad exſtruendas moles apta non eſt. Porro efficiendum eſt, vt calx, bene cocta, cum aquae purae neque inſufficiente neque abundante copia temperetur; vtue ſic bene cocta, bene temperata, et in fodinis aſſeruata arenae iuſta quantitate et qualitate miſceatur. Calce recte praeparata reſpiciendum eſt ad ſaxa et lateres, e quibus ſtructura fit. Hi enim nunc plus nunc minus aquae imbibunt; adeoque calx pro ſiccitate et poro-

poroſitate laterum, aut plus aut minus aquae continere debet. Si lateres et calx nimis humida compinguntur in ſtructuram, petrefactio ſiue exſiccatio nimis tarde contingit, et opus nimis lente ſolideſcit. Sal enim cum nimia humorum copia intra poros diuiſum, in floſcellos egreditur, et murus non prius conſiſtere et continere incipit, quam lata humorum quantitas per poros calcis et lapidum exhalauerit. Quo in loco Auctor rectiſſime obſeruat, id, quod etiam noſtris in regionibus magno cum aedificiorum damno exploratum ſaepiſſime eſt, muris nullam ſoliditatem ideo conciliari, quod, quum lenti ſint ab humore, feruente opere humiditates non ſatis effluere patimur, quapropter ſoliditatis virtutem prorſus amittunt. Vſus calcis de ſaxo coctae ad moles in aqua exſtruendas ſingularis eſt; ſed tum calci vel caementum, vel, vt in Italia aliisque in locis obtinet, puluis puteoanus admiſcetur, quod, quomodo fiat, ab Vitruuio II. 6. dilucide eſt enarratum. Deficiente lapide calcareo, ex conchis earumque teſtis calx excoquitur, de quo Auctor potiſſimum verba facit, cum quod ingens concharum copia in littoribus Belgiae, exiguis ſumtibus, legitur, tum quod in ſtruendis ſupra terram aedificiis et muris, qui minoris molis ſunt, omnino vtilis eſt. Huius praeparationem, atque cum arena et caemento mixtionem Auctor breuibus declarat, neque ſibi temperare poteſt, quin eius macritate parietes euanidos, atque ſatis infirmos fieri putet. Hinc in Belgio calx teſtacea cum puluere ex latericiis lapidibus atque aqua marina, loco fluuiatilis, praeparatur. Sunt, qui calci de ſaxis teſtaceam praeferunt, quibus tamen, tantum abeſt, vt aſſentiatur Auctor, vt potius huius laudando virtutem, illi primas iure meritoque partes deferat. Interim vſus calcis de teſtis per totum Belgium maximus eſt, namque ſumtus

p. 17.

p. 23.

ſunt minores; innumeri homines, qui legendis conchis operam impendunt, inde vitae ſuſtentandae certiſſima quaerunt praeſidia; pecunia non ad exteras abſportatur regiones; agrorum torfi fertilium poſſeſſores ex eius venditione lucrum inſigne faciunt, et perplurimos operarios in torfi fodinis occupatos alunt. In fine Auctor magnopere ſuadet, vt aedificia publica, ingentis molis quae ſunt, templa, e. g. aedes ſocietatis, armamentaria, pontes, et ſtructa in mari opera, emiſſaria, moenia et munimenta, ſigillatim omnia ex calce de ſaxis exſtruantur.

p. 35. 2) *Explicatio parabolae Matthei* IX, 16. *Auct.* HERM. VENEMA, ex latino in Belgicum huc translata ſermonem.

p. 69. 3) Ad Doctiſſ. Virum, THOMAM SCHWENKE, de *inoculatione variolarum* A. V. GHERT epiſtola. Auctor, qui phyſicus Baroniae Bredenſis meret, ad SCHWENKIUM tres caſus perſcribit, quos ſibi variolas implantanti ſors atque fortuna obtulit. Primus in iuuene 17 annorum erat conſpicuus; ex cuius vulnere, facta inſitione, ingens puris copia vltra octiduum profluebat, febricula interea temporis non ceſſante; ex quo concludit Auctor, futurum fuiſſe, vt variolae iuueni huic naturaliter contigiſſent admodum malignae et purulentae, quarum materia per inſitionem ex corpore propemodum educta
p. 80. fuit. Secundus caſus praeſtantiam inſitionis oſtendit, ſiquidem iuuenis, cui inſertae erant variolae, neque vocem, neque reſpirationem, neque deglutitionem vllo modo haberet impeditas, neque ſymptomate quodam ancipiti in periculum eſſet adductus. Tertius caſus primo ſimilis eſt; namque virgo 15 annorum menſium profluuio proxima,

copio-

copioſo pure extrinſecus per exulceratum vulnus emiſſo, ſanata fuit.

4) *Solutio trium problematum ex arte muniendi deſumtorum; per* N. YPEY. p. 97.

5) *Potentia naturae ſemper ad conſeruationem ſui actiua; confirmata per ſingularem arboris, in ſuo trunco radicationem, Auctore* I. F. DRYFHOUT. Erat Hagae Comitum tilia annoſa, centum amplius annorum, tamen iuueniliter vireſcens et ligno foliisque manifeſta iuuentutis prodens indicia. Iſta arbor procellarum vi deiecta ſingulare praebuit ſpectaculum; quippe actis in ligno trunci adulto et putrido radicibus, inde per plures annos nutrimentum ceperant rami, phoenicis inſtar ſuis ex cineribus reuiuiſcentes. Truncus erat intus cauus et ſuperne in duo diuiſus brachia caua, ex quorum vno ad fundum vsque radix carnoſa procurrebat, incipiens a callo ſiue corpore calloſo, quod forte ex amputato ibidem ramo ortum ducebat. Similis radix ex calloſa materia orta per truncum deſcendebat, et alias circum ſe, quin immo ex ſe natas radices habebat perplures, adeo vt intus in trunco totum quaſi radicum ſyſtema appareret, viriditati et vegetationi arboris proficuum. Truncus cauus trium ſupra fundum, vbi fiſſuram ſurſum egerat, pedum interuallo materia terreſtri, humo ſimili, repletus erat, in qua radices verſus fundum tenuiores conſiſtebant. An vero iſtud radicum ſyſtema in terram alte defixum eſſet, id, licet maxime ſit veriſimile, affirmare Auctor non audet, quum truncum non niſi per partes eradicari vidit. Poſt illa Auctor de ſimili in aliis arboribus radicatione ſollicitus, ſalicem tandem inuenit, haud procul ab Haga Comitum, eodem modo radices intus agentem, ſed in p. 121.
tilia,

tilia, vlmo, quercu, fago, quarum vltra ducentenas examinauit, nunquam eiusmodi quid obſeruauit. Duas quidem alnos ſimiliter intus radicatas reperiit, atque in tiliis talem radicationem haud infrequentem eſſe ex intento ſuis rebus hortulano audiuit, qui annoſiſſimam tiliam intus plenam radicibus craſſis Hagae Comitum exſtirpauerat. Ad haec illuſtranda Auctor varios ſalicis ramos aquae et terrae humidae indidit, quos intra breue tempus radices agere expertus eſt; id, quod vtplurimum accidit, quando ſalicum frondes ad fluuiorum ripas, vbi laete creſcunt, in terram infiguntur. Sub finem tractationis de partibus radicum conſiſtentibus curioſius diſſeritur, ad rem adcommodantur praeſentem, et ipſa in ligno radicatio nouis comprobatur experimentis.

p. 158. 6) *Obſeruationes ſuper numero mortuorum annis* 1756, 1757 et 1758, *quibus vltimis duobus, variolae Haga Comitum late graſſabantur;* Auctore THOMA SCHWENKE. Cl. Auctor primo loco oſtendit, eos, qui variolis ex inſitione correpti ſunt, iisdem non ſecunda vice tentari; et BOERHAAVII effato prophylaxin inſitiuam tutam certamque eſſe commonſtrat. Deinceps ex indicibus mortuorum menſtruis, qui Hagae Comitum ſunt, tum inſitionis praeſtantiam, tum ipſum variolarum morbum tam peſtiferum, quam antiquis temporibus, hodie exculta arte et experientia, docet non eſſe.

p. 168. 7) *Curatio notabilis fiſtulae ex adipe renum ortae per* G. TEN HAAFF. Quem Auctor deſcribit caſum, notatu digniſſimus eſt. A. 1754 d. 5 Iun. femina Noſtrum conueniebat, de malo conqueſta, quod tribus inde annis perpeſſa eſſet. Exiguum admodum erat plane ſupra femur foramen, ex quo

quo-

quotidie nunc plus nunc minus, aquae ſanguine tinctae, ſaepe purulentae, exſtillabat. Femina cauſſam mali rogata fuiſſe ſibi, reſpondit, ante aliquot annos, in loco affecto exiguum quoddam tuberculum, ex quo magna ſubinde humorum vis propullulauit; fuiſſe ſibi iam antea circa lumbos moleſtum apoſtema, quod celebris quidam chirurgus ſcalpello diſſectum aliquamdiu tractauerat, et penitus conſanatum dixerat. Vlcere igitur probe examinato, oſcillum eius Auctor Noſter tam anguſtum vidit, vt vix nodulum ſtyli immitti, internam autem cauitatem aliquanto ampliorem ad nouem vsque pollices commode immergi pateretur, donec circa renem dextrum in materia cellulosa deſineret. Hinc ex praecedente abſceſſu ortam eſſe fiſtulam ſuſpicabatur. Vlcus enim in cute ſolummodo ſanatum cauſſam praebuit, vt materia incarcerata in renum vsque adipem ſeſe penetrauerit. Feminae, an fiſtula ſanari poſſet? roganti, per inciſionem poſſe reſpondet; in quam demum conſentit, teſtimoniis ALBINI et VINKII ſic fiſtulam itidem explorantium confirmata. Fiſtula cultelli ſubtilis ope ſubito ab Auctore reſecta, ſanguinis profluuium ſpongiis, carptis linteis, et impoſitis ſubinde emplaſtris cohibuit, vlteriorem autem vulneris indagationem, ne femina nimio dolore afficeretur, in opportunius tempus diſtulit. Religatis triduo poſt faſciis, fiſtula, quanta erat, oculis obuia, tanquam canalis ab orificio ad fundum vsque, digiti habens capacitatem, apparebat; prope orificio inferne multo anguſtior quam ſuperne. Callum, quo interna cauitas obducta erat, Auctor a tunica celluloſa degenerata, ſiue a vaſorum circa os fiſtulae, apicibus ſtriarum inſtar complicatis et arctiſſime inter ſe connexis, vt quaſi cutem duriorem efficerent, deriuat. In imo fiſtulae fundo reperiebatur ſacculus fiſtuloſus, carcino-

cinomatis inſtar, profunditate pollicis: id, quod ſatis commonſtrabat, fiſtulae ſedem in renum adipe
p. 183. contineri. Poſt illa, Auctor operam dedit, vt vulnus, vnguenti ope digeſtiui, ſuppurationem contraheret, quo facto, fiſtulae cauitatem propius inſpexit. Materia calloſa internis parietibus firmiter adhaereſcebat, immiſſo autem in imum ſaccum fiſtuloſum digito, corpus renis dextri contingi, atque ſatis animaduerti poterat, ipſum renem pure, aut vlcere aliquo nondum infectum eſſe. Attamen exigua deprehendebatur ſacci cauitas, ſuperne quadantenus elaſtica, ac ſi tenuis ſuper eam chorda eſſet tenſa. Tunicae calloſae ſeparatio nouo prorſus modo, nempe per eius ſcarificationem, inſtituebatur, eis praecipue in locis, vbi craſſiſſima videbatur. Inſuper varia adhibebantur erodentia et mundificantia, quibus cauitas totius fiſtulae replebatur. Quod autem ad ſaccum fiſtuloſum in fundo attinet, ad eius ſanationem chorda ſupra eum tenſa diſcindebatur, vt ingreſſus haberetur. Suſpicatus quidem Auctor erat, hanc chordam forte neruum lumborum eſſe, neque deceptum ſeſe vidit, quum aegrota, dum diſcindebatur, ingentem dolorem a crure vsque ad plantam pedis perciperet. Sequebatur titillatio, mox ingratum frigus et apathia, praeſertim in coxendice, cum dolore leniore; quae ſymptomata aliquot diebus poſt prorſus ceſſarunt. Vlcere vlterius conſiderato, et aliquoties examinato, quum eius fundum Noſter penitus haberet cognitum, neque quidquam ſanationi obſtare intelligeret, eam hoc modo expediuit. Loco digeſtiuorum et balſamicorum, quorum in curandis fiſtulis ingens vſus eſt Auctor, adhibuit aquam phagadaenicam; qua quidem vlcus ſaepe lauatum et linteamentis tectum, extrinſecus labiis eius ad ſe inuicem vnitis, emplaſtris conſtringentibus et deligatione retentiua tractatum,

breui

breui tempore ſanatum eſt. E quibus Auctor varia corollaria ſuper fiſtularum curatione deducit, et in fine addit, nephrotomiam adeo difficilem non eſſe, modo neque temere neque ſine praecedente abſceſſus in rene iam exſiſtentis indicio, inſtituatur.

8) *Gangraenoſa excreſcentia in capite membri virilis per ligaturam huius partis curata per* I. GRASHUIS. p. 198.
Vir 24 annorum phimoſi laborans de malo in capite penis conqueſtus, obſeruauerat aliquando in loco affecto puſtulam, globuli inſtar, enaſci, quam ab chirurgo quodam reſectam, anno poſt nouae excipiebant, eo ipſo quidem loco excreſcentes, et homini metum facientes haud vanam. Itaque, quo rectius natura mali aeſtimari poſſet, Cl. GRASHUIS praeputium diſcindere et glandem retegere decreuit. Quod cum effeciſſet, atque cum exercitatiſſimo chirurgo IO. RUURHOF die poſt caput penis nudum examinaſſet, totum puſtulis oppletum malignis, vix aliter quam per ligaturam, quin totum mox inficerent penem, cohibendis apparuit. Suſcepta igitur eſt ligatura, ad quam aegrotus prae reliquis remediis pronus videbatur: immiſſo in vrethram cathetere, caput penis paulo infra locum affectum ſubligauit; eo quidem die aegrotus dolorem ſatis immitem, nocte tamen modicum ſenſit. Ligatura ſecundo tertio et quarto die magis magisque adſtringebatur, quinto demum capitulum prorſus obalienatum reſecabatur, ſine vllo eius rei ſenſu, et aegrotus paulo poſt ſanitati feliciter reſtituebatur.

9) *Deſcriptio inſtrumenti noui ad ſuffulciendum vterum*, per THOM. SCHWENKE. Ad vterum ſuffulciendum varia excogitata hactenus ſunt ſubſidia, annuli cerei aut ex ſubere confecti, patellae atque huius generis alia; quae, licet ſatis apte conſtruuntur, p. 206.

plera-

pleraque tamen minus commoda habentur; et, quod mirum eſt, eiusmodi annulus de vagina aliquando, materia lapidea incruſtatus, Hagae Comitum eductus eſt. Auctor his remouendis difficultatibus aliud inuenit inſtrumentum, quod facile in vaginam immitti, contineri ibidem, et pro lubitu extrahi poſſet. Conſtat ex cylindro argenteo cauo, longitudine vaginae; intus habetur cochlea, qua intorta, quatuor elateres ei affixi ſuperne capitibus ſuis ſubrotundis ſic coeunt, vt inſtrumentum ſatis commode in vaginam inferri poſſit. Eo immiſſo, ſi cochlea rurſus extorquetur, elateres hiaſcunt, et apicibus ſuis ope fili ſericei, cera obducti, craticulam formant, cui vteri collum innititur. Infra cochleae applicatus eſt annulus, per quem ducitur faſciola, qua alicubi alligata inſtrumentum ſeruatur retineturque, ſi qua forte e vagina inopinato elaberetur. Eſt Hagae Comitum argentifex, ſua arte inſignis, KRIMPELMANNUS, qui inter alia complura inſtrumenta chirurgica, id quoque, cuius deſcriptionem delineauimus, ſecundum Auctoris noſtri praeſcriptum conficit.

p.212. 10) C. CHAIS *de origine inoculationis variolarum* ex gallico in belgicum ſermonem verſa tractatio. Suſpicatus diu Auctor fuerat, Arabes, vt ſexto poſt C. N. ſeculo primi ſuper variolis ſcripſerunt, ſic primo forte omnium de earundem inſitione cogitaſſe. Namque communis eſt opinio, variolarum inſertionem noſtro aeuo, anno ſcil. 1713, inuentam, aut ſaltem ex Turcia aduenam, per omnem Europam late diuulgatam eſſe. Contra eam ſententiam pugnat tum veſtutiſſima Valleſiae variolas per frictionem communicandi conſuetudo; tum inſitio variolarum ipſa inter Sinenſes vſitata, qui quidem tempus et modum inuentionis aeque ignorant. Tandem

lega-

legatus Tripolitanus in aula regis Magnae Britanniae palam profeſſus eſt, inoculationem variolarum partim regno Tripolitano, partim Tunetano et Algerienſi, in communi vſu et eſſe et antiquitus fuiſſe. Eam rem, vt clariorem Auctor faceret, ad virum aliquem publica dignitate conſpicuum, ab aliquot inde annis Algiriae reſidentem, nonnullas hac de re quaeſtiones mitti curauit; ex cuius demum reſponſione intellexit, communicationem variolarum, frictionis ope, Algiriae admodum vſitatam eſſe, et Arabibus gloriam inuentionis communi ore tribui. Eodem fere tempore Auctor ad tres alios amicos in India commorantes, huius rei cauſſa, ſcripſit, quorum vnus ex Patna, qui locus 90 milliaria circiter a Bengalia diſtat, d. 7 Ianuar. 1758, ipſi in hanc ſententiam reſpondit: ſe ex medico Bengalenſi audiiſſe originem communicationis variolarum obſcuram quidem, vſum autem frequentiſſimum, eumque duplicem eſſe, alterum per inſitionem, id eſt, per cutis inciſionem et immiſſam materiam variolarum purulentam: alterum per potum qua nempe materia variolarum ſaccharo aut alii ſucco grati ſaporis miſcetur, et hauſtus inſtar ſumitur. Poſteriori modo idem effectus, praeſtantia tamen ſua priore inferior habetur. Ex quibus antiquitas implantationis variolarum ſatis demonſtratur, nouumque argumentum de eius vtilitate ducitur. p. 219.

11) *Obſeruatio Cometae anno* 1759 *apparentis, Lugduni Batauorum per* IO. LULOFS *inſtituta.* p. 225.

12) *Geometrica diſquiſitio de nonnullis polygonorum affectionibus regularium; auctore* I. F. HENNERT; ex gallico in Belgicum verſa. p. 237.

p.258. 13) D. KLINKENBERGII *de logarithmis ſinuum, tangentium et ſecantium, diſſertatio breuis; cum tabula adiecta, cuius ope logarithmi in partibus minuti primi milleſimis atque denis millenis haberi poſſunt.*

p.311. 14) *Super tendinum, praeſertim Achillis, diſruptione obſeruatio* I. VAN DER HAAR. Quamquam PAREUS, PETITUS, KULMUS, VLHOORNIUS, MONROUS *maior*, atque WARNERUS varia de tendine Achillis obſeruata prodiderunt; tamen Auctor, cui duplex iſtius diſruptionis caſus obuenit, nonnulla expertus eſt, quorum viri memorati nullam mentionem fecerunt. Vir triginta amplius annorum foſſam tranſiliens inſolitum quid in tendine paulo ſupra talum, quem trahere ſibi viſus eſt, ſentit. Domum reuerſus, talo mox intumeſcente, omne robur pedi deeſſe, ſeque gradu ire ſuſpenſo prorſus non poſſe, vidit. Adiit Noſtrum, qui narratione hac audita, rupturam tendinis Achillis contigiſſe, ſtatim arbitratus, viſo et examinato pede rem ſic ſe habere intellexit. Etenim quum digitos pedis verſus tibiam flecteret, pollicem manus inter partes tendinis ruptas extrinſecus, ſuper cute ſana, interponere poterat; et quum talum rurſus ad ſuram reduceret, partes diſruptas arcte ſeſe contingere deprehendit. Affectum locum eo, quo VLHOORNIUS in notis ad Heiſterianae chirurgiae verſionem praeſcripſit, modo faſciis per ſex ſeptimanas obligauit, quibus praeterlapſis tendo tam pulchre concreuit, vt, quo eſſet ruptus loco, vix comperi poſſet. Sic ſanatus homo, quum iam antea iſtiusmodi rupturam, vt crederet, vix potuit adduci, in platea ambulans, ſaepiusque pedem ſupplodens, partim nacti roboris indicium, partim ſuae, de non diſrupto antea tendine opinionis documentum edere voluit. Vndecimo poſt ſanationem die rogatus

gatus ſaltauit, effecitque, vt tendo eo ipſo, quo ante, loco rurſus rumperet. De veritate rei per experientiam certior factus, ab Auctore petiit, vt fractum tendinem faſciis colligaret, et in priſtinum integritatis ſtatum reduceret. Igitur tendo, ſeptem aut octo ſeptimanarum ſpatio ligamentis vinctus, tandem penitus coaluit. In eorum numero, p. 320. qui rupturam tendinis Achillis, de qua locuti ſumus, infitiarentur fuit quoque medicus quidam, qui poſtea eodem affectus malo, Noſtrum adiit, illius ea de re ſententiam rogaturus. Namque grauem dolorem quum non ſentiret, neque res ſibi aliter moleſta eſſet, quamſi defigens pedem, puncto, vbi talus ſubſiſteret non reperto, digitos ſuperne et talum inferne collocare cogeretur; v. c. ſi in lectum deſcenderet, cubitum iturus. Quoniam tamen a quinque inde ſeptimanis rupturam perpeſſus, non ingraueſcere, ſed mitiori continuo ſenſu ipſum afficere experiretur, nihil pro ea curanda moliri conſtituit. Exactis nouem menſibus Auctor rurſus cum ipſo collocutus, et rupturam de nouo contemplatus, inferiorem tendinis partem calci affixam paululum contractam, auctam, et oſſeae excreſcentiae inſtar prominentem deprehendit. Ceterum pes multo plus roboris durante hoc tempore contraxerat, adeo, vt digitis pedum inſiſtere et ſaltare commode homo poſſet. Ex his Auctor non- p. 321. nulla conſectaria elicit, quorum praecipua ſunt: tendinem Achillis ruptum, faſciis non colligatum, ſed ſibi relictum, et continuo motu concitatum, tandem rurſus accreſcere et robur priſtinum recuperare; tendinem hunc ruptum, poſt ſex ſeptimanas ſanatum, rurſus rumpere, rurſusque ſanari poſſe. Qua occaſione ſimul quaerit, qui fiat, vt tendines, veriſimiliter neruorum et vaſorum ſanguiferorum expertes qui ſunt, creſcant, alantur, et

 rupti

rupti rurſus coaleſcant. Vtrumque ſucco nutritio tribuit ex ventre muſculorum carnoſo in tendinem defluente: quamquam experientia non ſatis euictum eſſe arbitratur, eundem ſuccum ad concreſcentiam et ſanationem tendinis aliquid facere. Probabile ipſi videtur, tendinem Achillis mediante tertio coire: dum nempe partes tendinis auulſae partibus circumſitis vniuntur, iisque accreſcunt. Poſtremo animaduerſiones quasdam de curatione tendinis rupti ſubiungit, et eam, quae per faſcias et ligamenta fit, reliquis omnibus remediis praeferendam ducit.

p. 334. 15) *Commentarius de trepanatione ad ſanandam exulcerationem et cariem tibiae*, Auct. I. VANDER HAAR. Auctor initio enarrat hiſtoriam trepanationis a ſe ſuſceptae, quam breuibus tangere nobis liceat. Dimachus annorum vndeuiginti, dolorem obtuſum continuum ſuperne in tibia pedis dextri ſentiens, chirurgum legionis ſuae adiit, qui ipſi variis remediis fruſtra opem ferre ſtuduit; quippe tibia cum tunicis ſuis ſenſim ſenſimque intumeſcente et malo propter inciſionem a chirurgo factam in dies ingraueſcente, anno poſt in Auctoris conſpectum delatus eſt, qui tibiam, a media eius parte ad genu vsque vehementi exoſtoſi et intumeſcentia infectam deprehendit. Cauſſam eius rei dimachus prodidit, quod lapſu equi proſtratus plus vna vice in hoc crus ceciderit; quae Auctori ſatis fuit, vnde ad tibiae contuſionem, medullae concuſſionem et tunicarum eius ab interna oſſis ſubſtantia ſeparationem concluderet. Igitur, poſtquam exoſtoſin diu multumque cum experientiſſimo BON contemplatus erat, terebrationem tandem, vt vnicum in hoc caſu ſubſidium,
p. 339. ſuſcepit. Factis per terebram tribus foraminibus, medullam in medio tibiae ſanam et integram, ſed verſus ſuperiorem eius partem corruptam et penitus

tus

tus abſumtam inuenit. Quin immo obſeruauit ibidem aliquod oſſis fragmentum, liberum quidem, per foramina tamen iam facta nondum educendum. Quare triduo poſt tibiam in ſuperiore parte quartum perforauit, et forcipis ope oſſiculum duorum pollicum longitudine, vnius latitudine, extraxit. Quamquam malum ſumma diligentia et cautione eſſet tractatum, tamen ſanari tam cito non potuit, quoniam poſt aliquot menſes rurſus aliquod fragmentum in tibiae interna cauitate lateſcens educendum fuit; quo facto foramina coierunt, excepto anteriore, quod exiguae inſtar fiſtulae, quotidie guttulas puris quasdam emittentis, patuit eo quidem tempore, quum aegrotus ex noſocomio, in quod receptus erat, diſcederet. Alterum praeterea ſimilem ca- p.344.
ſum Auctor enarrat, eique ſubdit, cauſſam cariei internam ſatis notam omnibus, at et externam non aeque omnibus innoteſcere. Quapropter fit, vt multi cauſſas mali externas qui ignorant, internam cauſſam ſubeſſe arbitrati, media adhibeant inania, et externam operationem haud magni aeſtiment. Immo conſtat, medullam oſſium per concuſſiones correptam, citra laeſionem externam, ſucceſſu temporis in oſſe cariem efficere poſſe; quando nempe interna medullae integumenta ab interiore oſſis cauitate ſeparata, motum medullae ſiſtunt et lymphae profluuium efficiunt. E quibus medullae ipſius inflammatio, ſuppuratio, tandem exoſtoſis et caries internae tibiae ſuperficiei procul dubio oriuntur. Quam ob rem Auctor nonnullas huic tractationi animaduerſiones ſubiunxit.

16) *Diatribe dynamica de motu duorum, in vacuo et in medio reſiſtente, corporum, quorum vnum ad lineam curuam deſcendit, et alterum, quod ab iſto ope fili trahitur, ſecundum curuam aſcendit. Auctore* I. F. HENNERT. p.354.

 17) *Con-*

p 405. 17) *Continuatio obſeruationum* *) *ſuper orbita cometae, haud ita pridem expectati, poſtea a.* 1759 *viſi, et anno* 1682 *iam in coelo conſpecti; per* IOANNEM SCHIM.

p.424. 18) *Vagina* (vteri) *extrinſecus penitus occluſa, reſecta et ſanata per* P. SANNIE. Virgo, annorum fere 26, diu dolorem in abdomine perpeſſa, corpus intumeſcere et vuluam ipſam vehementer expandi ſentiens, malo quod metuebat, ſalutem quaerere apud Cl SANNIE decreuit. Hanc vt conſpexit, et locum affectum oculis obiit, os vaginae externum clauſum reperiit membrana coloris coerulei, aliquibus in locis ſubinde atri, glabra et nulla putredine correpta. Membrana ab anteriore ad poſteriorem partem ſex longa et ab vno labiorum ad alterum propemodum tres lata erat pollices, antrorſum pollicem cum ſemiſſe extra labia ſubrotunde prominens. Manu abdomini impoſita, veſicam aqua repletam ideoque corpus grauidarum inſtar valde propendens Noſter obſeruat. Ceterum abdomen vehementer tenſum et tumidum apparebat vsque ad vmbilicum, vaginae autem tanta erat expanſio, vt eam ab vtero ſeparatam crederet. Hinc Cl SANNIE optimum factu indicauit, vaginam per membranae ſectionem recludere, id quod ſumma cum circumſpectione et remediis neceſſariis ſubinde adhibitis, momento quidem citius et ſine vllo fere virginis dolore praeſtitit. Tum magna ſanguinis vis ex vagina profluxit, quae per ſeptem, et quod excurrit, annos ibidem fuerat detenta. Vulnus poſtea peſſariis et faſciis tractatum poſt breue tempus ſanatum fuit, et aegrota ad laetam redacta valetudinem, menſium conſecuta fluxum, matrimonium deinceps iniit, et lae-

*) vid. Vol. III. horum Comment. p. 490.

laetam enixa ſobolem, dum Auctor haec ſcriberet, adhuc in viuis fuit. Monitum ſubiungit, de non negligenda in recens natis infantibus vaginae patefactione, et de remouendo, ſi quod forte tum obſeruatur, impedimento.

19) *Experientia medica de vtili et noxio opii vſu, Auctore* IOBO BASTER. In hoc ſchediaſmate enarrantur tantum morbi, in quibus opii vſus nunc ſalutaris, nunc nocuus fuit, cuius narrationis filum, in fine ſcriptionis ab Auctore pauciſſimis delineatum ſequi nobis liceat. Vtilitatem opii experientia comprobauit in variolis infantum, in diarrhoea et dyſenteria, corpore antea praeparato, et ab acredine ſua liberato; porro in morbo ileo, in colica pictonum, in nephritide, in diuerſis ſpaſmorum ſpeciebus, in catarrhis, praeſertim ſi bronchiae a pituita quadam tenaci obſeſſae ſunt, et tuſſis fere continua, nocturno inprimis tempore inualuit: vnde tum pilulae anticatarrhales DEKKERI magnopere laudantur; porro ante operationem quandam grauem chirurgicam ad corroborandum corpus, et ſuſcitandos ſpiritus animales: hinc etiam in debilitate ſpirituum inſignem vſum praeſtat; porro in variis mulierum morbis praeſertim grauidarum, vtpote in moliminibus ſpuriis, in doloribus ante et poſt partum, in lochiorum fluxu nimio. At vero vſus opii nocet primo omnibus corporibus plethoricis; porro nocet in febribus acutis, quae venaeſectione tractari ſolent, vt in phrenitide, in pleuritide et peripneumonia, angina et in reliquis; porro in diarrhoea et dyſenteria, quando corpus materia maligna et prauis humoribus nondum vacuatum eſt; in nonnullis ſanguineorum hominum ſpaſmis, vt arthritide, podagra, in ſingultu et poſt chirurgicam operationem. p. 437.

 20) *Tra-*

p.455. 20) *Tractatio, de primis, quae nos ad iuris naturae cognitionem ducunt, principiis, Auct.* ABRAH. PERRENOT.

p.537. 21) *Obſeruationes ſuper vtilitate repetitae trepanationis; accedunt animaduerſiones quaedam, contuſionem caluariae et extrauaſatum ſub illa ſanguinem ſpectantes; a* IACOBO VAN HIL. Iuuenis, 17 annos natus, ex arbore altiſſima decidens, exiguum quidem vulnus, ſed contuſionem admodum grauem dextri oſſis bregmatis ex eo lapſu recepit; et in plenaria animi defectione, perpetuis agitatus conuulſionibus, rhoncho et ſopore ſepultus iecit. Quarto die poſt in noſocomium ordinarium illatus, quum interea temporis venaeſectio facta, et cutis in loco laeſo paululum eſſet inciſa, Auctoris curae traditus eſt. Is quidem inprimis opus eſſe duxit, externa integumenta, cutem et pericranium vlterius incidere, et totum fere cranium, quantum fieri potuit, denudare. Tum caluariam digito contingens, plures vno tumores atque inaequalitates deprehendit. Quorum vnum iuxta ſuturam ſagittalem ad coronalem vsque excurrentem et pericranium a cranio prorſus ſeparatum vidit, vt digitum inter vtrumque interſerere poſſet: quod indicium, licet interdum fallax, eſſe ſolet fracturam cranii ibidem contigiſſe. Sequenti die Auctor reperit fracturam cranii in dicto oſſe bregmatis, a ſutura lambdoidea ad ſagittalem vsque ex vna parte, et pone os temporum ex altera parte procurrentem. Non diu cunctatus Noſter primam perforationem inſtituit prope fracturam, vnius fere pollicis interuallo a ſutura; ex qua aliquid ſanguinis ſupra dura matre latitantis ſtatim profluxit, mox maiori copia, quum dura mater digito leniter comprimeretur. Aegrotus ſentire paululum et audire incepit. Die ſequente trepanatio-

nem

nem repetere Noſter coactus fuit, partim vt ſanguini, intra cranium et duram matrem forte contento, exitum conciliaret, partim vt depreſſum verſus ſagittalem ſuturam, quam longa erat, os bregmatis eleuaret, et in ſitum naturalem reponeret. Repetiit igitur in p.546.
ipſa ſutura ſagittali, in qua terebram applicauit, perforationem, factoque foramine rurſus aliquid ſanguinis effluxit. Sed ſcopum Auctor nondum aſſecutus erat, ſiquidem apud animum conſtituerat, os bregmatis paululum depreſſum et ſutura excuſſum eleuare, et ſuturam in ſtatum naturalem reducere. Etenim eleuatorio ſubter cranium applicato, et dura matre leniter compreſſa, ingens ſanguinis quidem copia propullulauit, et aegrotus reſpirare, ſentire, loqui et lactis aliquid ſumere coepit. At breui poſt in priſtinum relapſus ſtertorem, aucta in ſimul febre, metum Auctori attulit, ne meninges ſanguine adhuc eſſent obtuſae, qui, ſi adeſſet, per ſiniſtrum os bregmatis, prope ſuturam, educi poſſe videbatur, quum ſuper ſiniſtro oculo magna ecchymoſis appareret, qualis in dextro oſſe locoque laeſionis non obſeruabatur. His atque aliis de cauſſis perforationem octauo poſt lapſum die tertium repetiit, et quidem in oſſe bregmatis ſiniſtro, adeoque in loco laeſionis oppoſito, prope ſuturam ſagittalem. Qua feliciter facta, ſanguis multo copioſior quam ante ex duobus foraminibus profluxit. Dura mater ſemel atque iterum leniter comprimebatur, vt ſanguis ſupra meninges collectus penitus egrederetur. Foramina perterebrata non, vt ſolent, orbiculis ſtanneis, quippe quibus dura mater nigredine fuit affecta, occluſit; ſed orbiculos, ex ebore craſſitie cranii confectos, foraminibus adaptatos probeque politos, adhibuit: facta tandem rite deligatione res proſpere ſucceſſit. Hoc exemplo Auctor de- p.549.
monſtratum iuit, non ſemper contingere debuiſſe

 cranii

cranii aut ſuturae fracturam, ſi ſanguis ſubter caluariam, vel in iſto latere, in quo contuſio facta eſt, vel in oppoſito deliteſcens adſit. Inde concludit, locum, quo continetur ſanguis, et quo fieri debet perterebratio, admodum difficulter detegi poſſe, et ſaepiſſime terebram non in loco laeſionis, ſed in parte plane oppoſita applicandam eſſe. Id, quod diuerſis caſibus oſtendit, quarum enarratione, breuitatis gratia, in praeſens ſuperſedere lubet.

p. 567. 22. 23) Poſtremum locum occupat diſſertatio-
p. 579. num biga, *de optima, breuiſſimma, tutiſſia et parum ſumtuoſa aggeres ruptos occupandi et aquam arcendi ratione*; quarum prior, auctore BARENTIO GOUDRIAAN a Societate Scient. Belgica praemio eſt ornata: huic iuncta eſt altera IOANNIS PIERLINCKII de eodem argumento diſſertatio. Vtraque inſignis vtilitatis cum ſit, neque tamen propter ſchemata ichnographica addita, in breuem ſummam contrahi intelligibili modo poſſit, liceat nobis cuiuslibet argumentum et expoſitionis rationem binis ſaltem verbis proponere. GOUDRIAANI ſcriptum duplices conſiderat aggeres, partim illos, qui in littore maris, ad cohibendas vndas exaeſtuantes, partim eos, qui iuxta fluuiorum ripas exſtruuntur. Is poſtremus modus rurſus duplex eſt; namque aggeres a fluminum ripis aut diſtant, et terram habent praeiacentem, aut non diſtant. In iſto caſu, rupto per aquarum vim aggere, ducendus nouus eſt agger rotundus verſus fluuii ripam in terra praeiacente prominens et rupturam antrorſum occludens. Struitur agger, ſi lapides, terra, limus, ſtramina fixis palis coaceruantur, et vndis cohibendis opponuntur. In hoc caſu, nouum opus poſt aggerem, verſus terram continentem inferiorem exſtruitur ſimili, quo ante modo, figura nempe ſubrotunda, ex lapidibus,

terra,

terra, ſtuppa, ſtramine, et fixis palis tergeminis, quorum ope ruptura retrorſum, ſiue a tergo, occluditur, et aquae vis irruentis arcetur. PIERLINKIUS in ſua tractatione conſiderat ea tantum chomata, eos aggeres, qui ad fluminis ripam, qua longa eſt, exſtruuntur, et terram nunc habent praeiacentem, nunc ea deſtituti proxime, quam fieri poteſt, ad oram fluuii eriguntur.

24) Obſeruationes meteorologicae Suanebur-genſes annorum 1745-1759.

XV.

Agriculturae fundamenta chemica, *Akerbrukets Chemiska Grunder*, Praeſide IOANNE GOTSCHALK WALLERIO, publice ventilanda exhibet *Guſtauus Adolphus Gyllenburg*, Comes. Vpſaliae 1761. 4. 1 Alph. 17½ pl.

Cum recte exiſtimet Cl. Auctor, culturam agrorum atque rem metallicam inter praecipua rei publicae fulcra referri poſſe, eaque ceteris mechanicis artibus vel ideo praeponenda eſſe, quod ſocietatis humanae commoda ac vtilitates mirum quantum augent; in iis excolendis et perficiendis allaborare ſibi turpe neutiquam duxit. Omnem potius ſuam in rebus chemicis cognitionem, quam ſolidam ſatis ac vberrimam eſſe multis iam editis ſpeciminibus demonſtrauit, eo direxit, vt non ſolum in conficiendis pharmacis, iisque in varias medicaminum formas mutandis laboraret, ſed id quoque efficeret, vt, quantam in oeconomicis rebus praeſtet vtilitatem chemia, dilucide appareat. Verſatur ea, quae

quae oeconomiae inſeruit chemiae pars, vel circa *res rurales* vel circa *res domeſticas*, hinc duo eius enaſcuntur capita, quorum illud in hac diſſertatione pertractandum ſumſit Cl. Auctor: et ita pertractauit omnino vt cuiusuis intelligentis plauſum mereatur, cum quaelibet accurate ac docte diſputata inueniantur. Cuilibet paginae adiunctus eſt textus ſuetice conſcriptus, vt eo maior ſit huius tam vtilis libelli in patria ſua vtilitas. Abſoluitur tota tractatio octodecim capitibus, quorum ſummam breuiſſime adducere operae pretium erit.

p. 7. Primum caput agit *de principio vegetabilium.* Deteguntur vegetabilium principia a chemico vel ſine ignis auxilio, vel mediante ignis vi educuntur. Sine igne prodeunt *olea vnctuoſa; ſalia eſſentialia; ſucci mucilaginoſi, gummoſi, ſaponacei; reſinae, aereum* aliquod, *ſpirituoſum*, quae quamquam non omnia ſimul cuiuis plantae inſunt, nullum tamen reperies vegetabile quod non quasdam harum partium conſtitutiuarum contineat. Ignis chemicus, ſub vario gradu applicatus, ex iis *aquam; ſalia* vel *acida* vel *alcalina* vel *oleoſa*, vtplurimum fixa; *olea* tam *eſſentialia* quam *empyreumatica; terram* aut *vitreſcibilem* aut *abſorbentem* vel et *calcaream* extorquet. Aquoſae plantarum partes conueniunt cum aqua ſimplici communi; ſapidae tamen interdum ſunt et odoriferae a ſalium miſcela; et tantum non ſemper vna cum oleoſis vegetabilium gluten efformant: copia ſua vel maiori vel minori in qualibet planta variant.

p. 10. Terra vitreſcens in farinaceis nutrientibus; abſorbens in aromaticis medicinalibus; calcarea in durioribus lignis v. c. adeſt et vel putrefactione vel incineratione obtinetur. Efficiunt hae terrarum diuerſae ſpecies, quarum nullam in regno minerali inuenies, omnem plantarum ſoliditatem ac conſiſtentiam.

tiam. Salia, quae ignis elicit, num vegetabilibus vere inſint, an ſint potius a vi ignis producta, dubium omnino eſt: illa vero, quae ſine igne obtinentur, eſſentialia dicta, varium vſum praeſtant in vegetabilibus; multumque indole ac natura diſcrepant. In aliis enim acidum explicitum ac euolutum, in aliis occultum deprehenditur, vtrumque tamen ab iſto mineralis regni acido differt. Interdum media haec ſalia ſunt, neque tamen ab omnibus plantis in cryſtallorum forma obtineri poſſunt, vel ob olei nimiam abundantiam, vel ob aquae defectum. Olea vegetabilium eſſentialia, expreſſa, et empyreumatica componuntur ex materia inflammabili et terreſtri mediante acido cum aqua combinatis. Mucilaginoſum ac gummoſum maxime ſibi ſi- p. 22.
milia ſunt, denſioris tantum conſiſtentiae eſt gummoſum ob minorem aquae copiam: vtraque in minerali regno non inueniuntur. Saponacea naturalia in aqua et vini ſpiritu ſolubilia ex nonnullis vegetabilibus obtinentur. Reſinoſae partes vel liquidae ſunt et *balſama* dicuntur; vel duriores, vti *reſinae*; vel extenſiles et tenaciores vti *cerae*; vel fragiliores vti *camphora*; vel butyraceae. Componuntur ex olei cum ſale acido connubio. Aereum in plantis principium vel elaſticum eſt vel ligatum, quod demum ſub vegetabilis deſtructione per ignem et calorem ſeparatur, et vel efferueſcendo vel fermentationem excitando ſeſe manifeſtat. Spirituoſum, p. 28.
in qualibet fere plantarum ſpecie diuerſum, duplicis generis eſſe Noſter aſſerit, vel enim grato vel ingrato odore pollet. Augetur vel imminuitur in plantis pro culturae differentia: multoque ſubtilius eſt eo, quod per fermentationem ex plantarum partibus obtinetur; et commode a BOERHAAVIO *ſpiritus rector* dicitur. Succi plantarum reliqui, cuiuscunque demum generis ſunt, ex dictis hiſce prin-

principiis miſcentur, ad quae igitur in omni vegetatione reſpiciendum eſt.

p. 34. Caput ſecundum explicat *vegetationis principia in genere.* Definit Cl. Auctor vegetationem per *ſucceſſiuam plantae mutationem et creſcentiam, quae perficitur motu humorum, quo particulae nutrientes vel interpoſitione quadam vel appoſitione vel vtroque modo, plantae extenſionem et augmentum promouent. Vegetabile* dicit *corpus organicum carens vi locomotiua, per poros aut vaſa in ſuperficie ſua externa poſita materiem ſui nutrimenti ac incrementi hauriens.* Principia vegetationis non tantummodo nutritionis materiem praebent, ſed et interdum actiua nutritionis plantarum formant inſtrumenta. Ex his omnibus oſtendit: vegetabilia non poſſe ex alia materia nutriri, quam quae a plantis abſorberi poſſit, atque ideo ſit tenuiſſima, liquida ac in vapores ſoluta. Quatuor inde requirit ad vegetationem praeſtandam momenta; 1) vt materia, a qua creſcunt plantae, vel iam ſit earum ſuccis analoga, vel certe, ſi nondum homogenea fuerit, in talem mixtionem mutari facile poſſit; hinc quaeuis terrae minerales, bitumina, ſulphur etc. plantis nutriendis prorſus inepta ſunt. 2) vt iſta homogenea materia ſoluatur et attenuetur; quod per aquam fit, quae ſalia ſoluit, et hac ratione in lixiuium mutata tam pinguedines quam olea ſibi iungit. 3) vt ſemina habeant diſpoſitionem aliquam ſeu habilitatem ad nutrimentum ſuſcipiendum: duplex ad hanc requirit formale principium, alterum intrinſecum in ipſa ſeminum natura, tam nutritiua quam multiplicatiua, conſiſtit, alterum extrinſecum ab aëre et calore dependet. 4) vt remoueantur impedimenta, quibus haec actiua principia debilitari vel minus efficacia reddi queant.

Caput

Caput tertium *de vi ſeminum intrinſeca multiplicatiua* agit. Duplex ineſt vis vegetabilibus: alia nutritionem, alia multiplicationem ſpectat. Cum non ſolum ſemine, ſed et gemma, ramulo, folio, radice, nodo propagari vegetabile poſſit, patet vim multiplicatiuam in tota fere planta deliteſcere. Partes ſeminis ſunt, membranae inuoluentes, lobi nutritiuam materiem continentes et germen plantam futuram ſiſtens. Ipſa virtus ſeminum multiplicatiua, niſi aer, calor et humiditas proportionata acceſſerit, quieſcit. In motum vero perductam eam conſiſtere putat in fermentatione quadam; *omnemque plantarum diuerſitatem a fermento, cuicunque ſemini ſpecifico ac proprio ſub plantae efflореſcentia communicato dependere aſſerit*, et experimentis commonſtrare annititur. Solet haec naturalis fermentatio promoueri ac intendi ſeminum maturitate, calore requiſito, agri debita humiditate atque pinguedine, fermento debito: imminuitur e contrario, ſeminum immaturitate, frigore, defectu fermenti, ſeminum aetate, climatis mutatione. p. 48. p. 64.

Caput quartum. *De calore vegetationem promouente.* Sine calore nullas plantas vegetare experientia docet. Eſt vero calor, qui in vegetabilia agit, vel aëreus, vel ex terra adſcendit. Vterque aut in plantas ipſas aut in terram, plantas continentem, aut denique in aërem, plantas ambientem, agit. Vt autem rite agere queat, neceſſe eſt, vt iuſtus eius gradus adſit, tantus nimirum, vt corticem penetrare et ad medullam vsque ſerpere poſſit. Nocet vero calor, ſi vel nimis vehemens fuerit, vt materia nutrimenti nimium diſſipetur, vaſaque exſiccentur; vel ſi prorſus deficiat, vt ſuccorum motus ceſſet ac ſupprimatur. Videtur Noſtro ipſe hic calor illud eſſe, quod a variis philoſophis ſpiritus mundi appellatum fuit. p. 72.

Caput

p. 84. Caput quintum. *De aere vegetationem promouente.* Aer ad vegetationem multum confert, ſiue eum *abſtracte*, ſiue *compoſite* conſideraueris. Abſtracte vel vt aether elaſticus, ob vim ſuam rarefacientem et condenſantem, omnem liquidorum in planta motum, et ipſam fermentationem praeſtat. Compoſite ſiue vt atmoſphaera ſolet, ob particularum aquearum, inflammabilium, oleoſarum, ſalinarum, quae partim e terra exhalant, partim in ipſo aere generantur, miſcelam tam actiue quam materialiter in vegetabilia agere. Occultus ergo vitae cibus merito appellatur, et germinationem duplici modo promouet; cum vel immediate in corpus vegetabile per vaſa inhalantia reſorbeatur, vel terrae ſeſe inſinuans eandem fecundet. Variant vero aeris conditiones *climate; loci altitudinis ratione ſupra lineam horizontalem aquae marinae; ratione diſtantiae ab aqua marina, aliiſue aquis, vel a ſyluis ac terra inculta; ratione indolis fundi vel ipſius terrae; ratione mutationum et circumſtantiarum accidentalium.*

p. 110. Caput ſextum. *De aqua vegetationem promouente.* Magna ſemper inter phyſicos lis fuit, vtrum aqua vt alimentum, an potius vt vehiculum alimenti, incrementum plantarum promoueat; hinc recenſet Noſter experimenta, quae tam cum terris, quam cum aquis ſolis inſtituta ſumma cum cura fuere: ex quibus omnibus inter ſe comparatis concludit, magnam partem aquae reſorptae in plantarum cellulis remanere iisque nutrimentum praebere, quamquam certum ſit, maximam aquae partem in alios vſus a plantis ſorberi. Agit vero aqua vel in vegetabilia ipſa tam materialiter quam inſtrumentaliter; vel in terram, quam poroſam reddit ac humidam, ſimulque ſalinum, quo imbuta eſt, principium ſoluit, quo mediante aqua cum oleoſis particulis combinari poteſt.

Vt

Vt vero hos effectus praeſtare poſſit, opus eſt, vt attenuata et in vapores reſoluta ſit aqua, et vt calore naturali temperata in iuſta copia adſit: nocet enim vario modo tam nimia aquarum abundantia, quam earum defectus.

Caput ſeptimum. *De terra vegetationem promouente.* Terra mineralis vegetabilibus nutriendis prorſus inepta eſt, quicquid etiam contra monuerit Cl. DU HAMEL DU MONCEAU, ſed fulcit ea tantum plantas, vt VERULAMIUS aſſerit. Poteſt tamen ob diuerſam ſuam indolem multum ad vegetationem conferre; pro qua quidem varia natura Noſter terram in *fortem* ac *debilem*, in *fertilem* ac *ſterilem* diſtinguit. Terra fortis tam profunditate quam tenacitate ſua diutius retinet pingue nutriens, aerisque iniuriis fortius reſiſtit, quam debilis. *Fertilis terra iuſta ac naturae ſingulorum vegetabilium conuenienti gaudet principiorum nutrientium copia et proportione: ſterilis autem pauciſſimas vel nullas continet particulas nutrientes admixtas.* Vt ergo harum terrarum indoles melius cognoſci ac perſpici queat, ſingulas earum ſpecies deſcribere tentat. p. 134.

Caput octauum. *De humo vegetationem promouente.* Humus in ſuperficie telluris expanſa, colore vt plurimum nigricante, aqua adfuſa expanditur ac ſpongioſa redditur, exſiccata puluerulenta fit. Aquam facile vel transcolatione vel euaporatione dimittit. Elixiuiatione et deſtillatione eam examinauit Auctor, et licet magma vnguinoſum in ea eodem modo, ac KÜLBELIUS, inuenerit, hoc tamen ob ſuam craſſitiem vegetabilium poros intrare poſſe cum Cl. LUDWIGIO noſtro negat: largitur tamen ipſi ineſſe pingue quoddam, quod facile in aqua ſolui et in plantarum vaſcula ſuſcipi queat. Salinum in p. 140.

humo latens non vnius eiusdemque naturae eſt, ſed mox alcalinae, mox mediae indolis deprehenditur. Mutatur humus pro caloris atmoſphaerici ratione ac pro humidiorum locorum vicinia diuerſimode, vt interdum diſſipato ſuo pingui principio puluis terreſtris prorſus ſterilis fiat; nunquam tamen, vt abſone quidam contendunt, in argillam commutatur. Ad vegetationem confert tam materialiter quam inſtrumentaliter: attrahit nempe pinguedinem ex aere, eamque ſimul cum ſalino ſuo principio ſubminiſtrat plantis, cumque poroſa ſit, aerem ad germina radicesue plantarum admittit; atque denique cultura facile ſubigi et praeparari poteſt. Poterit vero, quamuis pura ſit, multis laborare incommodis vegetationique plantarum officere; nimis enim cito in ſiccioribus annis ac locis ſoluta euadit; nec plantarum firmitatem, ob nimiam ſuam elaſticam vim iuuat; hyeme in cohaerentem maſſam non conglaciatur, ſed in minores moleculas, frigus hibernum ad radiculas denudatas facile admittentes, cogitur; facileque in ſterilem terram mutatur. Hinc puriſſimam humum plura in hortis, quam agris, praeſtare commoda, iure optimo Noſter contra eos monet, qui nullam niſi humum vegetabilem culturae plantarum aptam cenſent terrarum ſpeciem.

p. 152. Caput nonum. *De argilla ad fertilitatem contribuente. Argilla* eſt *terra tenax, tactu pinguis, humectata digitis adhaerens, ſpiſſa ac denſa, minutiſſimis partibus conſtans.* Raro pura in telluris ſuperficie reperitur, ſed mixta ſemper vel cum humo, vel cum arena, vel cum aliis ſpeciebus terrarum. Aquam attrahit, colligit ac diu retinet; igne vero, ſiue aere calido, exſiccatur et indureſcit. Per elixiuiationem nihil inde ſeparari poteſt ſalis, niſi pauxillum quidpiam, quod accidentaliter ipſi immiſtum eſt. Deſtil-

lata

lata exhibet phlegma diuerſae indolis, et exiguam ſalis volatilis copiam. Nihil vnguinoſi ſ. pinguis inde educi vlla arte poteſt, hinc gluten quoddam in ipſa deliteſcens vix adſumendum putat. Quum calore indureſcat, nec per acida fortiſſima licet applicata ſoluatur, vix ſolubilitas eius concipi mente poterit: hinc materialiter ad fertilitatem nihil confert. Inſtrumentaliter vero valdopere eam multis nominibus promouere experientia docet. Aquam enim ac pingue aëreum ſuſcipit ac diu retinet; rimas atque fiſſuras agens aeri ad radices aditum concedit; admixtam humum compingit; frigus hibernum abigit; et in ſtatu eodem absque vlla ſuae naturae mutatione permanet. Nocet autem vegetationi lentore ac tenacitate nimia; duritie, quam exſiccata ſuſcipit; rimis ac fiſſuris, quae aeſtate euaporationi nimiae, hyeme frigoris ad radices acceſſui, fauent; ſimulque cultura argilloſae terrae omnium eſt difficillima: hinc in pura argilla nulla vegetatio. Prae aliis illa argillae ſpecies, quae *fermentans* appellatur (Brauſe=Erde) minus agriculturae eſt idonea, cum aqua in ea aceſcat.

Caput decimum. *De terra cretaria et calce ad fertilitatem contribuente.* Rarior occurrit cretacea ſ. calcarea terra in ſeptentrionalibus regionibus, hinc Noſtro de eius virtute foecundante per experientiam nihil fere conſtat. Adfert tamen quaedam ex chemica calcis diſquiſitione petita argumenta atque inde effictas coniecturas. Creta et calx auidiſſime abſorbent aquam, quae inde aliquid ſibi iungit ſalini, atque ideo apta fit pinguibus oleoſiſque particulis ſoluendis. Aqua ſuper calcem cretamue deſtillata alcalinam indolem aſſumit; licet ſicca deſtillatio ex calce nihil, e creta pauxillum ſalis volatilis eliciat. Cum acidis efferueſcunt vtraque, et tum, ſi euapo- p. 164.

 rant,

rant, inſipidam maſſam deliqueſcentem relinquunt. Pinguedines auide in ſe ſuſcipiunt, quanquam ipſa nihil oleoſi continent. Calx cum argilla et arena indureſcit, coagulatur quoque, ſi vnguinoſas gelatinoſaſue particulas attraxit. Vegetabilium nutritioni ergo materialiter prodeſſe nequit; inſtrumentaliter autem ipſi omnino inſeruit, humidum ex aere attrahendo; calorem agrorum augendo; aquas ac pinguedines ſoluendo, ac accedente calore in vapores diuidendo; acidum quorundam agrorum abſorbendo et immutando. Noxa, quam adfert agris terra calcarea, enaſcitur vel ex eo, quod nimium calorem in agris excitat; vel quod euaporationi humidi principii nimis fauet; vel quod inuolucris ſeminum adhaerens poros ſugentes obſtipat; vel quod pinguedinem agri nimium ſoluit ac deſtruit; hinc per ſe nunquam fertilem agrum conſtituit, quanquam optime conducat plantarum vegetationi, ſi vel iuſta copia cum ceteris terrarum ſpeciebus miſceatur, vel lixiuio ex calce parato agri irrorentur. Semper tamen caute cum ea erit mercandum.

p. 176. Caput vndecimum. *De marga ad fertilitatem conferente. Marga* Noſtro *eſt terra ab argillacea et calcarea quaſi compoſita.* In eo tamen conſentire cum Cl. Auctore non poſſumus, quod aſſerat, eiusmodi terrarum miſcelam vix in telluris ſuperficie reperiri, cum in noſtris regionibus haud adeo raro occurrat ſummam cruſtam agrorum conſtituens, quanquam in lapideam maſſam non concreta, ſed terreſtrem faciem offerens. Aquae immiſſa dehiſcit, et ſub aere, duriſſima licet effoſſa ſit, in puluerem fatiſcit. Nec ſalini nec oleoſi quicquam extractione a marga obtinere potuit; nec ex particula eius deſtillationi ſubiecta aliquid prodiit. Licet cum acidis efferueſcat, plenarie tamen ab iis non ſoluitur. Pingue-

dines

dines ſoluit, hinc eius teneriores ſpecies a fullonibus vſurpantur. Vtilis ergo in fecundatione agrorum eſt marga, quanquam non materialiter, cum pingue nihil, nihilque ſalis contineat; inſtrumentaliter tamen, attrahendo humidum; reſorbendo acidum; ſoluendo pingue; tollendo tenacitatem; conciliando agris arenariis nimis ſolutis conſiſtentiam ac ſoliditatem. Nocet vero agris et diuturnitate et abundantia, cum ob alcalinam indolem nimium exſiccet; pinguedinem agri celeriter exhauriat; agrum argillaceum nimis reſoluat. Quo vero plus vel minus calcareae terrae ipſi eſt immixtum, eo plura quoque vel minora inde metuenda ſunt incommoda.

Caput duodecimum. *De terra arenacea et glareoſa ad foecundationem conferente.* Glarea et arena, ſiue humidae ſiue ſiccae fuerint, nulla gaudent partium ſuarum cohaeſione, cum ex minoribus lapillulis vel puluere lapideo conſtent. Omnem eludunt menſtruorum quorumlibet vim, cum ſint eorum partes vitreſcibiles. Itaque nec materialiter nec per ſe inſtrumentaliter vegetationi proſunt. Poſſunt tamen, ſi aliis terrarum ſpeciebus miſceantur eo, quod harum nimiam tenacitatem corrigunt, vti fit in argillaceis, vel nimiam poroſitatem, vti in turfis, tollunt iisque maiorem denſitatem conciliant, haud raro ſumma cum vtilitate ad agrorum emendationem adhiberi. Nec iis aſſentiendum eſſe recte monet, qui a ſilicum lapillulorumque in agris praeſentia vtilitatem vel ideo expectant, quoniam ſale quodam eos imbutos putant: quanquam forſan aliud in agris praeſtare commodum poſſe ipſi videantur, quod nimirum vmbra ſua a nimio calore defendant plantarum radiculas. Cum vero nimium calefaciant glarea atque arena, nimiſque ſolubiles ſint, et ob partium ſuarum duritiem nihil pingue ac p. 184.

 humi-

humidum attrahant, vegetationem omnino impediunt. Haec omnia, quae de terrarum indole nunc Noſter propoſuit, tantum de ſuperiori telluris ſtrato ſeu cortice intelligi vult; monet tamen, in quauis agrorum diſquiſitione ac diiudicatione neceſſe eſſe, vt ſtratorum ſubiacentium ſimul habeatur ratio.

p. 190. Caput decimum tertium. *De ſale vegetationem promouente.* Magna inde ab omni fere aeuo tributa fuit vis ac efficacia ad vegetationem promouendam ſalibus cuiusuis generis. Falluntur tamen ii, qui tale quid ſibi perſuadent, vti Noſter multis, quas adfert, rationibus commotus aſſerit. Contraria non ſolum huic opinioni ſunt KRAFTII, BONETI, ALSTONII experimenta, ſed et ipſa vegetabilium indoles, cum, pauciſſima ſi exceperis, nulla ipſis inſint mineralia ſalia. Salium inſuper mineralium indurandi ſemina vegetabilia facultas; frigiditas, quam media ſalia aquae conciliant, aliaque plura hanc dictam hypotheſin prorſus labefactant. His peractis conſiderat ſalia quaeuis acida, alcalina, media, quae foecundationi apta dicta fuerunt, eorumque effectus in corpora vegetabilia recenſet; praecipue de nitri energia eo prolixius agit, quo ſpecioſius ac praeclarius de ſummo eius hac in re vſu a permultis fuit diſputatum. Concludit tandem omnibus his rite penſitatis: *nullum in nutritione vegetabilium locum habere ſalia mineralia, nullum terras minerales.*

p. 213. Caput decimum quartum. *De vi ſeminum multiplicatiua arte promouenda.* Cum igitur nunc expoſuerit, quid natura ipſa valeat in vegetatione praeſtanda, nunc ad artis varia adminicula accedit. Reſpicit igitur primo loco ad ſemina, et in hoc capite definire tentat, an ars poſſit ſemina eo diſponere, vt vel citius vel laetius vegetare ac ſeſe multiplicare queant.

queant. Triplici modo ad hunc ſcopum pertingere allaborarunt auctores: vel *per plantationem in ſeminario huic fini deſtinato*; vel *per fecundationem immerſiuam*; vel denique *fumigatione* aut *pulueris cuiusdam adſperſione*. De quibus omnibus methodis docte ſatis ac accurate exponit, rationes, cur, et modos, quomodo quaelibet inſtituatur, candide tradit, et ex veris chemiae principiis demonſtrat, vix poſſe artem quicquam praeſtare in ſeminibus ita mutandis, vt vis eorum multiplicatiua augeatur, vel certe per omne vegetationis ſtadium conſeruetur.

Caput decimum quintum. *De pinguefactione agri.* p. 252. Maiorem omnino artis vſum in agro mutando ac emendando eſſe, quam in ſeminibus perficiendis, clare docet. Intelligit ſub pinguefactionis nomine eam operationem, qua agri iis refarciuntur materiis, a quibus vegetabilia ſufficiens habere poſſunt nutrimentum. Optimae igitur ad hunc ſcopum materiae eae ſunt cenſendae, quae attenuatum et in vapores reſolutum pingue ac humidum continent. Agrorum vero pinguedines vel ex aere adducuntur, quas ſupra iam cap. V. tractauit, vel ex tribus naturae regnis petuntur. Minerales ob heterogeneam ſuam indolem, quae prorſus ab ea vegetabilium abhorrere videtur, cap. I. iam reiecit, hinc vegetabilia tantum et animalia pingue nutriens plantis ſuppeditare poſſunt. Recenſet ergo praecipuas qualitates, quas poſſidere debeat illa materia, qua vti ad pinguefactionem agrorum ruricolae poſſint, et tandem omnes huc vsque pro hoc ſcopo vſitatas examinat: fimum, vegetabilia tam recentia, vti folia pini, arborum cortices, raſpaturam lignorum cet, quam deſtructa, vt humum, turfam, fuliginem, carbonum puluerem. Controuerſiam mouet Cl. DU HAMEL DU MONCEAU, qui falſa ſua hypotheſi, qua terram verum

eſſe vegetabilium materiale alimentum, ſibi perſuadet ſeductus, varia de pinguefactione prouulgauit argumenta, quae Noſtro plane non arrident. Tempus, quo agri opimandi ſint, non adeo facile determinari poteſt; cum tamen neceſſe ſit, vt ager ſit ſiccus et aridus, fimus aequabiliter in agro diſpergatur et aratro cum terra rite miſceatur, autumnale tempus optimum Noſtro videtur. Poteſt tamen et nimia fimi quantitas nocere, ſi ager nimis calidus aut nimis fortis fuerit. Generaliores ſubiungit tandem regulas, quas obſeruare debent in pinguefactione inſtituenda agricolae, pro diuerſitate agrorum.

p. 274. Caput decimum ſextum. *De mixturis terrarum.* Non tantum fimus admixtus agrum fertiliorem reddit, ſed poſſumus quoque ſterilitati mederi ea ratione, quod varias terrarum ſpecies ſibi inuicem miſceamus, quae, licet per ſe ſteriliſſimae fuerint, vegetationi tamen prodeſſe poſſint, ſibi inuicem iunctae. Vt enim vegetabilia creſcant, ſolubilis terra ſit ex triplici ratione neceſſe eſt, 1) vt radices facile ac ſine reſiſtentia ſeſe extendere poſſint, 2) vt aer accedere ad radices queat, 3) vt materia nutriens cuilibet radicis puncto admoueri poſſit. Nec tamen proficua eſt terra nimis ſoluta, quae debilis eſt et aeris iniuriis admodum patula. In mixtura igitur terrarum id efficiamus neceſſe eſt, vt nimis tenax terra magis ſolubilis, nimis ſoluta vero magis tenax reddatur. Pro cuiusuis ergo terrae ſupra deſcripta indole ac natura facillimo negotio apta talis commixtio variarum ſpecierum inſtitui poterit. Triplicem vero addit modum, quo perfici talis miſcela ſoleat, alii enim terram e loco ſuo natali in agrum mutandum transferunt, alii eam prius fimo commiſcent, alii apricatione cum ſuperiori ſtrato ſubigunt. Adfert hic loci eam auctorum diſceptationem

nem, quam de virginea terra ſiue ea, quae nunquam antea culta fuit, oeconomi inſtituunt, cum alii eam fertilem alii ſterilem dicant, quilibet ſuis argumentis vſi. Monet vero Noſter, nec abſolute ſterilem nec fertilem eſſe eam habendam, cum ſola eius indoles ac profunditas has qualitates determinet.

Caput decimum ſeptimum. *De aratione, ſeminatione et agri cultura.* Magnam omnino eſſe vim aeris in fecundatione agrorum producenda, ſupra iam monitum fuit, hinc in agrorum cultu ad id prae aliis reſpiciendum eſt, vt liberior aeri ad terram aditus concedatur. Eſt vero et alius arationis finis, vt nimirum euulſis graminum radiculis terra magis fiat ſolubilis. Addit arationis, pro qualibet diuerſa agri ſpecie diuerſam neceſſitatem et methodum, ipſa vero mechanica inſtrumenta, quibus aratio perfici ſolet, non deſcribit. Tempus arationi maxime aptum cenſet illud, in quo maxime terra agri diuiſibilis eſt. Profunditas arationis radicum extenſioni ſit accommodata. p. 290.

Semina ob quatuor cauſas terra ſunt obtegenda 1) vt ab auibus inſectisue defendantur, 2) vt ab aeris iniuriis protegantur, 3) vt loco magis clauſo germinare poſſint, 4) vt nodi, iuxta WOLFII experimenta, radices agere queant: hinc pro diuerſa ſua natura plus minus profunde ſeminanda ſunt. Quantitas ſerendorum ſeminum a macilenta pinguioriue agri indole dependet. Tempus vel autumnale vel vernale optimum eſt. Si foliola iam protrudunt plantulae, tunc ceſſat cauſa, quae terrae ſolubilitatem requirebat; hinc in quibusdam locis ſolent tunc temporis comprimere agrum ac aequabilem reddere.

Caput decimum octauum. *De incommodis nonnullis ab agro auertendis.* Sunt ex incommodis, quae

plantarum nutritionem retardare et ſupprimere ſolent, praecipua *ſylua, aqua, nix, ſaxa* et *lapides, variaque animalia,* ad quae tamen remouenda ac abigenda vix aliquid chemia confert; ſed artes variae mechanicae iis tollendis ſufficiunt: hinc in eorum deſcriptione breuiſſimus eſt Cl. WALLERIUS, quasdam tantum generaliores regulas commendans, quibus hic dictus ſcopus attingi poſſit.

XVI.

ANTONII GOÜAN, M. D. Reg. Societ. Scient. Monſpel. Soc. Hortus regius Monſpelienſis, ſiſtens plantas tum indigenas, tum exoticas No. MMCC, ad genera relatas, cum nominibus ſpecificis, ſynonymis ſelectis, nominibus triuialibus, habitationibus indigenarum, hoſpitiis exoticarum, ſecundum ſexualem methodum digeſtas, in gratiam philiatrorum Monspelienſium. Lugduni, ſumpt. Fratrum de Tournes, 1762. 8 mai. Alph. 1. pl. ½. tab. aen. 7.

In deſcribendis Faunae Monspeliacae animalibus, ae ARTEDI Ichtiologia emendanda dudum occupatus Cl. Auctor, nunc florae potiores curas tribuit, plantasque in horto et agro Monspelienſi cultas, creſcentesque methodo Linnaeana diſpoſitas, euulgauit. Non autem ſimplicem nudamque nominum recenſionem exhibuit, nec ea tantum, quae a floriſtis poſtulamus, egregie praeſtitit, ſed et plurima noua propoſuit, et ita rem herbariam illuſtrauit, locupletauitque. Genera inferiora, a LINNAEO ſtabilita, retinuit, eorumque definitiones compendii cauſa citauit, non vero repetiit, easdemque immuta-

mutatas fere vbique propoſuit. In nonnullis tamen, ratione calicis inprimis, characterem primarium emendauit. Ita *Anchuſae* folium calicis vnum cae- p. 81.
teris ſublongius; *Cerinthe* foliolum vnum calicis p. 83.
caeteris breuius anguſtius, alterum longius, latiusque; *Nicotianae* laciniam vnam ſaepius longiorem; p. 105.
Geranio foliola calicis duo anguſtiora tribuit. In p. 338.
Polemonio filamenta duo longiora, tria breuiora; p. 95.
et in *Narciſſo* ſtamina tria longiora, tria breuiora in- p. 163.
tra tubum notauit. An tubus huius floris ad corollam pertineat, vel nectarium ſit, dubium quidem Cl. Auctori videtur, et dum lineae ſupra petala excurrentes pari paſſu in tubum deſcendant, ad corollam potius pertinere credit. Dum vero illi characteres eſſentiales vel primarii dicti, a calice, corolla, ſtamine, piſtillo, ac fructu deſumti fuerint, reliquae autem plantae partes non omitti prorſus debeant, primario characteri ſecundarium, quem radicatio, cauleſcentia, foliatio, infloreſcentia et fulcratio ſuppeditant, vbique adpoſuit et deſcripſit. Quibus et placentatio addi debuiſſet, aſt cum circa hanc rem ſufficientes obſeruationes nondum inſtituere potuerit Cl. Auctor, eandem ſtudio omiſit. Immo de notatis characteribus ipſe monitum adiecit, ſcripſitque: *Secundarios omnibus generis cuiusque ſpeciebus communes proferre vehementer optaſſemus, obſtat plantarum plurium, cognitarum quidem, aſt in horto regio nondum hoſpitantium defectus. Characteres igitur iuxta ſpecies a nobis enumeratas dirigere coacti fuimus.* Attamen praeſtantiam electorum characterum quilibet facile inueniet, et vel ex nonnullis ſpeciminibus patebit.

Canna. *Radicatio* bulbiformis carnoſa nodoſa p. 1.
horizontalis. *Cauleſcentia* culmoſa ſolida folioſa ſimplex. *Foliatio* ſimplex alterna vaginans integerrima,

rima. *Floreſcentia* ſubſpicata terminalis ſimplex liliacea. *Fulcratio* nulla.

p. 17. Saluia. *Rad.* ramoſa. *Caul.* herbacea, ramoſa, articulata, tetragona. *Fol.* oppoſita ſimplex, integra vel inciſa, inferior petiolata, ſuperior ſeſſilis. *Flor.* verticillata terminalis. *Fulr.* bracteae ad baſin verticillorum.

p. 176. Conuallaria. *Rad.* horizontalis nodoſa. *Caul.* ſcapoſa vel folioſa. *Fol.* ſimplex integerrima, nunc ſeſſilis radicalis baſi anguſtata vaginans, nunc caulina ſemiamplexicaulis vel petiolata alterna aut verticillata. *Flor.* nunc terminalis racemoſa, nunc axillaris pedunculis vni vel multifloris. *Fulc.* bracteae (in racemoſis) minimae (in axillaribus), nullae.

p. 412. Hieracium. *Rad.* fuſiformis vel ramoſa, integerrima vel praemorſa, perpendicularis vel horizontalis ſtolonifera. *Caul.* nunc ſcapoſa, vniflora vel multiflora, nunc folioſa herbacea ramoſa. *Fol.* ſimplex integerrima vel integra vel inciſa petiolata vel ſeſſilis, radicalis vel caulina. *Flor.* pedunculata, pedunculis vnifloris multiflorisque radicalis aut caulina. *Fulcr.* nulla.

Et in cryptogamia, inprimis filicibus ac fungis, florum fructuumque ſitum, quem pro nota eſſentiali generica habuerant botanici, Cl. Auctor vt ſecundariam tantum aſſumſit, et hinc vbique characterem primarium, tanquam incognitum, omiſit, et ſecundarium modo notauit. Ita Pteris
p. 525. charact. ſecund. *Rad.* carnoſa nodoſa horizontalis ſtolonifera. *Caul.* nulla. *Fol.* radicalis petiolata frondoſa ſubtripinnata. *Flor.* epiphylla ſeſſilis: fructificationibus in lineis marginalibus. LINN. ſyſt.
p. 535. natur. 1038. *Fulcr.* nulla; et Agaricus char. ſecund. *Rad.* ſubbulboſa. *Caul.* rarius nulla: ſimpliciſſima nuda vel voluata: pileus terminalis ſubtus

lamel-

lamelloſus orbiculatus vel dimidiatus. LINN. ſyſt. nat. 1074. *Fol.- Flor.- Fulcr.-* Monuitque hac occaſione obſcurum et ignotum eſſe voluae vſum, forte fulcrum inuolucriforme.

Generibus ſuas ſubiunxit ſpecies. Et plures in agro Monſpeſulano ab aliis botanicis nondum dete-ctas, nonnullas quoque tum indigenas, tum exoticas LINNAEO ignotas, Cl. Auctor hic enumerauit. Plurimis breuem deſcriptionem totius plantae adpoſuit, omnibus vero aptiſſima nomina impoſuit; gallica et vernacula nomina quoque notauit, ſynonyma a BAUHINIS, TOURNEFORTIO, MAGNOLIO, SEGUIERIO, et SAUVAGESIO deſumſit; et ſpecifica atque triuialia a LINNAEO tradita plerumque retinuit, quandoque vero mutauit. *Boerhauia, caule ſcandente* LINN. *Boerhauia floribus vmbellatis ſeminibus fuſiformibus truncatis, apice tuberculatis.* Et *Boerhauia caule erecto* LINN. *Boerhauia floribus paniculatis, ſeminibus pentagonis truncatis.* *Gratiola* (offic.) *foliis ouato-lanceolatis ſuperne ſerratis, bracteis geminis linearibus, calice longioribus.* *Lycopus* (paluſtr.) *fol. ouato-ſeſſilibus, baſi ſinuato-pinnatifidis, ſuperne ſerratis.* *Monarda* (fiſtuloſa) *verticillis capitatis ſubſolitariis terminalibus, fol. ouatis ſeſſilibus.* *Heliotropium* (Europaeum) *fol. ouatis petiolatis, caule erecto;* et (Curaſſauicum) *fol. ſpathulatis ſeſſilibus, dicitur.* Omnibus Teucrii ſpeciebus, quarum quatuordecim adduxit, noua impoſuit ſpecifica nomina.

p. 1. p. 13. p. 15. p. 16. p. 78. p. 269.

Etiam vbi vna modo ſpecies genus conſtituit, ſpecifica ſaepe dedit nomina. Ita *Cneorum fol. oblongis ſeſſilibus integerrimis, pedunculis ſolitariis vnifloris.* *Melothria fol. cordatis palmato-angulatis petiolatis, pedunculis axillaribus vnifloris.* *Parnaſſia, fol. omnibus cordatis.* *Tradeſcantia; bracteis vmbella longioribus, pedunculis apice incraſſatis,* nominatur. Tandem et habi-

p. 23. p. 24. p. 156. p. 162.

habitationes indigenarum, et hoſpitia exoticarum aſſignauit, durationis etiam et florendi tempus ſollicite annotauit. Iconum tabulae acceſſere ſeptem, quarum quatuor ex LINNAEI horto Cliffort. mutuatae ea repraeſentant, quae ad radicum, fulcrorum, foliorum, et ſ. p varium externum habitum, figuram et florendi modum pertinent, quae omnia in addita explicatione dilucide et copioſe declarantur; reliquae quatuor ſiſtunt plantas. Sunt illae *Agroſtis ventricoſa. Feſtuca ciliata. Cardamine lunaria;* et *Atropa humifuſa;* quarum deſcriptiones repetere nolumus, potius nonnullas ex omni opere commemoremus obſeruationes, botanicis, vt certo ſperamus,
p.112. haud ingratas. Alaterno, quam inter Rhamnos inermes recenſuit LINNAEUS, ſpinas duas aequales minimas nigras, vtrinque ad latus foliorum erectas, autumno deciduas tribuit, nomenque hinc eidem dedit: *Rhamnus ſpinis geminis deciduis, foliis lanceolatis*
p. 27. *ſerrato-ſpinoſis.* In generibus Schoeni, Cyperi et Scirpi, foliola floralia, quae inuolucra Ill. LINNAEO dicuntur, non pro calice communi, ſed pro genuina fulcratione haberi debent, et bractearum nomine inſignienda. Idem intelligendum de generibus graminum, quibus LINNAEUS inuolucra, Cl. Au-
p.116. ctor vero bracteas pariter tribuit. Achyranthem, et
p.117. Celoſiam multum affinia genera eſſe, ſolo charactere capſularum, ſeu numero ſeminum diuerſa affirmauit, et Celoſiae bracteas coloratas tres, circa calicem coloratum pentaphyllum, nullam autem co-
p. 3. rollam attribuit. Hippuridis articuli digito compreſſi, cum ſtrepitu diſſiliunt, eademque nota ab
p.164. equiſetis facile dignoſcitur. Pancratii germina omnia in medio ſpathae ſeſſilia, florumque tubi longiſſimi, diſtinctionis notam manifeſtam praebent.
p.339. Geraniorum ſpecies a ſitu pedunculorum et foliorum potius, quam a numero ſtaminum fertilium,

ſteri-

ſteriliumue determinantur. Bufonia ſtaminibus p. 59.
duobus vel tribus, totidemque piſtillis variare ſolet.
In Aſaro Europaeo, abſoluta floreſcentia, foliorum p.226.
petioli elongantur, pedunculi autem recuruantur nec
longiores euadunt Myoſurus floribus dodecandriis p.161.
ludit, inſimulque Cl. Auctor hic monuit: caue ne
receptaculum elongatum pro ſpicula ſumas. Lilium p.170.
Chalcedonicum, caule vnifloro, foliorum margine
ſubcartilagineo albicante, petalorum vnguibus valde piloſis, foliisque ſummis ſubuerticillatis obſeruauit, et in Martagone notauit, bracteas geminas ad baſin cuiuslibet pedunculi, altera minore; eo ſemper ordine, vt in inferioribus floribus bractea maior ad ſiniſtram, in ſuperioribus vero ad dextram
pedicelli fuerint poſita. Liguſtrum, ſemper virens p. 6.
arbuſcula, et Borrago offic. perennis dicitur planta. p. 84.
Leonurus phoeniceus, bis flores in anno, vere et p.286.
autumno gerit; Carduus benedictus raro, et ſpe- p.424.
cies Campanulae omnes, excepto Speculo et Eri- p. 99.
no, nunquam ſemina matura proferunt, quod eo magis mirum, cum Pyramidalis in hybernaculo, aliae in frigidario conſeruentur, quae apud nos ſub dio vegetant, et copioſe ac perfecte fructificant.

XVII.

DAN. WILH. TRILLERI Diſſ. inaug. de morte ſubita ex nimio violarum odore oborta. Reſp. *Petr. Renſch*, Budiſſ. Luſat. Witteb. 1762. pl. 7. 4to.

Virgo nobilis, XVII annos nata, patinam violis, quas amabat maxime, recenter decerptis, refertam ſuo anguſto cubiculo inferens et poſt coenam in lectulum ſeſe reponens, clauſis feneſtris et oſtio cubi-

cubiculi clauſo, ſonoros rhonchos ducens, ſomno profundo, ex quo nullo modo euigilauit, quaſi ſepulta eſt. Mater eius, mirans moram inſolitam alias mane vigilis filiae, quae adulta iam die adhuc ſtertebat, et viſura, num quid ei acciderit, cubiculum intrans, filiam inuenit capite prono extra lectulum pendulam, oculis toruis, facie tumida et ex fuſco rubicunda, ore hiante ſpumeoque viſu terribilem, ſuſpirioſam et anheloſam et ima ilia longo ſingultu tendentem, apertis naribus, lingua exſerta, auram auide captantem et omnibus ſenſibus priuatam. Matris, triſti adſpectu attonitae, clamore amici et agnati adcurrunt; accerſuntur medici et chirurgi, qui aeris puri acceſſum feneſtris reſtituerunt, in fotubus, frictionibus, balneis pedum calidis, venaeſectione, errhinis valentioribus et empyreumaticis, epicarpiis fortioribus, analepticis et cardiacis, metopiis crotaphiisque, veſicatoriis, epiſpaſticis, acerrimisque ex nicotiana clyſmatibus, in auxilium vocatis iuuamen quaeſiuerunt: omnibus tamen incaſſum tentatis, virgo veterno lethali correpta, verſus veſperam diris ſub conuulſionibus et ſuffocationibus, ſine omni reuerſi ſenſus aut intellectus indicio vitam exſpirauit. Medici in cauſſam mortis inquirentes, eandem aut in veneno aſſumto, aut in apoplexia poſuerunt; prius quidem ex eo, quod omnes ex familia coenae vnacum interfuiſſent, mox refellebatur; attamen medicorum vnus prudentior cenſebat, eam in fortioribus violarum effluuiis odoriferis totam per noctem in anguſto cubiculo occluſis eſſe quaerendam. Siquidem aer incluſus, narcoticis et ſtupefacientibus particulis refertus, reſpirationique ineptus redditus, et ſanguini commiſceri, et ipſum neruoſum ſyſtema afficere, ſicque lethargum lethalem et ipſam denique mortem producere potuerit.

Singu-

Singularis huius hiſtoriae vberiorem illuſtrationem cum epicriſi adnectit Cl. Auctor. Odores in naribus non tantum ſubſiſtunt, ſed altius penetrando neruos attingunt, pulmonibus hauſti ſanguinem ſubeunt, ſeque per totum corpus diffundunt, animam ipſam omni ſenſu deſtituunt, lethargumque inducunt. Quod quidem facere aſſerit omnia odorifera corpora, quae continuo de ſe ſpargunt corpuſcula minutiſſima ſeu effluuia ſubtiliſſima, quibus aerem replent, eique interiecta ad nares deferuntur. Haec, quamdiu vaſto aurae ſpatio diffuſa, puri aeris interuentu, ventilantur et diſſipantur, reficiunt atque voluptati inſeruiunt: quo contra anguſtiori ſpatio clauduntur, eo magis aerem opplent et nimia ſui copia vitiatum reddunt, vt venenatam acquirat indolem, narcoſin primo, poſtea et necroſin inducentem. Auram ſuauiorem itaque parce et modice hauriendam ſuadet Noſter, ne ſtupore aut torpore obtundantur ſenſus, reſpiratio perturbetur, aliaque damna inde oriantur. Arabiae felicis incolas, fragrantium aromatum et odoramentorum exhalatione ita debiles et languore afflictos fuiſſe, vt ſolida eorum non ſolum ad laxitatem mollem redigerentur, ſed etiam vix curabilis exſolutio ſequeretur, cui bitumine et hirci olentis barba foetida ſuffitu mederi conatos fuiſſe, ex veteribus ſcriptoribus probat, ipſeque caſum adfert ſequentem: Wittebergae nimirum olim accidit, vt ſeruus carnificis pharmacopolium ingrediens, fragranti aromatum, vnguentorum aliorumque ſuaui odore naribus percepto, animo relictus cadat. Miniſtri pharmacopoei, aquis praeſtantiſſimis, oleis et balſamis eum inungendo, augent malum, vt interiturum eſſe eum metuant. Inter alios concurrentes inprimis carnifex ipſe adeſt, qui ſeruum mox ad cloacam defert, eumque per conſueta ſibi ſtatim reficit. Hoc

p. 17.

p. 23.

p. 28.

p. 30.

etiam ruſticis accidiſſe, quos ſimo equino refocillatos eſſe, et piſcatorem, poſtquam limo et alga inte,ctus fuit, recreatum fuiſſe, narrat. Ad ſuaueolentia reuertitur: caryophyllorum odores tres extinxiſſe homines, ex MERCKLINO allegat, ipſique accidiſſe refert Cl. Auctor, vt Amſtelodami Societatis Indiae orientalis penuarium aromatis refertum ingrediens, effluuiis caryophyllorum et cubebarum, ſubito vertigine ſenſuumque ſtupore refertus ſit, et concidiſſet, niſi ſtatim in aerem puriorem regreſſus fuiſſet. Camphoram, crocum, moſchum, ambram et zibethum huc refert, et inter indigenas Europae plantas plures, earumque noxam variis ex ſcriptoribus collectam adfert. Nociuam vim ſulphuri cuidam narcotico, vaporoſo, ſubtiliſſimo, quod praeter ſalem acrem volatilem, oleoſo-aromaticum, experimentis inſtitutis comprobarunt chemici, tribuit, et ſatis amplum catalogum morborum, ab iſtis ſulphureis narcoticis effluuiis oriundorum addit. Roſarum et violarum inprimis odorem, aliis ex nimia odorum copia, aliis ex idioſyncraſia, immo ipſis ſcarabaeis quibusdam exitioſum fuiſſe, vlterius declarat, atque ſuaueolentibus praeferre videtur graueolentia, ſiquidem haec malis, a bene odoratis exortis, optime mederentur.

P. 33.

XVIII.

Noua phyſico-medica.

Imperialis Scientiarum Academia *Petropolitana* de ſingulari, quo gauiſa fuit nuperrime, publicoque honoris documento ſibi congratulandi habuit occaſionem. Auguſtiſſima enim Imperatrix, quae nunc imperii Ruſſici ſummam tenet, CATHARINA huius nominis ſecunda, die iulii ſecundo, anni huius 1763 in

in publicum Ill. Academiae conuentum ſeſe conferre, eique per aliquot horas intereſſe, neque ſolum varias, quae fiebant, praelectiones audire, ſed de non nullis etiam inſtrumentis nouis, experimentisque phyſicis ipſa quaeſtiones mouere haud dedignata fuit, nullumque erga Academiam clementiae ſuae pignus atque indicium ſe vnquam omiſſuram eſſe ſpopondit. Quo rarior huc vsque talis honos fuit Academiae; poſt annum enim huius ſeculi viceſimum ſextum, quippe quo inaugurata fuit Academia, praeſente CATHARINA, huius nominis Imperatrice prima, ne vna quidem vice denuo illa fruita fuerat hac gratia; eo maiores inde fructus in rerum ſuarum omniumque litterarum augmentum redundatum iri exiſtimat ſperatque Illuſtris Academia.

Quum Regia Chirurgiae Academia *Pariſienſis* praemium conſuetum ſuperiore anno 1762 decernendi caruerit opportunitate, idem nunc duplicatum anno 1764 optime merenti ſe daturam eſſe, publice declarauit. Quaeſtio eruditorum inueſtigationi oblata manere debet eadem, quae a nobis iam ſuo tempore *) commemorata fuit: vt nimirum determinetur modus, quo aperiri abſceſſus et ex artis legibus, pro diuerſis corporis partibus, curari debeant: *Déterminer la maniere d'ouvrir les Abcès et leur traitement methodique ſuivant les differentes parties du corps.* Iis, qui ſuper hoc argumento conſcriptos iam miſerunt ad Academiam commentarios, hos nunc correctos denuo ipſi tradere licebit. Ex quatuordecim quidem diſſertationibus Academiae exhibitis illa, quae ſymbolum continebat: *Inter vtrumque tene, medio tutiſſimus ibis;* Academiae placuerat prae aliis, adeo bene tamen

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. P. II. p. 344.

ex ipſius voluntate non elaborata, vt praemium mereri viſa fuerit.

Quae *Berolini* conſtituta eſt, Regia ſcientiarum et elegantiorum literarum Academia de ſolutionibus variarum, quas olim obtulerat, quaeſtionum in conuentu, nuper die maii vltimo publice habito, decreuit nouas ſimul proponens. Inter illas, quae ad nos pertinent, ea *de entium, quae vita fruuntur, explicando ortu* *) prima eſt, cuius praemium ex anno 1761 relictum Cl. BONNET, Geneuenſis Senatus membro, viro docto propter animaduerſiones ipſius *ſuper corporibus, quae organis inſtructa ſunt*, absque dubio adiudicatura fuiſſet Ill. Academia, niſi liber iam typis fuiſſet expreſſus auctorisque nomen cognitum. Quum ex reliquis autem diſſertationibus ipſius voluntati ſatis fecerit nulla, praemium quoque nemini attribui potuit.

Aliud vero praemium difficili iſti argumento dicatum, *de inueſtiganda auditus theoria, illi viſus ſimili, habito reſpectu ad modum, quo perceptio ſoni efficiatur ex ratione interioris ſtructurae auris* **) reportauit Cl. VRBANUS BELTZ, Med. D.

Noua quaeſtio, inſecuturo anno 1764, praefixa, hiſtorici argumenti eſt. Commemorari tamen debet a nobis, quod eodem die dicti iam anni, triceſimo nimirum primo menſis maii, quo illius quaeſtionis praemium decerni debet, aliud quinquaginta thalerorum, qui ſolent appellari, ex voluntate ſupremi Regiorum redituum Collegii, illi dabitur, *qui optimum*

*) vid. Vol. VII. P. III. p. 552. et Vol. X. P. I. p. 179.
**) Vid. Vol. X. P. I. p. 179.

mum fornaces ita exſtruendi modum docuerit, vt magno ligni compendio illas calefacere queamus.

Vltima tandem, quae ab *eadem* Ill. Academia propoſita fuit, quaeſtio ex doctrina experimentali deſumta eſt, anno 1765. ad diem maii triceſimum primum dirimenda: *Nouae* ſcilicet expectantur *experientiae, ex quibus perſpicue explicari ſolideque demonſtrari poſſit modus, quo alimenta, cum ex animali, tum vegetabili regno parata, in corpore humano ſano, eiusque tum ventriculo, cum inteſtinis, mutentur, ita, vt inde clarum fiat: quaenam nimirum pars vere nutritia et in chylum mutanda ſit, quo modo haec mutatio fiat? et contra, quae partes nec digeri, neque corpori alimentum praebere poſſint.*

Regia Scientiarum Academia *Holmienſis* praemia, quae ex teſtamento Ill. Comitis DE SPARRE ſingulis annis ab illa diſtribui ſolere, olim iam commemorauimus *), merentibus dare pergit. Ex vltima, quas obtulit, quaeſtionibus vna concernit *modum, quo prata muſcoſa corrigi et muſci prouentus extingui poſſit;* altera vero tum *cauſſas, cur vltimis his temporibus adeo frequens in Suecia facta fuerit arthritis,* cum *remedia reſpicit indaganda, quae contra iſtum morbum adhiberi queant.*

Londini nuper a Regia Scientiarum Societate in ſociorum numerum recepti fuere Viri Cl. ANDREAS ELIAS DE BÜCHNER, M. D. Imperialis Academiae Naturae Curioſorum Praeſes, Pot. Boruſſorum Regi a conſiliis intimis, in Academia Halenſi Medicinae et Phyſices Profeſſor Publ. Ord. Berolinenſis, Monſpelienſis et Florentinae Acadd. ſocius, et porro

 Cl.

*) Vid. Vol. IV. P. III. p. 550.

Cl. IOSEPHUS RAULIN, M. D. Pot. Galliae Regis Medicus Ordinarius, Burdigalenſis et Rothomagenſis Acadd. Socius.

Sociis quoque ſuis annumerauit anno iam ſuperiore 1762 Reg. Chirurgiae Academia *Pariſienſis* Virum Cl. PHILIPPUM ADOLPHUM BOEHMER, M. D. Anatomiae in Academia Halenſi Profeſſorem Publ. Ord. Acadd. Nat. Cur. et Berolinenſis ſocium.

Alia porro *Pariſienſis*, Inſcriptionum ſcilicet et elegantiorum litterarum Academia Virum Cl. SPIRITUM CLAUDIUM FRANCISCUM CALVET, M. D. et in Auenionenſi Academia Profeſſorem Medicinae Primarium hoc anno 1763. inter illos retulit, quibuscum litterarum colit commercium, Correſpondentis inde titulo cohoneſtatum.

Eodem etiam honore affecit anno iam ſuperiore 1762 Reg. Scientiarum Societas *Gottingenſis* Virum Cl. IOANNEM FRIDERICUM HARTMANN, vtili potiſſimum illo multaque laude digno libro clarum factum, quem de ſimilitudine inter vim electricam et meteora, ab igne et luce pendentia, conſcriptum ante paucos annos edidit, a nobis ſuo tempore laudatum. *)

Inſigni omnino ſuorum populorum amore veroque amplificandae eorum felicitatis ſtudio trahi Auguſtiſſimam Romanorum Imperatricem, MARIAM THERESIAM, pluribus, quae innotuerunt, documentis conſtat. Quo etiam factum eſt, vt in perantiqua Vniuerſitate *Pragenſi* ſub initium huius anni nouum munus condiderit, Virumque Cl. THADDEUM

PEITH-

*) Vid. Vol. VIII. P. III. p. 505.

PEITHNER conſtituerit Metallurgiae Profeſſorem Publicum, eumque tribunalis rerum metallicarum Conſiliarii honore affecerit, annuum ſtipendium haud exiguum ex ſuo fiſco ipſi aſſignans, vt omnem rei metallicae doctrinam publice gratisque doceat excitetque artis illius amantes, quo maiori ſtudio atque induſtria in eam incumbant. Quem ad modum itaque theoretica eius potiſſimum pars Pragae coli debet, ſic et Schemnitii in Hungaria inferiore nuper fundata fuit ſchola talis, practica dicenda, quam frequentare poſſint illi, qui ſcientiam, quam theoretice modo aſſecuti fuerint, nunc vſu quoque et experientia confirmare velint.

Pragae porro Profeſſoris Anatomiae Publici munus delatum iam eſſe legimus in Virum Cl. IOANNEM THADDEUM KLINKOSCH, Med. D. qui ante hos duos annos in eadem vniuerſitate conſecutus fuerat Doctoris Medici honores, *theſes* ſuas *phyſiologicas* defendens *de ſenſibilitate et irritabilite ex experimentis factis deducta*, quam diſſertatiunculam quidem noſmet ipſi non vidimus, in qua vero contra Ill. HALLERUM diſputari legimus, tentaminibus tamen, id, quod indignabundi non nunquam huc vsque mirati fuimus, quibus innitantur oppoſitiones, non ſimul allatis.

Geneuae in Academia patria Phyſices atque Matheſeos Profeſſoris Publici munus ante breue tempus nactus fuit Vir Cl. HORATIUS BENEDICTUS DE SAUSSURE. Iuuenis quidem adhuc; annos enim viginti duos modo natus; meritorum vero laudem iam conſecutus fuit, ſuperiore anno *theſes phyſicas de iride, halonibus et parheliis* publice defendens.

In noſtra vniuerſitate *Lipſienſi* Profeſſoris Phyſiologiae Ordinarii munus nuper menſe aprili auſpicatus

 fuit

fuit Vir Cl. ERNESTUS GOTTLOB BOSE, Phil. et Med. D. Ordinis Medicorum Aſſeſſor et apud ciuitatem noſtram Poliater, publice recitata oratione *de oeconomiae animalis et vegetabilis analogia illiusque praeſtantia*, edito ſimul eum in finem programmate *de ſuturarum cranii humani fabricatione et vſu.*

Breui tempore poſt, ſub initium ſcilicet auguſti, Botanices Profeſſoris Publ. Extraordinarii munus, quo hactenus functus fuerat Cl. BOSE, nunc in ſe collatum adiit Vir Cl. IOANNES CAROLUS GEHLER, Phil. et Med. D. Ordinis Medicorum Aſſeſſor et ciuitatis noſtrae Medicus obſtetricius, publice habito ſermone *de ſtudii botanici cum ſtudio oeconomico nexu*, editoque programmate *de vſu macerationis ſeminum in plantarum vegetatione.*

Qui in Academia *Erlangenſi* hactenus cum laude perfunctus fuerat Anatomiae et Botanices Profeſſoris Publ. Ord. munere, Vir Cl. CASIMIRUS CHRISTOPHORUS SCHMIEDEL, Med. D. Ser. March. Brandenb. Culmb. Conſiliarius Aulae, Acad. Nat. Curioſ. et Societ. Florentinae Botan. Socius, nunc eo ſe abdicauit, a Ser. Marchione Brandenb. Onolsbacenſi euocatus, vt ſanitatis ipſius curam in poſterum habeat.

Accipimus porro, in Academiam *Francofurtanam ad Viadrum*, vt b. CAROLI AUGUSTI DE BERGEN obitu vacuum factum Medicinae Profeſſoris Publ. Ord. munus ſuſcipiat, vocatum fuiſſe Virum Cl. PETRUM IMMANUELEM HARTMANN, Med. D. hactenus Med. Prof. Publ. Ord. in Academia Helmſtadienſi.

Recenſitis his Virorum Cl. quibus exornati ſunt, nouis honoribus, ad aliam officii noſtri nunc deuenimus

mus partem, qua ex animo ſuperſedere malimus, quo nimirum inſignem, quam huc usque paſſus fuit, eruditorum orbis, enarremus iacturam, excellentium et ex parte iuniorum adhuc medicorum obitu, a quibus optima quaeuis ſcientiarum expectari potuiſſent incrementa.

Vt itaque temporis ordinem ſequamur, ab initio commemorandus eſt CAROLUS AUGUSTINUS VANDERMONDE Doctor, qui dici ſolet, Regens Facultatis Medicae in vniuerſitate Pariſienſi et apud illam antiquus Chirurgiae Profeſſor, Cenſor Regius et Inſtituti Bononienſis Membrum, qui anno ſuperiore 1762 die maii viceſimo octauo *Pariſiis* obiit, aetatis annum agens modo triceſimum quintum. Patrem habuit IACOBUM FRANCISCUM, ex Gallica Flandria oriundum, qui Remis Medicinae Doctor anno 1720 factus, Macaum, quae celebris vrbs in China ſita eſt, ſecedens, medicinam ibi cum laude fecerat, ciuitatem a Sereniſſ. Luſitaniae Rege, munusque medici apud milites praeſidiarios, omnemque ibi degentem Luſitanicae nationis coloniam conſecutus. Matrimonium quoque ibidem inierat cum filia ciuis cuiusdam Luſitanici ex nobili gente orti, ex qua *Noſtrum* ſuſceperat anno 1727 die iunii decimo octauo. Matris obitu triſtis pater redierat Lutetiam Pariſiorum, filio ſuo quatuor annorum comite, cuius optime educandi omnem habuerat curam, inſtitutioni potiſſimum celebris illius Abbatis, Cl. BATTEUX, ipſum commendans. Patrem vero opinione citius per mortem amittens *Noſter*, Cl. Viris DE IUSSIEV totum ſe committebat, et doctoribus praeſertim illis in doctrina medica vtens, et conſiliis eorum fruens in omni re, quae futurae ipſius vitae et adminiſtrationem tutamque attinere videbantur felicitatem. Doctoris itaque medici honores ipſe meritus, annoque 1748

 adeptus,

adeptus, vt vitam practicam eo feliciore cum ſucceſſu agere poſſet, omnem in litteras magis magisque excolendas impendebat operam. Priuatae itaque huius induſtriae fructus inter alios erat ſingularis amicitia, quam cum Cl. Abbate NOLLET contrahebat, in experimentis phyſicis ei ſaepius aſſiſtens. Docto etiam hoc viro ſuadente, medici illius Neapolitani, Cl. CURZIO librum *) de *raro aliquo cutis morbo, mercurii ope ſanato,* in gallicam linguam transferebat, annoque 1755 typis exprimendum curabat. Sequenti autem anno poſt, ſui ingenii foetum, *artem* nimirum *perfectius reddendi genus humanum* publice edebat. **) Eodem ferme tempore *diarium* illud ſatis cognitum et a nobis quoque expoſitum *medicinae, chirurgiae et pharmaciae* in ſe ſuſcipiebat continuandum; quibus operibus et locum inter Bononienſis Inſtituti Socios, et alium inter Cenſores Regios, merebatur. Aliud quoque opus, *ſanitatis* ſcilicet *dictionarium,* ***) cum orbe erudito communicabat, ſuum tamen tum temporis nomen vt auctoris reticens. Quemadmodum autem labores ſuos muſeum inter vitamque practicam diuiſerat, ſic et felicem aeſtimatumque fuiſſe medicum percipimus. Quum vero eſſet in eo, vt ſtudii induſtriaeque praemiis maiore cum vitae dulcedine ſe frui poſſe putaret, matrimonium contracturus, febre aliqua correptus, inopinata morte opprimebatur.

Lugduni porro *Batauorum* obiit eodem anno 1762 die iulii decimo, forti apoplexia pridie tactus, Vir,

*) A nobis commemeratum v. in Comment. noſtr. Vol. V. P. III. p. 564.

**) ibid. Vol. VI. P. IV. p. 749.

***) ibid. Vol. IX. P. III. p. 565. et Journal des Sçavans. Novbr. 1761. p. 130. edit. Amſtel.

Vir, dum viueret, meritiſſimus, IOANNES FRIDERICUS GRONOV, eius nominis ſecundus, Med. D. Leidae apud Batauos Conſul, Societatis Scientiarum Vpſalienſis membrum, *florae* ſuae *Virginicae* et *florae orientalis* editione potiſſimum inter viros doctos clarus factus, aetatem 71 annorum conſecutus, de cuius vita in poſterum plura allaturi ſumus.

Batauoduri eodem anno, die ſeptembris vndecimo, viuere deſiit IOANNES DE GORTER, verum artis medicae decus, quem modo nominaſſe ſatis erit, cuius vitam ſingulari laude dignam proxime cum lectoribus noſtris communicabimus.

Viennae tandem *Auſtriacae* eodem anno ex hac vita diſceſſit FRANCISCUS IOSEPHUS LAUTTER, Med. D. et Caeſ. Reg. Laxenburgenſis Phyſicus, *hiſtoria* in primis ſua *medica biennali morborum ruralium, qui a verno tempore* 1759. *vsque ad finem hyemis* 1761. *Laxenburgi et in vicinis vndique oppidis pagisque dominati ſunt,* Viennae edita.

Hoc etiam, quem agimus, anno non nulli et fama et meritis excellentes medici vitam cum morte commutarunt, inter quos vna modo ciuitas, *Londinum* ſcilicet, tres viros doctos luget, eosque omnes et ſcriptis et artis vſu ſuis et exteris commendatiſſimos.

Die martii enim quinto celebrem illum medicum obſtetricium, GUILIELMUM SMELLIE, Med. D. die menſis eiusdem decimo quinto PETRUM SHAW, M. D. et Ser. Magnae Britanniae Regis Archiatrum, die autem aprilis viceſimo ſeptimo GUILIELMUM HILLARY, Med. D. diem obiiſſe ſupremum, legimus.

Gottin-

Gottingenſis denique Academia et cum ea omnes boni ciues litterarum amantes, nimis praematuram mortem lugent Viri, dum viueret, vere magni habiti, IOANNIS GEORGII ROEDERER, Med. D. Ser. Magnae Britanniae Regis Archiatri, in Academia Gottingenſi Medic. et Anatomiae Profeſſoris Publ. Ord. quippe qui Lutetiam Pariſiorum auocatus, vt aliquam ex proceribus ibidem aegrotantem conſiliis ſuis adiuuaret, in itinere hoc febre acuta correptus, *Argentorati*, quae vrbs ipſi olim fuerat patria, nocturno tempore medio quartum inter quintumque aprilis diem, exſpirauit. Vberiorem de ipſius vita notitiam alio tempore lectoribus noſtris dabimus.

Virorum inſuper doctorum ſocietatem, quam Ser. Daniae Regis iuſſu atque ſumtibus prouincias aliquas orientales peragrare iam plus ſimplici vice commemorauimus *), iter hoc ſuum felici cum ſucceſſu continuare, ſubque initium huius anni felicem ſic dictam Arabiam petiiſſe, legimus.

Memoria IOHANNIS IACOBI SACHSII, Phil. et Med. Doctoris, Praxeos clinicae Pr. P. O. in Academia Argentoratenſi, Capituli Thomani Decani, Conſiliarii et Archiatri Haſſo Darmſtadienſis.

Senectus medico duabus de cauſſis vtilis videtur, et quod nulla facile eſt diſciplina, cuius cognitio accuratior tam diuturna experientia niti debeat, et quod nemo eorum, qui in literis verſantur, tam ſaepe cogitur vitae periculum adire. De priori nunc non dicemus; ſed quod de vitae periculo diximus, id, etſi poteſt

*) Vid. Vol. VIII. P. II. p. 348.

poteſt quibusdam parum aptum videri, tamen, ſi rem vere aeſtimes, ita ſe habet. Non ſunt iuuenes aut viri adeo leues et timidi, vt nec videant hoc periculum, nec ſubire velint; ſed ſenectus et vſu, et forte taedio vitae habet neceſſario maiorem fortitudinem et grauitatem, qua facilius vincat mortis timorem, adeatque periculum cum maiori contemtu. Quod profecto iis eſt perquam vtile, quorum vita non ſolum transigitur cum his, qui aut morbo facile nocere poſſint aliis, aut ea vtantur conditione externa, vt carere debeant communibus ſanitatis praeſidiis, ſintque adeo ſibi et aliis moleſti; ſed et ita agitur, vt, curanda aliorum ſalute, ipſi ſuam cum omni oblectatione negligere cogantur. Senectus ergo medicis hoc feret bonum, vt, ad quam neceſſitatem eos ſaepe adigat genus vitae, ab ea ſe et ſine hac externa cauſa non procul abeſſe videant. Accidit et b. SACHSIO, vt aegrorum cauſſa negligeret ſuam ſalutem, et cum timoris contemtu officio ſatisfaceret, in quo tamen eum magis putamus adiutum eſſe cogitatione officii et honeſtatis, quam ſenectutis.

Editus eſt in lucem Argentorati a. 1686. d. 9 Decembris, habuitque patrem IOHANNEM FRIDERICUM, orphanotrophei et ſtipendii Ottoniani Quaeſtorem, matrem ELISABETHAM REISSEISENIAM, ex ea familia prognatam, quae, mortua matre SACHSII biennis, omni modo commodis eius per omnem vitam proſpexit. Initiis literarum in Argentoratenſi gymnaſio cognitis, miſit eum patruus Noribergam, comitem filii, vt praeceptoribus Aegidiani gymnaſii operam daret, ideoque a FABRO, HAGENDORNIO et TEXTORE accepit, quidquid illi aetati tradi ſolet. Reuocatus eſt Argentoratum ab auo REISSEISENIO, qui loco mortui patris curam SACHSII regendi ſuſceperat. Ab eo tempore

pore in Academia primum humanitatis ſtudia tractauit in ſcholis KUHNII, ARTOPAEI atque LEDERLINI, philoſophiam duce BARTENSTEINIO, inprimisque interfuit phyſicis lectionibus HENNINGERI et NENTERI, adiunctis REICHELTI mathematicis. Anno demum 1704 ipſam medicinam adgreſſus eſt, facto initio ab anatomia, quam tunc SEBIZIUS, et poſt hunc HENNINGERUS docuit, ac paulo poſt SALZMANNUS. Duobus annis poſtquam acceſſerat ad academiam, praeſide HENNINGERO diſputationem *de ſale*, a ſe conſcriptam cum laude defendit. Ab eodem HENNINGERO botanicen et materiam medicam accepit, chemiam a BOECLERO, cuius de ſe merita in hoc genere inprimis grata mente agnouit. Praeterea omnes medicinae partes cum NENTERO, ſed priuatis lectionibus, percurrit. Profuit ei etiam SCHEIDII diſciplina, qui et practicas doctrinas enarrabat, et aphoriſmos HIPPOCRATIS explicare ſolebat, eodemque praeſide ſuam *de vomitu cruento* diſputationem propoſuit, quam ſecuta eſt a 1709 alia *de mictu cruento*, qua ſibi aditum ad honores Doctoris muniit. Verum anno ſequenti ineunte, vt et ab exteris diſciplinam peteret, Lutetiam conceſſit, maxime vt celeberrimos eius doctores audiret; florebant enim ibi DUVERNEY, LE MERY, ANDRY et IUSSIEUX, auxitque eorum opera medicarum rerum, anatomiae praeſertim et chemiae, cognitionem. Neque minus aſſidue in noſodochiis verſatus eſt, vt in chirurgicis exerceretur. Per Normanniam et Burgundiam reuerſus in patriam cepit a. 1711 Argentorati honorem Doctoris Medicinae. Inde ita partitus eſt negotia, vt, ſi quid eſſet temporis ab aegrorum cura reliqui, id chemiae potiſſimum inſumeret, cuius ſcientia accuratiori cum nobilitatus eſſet et probatus, creatus eſt a. 1721 Phyſices P. P. O. in Academia Argentoratenſi,

ratenſi, adiitque munus oratione *de immediato principio mouenti in corporibus naturalibus.* Docuit ergo cum multa laude phyſicen, ſed hoc in ea re praeſertim ſpectauit, vt placita illuſtraret firmaretque experimentis. Ceterum qua ratione iam olim coeperat ſuccurrere aegris medicina facienda, eam numquam deſeruit, et quam bene fideliterque verſatus ſit in ea re, cum vniuerſo omnium amore comprobatum eſt, tum honore non contemnendo, qui non niſi fructus doctrinae videri poteſt, quo tempore a Landgrauio Haſſo Darmſtadienſi Archiatri et Conſiliarii dignitate ornatus eſt. Ediderunt Argentoratenſes aliud documentum fauoris erga SACHSIUM, cum eum a. 1733 mortuo BOECLERO ſuccedere iuſſerunt. Suſcepit ergo profeſſionem medicam, et praeter chemiam et botanicen materiam medicam explicauit. Mox eum crearunt Pathologiae Profeſſorem, denique Praxeos clinicae. Meruit autem fide et doctrina adſciſci in collegium D. THOMAE, cui inde ab a. 1754 Decanus praefuit. Rectoratum Academiae quinquies geſſit, Ordinis Medici Decanus ſepties decies fuit. Idem ſummos in philoſophia honores ſemel, in medicina ſepties diſtribuit. Quidquid autem in his omnibus muneribus geſſit, id cum fide geſſit, nec ſuae vtilitatis cupidus, ſed aliorum ſtudioſus fuit. Quae denique opera eius tam diu fuerat aegrotis ſaluberrima, ea fuit cauſſa mortis, et, quamquam ſenex erat SACHSIUS, atque aliquot abhinc annis fuerat rheumaticis lumborum doloribus vexatus, tamen mortem accelerauit. Nam cum aegrorum cauſſa ſudans ſurrexiſſet, refrigeratus eſt nimis, moxque correptus raucitate et febri, quae venaeſectione paulum imminuta exarſit mox vehementius, et fatigauit corpus, donec a. 1762 d. 18 Iunii catarrho ſuffocatiuo periit. Si qua eſt pietais laus, aut fidei, doctrinae et integritatis com-

commendatio, ea ſeni huic veriſſime tribui poteſt, nosque adeo ipſi cum Argentoratenſibus mortem eius ex animo lugemus.

Memoria IOHANNIS GODOFREDI IANKII, Phil. et Med. D. Anat. et Chirurg. P. P. O. et in Ordinis medicorum Aſſeſſor Academia Lipſ.

Nimis cito ereptus eſt nobis IANKIUS, neque potuit diu frui praemiis doctrinae, quae, etſi ex longo tempore merita, tamen non diu ante obitum acceperat. Qui cum primum ad academiam noſtram acceſſiſſet, ſingulari quodam ſtudio anatomiae impulſus magnos in hac diſciplina progreſſus fecit, et, capto Doctoratus honore, in ea vel explicanda vel tractanda ita aſſiduus fuit, vt nullum fere diem ab huius generis occupationibus vacuum dimitteret, magnumque praeterea medicorum librorum atque praeparatorum anatomicorum numerum colligeret. Euectus eſt per gradus ad ordinariam anatomiae profeſſionem, et quaſi denuo ei ſe tantopere dicauit, vt praeuideremus et honorem, et vtilitatem, quam ex eius doctrina capere poſſet academia. Verum vix ingreſſus curſum, morti occubuit, quae eo moleſtius debuit nobis accidere, quo maius detrimentum attulit. Atque etiam ciuitas habet, quod magnopore lugeat, cum facienda arte magnam inierit a permultis gratiam, eiusque memoria etiamnum non niſi cum magno amicorum moerore repetatur. Quamquam ergo et ipſi nos inuiti eius vitam hoc loco deſcribimus, quam mallemus longiſſimam fuiſſe: tamen ideo libenter facimus, vt amorem et ſtudium erga IANKIUM etiam apud alios declaremus, iisque memoriam Viri commendemus.

Patre

Patre vſus eſt IOHANNE FRIDERICO, ſcholae Budiſſinenſis primum collega, deinde ſacerdote Horckenſium, in pago ſuperioris Luſatiae, a quo ex CHRISTIANA PATIENTIA MARCHIA a. 1724 Budiſſae, ſuperioris Luſatiae primaria vrbe, prognatus eſt. Ipſe parens eum literarum initiis erudiit, praeparatumque aliquo modo ad Gorlicenſis gymnaſii praeceptores deduxit, BAUMEISTERUM, MYLIUM, MÜLLERUM, EICHLERUM, BRIGLEBIUM et ROTHIUM, horumque opera fideliſſima ſatis prouectum in academiam Lipſienſem miſit, ſua ipſius incredibili cupiditate medicinae amantiſſimum. Audiit ante omnia WINKLERUM, et philoſophicas et phyſicas ſcholas habentem, tum medicos academiae noſtrae, WALTHERUM, PLATNERUM, HARTRAMFFTIUM, HEBENSTREITIUM, QUELMALZIUM, PLAZIUM, LUDWIGIUM, POHLIUM, maxime GUNZIUM, ad cuius familiaritatem et amicitiam ita ſe adiunxerat, vt nec ſine eo quidquam ſuſciperet, et ab hoc potiſſimum anatomen diſceret. Iam cum omnes praeceptores de eo bene ſperarent, dedit etiam ingenii et ſcientiae documentum, proponendo aliquot annis poſt acceſſum ad academiam libello *de forcipe et forfice, ferramentis a* BINGIO *Hafnienſi chirurg inuentis.* Cum Baccalaureus medicinae creatus eſſet, qui apud nos primus gradus eſt ad Doctoris honorem, ab ordine philoſophorum ſummos honores impetrauit, eorundemque auctoritate a. 1751 diſputationem *de mandibulis puerorum ſeptennium* defendit, vt ei docendi ius in hac academia concederetur. Denique medicorum ordo eodem anno eum Doctoris honore auxit, ſcripta defenſaque altera diſputatione de eodem argumento, quod ſuperiori diſputatione coeperat. Iam praemia doctrinae et munera dein-

 ceps

ceps recenſebimus. Primum igitur GUNZIUS, eo tempore Prof. Anat. et Chirurg. eum delegit Proſectorem in Theatro Anatomico Lipſienſi a. 1751, tribus autem annis poſt Profeſſor Extraordinarius Medicinae creatus eſt, ediditque adeundi muneris cauſſa *proluſionem de capſis tendinum articularibus obſeruationes anatomicas continentem.* Rurſus GUNZIO Dresdam euocato, vt Archiatri munere fungeretur, mortuoque BOEHMERO, qui GUNZIO ſubſtitutus fuerat, IANKIUS a. 1753 factus eſt ſubſtitutus Profeſſor Anat. et Chirurgiae. Permulta ſecuit eo tempore in theatro anatomico cadauera, non iis ſolum lectionibus, quas ſtudioſorum cauſſa vi muneris habuit; ſed interdum, propoſito programmate, coram viris doctis, quod genus lectionum anatomicarum ſolet apud nos nomine publicarum anatomiarum appellari. Pertinet huc *proluſio*, quae *obſeruationes* continet *de cauernis quibusdam, quae oſſibus capitis humani continentur, praemiſſas ſectioni cadaueris virilis* (1753). Sequenti anno, cum obiiſſet GUNZIUS, creatus eſt Anat. et Chir. P. P. Extraordinarius: neque defuit muneri vlla ex parte, quid quod crebro lectiones de arte obſtetricia habuit, multa enim ad eam vtilia inſtrumenta collegerat. Fecit etiam eo ipſo anno librum BRUHIERII *de incertitudine ſignorum mortis* e gallico germanicum, auctumque obſeruationibus Lipſiae edidit. Tandem, cum exſpiraſſet HUNDERTMARKIUS, data eſt IANKIO profeſſio Anat. et Chir. ordinaria a. 1762 menſe Iulio. Eam auſpicatus eſt oratione *de anatomiae praeſtantia*, ad quam audiendam inuitauit programmate *de ratione venas corporis humani anguſtiores, inprimis cutaneas, oſtendendi;* et quod ei iam concedebatur locus in Facultate Medicorum, diſputationem

nem pro loco defendit, quae *de foraminibus caluariae eorumque vſu* expoſuit. Sed cum ea, vt diximus, per aliquot menſes cum laude ſumma et mira induſtria functus eſſet, incidit ſuperiori anno exeunte in morbum catarrhali ſimilem, quo magna ex parte ſuperato, mota celeriter materia effecit, vt morbus in putridam humorum reſolutionem exitum faceret, corpus autem, deſtitutum ad eum ſuperandum viribus ſatis validis, d. 20 Ian. a. 1763 vita priuaretur. Numquam deſinet nobis memoria Viri cara eſſe, ſemperque eum nobis nimis cito ereptum eſſe dolebimus.

XIX.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1759 prodierunt.

Recueil des Pieces, qui ont remporte le Prix de l'Academie de Chirurgie, Tom. VI. VII. VIII. a Paris, 12.

Hamburgiſches Magazin, oder geſammlete Schriften aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften überhaupt. Des 23*ten Bandes* 1-5 *Stück, Hamburg und Leipzig,* 8.

Carlsruher nützliche Sammlungen oder Abhandlungen aus allen Theilen derer Wiſſenſchaften, beſonders den Staats- und Lehnrechte, denen Geſchichten, der Naturlehre, den Policey- Cameral- Handlungs- und Fabrikweſen, wie auch der Haus- und Landwirthſchaft. Erſter Band. Carlsruhe, 8.

The Practice of Gardening, explained to all capacities by *Thom. Perfect.* (Scias vero L. B. ſub tecto hoc

hoc nomine latere IOANNEM HILL) London, 8.

Aurea catena Homeri, *d. i. eine Beſchreibung von dem Urſprung der Natur und natürlichen Dingen. Neue mit den ächten dritten Theil vermehrte Auflage, Iena* 8.

Ausmeſſung des menſchlichen Körpers und der Theile deſſelben. Glogau, 8. *m. K.*

Traité d' Oſteologie du Corps humain, ou l' Hiſtoire des Os. a Avignon. 12 c. 15 tab. aen.

A Collection of the Yearly Bills of Mortality from 1657 to 1758 incl. with ſeveral other Bills of earlier date. London, 4.

Sockn-Apothek och nagra hus-curer. Stockholm, 8.

Precis pour le Premier Chirurgien du Roy contre les Freres de la Charité, a Paris, 4.

OLOF ACRELL, Chirurgiska Händelſer, anmärkte uti K. Lazarettet: etc. Stockholm. 8 mai.

CAROLI ALLIONI tractatio de miliarium origine, progreſſu, natura et curatione. Francof. 8.

Anmärkningar wid Italienſka Byggnads ſättet til förekommande of Elswader af R. ANGERSTEIN. Stockholm, 8. c. tab. aen.

Delle Terme Padovane dette bagni d' Abano, Trattato di GIUSEPPE BERTOZZI in Venezia, 4 mai.

CAROLI CLERCK icones inſectorum variorum cum nominibus eorum triuialibus locisque e CAR. LINNAEI ſyſtemate naturae allegatis. Tab. I-XII, Holmiae. 4. *(Splendidiſſimum hoc inceptum opus icones continet inſectorum, quae muſeum Reginae Sereniſſimae ornant.*

ornant. Sunt vero illae tanta diligentia exſculptae, et in coloribus, quibus depictae ſunt, tanta deprehenditur cum ipſis inſectis ſimilitudo, vt omnibus huius generis iconibus facile palmam praeripere videantur. Dolendum interim eſt, hunc librum non cuilibet licere emtionis lege ſibi acquirere, ſed illum, qui poſſidere cupit, expectet a gratia et iuſſu Reginae Sereniſſimae)

De l'Air, de la Terre et des Eaux de Boulogne ſur mer et des environs par M. DESMARS, à Amiens, 12.

Obſeruations ſur les Eaux thermales d' Acqs par M. DUFAU, a Bourdeaux, 8.

IOAN EGELING, Diſſ. inaug. phyſ. de electricitate. Traiect. ad Rhen. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. med. de lacte, ibid. 4.

An Introduction to Phyſiology being a Courſe of Lectures upon the moſt important parts of animal oeconomy. By MALCOLM FLEMING, London, 8 mai.

PEHR ADAM GADD, Diſſ. om Bränne-Torf. Reſp. *Iac. Fönander.* Abo.

Delle Malattie del grano in Erba del Conte FRANCESCO GIOVANNI, con note perpetue, e con altri oſſervazioni di Storia Naturale, in Peſaro, 4. c. f.

IOAN. DAV. HAHN. *Or.* de chemiae cum botanica coniunctione vtili et pulchra. Trai. de Rhen. 4.

Tydelig underrättelſe om de mäſt gangbare Siukdomars kännande oc botande af I. HARTMANN. Stokh. et Abo, 8.

IO- ERN. HEBENSTREIT de homine ſano et aegroto carmen, ſiſtens phyſiologiam, pathologiam, hygienen, therapiam, materiam medicam.

Praefatur de antiqua medicina carmen. Subnectuntur ſimiles poetarum ſententiae; accedunt ſingula quaedam carmina. (*Editio noua*) Lipſ. 8.

IOH. OBAD. IUSTAMOND. Defenſe of the Remarks on M. DOUGLAS treatiſe of the hydrocele, London, 8.

PEHR KALM. Diſſ. öfwer Biörkens Egenſhaper och Nytta Reſp *Ioh. Grandberg*, Abo.

CAR. FRID. KALTSCHMIED, Diſſ. inaug. de angina inflammatoria. Reſp. *Ioan. Ioach. Wewetzer*, Ienae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de ſcirrho in genere Reſp. *Georg. Iacob. Gladbach*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de pleuritide vera. Reſp. *Lud. Leonh. Bader*, ibid.

Reponſe a l' Auteur anonyme d' un Traite des tumeurs et ulceres par M. KEYSER, a Paris, 8.

IO. HIERON. KNIPHOFII botanica in originali ſ. Herbarium viuum, in quo plantarum tam indigenarum, quam exoticarum peculiari quadam operoſaque enchyreſi atramento impreſſorio obductarum nominibusque ſuis ad methodum illuſtrium noſtri aeui botanicorum Linnaei et Ludwigii inſignitarum elegantiſſima ectypa exhibentur, opera et ſtudio IOAN. GODOFR. TRAMPE. Centuria VI. Hal. fol.

Plain Directions in regard to the Smal-pox. By BROWNE LANGRISH. The ſecond Edition. To which is added a Letter to a Young Surgeon concerning mortifications. London, 8.

A Voyage to the coaſt of Africa in Year 1758 deſcribed by IOHN LINDSEY. London, 4. c. 9. tab. aen. (*Pauca de hiſtoria habet naturali*).

CAROLI LINNAEI, Diſſ. de pinguedine animali. Reſp. *Iac. Lindh*, Vpſalia, 4.

Tal.

Tal, vid Deras Kongl. Maieſters höga närvaro, hallit uti Upſala, pa ſtora Carolinska Läroſalen, den 25 Sept. 1759 och pa allernadigſta Befallning utgifvit af CARL LINNAEUS, Academiens da varande Rector, Upſala, fol. mai.

Philoſophia Britannica; or, A new and comprehenſive Syſtem of the Newtonian Philoſophy, Aſtronomy and Geography in a Courſe of twelve Lectures with Notes: containing the phyſical, mechanical, geometrical and experimental Proofs and Illuſtrations of all the Principal Propoſitions in every Branch of Natural Science: alſo a particular Account of the Invention, Structure, Improvement and Uſes of all the conſiderable Inſtruments, Engines and Machines; with new Calculations relating to their Nature, Power and Operation. The whole collected and methodized from all the principal Authors, and public memoirs te the preſent Year; and embelliſhed with eighty-one Copper-Plates. By B. MARTIN. The ſecond Edition. In three Volumes. London, 8 mai.

ERN. ANT. NICOLAI Progr. I. II. III. de geneſi vertiginis. Ienae 4.

Treatiſe on the Diſeaſe and Lameneſſ of Horſes. By WILL. OSMER. London, 8.

SEVERINI PINAEI *und* MELCH. SEBIZII *wahre Kennzeichen von den Geheimniſſen der Iungferſchaft: aus dem Lateiniſchen überſetzt von* CHRIST. HELWIG. *Erfurt*, 8.

CHRISTIAN. TOB. EPHR. REINHARD de febribus intermittentibus ſpuriis ſeu epidemiis carmen. Glogouiae, 8.

F. C. RONCALLI PAROLINI in variolarum inoculationem declamatio epiſtolaris. Editio II. cum extemporaneis annotationibus. Piſae, 8.

Lettre a Monſ. DE HAEN en Reponſe a ſes Queſtions ſur l'inoculation par M. TISSOT. à Lauſanne, 12.

ENOCH DE VRIES, Diſſ. inaug. de calculo biliario et ſectione veſiculae felleae. Trajecti ad Rh. 4.

EV. IAC. VAN WACHENDORFII, horti Vltrajectini index, ibid. 8.

XX.

Supplementum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1760. prodiere.

Acta Helvetica phyſico mathematico anatomico-botanico-medica. Vol. IV. Baſil. 4. c. f.

Hamburgiſches Magazin von geſammleten Schriften aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften überhaupt. des 24ten Band. 1 - 5 Stück. Hamburg und Leipzig, 8.

Verſuch einer Beſchreibung hiſtoriſcher und natürlicher Merkwürdigkeiten der Landſchaft Baſel. das 19 *Stück, Baſel. 8.*

Neue Verſuche nützlicher Sammlungen zu der Natur- und Kunſtgeſchichte, ſonderlich von Oberſachſen, 43 *und* 44 *Stück, Schneeberg,* 8.

Oeconomiſche Gedanken zu weitern Nachdenken eröfnet. Aus dem Däniſchen überſetzt von CHRIST. GOTTLOB MENGEL. *Zweyten Bandes dritter Theil, Kopenhagen und Leipzig.* 8.

Phyſicaliſch oekonomiſche Auszüge aus den neueſten und beſten Schriften, die zur Naturlehre, Haushaltungskunſt und andern damit verwandten Wiſſenſchaften gehö-

gehören, mit untermiſchten ganz neuen Abhandlungen und Zuſätzen durch gemeinſchaftlichen Fleiſs ausgearbeitet. 2ten Bandes 1, 2 und 3tes Stück. Stutgard. 8.

Recherches Phyſiques ſur le temperé du Globe de la Terre, ſur la Lumiere, la Peſanteur, les Marées, le Cours des Aſtres et ſur la Comete de 1680. Le tout ſous les noms de Lettre à la Rochelle et d'Appendix par l'Auteur de la Methode d'un Thermometre univerſel, à Berne, 4. (Auctor eſt MICHELI DU CREST)

Obſervations ſur divers Moyens de ſoutenir et d'encourager l'Agriculture. Tom. I. II. a Paris, 12. Voll. 2.

A Treatiſe of Agriculture, London. 8.

Memoire ſur la Pratique du Semoir, dont les avantages ſont demontrés par le Reſultat des Produits de pluſieurs Champs enſemencés avec cet inſtrument d'Agriculture, comparés avec ceux d'autres champs enſemencés ſuivant l'uſage ordinaire. Recolte de l'année 1760. à Lyon.

Kart Underrättelſe om ſättet, at bota de mäſt gangbara utvärtes Siukdomar, Stockholm. 4.

Kurze Anweiſung, wie die Wartung der Seidenwürmer auf das vortheilhafteſte anzuſtellen, Zürich 8.

Abhandlungen von dem Maſtdarm-Blutfluſſe, nebſt einem Beweiſe, daſs die Vollblütigkeit an und für ſich ſelbſt keine Krankheit genennt zu werden verdienet, Glogau. 8.

Diſſertazione ſul Polypo del Naſo. in Padoua. 8mai. (*Auctore* IOANNE SOGRUFI)

IOM. ALSTRÖM'S, *Or.* om Schäfferiens nytta, Stockholm.

De morbis venereis libri nouem, Auctore IOANNE ASTRUC. In hac nouiſſima editione praeter no-

uas duas Auctoris diſſertationes, acceduntepiſtolae tres Cl. GERARDI L. B. VAN SWIETEN de ſpecifico ab ipſomet inuento et experimentis probato ad profligandam luem veneream absque ptyaliſmo; nec non Diſſ. cl. viri IOSEPHI MARIAE XAVERII BERTINI de vſu interno mercurii, ex italico in latinum ſermonem conuerſa, Tom. I et II. Venetiis, 4. Voll. 2.

CAROLI BARBEIRACII medicamentorum conſtitutio ſ. formulae in lucem editae ac auctae cura et ſtudio IACOBI FARION. London. 12. Voll. 2. (*editio emendata et aucta*).

Aphoriſmos de cognoſcendis et curandis morbis nonnullis ad principia animalia accommodat GUILIELM. BATTIE, Londini, 4 mai.

THADDAEUS BAYER, Diſſ. de animi affectibus, Viennae.

FLORENT. CAROL. BELLOT, Quaeſt. med. vtrum in cancro belladonnae vſus tum internus tum externus? aff. Reſp. *Caeſar. Coſte*, Pariſiis, 4.

Omſtändelige Beſkrifning om Kalkoners Förplantning och Skötzel af ANDR. BERGHULTS, Stockholm. 8.

FRANCISC. BIDAULT, Quaeſt. med. an fracto cranio ſemper admouenda terebra. Reſp. *Steph. du Haume*, Pariſiis, 4.

PASCASIUS BORIE. Quaeſt. med. an phthiſi, vltimum gradum nondum aſſecutae, aquae Cauterienſes, vulgo de Cauterès? aff. Reſp. *Claud. Franciſc. Caſp. Humbert.* ibid. 4.

GEORG. BRAND'S, *Or.* om Färg-Cobolter, Stockholm.

Ornitho-

Ornithologie ou Methode contenant la Diviſion des Oiſeaux en Ordres, Sections, Genres, Eſpeces et leurs Variétés etc. par M. BRISSON. Ouvrage enrichi de Figures en taille douce, Tom. III. IV. V. VI. a Paris (*gallice et latine*) 4 mai. tab. aen. CCXX.

Dell' inneſtare il Vajuolo, Diſcorſo di FRANCESCO CALURI, in Siena. 4 mai.

To Promote the Experimental Analyſis of the Human Blood. Eſſay the I: by RICHARD DAVIES, Bath. 8.

IOSEPH. DUSSANS, Quaeſt. med. an a ſyſtematum varietate medicina praeſtantior? neg. Reſp. *Jeanroy*, D. M. Rem. Pariſiis, 4.

IOH. PETER EBERHARDS *vermiſchte Abhandlungen aus der Naturlehre, Arzeneygelahrheit und Moral, Halle*, 8.

IAC. FAGGOT'S, *Or.* om Swenska Landmäteriel och Geographien, Stockholm.

P. AD. GADD, Diſſ. Bewis til Möjeligheten of Silkes - afwelens införande i Finnland. Reſp. *Chr. Herpekaeus*, Abo.

IACOB. GADELIN, Diſſ. de anemometro nouo. Reſp. *Nic. Hiolte*, Abo.

ANTONII DE HAEN, ratio medendi in noſocomio practico, quod in gratiam et emolumentum medicinae ſtudioſorum condidit Maria Thereſia. Pars V. Viennae, 8.

The Nature, Properties and Laws of Motion of Fire, diſcovered and demonſtrated by Obſeruations and Experiments, by WILLIAM HILLARY, London. 8.

STEPH. DU HAUME, Quaeſt. med. an motus vitales a neruis cerebelli? neg. Reſp. *Coſm. Auguſt. Lezurier.* Pariſiis, 4.

G. AUG. KOERBER, Diſſ. inaug. de arthritide, Goetting. 4.

IOSEPH. LALLEMENT. Quaeſt. med. an vbi partus difficilis ac deſperatus, tentanda etiam in matre viua, ſectio caeſarea? affirm. Reſp. *Claud. Franciſc. Caſp. Humbert.* Pariſiis, 4.

Kurze Unterſuchung der ſo genannten verſteinerten Kornähren und Stangengraupen von Frankenberg in Heſſen; in einem Sendſchreiben an Herrn ANDR. SIEGM. MARGRAFEN, *mitgetheilet von D.* IOH. GOTTL. LEHMANN. *Berlin,* 4.

PETR. IOAN. CLAUD. MAUDUYT DE LA VARENNE, Quaeſt. med. vtrum ex vnico ſyſtemate legum deduci poſſint omnia phaenomena oeconomiae animalis? neg. Reſp. *Aug. Roux*, D. Med. Burdigal. Pariſiis, 4.

Figures of the moſt beautyfull uſeful and incommon plants deſcribed in the Gardeners Dictionnary by PHILIP. MILLER. London. fol.

IOAN. HENR. MEDER, Diſſ. inaug. de medicamentis ſimplicibus, quibus officinae pharmaceuticae facile carere poſſunt, Goetting. 4.

IOAN CLAUD. MUNIER, Quaeſt. med. an tumoris cancroſi radicitus ablati regeneratio rurſus chirurgiae tredenda? neg. Reſp. *Petr. Ioan. Claud. Mauduit de la Varenne*, Pariſ. 4.

C. L. NEUENHAHNS *vermiſchte Bibliothek oder Auszüge aus verſchiedenen zur Arzneykunſt, Chymie und andern gehörigen akademiſchen Schriften. Zweyter Theil, Braunſchweig,* 8.

LUDOV.

LUDOV. PATHIOT, Quaeſt. med. an vulnerum curatio quo ſimplicior, eo melior? affirm. Reſp. *Achill. Guil. le Begue de Presle.* Pariſiis, 4.

Inträdes om de i land beſintelga Bygynings ämnen för Kongl. Vet. Acad. d. 5 Nou. 1760. af GABRIEL PELHEM, Stockholm.

ANTON. PETIT, Quaeſt. med. an in curandis affectibus, qui puerperarum ſuppreſſis prioribus lochiis ſuperueniunt, ſola antiphlogiſtica? Reſp. *Ioſeph. Duſſans,* Pariſiis, 4.

STEPHAN. POURFOUR DU PETIT, Quaeſt. med. an febribus malignis alexipharmaca? affirm. Reſp. *Joan. Armand. Rouſſin de Montabourg,* ibid. 4.

PETR. POISSONNIER, Quaeſt. med. an recenti vulnere nudatis oſſibus exfoliatio? affirm. Reſp. *Ioſeph. Duſſans,* ibid. 4.

LUDOV. GABRIEL. DU PRE', Quaeſt. med. an in verminoſis affectibus etiam inflammatoriis maturanda purgatio? affirm. Reſp. *Caeſ. Coſte,* ibid. 4.

IOAN. GEORG. ROEDERER, Progr. de febre ex intermittente continua, Goetting. 4.

IOAN. ARMAND ROUSSIN DE MONTABOURG, Quaeſt. med. an chylus et ſuccus nutritius ſimili perficiantur mechaniſmo? affirm. Reſp. *Carol. Sallin.* Pariſiis, 4.

Inträdes tal om Barns ſkötſel i gemen hallit för Kongl. Vet. Acad. den 16 Apr. Ar 1760 af DAVID. SCHULZE, Stockholm. 8 mai.

Select Remains of the learned RAY with his Life by W. DERHAM publiſhd by GEORG. SCOTT. London. 8.

CAROLI STRACK, tentamen medicum de dyſenteria et qua ratione eidem medendum ſit, Moguntiae, 8.

Ectypa vegetabilium vſibus medicis praecipue deſtinatorum et in pharmacopoliis obuiorum variisque modis praeparatorum ad naturae ſimilitudinem expreſſa; accedit eorundem culturae, proprietatum viriumque breuis deſcriptio, moderante D. CHR. GOTTL. LUDWIG. Impreſſit IOAN. GODOFR. TRAMPE. *Nach der Natur verfertigte Abdrücke der Gewächſe, welche beſonders zu den mediciniſchen Gebrauche beſtimmt ſind, und in Apotheken aufbehalten, auf verſchiedene Art zubereitet werden u. ſ. w. unter der Aufſicht* CHR. GOTTL. LUDWIG. *verfertiget von* I. G. TRAMPE Faſcicul. I. A-C n. 1-25. Faſcic. II. D-F. n. 26-50. Halle, fol.

CLAUDIUS BLECHERT TROZELIUS, Diſſ. de ſacerdote medico. Reſp. *Laurent. Rundahl.* Londini Scaniae.

ALBERT. WALRAVEN, Diſſ. inaug. de tympanitide, Traject. ad Rhen. 4.

Om ſkogars och Bränslo fulla beſparning, weth alle Spanmals torkande af ZACHAR. WESTBECK. Stockholm. 8.

Con-

Contenta in hac parte.

1. Philoſophical Transactions. Vol. LI. Pars I. p. 13

2. PLANCI de conchis minus notis liber p. 43

3. SCHAARSCHMIDTS *Nachricht von den Gegenden und dem Geſundbrunnen bey Freyenwalde* p. 50

4. Anecdotes de Medicine p. 53

5. AUENBRUGGER Inuentum nouum ex percuſſione thoracis humani vt ſigno abſtruſos interni pectoris morbos detegendi p. 57

6. HOLLMANNI Commentationum in Reg. Sc. Soc. inde ab anno 1756 recenſitarum ſylloge p. 63

7. DE HAEN Difficultates circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irritabilitate humani corporis p. 76

8. CRANTZII ſolutiones difficultatum circa cordis irritabilitatem p. 8

9. V. HALLER ad V. Ill. DE HAEN difficultates Apologia p. 93

10. DE HAEN Vindiciae difficultatum circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irritabilitate humani corporis p. 97

11. IANCKII Diſſ. de foraminibus caluariae eorumque vſu p. 101

12. EIUSDEM Pr. de ratione venas corporis humani anguſtiores inprimis cutaneas oſtendendi p. 106

13. TRALLES Vſus opii ſalubris et noxius in morborum medela Sect. IV. et vlt. p. 107.

14. Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandſe Maatſchappye der Weetenſchaapen te Harlem. p. 120

15. WAL-

15. WALLERII Agriculturae fundamenta chemica p.139

16. GOÜAN Hortus regius Monſpellienſis p.141

17. TRILLERI Diſſ. de morte ſubita ex nimio violarum odore oborta p.145

18. Noua phyſico-Medica p.162

19. Supplementum alterum ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1759. prodierunt. p.179

20. Supplementum ſcriptorum phyſico-medicorum. quae anno 1760. prodierunt. p. 184

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XI. PARS II.

LIPSIAE MDCCLXIII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Kongl. Vetenſkaps Academiens Handlingar för Aor. 1760. Vol. XXI. med Kongl. Academiens Tilſtaond. Tryckte i Stockholm hos Direckt. Lars Salvius pao des egen Koſtnad. 1760. 8 mai. plag. 21. tab. aen. 9.

h. e.

Acta Academiae Regiae Scientiarum Suecicae Anni 1760. Holmiae, Vol. XXI.

Trimeſtre primum:

1) *Hiſtoria cometae* 1531. 1607. 1682 *et* 1759 *obſeruati, cuius reditum* HALLEIUS *iam praedixerat, a* PETRO VARGENTIN *enarratur.* p. 1.

2) *Accuratam deſcriptionem ac delineationem montis Taberg Smolandiae eiusque fodinarum ferri exhibet* DAN. TILAS. Inſignis magnitudinis eſt, valde accliuis, et hinc illincue ruinis quaſi circumdatus, atque, cum ex meris fere mineris ferreis compoſitus ſit, copioſae fodinae ſemper maximam ferri abundantiam inde educunt. p. 14.

p. 29. 3) *Docimaſiam harum minerarum adiecit* CAROL. LEIJEL.

p. 30. 4) *Obſeruationes morborum endemiorum vrbis Iön Koeping, eorumque cauſſas deſcribit* ANDRE. M. WAEHLIN. Med. D. et Med. Prouinc. Etenim ibi ſaepe occurrunt febres valde pertinaces et facile redeuntes, calculus renum et veſicae, arthritis, podagra, viſcerum obſtructiones, quin et in nonnullis partibus vrbis incolae magis ad phthiſin in et morbos contagioſos, quam in reliquis, diſponuntur. Situs vrbis inter tres lacus, impuritas aquae, anguſtia platearum, ſtructura aedificiorum ita comparata, vt ventus haec nimis perflare poſſit, aer ab impuritatibus ibi congeſtis et a paludibus inquinatus; haec omnia morbos antea dictos inducunt. In his itaque locis paludoſis phthiſis, quae plerumque morbis grauioribus accedit, hos lethales reddit. Dyſenteria hic primum gignitur, et febres epidemicae plerumque malignae fiunt. Ad geneſin calculi multum afferre videtur aqua lacus vicini Vetter, quippe quae arenam ſubtiliorem continet, quam in vaſis quieſcens copioſe deponit.

p. 35. 5) *Inuentum, quomodo dentes rotarum, quae folles, ad ferrum liquandum neceſſarios, agitant, ex ferro fuſo comparantur,* explicat PACO HORLEMANN.

p. 38. 6) *Huic inuento adiicit* SUEN RINMAN *ſuas animaduerſiones.*

p. 39. 7) IO. GOTTSCH. WALLERIUS *diſquirit naturam terrae, quae ex aqua, vegetabilibus et animalibus acquiritur.* Primo hic perſcrutatur *terram ex*
p. 41. *aqua productam.* Triplici autem modo terra ex aqua educitur, putrefactione, coctione ac deſtillatione,

tan-

tandem trituratione. Qua quidem trituratione, ELLERI methodo (Comment. Acc. Pruſſ. 1746) inſtituta, et ad quatuor vel quinque dies continuata, a drachmis duabus aquae niuis deſtillatae ſcrupulum vnum ſemis terrae ſubtilis, albiſſimae, mortario et piſtillo adhaerentis acquiſiuit. Haec terra albiſſima fuit, quam tritu aquae vsque ad ſiccitatem parauit, magis vero griſea, ſi aquae partem euaporauit, cum profecto partes heterogeneae in euaporatione huic terrae admiſceantur. Quae niſi euaporatione plane exſiccetur, a ſpiritu vitrioli, nitri et ſalis quidem ſoluitur, ſed parum mouetur: ſin vero igne maxime ſiccata ſit, ab acidis initio celerrime agitatur, motus vero mox ceſſat, qui tamen, a ſpiritu nitri excitatus, diutius durat. Cauſam huius diuerſi effectus in eo poſitam eſſe Cl. Auctor ſuſpicatur, quod terra, euaporatione ſiccior reddita, maiorem humidi copiam ex acidis attrahere poteſt, quam terra non euaporata. A ſaturata ſolutione ſpiritus nitri colorem accipit griſeum, ſpiritus ſalis flauum, craſſior fit et quaſi oleoſus, oleum vero vitrioli, vel puriſſimum, plerumque opacum inde redditur. Solutio cum ſpiritu nitri difficillime peragitur, alba et flocculenta fit, tandem ad fundum vaſis in aere frigido cruſtam terream relinquit, quae ſi aqua diluitur, paululum terrae praecipitatur. Alcali fixum, poſt ſaturationem, et maiorem terrae copiam praecipitat, et coagulum cretaceum producit, nunquam autem Cl. Auctor cryſtallos inde acquiſiuit. Haec terra calore leui fit maſſa dura, ab acidis non amplius mutanda, fortiori igne in vitrum album mutatur, quod, adiecto fuligine alioue phlogiſto ante fuſionem, virideſcit. Terra, ex aqua fontana educta, et fortius cum acidis antea dictis efferueſcit, quam terra aquae niuis, et cum ipſo aceto deſtillato efferueſcit, ex quo, adiecto alcali fixo, terram albam Noſter prae-

cipitabat. Itaque POTTIO non aſſentitur, hanc terram a vitro mortarii atque piſtilli detritam eſſe, cum haec inſtrumenta et valde leuigata ſint, et aqua ipſa attritum minuat. Magis vero inquinata fuit terra, quam ex aqua in mortario ferreo, vt et in metallico trita, parauit, quae et partes a mortariis abraſas, et partes terrae in mortario vitreo praeparatae plane ſimiles complectebatur. Tandem diſquirit Noſter, an terra, priusquam aquae admixta ſit, ab aliquo menſtruo ſoluta ſit, vti nonnulli chemicorum putant. Attamen, cum valde differat a terris, quae ab acidis ſolutae aquis admiſcentur; cum deinde aqua, tanta terrae copia onuſta, vix poſt deſtillationem clara manere poſſit: Noſter hanc ſententiam plane reiicit. Oleum ſuccini et ſpicae nardi eodem modo triuit, idque in materiam viſcidam, reſinoſam et ex parte inflammabilem mutauit; vnde apparet, hoc tritu aliquid ſeparari, quod ad ipſius fluidi, quod teritur, naturam pertinet, adeoque ſemper aliquid aquae hac trituratione in terram mutari. Academia monet, quamquam non omnia ex his experimentis collecta vera habenda ſunt, haec tamen multis experimentis largam occaſionem ſuppeditare.

p. 60. 8) *Quomodo lapis ollaris ſuecicus ad focos fornacum fuſoriorum plumbi adhibeatur*, docet AXEL F. CRONSTAEDT.

p. 63. 9) *De meteoris quibusdam ſine fragore viſis, eorumque origine* diſſerit THORBERN BERGMANN. Haec meteora ſaepe tum conſpecta fuerunt, cum tellus tremuit. Sonus hanc ob cauſam non audiri videtur, vel, quod nimia eſt diſtantia loci, vbi meteorum gignitur, vel, quod aer tenuior eſt, quam, vt ſonum

ſonum a meteoro exortum vsque ad ſpectatoris aures propagare poſſit.

10) Diarium Academiae mentionem facit de terrae motu inter 21 et 22 Dec. 1759 percepto; de magno frigore Dec. 1759 et Ian. 1760; de marmore nigro Sconiae; HAGSTROEMII Med. Prouinc. tria medicamenta ad vſum domeſticum commendat. 1) Emplaſtrum vulneribus recentibus. Liquantur reſinae abietis, cerae flauae ana ℔j; ſebi ℥ß; liquatis addatur pulueris radicis curcumae bene contuſae ℥ß. Maſſa per linteum expreſſa in aquam frigidam, deinde in cylindros formata, in charta cerata ſeruatur. 2) Vlceribus inueteratis vnguentum hocce conducit. Lapidis calamin. contuſi et cribrati, lithargyrii ana digitalia tria, ceruſſae quatuor, cum oleo oliuarum in vnguentum, ad pultis conſiſtentiam, rediguntur, quo vulnus veſperi ac matutino tempore illinitur, et interiectis linteis carptis, emplaſtrum imponitur. 3) Lixiuium in hydrope, inprimis anaſarca maxime vtile. Cinerum alni, betulae, iuniperi vel quercus menſura vna coquatur in aquae menſuris duabus ad dimidiam vsque, cui etiam calamus aromaticus adiici poteſt. Lixiuium poſt refrigerium clarius redditum in vaſa minora filtratur, idque ad octauam menſurae partem, veſpere ac mane, calefactum ſumitur, donec depulſa ſit anaſarca. CAR. GABR. BREDENBERG nonnullas tradit obſeruationes de vero vſu acus magneticae in mineris ferri inueſtigandis. Facile enim vena ferri indicatur, ſi oſcillationes acus, quae in motum concitanda eſt, attendamus, quippe quae, ſi nihil ferri adeſt, poſt 5 vel 6 oſcillationes quieſcit, ſin vena verſus boream ſita eſt, poſt 2 vel 3 oſcillationes celeriores quieſcit, ſi ad meridiem poſita eſt, crebrius ſed tardius oſcillat, ſin ad orientem vel occidentem

p. 70.

p. 76.

 vena

vena latet, haec ab acu iam commota melius detegitur, quam a quieſcente, cum reſiſtentia frictionis ab illa facilius ſuperetur.

Trimeſtre ſecundum:

p. 79. 1) *De radiorum in lentibus refractorum deflexione* diſſerit SAM. KLINGENSTIERNA. Occaſionem huius tractationis inprimis praebuit egregium inuentum IOH. DOLLANDI, vitrorum poliendorum peritiſſimi et mathematici Londinenſis, qui teleſcopia dioptrica, in quibus radii refracti diuerſo colore apparebant, ita emendauit, vt obiectiuo, compoſito ex duabus lentibus quarum altera erat conuexa, altera concaua, hoc vitium plane tolleret. Noſter igitur non ſolum hoc inuentum accuratius explicat, ſed inprimis etiam radiorum deflectiones ex figura vitrorum diiudicat.

p. 125. 2) *Nouam methodum ad rupes ſub aqua ſitas puluere pyrio dirumpendas, eamque experientia confirmatam,* docet DAN. TUNBERG.

p. 127. 3) *Vt piſtores minorem ligni copiam conſumant, fundos furnorum ex ferro fuſo conficere ſuadet* P. N. CHRISTIERNIN.

p. 130. 4) Quam rem vlterius explicat variasque obſeruationes addit AXEL FR. CRONSTEDT.

p. 132. 5) *De vſu medico hirudinum nonnullas obſeruationes* exhibet ERNST. DIETER. SALOMON. Cl. ROSE'N primus fuit, qui vſum hirudinum Holmiae introduxit, quae non, niſi Regiomonte et Gedano apportari poterant. Quam quidem difficultatem SALOMON ſuſtulit, qui primus hirudines in Holmiae

miae vicinia in foſſis paludoſis detexit, easque in vaſis cylindricis ſeruauit linteo obtectis, ne aeris vſu plane priuarentur. In vaſe vitreo, cuius magnitudo menſurae aequat, 50 circiter ſeruari poſſunt, cum facile decreſcant, ſi copioſius includantur. Ad quartum diem ſemper aqua frigida affunditur, et mucus vitro adhaerens abſtergitur, hiberno tempore aqua paululum tepida exhibetur, calor conclauis moderatus eſſe debet, eaeque ſolis radiis interdum ſunt exponendae. Quarum rerum ſi qua negligitur, ſtatim languidiores et minus vtiles fiunt: idem obſeruauit, ſi ad eas nutriendas ſanguinem et lac aquae miſcebat; in ſola itaque aqua ad duos annos has viuentes ſeruauit. *Sanguis*, lac et aqua ſacharo mixta, quibus ad ſugendum alliciuntur calefacienda ſunt, cum, ſimulac aliquid frigidi ſentiant, ſtatim, quamuis eſurientes ſint, torpeſcant. Quod ſi hirudines ſemel ſatiatae ſunt, vix poſt ſex vel nouem menſes amplius ad ſugendum aptae inueniuntur. Si ſale conſperguntur, ſanguinem quidem reddunt, at- p. 135.
tamen valde debilitantur et ſaepe exinde moriuntur. Duabus caudam abſcidit, vt ſanguis, quem ſugebant, ex vulnere rurſus emanaret, neque tamen exinde a ſuctione retardabantur, nec maiorem ſanguinis copiam ſugebant, quam reliquae integrae. Vt eo melior ſit effectus curationis, poſtquam remotae ſunt hirudines, Cl. ROSE'N peculiarem ſellam perforatam inuenit, cui ſi aeger imponitur, aequalis ſanguinis effluxus e vulnere ad aliquot tempus ſuſtentatur. Sumitur laſanum, cuius fundus duobus foraminibus pertunditur, ibi quatuor candelae ſatis breues, ne flamma attingat ſuperiora, immittuntur, quo aer tranſiens et calor aegro inſidenti neceſſarium ſanguinis ad 6. 8 et 12 vncias effluxum in vas, ad hanc copiam ſuſcipiendam accommodatum et in medio poſitum, adiuuare poſſit. Non- p. 137.

 nul-

nullos deinde adiicit caſus, vbi hirudines maximo cum emolumento applicauit, et inprimis in haemorrhoidibus coecis.

p. 142. 6) IOH. GOTTSCH. WALLERIUS *ſecundam exhibet partem diſquiſitionis iam commemoratae* (v. trim. I. 7) *atque terram ex vegetabilibus acquiſitam examinat.* Haec ex plantis ipſis, vel ex earum ſuccis expreſſis et inſpiſſatis, aut putrefactione, aut incineratione paratur; Noſter autem vltima vſus eſt. Inchoauit a mollioribus plantis, iisque inprimis, quibus animalia nutriuntur. Cerealium ſtramina in catino ferreo ad carbonem nigrum exuſſit, qui, auctiori igne, donec catini fundus excandeſceret, et ſemper agitata maſſa, tandem in cineres griſeos mutabantur. Quos igne vehementiſſimo furni docimaſtici ad duas vsque horas, vlterius calcinauit, et terram albam exinde acquiſiuit, cuius quantitas vix dimidiam cinerum priſtinorum aequabat. Haec cum acidis mineralibus non efferueſcebat, nec ab oleo vitrioli puriſſimo, nec a ſpiritu nitri fumante, nec a ſpiritu ſalis fumante ſoluebatur, nec ipſum alcali volatile, his ſpiritibus in tribus diuerſis vitris deinde affuſum, aliquid praecipitabat. Ad ebulliendos hos liquores igni imponebantur haec vitra, atque tum oleum vitrioli, quod copioſae terrae griſeae non ſolutae incumbens, clarum apparebat, nunc decantatum, adiecto oleo tartari per deliquium, terram albam praecipitabat, ſed mixtura alba et ſpiſſa reddebatur. Decantatus ſpiritus nitri etiam clarus, cum eodem ſale tartari deponebat terram albam, in maſſam quaſi glutinoſam coalitam, et mixtura pellucida manebat. Ex ſpiritu ſalis, ſubluteo colore tincto, terra alba fundum petebat, et mixtura fiebat alba et ſpiſſa; e contrario alcali volatile nec praecipitationem, nec mutationem efficiebat, et leuis

tan-

tantum nubecula in ſpiritu nitri, decantato conſpiciebatur. Haec terra in igne fuſorio, follibus intenſo, breui in vitrum viride mutabatur. Ex foeno grami- p. 144.
num molliorumque plantarum, nec minus ex abſinthio, tanaceto et ſaluia ſimilem fere terram eduxit. Cerealium ſemina incineratione terram ſuppe- p. 148.
ditabant, quae in eo a terra ex ſtramine parata differebat, vt in igne facilius flueret, in ſpiritu nitri et ſalis minus, in oleo autem vitrioli magis, quam illa, ſolueretur. Praeter alias vegetabilium terras, etiam p. 152.
diſquiſiuit eas, quae ex plantis producuntur, vt humum hortorum, ceſpitem bituminoſum (*Torf*) et fuliginem. Priora exhibebant terram quodammodo martialem, fuſco rubram; fuligo autem in vaſe clauſo igne vehementiſſimo calcinata minime mutabatur, ſed potius durior et magis ſplendida reddebatur, et neque ante calcinationem, nec poſt, cum acidis efferueſcebat, nec ab his ſoluebatur. Cum itaque hac in re differat a fuligine, quam BRANDTIUS (v. Act. Acad. 1756) examinauit: nos exinde certiores reddimur, varias eſſe fuliginis ſpecies, profecto a varietate fumi diuerſarum plantarum vel animalium pendentes. Ex his igitur experimentis patet, triplicem terram ex vegetabilibus parari poſſe: 1) plus minusue facile in igne fluentem, ex plantis, quae farinaceae, nutrientis et laxioris indolis ſunt; haec ſoluitur magis ab oleo vitrioli, quam a reliquis acidis, et ab alcali fixo praecipitatur: 2) abſorbentem, ex ceteris plantis minoribus, quae priori magis a ſpiritu nitri et ſalis ſoluitur, et ab alcali et fixo et volatili praecipitatur; minus ab oleo vitrioli ſoluitur, et alcali tantum fixo exinde praecipitatur: 3) calcaream, ex plantis durioribus et lignis, quae, quo duriora ſunt ligna vnde producitur, eo difficilius in igne fluit. Hinc veteres Chymici iam obſeruarunt, ea vitra, quae ex du-

riſſimi

riſſimi ligni cineribus parantur, prae reliquis maximum ignis gradum ſuſtinere poſſe. Inprimis vero mirandum eſt, diuerſas terras ex eadem planta produci, vti Cl. Auctoris experimenta cum amygdalis et nucibus inſtituta declarant. Harum enim cortices calcinati terram exhibebant calcaream cum ſpiritibus acidis efferueſcentem; nuclei e contrario terram praebent, quae elixiuata cum ſpiritu nitri leuiter, cum ſpiritu ſalis et oleo vitrioli minime efferueſcit. Itaque Chymici refutantur, qui ſtatuunt, ſolam terram calcaream ex mineralibus ſolubilem eſſe, eamque plantis nutrimenta ſuppeditare. Eodem modo apparet, non ab omnibus plantis ſal alcalicum praeparari poſſe.

p. 156. 7) Numerum natorum, mortuorum, et matrimonio iunctorum ab anno 1730 vsque ad 1755 in vrbe Norkoeping indicat ER. LUNDGREN.

Trimeſtre tertium:

p. 159. 1) *De vermibus inteſtinorum, inprimis de taenia* tractat NIC. ROSE'N. Vermium ſemina facile ingeri poſſunt cum aqua minus pura, variisque cibis, praeſertim piſcibus, et Ill. Auctor aſſerit, ſe et in cocto piſce taeniam viuam reperiſſe. Haec ſemina in primis viis euoluuntur, ſi viſcido aut plicis inteſtinorum firmiter adhaerent, nec ab arteriis pulſantibus mouentur, nec a motu periſtaltico ſtatim expelluntur, nec a liquore inteſtinali deſtruuntur. Hic itaque morbus maxime proprius eſt debilioribus, infantibus, feminis, et iis, qui vitae ſedentariae dediti ſunt. Is porro ſaepe inuenitur in locis, vbi piſces copioſe adſunt, cum in Hollandia dimidia fere pars habitantium, in Heluetia decima, taenia laboret, et dimidia fere pars ſtudioſorum, qui ex

Bothnia

Bothnia orientali Vpſalam veniunt, hoc malo afficiatur. Taenia vero non tantum in aqua, piſcibus, et hominibus reperitur, ſed in canibus etiam, felibus, ouibus, gallinis, anſeribus atque columbis. Adeoque FORNANDER enarrat, hanc a vacca eiectam fuiſſe, et DARELIUS taeniam in catuli inteſtinis vidit; vnde putandum eſt, hanc nobiscum naſci poſſe. Cauſae incommodorum, quae vermes parant, ab eorum pendent magnitudine et copia, porro, quod in muco nidulantur, ab eorum perſpiratione et excrementis, nec minus, ſi inteſtina perforant, inprimis autem, quod ſe mouent, ſerpunt et fugunt. Ad motum incitantur, ſi eſuriunt, vel a cibis aut medicamentis, ipſis contrariis, vbi ſaepe dolores efficiunt. Puella enim ab aſſumta drachma ſemis pulueris rad. ialappae et ſcrupulo ſemis ſeminis cinae dolorem in dextro latere ſentiebat, qui, poſtquam hoc latus petroleo inunxerat, ſtatim in ſiniſtro latere percipiebatur, et, hoc etiam peruncto, mox in dextrum latus redibat; idem vero puluis cum ſcrupulo ſemis rad. ialappae auctus vermes expulit. Irritant vero taeniam, vti aegroti affirmant, inprimis caro ſalita vel fumigata, perna, ſalmo ſalſus, braſſica, cibi cum porro et armoraceo praeparati, ſacharum, mulſa, vina acida, allium, aſſa foedita, flores ſulphuris, ſemen cinae, aut medicamenta ex verbena vel abſinthio confecta. p. 167. Acidulae martiales hanc debilitant; iter et equitatio aegris maxime conuenit. Ex variis vero ſignis vermes cognoſcuntur; taeniam declarat pondus in ventriculo aut in latere perceptum, quaſi pila adeſſet, ſenſus aegri, quaſi quid ſugeret, vel piſcis caudam moueret; lumbricos indicant tormina, inprimis ad vmbilicum; aſcarides vero pruritus ani, perpetuus teneſmus, languor et ſtupor. Taenia praeſertim perturbat aegrum exeunte luna et initio nouilunii, lumbrici autem, dum luna decreſcere et incipit et ceſſat, quod Cl. Auctor inprimis in puero decem

anno-

annorum obſeruauit, qui ſemper decreſcente luna maxime torquebatur, quem tamen pulueribus ex radice ialappae, ſem. cinae, ſale martis et pauxillo mellis a lumbricis liberauit. Emetica tanquam certiſſima commendat medicamenta, quibus ſymptomata, a vermibus excitata, leniri ſolent. Aſcarides facile clyſmate, lumbrici puluere radicis ialappae et ſem. cinae expelluntur. Difficilius vero taenia expellitur, quod et anguſtiori corporis extremo, et tubulis ad ſugendum deſtinatis, qui ex quouis eius ſegmento prominent, inteſtinis firmiter ſeſe
p. 173. adhaeret. Cum Cl. Auctor viderit taeniam mortuae ſimilem ab affuſa aqua calida rurſus moueri, a frigida vero ſtatim quieſcere et mortua quaſi fundum vaſis petere, hanc optime expelli poſſe putauit, ſi aegro purgans remedium daret, eique, dum illud operatur, magnam aquae frigidae copiam exhiberet. Hoc enim frigido potu taeniae facultas ſeſe inteſtinis adhaerendi demitur, vt vel hocce purgante eiiciatur, vel ſaltim profundius in inteſtina detrudatur, et alia ſumta doſi tandem expellatur. Hanc methodum, Noſtri ſuaſu, tentauit maximo cum ſucceſſu DARELIUS, qui aegros curabat ſumptibus Epiſcopi Kalſenii ad fontem ſotericum Saettrenſem ſuſtentatos, eiusque ſucceſſores hanc etiam approbarunt. Hoc enim modo expulſa eſt taenia integra 17 vlnar. quae in noſocomio Vpſalienſi ſeruatur, et cuius extremum in paruum aculeum quatuor foraminibus pertuſum finitur. Curatio autem ita inſtituenda eſt. Aeger taenia laborans primo die, quo aduenit ad fontem, quieſcat, deinde purgans ſumat et aquas minerales ad ſeptem vel octo dies bibat. Si frigidam igitur aquam perferre adſueuit, matutino tempore ei exhibeatur laxans v. c. radicis ialappae ſcrupuli duo, vel vncia vna ſalis DE SEIGNETTE, vel vncia vna cum ſemiſſe. Si remedii effectum iam ſentit, ſtatim vitrum

trum aqua minerali repletum ebibit, idemque ſingulis 3. 4 vel 5 minutis repetit, quamuis magna ſit aquae aſſumtae copia, quae cum ſtatim rurſus egrediatur, vix nocet. Quod ſi tum taenia tota expellitur, curatio ceſſat; ſin pars tantum exit, idem remedium per aliquot dies reuocandum erit. Varias deinde aegrorum hiſtorias Cl. Auctor enarrat, quibus iam commemorata magis magisque explicantur.

2) IOH. GOTTSCH. WALLERIUS in tertia parte diſquiſitionis ſupra indicatae conſiderat *terram ex animalibus*. Incipit ab ouo eiusque partibus, deinde terram ex ſanguine, carne et oſſibus perſcrutatur. Albumen oui gallinacei poſt longam coctionem tandem fuſcum et pellucidum fiebat, quod in furno docimaſtico flammam concipiebat, ebulliebat et moderato igne adeo volatile reddebatur, vt a 20 ouis vix 5 vel 6 grana terrae purae albo-griſeae relinquerentur. Haec minime efferueſcit cum acidis, ſed facile fuſione in vitrum ſubuiride mutatur. Vitellum, leni calore exſiccatum, in furno docimaſtico mox liqueſcit, deflagrat, et, vti reſina in fortiori igne, hinc illinc diſpergitur, tandem catinum vitro flauo incruſtat. Teſta parum differt a terra calcarea et facile in vitrum viride mutatur. Hae triplices terrae ex oui partibus productae, maxime ſimiles ſunt triplici terrae ex vegetabilibus. Terra ex ſanguine bouis facilius igne liqueſcit, quam terra ex carne bouina. Oſſa calcinata in furno docimaſtico in albo-uiridem maſſam vitreſcunt; commixta vero cum terra calcarea vegetabilium, maſſam murrhinae ſimilem exhibent. Quatuor igitur ſpecies terrae ex animalibus Cl. Auctor produxit, 1) igne facile fluentem ex liquidis partibus, 2) abſorbentem, quae igne liqueſcit, ex mollioribus ſolidis, 3) abſorbentem vix igne fluentem, a durioribus, 4) calcaream ex teſtis, conchis,

p. 191.

p. 197.

chis, cet. Terra ex durioribus animalium partibus maiorem ignis gradum ſuſtinet, quam terra ex eorum fluidis, quae contra facilius igne liqueſcit. Terrae ex vegetabilibus ſemper facilius in igne fluunt, quam animalium terrae; illa a ſpiritu nitri magis et citius in gelatinam mutatur, haec a ſpiritu ſalis; et inter calcem vegetabilium ac animalium magna eſt diuerſitas. Cauſas, quae terras plus vel minus facile fluentes reddunt, Noſter ponit in particularum componentium denſiori vel laxiori coniunctione, a fortiori vel debiliori, tardiori vel celeriori motu pendente. Id exinde confirmatur, quod in orbe terrarum nulla his ſimilis adeſt, nec niſi ſoluta terra plantarum ac animalium poros ingredi poteſt, terra vero trituratione aquae producta ad has terras proxime accedit.

p.199. 3) *Animaduerſiones in* D'ALEMBERT *Theoriam lunae* exhibet DAN. MELANDER.

p.213. 4) *Commodiores officinas pulueris pyrii exſtruere docet* CAR. KNUTBERG, in quibus maſſa non, vti alias, piſtillis contunditur, ſed cylindris metallicis molitur. Maximum commodum, quo prae reliquis haec officina ſeſe commendat, inprimis eſt minus periculum ab accenſa materie metuendum.

p.227. 5) *Quomodo Poloni agros exarare ſolent, vt foſſis peculiaribus ad aquas educendas commode carere poſſint,* *accurate commemorat* GEORG. SILEN.

p.234. 6) *Salubritatem climatis confinium Lapponiae borealis ex catalogo natorum ac demortuorum demonſtrat* ANDR. HELLANT. In duabus parochiis intra circulum polarem ſitis, quamuis magnum ibi ſit frigus, numerus tamen demortuorum vix dimidiam natorum

atti-

attigit, atque cum in reliquis Sueciae regionibus quotannis decima quarta circiter pars moriatur, ibi vix ſeptuageſima incolarum pars morte abripitur. Cauſas, cur incolae ibi tantopere multiplicentur, in eo ponit, quod a lapponicis parentibus exorti vitam ruſticam degunt, cum contra reliqui Lappones, qui agriculturam negligunt, ab anno 1695 ad 1759 multo minus incrementum acceperint.

Trimeſtre quartum:

1) THORB. BERGMANN hic tradit *hiſtoriam litterariam doctrinae de crepuſculis*, cui adiicit deſcriptionem anticrepuſculi Mairani, quod in oppoſito loco ſolis, et orientis et occidentis, quotidie praeſertim hiberno tempore, apparet, et ſiſtit ſegmentum coeli sereni coeruleum, cuius margo ſuperior colore plus minus rubro praeditus eſt. p.239. p.251.

2) Prioribus iam laudatis terrarum diſquiſitionibus IOH. GOTTSCH. WALLERIUS hic adiicit quartam partem, quae tractat *varietatem terrae calcareae ex plantis, animalibus et mineralibus paratae.* Hoc examen inprimis inſtituit ad vſum oeconomicum, vt diiudicaret, quae calcis ſpecies praecipue in muris exſtruendis adhiberi poſſit. Porro diſquirit, quantum ponderis quaeuis ſpecies calcis calcinatione amittit. In furno igitur docimaſtico, calcinatione ad ſex horas continuata, 360 grana lapidis calcarei duri 159 grana perdiderunt; idem pondus coralliorum gotholandicorum in eodem ſpatio temporis amiſit 160 grana; concharum ad littora maris collectarum 161; cretae 162; teſtarum ouorum 180; ponderis amiſſio in terra et calce vegetabilium minus certa eſt. Ex his apparet, duriſſimum lapidem calcareum ſemper maximum pondus amittere. Deinde p.252. p.253.

 diſqui-

diſquiſiuit, quantum humidi aeris quaelibet calcis ſpecies attrahat, quibus in loco, vbi radii ſolis non pertingunt, poſitis, biduo poſt reperit, auctum fuiſſe pondus calcinati lapidis calcarei duri granis 17; concharum Balsbergenſ. 16; conchyliorum ex littore maris 13; cretae 9; teſtarum ouorum 6; cinerum ligni 12; pondus 100 gr. calcis ex mollioribus plantis vix 4 gr. auctum erat. Quo durior itaque eſt materia calcis, eo maiorem humidi copiam ex aere attrahit, calx vegetabilium minorem calce animalium, haec multo minus calce mineralium.

p.256. Cum indagabat, quantum aquae retinerent haec calcinatae ſpecies calcareae, ſi aqua extinguerentur, biduo poſt inuenit 200 gr. calcis lapidis calcarei duri retinuiſſe 112 gr. aquae; 201 gr. calcis ex conchis praeparatae 99. 199 gr. concharum Balsbergenſ. 18. 199 gr. conchyliorum 89. 202 gr. cretae 100. 212 gr. teſtarum 95. 190 gr. vegetabilium 78. 109 gr. calcis abſinthii 9. Ex his conſtat, calorem calcis ab affuſa aqua exortum, minime duritiei materiae calcareae accommodatum eſſe, cum cretae ac teſtarum ouorum calx citius incaleſcat, calce lapidis calcarei, conchyliorum et plantarum. Calx mineralis ab aqua intumeſcit, vti animalis, ſed in puluerem tenuem mutatur, vegetabilis nec intumeſcit, nec in puluerem abit. Ad calcem durioris materiae cum aqua extinguendam maior aquae copia requiritur, quam ad calcem laxioris indolis; ad mineralem magis, quam ad animalem, multo minus ad vegetabilem. Calcem lapideam vero Cl. Auctor inprimis aptam iudicat ad vſum architectonicum, quod facilius extinguitur, ad commixtionem cum arena minorem aquae copiam requirit, et citius exſiccatur, calce conchyliorum.

p.261. Tandem quam differentiam harum calcis ſpecierum in igne docimaſtico reperit Noſter, hic indicat. Vegetabilis enim terra calcarea in horae ſpatio in

vitrum

vitrum viride liqueſcebat; animalis duas horas et fortiorem ignem requirebat, priusquam in vitrum pallidouiride mutabatur; mineralis vix ſine additamento fluit. Vti vero gypſum nimis calcinatum non amplius ab affuſa aqua indureſcit, ſic nimis exuſta calx conſuetum habitum ad aquam amittit. Moderandus igitur eſt ignis in furnis calcareis.

3) *Peculiarem cariem oſſis pubis* deſcribit ROLAND. MARTIN. In iuuene viginti annorum, cuius mors a vitio veſicae vrinariae pendere ſuſpicabatur, dete- p.262.
ctum eſt, praeter vaſa rubicunda anterius ad fundum veſicae, liquorem nigrum grumoſum extrauaſatum, et os pubis dextrum ſic deſtructum a carie, vt in rubicundam putrilaginem fere difflueret, ſiniſtrum vero os pubis firmius erat. Perioſtium illaeſum cum muſculis, oſſi pubis inſertis et rite cohaerentibus, quaſi vaginam ſiſtebat, quae cariem ex oſſis ſubſtantia natam includebat. Symphyſis integra erat, oſſis vero extremitas dextra, quae ad inciſuram iſchiopectineam ſpectat, plane exeſa inueniebatur, et ramus oſſis iſchii ſimili labe afflictus erat, attamen rami arteriae pudendae circumflexae et neruus ad penem directus minime laeſi erant. Os pubis ſiniſtrum minus corruptum, nec tumidum, tantopere a perioſtio ſeparatum conſpiciebatur, vt quaſi ex vagina inde extrahi poſſet. Vlcera, quibus demortuus nonnunquam in brachiis et pedibus laborauerat, et phimoſis oedematoſa aliquid miaſmatis venerei indicabant, quamquam ſymptomata deerant, quae alias a contagio pendent, cum glandulae vretrae nec induratae nec eroſae eſſent. Hic ſimul tractat Cl. Auctor, poſt DUVERNEYUM, PETITUM et PRINGLE, diſcrimen cariei ſcorbuticae et exoſtoſeos venereae. Cauſa morbi in defuncto parum p.266.
certa erat. Inueniebatur enim paulo ante eius mor-

tem tumor ad os pubis dextrum, qui tactui cedebat, quaſi adeſſet hernia inteſtinalis, hoc vero ſublato, hectica febris aegrum maxime debilitabat, abdomen valde tenſum erat, et vrina difficile mittebatur.

p.271. 4) *Machinam ad opticas delineationes conficiendas aptam* proponit IONAS NORBERG.

p.276. 5) *De origine tabanorum* diſſerit CAROLUS DE GEER. Primus eſt Cl. Auctor, qui huius inſecti maxime vulgaris laruas copioſe in terra pratorum detexit, et eius mutationes tandem menſe martio 1760 animaduertit. Plerumque laruis tipularum aequant, corpus ex duodecim annulis compoſitum pedibus caret, caput vncis duobus inſtruitur, quibus annititur, vt, contractis annulis, proſerpere poſſit, cuius rei mechaniſmus hic vberius explicatur. Laruas octo in vitrum ad dimidiam vsque terra repletum et charta obtectum immittebat, ſed paulo poſt tres tantum inueniebat, vnde exiſtimat, reliquas ab his
p.286. deuoratas fuiſſe. Chryſalides ſemper ad dimidiam e terra prominent et initio iulii ſub tabanorum forma exeunt, quorum euolutiones, partes ac differentia ſexus hic vlterius deſcribuntur. Inprimis vero mirandum eſt, tantum feminas tabanorum animalia proſequi ſolere, vt et nos tantum feminae culicum aculeo nocent, et fortaſſe hae feminae ad incrementum ouorum copioſiori, quam mares, nutritione indigent.

p.291. 6) *De modo, quo metallum Pinſchback praeparatur,* diſſerit HENR. THEOPH. SCHEFFER. Hoc metallum, cuius natura diu incognita fuit, malleabile, auro cum cupro commixto interius et exterius ſimile, ex cupro et zinco componitur, nec nigreſcit,

ſcit, nec aerugine afficitur. Priusquam Cl. Auctor eius praeparationem deſcribit, quaedam praemittit experimenta cum cupro inſtituta, atque concluſiones inde eductas adiicit, quae cupri mineras faciliori methodo liquefacere docent, et ob amplitudinem nimiam hic vix commemorari poſſunt. Hoc tantum exinde annotemus, aeruginem cupri inprimis pendere a ſulphure, quod cupro ineſt, cuius acidum ſeſe commiſcet cum aeris humiditate, vel cum aqua pura, atque metallum arrodit; minime igitur ex aerugine metallorum acidi exſiſtentia in aere demonſtrari poteſt. Etenim maxima pars cupri minerae flauae eſt ferrum, p. 299. minera vero ex cupro tantum ac ſulphure compoſita griſea eſt, qualis in Smolandia effoditur, ex cuius centum libris 70 vel 78 librae cupri educuntur. Quod ſi in fuſione cupri plumbum adiicitur, tunc ſulphur cupri optime compeſcitur, cuprum multo ductilius redditur, nec facile ab aerugine laeditur, nec nigreſcit, quibus virtutibus cuprum Tyrolenſe inprimis ſe commendat. His adiicit Cl. Auctor amplam deſcriptionem praeparationis metalli artificialis Pinſchback.

7) *Lepram piſcium et animalium in Norwegia* deſcribit ANT. RUD. MARTIN. Med. Stud. Morbi p. 306. huius, qui lepra (Spitaelska) dicitur, et ibi maxime vulgaris eſt, Cl. Auctor inprimis tria ſtadia inter aegrotos obſeruauit. 1) Initio enim aegri tabeſcunt, facie cachectica et ſplendente, cuius cutis leuiter intumeſcit et adenitibus referta videtur. Saepe apparent maculae tumidae ac inaequales, in adultis ad nucum magnitudinem creſcentes, quae minime ſuppurant, ſed indureſcunt, interdum vel ſanguine vel ſanie replentur. Interdum vlcus accedit, tum adenis colore plumbeo remanet, cutis vero corrugatur vel deſquamatur; minime tamen haec ſuppuratio

 vici-

vicinas partes arrodit, nec pruritum excitat. 2) Adenites totum corpus vsque ad pedum plantas occupant; in aliis oedemata pedum oriuntur et ſupercilia plane defluunt, minus vero crinis; palpebrae, labia, palatum palleſcit. 3) Naſus ita contrahitur, vt vox et reſpiratio laedatur. Adenites naſi et labiorum diruptae ſanguinem ac ſaniem emittunt. Hic morbus plerumque 12 vel 14 annos perdurat, priusquam hoc ſta-
p.309 dium attingit. Cauſas huius morbi inprimis ab eſu piſcium leproſorum et animalium hoc malo laborantium pendere, multi aſſerunt. Inueniuntur enim multi lacus, qui ſalmones leproſos, (farionem et alpinum) continent, quibus incolae ibi degentes inficiuntur. In alpino diſſecto adenites perſpexit Cl. Auctor, quae vermes, faſciolis LINNAEI non diſſimiles, includebant. Boues lepra affecti valde pingueſcunt, multas magnasque adenites in carne pectoris habent, adeoque in pulmonibus, pericardio, hepate, omento, in nonnullis corpora rotunda, alba, vermibus ſimilia deprehendebantur.

p.312. 8) *De ſummo frigore, quod menſe Ianuario* 1760 *in Lapponia ſaeuiit*, ANDR. HELLANT hic diſſerit. In hoc frigore thermometri mercurius tam celeriter aſcendit, vt nec manus, nec candela ob calorem propius afferri poſſent, et Cl. Auctor non niſi e longinquo ſcalpelli acie illius gradus annotare cogeretur. Cum thermometrum ante feneſtram poſitum in conclaue referret, nec globulum eius attingeret, ſtatim mercurius ad 3 vel 4 gradus deſcendebat, et mox ad 7 vel 8 gradus rurſum aſcendebat. Si thermometrum ſubito ex frigido loco in calidiorem conferrebatur, ſemper mercurius, ſi modo frigus 50 graduum vel maius eſſet, in ſphaeram ingreſſus eſt.
p.318. Varios effectus frigoris in inſtrumenta muſica Noſter obſeruauit. Etenim ſonus chordarum inſtrumenti

(Cla-

(Clauicymbel) frigore 40 graduum, tono integro acutior factus eſt, ſoni vero illius acutiores multo minus exinde mutabantur, ſonis eiusdem grauioribus. In duabus tibiis (Fleute traverſe) contrarium apparebat, cum altera frigori expoſita tono integro grauior redderetur, quam altera in calore relicta. Fragorem ab exploſis tormentis aut ſclopetis ortum in magno frigore vix in tertia diſtantiae parte percipimus, quam alias in calidiore aere auditur.

II.

Traité des Maladies des Femmes, ou l'on a taché de joindre a une Theorie ſolide la pratique la plus ſure et la mieux eprouvée, avec un Catalogue chronologique des Medecins, qui ont ecrit ſur ces maladies. Par I. ASTRUC Profeſſeur royal de Medecine et Medecin Conſultant du Roi, a Paris chez P. Guillaume Cavelier 1761. 12mo mai. Tom. I. pag. 350 tab. aen. 4. Tom. II. pag. 423, Tom. III. pag. 443. Tom. IV. pag. 364.

h. e.

Tractatus de morbis mulierum cet. Auctore Cl. I. ASTRUC. Tom. I. II. III. IV.

Elegans et ſuo auctore dignus de morbis feminarum tractatus in duos libros diuiditur, quorum quilibet duos tomos habet. *Primus liber* de morbis per catamenia productis agit, in cuius capite primo ſtructura matricis, in 2do menſtruorum fluxus, in 3tio prima horum proruptio, in 4to fluxus hic imminutus aut plane ſuppreſſus, in 5to eiusdem ob vitium aliquod conformationis retentio, in 6to diffi-

cilis ille, et in 7timo aliunde prorumpens pertractantur. Alter huius libri tomus continuatio prioris eſt, caput itaque 8uum chloroſin, 9num immoderatum catameniorum profluuium et vteri haemorrhagiam, 10mum fluorem album, 11mum menſtruorum ceſſationem, 12mum μητρομανίαν ſ. furorem vterinum exhibet. *Liber ſecundus* agit de morbis a ſtatu vteri diuerſimode mutato oriundis, ſic vt caput 1mum tractationem de inflammatione, 2dum de gangraena et ſphacelo, 3tium de apoſtemate, 4tum de vlcere, 5tum de ſcirrho, 6tum de pſeudo ſcirrho ſiue ſteatomate et ſarcomate, 7mum de cancro, 8uum de hydrope, 9num de variis tympanitidis generibus, 10mum de vteri deſcenſu contineat. In ſecundo huius libri tomo in deſcriptione morborum ab vteri vitiis natorum Cl. Auctor pergit, et in capite 11mo vaginae excreſcentiam eiusdemque interioris tunicae elongatae, quin ipſius vteri inuerſi, prolapſum, in 12mo ouariorum tubarumque Fallopianarum valetudines et in 13tio tandem paſſionem hyſtericam ſ. ſuffocationem vterinam deſcribit. Quibus omnibus auctorum qui ab HIPPOCRATE ad FITZ GERALDUM D. et Prof. Monſpelienſem peculiares de feminarum morbis libros conſcripſerunt, indicem adiungit, et tertiam totius operis partem, de grauiditate et morbis abinde dependentibus exponentem, breui in publicum prodituram promittit, quam nemo non eo maiori cum deſiderio expectat, quo ceteris de hoc argumento conſcriptis elegantiorem vtilioremque futuram non praeuidere nequit.

T. I. Sed praemiſſo iam totius praeclari huius operis conſpectu, opus eſſe videtur, quo vel et aliqua ex eo hinc inde depromta addamus.

Ana-

Anatomiae vteri gnarum iam lectorem Cl. Au-
ctor ſupponit, proindeque vaſa ſaltem ſanguifera in-
ter mediam et internam vteri tunicam diſtributa ac-
curatius deſcribit, et vaſorum deinde peculiarium, p. 6.
intra easdem tunicas reperiendorum colatoriorum-
que vices ibidem praeſtantium ſtructuram quin etiam
humoris ex ipſis ſeparati naturam explicat. In omni
quippe puncto, vbi ſubtiliſſima vaſa arterioſa cum ve-
noſis in vtero coeunt et anaſtomoſin formant, ap-
pendices venoſae perpendiculariter adſcendunt,
quas tab. 1 et 2. 3 exprimit, quae tunicam vteri in- p. 9.
ternam perforant, et in vltimis tantum grauiditatis
menſibus in conſpectum prodeunt, quo tempore p. 10.
quatuor vel quinque lineas in vtero, atque quidem
eo in loco, vbi placenta adfixa eſt, prominent, et
productionibus ſuis in cauitates placentae ipſis pro-
portionatas ſe inſinuant, et ſic placentae non tan-
tum adhaeſionem firmiorem praeſtant, ſed etiam vel
ipſum ſanguinem per aperta oſtiola in cellulas pla-
centae effundunt, qui abhinc abſorbtus per venas
vmbilicales ad embryonem fertur. A vero propius
etiam abeſt, quod et tempore, quo catamenia fluunt,
hae appendices aperiantur ſanguinemque fundant, p. 11.
extra has autem periodos aut valuulis aut fibris ſuis
circularibus quam exactiſſime claudantur. Alterum
vaſorum genus ſub eadem tunica vteri interna recon-
ditum conſtituunt innumera ſubtiliſſima vaſcula ver-
micularia, 4 ad 5 lineas longa, lacteo humore tur-
gentia, quorum nouem circiter vel decem in glo-
merulum voluuntur, in cuius centro veſiculam quaſi
formant in quam lacteum ſuum humorem depluunt,
qui per paruum canalem excretorium interiorem vteri
tunicam perforantem in vteri cauum effunditur, p. 14.
Tab. 3. f. 1. a. b c. Cum autem ſubtiliſſima lactei
huius humoris pars per vaſa lymphatica continuo
reſorbeatur, craſſior relicta ſenſim ſenſimque accu-

mulatur, vnde vaſcula ipſa inflantur et venas, quas cingunt, arctant, comprimunt et ſic localem vteri plethoram pariunt. Poſtquam vero venae ita fuerunt compreſſae, ſanguis, cuius liber circuitus iam fuit interceptus, in laterales appendices venoſas penetrat, ipſas diſtendit, elongat, tandemque aperit, et data tunc ſibi porta ſub catameniorum nomine ex vtero ruit.

p. 87. Quinque huius diuerſos ſtatus Cl. Auctor adſu-
mit; vbi itaque vaſorum vermicularium aeque ac ve-
narum atque quidem in primis harum appendicum
debita et conueniens flexilitas eſt, fluxus erit regu-
laris et absque notabili incommodo, et hunc pri-
p. 91. mum ſtatum appellare Auctori placuit. Secundus ſta-
tus eſt, vbi vaſa vteri vermicularia nimis dura, rigida
vel denſa, venae autem nimium compreſſae et par-
uae ſunt, et fluxus tunc vel imminutus vel penitus
p. 95. ſuppreſſus eſt. In tertio ſtatu orificia vermicula-
rium aeque ac venarum ſe aperiri haud patiuntur,
p. 98. vnde idem ac in priore effectus ſequitur. In quarto
venarum tantum oſtiola aperiuntur, vermicularia
vero clauſa manent, venas ideo comprimere non
deſinunt, hinc immodicum menſtruorum proflu-
uium procreant. In quinto vermicularia aperta ſal-
tem ſunt, et continuo lacteum ſuum humorem plo-
rant, quare venae comprimi non amplius poſ-
p.105. ſunt, et fluor albus naſcitur. Simplices hos ſta-
tus ideo Cl. Auctor nominat, quod ab horum con-
curſu plures adhuc poſſint proficiſci, compoſiti vti-
que tunc nuncupandi. Diagnoſin his atque progno-
ſin primae menſtruationis addit, et in curatione ea
tantum proponit, quae in 2do et 3tio ſtatu prodeſſe
poterant, diluentia quippe, humectantia et emol-
lientia tam interne ſumenda quam extus adplicanda.
p.116. Contra ſanguinis lentorem aperientia et reſoluentia
ſuadet, horumque plura nominat, tandemque re-

media profert primam menſtruorum eruptionem ad- p. 123.
iutura. Ad menſtruorum ſuppreſſionem nunc Au-
ctor deſcendit, cuius triplicem cauſam ſtatuit Et-
enim vel vaſa vteri vermicularia ſe ita non diſten p. 128.
dunt, vt venae ipſis adiacentes ſatis comprimantur;
vel venae et appendices venoſae ſe adeo diſtendi
non patiuntur, vt oſtiola aperiantur, vel ſanguis
tanto cum impetu non in venas et harum appendi-
ces fertur, vt oſtiola aperire valeat. Ipſius huius p. 138.
mali genus duplex eſt, alterum, vbi ſubito tempo-
re ipſius periodi ab animi pathemate, vel aere fri-
gido extus admiſſo, menſtrua fluere ceſſant, pedilu-
uiis frictionibus, volatilibus, caſtoreatis opiatisque p. 167.
reuocanda; alterum, vbi in ipſa periodo fluere qui-
dem non deſinunt, in ſequenti tamen non redeunt,
ſed variis medicaminibus pro varia, quam agnoſcunt,
cauſa, ſeligendis prolici debent. Praeterea vero et-
iam poſſunt menſtrua retineri, ſi quod in vagina p. 229.
conformationis vitium v. c membrana, excreſcentia
vel cicatrix eſt, quo in caſu optimum ſemper ſola-
tium a lanceola ſperandum eſt. Accidit vero etiam, p. 304.
vt menſtrua interdum ex peregrinis locis prodeant,
quo in caſu ad quatuor medicus reſpicere in cura-
tione tenetur: 1) quo naturalem horum fluxum ſe- p. 322.
lectis quidem, nequaquam tamen valentioribus me-
dicaminibus reſtituat, pro quo ſcopo virginibus
matrimonium ſuadere poteſt: 2) quo peregrinae
huic proruptioni venaeſectione in talo frequentiore
praeueniat: 3) acrimoniam ſanguinis humectantibus,
diluentibus, balneis corrigat: 4) ipſumque, ſi abun-
dantior fuerit, fluxum moderetur.

Tranſit Auctor ad tomum 2dum. In cuius ca- T. II.
pite 1mo chloroſin examinat, cuius cauſam ſolum p. 1.
ſanguinis colorem deperditum ſiſtere oſtendit. Ta-
lis autem ſanguis eſt, ſi quando globuli rubri aut p. 14.
ſuffi-

ſufficienti copia non adſunt, aut non ſatis diuiſi agitatique per vaſa feruntur. Quapropter in curatione eo ſaltem enitendum eſt, quo color iſte ſanguinis exercitatione corporis frequentiore, conuenientibus ſelectisque medicamentis purgantibus, ſtomachicis, martialibusque reſtituatur. Succedit immoderatum
p. 65. menſtruorum profluuium, quod praeſens eſſe cognoſcitur, ſi vel saepius, quam par eſt, redit, vel diutius vtique durat. Haemorrhagia vero dicitur, ſi vel extra periodi terminum abundantius ſanguis effer-
p. 110. tur. Haec illo longe periculoſior fluxu eſt, nam ſolutionem vtplurimum continuitatis ſolidorum ſequitur, cum illud ſaepiſſime a ſola dilatatione, mollitie aut laxitate ſolidorum proueniat. In curatione neceſſe eſt, vt, ſi malum vrgere videatur, largiori et reiterata venaeſectione ſanguinis modus imminuatur, capacitas vaſorum augeatur, nimia vteri ſenſibilitas narcoticorum vſu moderetur, quin ipſius ſanguinis rarefactio temperetur. Quod ſi vero a vehementia ſua quidem remiſerit, neque tamen fluere penitus deſierit, venaeſectio in brachio ſuſcipienda, purgantia ſaepius reiteranda et cauſae remouendae ſunt, quae illud arceſſunt. Ad ipſius haemorrhagiae recidiuam praecauendam, omnia, quae ſanguinis orgasmum refrenare ſolidaque roborare poſſunt, adhibenda, ea vero, quae concitare ipſum poſſunt, cane peius et angue ſunt fugienda. Ad-
p. 159. ſtringentia plura Cl. Auctor hic nominat, et poſtquam cautelas quasdam in curatione obſeruandas inculcauit, variaque ſecura aeque ac ſuſpecta remedia
p. 188. indigitauit, ad fluoris albi deſcriptionem progreditur, quem in lacteum et lymphaticum diſtinguit. Ille vel a nimia humoris lactei abundantia, vel nimia huius fluiditate, vel nimia tandem orificiorum vaſorum laxitate oritur, hic autem vel ab ipſius lymphae per latera vaſorum tranſudatione, vel ab

eius-

eiusdem per diſrupta vaſa effuſione proficiſcitur.
Cuiuis harum cauſarum apta remedia Auctor oppo-
nit, cautelas quasdam docet, et remediis quibus-
dam cum vel ſine periculo adhibendis nominatis, ad p. 299.
ceſſationem menſtrui fluxus deſcendit, cuius cauſas,
ſymptomata, ſigna diagnoſtica et prognoſtica ſedulo
examinat, victum tenuem, frequentiores venaeſe-
ctiones, laxantia leniora et diuretica ſuadet, et ad
furoris vterini explicationem ſe confert, quam, quod
gallice puduit, latine tradit. Cauſam huius mali
ſiſtunt humores ſeminales, vtpote qui vel quanti-
tate abundant vel acrimonia peccant; quin fibrilla-
rum etiam exilitas vel tenſio veneris cupiditatem
adaugere poteſt, quae vbi a vitio tum ſeminalium
tum muliebrium ſimul naſcitur, etiam in ratione
vtriusque huius cauſae intendatur, neceſſe eſt.
Diſtinguitur ratione ſtadii in incipientem, confirma-
tum et deploratum; ratione vero ſymptomatum in
furorem vterinum ſine delirio, cum delirio melan-
cholico et cum delirio maniaco. In primo ſtadio p. 359.
aliqua, in reliquis nulla prorſus ſanationis ſpes af-
fulget. In curatione ad diluendum et demulcen- p. 368.
dum ſanguinem, aeque ac ſemen ipſum conducunt
venaeſectiones largiores frequentioresque e brachio,
catharctica leniora, iuſcula tenuia, ſerum lactis, lac p. 373.
aſininum cum eduliis variis lacte paratis, emulſio-
nes, aquae minerales acidulae, victus humectans,
diluens, refrigerans. Vbi vigiliae vrgent, narcoticis
vtendum. Ad vterum humectandum praeter varia
remedia interna, inprimis valent balnea vel ſemi-
cupia ex aqua fluuiatili egelida cum herbis emol-
lientibus cocta, clyſteres ex ſero lactis, inie-
ctiones tepidiuſculae ex ſero lactis, decocto la-
ctucae etc. quibus ſi malum vrgeat, ſingulis inie-
ctionum vnciis drachma ſemis vel integra ſuccorum
ſolani, ſemperuiui, quin imo cicutae addi poteſt.
Praeter ea ab obſcoenis, quibus inhaerere ſolent, co-

gita-

gitationibus ad alia mens deducenda, inſimulque ſedulo cauendum eſt, ne lectulo plumis, quin potius ſtramento molliore pleno incubent et ſi haec omnia nil proficere videantur, ab adoleſcentibus venuſtis et amatis, quin ſi horum copia non fuerit, a nebulonibus ſtrenue et frequentius ſubagitentur.

T. III. In ſecundo totius operis libro Cl. Auctor primo vteri inflammationem pertractat, quam adeſſe volumen ipſius matricis auctum, eiusdem ſenſibilitas, calor in regione hypogaſtrica et febris aperte oſtendunt. Morbus hic vel, vt plerumque fieri ſolet, morte finitur, vel inflammatio reſoluitur, vel in gangraenam, ſuppurationem aut ſcirrhum tranſit. Curationem venaeſectio reiterata, potus diluens et refrigerans, oleum amygd. dulc. cum ſyrupo quodam commixtum, clyſteres refrigerantes et anodyni, iniectiones emollientes ex lacte caprillo cum pauco croco et laudano, vel ex mucilagine ſem. pſyllii et aqua roſar. paratae, cataplaſmata et epithemata emollientia ventri impoſita abſoluunt, quibus omnibus addi vel etiam ſeparatim propinari narco-
p. 67. tica poſſunt. Sequitur gangraena et ſphacelus, in quibus praeter venaeſectiones et ſcarifationes, iniectiones ex decoctis amaris, aqua calcis viuae cum ſale ammoniaco, aqua phagadaenica, cordiaca (inter quae, quod miramur, antimonium diaphoreticum et lapides cancrorum Auctor refert) conueniunt, vbi autem propendet vterus et omnia fruſtra fieri viden-
p. 116. tur, extirpatio ipſius vteri ſuſcipienda eſt. Abſceſſus vteri oritur, ſi obſtructio inflammatoria tanta quidem non eſt, quae gangraenam producere poſſit, violentia tamen cauſarum tam magna, vt reſolutio locum non habeat. Quam primum talem fieri, aucta ſymptomata docent, venaeſectio inſtituenda, relaxantia, humectantia et anodyna ſub cataplaſmatum et

fomentationum forma applicanda, leniora apozemata laxantia propinanda, clyſmata iniicienda et omnia adhibenda ſunt, quae ipſa mitiora reddunt. Quodſi vero ſuppurationem iam factam eſſe ſymptomatum remiſſio doceat, in eo opera locanda eſt, vt quamprimum fieri id poſſit, exitus puri paretur; id quod, ſi in vagina latet, lanceola, vbi vero in matrice eſt, tentandum eſt remediis, quae vterum com- p.147.
mouent atque concutiunt, ad quorum claſſem ſternutatoria, emetica et, clyſmata ſtimulantia referen- p.148.
da ſunt. Succedit vlcus, quod vel ab abſceſſu, vel eroſione vel vulnere oritur, et commode in ſimplex, venereum et carcinomaticum diſtinguitur, eandem- p.179.
que ſi ſimplex fuerit, quam quaeuis alia vlcera, medicationem, deterſionem ſcilicet, carnis regenerationem et conſolidationem deſiderat. Venereum autem mercurialia poſtulat. Etiamſi vero optimum auxilium hoc in caſu inunctio mercurialis adferat, caute tamen vel et haec et altero vel tertio quouis die ſaltem ſuſcipienda eſt, cum a mercurii vſu vlcera interna ingraueſcere compertum ſit. Excipit p.208.
hoc ſcirrhus, qui cum tumor durus, renitens, indolens, ſenſim inſurgens, et naturalem partis, quam tenet, colorem non alterans ſit, haud quaquam a ſanguine, ſed vel a lympha ſola vel a ſolo humore lacteo, vel ab vtroque prouenit, ideoque aut lymphaticus, aut lacteus aut lymphatico-lacteus dici p.212.
meretur. Ad hunc tollendum Auctor diluentia et humectantia, balnea et ipſam ſcirrhi materiam fundentia, martialia quippe, mercurialia, ſalia et gum- p.242.
mata ſuadet; vbi vero palliatiua tantum cura locum habet, hiberno tempore iuſcula diluentia et humectantia, vernali et autumnali ſerum lactis vel ipſum lac aſininum, durante aeſtate vero aquas martiales, balnea et ſemicupia tepida, cum interponendis lenioribus purgantibus et venaeſectionibus ordinat, et p.250.

ad

ad pſeudo-ſcirrhum ſ. ſteatoma et ſarcoma vteri tranſit, cuius vtriusque mali genus omnem curationem reſpuit, ideoque ea ſaltem remedia exigit, quae incrementum impediendo, et incommoda abinde oriunda leniendo ſeſe commendant. Si in vagina
p.96. tumor haeret, exſtirpatio tentanda eſt. Subſequitur cancer, cuius cauſam calor conſtituit, vtpote qui materiam ipſius ſcirrhi adeo rarefacit, vt primo ſe expandat, dein euoluat et cancrum producat. Nec reſolutionem nec ſuppurationem admittit, ideoque curari nunquam poteſt. Quare eo ſaltem enitendum, vt 1) nimis celer progreſſus mali retardetur, 2) violentia doloris opiatis mitigetur, et 3) haemorrhagia ſuperueniens ſiſtatur. In cancro a venerea labe orto Cl. Auctor inunctiones mercuriales interno mercurii ſublimati vſui praefert, cum huius operatio ſine periculo nunquam, et fere ſemper inefficax
p.317. ſit *). De ſolani furioſi vſu prolixius hic agit, et de cicuta adnotat, quod Pariſiis tentata dolores tumorisque molem quidem imminuerit, ſperatum tamen et a STOERKIO adeo felicem expertum effectum neutiquam praeſtiterit, licet nullum inde damnum fuerit ortum, etiamſi pluries iam ad drachmam ſemis
p.333. per diem propinata fuerit. In curatione hydropis vteri eo enitendum eſt, vt aquae aut per vias vrinarias, aut per aluum, aut per ipſum vteri orificium, ſtilo recto cauoque, capitulo oliuari in apice integro a la-

*) Qua occaſione Cl. Auctor monet, vſum mercurii ſublimati iam diu cognitum fuiſſe, et Centurionem quendam Suecicum IOAN BERNARD. MITTLER, primum eius rei mentionem feciſſe, qui in libro *de moribus oſtiakorum* refert, eas gentes mercurium ſublimatum cum iuſculo auenaceo propinatum, ad curandam luem veneream vſurpaſſe. Cui deinde quotidie aceti fortioris vaſculum ſuperbibendum praeberent. Prodiit ille liber Berolin 1720.

a latere autem perforato, munito educantur, et poſt vtero deperditum robur iniectionibus ex aquis martialibus reſtituatur. Succedit tympanitis, cuius duplex genus eſt, alterum permanens et vera tympanitis, in qua aer, vterum diſtendens, ob clauſum vteri orificium, exire nequit; alterum tranſitorium malum eſt, vbi ſcilicet aer, ſi quando corpus flectitur, per vterum exploditur, qui mox iterum generatur. In illo valent omnia ea, quae ad orificium p.382.
vteri aperiendum proſunt, in hoc, ſi menſtrua defi- p.389.
ciunt, haec reuocanda, ſi vero tenſio et incaleſcentia illud producunt, humectantia et refrigerantia adhibenda ſunt. Deſcendere vterus dicitur, ſi vel altius in vaginam prolabitur, vel in eius mediam usque partem deuoluitur, vel in vuluam procidit. Fieri autem id ſolet, ſi fundus vaginae nimis dilatatus eſt, vel vterus ob proprium pondus, aut tuſſim, ſternutationem, vomendi conatum etc. in illam intruditur. Ante omnia hoc in caſu chirurgus debet tentare, vt ipſum vterum in priſtinum locum reducat, atque deinde peſſum, cera obductum, in vaginam immittat, quo vlteriorem prolapſum prohibeat. Vbi
vero extra genitalia vterus propendet, et cancro vel p.422.
gangraena foedatur, et euidens mortis periculum adeſt, amputatio ipſius vteri ſuſcipienda eſt.

Tranſit Cl. Auctor ad Tom. IV in cuius capite T. IV.
primo deſcenſum vaginae examinat, quem vel ſar- p. 5.
coma, vel fungum, vel ipſius vaginae interiorem tu-
nicam relaxatam conſtituere adſerit; illa forfice p. 16.
auferre, haemorrhagiam aqua aluminoſa ſiſtere et vulneri digeſtiuum applicare, hanc autem decoctis herbarum adſtringentium et fumigationibus ad ſtatum ſanum reducere docet, et ad ouariorum aegri-
tudines tranſit. Inter has frequentius occurrunt: p. 26.
inflammatio, abſceſſus, gangraena, ſcirrhus et cancer, hydatides, hydrops ſaccatus, conceptio em-

p. 39. bryonis in ipſo ouario, et tumores cyſtici. Contra
inflammationem, omnia poſſunt, quae in vteri in-
flammatione Cl. Auctor commendauit; in omnibus
autem reliquis malis, praeter emplaſtra de cicuta et
mucilaginibus, embrocationes ex oleo flor. chamo-
mill. et alia affectae parti exterius imponenda, ve-
naeſectio reiterata, purgantia, iuscula tenuia, ptiſa-
nae diureticae, ſemicupia, lac aſininum, ſerum lactis
et aquae martiales conueniunt. Iisdem malis pa-
tent tubae Fallopianae, quae eapropter iisdem pa-
p. 54. riter remediis profliganda ſunt. De hyſterica paſſione
tandem Cl. Auctor in vltimo capite agit, vtpote quae
ſpaſticus morbus eſt, a forti nimis arteriarum vteri pul-
ſu, aut tenſione eiusdem vaſorum lacteorum, aut irrita-
tione ab humore acri facta, ouariorum tubarumue
Fallopianarum inflatione, aut a titillatione nimia per
abundantiam et acredinem humoris ſpermatici pro-
p. 107. ducta oriundus. In ipſo paroxyſmo thoraces et
omnia, quae corpus arctius circumdant et ſtringunt,
deliganda ſunt. Naribus admoueantur, quae ſale
volatili ſcatent; quin ipſis ſternutatoria varia inflen-
tur, pili euellantur, clyſmata acriora iniiciantur,
emplaſtra cum aſſa foetida, muſcus, camphora in
oleo amygdalarum dulc. ſoluta et alia vmbilico ad-
moueantur; medicamenta antihyſterica propinen-
tur, quin etiam, ſi fruſtra haec adhibita fuerint,
venaeſectio in talo inſtituatur, et vomitoria, niſi
contraindicans prohibeat, exhibeantur. Extra pa-
p. 118. roxyſmum, praeter ea, quae cauſas tollunt, martia-
libus, mercurialibus, reſinis antihyſtericis, diluenti-
bus, lenioribus purgantibus atque narcoticis vten-
dum, ſtrictumque regimen in victu obſeruandum eſt.
Ex omnibus pro ſpecificis in hoc malo venditatis re-
p. 125. mediis, plurimum muſco Auctor tribuit, quem ſae-
pius non ſine effectu ſperato propinaſſe confitetur.

III. Diſſer-

III.

Diſſertation ſur l'inoculation de la petite verole par M. ANTOINE TIMONY Docteur en Medecine a Conſtantinople. A Vienne de l' imprimerie de George Louis Schultz, 1762. 4to pl. 3½.

h. e.

Diſſertatio de inoculatione variolarum Auctore ANTONIO TIMONY M. D.

Ad morbos, qui omnes ferme homines inuadunt, variolae pertinent, quae infantes potiſſimum afficiunt, et licet omnibus anni temporibus accidere ſoleant, vernali tamen et autumnali tempore frequentius occurrunt, cum varia in his ſit perſpiratio. Cum peſte hac in re conueniunt, quippe quae aeſtate et hyeme vt plurimum a vehementia remittit. Aegyptii, inprimis incolae vrbis Cairo, peſtem circa feſtum St. Iohannis ceſſare aſſerunt, rorem enim, qui noctu inter decimum octauum et nonum iunii cadit, aerem puriorem reddere et in ipſa aedificia penetrare contendunt, et experimento inſtituto compertum fuit, paſtam farinaceam, dicta nocte aeri expoſitam, aceſcere. Cum itaque variolae exitioſum morbi genus ſint, inoculationem eius vehementiae opponendam eſſe Cl. Auctor aſſerit, et Aſiae populis, imprimis Circaſſiis, nos hanc medendi rationem debere, cum aliis aſſumit. Conſtantinopoli Graeci et Armeni, nec non Chriſtiani Europaei ibi degentes, inoculationem variolarum ſaepius admittunt, Turcae vero, quoniam praedeſtinationem credunt, eandem negligunt. Variis itaque rationibus, iam ſatis notis et hic non repetendis, inoculationem com-

p. 2.
p. 4.

mendat Noſter, et epidemiam varioloſam anno huius ſeculi vigeſimo tertio peſtis in modum ſaeuientem, eandem in multis ſuſceptam maxime commendabilem reddidiſſe narrat.

p. 13. Methodum igitur inſitionis Conſtantinopoli receptam deſcribit, et praeparationem in accurato diaetae regimine per aliquot dies obſeruato ponit, neque purgationes alui et venaeſectiones requiri, niſi ex ſpeciali indicatione neceſſariae iudicentur. Pus ex ſuppurantibus variolis inciſis, hominis de reliquo ſani, nulla venerea nec glandulari labe affecti, a medico has res diiudicante in digitali eburneo colligitur et cera obtegitur. Inciſio paulo maior ea, quae in venaeſectione efficitur, in vtroque brachio ad inſertionem tendinis deltoidei fit, et pus auriſcalpio in vulnus immittitur, cortice nucis obtegitur et ligatur, ne pus veſtimentis aegri abſtergatur, tertio vero vel quarto die ligatura ſoluitur. Nonnulli vrgent, medicum ad inoculationem accedentem veſtimenta mutare et ſuffimigiis affici debere, ne forte contagium varioloſum malignum citius, quam per inſitionem, communicetur. Licet vero olim in variis corporis locis ad octo usque inciſiones factae fuerint, ſuperfluum tamen fuiſſe poſtea cognouerunt, et in duabus ſupra indicatis ſubſtiterunt. Pus ex natura excitatis ſumatur variolis, cum ex inſitis contagii effectus non ſucceſſerit. Vrget quidem Noſter, inſitionem eodem die quo pus collectum fuit, inſtituendam eſſe, cum ſequenti die, non ſucceſſerit, monemus tamen, obſeruationes repetitas contrarium indicare, ſi nimirum pus filis exceptum fuerit. Victus ex farinaceis cum aqua coctis conceditur, iuſcula autem, immo oua prorſus interdicuntur. Octauo vel decimo etiam die eruptio fit, et vigeſimo primo vel quinto demum die ſine ſymptomatum vehementia morbus finitur. Subnectit Noſter varia monita, imprimis ea, quae accuratius diaetae regimen

gimen concernunt, quo neglecto haud raro triſtia ſymptomata, inprimis poſt nimium dulcium vſum, diarrhoea, oriuntur.

Nunc ſororis fatum refert, quae poſt artificiales variolas ſexto aetatis menſe inoculatione excitatas, ab hoc morbo per totam vitam ſe liberam fore ſperabat, attamen annum vigeſimum ſecundum agens, et cum ſorore, tunc temporis variolis artificialibus affecta, in vno lectulo dormiens, poſt triduum anginam non tantum ſed et dolores capitis et lumborum ſenſit, et verae demum et malignae variolae erumpentes decimo tertio die mortem inducebant. Addit aliam morbi hiſtoriam, ex qua patet, puerum, cui variolae vndecimo aetatis menſe inſitae fuerant, ſeptimo aetatis anno a fratre, naturalibus variolis affecto, contagium varioloſum ita ſuſcipiſſe, vt confluentibus excitatis, omnem vim morbi ſentiret, attamen magna cura adhibita euaderet. Non negandum eſt inoculationem hanc ob cauſam tanquam auxilium minus ſufficiens, a nonnullis reiectam fuiſſe; ſed ſingulares et rari hi euentus, contra experientiam certam in multis aliis probatam, nihil valere poſſunt, inprimis cum Noſter cognouerit, interdum etiam naturales ſemel ſuperatas, iterum excitatas fuiſſe. Epidemia varioloſa anno quadrageſimo tertio huius ſeculi Conſtantinopoli oborta inſitionis effectus maxime iterum probauit, ita vt poſtea ſemper cum optimo ſucceſſu inſtituta fuerit. p. 23.

IV.

Diſſertation ſur les Bains des Orientaux par Mr. ANTOINE TIMONY Docteur en Medecine a Conſtantinople. à Vienne de l'imprimerie de George Louis Schulz, 1762. 4to. pl. 4.

h. e.

Diſſertatio de balneis populorum orientalium Auctore ANTONIO TIMONY, Med. Doct.

Et commoda et incommoda a balneorum vſu in ſanitatem hominum redundare, Cl. Auctor in medicina facienda cognouit, hinc breuem hanc tra-
p. 5. ctationem de balneis conſcripſit. Monet itaque in principio, populos in orientalibus regionibus degentes, inprimis Turcas ex lege a Mohammede praeſcripta, balneis frequenter vti, quam ob cauſam aquas puriores maxima cum cura colligunt, et in balnea publica et priuata deriuant. Nos ea, quae de ordine et fabrica balneorum propoſita ſunt, lubenter mittimus, quo ea, quae de vſu et abuſu refert, breuiter indicare queamus.

p. 17. Balneis iuuatur perſpiratio et ſudor elicitur, inprimis in ſicco corporis habitu calore laxato; hinc luis venereae vis maxime infringitur, et non tantum morbi cutanei v. c. ſcabies, ſed etiam rheumatici et catarrhales decubitus ad organa ſenſus et motus egregie diſſipantur. In foeminis hyſtericum malum a nimiis ſpaſmis oriundum ea corrigunt, ipſamque ſterilitatem, a parte ſexus ſequioris pendentem, interdum tollunt, balneis itaque frequentioribus Noſter adſcribit, quod foeminae Turcae, licet corpora non ſatis exerceant, ſed vita ſedentaria detineantur, fluxum menſtruum tamen regularem experiantur, nec adeo in-

ſulti-

ſultibus hyſtericis tententur. Virum triginta quatuor annorum, hypochondriaco morbo vexatum et vino maxime deditum, ſudoribus viſcidis quaſi diffluentem, ſudore per balnea continuata copioſo moto, a ſudoribus tandem irregularibus liberatum fuiſſe, Noſter refert.

Quanta vero ſunt balneorum commoda, tanta etiam incommoda. Frequens enim eorum vſus relaxat ſolidas partes, et elaſticitatem tollit; foeminae enim praecipue in balneo ſyncopes, vomitus, capitis dolores, vertigines et cardialgias experiuntur, et ex illis multae adeo rubicundae fiunt, vt ſanguis reſolutus non tantum in habitum cutaneum propellatur, ſed etiam variis in locis morboſe excernatur. Ex qua re intelligitur, non tantum crebriores fieri abortus, ſed etiam reliquas haemorrhagiarum ſequelas v. c. hydropem et phthiſin inde pendere. Foeminae vero prae viris his incommodis obnoxiae ſunt, quoniam diutius in balneis commorantur. Alia incommoda ex refrigerio poſt balneum admiſſo oriuntur; hinc non tantum decubitus catarrhales, ſed et aſthmata et ſimilia mala ſequuntur. Effectus etiam triſtes ex eo eueniunt, quod corpora ad inſpirationem contagiorum nimis diſponantur, atque ita et peſtis contagium facile ſuſcipiant. Monemus interim in genere, balnea horum populorum, vtpote nimis calida, recenſitis a Cl. Auctore damnis occaſionem praebere. In fine duae hiſtoriae morborum ſubiunguntur, in quarum prima declaratur, affectionem comatoſam poſt balneum inductam, lethalem fuiſſe, in altera ſuffocatio vterina ex ſimili cauſa oborta et aegre curata traditur. p. 21.

V.

ANTONII STOERCK, Sacrae Caeſar. Reg. Apoſt. Maieſtatis Conſiliarii aulici, Archiatri, et in noſocomio ciuico Pazmariano Phyſici, libellus ſecundus, quo confirmatur: Cicutam non ſolum vſu interno tutiſſime exhiberi, ſed et eſſe ſimul remedium valde vtile in multis morbis, qui hucusque curatu impoſſibiles dicebantur. Vindobonae typis Ioannis Thomae Trattner, 1761. in 8. pl. 18½.

Cum in priori de cicuta libello, alio tempore a nobis adducto *), egregias huius plantae contra ſcirrhum ipſumque cancrum vires Cl. Auctor explanauerit, in altero nunc libello vel et ea exponit, quibus ſingularis eius virtus in domitando cancro vlterius non tantum confirmatur, ſed potens etiam ipſius in aliis curatu difficillimis morbis debellandis vis et efficacia oſtenditur. Tota vero haec tractatio in quatuor capita diuiditur, quorum primum remedii deſcriptionem, ſecundum hiſtorias et curationes morborum, ab ipſo Auctore ope huius plantae profligatorum, tertium aliorum medicorum obſeruata, et quartum tandem corollaria quaedam et monita continet.

p. 2. Deſcriptioni cicutae ex MORISONO ſumtae et in priori libello traditae, in primo huius libelli capite et eam addit, quam LINNAEUS, aliique exhibuerunt. Poſt bene monet, extractum ex ſucco expreſſo plantae iunioris in vaſe terreo, vitrato, lento igne, et ſaepius agitando, eſſe conficiendum, quin etiam ſuccum ipſum non adeo ſollicite eſſe depurandum, ſi praeſtantius extractum euadere debeat.

Sequi-

*) vid. Commentar. noſtr. Vol. VIII. P. IV. p. 649.

Sequitur nunc caput ſecundum, caſus varios vtilitatem remedii confirmantes proponens, accuratius nunc paulo a nobis indicandos. Exhibet vero Caſus I. foeminam viginti duorum annorum, quae a prima aetate ſcirrhoſis glandulis et vtraque mamma indurata laborauit, poſt vero luem veneream contraxit, quam quidem mercurii ſublimati vſus internus feliciter profligauit, tumores vero non tantum intactos reliquit, ſed et intenſos in dextra mamma dolores excitauit, vnde ad cicutam confugiendum eſſe, Cl. Auctor putauit, quae, per aliquot ſeptimanas adſumta id praeſtitit, quod ipſe mercurius ſublimatus non potuit, etenim ab omnibus ab ineunte aetate moleſtis malis breui adeo tempore liberata fuit. p. 3.

Caſus II. Foemina triginta ſex annorum, mammam ſiniſtram admodum tumentem, induratam atque dolentem oſtendens, extractum de cicuta adſumſit, vnde nono die tumor fuit diſruptus, qui, licet per plures menſes ichoroſam plorauerit materiam, tandem tamen continuato pillularum, interpoſitoque corticis peruuiani vſu, et infuſo cicutae linteis madidis exterius adplicato, firma cicatrice clauſus diſparuit. p. 11.

Caſus III. IV. V. vſum cicutae in vlceribus inueteratis cancroſis declarant. p. 26.

Caſus VI. Foemina viginti octo annorum ex acuto morbo conualeſcens, in dextra mamma duriſſima, purpurea nigris liuidiſque ſtriis et varicoſis venis variegata dolorem vehementiſſimum, rodentem, lancinantem percepit, quem vna cum duritie et reliquis incommodis cicuta per centum et viginti dies propinata feliciter fugauit. p. 36.

Caſus VII. In virgine 21 an. macie, ſcabie et cancro aperto in ſiniſtra mamma affecta, cicutae vſus adeo ſalutaris fuit, vt inde dicta mala trimeſtri ſpatio ceſſarent, vlcusque occluderetur; et licet hoc p. 45.

 poſtea,

poſtea, quod nimis alte iam penetrauerat pectusque perfoderat, denuo recrudeſceret, ſine dubio tamen vſu extracti cort. peruuian. et cicutae interno, et iniecto in pectus infuſo eiusdem herbae, illa conualuiſſet, niſi ſuperueniens pleuritis hecticam induxiſſet febrem, qua tandem aegra confecta periit. Infuſum, in pectus empyematici cuiusdam iniectum, non ſolum non nocuit, ſed pus laudabile produxit.

p. 61. Caſus VIII. Homo 27 an. ope pillularum a febre verſpertina, ſudoribus nocturnis, tabe, cahexia peſſimoque cancro ad linguae radicem orto, liberatus fuit.

p. 75. Caſus IX. Vir 42 an. a plurimis annis doloribus vagis arthriticis vexatus, de brachii pedisque dextri mobilitate, eiusdemque lateris ſenſibilitate imminuta, et accedente macie conqueſtus eſt. Data fuit cicuta, vnde die trigeſimo ſexto ſcabies exorta eſt. Continuauit remedium magnamque decocti radicis bardanae quantitatem bibit, et corpus quotidie bis infuſo cicutae lacte facto lauauit, et poſt 80 dies perfectiſſimam ſanitatem recuperauit.

p. 81. Caſus X. In virgine 18 an. ſpinam ventoſam cicuta per 90 dies vſurpata curauit.

p. 87. Caſus XI et XII. egregiam cicutae in vlceribus ſerpentibus, foediſſimoque cutaneo morbo ab elephantiaſi parum diuerſo, virtutem oſtendunt.

p. 98. Caſus XIII. XIV et XV. fluorem ſiſtunt album, a multis annis moleſtum, acerrimum, foedidiſſimum, vaginam arrodentem, ſummosque cruciatus parientem, vſu cicutae feliciſſime curatum.

p. 117. Caſus XVI. Virgo 18 an. pallida, cachectica, anheloſa, nondum menſtruata, vtramque mammam a triennio duriſſimam, acute dolentem, et liuidis ſtriis inſignitam, vt et glandulas ſubaxillares et inguinales tumidas induratasque habuit; Cl. Auctor cicutam exhibuit, vnde duodecimo iam die

mate-

materies copioſa et alba, poſt nouem vero circiter ſeptimanas ſincerus ſanguis menſtruus ex vtero profluxit, quo ipſo aegra ſanata fuit.

Caſus XVII. Homo 30 an. triennio febre quotidiana laborauit, qua ſubito intempeſtiue cortice Peruuiano ſuppreſſa, tumor durus in hypochondrio ſiniſtro ortus eſt, foediſſimi in toto corpore furunculi propullularunt, tandemque febris cum extremitatum intumeſcentia, hydropem vtique minante, acceſſit. Fruſtra omnia medicamenta fuerunt ingeſta, praeter ſolum cicutae extractum, vtpote quo per tres menſes vſus, perfecte conualuit. p.121.

Caſus XVIII. In iuuene 17 an. vſus pilularum violentiſſimam febrem, ingentem in ſiniſtro hypochondrio tumorem durum et immobilem, icterum et anaſarcam profligauit. p.130.

Caſus XIX. Homo 34 an. glandulas colli ſcirrhoſas et adeo mole auctas habuit, vt triceps incedere videretur. Sub axillis pariter inſignes tumores brachiorum motum fere penitus ſufflaminantes apparuerunt, quin ex anteriore thoracis parte, a collo ad coſtarum limbos vsque ſcirrhoſa maſſa deſcendit, hinc inde aeque ac reliqui tumores, vlceribus carcinomaticis, ſinubus permultis atque fiſtulis perforata. Praeter ea tuſſis immanis, febris veſpertina, ſudores nocturni, carnium conſumtio et reliqui corporis intumeſcentia haud adeo procul abſentem interitum miſerrimo aegrotanti annunciarunt, cui tamen periculo ſolus cicutae vſus praeter omnium opinionem ipſum ſubtraxit, et perfectam ſanitatem reddidit. p.133.

Caſus XX. In virgine viginti quinque annorum cicuta per decem ſeptimanas parciori doſi exhibita, tumorem in dextra mamma a decem annis durum, infra axillam ſeſe extendentem, liuidum, ſumme dolentem brachiique tumidi motum prorſus intercipientem, p.140.

tem,

tem, vna cum hemicrania alioquin moleſtiſſima eradicauit.

p.144. Caſus XXI. Vlcus vetulae ſeptuaginta trium annorum circa parotidem ſiniſtram cancroſum, fiſtuloſum, foediſſimum ope pillularum fuit perſanatum.

p.146. Caſus XXII. Foeminae quadraginta quatuor annorum trigeſimo iam aetatis anno menſtrua fluere ceſſarunt, a quo tempore ſcirrhus ouarii ſiniſtri ortus eſt, pillularum vſu per duos menſes continuato ſublatus.

p.150. Caſus XXIII et XXIV. rachitidem ſiſtunt ope remedii huius feliciter fugatam.

p.152. Caſus XXV. In virgine octodecim annorum pilulae, per duos menſes deglutitae, vomitum a quatriennio ſemper poſt meridiem moleſtum, compeſcuere.

p.154. Caſus XXVI. Tumorem depingit lymphaticum genu dextrum feminae occupantem, cicuta interne externeque vſurpata, diſpulſum.

p.155. Caſus XXVII et XXVIII. vſum cicutae ad duas drachmas quotidie ſumtae in cataracta atque amauroſi declarant.

p.160. Caſus XXIX et XXX. podagram a multis annis aegros miſerrime excruciantem cicutae vſu victam profligatamque deſcribunt.

p.161. Caſus XXXI. Vir quadragenarius ab octo annis quouis vireſcente vere, fructiferoue auctumno appropinquante, tumore duro percinaciter dolente circa articulos pedum, cum febre inſurgente vexatus in pleuritidem incidit, quam, cum nulla alia in hoc morbo vſitatiora frangerent remedia, cicuta tandem ſubegit.

p.165. Caſus XXXII. Foemina viginti trium annorum, cui quarto grauiditatis menſe ambae mammae a quatriennio duro tumore obſitae ex profundo rufeſcere, ſumme dolere et intumeſcere inceperunt, cicutam,

in

in grauidis nondum tentatam, optimo cum ſucceſſu adſumſit, ſiquidem non ſolum ab hoc malo, verum etiam a frequenti vomitu et continua cephalalgia ante hac moleſta, liberata fuit. Vrina, quamdiu duri aliquid in mammis fuit, ſemper copioſior mucoſa et flocculenta abiit, quae, quam primum nulla amplius durities percepta eſt, et minus copioſa et colore naturali donata profluxit, quantumuis ſat magna doſi per aliquot dies adhuc medicamentum propinatum fuerit.

Caſus XXXIII. Virginem viginti et quatuor annorum a quinquennio toto corpore ſeroſo ac ſubflauo tumore defoedatam, vſus pilularum et ſeri lactis ſanauit. p.168.

Caſus XXXIV. Vir quadraginta ſeptem annorum a ſeſqui anno tumorem durum, ſcirrhoſum a gonorrhoea ſubito per iniecta adſtringentia ſubpreſſa, ortum in ſcroto habuit, quem cicuta per quinque menſes ſumta abſtulit. p.169.

Caſus XXXV. XXXVI et XXXVII. egregium cicutae vſum in carie venerea, tinea capitis peſſima, et tuſſi conuulſiua, a retropulſa ſcabie orta oſtendunt, quam praeter ea in ſcrophulis, ſtrumis, phthiſi ſcrophuloſa, ſcorbuto, hydrope ab induratis viſceribus abdominalibus orto, ſpina ventoſa, ſurditate, melancholia et aliis permultis atrociſſimis valetudinibus talem ſemper Cl Auctor expertus eſt, qualis, cum bonus eſt, ſolet eſſe optumus. p.171.

Caput tertium aliorum celeberrimorum virorum circa cicutae virtutem obſeruata continet, quae, cum ea ſaltem, quae Noſter propoſuit, ſtabiliant magis et confirment, facile omitti poſſe putauimus, aeque ac corollaria et monita in quarto capite a Cl. Auctore prolata, vtpote quorum ſumma ex dictis pateſcit. p.191. p.277.

VI. AN-

VI.

ANTONII STOERCK, Supplementum neceſſarium de cicuta, vbi ſimul iungitur cicutae imago, aere excuſa. Vindobonae typis Ioannis Thomae Trattner, 1761. in 8. pl. 4. tab. aen. 1.

Quo litigiis ac diſceptationibus de charactere et ſpecie cicutae, inter medicos motis finem tandem imponeret, aere excudere eandem Cl. Auctor curauit, inſimulque hac occaſione hiſtorias aliquas
p. 11. morborum, ab eo tempore, quo ſecundus libellus prodiit, ſolius cicutae ope profligatorum propoſuit, in quorum deſcriptione ideo breuiores eſſe, nec nimis longa enarratione lectoribus taedium creare voluimus, quod plurimi, ſi non omnes, iidem ferme ſint, quos in prioribus iamiam libellis, a nobis adductis, prolixius explanauit, ſcirrhus nimirum et cancer, dolores abdominales cum plenaria appetitus proſtratione, tumores varii ac fiſtulae, vomitus, vlcera maligna et inueterata, fluor albus, glandularum infarctus, ſpina ventoſa, tuſſis, rachitis, haemorrhagia vteri cum materiei acris et craſſioris effluxu, cachexia et
p. 34. melancholia cum corporis attenuatione. Succedunt corallaria et monita varia, e quibus annotaſſe ſufficiat, quod cicutae extractum ad duas, tres, quin imo ad quatuor drachmas quotidie exhiberi poſſit; quod omnis aetatis hominibus conueniat; aluum raro, rariſſime vomitum, aliquando tranſpirationem, ſaepiſſime vrinam moueat; quosuis morbos a vaſorum immeabilitate aut obſtructione natos tollat; ipſam ſanguinis acrimoniam corrigat; varia a variolis relicta mala diſſipet, alioſque adhuc multos morbos profliget, quos omnia huc vsque cognita remedia intactos relin-

relinquunt. De monitis in fine libri additis, quod ex dictis facile pateant, non opus eſſe videtur, quin vlterius dicatur. p. 51.

VII.

ANTONII STOERCK, etc. Libellus, quo demonſtratur: Stramonium, Hyoſciamum, Aconitum non ſolum tuto poſſe exhiberi vſu interno hominibus, verum et ea eſſe remedia in multis morbis maxime ſalutifera. Iunguntur ſimul harum plantarum imagines aere excuſae. Vindobonae, typis Ioannis Thomae Trattner. MDCCLXII. 8. pl. $7\frac{1}{2}$. tab. aen. 3.

Egregiis, quos de cicuta obſeruauerat Ill. Auctor, iisque per experientiam confirmatis effectibus, ſuoque omni laude digno ſalutaris ſcientiae amplificandi limites ſtudio, commotus, de aliis quoque plantis, quae, vti cicuta, peſſimam olim nactae fuerant famam, cogitauit: num earum vis vere eſſet nociua, an potius vtilis? Quum itaque *ſtramonii* vel *daturae* botanicis dictae odorem haud adeo nociuum eſſe deprehendiſſet, ac veteres de eo pronunciarant, ipſius quoque interne aſſumti vires non deleterias fore iudicabat. Hinc ſedulo omnique adhibita cautione praeparabat ex ſola herba recenti extractum, cuius granum vnum et dimidium ab initio ſumebat ipſe, nil inde mali praeter ingratum et nauſeoſum ſaporem percipiens. Aegris nunc illud exhibiturus, etiam atque etiam, quibus conueniret, ex eo ratiocinabatur, quod plantam iſtam mentem turbare, adferre inſaniam, ideas memoriamque delere atque conuulſiones efficere, ex veteribus dixerint ad vnum p. 8.

fere

fere omnes; ſequentem igitur formabat quaeſtio-
nem. *Si ſtramonium, turbando mentem, adfert inſa-
niam ſanis, annon licet experiri; num inſanientibus
et mente captis, turbando mutandoque ideas et ſenſo-
rium commune, adferret mentem ſanam et conuulſis tol-
leret contrario motu conuulſiones?* Occaſione nunc
data, in quinque aegris faciebat tentamina, dimi-
dium primo, deinde vnum granum extracti, bis
terue per diem propinans. In tribus aegris de-
mentibus factis ſperatum illud edidiſſe effectum, et
p. 22. in vno epilepſiam ſimul ſuſtuliſſe, in puella vero no-
uem annorum, fortiſſima conuulſione tentata, ma-
lum potius augere viſum fuiſſe, in iuuene autem epi-
leptico morbum longe mitiorem reddidiſſe, expe-
rimento hoc, ob defectum remedii, interrupto, fu-
ſius enarrat.

p. 28. Cum *hyoſciami* deinde extracto, ex recenti tan-
tum herba, abiecta radice, parato, primum expe-
rimentum fecit Noſter in cane, in quo, parciore
doſi data, nihil alieni obſeruauit, donec duas drach-
mas extracti in ipſum intruſiſſet. Peſſime inde ſe
habuit animal, languidum, anxium, viſusque vſu
priuatum. Poſt vomitum aluique deiectiones ceſſa-
runt quidem ſpaſmi circa ſcrobiculum cordis orti,
oculis tamen immobilibus, pupilla valde dilatata,
viſuque fere deleto permanentibus. Poſt ſomnum
vero captum canis prorſus conualuit, ſemper deinde
vigil et agilis. Hominibus deinde aegrotantibus,
quorum morbis nullum aliud mederi potuerat re-
medium, extractum hoc ſe dare poſſe Noſter credi-
dit. Illorum hic loci recenſet tredecim, et quid ſub
vſu huius medicamenti in eis obſeruatum fuerit an-
notat. In duodecim egregie illud profuiſſe, va-
riosque morbos profligaſſe perhibet, diras nimirum
conuulſiones, tremorem pedis, chronicam cordis
palpitationem, maniam ex animi affectu graui ortam,

ſputum cruentum tuſſi valde moleſtae iunctum, melancholiam, epilepſiam, cephalalgiam menſes retentos ſecutam cum maniae hyſtericae paroxyſmo, tandemque cardialgiam cum deglutitionis difficultate combinatam. Ab vno extracti grano mane, poſt meridiem veſperique dato, vt plurimum curationis fecit initium, doſin deinde, ſenſim ſenſimque, pro diuerſa morbi et aegri indole augens, ita vt per diem ſaepius nouem, nonnunquam ad quindecim, quin et viginti grana, exhiberet. In pluribus aegris aluum aliquoties inde motam fuiſſe refert. In vnica tantum aegra, quippe quae dextri pedis tremore conuulſiuo ſatis ſingulari laborabat et vno tantum extracti grano ter vtebatur per diem, obſeruauit, quod poſt dimidiam ab aſſumta pilula horam frigus et horror per totum corpus, mador ſubfrigidus, viſus hebetudo et incipientis animi deliquii ſenſus ſuperuenerint, iis tamen ſymptomatibus intra tres horae minutias euaneſcentibus, aegra integre tandem curata. p. 36.

Tertium denique libri huius caput, quae de *aconito* ſiue *napello* Ill. Auctor collegit obſeruata, continet. Poſtquam is varia in ſuo corpore cum puluere atque extracto huius herbae experimenta fecerat, indeque mali nihil, tranſpirationem vero auctam, obſeruarat, in illis morbis remedium iſtud conuenire iudicabat, vbi materies peccans per ſudoriferas vias expelli poſſe videbatur. Illud autem exhibendi optimum hunc eſſe modum iudicabat, vt extracti granum vnum cum vna drachma ſacchari albi miſceret, in mortario marmoreo tereret diu atque in ſubtiliſſimum pulueren redigeret, cuius deinde pulueris ab initio grana decem vel quindecim, deinde in nonnullis aegris drachmam ſemis, per diem bis vel ter, aegris dabat. Quatuordecim hic loci recenſet morborum hiſtorias, in quibus egregiam opem aconitum tuliſſe aſſerit: in vehementi nimirum dextri p. 69. p. 75.

lateris totius dolore, febrim intermittentem ſecuto: in violento dolore iſchiadico: in pertinaciſſima febre quartana in tertium vsque annum perdurante, cum articulorum doloribus paroxysmi tempore ſaeuientibus: in variis tumoribus, glandularum in primis et in aliqua aegra vtriusque mammae, inueteratis, inſignis duritiei, cicutae omnem vim eludentibus, in extremitatum doloribus ſingularibus: in arthritide atroci circa articulos iam fixa facta, in tophis venereis et in anchyloſi cubiti ſiniſtri, ipſo articulo in inſignem tumorem eleuato. Caeteroquin notamus, extracta illa ſuperius commemorata, ſemper ſub forma pilularum, hoc autem ex aconito praeparato, in puluere, vti diximus, cum ſaccharo aegris offerre Ill. Auctorem, ſuperdato vel iuſculo tenui, vel infuſo quodam theiformi.

p. 110. Sub finem quasdam Ill. Auctor addit animaduerſiones circa aconiti vſum, ſemper quidem tutum, interdum tamen fruſtaneum, cuiusque cum cicuta ſimilitudinem, ita, vt cicuta ſuſtulerit morbos aconito obedire neſcios, contra vero aconitum alios curauerit, contra quos cicutae vires nullae fuere *).

VIII.

*) Inſignem omnino quidem laudem meretur Ill. Auctor pro ſingulari illo ſtudio, quod nouis inueniendis remediis impendit. Interim ſi dicendum eſt, quam de his iam recenſitis noſtram eſſe velimus ſententiam, fatemur, a cicutae vſu quam maxime egregios vidiſſe nos effectus in ſcrophuloſis potiſſimum aliisque glandularum tumoribus inueteratis, ſcirrhoſis quin et cancroſis, adeo vt eius vſu in praxi clinica neutiquam carere nos poſſe arbitremur. Quod reliqua vero attinet remedia, ea non crebro ſatis in vſum vocauimus, vt certi aliquid de eo pronunciare poſſemus. In rheumatiſmis pertinacibus aliisque, articulorum inprimis, doloribus effectum de aconito obſeruauimus ſatis bonum. Hyoſcyamus, ni fallimur, opem quidem

VIII.

FERDINAND LEBERS, *Ihro Kaiſerl. Königl. Apoſtoliſchen Majeſtät Raths, der Wundarzneykunſt Doktors, öffentlichen Lehrers, und ordentlichen Beſtellten zum Bürger-Spital, Abhandlung von der Nutzbarkeit des Schierlings in der Wundarzneykunſt. Wien, gedruckt bey Iohann Thomas Trattnern*, 1762. 8. pl. 5. tab. aen. 1.

h. e.

Tractatio de vtilitate cicutae in chirurgia. Auctore Cl. FERDINANDO LEBER etc.

Poſtquam Cl. Auctor plantae deſcriptionem ex Cl. STOERKII libri primi capite primo deſumtam dedit, variasque enchireſes in extracti et emplaſtri praeparatione obſeruandas docuit, ipſum etiam mo- p. 13. p. 16.

dem attulit, nobis tamen nimis tantum paregoricam viſam. Stramonei autem vſus nobis huc vsque viſus eſt ſuſpectus. In duabus quidem aegris maniacis illius extractum ad granum vnum, quarum vna quidem vſu eius ad ſe redibat, paulo poſt vero in triſtem iſtum morbum relabens iterumque deinde ſanitati reſtituta; altera autem in eodem ſtatu permanebat. In vtraque vero ipſius vſum ſequebatur fere clamoſa ſitis cum ptyaliſmo, ita vt per diem noctemque vltra duas ſaliuae libras exſpueret quaelibet aegra, et vltra decem libras decocti diluentis biberet. Quum ab alio tamen medico, qui in noſocomio maiori alius vrbis medicinam facit, plures eosque inſignes inde ſe obſeruaſſe effectus, relatum accipiamus, remedium hoc omnino dignum eſſe putamus, quod per vlteriorem experientiam indagari debeat.

p. 20. dum, quo externe illa vti ſolet, ponit. Vbi ſcili-
cet durities, neque tamen cutis iamiam rupta eſt,
ſacculos conciſa herba infarctos et aliquoties ex ferui-
da aqua expreſſos imponit, noctu autem emplaſtrum
de cicuta adplicat. Quamprimum hisce ſacculis ar-
p. 22. dor commoueri videtur, lacte incoquere ſuadet. In
dolore nimio ſacculos anaticis partibus herb. hyoſcya-
mi atque cicutae, in lacte coctis plenos ſuperhabet.
Scirrhoſis et apertis vlceribus lintea carpta cicutae
decocto imbuta adplicat, cui, ſi tanta in ipſis pu-
tredo eſt, vt etiam vermes progenerentur, et aliud
amararum aromaticarumque plantarum, quin
etiam ſpiritum ſalis marini tamdiu addit, donec pu-
tredo coercita, et ſolum cicutae decoctum iterum
p. 25. imponendum videatur. Carnem fungoſam largius
propullulantem vel ſolo herbae puluere, vel hoc
melli admixto, vel ipſo extracto cum melle per-
mixto, vel extracto demum in aqua calcis ſoluto au-
fert, iisdemque praeter ea, ſi nimiis doloribus aeger
excruciatur, opii aliquot grana adiungit, ea tamen
p. 27. cum circumſpectione, vt, ſi dolor ab inflammatio-
ne natus videatur, horum loco cataplaſmata ex ci-
cutae et hyoſcyami anaticis partibus ex lacte cocta
p. 28. admoueat. Haemorrhagiam quandoque ſuperue-
nientem in plethoricis ac robuſtis non, niſi in caſu
vrgente, in debilioribus autem protenus agarico
p. 29. quercino coercet. In ſinus et fiſtulas ab initio ana-
ticas partes decocti hordei et infuſi cicutae addito
melle roſarum, poſt vero ſolum cicutae infuſum iniicit.
p. 30. Sequuntur nunc morbi, in quorum profligatione
egregium plantae vſum Cl. Auctor expertus eſt.
Sunt autem ii: ſcirrhus et cancer, caries, vlcera
inueterata ſerpentia, immobilitas membrorum, do-
lores rheumatici et calculoſi, vlcera venerea atque
gangraenoſa faucium, rachitis, vermes et atrophia.

In

In appendice monet Cl. Auctor, quod, licet plerisque proſit hoc remedium, tamen etiam inueniantur, qui illud ferre nequeunt, quo in caſu ab eius vſu illico abſtinendum, neque etiam credendum eſt, omnibus morbis debellandis parem hanc plantem inueniri, ſiquidem inter hos permulti ſunt, qui et huius et aliorum omnium vim et efficaciam eludunt. Quantumuis autem non ſemper ſcirrhum reſoluat, nec cancrum exſtirpet, id tamen vix non ſemper efficit, quin tumor inſidens antea ac immobilis ipſius ope mobilior euadat, ideoque enſe commodius reſcindi valeat, ne pars ſincera trahatur. p. 70. p. 74. p. 78.

IX.

Iournal de Médécine, Chirurgie, Pharmacie etc. Par M. VANDERMONDE, Docteur en Médécine de la Faculté de Paris, Profeſſeur en Chirurgie Françoiſe, Cenſeur Royal et Membre de l' Inſtitut de Bologne. Tome XI. a Paris, 1759. chez Vincent. 8. Alph. 1. pl. 3. et Tome XII. 1760. Alph. 1. pl. 13.

h. e.

Diarium, ad artem ſalutarem, chirurgiam, pharmaciam etc. pertinens. Auctore Cl. VANDERMONDE. Tomus XI. et XII.

In menſe Iulio 1759 deprehenditur,

3) *Obſeruatio de hydrope aſcite, venaeſectionibus adminiſtratis opioque exhibito, feliciter curato.* Auctore Cl. PORTE. Foemina triginta octo annorum, monialis virgo, inſigni dolore, a lumbis ad vmbilicum vsque ſe extendente, prius p. 20.

cruciata tympanitide corripitur, quae demum in aſciten mutatur. Paracentheſi inſtituta aqua quidem euacuatur et abdomen detumeſcit, paulo poſt autem tumor cum dolore redit. Aqua iterum educta, leuatur quidem ad tempus aegra, ſed, aqua iterum collecta, tertia vice paracentheſin inſtituere coguntur medentes. Verum tunc temporis febris quotidiana accedit, cuius paroxyſmi quauis vice ſudore copioſo terminantur. Statu hoc per duos menſes durante febris demum ceſſat, inſimulque cum ea omnis abdominis tumor et aqua euaneſcit, ita, vt aegra omnis periculi expertem ſe eſſe, credat. A vehementi vero dolore ad lumbos et vmbilicum redeunte abdomen non ſolum tenſum euadit, ſed, vt antea, intumeſcit. Rebus ſic ſe habentibus tamque variis remediis fruſtra antea exhibitis ad eadem Noſter iterum confugere, dubitat, et ad dolorem inprimis attendens, quippe qui quauis vice, dum tumor rediit, obſeruatus fuit, in venaeſectione et narcoticis omne iuuamen quaerendum eſſe, ſecum cogitat. Quapropter venam in brachio vnius diei ſpatio bis ſecari et verſus noctem anodynum ſumi iubet. Dolore inde aliqua ex parte imminuto et abdomine molliori facto, fluxuque vrinae prouocato eadem remedia vltro continuantur, ita vt vena intra trium menſium ſpatium decies ſecta et ter per ſeptimanam mox iulapio anodyno, mox vno grano opii ſumto et interdum cathartico interpoſito aegra hiſce aegritudinibus liberata perfecte conualuerit.

p. 27. 4) *De nonuullis fulminis effectibus.* Auctore Cl. MATEAU DE GRANDVILLIERS. Fulmen vno ictu et virum iuuenem et foeminam grauidam et vaccam tangit. In viro ſequentia Noſter obſeruauit. Pulſus debilis et lentus, reſpiratio vero parua et languida fuit. Poſt horam iuuenis ad ſe rediit, rogatusque ei omnium, quae contigerunt, inſcius fuit, neque fulmi-

nis

nis ignem ſe vidiſſe, neque fragorem ſe audiuiſſe, perhibuit. Venaeſectione bis adminiſtrata nonnulliſque remediis vſurpatis conualuit. Foemina, eodem fulmine tacta, tunc temporis vltra quinque menſes iam grauida, fulminis ignem non vidit, fragorem vero auribus percepit, atque ipſo momento, dum ſideratur, de combuſtione crurum conqueritur, illicoque ſenſibus priuata in terram proſtrata fuit. Labia nigra apparuerunt, nigraque ibidem macula, pollicem vnum cum dimidio lata, in pede dextro in conſpectum venit. Poſt duos dies labiorum nigredo euanuit, maculae vero color per aliquot dies adhuc durans ruber euaſit, ipſaque macula vna cum pede intumuit, inſimulque combuſtionis ſenſus perceptus fuit. Viginti quatuor horis praeterlapſis haec quidem ceſſarunt, lenta vero febris, perque totum corpus vagi admodum acuti dolores remanſerunt. Hi ad duodecim dies durantes in temporibus tandem lateris ſiniſtri fixi euaſere, inſimulque ad apophyſin orbitalem ſuturae coronalis et ad ſuperiorem occipitis partem duo tumores, oui fere magnitudine, aliquatenus compreſſi, prodierunt, inſigni calore et doloribus lancinantibus, minime tamen pulſantibus, ſtipati. Lecto ab eo tempore ſemper affixa frigore ſtatim correpta fuit, ſi quando ſurrexit, et, quoties procelloſa tempeſtas acceſſit, calor eam inſignis et ſudor copioſus afflixit. Tribus menſibus a tempore, quo miſerrima ei contigit iſta ſors, praeterlapſis, inſomniis vexata obiit. Quod ad vaccam attinet, ea per quadrantem horae immota manſit, in nonnullis locis pilis priuata, quoad cutem vero perſtricta et rubra fuit. Quarta horae parte praeterlapſa violentis conuulſionibus correpta, ſubito quaſi perterrita, ſubſiluit. Caeterum alter oculus clauſus et lachrymans relictus fuit.

p. 37. 5) *De amputatione femoris ſpontanea.* Auctore Cl. GIGNOUX. Foemina ruſtica poſt febrem putridam ſuperatam ſubito in planta pedis ſiniſtri inflammatione corripitur, quae, remediis ab ipſa aegra reiectis, in ſphacelum tranſit. Tribus ſeptimanis praeterlapſis totus pes ad genu vsque ſphacelo corrumpitur, ita, vt cute pinguedine, et muſculis per putrefactionem et vermes, ibi natos, deſtructis, os denudetur et carie afficiatur. Corruptionem hanc peſſima mephitis, febris lenta, dolores vehementes, anxietates inſignes, ſyncope frequens et continuae vigiliae comitantur, totusque pes viſu horribilis apparet. Tandem ad laterales genu partes et ad anteriores et poſteriores partes femoris duorum digitorum ſpatio ſupra patellam ſphacelus ſiſtitur, acciditque, vt nocte quadam inter ſomnum, ſomniis turbata evigilet aegra, atque crus in ipſo genu articulo a femore absque vlla haemorrhagia ſeparatum reperiat. Chirurgus ſtatim accerſitus partem femoris denudatam, anterius et poſterius cute tectam, nouamque carnem rubicundam propullulantem exiguamque partem condyli, interni femoris nudam deprehendit. Laudabili ſuppuratione in dicta carne ſuborta et exfoliatione in denudata femoris parte ope ſpirituoſorum procurata variisque remediis vſurpatis, caro ſenſim reſtituitur, cutis protenditur, vulneris ſpatium minuitur, cicatrix tandem inducitur et aegra euadit.

p. 42. 6) *Obſeruatio de concretionibus polypoſis ex pectore reiectis.* Auctore Cl. DALBY. Foemina aliquot menſibus poſt puerperium praeterlapſis, febre putrida, cum leui dolore lateris ſtipata, corripitur et inſignem reſpirationis difficultatem patitur. Quarto morbi die fruſtum maſſae carnoſae pauloque poſt aliud tuſſi exſpuit, quorum vltimum diſquiſitum in extremitate ſuperiore digitum, in inferiore vero calamum

mum ſcriptorium craſſitie aequauit tresque digitos transuerſos longum, ſubſtantia ſolidum atque interne et externe album, neque cauum fuit. Caeterum hinc inde radices quoad craſſitiem diuerſae exierunt. Hanc concretionem in trachea vel et in principio bronchiorum formatam, minime vero tempore morbi acuti, ſed longe ante exortam fuiſſe, Noſter putat. Aegram enim, a teneris iam pallidam, palpitatione cordis pectorisque oppreſſione continua laboraſſe, perhibet.

7) *Commentatio de ſale antepileptico* WEISMANNI. Auctore Cl. LECHANDELIER. Hic ſal, quem ex STISSERI obſeruatis compertum iam habemus, ex vitriolo veneris, vel ope acidi vitriolici vel acidi nitroſi confecto, et ſpiritu ſalis ammoniaci paratur. Cryſtallis, pulchre coeruleis STISSERUS iam et WEISMANNUS vim antepilepticam adſcripſerunt. Horum igitur monitis Noſter excitatus dictum ſalem variis epilepticis exhibuit, eundemque per ſuperiora et inferiora euacuare, obſeruauit. Verum nullum aegrotantium, reſpectu epilepſiae, aliquod leuamen inde accepiſſe, notat. p. 45.

In menſe Auguſto. 1759 occurrit,

3) *Obſeruatio de puella, quae, praegreſſa menſium obſtructione catalepſi et ſomno duos menſes durante correpta, pediluuiorum et frictionis mercurialis ope reſtituta fuit.* Auctore Cl. MICHEL. Puella octodecim annorum, cui ob terrorem menſtrua ceſſarunt, copioſum ſanguinem per os et nares reiicit, venaeſectione autem aliquoties inſtituta variisque remediis, nitroſis, temperantibus acidulis etc. vſurpatis, in ſtatum reducitur, qui ſanitati proximus eſſe videtur. Quatuordecim poſtea diebus praeterlapſis denuo aegrotare incipit, pauloque poſt catarrho quaſi ſuffocatiuo corripitur, ita vt ſenſibus priuata pro mor- p. 109.

tua fere habeatur ſicque in tali ſtatu relinquatur. Menſibus duobus vero praeterlapſis accidit, vt Noſtro iterum tradatur aegra, quam ſenſu motuque priuatam ſomnoque comatoſo detentam deprehendit. Faciei color viuus pulſusque naturalis reperitur, omnes vero corporis partes in eodem, in quem rediguntur, ſitu manent. Cum impoſſibile eſſet remedia propinare, Noſter pedes in aquam calidam immitti iubet; quo facto ſudor oboritur. Tribus tunc diebus praeterlapſis, nec vllo adhuc motu producto, mercurium per frictionem applicandum Noſter curat. En! dum fricatur aegra, paruum clamorem edit, ſed nullum membrum mouet. Frictionibus iſtis per aliquot dies continuatis ad quaeſtiones pauca tantum verba affirmandi et negandi reſpondere valet. Frictione vero decies ſuſcepta loqui demum incipit et extremitates mouet Die ſequenti menſtrua prorumpunt, variisque tunc remediis internis aſſumtis et pediluuiis ſaepe vſurpatis tandem ſanitatem recuperat aegra.

p.119. 5) *Obſeruatio de effectibus ſolani furioſi.* Auctore Cl. DUMOLIN. Duae puellae, altera ſeptem, altera octo annorum, poſt eſum baccarum dicti ſolani, valde furioſae euadunt, conuelluntur, mordent et dilacerant, quaecunque in manus veniunt; ani et veſicae ſphincteres laxantur et membra inferiora paralyſi corripiuntur. Noſter acceſſitus emeticum ex antimonio offert, quo aſſumto paulo poſt integrae baccae, plenae, adhuc recentes nec plane mutatae per vomitum reiiciuntur; ceſſante demum vomitorii effectu ad ſe redeunt aegrotantes, ita, vt nihil mali, a veneno relicti, deprehendi vnquam potuerit.

p.130. 7) *Obſeruatio de exfoliatione, quae poſt quinquaginta ſeptem annos contuſionem capitis ſecuta fuit.* Auctore Cl. CHEVALIER. Homo quidam, dum decimum

cimum tertium aut quartum annum agit, in terram cadit et os parietale lateris ſiniſtri, absque vlla tamen cutis laeſione externa impingit. Tumore inde enato et grauibus ſymptomatibus obortis, chirurgus acerſitur, qui, trepani applicationem neceſſariam iudicans, cutem incidit, vulnus vero linteis carptis replet et operationem ad ſequentem diem differt. Altero die apparatum tollens, nullam laeſionem in cranio deprehendit et nihil, niſi os aliqua ex parte depreſſum detegit, quod tamen breui iterum auxiliante natura priſtinum ſtatum recuperat. Chirurgus poſtea lintea carpta, ſpiritu vini imbuta, oſſi denudato applicat, aliaque digeſtiuo quodam imbuta imponit, hancque vulneris curationem aliis, artem non profitentibus, committit. Vulnere itaque non rite tractato ora eiusdem calloſa euadunt et os per plures menſes denudatum manet, nulla tamen exfoliatione ſubſequente. Duobus annis praeterlapſis vulnus demum coit et cicatrix inducitur, a quo tempore poſtea aegrotans ſanus et absque vllo incommodo ad ſexageſimum primum annum vsque immunis manet. Dicto vero anno iter pedibus faciens corpusque exagitans dolores acutiſſimos in loco, vbi cicatrix fuit, perſentit, qui eum vlterius progredi impediunt. Paulo poſt tumor valde ſenſibilis oritur, qui applicato emplaſtro de betonica poſt duos dies ſponte ſe aperit, quo facto duo oſſicula, magnitudine paruae ſquamae piſcis exeunt. Ab eo tempore autem accidit, vt quotannis vulnus bis, ter, quater et quinquies ſe aperiat, et quauis vice multae paruae ſquamae oſſeae exeant. Sic autem aegrotans per decem annos ſanus de reliquo et vegetus vixiſſe dicitur, et, dum notata haec ſunt, inter viuos et in eodem adhuc ſtatu fuiſſe videtur.

8) *Curatio vulneris, quod per ſclopetum fortius, terrae impactum, pectori inflictum fuit.* p. 136. Auctore Cl.

LAU-

LAUGIER. Notamus hic, obturamentum, quo ſclopetum infartum fuit, non ſolum integumenta et muſculum pectoralem et intercoſtalem, ſed et pleuram et pericardium perforaſſe, ita tamen, vt corde, quod pulſans oculis conſpici potuit, illaeſo, caeterum ſubſtantiam ſiniſtri lobi pulmonis profundius penetraret; ibidemque ſubſiſteret. Licet aegrotans, cui infortunium hoc contigit, multa et grauia perpeſſus, ſaepeque morti proximus fuerit, cuncta tamen ita ceſſarunt, vt, vulnere exacte clauſo et cicatrice perfecte formata, vires recuperaret, et cum ex plebis genere eſſet, duris iterum laboribus, vt antea, vacaret.

p. 140. 9) *Litterae, quas de oſſe a foemina deglutito et cum vrina eiecto ad editorem huius diarii* dedit Cl. DIONIS. Foemina oſſiculum veruecinum, duos pollices longum et tres lineas latum deglutit, neque ſtatim male ſe habet; altero die de renis ſiniſtri doloribus ſenſim ingraueſcentibus conqueritur, febre inflammatoria corripitur, vrinam rubicundam et turbidam reddit et vomitu violento atque frequenti aliisque grauioribus ſymptomatibus cruciatur. Variis remediis vſurpatis ſymptomata aliquantum remittunt, tuncque de rene ſecundum vreteris longitudinem ſenſim quidquam deſcendere, percipit. Duobus diebus praeterlapſis dolores ſubito ceſſant, aegra tranquilla fit et per quatuor horas obdormiſcit. Pauco tempore poſt ſomnum praeterlapſo, copiam vrinae cum ſtriis ſanguineis remixtae ſimulque dictum os emittit. Paulo poſt denuo aegra de pulſante et interdum lancinante dolore renis ſiniſtri et vreteris conqueritur, et poſt horas viginti quatuor vrinam cum pure albo et craſſo, et quidem per octo fere dies, emittit. Fluxu hoc ceſſante ope balſami de Copaiua priſtinam ſanitatem recuperat *).

II et

*) Licet Cl. Auctor tranſitum huius oſſis per viam, quam iſtud,

11 et 12) *Litterae*, quas exarauit Cl. THIERY, p.163. vſum pulueris, ſub nomine *Poudres d' Aix* vel *d' Aillhaud* noti, noxium exponunt et quemcunque, cui ſanitas et vita curae cordique eſt, ab vſu eiusdem dehortantur.

In *menſe ſeptembri* 1759 reperitur.

3) *Obſeruatio de effectibus Mumiae aegyptiacae.* p.224. Auctore Cl. SEVELINGES. Dictam mumiam, ad drachmam vnam pro doſi propinatam, homines, qui ab alto ceciderunt, quorum caput commotum fuit, vel qui aquae ſubmerſi fuerunt, ad vitam reuocaſſe, Noſter, ad experientiam prouocans, ſibi perſuadere, non dubitat.

6) *Commentatio de amputatione femoris in articulo.* p.240. Auctore Cl. MOUBLET. Ex duabus ſectionibus haec diſſertatio conſtat; in priori de poſſibilitate dictae amputationis egit Cl. Auctor, inque poſteriori de ipſa amputatione verba facit. Poſſibilitatem Noſter expoſiturus primo difficultates diſquirit, quae offerre ſe ſolent, hasque omnes vel a parte affecta, vel a morbis, qui eam infeſtant, vel a remediis chirurgicis prouenire, monet. Haec perpendens vlterius nunc exponit, qua ratione dictae operationis poſſibilitas ex natura partis pateat, Primo ad articulationem reſpicit, hancque in enarthroſi, omnium ſimpliciſſima, conſiſtere notat. Deinde muſculos conſiderandos offert hosque femori ſecundum longitudinem non adhaerere, eorum ſectionem nec parti truncatae, nec illis, quae eam circumambiunt, nocere, extenſionem muſculorum interrumpi, fibrarum elaſticitatem has ipſas verſus originem trahere, retractionem earum easdem a centro motus femoris remoue-

iſtud, inteſtinum rectum ad inſertionem vreteris perforando, ſibi parauit, declarare annitatur, dubium tamen eſt, num per hanc viam in veſicam peruenerit.

mouere, capſulamque ligamentoſam, quae articulum cingit, denudare, putat. Porro ad motum femoris, qui in rotatione conſiſtit, attendit, monetque hunc ſectionem partium, quae circa articulum ſunt, facilitare, cum vndique ad circulum fieret et femur verſus locum, vbi operatio inſtituitur, flecteret. Tandem et os perpendit, cumque hoc ſerra non diuidatur, operationem proinde breuiorem reddi, innuit: ſerram enim perioſteum lacerare et ſuperficiem oſſis ſani aſperam et ſpiculis plenam reddere, oſtendit. Praeterea et omnes illas noxas, quae alias ex laeſa medulla proueniunt, hic metuendas non eſſe, autumat.

p.339. Poſſibilitatem huius amputationis et ab ipſa morborum indole declarari, Noſter docet, morboſque, qui hanc operationem non differendam ſuadent, eosdem eſſe, qui eandem in aliis articulis indicant. Inprimis autem ad externas cauſas, v. g. fracturam, contuſionem etc. reſpiciendum eſſe, innuit, licet et morbos, in ipſa parte ab internis cauſis natos, interdum eam indicare, non neget; interim tamen, cum vlcera, gangraena etc. ab internis cauſis in femore producta, plerumque non niſi vniuerſa humorum maſſa infecta, in dicta parte demum appareant raroque curationem admittant, amputationem quoque et tunc demum fruſtra nec ſine damno ſuſcipi, concedit. Contra, ſi ab externis cauſis male afficiatur femur et grauia mala producantur, toti corpori et vitae nocitura, amputationem ſuſcipiendam ſuadet. Verum et in hoc caſu eandem non absque cautione inſtituendam et ad ſymptomata inprimis attendendum eſſe, praecipit. Interdum enim accidit, vt poſt operationem horrenda ſymptomata obſeruentur, quae vero non ab ipſa operatione, ſed ab iſtis malis dependent, quae corpus ante operationem infeſtarunt. In tali igitur ſtatu operationem

eo vſque differre eſſe cupit, donec grauia illa ſymptomata, vt ſpaſmi, conuulſiones, dolores, inflammationes vehementes etc. vel ſe imminuant vel ceſſent. Praeterea id ſemper perpendendum eſſe, praecipit, num corpus plus damni, quam membrum affectum expertum ſit; quo in caſu optimo cum fructu operationem differri poſſe, notat.

Pari quoque ratione et poſſibilitatem huius operationis ex applicatis auxiliis chirurgicis eluceſcere, putat. Non negat quidem, multas ſe in diſcindendis muſculis, ſiſtendo ſanguine, aperienda capſula ligamentoſa et reſcindendo ligamento interno offerre difficultates, verum ſi amputatio, relicto carnis ſegmento, *Amputation a lambeau*, inſtituatur, arteria cruralis mox poſt egreſſum ex abdomine vna cum neruo crurali ligetur et femur varia ratione moueatur, quo ligamentum orbiculare relaxetur, hincque aperiatur, dictam operationem non ſolum tuto, ſed et absque magna ſanguinis iactura et absque magno dolore inſtitui, arbitratur. p. 351.

Sectione poſteriori ipſam huius operationis praxin nunc deſcribit Noſter, et primo ſtatim ad adaptandum apparatum ante operationem reſpicit, quem ita diſponendum ſuadet, vt et celeritati operationis et commoditati medentis eodem proſpiciatur. Tandem ipſam amputandi methodum explicat, quam in tria ſtadia, tribus quippe praecipuis inſtrumentis, ſe inuicem in operatione excipientibus, diſtincta, diuidit. Sic primo ſcalpello recto, *Biſtouri droit*, vtitur, quo integumenta ad quatuor vel quinque digitos ſecundum longitudinem incidit, et ita inciſionem dilatat, vt arteriam ligare nunc poſſit. Poſthac cultro recto, *Couteau droit*, inſtructus, hunc ipſum ita dirigit, vt integumenta multumque carnis circa articulum ſeruentur, quo magnum carnis ſegmentum formetur. Tandem ſcalpellum ſemicuruum, p. 436.

Biſtouri

Biſtouri a demi-courte, adhibet, eoque ad aperiendam capſulam et diſcindenda ligamenta vtitur. Amputatione peracta et ſemore a corpore remoto vulneris curam habet, huicque ita proſpicit, vt relictum carnis ſegmentum et integumenta adducantur et ad coniunctionem apta reddantur.

p. 544. Vltimo loco deſcriptam methodum Noſter explicat eiusdemque vtilitatem exponit: praecipue autem oſtendit, quamnam vtilitatem dicta ſcalpella et culter prae aliis hic praeſtent. Deinde etiam hanc exſtirpandi methodum, vbi carnis ſegmentum relinquitur, ob id laudat, quod cicatrix minus difformis inducatur, nec periculoſa adeo ſymptomata metuenda ſint, ſuppuratio contra multo facilior et laudabilis expectari oſſisque exfoliatio praecaueri poſſit. His autem expoſitis ſub finem huius tractationis regulas praeſcribit, quas curatione abſoluta ratione aegroti, cuius corpus tam inſignem mutationem quoad ſanguinis circuitum et inde dependentes actiones ſubiit, obſeruandas eſſe, innuit.

p. 274. 9) *Particula Actorum Academiae Regiae Scientiarum Pariſienſis Menſ. Iun.* 1759. Hic de anatomia artificiali mentio facta eſt, cuius praeparatio virgini cuidam, nomine *Biheron*, adſcribitur. Ita autem in efformandis corporis humani partibus artificioſis artem atque induſtriam dictae virginis extollunt, atque deſcribunt, vt partes efformatae naturam exacte exprimant et vix a naturalibus diſtinctae eſſe dicantur. Sic cranii internam ſuperficiem, diuerſas cerebri partes, plexum choroideum, membranas, pectus et abdomen inuoluentes, aliasque partes ſcite et egregie arte efformatas eſſe, perhibent.

In Menſe Octobri 1759 deprehendit,

p. 333. 4) *Obſeruatio de corpore peregrino in vulnere quatuordecim circiter annos haerente, cum ſymptomatibus*

bus peculiaribus, Auctore Cl. COURREGEOLES. Foemina octauo atatis ſuae anno virgula ſupra orbitam oculi dextri paruum vulnus accipit, quod breui conſolidatur. Accidit vero, vt, dum prima vice grauida ſit, tumor verrucae magnitudine in dicta parte enaſcatur, qui partu enixo diſparet. Sed altera vice grauida dum euadit, idem tumor cum doloribus inſignibus redit; neutiquam ceſſans, dum foetus excuſſus fuit, dolores potius augentur, eo magis increſcentes, quo magis lacte turgent mammae, ſeſe vero imminuentes ſtatim ac tenello lac praebuit mater. Tumor tandem aliquoties lapide infernali tactus totus ſeparatur, quo diſquiſito paruulum fruſtum ligni in medio eiusdem Noſter reperit, ita diuiſum, vt furcam repraeſentaret, cuius apices pericranio infixi fuerunt; inde dolores durante contractione muſculi frontalis obortos deriuandos eſſe, Noſter colligit.

5) *Obſeruatio de vtero oſſeo facto et glandula eiusdem naturae in vagina eiusdem reperta.* Auctore Cl. DES GAUX DE FOBERT. Vterus hic, quem in cadauere foeminae ſexaginta trium annorum repererunt, octo libras cum dimidia ponderauit, totusque oſſeus factus et tenui membrana, veluti perioſteo tectus fuit, adeo durus, vt mallei ictus et cultrorum vim elideret. Vagina diſquiſita plures glandulas, earumque aliquam trium drachmarum pondere nucisque magnitudine, malleo reſiſtentem et perfecte oſſeam repererunt. Scirroſa haec concretio per triginta quinque annos in corpore latuit. p.336.

7) *Obſeruatio de hernia cum inflammatione, vomitu ſpontaneo curata.* Auctore Cl. GIGNOUX. Infans quinque annorum, hernia ſcrotali affectus longoque bracherii vſu ab ea tandem liberatus videtur. Sed accedente febre putrida verminoſa hernia cum omnibus ſignis incarcerationis, pau- p.365.

pauloque poſt inflammatione ſtipata, redit. Repoſitione fruſtra tentata, varia remedia interne et externe, omnia tamen incaſſum, adhibentur. Symptomatibus interim grauioribus copioſisque vomitibus perdurantibus, ſingultu ſuperueniente et pulſu omni quaſi momento debiliori facto, gangraenam et mortem in propinquo eſſe, Noſter autumat. At vero vndecimo die febris diſparet, tumor mollis fit, hernia ſponte in abdomen intrat et infans euadit.

p.368. 8) *Obſeruatio de fractura in media femoris parte, ſola muſculorum actione producta.* Auctore Cl. CURET. Notamus hic, hominem, cui infortunium hoc contigit, in naui detentum et tempeſtatem tunc temporis valde procelloſam fuiſſe, ita, vt ob crebriores et inexpectatos concuſſus omnes muſculi ad contrahendum illico cogerentur. Inde autem factum eſſe, vt femur ob vehementem muſculorum contractionem frangeretur, Noſter arbitratur.

p.370. 9) *Obſeruatio de fruſto carnis e trachea egreſſo.* Auctore Cl. DALBIS. Sutor, potum cantumque amans, haemoptyſi corripitur et nocte quadam immani tuſſi vexatur. Tandem fruſtum carnis exſpuit, quo reiecto tuſſis ſtatim ſedatur, ſanguinis fluxus ceſſat, et aeger noctem tranquillam tranſigit. Altero die Noſter accedens fruſtumque diſquirens, iſtud vas album, octo pollices longum, calamum ſcriptorium craſſitie aequans, ramosque, ramulis minoribus inſtructos, hinc inde emittens, deprehendit. Vaſe hoc diſciſſo eundem humorem, quem tuſſi exſpuit aeger, itidemque ſanguinem in cauitate reperit, hincque iſtud pro vaſe aereo et ſeparatione membranae internae bronchiorum habet.

In menſe Nouembri 1759 occurrit,

p.409. 3) *Obſeruatio de vomitu, qui per interualla aliquot annos durauit, cui cauſam oſſeus et exulceratus dedit*

dit pylorus. Auctore Cl. ODOTANT DESNOZ. Narratur hic, vomitum in principio adhibitis nonnullis remediis ceſſaſſe et per aliquot menſes ſiluiſſe, poſthac autem aliquoties rediiſſe, tandem vltimo anno ad mortem vsque perduraſſe. Corpore aperto pylorus in ſuperiore parte cartilagineus, in inferiore vero oſſeus in conſpectum venit, ita tamen, vt non niſi anguſtum pateret orificium, cuius diameter tres tantum lineas fuit.

4) *Obſeruatio de ſpecie quadam obſtructionis oeſophagi.* Auctore Cl. BRIEU, *filio.* Homo, qui hoc malo afflictus fuit, facile quidem fluida et alimenta mollia, ſolidiora vero non niſi potu ſimul ingeſto deglutire potuit. Malo hoc per aliquot tempus duranti tuſſis tandem et reſpirandi difficultas ſuperuenit, quibus omni die auctis tuſſi demum violenta corpus, piſi magnitudine, flauum, glanduloſum, ſemiputrefactum valdeque foetens reiecit. Quo facto ſolida ſtatim alimenta deglutire potuit; ſed febre lenta accedente ſenſim contabuit, et ſuffocatus quaſi ſubito periit. Corpore aperto in inferiori parte oeſophagi circa cardiam nonnulla tubercula inter ſe inuicem coniuncta et ſuppurata repererunt. p.413.

9) *Obſeruatio de ganglio octodecim pollicum longitudine in femore foeminae ſito et exſtirpato.* Auctore Cl. DAUCHI. Ganglion hoc, quod per viginti tres annos foeminam iam afflixit, inferiorem partem femoris totumque genu articulum occupauit, ſeque in tibiae tuberoſitate terminauit. Accidit demum, vt aegra in terram caderet et genu contra eam impingeret; inde ganglion in peius mutatum, variisque remediis fruſtra applicatis tandem bono cum ſucceſſu exſtirpatum fuit. p.451.

11) *Virtus plantae, quae a nonnullis ſibadilla Ceuadilla Mexicanorum, planta Mexicana hordeolum dicitur.* p.466.

dicitur. Auctore Cl. LOTTINGER. Semina, quae de hac planta in vſum medicum cedunt, exterius tantum, ob vim cauſticam interne nunquam, adhiberi poſſunt. Puluerem autem horum ſeminum, capiti aliisque partibus adſperſum, inſecta varii generis necare et profligare, eundemque vlceribus putridis ad abſumendam carnem fungoſam, itidemque partibus gangraena affectis applicatum eodem modo, vt mercurium ſublimatum corroſiuum, agere, Noſter perhibet.

In *Menſe Decembri* 1759 occurrit,

p.499. 2) *Obſeruatio de ſcirrho inteſtinorum inueterato, vſu belladonnae, interne ſumtae, curato.* Auctore Cl. DARLUC. Homo corpore macilento, ſtudiis vitaeque ſedentariae deditus, per quatuor fere annos dolore fixo in dextro abdominis latere, vbi colon eſt, cruciatur, ita vt iſte dolor ſemper poſt paſtum cum tenſionibus aliisque incommodis exacerbetur, neque vnquam, niſi calore lecti aut ſitu horizontali ceſſet. Praeterea et alui ſiccitate et obſtructione eiusdem laborauit. Variis igitur remediis vſurpatis malum, licet interdum ſiluerit vel et cedere viſum fuerit, ſemper tamen reuertit: inde Noſter in morbum omni attentione inquirens et abdomen tactu explorans, in colo varias glandulas ſcirrhoſas, quarum maxima ouum magnitudine aequauit, reperit; quae res Cl. Auctorem ita mouit, vt de propinatione heroicorum remediorum ſtatim cogitaret. Cum itaque Cl. LAMBERGEN obſeruatio in mentem veniret, quae quippe cancri mammarum etc. ope infuſi foliorum belladonnae curati mentionem facit, idem infuſum dicto aegro propinare ſecum conſtituit. Omni igitur cautione obſeruata dicto infuſo, per viginti duos menſes Cl. Auctoris ſuaſu aeger vtens, tandem ab iſto malo liberatus fuit.

Ante-

Antequam vero remedium hoc propinauit Noſter, ipſe ad explorandas huius plantae vires in ſe inſtituit experimenta et ſequentia annotauit. Folia belladonnae per integrum menſem omni die ſoli expoſuit, eo fine, vt viſcoſitate et odore virulento et narcotico, quem ſpargunt, liberarentur. Exſiccatorum horum foliorum ſcrupulo vni decem cyathos, (*Taſſes*) aquae adfudit, et per integram noctem ſuper cineres calidos digeſſit; aquam poſthac vix tinctam animaduertens quinque tantum cyathos adfudit, quo facto mediocriter tincta apparuit. Huius itaque infuſi ſemicyathum mane ſumſit, horaque praeterlapſa ſiccitatem vix notabilem in ore percepit, quae vero breui euanuit; altero et ſequentibus diebus integrum cyathum deglutiuit, inde ſiccitas paulo maior oeſophagum occupauit, quae ad meridiem vsque durauit. Audacior nunc factus plantam ad ebullitionem vsque decoxit et vltra cyathum huius decocti mane ſumſit; paucis momentis praeterlapſis inſignis tunc ſiccitas in ore et per totum oeſophagum oritur, lingua alba et arida fit, et, dum ſaliuam deglutire operam dat, ad palatum ſe adglutinat; porro difficulter verba proferre valet, vocemque raucam et obſcuram emittit; quocirca ad diſſipandam ſiccitatem, quae magis ac magis moleſta Noſtro euadit, potum acidum ſumit, quo dum in ore tenetur, ſiccitas minus moleſta percipitur, dum vero eundem deglutit, acrimonia pungens percipitur, qua oeſophagus excoriari quaſi videtur. Solida vero deglutire non potuit, ſicque in hoc ſtatu ad meridiem vsque ſe habuit; tuncque domum reuertens, totum corpus vacillans animaduertit, vixque pedibus inſiſtere potuit, nulla tamen vertigine percepta nec obiectis in gyrum conuerſis. Praeterea vrina penitus ſuppreſſa fuit, ita, vt eam non niſi guttatim emittere valeret; viſus etiam admodum debi- p.509.

 lis

lis euaſit, vixque litterarum notas et non niſi eminus explicare potuit. Omnia haec ſymptomata ad noctem vsque durarunt, ita tamen, vt nullum ciborum appetitum nec alimentorum conſuetorum ſaporem perciperet. Altero die infuſum in minori doſi ſumſit, inde omnia ſymptomata minus grauia oborta ſunt, praeter id, quod viſus ſolus male afficeretur; dumque poſt meridiem omnia ſymptomata ceaſſ-runt, vix ante mediam noctem litteras oculis percipere potuit. Haec itaque aeger animaduertens ipſe nunc remedii huius vires in ſe experiri cupit, inprimis cum vidiſſet, quod Cl. Auctori praeter recenſita ſymptomata nullum aliud incommodum contingeret, neque dictum remedium eum in explendo officio impediret.

p. 523. 3) *Litterae, quas de ariſta hordei per vrinam euacuata* ad Cl. VANDERMONDE dedit Cl. SUAU. Iuuenis de renum dolore conqueritur, qui remediis vſurpatis poſt ſex demum menſes ceſſat, a quo tempore autem dyſuria ſuperuenit, et vrina interdum flammea, interdum naturalis, ſemper autem cum dolore emittitur. Tandem pus cum vrina euacuatur et accidit demum, vt dictum corpus per vrethram tranſeat, quod duos digitos transuerſos longum fuit. Corpore hoc egreſſo et remediis abſtergentibus et mundificantibus iniectis priſtinam ſanitatem recuperat aeger. Rogatus poſthac, tempore meſſis aquam impuram et cum ea forte dictam ariſtam deglutiiſſe, reſpondet. Peregrinum igitur hoc corpus per inteſtinum colon ſibi viam feciſſe, itidemque per renem in peluim eiusdem tranſiiſſe et ex hac per vreterem in veſicam perueniſſe, Noſter arbitratur.

p. 529. 4) *Peculiare grauiditatis ſignum.* Auctore Cl. GODART. Foemina quauis vice, dum foemininum foetum in vtero geſſit, aluo obſtipata laborauit, dum vero maſculinum geſſit, aluum adeo lubricam habuit,

habuit, vt ſaepe bis de die eam deponeret. Foemina haec ſexies grauida facta ad ſignum hoc attendens ſemper praedixit, cuiusnam ſexus foetus in vtero lateret.

In *Tomi XII Menſe Ianuario* 1760 occurrit,

3) *Obſeruatio de ſingulari artificum morbo.* Auctore Cl. BOUCHER. Artifex, qui in acuendis forficibus robuſtis, ad tondendos pannos aptis, quotidie occupatur, tremore corporis vniuerſali corripitur, qui vſurpato puluere ex cortice peruuiano, cortice caſcarillae, croco martis aperitiuo, ſuccino praeparato et cortice cinnamomi parato ceſſat. Occaſionalem huius tremoris cauſam a circumagenda mola, quod artificis labor fuit, proueniſſe et neruorum ſyſtema aeque ac muſculos inſigniter inde commotos fuiſſe, Noſter putat. p. 20.

4) *Litterae, quas de vena Medinenſi et de vſu mercurii ſublimati corroſiui in hoc morbo ad Editorem huius diarii* dedit Cl. GALLANDAT. Vermis iſte, qui, vti conſtat, deuoluendo ſenſim educitur et magnam cautionem poſtulat, vſu mixturae SWIETENII non ſolum multo facilius ſed et in multo breuiori tempore eductus fuit, ſiquidem Noſtro contigit, dictum vermem mixtura hac vſurpata intra viginti dies educere, cum tamen absque hoc remedio plerumque viginti quinque ad quadraginta vsque dies ad educendum vermem, dimidia parte breuiorem, neceſſarii eſſent. p. 24.

7) *Curatio gangraenae abdominis.* Auctore Cl. LAUGIER. Foemina ſexaginta quatuor annorum, quae ſaepe in ſubigenda farina occupata fuit, ſuumque abdomen contra marginem mactrae indeſinenter applicuit, dolore inſigni in regione lumbari et difficultate vrinae corripitur. Variis remediis vſurpatis, nec ſtatu aegrae in melius mutato, abdomen p. 44.

inſigniter intumeſcit, tandem duae veſiculae, nucis iuglandis magnitudine, trium digitorum diſtantia ſuper regionem inguinalem oboriuntur, quibus ruptis humor foetidiſſimus effluit, quo facto abdomen aliqua ex parte detumeſcit. Sequenti die loco veſicularum cruſta et eſchara, palmae magnitudine, ſphaceli potius quam gangraenae faciem prae ſe ferens, in conſpectum venit, tam profunde ſerpens, vt panniculus adipoſus et muſculi abdominales iam corrupti appareant. Partibus mortuis hinc abſciſſis praeter ſcarificationem reliquis partibus affectis tinctura, ex myrrha, aloe et ſpiritu vini camphorato parata, applicatur, inſimulque digeſtiuum ex oleo terebinthinae, oleo hyperici ouique vitello, linteis carptis exceptum imponitur, interne vero infuſum corticis peruuiani vſurpatur; quo facto progreſſus mali ſiſtitur, et aegra ſenſim in integrum reſtituitur.

p. 54. 8) *Obſeruatio de calculo, quatuordecim vncias duasque drachmas cum dimidia ponderante; ex veſica ope ſectionis extracto.* Auctore Cl. MARTEAU DE GRANDVILLIERS. Sufficiat notaſſe, aegrotantem foeminam quadraginta annorum, calculo ex vrethra, nouem lineas inciſa, educto, intra ſex ſeptimanas reſtitutam quidem fuiſſe, ſed vrinae incontinentiam retinuiſſe.

In *menſe Februario* 1760 deprehenditur;

p.123. 4) *Obſeruatio de obſtructione alui incurabili.* Auctore Cl. LE BOEUF. Notarius regius, ſexaginta ſex annorum, vitae ſedentariae deditus, obſtructione alui laborans, remediis cunctis incaſſum tentatis, ſeptimo vel octauo morbi die moritur. Corpore aperto excreſcentiam carneam, omnem inteſtini recti cauitatem ad duodecim vel quindecim lineas replentem, firmam et compactam repererunt.

6) *Ob-*

6) *Obſeruatio de virtute radicis filicis maris, foetum ex vtero expellendi.* Auctore Cl. OLIVIER. Foeminae, quae febre putrida verminoſa laborauit, mortuumque in vtero foetum geſſit, decoctum dictae radicis tanquam anthelminticum Cl. Auctor propinauit, quo facto eodem die foetus mortuus excuſſus fuit. Hac itaque experientia AETII obſeruationem, quae hac radice foetus viuos interfici mortuosque extrudi, perhibet, confirmari putat, practicosque de radice hac grauidis caute exhibenda monet. p.129.

11) *Obſeruatio de operatione herniae inguinalis, vbi maxima omenti gangraenoſi pars reſciſſa, nec vlla ligatura in eodem facta fuit, qua peracta aeger multa ſegmenta tunicae interioris canalis inteſtinalis per aluum depoſuit.* Auctore Cl. CAMPARDON. Aeger, in quo operatio haec inſtituta fuit, ſexageſimum iam aetatis annum egit. Tumor hernioſus caput magnitudine aequauit, et licet flaccidus fuerit, facileque digitis prementibus ceſſerit, nulla tamen repoſitio locum inuenit. Tumore inciſo magnam omenti corrupti partem exſecuerunt, ita tamen, vt ligaturae applicatio impoſſibilis quidem eſſet, nulla vero humorum effuſio inde ſubſequeretur. Portione illa coli, quod in hoc ſacco in conſpectum venit, reducta, paulo poſt diarrhoea acceſſit, quae, antequam hernia incarcerata fuit, iam adfuit, ceſſans vero, ſtatim ac hernia iſta incarcerata euaſit. Quamuis aeger febre putrida ſimul correptus multa et grauia mala perpeſſus fuerit, priſtinam tamen ſanitatem recuperauit. p.142.

12) *Obſeruatio de retentione vrinae, cuius cauſa vermis villoſus fuit, quem ex vrethra viri extraxit* Cl. LEAUTAU. Aeger iſte per aliquot ſeptimanas iſchuria et dolore in regione lumbari dextri lateris laborans vltimis diebus plenariam vrinae retentio- p.151.

 nem

nem patitur. Hinc Noſter accerſitus et vrethram diſquirens obſtaculum reperit, quo extracto vermis, craſſitie calamum ſcriptorium aequans et quinque pollices longus, vndique pilis obſitus, in conſpectum venit. Hoc educto inſignis copia vrinae effluit et aeger reſtituitur.

p.155. 14) *Obſeruatio de lapſu, quem ſingulare ſymptoma ſecutum eſt.* Auctore Cl. CONTENSON. Homo viginti quatuor annorum ad viginti pedes ab alto cadit, et licet nulla pars manifeſte laeſa fuerit, male tamen inde ſe habet. Venaeſectione aliquoties inſtituta, aliisque remediis vſurpatis, tandem poſt aliquot dies in toto corpore veſiculae erumpunt, quibus apertis nihil niſi aer exit. Aeger inde ſtatim melius ſe habens, cute deſquamata, ſanitatem rurſus recuperauit.

p.167. 17) *Hiſtoria, quam cum Academia Regia Scientiarum Comes* DE TRESSAN *communicauit.* Hic deſcriptio habetur nobilis cuiusdam Poloni, nomine *Borwslaſky*, qui nanus fuit. Totum enim corpus a vertice ad plantam pedis vsque viginti octo tantum pollices longum fuit, ita tamen, vt omnes partes egregie conformatae eſſent et longitudini exacte reſponderent. Praeterea in pulchro hoc corpuſculo animam, egregiis dotibus inſtructa, reſediſſe, dicitur. Paruulus hicce homo a parentibus non mediocris ſtaturae prognatus eſt, et quatuor fratres cum ſorore congenitos habuit. Natu maximus triginta quatuor pollices longus fuit, hunc ordine ſecutus eſt is, qui hic deſcribitur, hunc tres alii exceperunt, quorum quiuis quinque pedes ſexque pollices longus fuit. Agmen demum clauſit puella, quae, dum litteris haec notata ſunt, ſextum aetatis annum egit et viginti pollices aut ad ſummum viginti vnum longa fuit. Tandem notandum eſt, nanos hos, dum in lucem prodierunt, vix corporis

huma-

humani figurae ſimiles fuiſſe. Caput enim inter humeros ſeſe abſcondit, ita, vt illi reſpectu longitudinis ei pares eſſent; quam ob rem corpus in ſuperiori parte figuram quadratam repraeſentauit; femora vero et crura ſe inuicem decuſſatim exceperunt oſſique ſacro et oſſi pubis propius admota fuerunt, ita, vt inferiorum partium oualis inde figura appareret. Totum itaque corpus informe, praeter faciem, humani nihil quidquam habuit, interim tamen ſenſim paulatimque ita euolutum, vt nihil difforme relinqueretur, e contrario omnes partes proportionatae et bene conformatae in conſpectum venirent.

In *Menſe Martio* 1760 deprehenditur,

3) *Obſeruatio de aſcite notatu digno, mira criſi curato.* Auctore Cl. MOUBLET. Foeminae aſciticae, quae multa per longum tempus perpeſſa fuit, tandem variis remediis vſurpatis ſerum non ſolum per diureſin et aluum, ſed et per ſudorem et per hunc quidem tanta copia exiit, vt lintea per diem aliquoties mutare cogeretur. Licet aegra morti ſaepe proxima et recidiua etiam bis correpta fuerit, graui tamen hoc morbo liberata perfecte conualuit. p. 198.

4) *Obſeruatio de effectibus ſalutaribus granorum ſappatille, in colica nephritica aliisque morbis.* Auctore, Cl. RANSON. Arbor, de qua fructus iſte decerpitur, vocatur ab Ill. LINNAEO *Achras* PLUMIERI. Fructuum alii pyris, alii pomis ſimiles ſunt, pulpa molli, dulci, vinoſa et refrigerante donati. In centro fructus locum occupant grana, forma pyrorum granis ſimilia, ita tamen, vt putamen, quod nucleum inueſtit, durum ſatis, fractu tamen facile deprehendatur. Haec grana drachmam vnam vel duas cum aqua ſimplici terenda eſſe, neque tamen emulſionem obtineri, Noſter perhibet. Exinde autem remedium fluidum, ſapore amaro inſtructum, obtinetur, quod omni quadriho-

drihorio ſumendum, et, ſi ob ſaporem aegris diſpliceat, ſaccharo edulcorandum, vrinae fluxum prouocare inſimulque viſcidam pituitam et ſabulum euacuare dicitur. Interdum etiam, ſi, ob debilitatem ventriculi, remedium hoc in fluida forma ingeri nequeat, idem iſtud in ſubſtantia, bene tamen contuſum et cum ſaccharo ad drachmam vnam propinatum, eundem effectum edere Noſter perhibet et nonnullis obſeruationibus confirmare annititur.

p.238. 5) *Obſeruatio de bonis effectibus ipecacuanhae in infuſo propinatae.* Auctore Cl. DEPLAIGNE. Infuſum ipecacuanhae puluerì eiusdem anteponendum eſſe et in parua doſi efficacius et absque noxa, alias a puluere metuenda, agere, Noſter obſeruatione hac probare ſtudet. Pro conſtitutione igitur aegroti, octo, decem, duodecim, immo, ſed robuſtis tantum, et viginti grana pulueris ipecacuanhae cum aquae calidae cyathis (*Taſſes*) tribus infundi et omni quadrihorio cyathum ingeri, iubet. Sic autem iſto remedio, per vomitum euacuante, in dyſenteria, vti iam conſtat, diarrhoea, nauſea et vomituritione, aſthmate humido, tuſſi, aliisque pectoris morbis, quae mala cuncta a viſcida materie proueniunt, et infantes et foeminas grauidas optimo cum ſucceſſu vti, Noſter, multiplici experientia confirmatus, aſſerit.

p.241. 6) *Obſeruatio de ſpecie quadam opiſthotoni.* Auctore Cl. DE SAINT-HERAN D'AMBON. Notamus hic, non ſolum caput verſus poſteriora, ſed et pedes et brachia reflexa fuiſſe, aegramque, quae malum hoc a perſpiratione ſuppreſſa ſibi contraxit, optimum auxilium a balneis recepiſſe.

p.245. 7) *Obſeruatio de hydrope aſcite.* Auctore Cl. LEAUTAUD. Paracentheſi quinquies inſtituta centum et quinquaginta libras aquae eduxerunt, qua educta aeger conualuit. Ex duodecim libris huius aquae

ſalem

ſalem paulo ruffeſcentem, ſaporis amari, odoris vrinoſi, ſalique polychreſto, reſpectu conſiſtentiae, ſimilem obtinuerunt.

8) *Deſcriptio nouae acus triquetrae ad perforandum hydrocephalum aptae aliisque euacuationibus reiteratis vicibus prouocandis inſeruientis.* Auctore Cl. LECAT. Acus iſta triquetra, cuius iconem adiectam hic conſpicimus, a communi in eo differt, quod cannula multo breuior ſit, et in ſuperiori parte duo circuli appoſiti deprehendantur, qui a ſe inuicem ſeiungi poſſunt, ita, vt emplaſtrum interponi commode queat. Hocce itaque inſtrumento hydrocephalum infantis trium menſium cum dimidio perforauit, ita, vt emplaſtro vndique agglutinato et acu educta, obturamento argenteo, in cannulam immiſſo, haec relinqueretur et aqua non omnis vna vice, ſed per aliquot dierum ſpatium ſenſim educeretur. Verum omni cautione adhibita infans quinto tamen poſt operationem die obiit. p.247.

11) *Obſeruatio de epiploo monſtroſo.* Auctore Cl. DIEU DONNE DUMONT, *filio.* Omentum hoc, quod in aſcitico repererunt, quatuor vel quinque digitos craſſum et corpuſculis duris pollicem craſſis, repletum fuiſſe et octo vel nouem libras ponderaſſe, dicunt. p.270.

In *Menſe Aprili* 1760 reperitur,

4) *Obſeruatio de hydrope aſcite profligato et intra anni ſpatium recurrente, tandem tartaro emetico curato.* Auctore Cl. MELUE-LATOUCHE. Variis remediis, altera vice incaſſum tentatis, tartarum emeticum ad duo grana Noſter exhibuit, idemque remedium paucos poſt dies repetiit, quo facto alui vrinaeque excretio inſigniter excitata fuit, et aeger conualuit. p.324.

6) *De-*

p.346. 6) *Deſcriptio auriculae cordis dextrae praeter naturam dilatatae.* Auctore Cl. CHEMIN. Foemina per plures annos difficultate ſpirandi et tuſſi ſicca laborauit, pulſuque intermittente et palpitatione cordis violenta et continua continuoque dolore punctorio ſub ſterno cruciata fuit. Demortuae tandem corpore diſſecto auriculam cordis dextram adeo dilatatam repererunt, vt infantis caput magnitudine aequaret.

p.348. 7) *Obſeruatio anatomica in homine inſtituta, qui vnum tantum renem vnumque vreterem habuit..* Auctore Cl. GUIGNEUX. In viri cuiusdam, per duodecim annos doloribus nephriticis vehementioribus afflicti, corpore poſt mortem diſquiſito, ren et vreter ſiniſter plane defuit, dexter e contrario tertia parte maior apparuit, tanta pelui inſtructus, vt calculum oui columbini magnitudine contineret.

p.351. 9) *Litterae, quas de caſu valde ſingulari ad Editorem huius diarii* dedit Cl. TAIGNON. Foemina ſexagenaria hernia crurali laborauit, in cuius medio paruum foramen in conſpectum venit, per quod humor ichoroſus, flaueſcens valdeque foetidus exiit. Tumore inciſo finem inteſtini, putridi iam et foeculenta materie valde dura repleti, Noſter reperit. Mirum autem fuit, foeces non ſolum per aperturam, ſed et naturali modo per aluum exiiſſe. Remediis vſurpatis et vulnere rite tractato aegra conualuit.

p.371. 12) *Litterae, quas de aduſtione vulnerum ſclopetariorum et effectu cauſticorum in cadauera ad Editorem huius diarii* dedit Cl. CHAINEBRUN. Licet plurimi chirurgorum hodie ea opinione ſint, ac ſi dicta vulnera nulla aduſtio comitetur, Noſter tamen, ad experientiam prouocans, contrariam ſententiam fouet et ſequentia perpendenda offert. 1) Omnia eiusmodi vulnera eſcharam habent, quae effectus eſt aduſtionis. 2) Vulnera, per contuſionem orta, necro-

necroſin partis adferunt, maiorem ſanguinis copiam fundunt et ſuppuratio non adeo diuturna eſt; vulnera ſclopetaria vero, cruſta obteguntur, quam natura plus minus facile ſeparat, eaque faciem eandem ac vulnera contuſa, non praebent. 3) Globuli, qui vulnera inferunt, plerumque calidi ſunt, ſi tanguntur, et per frictionem aeris tales euadunt. 4) Accidit interdum, vt exploſio globuli proxime obſeruetur, inde pulueris flamma et tormentum in partes, quae comburuntur, intrat. 5) Cum flamma eo cedat, vbi minimum eſt reſiſtentiae, tranſitum globuli per aerem neceſſario ſequi, eumque ſe inſinuare, partemque comburere oportet. Quod autem ad effectum cauſticorum e. g. lapidis cauſtici et aquae fortis attinet, Noſter veſtigia horum remediorum in cadaueribus, quae tetigit, obſeruauit, licet nulla vis in cadauera ab aliis chirurgis eis attribuatur.

In *Menſo Maio* 1760 occurrit,

5) *Obſeruatio de tumore glandulae parotidis, cuius pus in pectoris cauum ſe euacuauit.* Auctore Cl. HENRY. In diſſecando cadauere puellae duodecim annorum Noſter occupatus, ad apophyſin maſtoideam ad mediam colli partem vsque tumorem reperit, qui muſculos vicinos e loco remouit inque inferiori parte perforatus fuit; materies autem inde effluens ad latus tracheae ſibi viam fecit, ſicque in pectoris cauitatem intrauit. Mortem huius puellae puri iſti adſcribendam, hoc autem ob moram, cum tumor non inciſus eſſet, ſibi viam iſtam feciſſe, hinc in aperiendis tumoribus non diu cunctandum eſſe, monet. p.443.

7) *Obſeruatio de hydrope cerebri.* Auctore Cl. HAZON. Puer decem annorum, qui de inſigni capitis dolore a prima iam infantia conqueſtus fuit p.451.

viſu-

viſuque admodum debili laborauit, poſt mortem diſquiſitus in cerebro ad libram vnam aquae habuit.

p.453. 8) *Obſeruationes de pluribus tumoribus fungoſis aut carcinomaticis ligatura aut amputatione curatis.* Auctore Cl. PERRAULT. Ex his tantum allegamus, tumorem, qui a media occipitis parte ad quintam colli vertebram ſe extendit, feliciter exſtirpatum eſſe et viginti octo libras ponderaſſe, aegrotum autem ſanitatem recuperaſſe.

p.459. 11) *Obſeruatio de bono effectu iniectionum aquae calidae in vterum, quando partes quaedam ſecundinarum poſt partum praematurum et maturum remanſerunt.* Auctore Cl. TOUZAIN. Calidam nimirum aquam omni quadrante horae vltra trium horarum ſpatium in vterum, in quo portio ſecundinarum poſt abortum remanſit, Noſter iniecit, quo facto dicta pars exiit, dolores paulo poſt vna cum haemorrhagia ceſſarunt et aegra conualuit.

p.467. 14) *Litterae, quas de effectu plurium remediorum ad Editorem huius diarii* dedit Cl. DU-MONCHAU. Sic corticem peruuianum cum millepedibus mixtum puſtulas faciei, eundemque cum ſerpentaria virginiana, puluere de gutteta et ſale ſuccini mixtum malum hyſtericum (*Affections Vaporeuſes*) turpethum minerale cum bezoardico minerali et camphora mixtum luem veneream, et alcalia volatilia rheumatiſmum et malum iſchiaticum curaſſe, legimus.

In *Menſe Iunio*, 1760 deprehenditur,

p.506. 3) *Obſeruatio de colica verminoſa, martialium ſaliumque neutrorum ope curata.* Auctore Cl. DARLUC. Homo, qui per aliquot dies copiam fructuum acidorum ingurgitauit, colica corripitur, tandem aluum frequentius deponit et viſcidam pituitam cum materie foeculenta, vermibus copioſis remixtam euacuat. Praeter alia remedia Noſter tandem cro-

cum

cum martis antimoniatum, ſalem mirabilem GLAUBERI plantarumque ſuccum exhibet et ope horum remediorum aegrotum reſtituit.

4) *Meditationes ſuper problemate* STAHLII *vna cum multis experimentis, ſeparationi acidi vitriolici, cum aliis corporibus coniuncti inſeruientibus.* Auctore Cl. LE CHANDELIER. Dictum nimirum acidum in tartaro vitriolato, ſale mirabili GLAUBERI, vitriolo viridi, cryſtallis martis, ſale martis RIVERII, vitriolo coeruleo et albo, vitriolo argenti, vitriolo zinci, alumine, ſale iſto ſelenitico, in aqua calcis viuae recenti reperiundo, borace, ſale ſedatiuo, tartaro acido ſulphureo ipſoque ſulphure deprehendendum, ope mercurii, in ſpiritu nitri ſoluti, ſeparatum et cum mercurio coniunctum fundum petere coloremque luteum induere, idque ſignum acidi vitriolici, nunc cum mercurio coniuncti, praebere, Noſter perhibet. p. 513.

6) *Obſeruatio de exoſtoſi monſtroſa.* Auctore Cl. BONTE. Exoſtoſis haec in parte tibiae media et inferiori formata et integumentis partibusque muſculoſis tecta fuit et viginti ſeptem pollices in peripheria habuit. Materies huius tumoris in ſuperiori parte mollis et gelatinoſa, in inferiori autem adeo dura fuit, vt vix ſecari poſſet. Cauſam excreſcentiae dedit equus, qui aegrum, leuiter tamen et vix absque laeſione cutis, calcitrauit. Amputationem aeger renuens empyricis ſe tradidit, ſed malo in dies aucto Noſtrum precibus rurſus adiit, eumque rogauit, vt amputationem, quam tamen fruſtraneam nunc iudicauit Cl. Auctor, inſtitueret. Precibus Noſter commotus, dubium hoc auxilium, cum vnicum eſſet, adhibuit et feliciter quidem pedem exſtirpauit, ſed nono poſt operationem die accedente aeger obiit. p. 531.

p. 537. 7) *Deſcriptio operationis notatu dignae in infante trium fere annorum ſuſceptae.* Auctore Cl. GOSMOND. Tumor nimirum exſectus fuit, qui originem in ipſa orbita lateris ſiniſtri duxit, totumque oculi bulbum corrupit, ita, vt iſte inſigniter tumefactus vna cum tumore ex orbita propenderet totamque faciem in ſiniſtro latere occuparet. Operationem Noſter inſtituens omne id, quod in orbita continebatur, exſcidit, ita tamen, vt palpebrae illaeſae manerent. Operatione, duas minutias durante et feliciter peracta, vulneris curam habuit et poſt ſex ſeptimanas ad finem perduxit. Tumorem in adiecta icone repraeſentatum deprehendimus.

X.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER etc. Piſcium Bauarico - Ratisbonenſium Pentas. Cum tabulis IV aeri inciſis, icones coloribus ſuis diſtinctas exhibentibus. Ratisbonae MDCCLXI. 4to pl. 12.

Secundum ea, quae Cl. SCHAEFFERUS de tradenda ichthyologia ceperat conſilia *), ipſe iam exemplis quibusdam illuſtrare adnititur, quantum interſit in determinandis corporum naturalium generibus ſpeciebusque, completa et abſoluta deſcriptione vti. Propoſuit itaque ſibi variis faſciculis vel partibus quinos ſemper deſcribere piſces, qui et adfinitate inter ſe iunguntur, et vel Danubium vel Nabim et Reginum, fluuios Ratisbonae vicinos, incolunt. Eliget autem ex his, qui et accuratiori deſcriptione indigent, et viuis pingi merentur coloribus, nec admittet,

*) Vid. Comment. Noſtr. Vol. X. P. III. p. 543.

tet, niſi a ſe ipſo ſtudioſius diſquiſitos. Minime tamen aliorum negliget deſcriptiones, quin vel retinendo vel emendando ſuas faciet, icones ſemper, quantum fieri poteſt, accuratas additurus, quibus, quae commode verbis exprimi nequeunt, ſuppleantur. Norma, quam ſingula pentade ſequi animus eſt, erit ſequens, primo ſinguli piſcis deſcriptio peculiari exponetur capite, ſequenti differentiae et conuenientiae partium tradentur, quae in illis piſcibus occurrunt, vltimo tandem obſeruationes aut experimenta ichthyologica proponentur. Prius autem ad ipſam Cl. Auctor piſcium explicationem quam deuenit, vocum quarundam technicarum definitiones praemittit, ex ARTEDO mutuatas, ad intelligendas vero piſcium deſcriptiones maxime neceſſarias.

Sequuturi nos Cl. Auctoris veſtigia, de quinque in hac pentade propoſitis agemus piſcibus. Pertinent illi ad Percarum genus. Deſcribitur itaque *Perca vulgaris*, *Burſtel* Bauarorum, capite primo, *cernua* ſeu *Perca fluuiatilis minor*, *Schroll*, *Pfaffenlaus* Bauarorum, capite ſecundo, *Schraitſer* Ratisbonenſium, capite tertio, *Aſperulus*, *Zindel* Ratisbonenſium, capite quarto, *Aſper verus*, *Streber* Ratisbonenſium, capite quinto, ſexto conuenientiae et diſcrepantiae declarantur, tandemque ſeptimo obſeruationes adduntur. Nos, quum eas accuratas admodum deſcriptiones totius piſcis, ſingularumque eorum partium ſigillatim repetere nequeamus, prioris tamen capitis, quo praeſtantia ſolertiae, a Cl. Auctore adhibitae, eo magis elucefcat, ideam cum lectoribus communicabimus, reliqua deinceps adiuncturi.

Percae itaque vulgaris definitiones ex WILLUGHBEIO, ARTEDO, KLEINIO atque LINNAEO exhibentur, denominatio Bauarica diſquiri- p. 1.

 tur,

tur, et his plenior ſubiungitur definitio ſeu deſcriptio: ex qua *Perca eſt piſcis quodammodo cypriniformis, a capite ad caudam, tam ſuperius ſeu dorſo, quam inferius ſeu ventre, ita arcuatus ſeu conuexus, vt arcuum pars concaua altera alteram reſpiciat, hinc medio altiſſimus, lateribus dorſo et ventre quidem compreſſus, neutiquam tamen planus, ſed medio paululum conuexus et craſſus, caput vero et caudam verſus decliuior et magis gracileſcens, pinnis, cauda non exemta, ſi dorſalem cum* KLEINIO *unicam aeſtimas,* heptapterygius, *ſi cum* LINNAEO *et* ARTEDO *eam diſtinctam iudices,* octopterygius, *capitis parua parte excepta, ſquamoſus, aſper et quodam modo pungens: praecipue* vero lineis aliquot latis, ſeu zonis, recta transuerſis et nigris, *vt nota characteriſtica, ornatus.* Partes poſt modum ſingulae ſtudioſiſſime conſiderantur, capitis forma quoad omnia latera diſquiritur, ſuperficies capitis in tres regiones diſtribuitur, quarum prima a capitis baſi ad oculorum finem, altera ad nares procedit, tertia cum maxillis deſinit. Roſtrum porro, os, rictus, labia, mandibulae, nares, oculi inueſtigantur. In operculis branchiarum, ad capitis latera, duas laminas inuenit Noſter, *anteriorem,* mollem, carneam, ſquamoſam, *poſteriorem* oſſeam; vtraque tamen intus concaua, argento quaſi obducta conſpicitur, membrana branchioſtega, operculis
p. 10. adnata, ſeptem oſſicula continet. A capite ad corpus procedit diſquiſitio, ſub quo vocabulo omnis piſcis, excepto capite et pinnis intelligitur. Illud capite duplo longius eſt, cathetoplateum, ſeu altitudo latitudinem ſuperat. Aperturae branchiarum, in perca maximae, tribus lamellis cuſtodiuntur, quas Cl. Auctor *poſtbranchiales* vocat. Dorſi figura conuexa, adſurgens, verſus finem planior fit, ſulcus autem per illud decurrit, in quo pinna reconditur: ſingularem merentur attentionem lineae latiuſculae, ſeu

ſeu zonae, tranſuerſales nigrae, numero diuerſae; aliae ex his maiores euidentioresque ſunt, ſex ad nouem vsque, non nunquam maculas tantum referunt. A latere vtrinque dorſo quam ventri proprior linea decurrit, imbricata, anterius poſteriusque orificio inſtructa, ſquamae, quae totum piſcem, excepta parua capitis parte, tegunt, medio corpore maximae ſunt, imbricatae, poſteriore loco denticulis exaſperatae, qui retrorſum caudam verſus reſpiciunt, quare ſi manum caudam verſus ducimus nullam, caput verſus pungentem aſperitatem ſentimus. Harum conuenientias atque diſcrepantias accurate deſcribit Noſter, ſingularique tabula delineari curauit. Pinnae ſex vel, ſi dorſalis diſtincta eſt, ſeptem numerantur: nempe vna vel duae dorſales, duae pectorales, duae ventrales, vna ad anum, vna caudae. Dorſalis nempe ex aculeata priore et inermi poſteriore parte conſtat, eaque propter aliquando diuiſa eſt, aliquando vtraque pars confluit. Oſſicula harum pinnarum, quoad omnes conditiones accurate deſcribuntur. p. 16.

Ad interiora deinde progreditur perluſtranda Cl. Auctor, et piſci, vt homini, tres tribuit cauitates. Suprema caput eſt, in qua conſiderantur dentes, vtrique maxillae, palato et fauci infixi. Hi in areolis continentur, conferti, innumeri fere, minutiſſimi, intus recurui, tranſparentes. Lingua glabra, alba, ſplendens, cartilaginea eſt: branchiae quatuor vtrinque, in concaua parte pectinatae, in conuexa tuberculatae, ſuperioribus a latere oſſicula ſtyliformia inſunt. In peculiari oſſea capſula duo oſſicula auditus continentur, hinc conuexa, illinc concaua, margine ſerrata. Media cauitas ſeu pectus conicum eſt, diaphragmate ab imo ventre diſtinctum, vertebris, coſtis ſternoque comprehenſum. Pleura argentea eſt, diaphragma oblique p. 24. p. 29.

 poſi-

poſitum, anterius altius, poſterius decliue, pericardium amplum laxe ambit cor, quod perpendiculare, vnicum ventriculum habet, vnicamque auriculam, aorta, quae ex ſuperiore extremitate exit, alba, per ginglymum cordi dicitur adhaerere. Ima cauitas vel abdomen, inuerſe conicum eſt, peritonaeo, itidem argenteo obducitur. In eo occurrit hepar magnum, rubicundum, trilobum, cui ineſt cyſtis fellea, ſphaerica, maxime amara bile repleta. Ventriculus varium ſitum recipit, ſaepe cylindricus eſt, fundo rotundo, obſcuri coloris vel pallide rubicundus, intus rugoſus, ex eius medio oblique dextrorſum pylorus adſcendit, tribusque inſtruitur appendicibus coecis, inteſtinis anguſtioribus, ab hoc inteſtinum continuatur, variisque factis flexubus ad anum finitur, inter quos flexus lien ponitur, atro rubens. Ouarium in feminis ſimplex, inuerſe conicum, per mediam partem ſulcatum, in abdomine deſcendit, innumera ouula continet, ſphaerica, quorum 9752 numerauit Cl. Auctor. Veſicula vero ſeminalis, eundem in maribus occupans locum, duplicata eſt, ſed diuerſae plerumque magnitudinis in alterutro latere, lacteo humore plena. Veſicula aerea, in vtroque ſexu, ſimplex per totum abdomen expanditur, ductum emittit pneumaticum, qui oeſophagum ingreditur: veſica tandem vrinaria, in infimo abdomine ſita, ſi repleta eſt, tuberculata apparet, ſi euacuata, rugoſa fit, vrinam glutinoſam et viſcidam, albam, continet, ad orificium valuula appoſita eſt, quare vrina difficulter exprimitur. Renes ab inferiore parte veſicae aereae ſiti, totius abdominis longitudinem habent. Coſtae vtrinque nouemdecim, vertebrae triginta nouem ſunt. Additur tandem omnium partium menſura.

Haec autem norma eſt, quam in reliquis quoque capitibus ſeruauit Cl. Auctor, eo magis commen-

mendanda, quod et completam oſtendat deſcriptionem et notas ſuggerat, ex quibus certo corpus quoddam diſtinctum poſſit dignoſci.

Cernua ſeu perca fluuiatilis minor, a LINNAEO, cui *perca pinnis dorſalibus vnitis, radiis* 27, *ſpinis* 15, *cauda bifida*, dicitur, aliisque ad percam refertur, a KLEINIO vero percis nominatur, parum a percae ſtructura recedit. Perca vulgari minor eſt et zonis nigreſcentibus caret: corpus ſupra et intra lineam lateralem flaui, aurei vel argentei coloris eſt, intermixtis maculis fuſco viridi coeruleis. Lamellae poſtbranchiales denticulatae inueniuntur. Squamae rigidae ſunt, verſus caput incuruatae. Pinnae maculis fuſcis inſignitae. Pinna dorſi vnica eſt. Intus in peritonaeo nigra puncta, in pyloro appendices curtae et craſſae, ouarium duplex et veſica aerea punctis nigris obſita deprehenſa fuit, vertebrarum numerus ad triginta quinque, coſtarum ad quindecim accedit. p. 37.

Schraitſer eſt LINNAEO *perca pinnis dorſalibus vnitis, lineis corporis nigris*, KLEINIO percis vocatur, a cauda caput verſus aſper inuenitur, tribusque ſeu quatuor lineis longitudinalibus nigris interdiſtinguitur. Corpus anguillae formam habet. Reliquas notas hic praeterimus. p. 48.

Aſperulus, *zindel Ratisbonenſium*, dicitur LINNAEO *perca pinnis dorſalibus diſtinctis, ſecundae radiis* 13. Totus fere ſquamoſus eſt, et quinque zonis, diuerſae figurae, nigricantibus inſtruitur, acanthopterygius, caput corpore fere triplo breuius eſt. Squamae poſteriore ſua parte denticulis aſperae inueniuntur, pinnae vero dorſales diſtinctae ſunt, pinna caudae leuiter bifurcata. Reliqua cum perca fere conueniunt. p. 58.

Aſper verus, ſtreber Ratisbonenſium. Huius nemo mentionem fecit auctorum, qui de piſcibus expoſue- p. 69.

poſuerunt, ad percas tamen certe pertinet. Eſt piſcis oblongus, teres, anguilliformis, quodammodo quadratus et difformis, caput corpore quadruplo et vltra breuius, corpus vel flaueſcentis, vel albeſcentis aut fuſci coloris, zonis quinque maioribus, conſpicuis, badiis, ſaepe nigricantibus diſtinguitur. Pinnas octo habet, duas dorſi, totidem pectoris, et ventris, vnam ani, vnamque caudae. Dorſi pinnae diſtinctae inueniuntur, prima aculeata, altera inermis eſt, pectorales truncatae, reliqua momenta cum priore conueniunt.

p. 74. De conuenientiis et diſcrepantiis horum piſcium, capite ſexto expoſitis, eam quidem ob rationem plura non adiungimus, quod illae ex prioribus capitibus collectae, in tabula concordantia vel diuerſa momenta ſic exponunt, vt in ſex diſtinctis lineis ea proponant, quae vno quaſi obtutu ſunt intelligenda. Prima ex his lineis partem notat, v. c. caput, roſtrum, os cet. reliquae quinque ſub nomine piſcis notas continent partium ſingulares.

p. 76. Vltimum et ſeptimum caput ex praeſcripto a Cl. Auctore ordine obſeruationes et experientias ichthyologicas tradit, quae vero eo redeunt, vt nullum fere corpus naturale pluribus varietatibus indiuiduorum obnoxium eſſe adſerat, quam piſces. Menſuram enim, coloremque variare experientia docet, hinc iconibus, coloribus diſtinctis, melius illuſtrari credit. Piſces audire coniicit ex perpetua oſſiculorum auditus praeſentia, eaque inueniendi methodum tradit. Oculi nudi non ſunt, ſed cute tecti. Ouorum numerum in ouario pondere determinauit. Piſces morbis affici obſeruauit, hepar exulceratum inuenit; oua tandem duobus ordinibus ex ani foramine priore exire vidit. Spem factam a Cl. Auctore vlteriorum deſcriptionum obſeruationumque, vt proxime expleat, maximopere optamus.

XI. IA-

XI.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFERI etc. Botanica expeditior. Genera plantarum in tabulis ſexualibus et vniuerſalibus aeri inciſis exhibens. Ratisbonae, typis E. A. Weiſſii, 1760. 8 mai. p. 338. ſine indice.

Indicamus hunc, labore admodum multo compoſitum, librum Cl. SCHAEFFERI, cuius ſumma capita alio iam tempore tetigimus *), eo lubentius, quo magis exoptamus, vt haec doctrina botanica, copioſiſſimis naturae theſauris referta, diſcentibus facilis reddatur. Nuncupauit illum ſereniſſimo, qui Daniae ſceptra tenet, regi, cuius non in litteras merita tantum omnes boni admirantur, ſed honores etiam in ſe collatos ſuſpicit Cl. Auctor.

Omnem vero operam tribus abſoluit partibus Noſter, quarum *prima* tabulas ſexuales exhibet, ſeu ſyſtema Linnaeanum. *Secunda* tabulas vniuerſales ſiſtit, ſeu omnes fructificationis partes ſecundum ſyſtema Riuino - Tournefortianum. *Tertia* Synonymiam generum plantarum tradit. Hanc excipit Index generalis. Duae priores aeneis typis inciſae ſunt, dolemus tantum ob concinniorem tabularum compoſitionem, Cl. Auctorem fuiſſe coactum, minoribus vti characteribus, quorum diſquiſitio iis, quibus oculorum acies hebetior eſt, permoleſta euadit, immo iunioribus ob ſcribendi compendia paulum difficilis eſt, nec non ob impenſarum magnitudinem pretio veniunt, quod ab eorum vſu multos arcet, et communi quodam modo obſtat vtilitati.

Prima pars, praemiſſa claui ſyſtematis Linnaeani, ſingulae claſſis ſpecialem tabulam proponit. Harum

*) Vid. Comment. Noſtr. Vol. VIII. P. IV. p. 643.

rum quaeque in ſeptem loculis, per lineas diſtinctis, ſequentia offert: *Prima* linea exponit nomina generica, quae quidem ex petalorum numero ſibi ſubordinantur, *altera* calycem deſcribit, *tertia* corollam, *quarta* ſtigmata, *quinta* pericarpium, *ſexta* ſemina, *ſeptima* tandem tabularum vniuerſalium eum denotat numerum, qui vberiorem explicationem addit. Sed, quum Cl. Auctori ſerius, quam optauerat, Ill. LINNAEI noua ſyſtematis naturae editio in manus venerat, in addendis non ſolum omiſſa genera adpoſuit, ſed etiam in tabulis, iam inciſis, addito generis numero curatius locum, in quem ea inſeri debeant, adnotauit.

Secunda vniuerſalium tabularum pars iterum clauem ſyſtematis Riuino-Tournefortiani delineat, ſimulque coniunctam obſeruamus Cl. LUDWIGII Noſtri ſyſtematicam diſpoſitionem. Singula claſſis tot tabulas habet, quot generum, huc pertinentium, numerus requirit, et in tredecim loculos per lineas diſpeſcitur. *Prima*, numerum nomenque generis habet, *ſecunda* calycem, *tertia* corollam, *quarta* et *quinta* ſtaminum tum filamenta, tum antheras, *ſexta* et *ſeptima* cum *octaua* piſtillum, et quidem ouarium, ſtylum, ſtigma ſeparatim deſcribit, *nona* pericarpium, *decima* ſemina, *vndecima* ſexum, (qui tamen inter ſtamina et piſtilla iam indicatur), *duodecima* varia tradit, ſcilicet patriam, ſi opus fuit, foliorum ſingularia momenta, creſcendi rationem et ſimilia, *decima tertia* tandem numerum, ſub quo in indice ſynonymorum planta occurrit, oſtendit. Noua denuo genera, quae poſt inceptum laborem fuerunt detecta, eodem modo recenſita, inter addenda ſingularibus in tabulis occurrunt.

Tertia tandem pars, plantarum Synonyma exponens, typis typographi expreſſa, ſecundum litterarum ſeriem ſeu alphabetum diſponitur. In hoc

itaque

itaque praeter nomen genericum, LINNAEI genera, ſpecies et ſyſtema, deinde recentiorum ſcripta citantur, etiam talia, in quibus icones plantarum extant, tandem autem ſynonyma eorum auctorum, potiſſimum ſyſtematicorum adponuntur. Hinc inde obſeruationes adduntur, quibus rationes redduntur, quare alii genera diuerſa eſſe voluerint, et nomen, quibus tale datum eſt, germanicum adiicitur. Omnia tandem haec nomina in generali iterum indice occurrunt, additis numeris, ſecundum quos in ſingula parte poſſunt inueniri.

XII.

Medical Commentaries Part. I. containing a plain and direct answer to Profeſſor MONRO Iun. Interſperſed with remarks on the ſtructure, functions and diſeaſes of ſeveral parts of the human body. By WILLIAM HUNTER M. D. London. Printed by A. Hamilton 1762. 4 mai. pl. 15. tab. aen. 4.

h. e.

Commentariotum medicorum P. I. quibus continetur ſolers reſponſio ad Prof. MONRO Iun. Intermiſcentur obſeruationes de ſtructura, functionibus et morbis nonnullarum partium corporis humani. Auctore Cl. WILH. HUNTER. M. D.

Quum Cl. Auctor, cuius merita in anatomen variis diſquiſitionibus illuſtria redduntur, penes ſe conſtituiſſet, obſeruationes, ad anatomen, chirurgiam

giam et artem obſtetriciam pertinentes, cum aliis communicare, commentariorum nomen impoſuit huic fini deſtinato operi, cuius nunc primae partis ſumma capita ſumus deſcripturi. Altera, quae proxime prodibit, vteri grauidi hiſtoriam tradet, atque figuras proponet.

Reuocare ſibi in memoriam debent lectores, exortam fuiſſe Cl. HUNTERUM inter atque Cl. ALEXANDR. MONRO Iun. de teſtium vaſis, et de origine vaſorum lymphaticorum controuerſiam, quae in ſui defenſionem ea propter ſcripſerit MONRO, de iis iam alio tempore expoſuimus *). Suam itaque cauſam tuiturus Cl. HUNTERUS, in his commentariis candide expoſuit, quae huc facere videbantur.

p. 1. Quare capite primo, quod de iniectiooe teſtis inſcribitur, et primum controuerſiae momentum concernit, Noſter ſatisfacturus deſiderio MONROI, variorum teſtimonia adfert, ex quibus pateat, ſe iam anno 1752 teſticuli vaſa atque epididymidem mercurio repleuiſſe, in eoque opere ſe fratris ſui auxilio adiutum fuiſſe adſerit, et litteras ea propter ad ſe datas eorum, qui eo tempore oculis haec vſurpauerint ſuis, impreſſas addit.

p. 4. Altero capite, de origine et vſu lymphaticorum vaſorum agitur. Illud longius quidem, conquiſitis tamen auditorum ſuorum teſtimoniis, quae cuncta ſtudioſe repetuntur, ſatagere annititur Cl. Auctor, ſe anno 1746 iamiam credidiſſe, haec vaſa abſorbentia eſſe, nec ex arteriis lymphaticis prouenire, ſed ex contextu naſci celluloſo, iisdemque comprobat, quotannis hanc theoriam propoſuiſſe atque multoties repetitis tentaminibus ornaſſe magis, vt ea propter Cl. MONROI obiectio, quaſi talia non inſtituiſſet experimenta, falſa ſit.

Quare

*) Vid. Comment. Noſtr. Vol. VIII. P. III. p. 415.

Quare nunc capite tertio, hiſtoriam ſeu ſtatum controuerſiae exponens Cl. HUNTERUS praeter alia, ex litteris Cl. IOSEPHI BLACK, ad ſe datis, potiſſimum confirmat, eo iam tempore, quo theſin ſuam, nondum editam, in manu ſcripto, vt vocant, amicus MONRO, communicauerit BLACKIO, hunc illum monuiſſe de inuento HUNTERI, neque tamen hunc illud curaſſe, et anno ſequenti demum ſuum librum edidiſſe, immo in reditu Berolino Londinum, MONROUM illud tempus elegiſſe, HUNTERUM viſiendi, quo ſciret, eum domi, ob habendas praelectiones eſſe non poſſe. Hinc autem nullatenus confirmari, veram, quaſi nil de inuentis reſciuiſſet MONROUS, ſuppoſitionem eſſe. p. 18.

Id quod vlterius capite quarto, quo variis accuſationibus ſupra citati Cl. MONROI libri reſpondet, adſeuerat, de quo tamen nil monemus, quod variae dictiones aduerſarii refutentur, Cl. Auctor vero ſe omnino talia tentamina feciſſe, quae ipſi negantur, probet, necnon Cl. MONROUM tempus, quo ſe primam inuentionem feciſſe arguit, non determinaſſe, iudicet. p. 28.

Lymphatica porro vaſa abſorbentia in corpore humano ſola eſſe adfirmauerat Cl. HUNTERUS, quae pariter ſententia a MONROO impugnata fuit, huic itaque defendendae deſtinatur caput quintum, quod de *abſorptione per venas* inſcribitur. Hanc primo quidem ſe abſolute nunquam negaſſe dicit, notas enim, in *Critical Review* ſe non conſcripſiſſe, deinde de illa venarum rubrarum actione tantum ſubdubitaſſe. Adducit itaque argumenta, ad tranſudationem humorum per vaſorum parietes et abſorptionem, facientia: in anaſarca per arterias fluida in contextum celluloſum non inſtillari, ea propter probabile videri, quod in iniectionibus anatomicis vaſcula exhalantia non demonſtrari queaut, melius haec phaenomena per tranſudationem, p. 38.

tionem explicari, ſubtiles enim humores, varii generis adhibitos, tranſire, neque coloratos, vtpote craſſiores, membranam cellularem non protinus, ſed ſenſim in inie&tione et poſt repleri: aquam, immo rubicundum ſanguinem in mortuo per omnia vaſcula et membranas transmitti: eſſe coloratum etiam humorem tranſudantem, nimirum bilem, quae vicinas partes ſuo tingat colore: in viuo autem corpore ſanguinem tranſudare non poſſe, ob fibrarum tenſionem et firmitatem, atque ſanguinis naturam, glutinoſam et ob aequalem mixtionem coagulantem. His modis humores, in interſtitiis contentos, oriri, reabſorptionem vero per ſyſtema aliud, lymphaticorum ſcilicet vaſorum, fieri, quo etiam lactea pertineant. De venis inteſtinorum tamen oriebatur dubitatio, num illae ex inteſtinis reſorbeant, licet autem id ex variis ſe concluſiſſe Cl. Auctor ſtatuat tentaminibus, experimenta tamen, a fratre ſuo ſtudioſe inſtituta, enarrat, quae in viuis animalibus, cane, ouibus et aſino capta ſunt. Hic in viui aperti ani-
p. 42. malis abdomine arteriam et venam meſaraicam, deinde aliquam inteſtini tenuis partem ligatura conſtrinxit, poſt per arte factam aperturam, mediante infundibulo lac calidum infudit, ex venis autem punctura ſanguinem euacuauit. Vidit autem vaſa lactea nunc magis lacte repleri, tum ea, quae iam albidum colorem continebant, tum ea, quae tranſparentem demum ſuccum vehebant: nihil vero in venas tranſiit, id quod pariter factum non eſt, dum inteſtina in abdomen remittebantur, quo calore fouerentur naturali. Idem euentus, ſi ligatura venis non iniiciatur, nec non dum preſſione vrgebatur lac in inteſtinis ad venas. Liquor, colore indigo imbutus, ad vaſa lactea ex inteſtinis deductus eſt, nec in venas; ſanguis etiam, ex illis venis miſſus, quieſcensque, ſerum excolor dedit. Ex arteria ad venas inie-

inieƈtum lac colorem non mutauit, nec ad inteſtina per hanc quidquam deuenit, neque vena repleta, ligatis antea communicantibus ramis, magis turguit. Poſt autem in mortuo animali flatum ex vena ad inteſtinum vrgere potuit. In alio ſolutio moſchi in aqua calida in vaſis laƈteis percepta eſt, nihil in venoſo ſanguine. Haec eſt ſumma experimentorum, ex quibus elicitur, venas rubras in corpore humano non abſorbere. Obieƈtionem vulgo adſumtam, de defeƈtu vaſorum laƈteorum lymphaticorumque in ouiparis, non omni exceptione maiorem eſſe, adſumit, neque in his abſorptionem per venas comprobatam, neque in placenta vterina, ob vaſa lymphatica non viſa, eorum abſentiam certam reddi, nullo tandem experimento declarari, per venas expelli aut exſudare inieƈtos humores per corporis ſuperficiem, immo male concludi ad communicationem naturalem fluidorum in canalibus, per quos arte illa excitari poteſt, ſiquidem tunc facilis deſtruƈtio fieri poſſit. p. 46.

Sed ad alia progreditur Cl. Auƈtor in ſexto capite de vaſis cartilaginum, et duƈtibus glandularum lacrymalium exponens. Vbi candide primo errorem a ſe commiſſum profitetur atque emendat, et vaſa, quae olim inter cartilaginem et os circa articulos decurrere crediderat, nunc ad cruſtas articulares non deuenire concedit, ſed in nondum perfeƈte formatis oſſibus his immediate ſubieƈta eſſe. Deinde vero ſe glandulae lacrymalis duƈtus per immiſſas ſetas iam 1747 demonſtraſſe, excitatis etiam teſtibus adfirmat, miratus Cl. MONROUM, vna vice tot nouas inuentiones facere potuiſſe. p. 53.

Porro cum patre MONROO, quem honorifice nominat, ipſi res eſt, quantum in defendendo occupatus fuit filio, capite ſeptimo. Fecerat id in *Critical Review* menſe Nouembri 1757; ad propoſita itaque ibidem momenta varia ſic reſpondet Noſter, vt exponat primo, p. 56.

quare

quare ſua prius ac alii inuenta non expoſuerit, deinde quatenus ius inuentionis competat illi, qui prius rem declarauerit, et tandem in quantum ipſi poſſit imputari, HUNTERO purpetuas eſſe cum POTTIO, HALLERO, ALBINO, aliisque controuerſias. Vtut autem longe abſimus, vt aliorum diſceptationibus nos immiſceamus, in primis ſi eos attineant viros tantum, inter quos diſſenſus eſt, gratias tamen MONROO Sen. habemus, quod occaſio data fuerit Cl. HUNTERO, exponendi, vt videbit lector, obſeruationes aliquas proficuas.

Tardiorem autem nouarum obſeruationum explicationem neceſſariam iudicauit Noſter, quo eo meliori et acriori cum iudicio cuncta perſpicere aliorumque auctorum ſcripta perquirere poſſit, neque in errorem incidat, veritatem quaerendo. De vaſis lymphaticis, tanquam abſorbentibus, vtitur iam adductis argumentis, deinde inter alia caſum addit, quo haec theoria confirmetur.
p. 58. In homine quadraginta annorum glandulae inguinales ſine cauſa manifeſta intumuerunt, tandem ruptis integumentis per increſcentem tumorem aquae tenuis facta eſt effuſio, quae ſenſim imminuta ceſſauit iterum, vulneris labia vero et ambitus tunc oedemate inflabantur, totaque extremitas inferior anaſarca replebatur. Quum vaſorum lymphaticorum ad glandulas, quae obſtructae erant, liquor deuenire nou poſſet, ex vulnere exiit, liberatis viis priſtinum ingreſſus eſt tramitem, et ſex ſeptimanarum ſpatio praeterlapſo euaneſcente tumore conualuit aeger. Fortuitos itaque caſus opportune aliquando ſuſpicionem veritatis adſtruere iudicat Noſter, atque hac occaſione in ſubiecta quadam nota de luxationibus nouam hypotheſin proponit, qua in dislocatione articuli ligamenta non extendi, ſed capſulare dilacerari credit. Hinc repoſitionis difficultatem nec a muſculo-

rum vi, nec ab inſpiſſato liquore articulari, quem vulgo ſynouiam vocant, ſed a dilacerationis ratione prouenire, hanc vero opinionem a ſuis diſcipulis fuiſſe poſtea confirmatam.

Quod autem ad ius inuentionem ſibi tribuendi attinet, tale ſibi ex auctoritate publica non conſtare quidem adfirmat, iniuriam tamen fieri vero auctori, aeque ac ſibi, dum controuerſias cum claris viris ſe iniiſſe inculpatur.

Ad auertendam hanc ſibi illatam culpam capite octauo de inuentione membranae pupillaris et inſenſibilitate tendinum diſſerit. Dictae membranae inuentio prima, quae deinde a Cll. WACHENDORFIO, HALLERO atque ALBINO facta eſt, debetur D. S--s, quem diſtinctius non nominat Cl. Auctor, a quo tamen elegantiſſimas praeparationes atque delineationes vidit. Hac occaſione vero notat, ſe in homine aeque ac brutis animantibus magnam inter tunicam lentis cryſtallinae atque pupillarem conuenientiam obſeruaſſe, neque facile in foetu alteram iniectione vaſorum conſpicuam reddi, quin altera itidem prodeat in conſpectum. De vaſis hiſce lentis cryſtallinae notat, ea non ad maximum circulum lentis tantum accedere, ſed ad anteriorem quoque decurrere ſuperficiem illius, et ab hac ad membranam pupillarem dirigi, praeter haec vaſcula tamen aliqua ab iride ad illam membranam accedere. Hanc eſſe tenuem vaſcularem, rotundam, in poſteriori camera humoris aquei poſitam, ab angulo cryſtallinae lentis ad angulum pupillae pertingentem. Ob hanc autem rem nunquam cum ALBINO ſe diſputaſſe conſtat. Porro perioſtii, tendinum, ligamentorum, durae matris inſenſibilitatem iam 1758 in praelectionibus ſuis ſe propoſuiſſe, ſcribit, et additis ex manu ſcripto obſeruationibus comprobat: ſiquidem hae partes ſibi ſint natura ſimillimae, et Cl. RANBY adductum exem-

p. 62.

exemplum idem notet, qui in viuo ſuo corpore flexores digitorum nil ſentire percepit. Praeterimus reliqua. Ill. HALLERI enim demum 1753 opinionem reſciuit, a quo in eo tantum diſſentit, vt vulnera ligamentorum in articulis ob ſymptomata omnino grauia eſſe arbitretur.

p. 70. Tandem, quatenus cum Cl. POTTIO *) ipſi diſceptationem intercesſiſſe dici queat, in nono disquirit capite, quod de hernia agit, quatenus illa cum teſticulo communi comprehendatur ſacculo. Cl. SHARP 1748 in herniotome obſeruarat, hoc fuiſſe factum, quod, quum vix videretur Cl. HUNTERO poſſibile ſic contigiſſe, petiit ab eo, vt data occaſione ſtudioſius inquireret, hac ſeſe offerente in infante, duplicata hernia adfecto, in dextro latere communi ſacco herniam cum teſte incluſam vidit, in altero non aeque. Hanc adoptauit animaduerſionem in ſua ſcripta Cl. SHARP, et accepit a Noſtro Cl. CHESELDEN. Ill. poſt HALLERUS in Opuſcul. Patholog. de hernia congenita agens, Auctori incitamento fuit, vt fratri ſuo diſquirendi teſtium in foetu ſtatum, deſcenſum et relationem ad hernias, officium imponeret, cuius etiam delineationem aliquam 1756 auditoribus ſuis propoſuit. Immo Cl. POTTIUS, cum eo verſatus, praeparationi atque demonſtrationi interfuerat, ſine eo tamen, vt ea de re ſcribendi ſibi animum eſſe ſignificaret. Attonitus hinc Cl. HUNTERUS paullo poſt ſibi traditum Pottianum libellum perlegit, ſuaque ibidem inuenit.

p. 75. Inſeruit autem hic inſtitutas a fratre ſuo IO. HUNTERO, chirurgo obſeruationes de ſtatu teſtis in foetu et de hernia congenita. Illuſtrantur eae iconibus, deſcenſum teſtium in foetu declarantibus, quarum potiora momenta adducemus. Ad partum vsque

*) Vid Comment. Noſtr. Vol. IX. P. I. p. 54.

que teſtes in abdomine latent, atque ad eius viſcera pertinent. Conſtituuntur immediate ſub renibus ſupra muſculum pſoas, ad quem mediante peritonaeo adnectuntur, inſtruuntur ſuis vaſis, epididymide et vaſe deferente, cui tamen ab hoc loco deorſum ad veſicam vrinariam eundum eſt. Ab ima etiam teſticuli parte ad annulum ſcrotumque ligamentum deſcendit, ſeu, vt vocat HUNTERUS, gubernaculum teſtis, pyramidalis formae, ad celluloſam telam ſcroti intus deſinens, anterius in abdomine a peritonaeo tegitur. Vaſcularis et fibroſae ſtructurae eſt, forte ex cremaſtere muſculoſas fibras accipit. Peritonaeo firmiter adhaeret, in deſcenſu teſticuli vero hoc laxius redditur. Ipſe deſcenſus non certo ſemper tempore fit, plerumque circa octauum menſem in foetu, ita, vt ad nonum iam menſem in ſcroti vicinia reperiatur. Tunc etiam ligamentum illud deorſum trahitur, atque teſti ſubiicitur, peritonaeum vero, vt in abdomine, illum tegit, ſimul deſcendit, vt aliqua ex parte ſaccum hernioſum aequet, celluloſaque tela cum vicinis cohaereat partibus, quae peritonaei deſcenſum facilem reddere videtur. Peculiaris autem eſt huius ſacci conditio in homine, vt illius orificium verſus abdomen, quamprimum tranſierit teſticulus ad ſcrotum, conſtringatur, inferior autem pars tunica vaginalis propria teſticuli euadat. Quum autem haec conſtrictio a cauſis viribusque naturalibus dependeat, fieri poſſe, vt inteſtini portio ſimul ingrediatur et vno cum teſticulo ſacco comprehendatur hernia. Cauſa deſcenſus teſticuli ex his non patet, intelligitur autem facilius, quare adeo longinque accedant vaſa ad eundem, quod ſitus eiusdem in foetu in ſuperiori abdomine ex vicinis vaſa repetat, quae ſerpentina antea in progreſſu dilatantur. Ex his autem clarum eſſe concluditur, quare obſeruante Ill. HALLERO hernia poſſit con-

genita eſſe, ſi vel inteſtina in ſaccum decidunt, antea quam clauditur, vel ſi eadem vrgentia in ſaccum, eum ſenſim ſenſimque iterum aperiunt.

Tandem, ne lectores fugiat, quid ſcriptum ſit de hac in controuerſiam ducta ſententia, in appendice recudi curauit Cl. HUNTERUS relationes, diario *Critical Review* inſertas. Quamuis autem ingrata videatur fuiſſe Cl. Auctori haec ſcribendi commentaria cauſa, laetamur tamen eum hac ratione coactum quaſi fuiſſe, ex penu ſuae eruditionis vtilia depromere documenta, quae nos etiam optare cogunt, vt reliquas partes protinus communicet cum eruditis, quas communi vtilitate deſtitutas non fore confidimus.

XIII.

Oeuvres anatomiques de M. DUVERNEY, de l'Academie Royale des Sciences, Conſeiller, Medécin ordinaire du Roy, Profeſſeur en Anatomie et en Chirurgie au Iardin Royal des Plantes de Paris. A Paris, chez Charles Antoine Iombert. 1761. T. I. Alph. 3. pl. 14. tab. aen. 18. T. II. Alph. 3. pl. 19½. tab. aen. 11.

h. e.

Opera anatomica Auctore Cl. DUVERNEY.

Quamquam ſumma fuit doctrinae, induſtriae et perſpicacitatis gloria, quam vel ex pauciſſimis illis ſcriptis, quae ediderat olim, conſecutus eſt Cel. DUVERNEY, tamen multo maior modeſtiae laus ei debetur, qui, cum omnibus aliis ex aſſe ſatisfeciſſet, ſibi tamen ipſe ſatisfacere nunquam potuit. Semper enim in libris ſuis emendandis limandisque

disque occupatus, pauca tantum edidit, plura inedita, e viuis diſcedens, reliquit. Quae, cum diu a morte celeberrimi viri, quae anno huius ſeculi triceſimo accidit, latuiſſent, nunc laudabili ſtudio Ill. SENAC collecta et edita eſſe, vnus certe quisque, qui rem medicam et anatomicum in primis ſtudium amat, grata nobiscum mente agnoſcet. Deſunt tamen in hac editione notae, quibus recentiorum inuenta addere, Ill. Editor in poſthuma editione tractatus Cl. DUVERNEY de morbis oſſium *), promiſerat. In ipſis vero his operibus anatomicis multa iam occurrunt, quae aliorum, qui poſt Cl. DUVERNEY tempora ſcripſerunt, celeberrimorum diſſectorum induſtria, detecta aut accuratius, DUVERNEY inuentis nondum cognitis, explicata ſunt. Quapropter inter ea, quae hic poſuimus, aliqua nunc ſatis vulgaria, temporibus vero Cl. Auctoris adhuc ignota, nec accurate definita occurrere, nemini mirum videbitur.

Continetur vero duobus hiſce voluminibus, compendium quaſi totius anatomiae, ſiue potius ſplanchnologiae, quod ab Auctore *curſus anatomicus* (*cours d' anatomie*) dicitur, cui variae aliae tractationes, quibus partium deſcriptiones in hoc curſu deſideratae, ſupplentur, tandemque aliae obſeruationes, vel antea ineditae, vel, quoad maximam partem ex actis ſocietatis Regiae Pariſinae collectae, adduntur. Singulo volumini ab editore copioſus et accuratus index adiectus eſt, quo ea, quae, vt in poſthumis operibus fieri ſolet, de vna eademque re, hinc inde diſperſa et disiecta occurrunt, vno loco collecta ſimul

*) Prodiit hoc opus cura Ill. SENAC, duobus voluminibus ſub titulo: *Traitè des maladies des os.* Paris 1751 in 8. vid. Comment. h. Vol. I. Part. IV. pag. 640. ſeqq.

mul lectorum oculis ſubiiciantur. Haec omnia ita diſpoſita fuerunt, vt primum volumen curſus anatomici primam partem, quae de cerebro et organis ſenſoriis agit, nec non oſteologiam, myologiam, adenographiam, angeiographiam et alias varias obſeruationes: alterum vero volumen, curſus anatomici ſecundam partem, in qua thoracis, et tertiam, in qua abdominis viſcera deſcribuntur, nec non varia alia, ex ſcriptis Academiae Regiae Pariſinae collecta, contineat. Liceat vero paullo accuratius ſingula perueſtigare, et ex vniuerſo opere quaedam hinc inde proponere, quo de felici a Cl. DUVERNEY in diſquiſitione partium corporis humani adhibita induſtria, eo melius iudicare poſſimus.

Praefationem elogium Cl. Auctoris, iam alias tractatui de morbis oſſium praefixum, Auctore Cl. DE FONTENELLE excipit, in quo pro more Academiae Regiae Pariſinae ſolenni, vita eius laudabiliter acta deſcribitur. Sequuntur definitiones et
T. I. p. I. notiones generales, introductionis loco in anatomiam praemiſſae, in quibus corporis humani diuiſiones, partiumque externarum nomina proponuntur. In prima vero curſus anatomici parte, hiſtoria cerebri, neruorum et organorum ſenſoriorum ita exponitur, vt harum partium deſcriptioni, vbique bre-
p. 16. uis, de vſu eorum, tractatio adnexa ſit. Durae matris motum, a pulſu arteriarum, quae ſub ea decurrunt, deriuat. Acido ſtimulo irritata, ſummam ea ſenſibilitatem, nullam vero fibrarum contractionem, omni propria mouendi vi deſtituta, oſtendit. In violentioribus reſpirationibus magis quoque eleuatur, cerebro eo potiſſimum, quo cor contrahitur, tempore, a maiori copia ſanguinis ad cerebrum pulſa magis diſtento. Subtilis certe et ſatis plena arteriarum
p. 20. durae matris deſcriptio hic datur. Arteriae ophthal-

thalmicae origo, ingreſſus in orbitam, rami ex ea per foramina orbitaria interna ad duram matrem progredientes: carotidis internae in ſuo per receptaculum itinere rami ad duram matrem, pituitariam glandulam et neruos vicinos: necnon arteriola, quae per foramen paris noui aduenit, recte hic deſcribuntur. Vaſa, quae per foramina parietalia, et ea, quae per maſtoidea poſtica tendunt, pari modo Noſter cognouit. Nullas arterias immediate in ſinus patere, propriis, hac de re inſtitutis, experimentis, edoctus eſt. Inter durae matris ſinus, occipitales primus forte deſcribit, ſinuum vero vſum in vniuerſum, in calore et fluido ſtatu liquorum, in cerebri vaſis contentorum, conſeruando, ponit. Neruos paucos ad duram matrem ire fatetur, quo vero inſignem, quam adſumſit, huius membranae ſenſibilitatem explicet, ad arctam eius, cum omnibus neruis coniunctionem, confugit. Durae matris glandulae, quarum ductus in ſinum longitudinalem aperiri putat, et eae, quae in arachnoidea ad latus ſinus falciformis ſedent, in cadaueribus morboſis copioſe, minus autem euidenter, in ſanis et ſubito exſtinctis corporibus, adparent. In vniuerſum tale officium cerebro dura mater praeſtat, quale cordi pericardium. Arachnoidea piae matris, a Noſtro cum peritoneo comparatae, externa eſt lamina. Malpighiana de fabrica ſubſtantiae corticalis ſententia, et cauum fibrarum medullarium defenditur. Cornu poſterius ventriculorum lateralium, cauumque inter ſepti lucidi laminas, quod in morboſis corporibus inprimis anterius ſatis amplum eſt, deſcribit. Nullas glandulas in plexu choroideo adſumit, ſed vaſa, per celluloſas membranas, quas cum foliis comparat, diſtributa, in hydatides intumeſcere putat. In media et ſuperiore thalamorum neruorum opticorum parte, oualis aliqua in variis ſubiectis

p. 22. p. 25. p. 29. p. 31. p. 35. p. 41.

p. 43. varians, eminentia deprehenditur. Quae vulgo te-
p. 50. ſtes dicuntur eminentiae, male hic *têtes* appellantur.
Arteriae carotidis ſanguis, a reliquo ſanguine per
corpus diſtributo, non differt, cum vis cordis et ar-
teriarum nimis magna ſit, quam vt talis ſeparatio in
initio arteriae fieri poſſet, et ſimilis ſpirituum ſecre-
tio in medulla ſpinali, quae ex ramis arteriae aortae
aliis ſanguinem accipit, fiat. Aerem quoque in
ventriculis cerebri contineri, lymphamque ex iis ad
infundibulum deſcendere, et inde per venas reſor-
p. 65. ptam ad ſinus transferri, credit. Williſiana de di-
uerſa origine neruorum vitalium et animalium ſen-
p. 71. tentia multis argumentis negatur. Vt cauſas motus
ſpirituum per neruos, vim cordis, alternum motum
cerebri, vim elaſticam aeris in ventriculis contenti,
et vaginarum, quae medulloſos faſciculos compre-
hendunt, nec non pulſum arteriarum, vbique neruis
p. 83. adiacentium, adſumit. Neruorum circa arterias
flexus vim in mutando ſanguinis circulo nullam ha-
bent, cum nimis molles ſint, qui arteriam compri-
mant, ſed firmitatem tantum hi flexus neruis, alias
facile rumpentibus, praeſtent. Singularium neruo-
p. 86. rum diſtributio ſatis curioſe deſcribitur. Ganglii
ophthalmici, a tertio pare et primo ramo quinti paris
orti, inuentor omnino Cl. DUVERNEY eſſe vi-
detur, cum hic accuratam eiusdem deſcriptionem
p. 100. reperire liceat. Intercoſtalis nervi ſplanchnicum
p. 109. ramum *hepatimeſentericum* dicit. Quinque trun-
cos neruorum brachialium, eorumque nomina nunc
adhuc vſitata conſtituit, ſolo axillari, quem ad ra-
mos radiales refert, excepto. Ad hactenus indi-
cata priores quatuor tabulae aeneae pertinent.
Harum prima caput per ſuturam ſagittalem ex per-
pendiculo ſectum: altera cerebrum horizontaliter diſ-
ſecatum, quo corpus calloſum appareat, exhibet.
Tertia vaſorum, per plexum choroideum et eius cel-
luloſa

luloſa folia, diuiſionem ad microſcopium examinatam, tandemque quarta baſin cranii, ſinus et neruorum egreſſus, exhibet.

In tractatione de oculo eiusque vſu, conica figura orbitae deſcribitur. Meibomianas glandulas *ciliares* dicit, ductumque intermedium inter grana vtrinque poſita excurrere, aſſerit. Ex glandula lacrymali ſeptem vel octo ductus difficiliores in homine quam in brutis viſu, oriuntur, qui inter tendinem leuatoris palpebrae ſuperioris, et huius palpebrae tunicam excurrunt, et in illius medio aperiuntur. Qui ex punctis lacrymalibus proueniunt ductus, non penitus recti ſunt, ſed ſuperior eorum magis curuam lineam quam inferior deſcribit. In angulo oculi naſali paruus muſculus ſaccum lacrymalem obtegit, ex anteriore parte oſſis plani ortus, et tendini orbicularis inſertus. In ſaccum lacrymalem multae minores glandulae orificiis ſuis patent. Canalis naſalis, oſtiique eius amplitudo in diuerſis ſubiectis variat. Caruncula lacrymalis figuram ſtrobili pini habet, et ex multis minoribus glandulis componitur, ad quorum oſtiorum latera multi tenuiſſimi pili propullulant. Circa hanc glandulam multa grana glanduloſa ſimilis fabricae ſedent. Canalis, ſiue triangulare illud ſpatium, quod inter corneam et tumidum palpebrarum marginem eſt, recte hic deſcribitur. Septimus oculi muſculus, animalibus proprius, in vrſo et fele in quatuor minores, inſertione ſua diuerſos, diuiditur. Sclerotica coctione in collam, maceratione in fila abit, ſique, poſt eam, ſolutioni aluminis immittitur, dureſcit, et oſſeam quaſi naturam acquirit. Eſt vero ſclerotica peculiaris membrana, non a dura matre orta, quippe quae in loco, quo neruus opticus bulbum oculi ingreditur, euaneſcit. Craſſities pro temperamenti et aetatis ratione differt. Exterior corneae lamina, quae con-

p. 124.
p. 129.
p. 131.
p. 134.
p. 139.

iunctiuae propago eſt, poſt leuem putredinis gradum facile ab ea ſecedit. Ex oculo vaſa magna lympha plena, ſcleroticae agglutinata, eo loco proueniunt, quo ea corneae adhaeret, facile in
p.143. boue et equo conſpicua. Choroidea pariter non a pia matre oritur, quae etiam in ingreſſu nerui optici euaneſcit. Pigmentum choroideae tantam habet nigredinem, vt vel ab vno oculo deſumtum, colorem vaſis ſatis magni, aqua pleni, (*d' un Sceau d' eau*) mutare poſſit. Cataractam membranaceam, in camera oculi poſteriore, in variis animalibus Cl. DUVERNEY obſeruauit, eamque lapſu praegreſſo, aut ictu accepto ex vaſis diſruptis et elongatis formari putat. Vidit quoque illam per corneam, in hominibus ophthalmia laborantibus, morbo diſcuſſo iterum
p.146. ſecedentem. Exteriores fibrae iridis circulares, interiores longitudinales ſunt, quae ex acie vueae ortae ad marginem exteriorem producuntur. Aquei humoris copia in ſenibus imminuta, inter cauſas corneae et oculi totius, hac aetate collabentis, eſt. Lentis capſula anterius fortior eſt, quam poſterius, a vitrea diuerſa, elaſtica, et per morbos cartilagi-
p.149. neam quaſi duritiem acquirit. Fibrae laminarum lentis hic deſcribuntur. Totus humor vitreus cellulis communicantibus, membrana communi incluſis, componitur. Proceſſus ciliares vsque ad anteriorem lentis ſuperficiem producuntur, ex vaſis toti conſtant, vitreo humori per vaſa adhaerent, maxi-
p.151. mamque humoris aquei partem ſecernunt. Arteria lentis cryſtallinae, ad poſteriorem eiusdem ſuperficiem progrediens, iam hic et recte quidem deſcribitur, vaſa vero, quae anteriorem lentis ſuperficiem adeunt, a vaſis proceſſuum ciliarium deducun-
p.154. tur. Piſcium lens pene ſphaerica eſt, quo fortior eius refringens vis, defectum refractionis, quae in aliis animalibus per aqueum humorem fit, ſuppleat.

Varia

Varia huic tractationi ſatis curioſa, de coloribus et eorum mutationibus adnectuntur. p.165.

Sequitur tractatus de auditus organo, qui iam ante multos annos a Cl. DUVERNEY editus *), auctus hic et emendatus legitur, tertia tamen parte, quae de morbis huius organi agit, tota omiſſa. Ex iis, quae in hac editione adiecta fuerunt, ſequentia notari merentur. Aures natura ſua a capite remotae diſtant, non appreſſae ſunt, quales in nobis ob faſcias, capiti in puerili aetate applicatas, apparent. Muſculis auriculae, noua hac editione, anterior additur. Cartilaginea meatus auditorii pars, quo facilius comprimi poſſit et obſequioſa ſit, crebris flexionibus quaſi interrumpitur. Longitudo oſſeae partis eiusdem per aetatem augetur, cum aeris preſſione indureſcat. Tympani membrana obliquum ſitum ita obtinet, vt cum meatus auditorii ſuperiore parte obtuſum, cum inferiore peracutum angulum faciat. Quibus ea exterius inueſtitur cuticula et reticulare corpus, maceratione facile ab ea ſecedunt. Verius tubae Euſtachianae nomen, quam in priore editione ſemper aquaeductum dixerat, in addendis huius adiicitur. Proceſſus Rauiani aliquam, ſed quodam modo obſcuram, deſcriptionem Noſter dare videtur. Lenticulare os, non diſtinctum os, ſed epiphyſis cruris longi incudis eſt, quae cum eo in foetu cartilagine, in adultis oſſeſcente, iungitur. Oſſicula auditus perioſteo inueſtiuntur, per quod vaſa diſtribuuntur, quæ, dum ad interiora eorum penetrant, foraminula, quae in

p.170.

p.171.

p.174.

p.176.

p.179.

*) Prodiit Pariſiis a. 1682 ſub titulo: *traitè de l' organe de l' ouie par M.* DU VERNEY, in 12mo. Attamen iam primis huius ſeculi annis auctorem additamenta ad hanc tractationem Academiae Regiae exhibuiſſe, ex horum operum Vol. II. p. 683. percipimus.

in his oſſiculis adſunt, efficiunt. Attamen perioſteum, vbi inter ſe articulantur, deeſt, ſuperficie eorum car-
p. 180. tilagine tantum obducta. Externus mallei muſculus ligamentoſis fibris augetur, quae exterius a ligamento, ab exteriore meatu auditorio et capſula articulari ad apophyſin ſtyloideam protenſo, adueniunt.
p. 189. Caſſerianum muſculum Noſter negat. Mucus, quo in foetu vtero adhuc incluſo membrana tympani inueſtitur, epidermidi, qua haec obducitur, adhaeret. Superficialem ſiue petroſum neruum MECKELII, qui a Vidiano ad durum progreditur, viasque eius Noſter iam cognouit, quamuis fibras has a trunco quinti paris deducat. Duri nerui, per faciem diſtributi, copioſae, cum neruo quinti paris cerebri et tertio ceruicalium, anaſtomoſes, hic deſcribun-
p. 191. tur. In hac praeterea editione ſoni aliqua theoria, et varia ad phyſiologicam de auditu tractationem adduntur. Omnes, quae in priore editione adſunt, figurae, et in hac editione reperiuntur, noua tabula, quae hic duodecima eſt, adiecta. In ea auris externa cum muſculis eius, inter quos anterior eſt, integumenta meatus auditorii, os temporum ex infantili corpore cum vaſis, quae per illud et membranam tympani diſtribuuntur, ligamentum ab oſſe temporum ad maxillam inferiorem protenſum, muſculus mallei internus in ſitu, vaſa per perioſteum mallei et incudis diſtributa, et mallei proceſſus longiſſimus aliaeque partes pinguntur.

p. 297. In tractatione de narium ſtructura, et partibus, quae ad illas pertinent, varia notatu digna inueniuntur. Oſſa, inprimis naſalia, accurate Noſter deſcribit, eaque vno vtrinque foramine perforari docet. Cartilagines porro narium, earum aperturas, et ipſas narium caueas, verbis accurate depingit. Pyramidalis muſculus, non in omnibus ſubiectis adeſt, ſed loco eius, vt plurimum faſciculus, a frontali ad

ad naſum deſcendens, deſcriptus fuit. Nares a p.214.
ſepto ſuo ſaepe inaequaliter diuiduntur, vt vna
earum cauea aliquando fere tota obſtruatur. Sinuum
et oſſium, quibus interna cauitas componitur, deſcri-
ptiones multa curioſa continent, quae tamen
omnia hic repetere nimis longum foret. Oſſis ſpon- p.216.
gioſi ſuperioris laminam, quae ex parte aperturam
ſinus maxillaris claudit, Noſter verbis delineat, et
cum vnco comparat. Oſſicula, quae vulgo a BERTI- p.219.
NO dicuntur, ſinuumque ſphenoidalium partem ef-
ficiunt, et eorum cum oſſe palatino coniunctionem
deſcribit. Sphenoidales et frontales ſinus ſaepe
per lamellas oſſeas, in minores cellulas inter ſe
communicantes diuidi, et hinc non nunquam qua-
tuor ſinus ſphenoidales adeſſe, vidit. Oſtium ma-
xillaris ſinus accurate verbis depingitur. Singulus
aceruus folliculoſarum glandularum, quae in mem-
brana pituitaria ſunt, vno tantum oſtio aperitur.
Haec vero membrana a perioſteo differt, diuerſam- p.222.
que in variis locis craſſitiem obtinet, omnesque na-
rium receſſus ſubit. Vaſa narium, inprimis arte-
riae accurate indicantur. In neruorum naſalium p.226.
recenſione locus occurrit, ex quo nobis patere vi-
detur, Cl. DUVERNEY iam alteram nerui interco-
ſtalis radicem, ex ſecundo ramo quinti paris proue-
nientem, cognouiſſe *). Aſſerit enim, truncum
nerui maxillaris ſuperioris in foſſa zygomatica laten-
tem, ramum emittere magnum, qui per canalem in
parte ſuperiore apophyſium pterygoidearum, et os
ſphenoideum progrediens, ſe neruo intercoſtali eo
loco

*) In hac re, vt vbique, adſumimus, nil poſthumis his codicibus additum fuiſſe, quod non Cl. DUVERNEY ſit, cuius rei fidem Illuſtrem SENAC HALLERO dediſſe, ex *Element. Phyſiolog.* T. V. p. 438. percipimus.

p.237. loco iungat, quo carotis oſſeum ſuum canalem ingreditur. Per inciſiuum canalem, quem apertum eſſe putat, partem liquidi in naribus ſecreti ad oris cauum deſtillare, ibidemque ſimilem, quam ſaliua, vtilitatem praeſtare credit Multum de vſu neruorum olfactoriorum diſputat, per quos ſerum ex ventriculis cerebri ad nares deſcendere negat. Cum Noſter aerem in his ventriculis adſumat, elaſtica ſua vi motum fluidi neruei promouentem, liquorem, qui in ventriculis reperitur, neruos inungere et a vi aeris exſiccante defendere, perſuaſum ſibi habet. Ad hanc tractationem tabula decima quarta pertinet, in qua nares internae et vaſa, per earum membranas diſtributa, pinguntur.

p.248. In ea, quae praecedentem excipit, diſſertatione, de guſtus organo, tria facit linguae inuolucra, cuticulam, mucoſum corpus, et tendinoſum inuolucrum, ex quo papillas prouenire putat. Linguae
p.253. fabricam, in primis qualis in brutis eſt, tres papillarum eiusdem ſpecies, coecumque linguae foramen deſcribit. Structuram caninae, equinae, bouinae et felinae linguae, earumque inuolucra et corneas, quae in felis lingua occurrunt, eminentias examinat, et cum humanae linguae fabrica comparat. Sola linguae inuolucra, non caro ipſa, guſtus organon efficiunt, qui enim in palato ſenſus perci-
p.264. pitur, ad tactum referri meretur. In deſcriptione ductuum ſublingualium aſſerit, eos ſaepe cum maxillaris glandulae ductu confluere. Saliuam acidam naturam habere, per multa experimenta refellit. In tabula decima octaua, quae figuras ad hanc tractationem ſpectantes continet, lingua et eius inuolucra, papillae et foramen coecum etc. in decima
p.281. vero nona lingua equina, canina, bouina et felina huiusque corneae eminentiae delineantur.

Copi-

Copioſa eſt ea, qua de cute vt tactus organo agitur, pars, ex qua, qualis Cl. DUVERNEY induſtria et doctrina fuerit, abunde patet. Edita quidem haec iam fuit tractatio, in *diario eruditorum* (*Iournal des Scavans*) anno praecedentis ſeculi octuageſimo nono, aucta tamen hic, figurisque elegantiſſimis ornata, traditur. Fibrae tendineae vere in cutem variis in locis tendunt, eamque craſſiorem reddunt. Craſſities cutis ad eius denſitatem nil facit, cum in abdomine, vbi longe minorem quam in capite craſſitiem habet, tamen longe difficilius penetretur. Papillas, quae praecipuum tactus organon ſunt, fuſe Noſter deſcribit, easque concauas eſſe, non planas, monet. Corpus reticulare in elephanto diſtincte apparet, in homine vero cum epidermide, cute, aliisque partibus adeo arcte cohaeret, vt non ab iis diſtingui poſſit, quapropter id, quod mucoſi corporis loco vulgo in homine oſtendunt, lympha tantum e vaſis effuſa ſtagnansque, Noſtro eſſe videtur. Attamen fibras, quae, epidermidi et cuti connexae, papillas ſuſtinent, et in interna ſuperficie cuticulae deſinunt, reticulare corpus, non vero mucoſum vocare poſſumus. Glandulae, quae in ſuperficie corporis noſtri apparent, ad conglomeratas a Noſtro referuntur, cum ex folliculis inter ſe vaſis et membranis iunctis fiant. Circa radices pilorum, qui in myſtacibus nonnullorum animalium, vt canis et felis, deprehenduntur, plures glandulae ſedent, quae radicibus vt bulbi adhaerent, et orificiis ſuis ad ipſam pilorum vaginam pertinent. Quinque vero glandularum ſpecies Cl. Auctor facit, quarum prima eas continet, quae craſſum et vnctuoſum liquorem ſecernunt, qui in vnguentum quaſi cogitur, ad quam glandulas narium, et eas, quae in genitalibus vtriusque ſexus circa perinaeum, anum et axillas ſunt, refert. Se-

p. 283. p. 294. p. 295.

cun-

cunda eas comprehendit, quae in cute capitis, faciе et pone aures ſunt, atque viſcoſam et oleoſam lympham ſeparant. Tertia glandularum eſt, quae circa palpebras ſedentes vnctuoſam illam mucilaginem, qua illiniuntur, effundunt. Ad quartam glandulas meatus auditorii, vt ceruminis fontes, ad quintam vero omnes reliquas per corporis ſuperficiem diſtributas, quas tranſpirationis organon eſſe putat, refert. Addit ſubaxillares, quas pro colatoriis humoris, fortiter olentis, quo cutis ſub axillis
p.296. inungitur, habet. Vnguium originem a papillis elongatis deriuat, pilos vero plantis comparat, et de differentia pilorum humanorum ab iis, qui in myſtacibus animalium reperiuntur, nec non de origine, radice et vagina eorum multa egregia monet. In addita tabula decima quinta papillae ex elephanti cute, pori in naribus et labiis patentes, ſtriae in digitis, horum integumenta, papillae et reticulare corpus, in decima vero ſexta, aliae partes ad hanc tractationem pertinentes, pilorum inprimis origines et vngues elegantiſſime pinguntur.

p.325. Finita hac ratione prima curſus anatomici parte, Oſteologia ſequitur, in qua de oſſibus in vniuerſum, eorum ſtructura, incremento, partibus et articulationibus Noſter diſputat, ſingulorumque oſſium deſcriptio-
p.352. nem ſubnectit. Oſſa neque per medullam, neque per ſuccum nerueum, ſed per humorem lymphaticum nutriuntur, ex membranis vero fiunt. Medullam acriter ſentire per experimenta propria cognouit. Modum, quo cornua ceruorum quotannis regenerantur, indicat. GAGLIARDI ſententiam de clauiculis laminas oſſeas connectentibus refellit, fuſeque formam ſingulorum oſſium in foetubus diuerſae aetatis deſcribit.
p.364. Cauitates externas oſſium in cotyloideas et glenoideas diuidit, et definitiones diuerſarum ſpecierum addit. De articulationibus oſſium ſimilia fere, quae

alii

alii recentiores diſſectores, habet. Rationem, qua ſingula oſſa inter ſe iunguntur, ad diuiſionem articulationum propoſitam, ſpeciatim examinans, ligamenta ſimul, cartilagines et articulares glandulas indicat. Styloideam apophyſin ad os hyoideum vsque productam vidit. Os vnguis et os palatinum partem cellularum ethmoidalium efficere annotat. Foramen coecum oſſis frontis ad nares patet, et durae matris proceſſum emittit. Oſſis palatini pars, quae partem ſinuum ſphenoidalium, et ea, quae orbitae partem conſtituit, recte indicatur. Articulatio capitis cum prima et ſecunda vertebra accuratius deſcribitur, negaturque caput a prima, aut hanc a ſecunda, luxatione diſcedere poſſe. Obſeruauit tamen primam anterius aut poſterius ſecedentem per morbos aut in ſuſpenſis. In quinque puerperis vidit oſſa pubis a ſe ita ſeparata, vt ſuper ſe inuicem mouerentur, et cartilago intermedia digiti transuerſi craſſitiem aequaret. p.429. p.443. p.461.

Adnexa Myologia longe breuior eſt oſteologia, nec ſatis elaborata. Subcutaneum colli *ſternocleidomaſtoidei:* coracohyoideum *pleurohyoidei:* crycoarytenoideum poſticum *interioris* nomine Noſter inſignit. Caninum ad leuatores labii inferioris refert, eumque ab oſſe zygomatico oriri, et per angulum labiorum ad labium inferius produci aſſerit. Intercoſtales internos ad depreſſores coſtarum refert. Cubitalem externum falſo *bicornem*, quadratum vero lumborum *triangularem* dicit. Sequitur adenographia, ſiue glandularum deſcriptio, quas in conglobatas et conglomeratas diuidit. Ad has membranaceas quoque partes, quae humorem ſecernunt, vaginalem tunicam, et tunicas ventriculi et inteſtinorum refert. Qui in tunica vaginali reperitur humor, lymphatici generis eſt, et per acida, ignemque coagulatur. Ventriculi ex variis animalibus tunicas p.486. p.523. p.534.

deſcribit Cl. Auctor. Membranas acriter ſentire et
p.542. ex neruis fieri, adhuc credit. In angeiographia tantum de arteriis et vaſis lymphaticis, venis plane
p.557. omiſſis, agitur. His omnibus hactenus recenſitis, elegantiſſimus de dentibus commentarius, alias iam in diario eruditorum editus, adiectus eſt. Variae
p.569. eum obſeruationes excipiunt. Harum prima de vegetatione cornuum eſt. Quae per morbos aliquando in hominibus cornua naſcuntur, ex vaginis papillarum elongatis proueniunt, preſſione aliqua, a cauſſa interna vel externa praegreſſa, humoribusque copioſius ad hanc partem ab irritatione tumoris allectis.
p.573. Sequitur obſeruatio ſuper rete mirabile in variis animalibus, et de differentia, quae inter cranium eorum et humanum eſt. In ea ex boue, fele, ſue, oue duplex rete vaſculoſum, quod in baſi cerebri et circa oculum eſt, deſcribitur, nullumque tale in homine exiſtere oſtenditur.
p.584. Vltimae obſeruationes palpebram internam quadrupedum et auium, glandulas vicinas et muſculos, nec non oculum felinum et vueae mutationes in eo deſcribunt.

T. II. Poſterioris voluminis initium facit ſecunda compendii anatomici pars,
p. 1. quae de thorace agit. Pericardium duabus laminis fit, quarum fibrae ſe diuerſo modo decuſſant. In robuſtioribus et variis animalibus inter has duas laminas alia fibrarum ſtrata adſunt. Pericardii liquor alias diaphanus, in animalibus viuis apertis et ita valde excruciatis ſanguinolentus apparet, vnde per auricularum inprimis dextrae parietes, hunc humorem transſudare, Cl. DUVERNEY concludit.
p. 12. Venas cordis in cardiacas externas, quae in coronariam magnam patent, et internas, quae hinc inde in ventriculis et auriculis aperiuntur, diuidit.
p. 19. Inter cauſas motus cordis, praeter influxum fluidi neruei, ſanguinem ipſum quoque refert, qui

ad

ad motum cordis excitandum multum quantitate, motu et pondere ſuo tribuit. Motus cordis exſecti iterum flatu, pungendo et immiſſa aqua calida excitatur. Calor ſanguinis agitationem ſpirituum in fibris cordis muſculoſis auget, qui fortius affluentes cor ad contractionem ſollicitant. Cartilagines, quae in ramis aſperae arteriae per pulmones diuiſae reperiuntur, ita comparatae ſunt, vt ſibi ex ordine imbricatim incumbant, vnde tanta in pulmonum motu facilitas oritur. Membranae pulmonis a pleura proueniunt ita, vt exterioris pulmonis membrana a lamina interna, quae cauum thoracis ſpectat, oriatur, interior exterioris laminae pleurae, ſiue celluloſae telae, quae pleuram inueſtit, propago ſit, quae et ſepta lobulorum et cellulas ipſas efformat. Fibrae bronchiorum, a quibus pulmonum contractio oritur, ligamentoſae magis ſunt et elaſticae, quam muſculoſae. Pulmonum fabricam non eſſe veſicularem, ſed celluloſam, multis adductis experimentis et obſeruationibus probat, ſtructuramque eorum in vniuerſum cum liene ouium comparat, ac ex rana teſtudineque deſcribit. Aerem ex lobulo in lobulum per interſtitia tranſire, nosque eundem in his potiſſimum, ſi reſpirationem per aliquod tempus ſuſpendimus, retinere, credit. Vtrumque muſculum intercoſtalem coſtas eleuare, hoc loco adſumitur. Primae reſpirationis in foetu cauſam, aeris nares ingredientis irritationem, nec non copiam ſanguinis in pulmonibus collecti, neruos viſceris huius irritantis, facit. De voce diſſerens, gruis vocem et organa eius, inprimis vero aſperam arteriam intra ſterni laminas flexuoſe decurrentem deſcribit. Adiicit actiones cum reſpiratione coniunctas, riſum, tuſſim, ſternutationem, rhonchum et ſingultum, quem in inſpiratione ſubitanea et forti fieri credit, tandemque de aſthmate, diuerſisque eius ſpeciebus diſſerit.

p. 59. p. 61. p. 72. p. 79.

p.127. In tertia curſus anatomici parte de abdomine
eiusque viſceribus diſputatur. Muſculos abdomina-
les et vſum eorum, et eo, quo de funiculo vmbilicali
agit, loco, arteriae quoque vmbilicalis originem, ra-
p.135. moſque eorum ad veſicam vrinariam, quos *cyſtico-*
vrinarios Noſter dicit, in adulto adhuc apertos, fuſe
et eleganter deſcribit. Vrachum ad funiculum pate-
p.138. re, dubie proponit. Venam vmbilicalem in octua-
genariis ſenibus adhuc lumen ſuum ſeruaſſe, fluido-
p.170. que ſanguine repletam fuiſſe, vidit. Aperturam
quae in omenti ſaccum patet, nec non omentum
minus, quod *productionem ad hepar et lobulum* SPIGE-
LII vocat, fuſe verbis depingit. Saepius obſerua-
uit oeſophagum in thorace morboſe dilatatum, mem-
branis eius calloſis et craſſioribus redditis, fineque
in ventriculum patente anguſtato, vnde a cibis in hoc
ſacco retentis, arteria aſpera compreſſa, ſuffocatio-
nis periculum aegris imminebat, vomitu ſuccedente
ſublatum, donec aegri tabe tandem ex nutritionis
defectu ad ventriculum peruenientis, perirent.
p.187. Duodenum reliquis inteſtinis tenuibus longe amplius
eſt, glandularumque multarum orificiis perforatur,
quae in primis circa initium eius in celluloſa tunica
ſedent. Tunicae quoque eius reliquorum inteſtino-
p.193. rum tunicis longe craſſiores ſunt. In colo tria liga-
menta, et cellularum, quae inter ea ſunt, ordines No-
ſter indicat. Ligamenta haec ex carneis fibris longi-
tudinalibus fiunt, cellulae enim circulares tantum
fibras habent, paucis longitudinalibus exceptis, a
membrana communi non ſeparandis. Situm horum
ligamentorum, rationem, qua cellulae coli oriuntur,
et plicas longitudinales circa inteſtini recti orificium
p.199. deſcribit. Hepar ex folliculis ſiue veſiculis com-
poſitum eſſe aſſumit. Mala, quae ex obſtructione
canalis choledochi a calculis biliariis facta oriuntur,
ex ſectionibus cadauerum illuſtrat, ſimulque de
ictero,

iſtero, colica bilioſa periodica, et fluxu hepatico agit. Ductus biliares hepaticyſticos dubie tantum p.234. proponit. In hepate vero bilem ſecerni, multis argumentis defendit. Brutorum et humanum lie- p.241. nem deſcribit. In prioris parenchymate muſculoſas fibras adſumit, eiusdemque a humano differentias indicat; quem cellulis conſtare aſſerit. Lienes minores in omenti ad ſplenem productione, nucis auellanae magnitudinem habentes, conglobatis glandulis ſimiles, ſed diuerſae ab iis ſtructurae, ſaepius reperiri aſſerit. Lienem in hypogaſtricam regionem ex relaxatione ligamentorum deſcendiſſe vidit Noſter, vnde a veſicae et inteſtini recti compreſſione, liber lotii et foecum aluinarum fluxus impediebatur. In alio lienem, qui pondus decem et octo librarum habebat, inuenit. Glandularum ſuprarenalium ca- p.261. uitatem deſcribit, in qua flauus aut croceus liquor reperitur, qui ab aetate mutatur, in foetu autem copioſius adeſt, et ad venas emulgentes deferri videtur. Fibrae veſicae muſculoſae verbis depinguntur, et ſigna, ex quibus ſedes gonorrhoeae variis in locis cognoſci poteſt, examinantur. Vrinam ſine p.275. euidenti cauſa ſanguinolentam reddi poſſe, in ſenibus et virginibus bene menſtruatis obſeruauit. Per duos annos aeger quidam cum vrina maximam puris copiam ex abſceſſu renum latente reddebat, ſine vllo doloris circa renem morboſum veſtigio. Sectio poſt mortem inſtituta renem pure valde diſtentum, membranis eius calloſis factis omnibusque vaſis exeſis, et veſicam vrinariam calloſam et purulentam oſtendebat.

Vaſorum per penem virilem diſtributionem, et p.294. Cowperianas glandulas, quas *proſtatas inferiores* dicit, ſatis ample deſcribit. In foemina ſub inferiore parte p.319. plexus venoſi, qui ad orificium vaginae eſt, multae glandulae a Noſtro primum in vaccis, deinde in

 foemi-

foeminis obſeruatae, ſedent, ex minoribus veſiculis compoſitae, planae, proſtatis virorum ſimiles, longitudinis quatuor vel quinque linearum, quas Cl. DUVERNEY *vaginales* dicit. Ex ſingula ſuperius ductus oritur, qui quinque vel ſex lineas longus in medio tandem externi vaginae orificii aperitur. Hy-
p.325. menis membrana deſcribitur. Vteri fabrica cum cutis natura, fibris carneis quae in cute deſunt exceptis,
p.329. conuenit. In ouariorum hiſtoria de veſiculis et corporibus ſic dictis luteis multa Noſter diſputat. Semen non ad tubas, quas *ouiductus* dicit, peruenit, mucus vero, quem nonnulli diſſectores, in animalibus poſt coitum ſtatim diſſectis, in illis inuenerunt, ex lamina tubarum interna exſudat, et viam oui lubricam reddit. Verum ſemen foeminae non habent, ſed vagina tantum humore, ex glandulis ſupra de-
p.349. ſcriptis ſecreto, inungitur. In generationis hiſtoria varias obſeruationes de foetubus in ouario, tubis et abdomine repertis addit, tum ex aliis collectis, tum
p.369. a ſe ipſo copioſe obſeruatis. Hermaphroditos veros exiſtere negat. Quoscunque enim pro talibus ab aliis habitos examinauit, ad vnum alterumque ſexum pertinere vidit. Anatomiam ouarii gallinarum ipſiusque oui breuiter exponit, tandemque de diſpoſitione ad foecundationem neceſſaria, et menſibus mulierum, quorum cauſam in fermento aliquo quae-
p.380. rit, agit. Varia ex his in peculiari de generatione tractatu repetuntur. In eo ſemen foemineum copioſius refutat, coitum ranarum, limacum et lumbricorum terreſtrium ex ſuis, hac de re multa cum induſtria inſtitutis, obſeruationibus recenſet. Tunicas porro, quibus foetus includitur, et fontes liquoris amnii diſquirit, quem ex amnio ipſo oriri, foetumque eo nutriri, contra alios defendit.

p.414. Quae ſequuntur appendicis quaſi loco adnexae obſeruationes de circulo ſanguinis in foetu, occaſione

Mery-

Meryanae litis collectae fuerunt. Continent deſcriptionem partium, per quas peculiaris motus ſanguinis in foetus corpore peragitur, cum vſus earum phyſiologici explicatione. De valuula EUSTACHII multas obſeruationes proponit, Winslouianamque de vſu eius ſententiam reiicit, verioremque in foetu et adulto vſum exponit. Alia obſeruatione de ventriculorum animalium ruminantium ſtructura et vſu agitur, ſimulque rugae in camelorum ventriculis, et globuli, qui in ventriculis variorum animalium inueniuntur, eorumque origo diſquiritur. Variae ſequentes adnotationes de partibus, quae nutritioni auium inſeruiunt, de ſtructura roſtri pſittaci, de renibus variorum animalium agunt. Reliquae omnes ex ſcriptis Academiae Pariſinae collectae ſunt. Huc referri merentur obſeruationes ſuper ſanguinis in foetu circulum et variorum animalium, teſtudinis inprimis et ranae corda, obſeruationes de glandularum in ventriculo et inteſtinis fabrica, de muſculis palpebrae internae in animalibus, de ſitu ductuum biliferorum et natura ſucci pancreatici, de vaſculis omphalomeſentericis, de circulatione ſanguinis in piſcibus, de foetu tubario, de monſtro bicorporeo. Claudunt tandem totum opus excerpta ex Actis Societatis Regiae, in quibus omnia continentur, quae Cl. DUVERNEY eiusque inuenta Academiae exhibita, ab anno 1674, quo in hanc academiam receptus eſt, ad annum 1730, quo e viuis diſceſſit, concernunt. In tabula prima aenea huic volumini adnexa veſica vrinaria anterius et poſterius, vaſa, fibraeque eius muſculoſae delineantur; ſecunda vrethram apertam pene diſſecto, veſicam apertam et glandulas Cowperianas cum ductibus ſuis etc. deinde veſicam, qualis inferius viſa adparet, cauernoſa penis corpora et arteriarum per penem diſtributionem exhibet. In tertia rami arterioſi per veſicae faciem ante-

p. 434.

p. 440.

p. 458.

ante-

anteriorem diſtributi, in quarta vero, qui poſteriorem ſuperficiem adeunt, egregie delineantur. In quinta tandem vaſa, quae per penem et praeputium decurrunt, pinguntur. Reliquae ad diſſertationes ex Actis Societatis Regiae deſumtas pertinent.

XIV.

IOBI BASTERI M. D. Acad. Caeſ. Societ. Reg. Lond. et Holland. Socii, Opuſcula ſubſeciua, obſeruationes miſcellaneas de animalculis quibusdam marinis eorumque ouariis et ſeminiis continentia. Liber tertius. Harlemi apud Ioan. Boſch, 1761. c. ind. pl. 7. tab. aen. 6.

Elegantis operis, cuius initia iam alio tempore cum laude indicauimus *), tomum primum, tertius
p.101. hic liber claudit. In eo primo de *mytulis*, in primis vero de ea ſpecie, quam LINNAEUS *edulem* dicit, agitur. Mytulus ab oſtrea facultate ſeſe e loco in locum mouendi differt. Progreditur vero ope membri linguae formam habentis, quod, ſi in alium locum ſe transferre vult, valuulis apertis exſerit, et omnia circa ſe pertangens, corpori cuidam, ope glutinoſi humoris, quo hocce membrum obducitur, affigit, ſicque ſeſe peruoluens ad eundem locum protrahit. Hoc membrum, quod nonnulli *pedem* dicunt, a Cl. BASTERO accurate deſcribitur. Muſculoſae naturae eſt, in ſuperiore vero parte fiſſuram habet, cuius latera binorum labiorum inſtar leuiter propendent. Horum ope humorem in fila con-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. VIII. P. III. p. 535. et Vol. IX. P. IV. p. 587.

congelaſcentem e receptaculo, in ima huius membri parte ſito, mytulus ſurſum pellit, eumque alteri corpori, donec ſoliditatem acquiſiuerit, adplicat. Mytulo deinde linguam retrahente, filum textum conſpicitur, laboreque enarrato repetito, tandem mytulus, filorum anchoralibus irretitus immobilem ſitum acquirit, ſemperque eodem loco, cum fila non rumpere poſſit, affixus manet. LEEUWENHOEKII porro circa generationem mytulorum errores Cl. Auctor corrigit, ſuasque hac de re obſeruationes proponit. Ex his probabile eſt, mytulos non hermaphroditos, ſed diuerſi ſexus eſſe, mytulum marem absque coitu ſtato tempore animalcula ſeminis virilis eiicere, mytulos conſtipatos iacentes, aliqua forte affectus aut pruritus ſigna ſibi communicandi facultate gaudere, ſicque foemellam hoc virile ſemen accipere, ad foecundanda oua continere, donec matura et ad partum apta ſint. Mytulorum teſtae perioſteo obducuntur, quo ſublato polituram admittunt. Hoc ex fibris tenuiſſimis componitur, et ad orificia teſtarum paullo eminet, quo mytulus forte, clauſis teſtis, aquam et aerem per hoc perioſteum, vt per filtrum hauriri poſſit. Aeris concuſſu et vehementiore motu mytuli grauiter afficiuntur, ita, vt, qui capti in nauibus tranſportantur, ſi fragore tormentorum belli perterreantur, fere omnes pereant. Dum enim nimis ſubito teſtas, quibus apertis ſubinde iacent, claudere cupiunt, aquam ſe circumfluentem amittunt, et ſiccati occumbere coguntur. Mytulum natantem nemo vidit vnquam, quapropter, quos v. c. nauibus affixos reperimus, paruos leuesque aquae vi motos illis adhaeſiſſe Noſter putat. p.104.

Sequuntur obſeruationes de *turbine littoreo* LINNAEI, linguaque huius animalis delineatur. Ex *echinis marinis* ei potiſſimum ſpeciei inhaeret, quam KLEINIUS *cydarim* vocat, atque aculeos, probosci- p. 110. p. 111.

boſcides et annulos, ex quibus hae conſtant, ouarium et oſſicula in corpore huius animalis contenta deſcri-
p.116. bit. Ex *Aſteriadibus ſ. ſtellis marinis, rubentem* LINNAEI verbis depingit, et aſſerit, ſexus diſtinctionem coitumque nec in echinis, nec in ſtellis marinis re-
p.119. periri, ergo hermaphroditos eſſe. *Priapum, marinum* a LINNAEO dictum, tresque *Actiniae* ſpecies, quas ad Priapos refert, variasque earum contra-
p.125. ctiones indicat. Variarum porro *Meduſarum* breuis hiſtoria ſequitur, quam alia de *Balanis* et ſtructura eorum tractatio excipit. Cum hi omni facultate ſeſe e loco in locum mouendi deſtituti, locum, vt coeant, nunquam mutare poſſint, hermaphroditos eſſe Cl. Auctor putat.

p.127. Tandem de *ſquamis piſcium* agitur. Piſcium cutis aut glabra et laeuis corii inſtar eſt, vt v. c. in balaenis, aut aculeis et nodulis, vt in ſqualis, vel ſquamis tecta apparet. Hae vero numero et figura pro varia piſcium ſpecie inſigniter variant. In vniuerſum teneram piſcium carnem ab ictibus et laeſionibus tuentur, atque ne ea perpetua in aqua maceratione molleſcat, prohibent. Squamae hae non quotannis mutantur, ſed noua eaque tenuiſſima priori increſcit, ſeſeque ſuper oras veteris ſquamae expandit. Omnium piſcium ſquamae expurgatae candidae ſunt, cum color piſcium a membrana proueniat, quae ſuper ſquamas expanſa, eas in ſitu ſuo conſeruat. In multis concharum teſtis, ſi microſcopio conſiderantur, ſimiles ſunt. In parte, quae extra proxime incumbentes ſquamas prominet, ſtriis in orbem redeuntibus, ex vno centro proficiſcentibus et arctiſſime inter ſe nexis, obſitae ſunt. Nonnullorum piſcium ſquamae, praeter hos orbiculares ſtriis reſpondentibus et ad-
p.137. aptatis quoque quaſi interſcinduntur. Claudit hunc faſciculum *de Gado ſ. Aſello maiore hermaphrodito* obſeruatio. Piſcatores aliquando gados capiunt, lacti-

lactibus et ouis ſimul inſtructos, qualis Cl. BASTERO oblatus eſt, cuius lactes paruae, oua perfectae magnitudinis erant. Ex adnexis tabulis ſex aeneis prima, quae vndecima totius tomi eſt, ad echinorum et mytulorum hiſtoriam, ſecunda ſ. duodecima, ad ſtellas marinas et balanos pertinet. Tertia priaporum ſ. actiniarum duas ſpecies, quarta turbinem littoreum et tertiam actiniae ſpeciem, tresque meduſae ſiſtit. In quinta vltra quadraginta ſquamae diuerſae ex diuerſis piſcibus, et in ſexta lactes et oua ex gado illo hermaphrodito delineantur. Additus eſt huic volumini index rerum in prioribus hisce tribus faſciculis contentarum.

XV.

Acta Heluetica, phyſico-mathematico-anatomico-botanico-medica, figuris aeneis illuſtrata et in vſus publicos exarata. Volumen IV. Baſileae, typis et ſumptibus Ioh. Rudolphi Im-Hof. 1760. 4. 2 Alph. 6 plag. 17 tabb. aen.

Vix veremur, ne noſtris diſpliceat Lectoribus, ſi tribus prioribus Actorum Heluеticorum Voluminibus, iam indicatis, nunc eorum quartum Volumen adiungimus; quod quidem, cum eodem ſtudio ſit peractum atque ab iisdem viris eruditis collectum, a quibus priora edebantur, eodem profecto modo, vti illa, et declarari et praedicari meretur.

1) *Summarium epiſtolae Rupella datae d.* 7 *Oct.* p. 1. 1758. *Auctore methodi thermometri vniuerſalis, vt exinde terminus temperiei globi terrarum determinetur.* Cum perpetua ſit viciſſitudo materiae frigoris et caloris,

ris, eaque ſemper vel ſole vel ventis excitetur: temperies globi terrarum, quem Cl. Auctor exacte ſphaericum credit, medius effectus caloris et frigoris eſt dicendus. Quod autem materia frigoris et caloris aequali copia in athmoſphaera aeris atque terra eſt diſtributa: temperiem globi terrarum 45 gradus eiusdem latitudinis eſſe, neceſſarium foret. Attamen, cum ſol in ſuo curſu anniuerſario octo dies et quartam diei partem diutius in noſtro haemiſphaerio commoretur, quam in altero: temperiem globi in noſtro haemiſphaerio 46 gradus 8 minutas latitudinis eiusdem eſſe, Cl. Auctor exiſtimat, e contrario in altero tantum 43 gradus 52 minutas.

p. 23. 2) LAUR. THEOD. GRONOVII *deſcriptio aſtaci Noruegici curioſi.* Hic autem cognoſcitur thorace depreſſo, ſuperne rugoſo inermi, lateraliter aculeato, chelis manuum latiſſimis, compreſſis, villoſis, denticulatis.

p. 26. 3) *Eiusdem deſcriptio gymnoti tremuli, atque experimenta cum eo inſtituta.* Hic gymnotus maxillis rotundatis, aequalibus, cauda truncata ſubtus pinnata, in fluminibus Americae meridionalis inuenitur. Qui eum tangunt, quacunque etiam ſint aetate, ſtatim in membro tangente eiusmodi ictu afficiuntur, qualem poſt vehementem cubiti conquaſſationem ſentimus *). Omnes eius partes hanc exſerunt vim, inprimis cauda pinnaque ani, et quo magis agitatur, eo magis haec vis augetur. Adeoque ſi tangens manus chirotheca armata vel oleo ac cera imbuta eſt, vel ſi piſcis baculo, inprimis ferreo, tangitur, eius tremor vehementer ſentitur, minime autem, ſi cera

*) Cuius rei mentionem iam fecimus in Commentar. noſtr. Vol. VIII. p. 396.

ſi cera ſigillari attingitur. Piſces in eius vicinitate vel pereunt, vel ab eo deuorantur, exceptis ſquillis, a quibus ipſe interficitur. Motum tremulum huius piſcis nonnulli chirurgi commendant tanquam remedium ſpecificum ad neruorum tollendas obſtructiones.

4) *Eiusdem obſeruationes de animalculis aliquot marinae aquae innatantibus atque in littoribus Belgicis obuiis.* Haec ſunt *Beroe*, corpore octagono, ſphaerico, tentaculis binis plumoſis longiſſimis; *Meduſa* haemiſphaerica, coſtis tranſuerſalibus quatuor, tentaculis marginalibus plurimis minimis, margine integerrimo; *Squilla* acaudata, pedibus quatuordecim; *Hydra* corpore oblongo cylindrico gracili, tentaculis breuibus. p. 35.

5) ABRAH. GAGNEBINI *deſcriptio campanulae maximae, foliis latiſſimis, flore coeruleo, eiusque varietatum.* p. 40.

6) PHIL. IAC. SCHLOTTERBECCII *obſeruatio, de cochlea quadam ad turbines referenda.* Ob eius analogiam cum turbine quodam, a GESNERO olim deſcripto, hanc cochleam appellat *turbinem paruum, ſpirulis arctiſſimis et varie tuberculoſis.* p. 46.

7) *Eiusdem obſeruatio ſecunda botanica, de fungo peculiari.* Quem Cl. Auctor propter odorem ingratum potius ad DILLENII *Amanitas noxias*, quam ad *eſculentas* refert, quamquam cum vtraque ſpecie magnam habet ſimilitudinem. Attamen hic fungus nec noua ſpecies, nec inſolita varietas eſſe videtur, cum creſcendo caput globoſum, dehiſcente annulo, in pileolum expandere ſoleat. p. 49.

p. 53. 8) *Eiusdem obſeruatio tertia botanica, de fungo pediculato poroſo.* Hunc addit Cl. Auctor, vt nouam ſpeciem, DILLENII *Boletis*, eumque nominat *Boletum ſuperne coloris fuſci, caſtanei, inferne pallide fuſci, pediculo obſolete albicante, concolore craſſiuſculo.*

p. 55. 9) LUDOV. WENTZII *ſolutio famoſiſſimi problematis geometrico-practici, de inuenienda diſtantia obiecti remoti ope vnicae et cuiuscunque, vt vocant, ſtationis; ad eum caſum reſtricti, quo acceſſus ad locum quaeſitae diſtantiae ante dimenſionem conceditur.*

p. 63. 10) I. I. D' APPLES *obſeruatio meteorologico-practica circa miſerias anni* 1758. Hic enarrantur incommoda, quae ex pluuioſa tempeſtate huius anni oriebantur, et omnibus vegetabilibus, et inprimis ſanitati incolarum Heluetiae maximopere nocebant. Etenim excitabantur febres putridae verminoſae, variolae confluentes, icterus, rheumatici et arthritici dolores, tuſſes ferinae infantum, colica pictonum, cet. Ex quibus hae duae obſeruationes inprimis notari merentur.

p. 65. Prima *febris putridae ſpaſmodicae et rheumaticae.* Virgo, triginta annorum, doloribus lumborum et ſuppreſſis menſtruis laborans, draſtico malum ita auxit, vt motibus conuulſiuis atrocibus angeretur, extremitates rigidae et immobiles fierent, et lenia deliria accederent. Haec tandem, reliquis fruſtra tentatis remediis, balneo tepido ex herbis et floribus emollientibus quotidie bis adhibito, mobilitatem membrorum recuperauit.

p. 67. Secunda *febris catarrhalis cum vlcere pulmonis.* Vir robuſtus per duos annos languore, tuſſi ſicca et dyſpnoea laborabat, tandem ſubito horrore et membrorum tremore afficitur. Febris continuabat cum pulſu profundo et frequenti; tandem, cum obie-

rat,

rat, in eius ſectione pulmonum vlcera mortis cauſam manifeſtabant.

11) Cl. VACHER *relatio de planta venenata ex inſula Corſica.* Cum ſeptemdecim milites in conuiuio amico cibum a foliis et radice cuiusdam plantae praeparatum comediſſent: poſt vnam horam nonnulli in ſyncopen et motus conuulſiuos incidebant, et vnus mox moriebatur. Statim olei magnam copiam bibebant et deinde in noſocomium transferebantur, vbi Cl. Auctor omnibus et clyſmata oleoſa et potiones emeticas ex grano vno tartari emet. et oleo dedit. Cum aegroti de nullo dolore conquererentur, nec ſectio demortui ſigna inflammationis ventriculi, inteſtinorum et viſcerum oſtenderet: facile apparebat, venenum frigidae ac ſtupefacientis eſſe indolis, qua propter oleoſa, vt noxia, intermittebat et emetica iis, qui nondum euomuerant, vlterius praeſcribebat. Auctor conuiuii *Trelacheau,* qui prae aliis ſeſe replerat, grauiſſima etiam ſymptomata experiebatur, oculi torui erant, maxilla inferior contracta, pulſus debilis, motus et ſenſus plane ſublati, et totum corpus frigidum. Conquaſſatione tandem, ad duas horas peracta, ad ſe rediit, vomuit, et emeticis datis refectus eſt. Alter poſt plures vomitus ſtatim plane conualeſcebat, relicta leui imbecillitate. Reliqui vel nulla vel leuia ſymptomata ſuſtinebant, et ſexto die omnes ſani e noſocomio egrediebantur. *Trelacheau* tantum ibi permanebat, qui, poſt ſoporem quindecim horarum, vehementibus doloribus totius corporis iisque in dies creſcentibus, et haemorrhagia narium vexabatur. Quem tamen tribus venaeſectionibus, oxymelle cum theriaca exhibito, clyſmatibus, purgante ex manna et ſyrupo de cichor. et extracto iuniperi ita reſtituit Cl. Auctor, vt vigeſimo tertio die tandem e no-

p. 69.

e noſocomio ſanus exiret. Haec planta venenata ex vmbellarum genere erat, ſapore dulci, paululum acri, radice radici napi quodammodo ſimili, et ad flumina menſe Maio floret. Haec minime eſt cicuta, ſed potius oenanthae aquat. RAII maximopere ſimilis, et vt venenum ſtupefaciens et frigidum nomine *Occhio griſo* incolis nota eſt. Succus radicum eſt acris, nauſeoſus, qui vulneri in crure felis facto applicatus, nec cauſticam, nec venenatam vim exſerebat; ſuccus foliorum et ramorum multo mitior inueniebatur.

p. 82. 12) ALBERTI V. HALLER *Orchidum claſſis conſtituta.* Et copia ſpecierum Orchidum, quarum in Heluetia ad quinquaginta naſcuntur, et character in floris figuris latens, et quod in hortos inferri non poſſunt, ſed in ſyluis, alpibus et pratis inquiri debent, maximam quidem parit difficultatem in earum claſſe conſtituenda: quam tamen Ill. Auctor facile ſuperauit et nobis omnium harum ſpecierum accuratiſſimas deſcriptiones exhibet.

p. 84. Primo diſſerit *de generibus conſtituendis.* Gentis vniuerſae character definitur ab habitu monocotyledone, foliis ſemper integris, a neruis ſibi et orae folii paralelis, a fructu vniloculari, a valuarum diſceſſu, a foraminibus, quibus ſemen defluit, a ſeminis adhaeſione ad carinas, a flore plerumque hexapetalo, ſtaminibus duobus colliculo adnatis, in quo via ad ouarium ducit, qua propter LINNAEUS has ſtirpes *gynandras* appellat. Porro diſquirit, ex quibus partibus Orchidum genera conſtituerint, et quomodo hac in re inter ſe differant TOURNEFORTIUS, RAIUS, RIVINUS, BOERHAAVIUS, KNAUTIUS, KRAMERUS, WEDELIUS, LUDWIGIUS, MICHELIUS, GMELINUS et LINNAEUS.

p. 89. Ill. Auctor non probat duo filamenta omnibus orchideis

chideis plantis a LINNAEO tributa, quae ipſe tantum in Orchide inuenit, nec, vti ille, Serapiadem ab Ophry, nec Satyrium ab Orchide ſeparat. Itaque ad genera definienda nec calcar, nec labellum adhibet, ſed coniunctam ſtaminiferam machinam, in qua fouea vnguinoſa eſt, quae ad ouaria ducit. Sola *Corallorhiza* in hac gente quatuor antheris eſt inſtructa. Deinde a baſi huius machinae ſtamina oriuntur, et diuerſis craſſisque filamentis nudae antherae inſident, vti in *Calceolo*; porro ſcapus antherarum erectus in duas partes diuiditur, quarum ſuperior fungoſa in duabus foueis duas antheras ſeſſiles continet, inferior eſt antherae ſuſtentaculum. Eiusmodi plantas *Epipactides* appellat; *Orchides* vero, quae vel palmatae, vel teſticulatae ſunt, ſcapum ſtaminum habent breuiorem, non bifidum, ſed anterius nodis duobus excauatum, qui duo ſtamina continent.

His praemiſſis, genera et ſpecies deſcribit, et vniuscuiusque ſpeciei varia nomina, apud alios Botanicos vſitata, addit, et, ſi quae ſint, varietates ſimul indicat.

Genus I. *Corallorhiza.* Ophryos Sp. LINN. p. 92. Sola omnium Orchidearum quatuor antheris ornata eſt.

Genus II. *Calceolus* TOURNEFORT. Cypripedium LINN. duas ſpecies habet 1) fol. ouato-lanceolatis, petalis interioribus ligulatis, 2) foliis ouatis, petalis ouato-lanceolatis. p. 94.

Genus III. *Epipactis*, continet TOURNEF. Ophryn, Nidum auis, Helleborinen, LINN. Ophryn, atque Serapiadem, et ab vtroque labello tres ordines conſtituuntur. p. 100.

Ordo 1. *calcare nullo, labello integro*, decem Epipactidis ſpecies comprehendit, quarum enumera- p. 101.

tionem, cum profecto nimis longa ſit, hic plane omittimus.

p.123. Ordo 2. *calcare nullo, labello bifido*, tres alias Epipactidis ſpecies complectitur.

p.129. Ordo 3. *flore calcare donato*, duas Epipactidis ſpecies conſtituit.

p.133. Genus IV. *Orchis* TOURNEF. LINN. et GESN. Ophryos Sp. et Satyrium Eiusd. Eius flos quatuor ordines facit, cum vel calcar habeat, vel eo deſtituatur.

Ordo 1. *calcare nullo.* Ibi ſex Orchidum ſpecies adſunt, quae plerumque labello inter ſe differunt.

p.142. Ordo 2. *calcare breuiſſimo,* ſex ſpecies Orchidum radice, cucullo, labello ac petalis diuerſas comprehendit.

p.148. Ordo 3. *calcare longiuſculo,* decem Orchidum ſpeciebus, radice, galea, caule, labello et ſegmento medio diuerſis, componitur.

p.162. Ordo 4. *calcare longiſſimo,* tres Orchidum ſpecies, varia radice et labello diuerſo inſignes, habet.

Hae ſunt Orchidum ſpecies, quas Ill. Auctor ſummo cum ſtudio ac induſtria diuerſas reperit, et vix plures in Heluetia, quin etiam in Europa temperata, vt aſſerit, vnquam naſcuntur.

p.167. 13) SCHMIDII *Epiſtola ad I. I.* D'ANNONI, de puella nouem annorum, quae Bernae filiam peperit, quam chirurgus imprudens in partu laborioſo per partes ex vtero protraxit.

p.169. 14) IO. HOFERI, *Filii, tentaminis lithologici, de Polyporitis vel Zoophytis petrefactis, Miſſus primus.* Cum diſtributio zoophytorum, ab aliis Lithologis facta, nouis obſeruationibus PEYSONELLI, IUSSIEUI, DONATI et ELLISII valde locupletata ſit: Cl. Auctor primus eſt, qui hanc vlterius per-

perficere, et in genera et ſpecies diuidere tentat. Quamquam quidem hic vnum genus tantum exhibet: in quouis tamen horum Actorum tomo miſſum huius claſſis promittit.

Claſſis prima *Polyporitas* vel *Zoophyta petrefacta* continet, quae ſunt corpora ſolida variae figurae, a polypis marinis et exſtructa, et inhabitata, atque olim in lapideam vel aliam mineralem ſubſtantiam mutata. p. 172

Genus I. *Anthoporita ſiue Anthopora petrefacta.* Haec conſtat ex columna ſcapiformi, nodulo craſſiori, radios in forma floris ſuſtinente, columna vero, nodus ac radii ex variis trochitis componuntur. Trochita eſt corpus durum, a polypo anthoporae factum, in quo eius corpus in medio, extremitates ſub baſi continentur. Entrochus ſiſtit columnam, ex trochitis ſibi impoſitis conſtructam, in quorum medio foramen conſpicitur, ſiue axis, quae ſemper cylindrica eſt, extremitates vero illius ſaepe pentagonae, pentapedaloideae et quinque radiatae apparent. Baſes dicuntur ſuperficies planae ſuperioris et inferioris trochitae lateris; corpus trochitae peripheriam externam ſignificat. Anthopora quidem a pleriſque ſcriptoribus ſtellis marinis adnumeratur; cum vero Cl. Auctor ex trochitarum ſtructura cognouerit, hanc magnam habere affinitatem cum aliis polypis: originem illius ſic ſibi finxit. Vermes marini lum- p. 181. briciformes et polypi, brachiis, in radios diſpoſitis, inſtructi, ex inſtinctu ſeſe materia corneo-lapidea obtegunt. Cum igitur in ſingulo trochita ſit polypus, eiusque corpus in axi, et os, brachiis radiatim cinctum, ad inferiora poſitum ſit, et anum ſuppoſiti polypi arripiat: ſic vel radius vel columna ſcapiformis oritur. Generationem ſic deſcripſit. Si polypus anthoporae ab agmine ſolutus eſt, tum a maris motu tam diu hinc illinc agitatur, donec attigerit corpus

 ſoli-

ſolidum, quo arrepto, ſenſim formam mutat, vt trochita nodoſus, anthoporae florem ſuſtinens, fiat. Hic generat polypos quinque iuuenes, quos quinque inciſuris applicat, et ſenſim alii prioribus iunguntur; ſic quinque radii, mox bis duplicati, oriuntur. Rudimenta ſolidi corporis, vermes marinos cingentis, iam in ouulo adſunt. Subſtantia trochitarum marinorum petrefactione in ſeleniticam denſam mutatur, quae, malleo diffracta, in parallelepipeda diſſilit, acidis ſpirituoſis arroſa, poſt efferueſcentiam in circulos concentricos abit, ignis vi in parua fruſtula cum ſtrepitu diſrumpitur, tandem in albiſſimam calcem mutatur.

p.188. In catalogo anthoporarum deſcribuntur 1) *Trochitae cylindrici ſimplicis* 22 ſpecies; 2) *Trochitae cylindrici tuberculis aſperi* 9 ſpecies; 3) *Trochitae pentagoni* 12 ſpecies; 4) *Trochita quadratus;* 5) *Trochitae ſcapiformis* 2 ſpecies; 6) *Trochitae nodum inter ſcapum et radios conſtituentis* 9 ſpecies; 7) *Entrochi floralis, ſiue, Encrini* 3 ſpecies; 8) *Entrochi ob ſtructuram ſingularem rarioris* 4 ſpecies; 9) *Entrochi et trochitae a cauſa quadam deſtruente mutati* 11 ſpecies; tandem *Entrochi et trochitae corporibus petrefactis variis tecti* 7 ſpecies, omnesque ſimul accurate ſunt delineatae.

p.212. Adiecta eſt *Eiusdem obſeruatio zoologica,* de cochlea minima, quae a LINNAEO dicitur, *Nautilus, teſtae apertura orbiculata, anfractibus contiguis, articulis annulatis dorſo ſpinoſis.*

p.214. 15) A. SOCINI *tentamina electrica in diuerſis morborum generibus, quibus accedunt leuis electrometri Bernoulliani adumbratio, et quorundam experimentorum inſtituendorum ratio.* Electricitas aegris paralyticis et rheumaticis interdum nullam, ſaepe inſignem affert vtilitatem. Adhibet Cl. Auctor globum vitreum

treum vndecim pollicum in diametro, et ſcintillas ex brachio nudo ad 2 vel 3 pollices cum globo metallico elicit. Sic in viro 57 annorum dolorem labii inferioris et artuum tremorem, poſt 20 experimenta electrica, ſuſtulit, et ſimili modo alius dolorem brachii dextri, et in alia dolorem manus depulſit. E contrario in foemina 60 annorum ab electricitate nauſea, ſudor et ſymptomata hyſterica oriebantur; in auditus et oculorum vitiis, ipſaque hemiplegia, haec fruſtra eſt adhibita.

16) IOH. RUDOLPH ZWINGERUS *de dyſuria ex vlcere inteſtinali in veſicam peruio, in maraſmum deſinente.* Senex 78 annorum, caelebs, ſtudiis litterariis et vitae ſedentariae deditus, ſubito corripitur dolore acuto in regione lumbari, cum febricula continua. Ab hac breui tempore reſtitutus, relicto tantum languore, mictione dolorifica et alui teneſmo afficitur, et ſenſim dyſuria moleſtior fiebat, cum aeger clyſmata et iniectiones repudiaret. Tandem quaedam bullulae ex vrethra propullulabant, et deinceps vrinam, nigricante foeculentia turbidam, cum ſtrepitu reddebat, ex quo apparebat, meatum ex inteſtino recto in veſicam adeſſe; aeger autem paulo poſt moriebatur maraſmo. p.231.

17) *Idem de vomitu puellae diuturno, hauſtu mercurii viui ſublato.* Puellam vndecim annorum vomitus, cum ſiti et fame ingenti, ad quatuor menſes vexabat, qui, omnibus aliis remediis fruſtra tentatis, tandem hauſtu quatuor vnciarum mercurii viui, cum duabus vnciis olei amygd. dulc. ſenſim plane ſedabatur. p.234.

18) D. C. E. BERDOTI *obſeruatio de vtriusque femoris a cauſa interna luxatione feliciter curata.* Puer ſepten- p.236.

ſeptennis febre miliari pleuritica, paulo poſt febre verminoſa decumbens, vagos dolores ſentiit ad ſcapulas, coxas et genu ſiniſtrum, quod intumeſcebat, ſed lintea calida, ſacculi ex floribus ſambuci et chamomillae, et fumus aromatum hos breui ſuſtulit. Paulo poſt in genu dextro magnus, durus et dolens oriebatur tumor, qui, adhibitis ſacculis ſupra dictis, cum herbis aromaticis et ſpiritu vini camphorato, imminuebatur, cum puer noctu dormiens e lecto decidit, nullo tamen exinde oriente corporis vitio. Sed poſt octo dies pes dexter fere flaccidus, ad motum non aptus, ſiniſtro breuior, et ſiniſter quoque languidus inueniebatur, atque vtriusque femoris luxatio apparebat. Caput dextri femoris prominebat ad duos digitos ſupra acetabulum, paulo retrorſum, et ſiniſtri caput recta linea ad dimidium digitum extra acetabulum deſcenderat. Cum repoſitum caput femoris dextri, ob aegri colicos dolores, ter ab acetabulo recederet, peculiare inſtrumentum, hic ſimul delineatum, adhibuit C. Auctor, quo femoris caput in acetabulo retinuit, et vſu aromatum et adſtringentium vtriusque femoris luxationem tandem curauit.

p.240. 19) IOH. CONRAD. FUESLINI *obſeruatio anatomico-medica, praeternaturalem ſtructuram veſicae vrinariae referens.* Puer $3\frac{1}{2}$ annorum per ſex menſes dolorem inſignem in emittendo lotio ſentiit. Chirurgus, qui calculum ſuſpicabatur, ad collum veſicae tumorem ſcirrhoſum iuglandis magnitudine inuenit, cum inteſtinum rectum digito indagabat. In ſectione defuncti tres vrethras reperit, veſica vrinaria calculo ſpongioſo, quinque drachm. pondere, referta fuit; duae vrethrae in lateribus poſitae erant, media, reliquis breuior, tumore ſcirrhoſo circumdabatur, tandem hae tres vrethrae in oſſis pubis infima

parte

parte in ſacculum iungebantur, a quo vnus canalis, vrethrae naturali ſimilis, vsque ad glandem progrediebatur.

20) LAUR. THEODORI GRONOVII *Animalium in Belgio habitantium Centuria prima.* Hunc catalogum ſecundum LINNAEI methodum, in ſpeciebus animalium adhibitam, inſtituit, ideoque hic deſcribuntur mammalia, *primates*, mammalia, *fera*, mammalia, *beſtiae*, mammalia, *glires*, mammalia, *pecora*, mammalia, *bellua*, mammalia, *pete*, aues, *accipitres*, aues, *picae*, aues, *anſeres*, aues, *grallae*, aues, *gallinae*, aues, *paſſeres*. Cum vero nimis ampla foret deſcriptio, ſi omnes ſpecies, quae his characteribus indicantur, accurate declararemus: harum vlteriorem enumerationem hic omittamus. p.243.

Centuria animalium ſecunda in Belgio ab eodem obſeruatorum ſimili modo hic tractatur, et continet amphibia *reptilia*, amphibia, *ſerpentia*, amphibia, *nantia*, piſces, *apodes*, piſces, *iugulares*, piſces, *thoracicos*, piſces, *abdominales*, piſces, *branchioſtegos*, et inſecta, *coleoptera*. p.256.

21) CAR. ALLIONI *deſcriptio cortuſae* MATTHIOLI. Radix eſt fibroſa, protrudit folia ſex, odorata, glabra, lobis vndecim inciſa, quilibet lobus in tres lobos dentatos diuiditur; ſcapus eſt teres, nudus; ex inuolucro vniuerſali prodit vmbella, radiis duodecim vnifloris inſtructa, flos ornatur calyce ſemiquinquefido, ſegmentis erectis, lanceolatis, corolla odorata patente, rotata, ſegmentis purpureo-violaceis, antheris quinque conniuentibus tubi orificio, ſtylo filiformi, hamato; fructus ſiſtit capſulam oualem, vnilocularem, quae ſemina plura nigra compreſſa, angulata continet. p.271.

p.275. 22) IO. IAC. D'ANNONE *de petrificatis quibusdam minus cognitis;* I. diſſerit *de ſingulari echinitae ſpecie.* Cum in omnibus echinis ac echinitis taeniae omnes ſemper ex vno puncto, teſtae vertice, oriantur, hic in eo quam maxime ab his differt; quippe qui ex meris aſſulis componitur, et cuius taeniarum paria tria ex vertice, duo reliqua oblique excurrunt et in os deſinunt, duo vltima, ex puncto in ſummitate ani proficiſcentia, oblique verſus os tendunt. Sic baſis teſtae in quinque triangulos diuiditur, et ſuperior, ſiue conuexa ſuperficies, etiam quinque partes habet, duos triangulos ſimiles, quorum vertex cum vertice teſtae conuenit, alium aequicrurum, cuius vertex in ani ſummitate eſt, duo tandem trapezia; vnaquaeque vero harum partium per ſuturam
p.282. in duas aequales partes diſpeſcitur. II. *de concha anomia plicata* πολυλεπτογίγγλυμος *petrificata* agitur. Eſt concha ex duabus valuis inaequalibus plicatis compoſita, et propter valuarum commiſſuram, quae exiliſſimis fit denticulis, inprimis notari meretur.
p.284. III. *oſtreum plicatum, plicis valde inaequalibus, lapidefactum* conſiderat Cl. Auctor. Hoc plerumque *imbricatum* dicitur, et in eo a reliquis differt, quod duas plicas in medio ambitus interiectas habet, quarum latera inaequalia ſunt, et proximas plicas quin-
p.286. quies longitudine ſuperant. IV. *millepora tubulis parallelis* deſcribitur, quae ſpeciem conſtituit tubulariae, tubis hexangulis.

p.288. 23) WERNERI DE LA CHENAL *obſeruationes nonnullae botanicae.* Prima deſcribit *Siſymbrium foliis pinnatis, imorum pinnis oblongis, ſuperiorum*
p.292. *linearibus integris, ſiliquis oualibus, oligoſpermis.* Secunda oſtendit, *duas* eſſe *ſpecies Raphani aquatici*, alteram *folio in profundas lacinias diuiſo*, alteram *folio plerumque integro, interdum ad pediculum laciniato*,

quas

quas quidem LINNAEUS et HALLERUS coniungunt. Tertia indicat nouam in Heluetia deteſtam ſpeciem *cardui foliis lanceolatis, amplexicaulibus, ſerraturis ſpinoſo ſetaceis, capitulis triphyllis.* LINN. *Sp. plant. n.* 22. Quarta *aliam cardui ſpeciem* concernit, cuius ſynonima adiiciuntur. Quinta differit de Trifolii ſpecie, *meliloto pariſienſi humifuſo, foliis ſerratis, glabris,* VAILLANTII. p.294. p.296. p.299.

24) IO. IAC. D'ANNONE *Epiſtola ad* IO. HENR. RESPINGERUM, ſententiam Cl. Auctoris explicat, quam habuit de piſciculis et vermibus 1758 circa Birſam in riuulis et paludibus repertis, quorum figurae ſimul depinguntur. Piſciculi ex *gaſteroſteorum* genere ſunt; vermis, in piſcis abdomine incluſus, ad taeniarum genus pertinet, et ſimul cum ingeſtis, inprimis aquae hauſtu, hoc intraſſe, minime vero congenitus eſſe, videtur. Similem hic enarrat obſeruationem de foemina, et condylomatibus vexata, et ſaepe eiusmodi taenias excernente, quae, intermiſſo hauſtu aquae ex fonte quodam, ouulis taeniarum referto, mox ab vtroque malo liberabatur. Tandem hic delineatur animalculum, a muliere taeniis laborante per aluum excretum, quod *muſcae, in aquis ſtagnantibus et locis impuris habitantis,* ſimile deprehenditur. p.301.

25) ACHILLIS MIEGII *Homolocenchrus, nouum graminis genus.* Eſt phalaridis ſpec. LINNAEI et cognoſcitur locuſtis ſimplicibus, hermaphroditis, elliptico-oblongis, compreſſis, calyce nullo, corolla biualui, perſiſtente, valuulis carinatis, ſtaminibus tribus, piſtillo breui, dyſtilo, ſemine vno. Radix fibroſa eſt, geniculata, plures protrudit culmos teretes; foliorum vaginae ſunt longiſſimae, ad internam foliorum baſin terminatae membranulis breuiſſi- p.307.

mis, albidis, folia vtrinque glabra, margine ſpinis rigidis obſito, flores paniculati, locuſtae caducae, ſemen ſplendens, glabrum, ſubfuſcum, inſipidum.

p.315. 26) I. H. LAMBERT. *de variationibus altitudinum a luna pendentibus*.

p.337. 27) IOH. RUDOLPHI ZWINGERI *Diariolum noſologicum Baſil. Anni* 1759. Adiecta tabula noſologica huius anni oſtendit, ex aegris 275 variis morbis affectis, 16 aegrotos manſiſſe, 42 periiſſe, et 217 conualuiſſe.

p.351. 28) EMAN. WEISII *obſeruationes de globulis ſanguinis*. Cl. Auctor hic primam tantum partem harum obſeruationum nobis offert, quae globulos ſani corporis cum globulis diuerſorum animalium comparatos conſiderat. Ii, qui microſcopio duas globulorum ſanguinis animalium ſpecies detexerunt, etiam animalia in duas claſſes diſtribuerunt; ad quarum primam, globulis ſphaericae figurae praeditam, hominem et quadrupedia piloſa, ad alteram, globulis oualis figurae inſtructam, animalia volatilia, piſces, amphibia et reptilia ſquamoſa retulerunt, quamquam diuerſitas globulorum, in vtraque claſſe nonnunquam occurrens, ſaepe hanc diuiſionem interrumpit.

p.361. 29) *Obſeruationes thermometri in Sibyria, maximo frigore ſaeuiente, factae a* DELISLE *et communicatae ab* ABR. GAGNEBIN. *ſen.* Summum frigus, quod Cl. Auctor adnotauit, 1735 d. 6 Ian. in Sibyria fuit ad 70 gradus.

p.364. 30) *Obſeruationes meteorologicae anno* 1757 *et* 1758 *Ferrieriis (a la Ferriere) factae ab* ABRAH. GAGNEBIN. *ſen.*

31) *Ob-*

31) *Obſeruationes meteorologicae, factae Baſileae* p.365.
1757 *et* 1758 *a* I. IACOBO D' ANNONE.

XVI.

Elementa Phyſiologiae Corporis Humani. Auctore ALBERTO V. HALLER, Praeſide Societatis Reg. Scient. Goetting. Sodali Acadd. Reg. Scient. Pariſ. Reg. Chir. Gall. Imper. Berolin. Suecic. Bononienſ. Bauar. Societ. Scient. Britann. Vpſal. Bot. Flor. Heluet. In Senatu ſupremo Bernenſi Ducentumuiro. Tomus Quartus. Cerebrum. Nerui. Muſculi. Lauſannae, ſumptibus Franciſci Graſſet. 1762. 4. Alph. 3. pl. 8.

Laetamur ſane, Ill. Auctorem in edendo opere phyſiologico indefeſſe pergere. Egregius hic liber, qui publicae vtilitati deſtinatur omnino, multum quidem Ill. Auctori in colligendis rebus, quae ad ſaeculum 18 vsque innotuerunt, faceſſit negotium, multa tamen, inque compendium contracta, largitur, adeo, vt nobis, qui haecce legimus, et poſteris, qui eadem legent, communem adferant vtilitatem. Qui nunc ſub manibus noſtris eſt, quartus tomus ex duobus libris componitur, quorum prior, ordine decimus, cerebrum et neruos, poſterior, vndecimus, muſculos motumque animalem pertractat. Multa ſunt, diceremus cuncta, quae attentionem noſtram merentur; ſed liceat nobis eorum tantum epitomen tradere, quae Noſtro propria ſunt, quaeque alii percepiſſe geſtiunt.

A cerebro initium capit Ill. Auctor, non a dura membrana: hanc enim a venis cerebri ſeparare, iſtasque ab arteriis diuellere, animus non fuit. In omnibus p. 1.

anima-

animalibus, quibus oculi ſunt, cerebrum eſſe, neque hoc absque oculis in vllo animale reperiri, Noſter aſſerit. In omnibus quadrupedibus cerebri ratio ad reliquum corpus maior eſt, quam in aliis, minor tamen in animalibus ferocibus, et quorum vitae genus maximos muſculos temporales poſtulat, quibus ad praedam vincendam idonea redduntur. Nullum tamen quadrupedum hominem in ea re ſuperat, hominique grandius quam boui vel equo eſſe cerebrum, conſtat; figuramque, cum mathematicorum figuris comparandam, cerebro in vniuerſum ſumto nullam eſſe, in eo tamen elliptici aliquid deprehendi, autumat.

p. 12. Hactenus cerebri nomine et cerebellum ſimul intelligendum cupit Ill. Auctor, nunc cerebrum proprie dictum conſiderat, eamque portionem encephali, quae orbitis incumbit inque oſſium cuneiformium alas deſcendit et tentoriis innititur, cerebri nomine notam, cum dimidio ouo comparat, ita, vt anterior vertex aliquanto acutior, poſterior obtuſior ſit. Membranis iſtud inuoluitur, quarum tamen vera vna eſt, pia dicta, a qua differt arachnoidea, indolis celluloſae, neutiquam pro exteriori lamina piae habenda. Haec, pia nimirum, firmior, verumque involucrum cerebri ſiſtens, hanc nacta eſt vtilitatem, vt molliſſimum viſcus contineat, firmet, vaſaque ipſi vndique ſuppeditet, eaque vaſa ordinet et fundet; ſentire autem neruosque accipere non videtur.

p. 25. Cerebri corticem glanduloſum non eſſe, hoc argumento probat Noſter, quod celerrima voluntatis imperia, et corporum, ſentientes neruos longe a cerebro ferientium, ſuccedentes in anima repraeſentationes, eiusmodi in neruis requirere videantur liquorem, qui celerrime neruos percurrat. Totum autem vaſculoſum eſſe et ex arteriolis, venu-

lis

lis rubris et non rubris, et tenerrrima celluloſa tela, maximam partem conſtare, ex eo probat, quod cortex vniformem cinereum et vitreum colorem referat, et iniectus liquor de cinerea iſta ſubſtantia aliquam partem in rubra vaſcula conuertat, ita, vt totus cortex interdum rubeat.

Medullae fabricam obſcuram dicit Ill. Auctor, in lineas tamen rectas lacertulasque amare figurari, nec celluloſam, nec ſpongioſam, nec veſicularem etc. eſſe, monet. Ventriculos laterales cerebri imaginariam intercapedinem, neque vere cauam eſſe, dum animal viuit et ſanum eſt, aſſerit, aquamue ventriculorum, ab arteriis ſecretam veniſque reſorptam, gelatinoſam in morbis augeri concedit. Ventriculum tertium nihil niſi contiguorum thalamorum limitem eſſe, neque cum anterioribus communicare, eiusque oſtium anterius ad baſin cranii ducere, docet, idque, quod infundibulum dicitur, cauum eſſe, dubitat. Glandulam pituitariam, nullius alterius glandulae ſimilem pro cerebri appendice habet, neque ventriculorum aquam ad eam venire, eiusque vtilitatem conſpicuam non eſſe, putat. p. 30.

Cerebellum omnibus animalibus, exceptis inſectis, eſſe, id ipſum cerebro mollius, minus quam cerebrum hominique fere ſubnoncuplum, oſtendit, atque quartum ventriculum pro imaginaria cauitate, vt in cerebro, habet. p. 68.

Medulla oblongata, coniunctas cerebri et cerebelli medullas habens, ſecundum Noſtri ſententiam, a medulla ſpinali ſeparari non debet, nullo quippe euidente limite diſtincta, intusque corticalem naturam habet cum medulla ſtriatim miſtam. Quae hanc ſequitur ſpinalis medulla in homine pro exigua cerebri appendice habenda eſt, neque totam dorſi longitudinem ſequitur, ſed circa primam aut ſecundam lumborum vertebram finitur, maximam p. 79.

par-

partem medullaris, intus tamen, vbi fiſſura interior, cinereae naturae. Inter primam et ſecundam vertebram lumborum et inter os ſacrum in neruos abit, horumque collectio ſub caudae equinae nomine nota eſt. In hac ſede non raro aquula eſt eiusdem generis cum perſpirabili halitu, quam ex ventriculis cerebri collectam eo deſcendere poſſe, Noſter autumat.

Nunc duram matrem ſeorſim conſiderat Ill. Au-
p. 88. ctor, hanc ob rationem, quod diuerſa a cerebro figura ſit, quod cranio multo accuratius, quam cerebro, adhaereſcat, et venis, de cerebro reducibus, vaginas peculiares praebeat. Membrana haec a medulla ſpinali laxe repletur, multoque magis amplum ſpatium inter membranae faciem exteriorem eſt, et inter ligamenta, quae columnam vertebrarum interius veſtiunt. Quaerit inde Noſter, vtrum medulla in homine viuente turgidior, in mortuo in minus ſpatium ſe colligat; vel an vapore iſtud ſpatium vnice occupetur. Ex celluloſa tela intricata componitur, arterias venasque habens, neruos nullos. Exterior eius lamina cranii perioſteum eſt. Fibras de reliquo in dura matre eſſe, easque longitudinales exteriores, tranſuerſales internas in homine Noſter vidit, inſimulque in dicta membrana veras glandulas, duras, rotundas, alias verrucis ſimiles, alias molles deprehendit.

p. 140. Sanguinis, ad vniuerſum caput tendentis, quantitas, ſi menſuretur, tertiam partem totius ſanguinis ad iſtud ire, Noſter oſtendit, hancque rationem addit, quod liberior per id viſcus ex arteriis in venas tranſitus ſit, deinde autem, quod rami arterioſi cerebri molliores ſint, quam vſque alibi. Num autem ſanguis, ad cerebrum propulſus, a ſanguine arteriae aortae deſcendentis plurimum differat, Ill. Auctor dubitat. Expeditum vero huius ſanguinis per cerebrum circuitum, facilemque ex arteriis in ſinus ve-
nas-

naſque tranſitum eſſe, neque tamen in ſinus rubras arterias patere, ſed venas cum ſinubus coniunctas eſſe, ſtatuit; num vero ſinus pulſu agitentur, Noſter in dubium vocat, hanc ob rationem, quod pertinaciſſime cranio adhaereſcant, inque adulto homine firmiſſimum os adnatum habeant, dilatationi reſiſtens.

Arteriis ſanguineque arterioſo conſiderato, venarum nunc ſinuumque cerebri tradit Noſter hiſtoriam, p.144. quibus expoſitis motum ſanguinis venoſi ex encephalo declarat, et oſtendit, ſanguinem, ad ſinum falciformem et quartum delatum, in venas iugulares internas, externas et vertebrales tendere, ſinusque occipitales anteriores et petroſos inferiores in annulares vertebrarum, inque foſſas iugulares ſanguinem ſuum ducere, exque petroſo ſuperiori, cauernoſo et circulari ſinu ſanguinem in plexum pterygoideum venarum, a venis iugularibus natarum, deriuari poſſe, exque ſinu occipitali poſteriori ſanguinem difficilius in tranſuerſum, facilius vero in foſſas iugulares venaſue vertebrales peruenire. Retrogradum autem venoſi ſanguinis motum ex eo declarat, quod ſanguis per venam iugularem manifeſto in exſpiratione repellatur, et contra caput adſcendat, per inſpirationem contra per eandem venam deſcendat et ad cor accedat. Cerebri praeterea motum ab arteriis, nec a dura matre, dependere, docet; hanc enim ex fibris muſculoſis compoſitam non eſſe, nec irritatam moueri, oſtendit. Sinuum vtilitatem exponens Ill. Auctor ea ſententia eſt, *refluxum ſanguinis venoſi in nixu et inſpiratione violentiori adeo frequentem, neceſſitatem feciſſe receptaculi venoſi robuſtioris, in quo ſanguis ad aliquam ſuper ſolitam rerum copiam colligi poſſet, neque periculum facere rupti receptaculi.* De vaſis cerebri lymphaticis demum addit, videri omnino lympham cerebri per venas rubras

bras ad cor reuehi, nec pro dictis vaſis teſtimonium hactenus eſſe.

p.185. Neruos in omnibus animalibus, quibus cerebrum eſt, reperiri, eosque ex medulla factos, in homine, quadrupedibus, auibus, piſcibus et inſectis ſummam alere ſimilitudinem, Noſter putat. Neruos deinde omnes celluloſa tela inueſtiri, hancque cum arachnoidea cerebri continuari, duram vero cerebri membranam neruos, praeter opticum, omnes continuo deſerere, et robuſtam illam atque albam vaginam, quae artuum potiſſimum truncos nerueos obducit, euidenter ex celluloſis fibris conſtare, inque eiusmodi fila ſcalpello quoque diſſolui, docet. Qui porro in celluloſa hac tela continetur vapor, ab inuiſibili illo neruorum ſpiritu diſtinguendus, Noſtro ex arteriis halare, perque morbos colligi poſſe, videtur. Neruos praeterea ex origine ſua ad fines vltimos ſimili modo ferri, arteriis magis plexuoſos eſſe, inque foetu pro corpuſculi proportione maximos, inque adulto minui poſſe, Noſter autumat, neque hactenus neruos in dura, pia, et arachnoidea cerebri, cerebelli et medullae ſpinalis, in funiculo vmbilicali dein, placenta, amnio et chorio reperit, neque etiam in tendinis ſubſtantiam et ligamenta capſularia neruos immiſſos vidit. Fines autem neruorum in minimis vbique ſurculis eſſe, inque pulpam molliſſimam reſolui, ſtatuit. De gangliis demum notat, iis omnibus eandem fere naturam eſſe, inque ea ſede nerui, in qua plures rami vniantur et a qua plures ſecedant, ganglia conſtanter reperiri, neque muſculoſam aut tendineam fabricam, adſcriptam, per experimenta confirmari.

p.203. Haec in genere de neruis annotaſſe ipſi libuit, nunc ſigillatim neruos conſiderat, ita, vt plenam neruorum hiſtoriam tradere Noſtro animus non eſſet, eos tamen, qui frequentiſſime cogniti citentur, ſecundum nume-

numerum, vnice ex conſuetudine receptum conſideraret.

Progrediamur ad viui cerebri phaenomena, et audiamus, quid ſenſus ſit. Hic Noſtro dicitur quaecunque mentis noſtrae mutatio, quae ex corporis humani cum mente connexi contactu oritur. Id itaque, quod tactum mutationem in anima producit, neruus eſt. Cum autem absque neruis ſenſus non ſit, et praeter hos plurima celluloſa tela, et oſſea materies, et cartilaginea, et muſculoſa reperiatur, multam partem corporis humani inſenſibilem eſſe, ſequitur. Oſſa igitur non ſentire, medullam vero ob neruos aliquos, perexiguos tamen, ſentire poſſe, itidemque tendines absque ſenſu eſſe, vaginam tamen eorum ob plurimos neruos, qui eo tendunt, ſentire, ſolidis argumentis et experimentis Noſter confirmat, inſimulque experimentis contrariis obuiam it, et ad obiectiones reſpondet et oſtendit, neruos in experimentis laeſos, et aduerſarios ignitis bacillis et venenis chemicis ita liberaliter vſos eſſe, vt ad alienas partes corporis, ad cutem, ad carnes, ad neruos ea violentia peruenire poſſet. Praeterea et ligamenta, et capſulas articulares, et perioſteum, et pericranium, aliasque membranas, pleuram nempe, pericardium, peritonaeum et meſenterium, corneamque oculi membranam absque ſenſu eſſe, viſcera autem ob neruos, qui ea adeunt, parum ſentire, reliquas contra partes, vt muſculos, et in quibus partibus tunicae fibris muſculoſis inſignes ſunt, ſenſu donatas eſſe, docet. His expoſitis, ſenſum in medullari nerui parte, non in inuolucris, quaerendum eſſe, idque experimentis probari, Ill. Auctor oſtendit. Senſum etiam in parte, quam externa corpora tangunt, non eſſe, neruumque laeſum, ligatum, reſectum, compreſſum, itidemque cerebrum compreſſum partis iſtius ſenſum auferre, medullam ſpinalem compreſſam partium p. 269.

inferiorum ſenſum tollere, ſenſusque ſedem in cerebro eſſe atque ad cerebrum per neruos mandari, multis obſeruationibus et experimentis Noſter confirmat, neque tamen ſenſum in meningibus quaerendum, neque capitis dolorem, ad quem prouocant Ill. Auctoris aduerſarii, ſenſum hunc probare, eundemque alias cauſas habere poſſe, experimentis itidem probat.

p. 312. Ad cerebri medullam Noſter progreditur, hancque ſentire, obſeruationibus a praxi medica ſumtis, propriisque experimentis egregie confirmat, et capitis dolores a varia cerebri labe, vulneribus et compreſſione oriri, oſtendit. Negant quidem Ill. Auctoris aduerſarii, medullam ſentire, et ad experimenta prouocant; ſed, ſi verum fatendum eſt, corticis quidem irritationes animal non ſentire, et in nonnullis experimentis ſcalpellum inter cerebri gyros impulſum fuiſſe, vt medulla minime laederetur, concedendum eſt, et profundius requiri vulnus, vt medulla oblongata, thalami, cerebri crura vel cerebellum laedantur, tuncque ab iſtis vulneribus dolores certo oriri, perpendendum eſt. Porro neruorum ope exterorum corporum impreſſiones ad cerebrum deuehi, hasque in eo conſeruari, ita, vt propriis in regionibus cerebri eaedem habitent, ex eo Noſter probat, quod morbi cerebri idearum perennitatem tollunt, cauſisque ſublatis, quae cerebrum vitiarunt, memoria reſtituitur. Num vero, vt morbi oſtendere videntur, ſenſus atque mutatio, quae a ſenſu oritur, non ad cerebrum vnicum, ſed ad aliam etiam remotam corporis humani particulam defertur, cuius neruus cum partis affectae neruo vtrinque cohaeret? Nonne in morbis doloris ſigna adparent, in alia ab ea parte, quae laeſa fuerat? Talia quidem ſymptomata medici per neruorum communicationes ex-

explicare ſolent, et conſenſum aliquem neruorum vicinorum, dolorisque propagationes, a neruo laeſo in alium peculiarem neruum definitum, experimenta probant, in cerebro tamen eam coniunctionem potius, quam in neruis, locum habere, ex ipſo ſenſu, quem anima percipit, quique nullus eſſet, niſi ad cerebrum impreſſio illa quaecunque dolorifica perueniret, Noſter coniicit.

Hactenus de ſenſu, qui per neruos exercetur, p.322.
et ad cerebrum venit, ibique animae repraeſentatur, Ill. Auctor verba fecit; nunc etiam motus cauſam in muſculis et vniuerſo corpore ex cerebro per neruos in eam partem, quae mouetur, deriuari, per obſeruationes et experimenta demonſtrat. In genere itaque, neruo quocunque irritato, muſculum, quem neruus adit, contrahi, artumque ſuum aut flectere, aut extendere, aut alio quocunque modo mouere, omnesque pariter muſculos, ad quos vnus neruus diſtribuitur, conuelli, notandum eſt. A neruis autem motum dependere, paralyſis docet, quae poſt neruum diſſectum obſeruatur. Itidem hoc probant experimenta, cum medulla ſpinali aut cerebro inſtituta, ita, vt partibus his vel laeſis vel irritatis conuulſio, vel compreſſis paralyſis accedat, malaque haec ceſſent, quam primum cauſa tolli potuerit. Sed fieri etiam ſolet, vt grauiores neruorum irritationes aut remotos aut vniuerſos neruos in ſimilium malorum conſenſum trahant, quod phaenomenon Noſter ita explicat, vt ad conſenſum attendere cupiat, in quem grauior in neruis irritatio cerebrum primo cieat, deinde in vniuerſis muſculis conuulſionem excitet. Quando autem nerui irritati conuulſionem faciant, etiam a cerebro ſeparati, tunc motus cauſam, quae per neruos demittitur, quaecunque ea ſit, aliquamdiu in neruo, licet iſte, a cerebro ſeparatus, eam cauſam nuper non acceperit, integram et efficacem ſupereſſe, Noſter autumat.

 Ad

p.345. Ad cerebellum denique accedens Ill. Auctor, quaerit primo, num ei prae cerebro et medulla ſpinali praerogatiua ſit? Proſtant quidem obſeruationes, laeſo cerebello ſubitam illatam eſſe mortem, ſed contraria etiam experimenta opponi poſſe, laeſoque cerebello aut corrupto vitam tamen ſuperſtitem fuiſſe, contra cerebro laeſo mortem produci, notandum eſt. Ex cunctis his nunc colligit Noſter, videri cerebellum et a cerebro hactenus parum differre, et graues in vtrouis laeſiones mortem inferre, leuiores in vtroque tolerari, cerebrumque ad vitalia organa et ſentientem vim et mouentem mittere, et ad partes, mentis arbitrio ſubiectas, cerebellum: medullae ſpinalis vero vulnera ſemper ſubito lethalia non eſſe, oſtendit. Sub finem tandem huius ſectionis exponit Ill. Auctor, qui fiat, vt absque cerebro viuatur? Sic obſeruationes oſtendunt, et inſecta, et quadrupeda frigidi ſanguinis reſecto capite viuere, in animalibus calidi ſanguinis rariora quidem eſſe experimenta, aliqua tamen et foetuum adeo occurrere exempla, aut omnino acephalorum, aut quibus, cranio deleto, cutis cum dura membrana cerebri continuatur, et quibus aut nullum, aut exile valde in cranio cerebrum ſupereſt. Ad haec nunc reſpondet, dicitque, in inſectis ſenſationum ſedem et motus neruoſi ſcaturiginem non vnice in cerebro eſſe, quique absque cerebro et capite vixerint, omnes foetus fuiſſe, et plerisque medullae etiam ſpinalis tantum, quantum ſufficere poſſet, aut, cum cerebrum nullum eſſe legatur, adfuiſſe et loco tantum motum.

p.357. Quae ab Ill. Auctore huc vſque expoſita ſunt, ſenſuum quidem fide affirmantur, niſi in experimentis erratum fuerit, nunc ad alia progreditur, quorum *pars minima*, vt Noſter ait, *ſenſibus patet*, *reliquam*

quam ex collectis undique probabilibus argumentis eruere oportet, quorum tanta ſit vis, vt nobis quidem ſpem faciat veri, non ea vero conſtantia, vt ad alium conuincendum ſufficiat. Quaeſtio nimirum eſt, quid ſit in neruis ſuſcipiendis ambientium corporum impreſſionibus motuique perferendo aptum? Primo igitur variorum ſententias, a veritate aberrantes perpendit, et egregia argumenta opponit, tanta omnino vi, vt nihil valde firmum in iisdem ſupereſſe videatur. Sic per membranas ſenſus minime perferri, neque per ſolidam neruorum naturam, v. g. tenſionem, oſcillationem cet. eosdem vehi oſtendit, neruorumque actionem chordarum oſcillantium naturam non ſequi, ſenſumque adſcendere, et motum deſcendere, nec contrarium obſeruari, docet. Quid vero, num ſenſus motusque a fluido dependeant? Multi ſane hanc de ſpiritu doctrinam impugnare annifi ſunt, variaque argumenta protulerunt, ex quibus alia facillime labefactantur, alia, grauiora quidem, ita tamen a Noſtro inuertuntur, vt vltro vim contra doctrinam de ſpiritibus habere vix videantur. Fluidum itaque neruis ineſſe, cum Noſtro ſtatuendum eſt; requiritur autem, vt iſtud ſit mobiliſſimum, absque cordis poteſtate tamen in motum ductum, dein fluidiſſimum, vt celerrimo motu fungatur, porro tenuiſſimum, vt minimos, nullo microſcopio inueniendos tubulos perfluat, ita tamen, vt cum hac tenuitate talis ad neruum adhaeſio ſit, vt neruo contineatur, neque ante abſolutum munus neruum deſerat. Tandem etiam requiritur, vt nullus in eo excitatus et viuidus ſapor, aut odor, aut color, aut calor, aut alia quaecunque qualitas ſit, quae ſenſus noſtros vehementer feriat. Atqui haſce dotes qui perpenderit, fluidum iſtud nec aqueum albuminoſum, nec ſpirituoſum, aut acidum, aut ſulphureum eſſe poſſe, perſpiciet. Sed neque aereum videtur, ſiquidem aer

ea ſubtilitate non eſt, vt facile minimos tubulos animati corporis ſubeat, aut tranſeat absque impedimento; praeterea absque periculo in tenerrimos tubulos recipi non poſſet, quin nerueam naturam deſtruat, eamque reddat duriſſimam. Porro nec aethereum eſt, ſiquidem aether, omnia corpora peruadens, neruis nec contineri, nec à vinculo moram pati poteſt. Neque etiam igneum eſt, ſiquidem ignis ex neruis, nullo pariete coercibilis, ſe in partes circumfuſas diffunderet, donec eae pariter cum neruo calerent, pariter hinc fluido igneo replerentur. Neque demum electricum eſt, ſiquidem electrica materies ex ea ſede, in qua abundat, in alteram, in qua parcius continetur, ſummo impetu ruit; quod vero de neruis dici nequit, quippe qui impari eiusmodi materiae copia repleti eſſe non poſſunt. Praeterea omnis materia animalis per communicationem electricam naturam accipit; quare fieret, vt, ſi v. g. neruus iſchiadicus aut muſculus plenus eſſet electrica materie, materies haec vndique ſe in circumpoſitum adipem vicinosque muſculos diffunderet, donec aequilibrium natum fuerit. Quaenam nunc ſpirituum materies? Eam forte ex rectore illo ſtirpium ſpiritu conſtare, augmentum ſpiritus noſtri ab illo, ſenſuum acumen intenſum, imaginatio viuidior facta, viresque muſculorum increſcentes, demum nimis excitati motus ipſique ſenſus, per foetentes halitus compeſcendi, ſuadent. Ex animali etiam materie eam conſtare, in ſummam tamen ſubtilitatem euecta, ex eo Noſter probat, quod vires muſculorum ab ea potiſſimum dependeant, hominesque viribus fracti a valido cibo muſculorum vſum et robur recuperent: vtramque tamen materiem in tantam raritatem expanſam eſſe debere, vt noſtros ſenſus non feriant, Ill. Auctor monet. Fiſtuloſas hinc fibras nerueas eſſe, Noſter putat, idque ex eo declarat, quod liquoris, ex cibo potuque nati, et aethere, aut ele-

ctrica

ſtrica materie, aut aere craſſioris motus per liberum tubulum magis, quam per ſpongiam expeditior ſit; cumque neruea medulla cum cerebri medulla continuetur, fibraeque nerueae cum medullae fibris, nerueaque medulla ex vaſculis fiat, hinc et cerebri medullam eiusdem indolis eſſe, fiſtulasque medullae ab arteriis vltimis, in medullam ſe figentibus, continuari, ob ſummam analogiam arbitratur.

Duplicem motum in hoc liquore eſſe, Noſter p.384.
ſtatuit; alterum, a corde impreſſum, vtique lentum, quo in foetu, homine dormiente, inque neruis, quorum officio nunc anima non vtitur, a cerebro ad neruorum fines tendunt ſpiritus; alterum vero, rapidiſſimum, ab obiectis ſenſus ferientibus, aut ab anima, motum muſcularem volente. Ex his autem, neruos ab arteriis corticis cerebri ſuum habere ſpiritum, Noſter colligit, animales autem et vitales diuerſos non videri, et cerebellum ſenſationes percipere, et cerebrum ad vitales motus ſpiritus mittere, neque etiam diuerſos ſpiritus ſenſorios et motorios eſſe, ſed neruos eosdem, qui v. c. digitorum pulpam ſenſorii adeunt, et muſculos digitorum ad motum incitare, oſtendit.

De ſede animae haec habet Noſter: cum me- p.392.
dulla cerebri ſenſus ſedes ſit et cauſam motus muſculorum generet, et ſenſorium commune ſit, in quo omnes ſenſus exerceantur, et vnde omnes motus muſculares oriantur, qui per neruos cientur, id ergo ſenſorium tam late patens eſſe, quam cerebri et cerebelli medullam, ex Noſtri ſententia ſequitur, hinc ibi animae ſedem eſſe, ſtatuendum eſt. Ex his nunc colligendum eſt, non diſperſum eſſe per vniuerſum corpus ſenſorium commune, nec debere anguſtiorem animae ſedem poni, quam ſit coniuncta omnium neruorum origo, neque etiam diuerſas diuerſarum animae functionum prouincias eſſe, neque cerebri cuidam particulae, aut cerebro ſeorſim, aut

peculiariter cerebello propriam aliquam vtilitatem, quae a communi totius encephali vtilitate differat, adſignare.

p. 398. Quod tandem ad vtilitatem funiculorum tranſuerſorum aut rectorum attinet, communis harum coniunctionum ea Noſtro videtur, vt ſana cerebri pars ſuppetias ferat morboſas, et ad neruos, quorum propria regio obſtructa eſt, alias fiſtulas integras a partibus non laeſis adducere poſſit. Ventriculorum autem vtilitatem in eo Noſter ponit, vt pia mater ad medullam adhaereat, et ex hac vaſcula in medullam breuiora dentur; gyrosque dein ob hanc cauſam factos eſſe, vt corticis copia, et piae matris ſuperficies, et vaſorum numerus, quae corticem ſubeunt, ideoque fibrarum medullarium numerus, quae a cerebro generantur, augeretur. Tandem, quo ſpiritus abeant vniuerſi, ardua Ill. Auctori quaeſtio eſt; pars tamen eorundem reſorberi, et aliqua per cutem exhalare, ei videtur.

p. 409. Haec de cerebro et neruis: nunc cum Ill. Auctore muſculos et motum animalem conſideremus. Fibra muſcularis Noſtro tenuiſſima, vndique ſui ſimilis, non valde longa, et non, niſi paucis in exemplis ramoſa eſt, rugasque interdum, ſed non conſtanter, in fibris eſſe, hasque feciſſe, vt fibra muſculorum intorta aut ſpiralis nonnunquam viſa ſit, perhibet. Minimum vero filum nec celluloſae nec vaſculoſae fabricae eſſe, ſolidam autem fibram non ſine poris illis, qui in omni etiam ſolidiſſimo corpore ſuperſunt, videri plus virium promittere, autumat; aſt in muſculo celluloſam telam vna cum adipe reperiri, filaque celluloſa fibris muſculoſis ſtabilitatem cum mobilitate coniunctam praeſtare, monet. Praeterea et arterias, et venas, et vaſa lymphatica, et neruos muſculis ineſſe, hos tamen per minima fila non diuidi,

diuidi, oſtendit, idque ex eo probat, quod fibra muſculoſa contractilem vim, a neruis abſentem, et irritabilem ſuam naturam propriam habeat, quando ligatus alioue modo deſtructus fuerit.

Tendine pleroſque muſculos inſtructos eſſe, nullas vero fibras tendineas in muſculis, qui oſſi non committuntur, reperiri, cum Noſtro ſtatuendum eſt; fibramque tendineam in vniuerſum ſimilem rubrae fibrae eſſe, multo tamen duriorem, firmiorem, et tenaciorem, perinde rugoſam adparere, plicisque interdum intercipi, oſtendit. Singula inſuper filamenta tendinis ad vicina ſibi et ſimilia fila vndique celluloſo textu reuinciri, raro adipem in hominis tendinibus eſſe, arterias vero et venas, pauciores tamen, quam in muſculo reperiri, neruos autem nullos eſſe, Ill. Auctor probat. Extremi tendinum fines, quin ex perioſteo proueniant, fibraeque tendineae minimae in pleuram cutemue hominis inſerantur Noſtro dubium nullum eſt, continuas tamen cum carneis eſſe, dubitat, hocque argumento vtitur, quod fibra carnea neruos accipiat et irritabilis ſit, fibra tendinea vero neruum non accipiat, neque irritabili vi inſtructa reperiatur. Variis tamen modis tendines cum muſculis coniungi, alioſque cum muſculis mixtos ex oſſibus prouenire, alios pennarum modo cum muſculis concreſcere, alioſque alio modo vniri, concedit. p.426.

Progredimur ad motus muſculorum phaenomena. Late patens in animali aeque ac vegetabili regno vis contractilis in vniuerſum cohaeſionis cauſa Noſtro eſſe videtur, cui tamen poteſtati ſua etiam menſura eſt, ita vt, ſi fibra vltra eam producatur, eadem ſubito nulla ſit, viribusque diſtrahentibus cedat. Nullam forte partem corporis humani penitus huius poteſtatis expertem eſſe, manifeſtiſſimam tamen in muſculis, Noſtri ſententia eſt: contractionem p.440.

nem etiam, qua fibra animalis perpetuo in viuo animali ad breuitatem adſpirat, in cadauere, ſed humecto ſupereſſe, cum ſiccitate vero euaneſcere, oſtendit, eiusque contractionis menſura Noſtro ſpatium eſt, quod fibra, a ſuis ſodalibus ſeparata, percurrit, vt breuior fiat. Caeterum hanc vim cum vita nihil commune habere, eamque per venena chemica et frigus demonſtrari, absque alterna tamen laxatione peragi, Noſter autumat.

p.446. Deſcriptam hactenus poteſtatem omnes animati corporis particulas habere, oſſibus forte, dentibusque exceptis et pulpa encephali, quae vero ſequitur acrior vis, eam muſculis ſolis propriam eſſe, Ill. Auctor innuit, vix tamen muſculi perpetuo alternis vicibus, vt quidam putarunt, laxari Noſtro videntur. Solet autem, vt Ill. Auctor oſtendit, haec vis viua a ſtimulo quocunque excitari, ſoletque ea a vi illa mortua, modo deſcripta, differre, eademque in ſeparato a reliquo corpore muſculo obſeruatur, acriorque viſa fuit a morte, quam quidem dum animal viuebat. Verum vtraque poteſtas ſede ſua inſigniter differre Noſtro videtur, ita, vt vis contractilis mortua fibrae animali omni communis, vis viua vero muſculo propria ſit. De reliquo cum facultate ſentiendi eadem non eſt, ſiquidem plurimae partes ſentiunt, quae non ſunt irritabiles, vt princeps neruus, aliaeque, vt cor, ad motum aptiſſimae, obtuſe ſentiunt. Praeterea acerrima vi contractili cientur animalia, quae et capite et neruis deſtituuntur, dein cauſa, quae vim ſentientem in neruo tollit, vim contractilem non deſtruit, quae tamen tollitur a cauſis, quae ſenſum non auferunt. Hanc vim contractilem irritabilitatem dici, Ill. Auctor monet, ita, vt omnem fibram muſculoſam irritabilem, et contra, quod irritabile eſt, fibram muſculoſam pronunciet. Separat autem irritabilem naturam a vi mortua, a vi neruoſa et

ab

ab animae poteſtate. Ab ea motum cordis et inteſtinorum irritabilem naturam vnice pendere, eamque vim perpetuo adeſſe, et ſaepe nullo noto ſtimulo externo indigam in motum erumpere, a ſtimulo tamen, quoties quieuerit, facillime reuocari, docet. Vetuſto irritabilitatis vocabulo vſus eſt, iſtam tamen vim *inſitam* potius ſeu *propriam* muſculi dicere mauult. In glutine hanc vim reſidere, dudum notauit: omnem enim fibram ex terra et glutine componi, conſiderandum offert. Caeterum hanc vim in embryone, qui materno ouo continetur, quaſi dormire, cieri inde et excitari, in conceptu a ſpermate maſculo irritatam, dein augeri alimento et ipſo robore vitae, atque certo cum gradu firmitatis conualeſcere, minora vero magis, quam maiora animalia irritabilia eſſe, oſtendit. Varii praeterea, ex Noſtri ſententia, ſunt irritabilitatis gradus, aliisque hominibus ingenium magis irritabile eſſe videtur, aliis minus. Inde etiam et diuerſorum temperamentorum cauſa praecipua dependet. Sic *aptitudo*, inquit Noſter, *ad recipiendas vehementes ſenſuum impreſſiones, cum robore muſculoſo coniuncta, videtur cholericum temperamentum efficere. Aptitudo eadem, ſed cum fibra debili, temperamentum hypochondriacum et hyſtericum facit. Minor ad commotiones corporis et animi facilitas cum robore ſanguineum temperamentum, cum fibra debili, phlegmaticum videtur conſtituere.* Fatetur tamen, *cuique homini ſuam peculiarem in natura irritabili cum neruoſi ſyſtematis mobilitate combinationem eſſe.* Tandem et notandum eſt, irritationem a fibra ad fibram propagari, huncque conſenſum vel per neruos vel per celluloſam telam videri obtinere. Ab inſita hac vi diuerſam dicit Noſter vim neruoſam, a motu muſculi non remouendam, per neruos a cerebro in muſculos aduenientem, ita, vt haec cum vita pereat, neque in ea, vt

in

in irritabili vi, perpetuitas adſit. *Vno verbo,* inquit Ill. Auctor, *vis inſita in muſculis habitat et artus conſtituit in aequilibrium: vis neruoſa non agit, niſi imperante voluntate, neque anima eius conatus non eſt conſcia, quem edit volendo motum.*

p.470. Expoſitis his phaenomena huius motus explicat Ill. Auctor, quae breuiſſimis nos nunc tangimus. Fibrae muſculi, vt Noſter oſtendit, tremunt et trahuntur, dumque id fit, rugae in iis et quaſi plicae adparent; muſculi dein fibrae et lacerti, et muſculi ex lacertis compoſiti, dum agunt, breuiores euadunt, fineſque, ad quos adnaſcuntur, ad ſe inuicem accedunt. Porro muſculus agens tumet, nec pallet, ſed colorem ſuum immutatum conſeruat, nec etiam in actione ſua volumine augetur. Tendo nihil patitur, niſi quod trahentibus carnibus obſequatur, et ad eum finem muſculi accedat, ad quem caro accedit. Voluntatis imperio vique neruea, in operando deſinente, in muſculo eorum omnium contraria fiunt, quae ſunt in contractione: ſummaque celeritas muſculoſae contractionis ea eſt, vt multo minus, quam tertio minuto ad contractionem egeat. Quod ad robur contractionis muſculoſae pertinet, id ſane accurate determinari nequit, ſiquidem magna et rari exempli dantur hominum et beſtiarum robora, ita tamen, vt ſint certae vires vnius paucorumue muſculorum. Porro quoque notandum eſt, muſculos toti ſuae vi aequalem effectum non ſortiri, idque quidem 1) ob inſertionem, quae prope hypomochlion eſt; 2) ob angulum, ad quem muſculus oſſi adaptatur, recto multo minorem; 3) ob inclinationem fibrarum ad tendinem; 4) ob firmitatem praeſtandam vecti; 5) ob id demum, quod multi muſculi longi vltra duas, etiam vltra tres articulationes incedant, vt flexor digitorum ſublimis.

p.495. Vires muſculi impenſas ex viribus efficacibus eruendas eſſe, Noſter autumat, viriumque efficacium

men-

menſuram eſſe eleuatum pondus, innuit. Id autem, ſecundum Noſtri ſententiam, oportet toties maius ſumere, quoties muſculus propius hypomochlion inſeritur, quam adpenditur pondus. Quaerit autem Noſter, cur in corpore animato ea admiſſa fuerit fabrica, in qua neceſſe ſit, magnam partem virium impenſarum perire. Ad haec reſpondet, quod pondus magnam viam, potentia vero paruam percurrere debeat, et amplitudo requiratur, artusque trunco minores teretesque eſſe oporteat. Praeterea et adminicula motus muſcularis recenſet, quae in proceſſibus, oſſibus ſeſamoideis, variisque oſſium anſis, vt trochanteribus et clauiculis, reperiunda eſſe, monet. Quod ad vaginas ſpectat, eas hanc ob cauſam extrinſecus circumiectas eſſe putat, vt maiores muſculorum longorum flexiones iſtis coerceantur.

De antagoniſtis muſculis ita ſentit Noſter: aequi- p. 506. librari nimirum in corpore humano vbique inter ſe aduerſantes ſibi muſculos, ſique altera claſſis aliquid praerogatiuae habeat, pro eius menſura artus ad eas partes flecti, vimque neruoſam ad vim inſitam in altero aduerſariorum accedere, putat. Hinc, quaſi nouo pondere lancium alteri iniecto, reſiſtentiam muſculi flexoris ſuperari, artumque pro ea vi neruea noua, quae extenſori adiecta ſit, extendi, autumat. A vi autem neruoſa vim inſitam minui vel augeri, Noſtro probabile non videtur, cum contrariorum effectuum contrarias cauſas eſſe, par ſit.

Sed quaenam motus muſculorum cauſa? hanc p. 514. nunc proponit Ill. Auctor, eamque propriam et fibrae animali innatam, perpetuam, interdum latentem, interdum conſpicuam eſſe, eandemque in corde, in inteſtinis, in oeſophago, in ventriculo, in veſica vrinaria, in penis erectoribus clitoridisue, in arteriis venisque magnis, in muſculis inconſpicuis ſphincterum minimorum, qui vaſa lactea et vaſa re-

ſor-

ſorbentia cutanea ambiunt, reſidere, putat; hanc ipſam autem a voluntate regi, negat, voluntatem tamen in alios muſculos ſemper, in alios nunquam imperium habere, concedit, neutiquam vero cordis motum, neruis irritatis, ſuſcitari, neque ligatis tolli, aſſerit. A conſuetudine etiam claſſes motuum voluntariorum et vitalium non turbari, motusque, qui in adulto homine voluntati obnoxii ſunt, fuiſſe ſemper et in puero et infante, oſtendit. *Aeterna ergo lege*, inquit, *ſeparatur voluntatis imperium ab irritabilitatis prouincia. Nemo mortalium vnquam, vllo exemplo, voluntate ſua aut in cor, aut in inteſtinum, aut in ventriculum, aut in arteriam, aut aliud in vitale organon arbitrium exercuit vllum, neque eos motus vel excitare didicit, vel retardare, vel accelerare, vel ſupprimere. Nemo mortalium in muſculis, voluntati obnoxiis, ſi ſani fuerunt, deſiderauit obſequium, quod praeſtarent voluntati. Eos omnes muſculos et ad motum ciere nouimus omnes, et in motu incitare, et viciſſim morari, ad quietem denique iubendo reducere.* Itaque motum iſtum aliunde, quam ab anima oriri poſſe, notat, omnesque muſculos a ſtimulo ad motum cieri, viribus vitalibus et inuoluntariis, vt agant, ſtimulos naturam adplicare, cordi et arteriis ſanguinem; aerem et cibum ventriculo et inteſtinis; vrinam veſicae vrinariae; bilem veſiculae felleae; ſemen ſuis receptaculis; foetum vtero; lucem iridi, innuit.

p. 535. Ab his ad vis neruoſae ſcaturiginem tranſit, primoque muſculos voluntati obnoxios recenſet, muſculosque artuum omnes, et faciei, et oculorum, et colli, et faucium, et organi vocalis, et trunci corporis, demtis penis et clitoridis veris erectoribus, eo pertinere, oſtendit; de muſculis auris autem internae dubitat, quod parui, a ſenſibus remoti, nullum, qui tangatur, motum edant. His omnibus neruos ſuos aduenire, quibus irritatis conuelli, ligatis

gatis aut reſectis voluntati deſinere obedire, et ſolam vim inſitam retinere, ideoque per neruos cauſam eius motus, quem voluntas excitet, et per neruos ſolos, aduenire monet. Variis poſthac hypotheſibus adductis, iisdemque ſolide refutatis tandem quaerit, num motus neruoſus nullus ſit, et muſculi ſola vi inſita contrahantur? Contractionem muſculi naturalem quidem eius ſtatum eſſe, hanc autem vim contractilem et inſitam a voluntatis imperio augeri, reſpondet. *Cum autem*, inquit Noſter, *corporeum aliquid requiratur, quod augeat molem muſculi, eumque duriorem reddat et breuiorem, omnium veri ſimillimum videtur, fluidum illud nerueum, ignotum quidem, ſed celerrimum et ſubtiliſſimum, ſtimuli modo ſe habere, qui fibrae carneae elementa vndique pro ſua ſubtilitate penetrabili ad contractionem ſollicitat.* Sed quaenam cauſa motrix huius ſtimuli? Animam alii, vt STAHLIUS, et qui influxum phyſicum tuentur, aſſumſerunt; alii, vt CARTESIUS, cauſam Deo tribuerunt, qui occaſione cogitationum in anima natarum coniunctos cum iis cogitationibus motus produceret; LEIBNIZIUS denique non ad ſingulos motus corporis humani generandos, ſed ad omnes Diuinam Legem latam eſſe, docuit, ſecundum quam anima, animaeque coniunctum corpus, ex praeſtabilita harmonia a primis hominis primordiis vniantur, vt ad cogitationem datam, animaeue deſiderium in corpore motus, ad eam voluntatem exſequendam aptus, naſcatur. Hanc autem ſententiam potiorem ſibi videri, Noſter fatetur. In relaxationis poſtea cauſam inquirens, aſſerit, naturale eſſe muſculo laxari, hanc autem laxitatem non eſſe plenam inertiam, ſed abſentiam maioris contractionis, quae a voluntate nata ſit, oſtendit, ſpiritumque nerueum, qui, in muſculum vberius impulſus, in muſculo motum fecerat, ad cerebrum non redire, ſed adhaerere aliquid de eo

ad

ad gluten muſculi, cumque eo coniunctum abire in ſtatum fixum, vti aer glutini adhaereat, arbitratur.

p.563. Vltimo demum loco de motus muſcularis vtilitate agit Ill. Auctor. Prima vtilitas eſt, pro animae arbitrio aut totum corpus, aut aliquas eius partes de loco in locum transferre; aliae in ſtatione, greſſu, curſu, ſaltuque producendo conſiſtunt; aliae ſunt, vt muſculi ſibi ipſis robur addant. Ad maximum enim, vt Noſter docet, muſculi robur, requiritur certa in glutine animali firmitas; haec autem adquiritur preſſione, quae eſt in muſculi actione, dum lacerti ad ſe inuicem accedunt. Alia porro vtilitas muſculorum in figuratione oſſium eſt, licet non negandum ſit, omnem oſſium figurationem et indurationem muſculis tribuendam non eſſe; exempla praebeant dentes et auditus oſſicula; pauciſſima interim oſſium adulti hominis ab oſſibus foetus eſſe diſcrimina, quorum ratio in muſculis non inueniatur, Noſter innuit. Humores praeterea corporis humani muſculorum motu promoueri, et ſecretiones et excretiones ab irritabili natura organorum pendere, ad omnes tamen ſtimulos eodem modo ſe fibras irritabiles non habere, et a ſtimulis aliis alias partes vehementius affici, oſtendit; multum interim in diuerſo ad ſtimulos habitu diuerſa earum partium velamenta, quae ab aliis aliisque partibus facilius penetrentur, facere, monet.

XVII.

CHRISTIANI LUD. WILLICH, Medici Nordheimenſ. de plantis quibusdam obſeruationes. Gottingae ap. Vid. Abr. Vandenhoeck. 1762. 8. pag. 76.

Cum pro gradu doctoris, praeſide Ill. HALLERO diſputaret an. 1747 Cl. Auctor, obſeruationes medicas et botanicas exhibuit, atque in his induſtriae et cognitionis ſuae, circa vegetabilia non vulgaris, plura dedit ſpecimina. Eandem operam et hactenus continuauit, atque nunc alia, nouaque communicat obſeruata, quae partim variantem plantarum habitum, partim ſpecierum proprietates, harumque nomenclaturam et ſynonymiam, partim generum conſtitutionem concernunt. Et cum eiusmodi plantarum rite inſtituta examina, ac inde enatae obſeruationes, maximum rei herbariae adferant emolumentum, omnino Cl. Auctoris libellum, licet paruae ſit molis, lubenter perluſtrauimus botanicisque merito commendamus. Omnia hic propoſita enarrare atque repetere, nimis prolixum foret, pauciſſima ex plurimis ſeligamus. *Myrica cerifera* p. 4. ſtamina modo quatuor, modo ſex, et *Carpinus betulus* octo ad quatuordecim gerit, ita, vt bina communem ſemper habeant pedunculum, baſique conglutinata ſint. *Alaternus* non dioica eſt, ſed perfecta planta. *Ricinus vulgaris* rore caeſio aſperſus, p. 10. calicis floris maſculini lacinias obtuſas, *rutilans* autem nullum rorem, vt easdem lacinias longe acuminatas habet. *Aſari vulgaris* ſtamina baſibus ſunt connata, et quaelibet lacinia tubae inſcriptam oſtendit lineam, verſus interiora productam, quo viam pollinis ſpermatici indicare videtur, praeterea fructus non ſex locularis eſt, ſed ſex quidem ſeptis profunde diſtin-

diſtinctus, quae autem axi media deſtituuntur, vt in papauere. *Muſcari* ouarium, nulla nectaria, et
p. 18. *Bocconia*, vt iam IACQUINUS Pl. Carib. ſcripſit, nulla offert petala, IACQUINUS in hac ſtamina duodecim, Cl. Auctor vero ſex, vtrinque ſcilicet tria numerauit, filamentis tenuiſſimis ex receptaculo ortis, antheris duplo longioribus, calice delapſo, propendentibus, ouarium eſt pedicellatum, circu-
p. 23. lo auctum, et ſtigma bifidum villoſum. In *Nigella orientali* tres aliquando ſiliquas, totidemque nectaria, et ſtamina ſeptem; in *Iſopyro* etiam tria nectaria, et ſiliquas ſeptem ad duodecim, non omnes
p. 25. recuruas obſeruauit. *Grewiae occidentalis* calicis monophylli ſegmenta in fine in exiguam cauitatem interius contracta, petala primo in tubum coarctata, dein expanſa, ſubtus vno ſulco inſcripta, fine leuiter bifido, margine paucis exiliſſimis ſinubus inaequali, et nectarium in origine cuiuslibet petali ſcutiforme, rotundum, ſtellae, ſtylum cingenti, incumbens notauit, et *Harmalae* ouarium a calice paulo remotum, ſtaminaque, lata baſi ex calice orta, vacuum conſtituere, aſſeruit Cl. Auctor, quod nectar continet, calicem huius plantae folium florale, et ſtigma pedem vnicum, trigonum, nunc incuruum, nunc intortum, nunc rectum appellauit.
p. 29. *Meſembryanthemi barbati* calix ſexfidus eſt, et tubarum numerus ſenarius, nectaria etiam, ſiue glandulae ſex diuerſis ſedibus in origine ſtaminum latent.
p. 38. *Dioſpyros Virginiana* mas ſtamina gerit ſedecim, ex fundo corollae oriunda, filamentis vix vllis, antheris apice conniuentibus, duos autem ſtamina conſtituunt ordines, et octo reliquis paulo inferiora. *Pauiae* calix quadripartitus, corolla tetrapetala,
p. 24. ſtaminibus octo ad decem inſtructa viſa fuit. *Ranunculum bulboſum* in *repentem* mutari, in prioribus obſeruationibus aſſeruit Cl. Auctor, nuperiores autem

obſer-

obſeruationes contrarium docuerunt; vbi inſimul
monet, globos iſtos, quales auctores et deſcribunt
et delineant, forte morboſos eſſe, ortos, quando
planta ad radicem laeſa noua producit germina; in
naturali planta foliorum radicalium lata baſis bul-
bum ſquamoſum efficit, qualis in *Porro* eſſe ſolet.
FUCHSIUS reliquis melius radicem expreſſit. *Ci-* p. 26.
ſtus leuipes et *Fumana* LINN. non differunt, et *Cera-* p. 33.
ſtium aquaticum, Stellaria nemorum, et *Stellaria dicho-*
toma LINN. forte vnam conſtituunt ſpeciem.
Holcum lanatum LINN. duplici loco, vt ſynonymum, p. 12.
Airae ſcilicet et *Auenae*, propoſuit LINNIUS. *Del-* p. 19.
phinii linariae fol. minoris nomine acceptam plantam
copioſe deſcripſit Cl. Auctor, certe ob omnibus,
a LINNAEO enumeratis, differt.

XVIII.

Noua phyſico-medica.

Regia ſcientiarum ſocietas *Gottingenſis* in conuentu, cui deſtinatus erat dies vigeſimus quartus menſis ſeptembris, de commentariis iudicium tulit, qui propoſitam quaeſtionem oeconomicam *) *de ouium cultura in prouinciis Hanoueranis emendanda* enucleauerant, et praemio quidem dignus indicatus eſt ab Academia commentarius, cuius auctorum nomen ſuum ſchedulae obſignatae non adſcripſit, ignoratur.

In alio conuentu, die nimirum duodecimo menſis nouembris, quo memoriam fundationis ſuae Academia celebrabat, propoſitum diſtribuendi prae-

*) vid. Comment. h. Vol. X. P. II. p. 371. et P. IV. p. 718.

mium caruit opportunitate. Etenim omnino nullum ea acceperat commentarium, qui *inſectorum lucentium* tradidiſſet *naturalem hiſtoriam* *), cui tamen elaborandae binos praegreſſos concederat annos. Argumento itaque hoc plane reiecto, repetit illud, quod ante hunc annum iam propoſuerat: *Determinare* nimirum, *quantum attractio montium ingentium valeat, ad directionem grauium mutandam, et methodum, rem experiundo cognoſcendi, aut, ſi fieri poſſit, obſeruationes ipſas exhibere.* Leges, ſub quibus ſocietas commentarios expectat, ſuperius iam indicatae fuerunt **).

Eodem hoc die ſocietas commentarios quoque perluſtrauit, qui argumentum de *communione paſcuorum* diſcuſſerant. Bini quidem Auctores anno iam praeterito aſſenſum ſocietatis promeruerant, variis tamen rationibus permota, neutri praemium conceſſerat, ſed vtrumque, duplicato praemio, exhortata fuerat, vt varia argumenti momenta preſſius tangerent, remque, qua fieri poſſet, ſumma diligentia determinarent. Ab vtroque ſocietas voti ſui facta eſt compos. Vterque enim ad eam auctos et emendatos ſuos miſit commentarios, in quorum altero paſcuorum communio prorſus diſſuaderi, in altero autem ea in pratis humidis, non vero in ſiccis, ſyluis, agriſque concedi dicitur. Quilibet vero cum tam grauibus ad confirmandam ſuam ſententiam vſus erat argumentis, ſocietas aequum eſſe iudicauit, vt duplicatum praemium dirimeret, atque ſingulum ſingulo tribueret. Prioris commentarii, qui paſcuorum communionem diſſuadet, Auctor nondum innotuit; poſterioris vero, FRIDERICUS GUILIELMUS WEISSENBORN, Gothan. hoc ipſo tempore mo-

*) vid. Comment. h. Vol. X. p. 369. et 717.
**) ibid. p. 717.

moderator ſtudiorum atque morum nobilis iuuenis, Gottingae commoratur. Nunc vero in annum ſequentem, 1764, nouam propoſuit ſocietas quaeſtionem, cuius ſolutio ante primum menſis ſeptembris diem ipſi eſt tradenda: quaeritur nimirum, *quomodo prata per irrorationes artificiales, quam fieri poſſet commodiſſime atque efficaciſſime poſſint emendari?*

Societas quoque eodem hoc conuentu duo diſtribuit praemia, quae tironibus, in eadem Academia commorantibus, quotannis ſolet exhibere. Alterum, quod ad annum praecedentem 1762 pertinebat, reportauit CAROLUS GOTTLIEB WAGLER, haud ita pridem Brunſuigam vocatus, ibidem Profeſſor Anatomiae conſtitutus: et alterum pro hoc anno, HENRICUS AUGUSTUS WRISBERG, in theatro anatomico Gottingenſi Profector. Hic ſocietati *ſaturam* obtulerat *obſeruationum de animalculorum infuſoriorum geneſi atque indole*, qua de re in alio, priuatim habito, conuentu coram ſocietate experimenta fecerat, eique microſcopiorum ope oſtenderat. Ille vero in commentario quodam *nouam* tradiderat *oſſa dealbandi methodum*, cuius praecipuum artificium in eo conſiſtit, vt muriae, in qua oſſa, nondum ſiccata, ſed recentia, nec prorſus a carnibus denudata, macerantur, ad excitandum maiorem putrefactionis gradum, adiiciatur aliqua ſanguinis cerebrique animalis copia. Quo vero muria haec ſimul poſſit acuari, maceratio in vaſe inſtituatur, in quo halices ad nos apportari ſolent, vel, ſi illud haberi non poſſet, ſaltim muriae halicum aliqua portio affundatur macerandis oſſibus.

Regia Scientiarum Academia *Holmienſis* quaeſtionem propoſuerat *): *qua ratione prata copioſo muſco*

*) vid ſupra p. 165.

muſco obtecta poſſent emendari, et promiſerat ei, qui emendationis huius optimam doceret methodum, ſolitum praemium; quo, reſponſio inter duodeuiginti, quae Academia ad hanc quaeſtionem acceperat, optima, iam anno 1761 coronata fuit, cuius Auctorem M. IACOBUM STENIUM eſſe vidimus ex eius, ſuper hac re, conſcripta diſſertatione, quam inclyta Academia, vna cum quatuor aliis, de eodem argumento bene compoſitis commentariis imprimendam curauit, ſub indice: Svar på Tragan om bästa ſättet at vpodla Maſſlupna Angar; huilken Tråga af Kongl. Vetensk. Academien blef upgifven år 1761. Stockholm. 8 mai. 1762.

Memoriam virorum, fama atque meritis clarorum, dignis renouare laudibus, eosque ad imitandum poſteris quaſi proponere, eo laudabilius eſt inſtitutum, quo magis hi ad imitationem eo ſolent compelli. Sapienti itaque conſilio vir quidam, qui noluit nomen ſuum patefieri, Facultati medicorum Pariſinae centum miſit thaleros, quos conſtituit praemium ei, qui optimo elogio memoriam LUDOVICI DURETI, Ordinis medicorum Pariſini Doctoris quondam Regentis, medicinae Profeſſoris, Archiatri Regii, viri de medicina Hippocratica meritiſſimi, ſit renouaturus. Quo itaque voluntati ignoti huius viri, de hiſtoria et arte medica ſolliciti, fiat ſatis, Ordo medicorum declarauit, ſe in conuentu ſollemni, cui deſtinatus eſt dies duodeuigeſimus menſis octobris, anni ſubſequentis, 1764, praemium hoc propoſitum ei eſſe attributurum, *qui optimo elogio* LUDOVICUM DURETUM *eiusque merita praedicauerit, ſcriptorum eius optimum ſuppeditauerit indicium, et theoriam aeque ac praxin, quae celebri huic medico in morbis tum acutis, cum chronicis vſitata fuit,*

quam

quam fieri poterit, diligentiſſime ac breuiſſime propoſuerit. Eruditis ab Ordine hoc data eſt libertas, vel latina, vel gallica vtendi lingua: ante primum tamen menſis auguſti diem anni 1764 conſcripta elogia, vt iudicio ordinis huius poſſint ſubiici, ſolutis antea publici curſus ergo impenſis, IOANNI IACOBO BELLETESTE, Decano, ſunt mittenda.

Vt iacturam, quam morte ROEDERERI paſſa fuerat, Academia Gottingenſis reſarciret, munus eius academicum celebri viro, GUALTHERO VAN DOEVEREN, medicinae in Academia Groeningeſi Profeſſori eximio tradere conſtituerat, quod vero delatum cum ille non accepiſſet, a Curatoribus Academiae Groeningenſis ipſi nunc demandata eſt prouincia Profeſſoris medicinae theoreticae atque practicae, chemiae et artis obſtetriciae, qua antea b. LAMBERGEN functus fuerat.

Accepimus quoque, *Hafniae* in munere Decanatus facultatis medicae, quo b. BALTHASAR IOAN. DE BUCHWALD laudabiliter perfunctus fuerat, ei nunc ſucceſſiſſe CHRISTIANUM LODBERG FRIIS, Conſiliarium hactenus Iuſtitiae et Profeſſorem medicinae.

Patauii anno praeterito, 1762, viuere deſiit celebris Marchio, IOANNES POLENUS, in Academia Patauina Phyſices experimentalis et Matheſeos Profeſſor, Reg. Scient. Academiae Pariſienſis membrum, vir in rebus mathematicis atque phyſicis verſatiſſimus, cuius ſcripta amplae et ſolidae eruditionis teſtes, non poterunt, quin nominis eius famam conſeruent quam diutiſſime. Inclaruit vero, vt alia eius merita atque ſcripta tranſeamus, vel maxime, editione *librorum X de architectura* M. VITRUVII

POLLIONIS atque exercitationibus ſuis in eundem librum, quas edidit Patauii 1739. Inſerta his exercitationibus quoque eſt MORGAGNI epiſtola, de quodam VITRUVII loco, ad rem medicam pertinente, conſcripta, in qua nonnullae ad nomina morborum continentur obſeruationes. Nouam quoque et ſatis elegantem editionem curauit *Commentarii de aquaeductibus vrbis Romae* SEXTI IULII FRONTINI, ibid. 1722. 4.

Berolini quoque nuper, die nimirum vigeſimo ſecundo menſis octobris, anni huius 1763, ſupremum obiit diem D. CHRISTIANUS FRIDERICUS LUDOLF, ſummus rerum medicarum atque chirurgicarum in exercitibus Regis Boruſſiae Praefectus, Conſiliarius ſupremi Collegii medicorum et Academiae ſcientiarum Berolinenſis membrum, annum agens quinquageſimum ſeptimum; cuius locum apud exercitus et collegium medicorum ſupremum, ex voluntate Regis, nunc occupat Cl. ELLENBERGER DE ZINNENDORF.

Aquam marinam ob ſalſum, amarum et nauſeoſum ſaporem, qui ex admixto ſale marino, nitroſo atque vnguine bituminoſo oritur, ſine nauſea atque damno a nauigantibus bibi non poſſe, res eſt notiſſima. Ingratam hanc et noxiam indolem multi phyſici vel emendare, vel abſtrahere ab ea annisi fuerunt. Nec ſine felici euentu varia hunc in vſum inſtituta fuere experimenta *). Eundem in finem noua nuper demum Cl. PETRUM POISSONIER, Conſiliarium Status, Regi Chriſtianiſſimo a conſiliis medicis, Facul-

*) vid. Comment. h. Vol. III. P. III. p. 556. Vol. IV. P. III. p. 387. et Vol. X. P. I. p. 142.

Facultatis Medicae Pariſinae Doctorem, Chemiae in Collegio Regio Profeſſorem non ſolum Pariſiis feciſſe, ſed etiam ad Briuates in alto mari nauigantem repetiiſſe, relatum legimus. Aqua haec marina, eius artificio, quod num ab eo, quo alii vſu fuerunt, differat, non innotuit, purificata et edulcorata, ita mollis, leuis ac pura fuit, vt, qui illam deguſtarunt, cum aqua pluuiali aequiparandam eſſe, perhiberent. Machina, quam ad haec experimenta adhibuit, licet admodum exiguum ſpatium, cuius ſumma in nauibus habenda eſt ratio, impleuerit, ex ea tamen intra matutinum atque veſpertinum tempus 750 menſuras (*pintes*) aquae purae deſtillauit. quae copia ad 2000 menſur. augeri poſſe dicitur, quod ſi ignis gradus, ligno atque foſſilibus carbonibus adiectis, augeatur.

Quem Auguſtiſſimum Regem, FRIDERICUM AUGUSTUM, vti omnium litterarum amantiſſimum, ita et ſui ſtatorem, venerata ſemper fuerat Vniuerſitas noſtra Lipſienſis, eum hac vita nuper defunctum, eadem pie adhuc luget cum omnibus bonis ciuibus. Sed proh dolor! vnicum idque ſummum, quod remanebat, ſolatium paulo poſt nobis quoque ereptum fuit. Verum enim patriae Patrem, quippe quem haud adulantes, ſed perſuaſi omnique ex animo talem appellare numquam intermittemus, FRIDERICUM CHRISTIANUM, vix nacti fueramus Dominum, quum dirus variolarum morbus, inſecutusque apoplexiae inſultus, cariſſimae nimiumque breui ipſius vitae triſtiſſimum finem imponeret. Huius vere optimi Principis deſiderium eo magis effodit Saxonum pectora, quo maiore felicitatis ſpe maiorique gaudio omnium animos ille expleuerat, et quo rarius tam probatae tamque verae virtutis Principem populis dari conſtat. Inter alia permulta, quibus conſpicuus erat, merita, ſingularem

quoque ipſius in litteras amorem depraedicare noſtrum in primis eſt officium. Non enim ipſe ſolum amabat colebatque litteras, ſed illarum quoque iuuabat incrementum, cultoresque honoribus aliisque præmiis afficiebat luculentiſſimis. Quo ſcientiarum amore factum etiam fuit, vt ipſius iuſſu calculi in cyſtide fellea, et polypi in corde Auguſtiſſimi Regis inuenti, in illum valde eximium rerum naturalium, quae Dresdae aſſeruantur, theſaurum illati fuerint, addito Medicorum et Chirurgorum Regio-Electoralium teſtimonio, quod ab ipſis conſcriptum, permiſſu Principis commentariis noſtris nunc inſerimus. En illud!

* * *

Cum ad condiendas ſacras exuuias Auguſtiſſimi et Potentiſſimi Poloniarum Regis, Electoris Saxoniæ, AUGUSTI III die V Octobris, MDCCLXIII. ex apoplexia ſeroſa ſanctiſſimis fatis functi, corpus diſſecaretur, reperti ſunt in veſica fellea calculi diuerſae magnitudinis viginti duo, pauca bile craſſa ad formam ipſius veſiculae cohaerentes, et pondus vnciae vnius cum dimidia et granis duodecim aequantes. Inuentae etiam ſunt concretiones verae polypoſae; maior quidem in ſinu et auricula cordis dextri, quae craſſis radicibus in ipſum ventriculum illius cordis demiſſa, intra carneas columnas firmiter implicata et adnata erat; minor vero, digitum longa, in arteria aorta leuiter ſolum columnis carneis ventriculi cordis adhaerens.

Haec itaque, ex mandato Sereniſſimi Principis Regii, Electoris Saxoniae, FRIDERICI CHRISTIANI, Domini noſtri clementiſſimi, ſplendidae collectioni rerum, ad hiſtoriam naturae pertinentium, ad perpetuam memoriam illata, Medici et Chirurgi Regii atque Electorales, qui diſſectioni interfuimus, has ipſas partes eſſe,

eſſe, communi ſubſcriptione teſtatum facimus. Datum Dreſdae, die VIII Octobr. MDCCLXIII.

D. Ioannes Ludouicus Bianconi.
D. Chriſtianus Henricus Haenel.
D. Carolus Philippus Geſner.
D. Ioannes Guilielmus Fridericus Iahn.
Petrus Charron.
Vincentius Henry.
Ioannes Auguſtus Montanus.
Philippus Soumain.
Carolus Fridericus Gaertnerus.
Fridericus Henricus Schumannus.

Memoria IOHANNIS DE GORTER, A. L. M. Philoſophiae et Medicinae Doctoris, vniuerſae Medicinae in Academia Harderouicena Profeſſoris Ordinarii, Reipublicae Harderouicenae Archiatri, Eliſabethae I. Ruſſorum Imperatricis, Perſonae Medici per quadriennium, Academiae Naturae Curioſorum, Scientiarum Petropolitanae et Societatis Batauo Harlemenſis Socii.

Duplex eſt virorum doctorum ornamentum, alterum in doctrina, alterum in honeſtate poſitum. Doctrina, praeſertim ſi magna ſit et exquiſita, celebratur illa quidem facile ab omnibus, proditurque ſcriptis etiam ad exterorum memoriam, et gloria eius doctis viris omnibus communis eſt; verum honeſtas, quae non libris declaratur, ſed vita oſtenditur, fere non niſi ciuibus, amicis aut familiaribus innoteſcit, hisque ſolis tribuitur, quorum animum penitus perſpexerimus. Quod quam parum recte fiat, vel hinc intelligitur, quia doctrinae opinio ſine

ſine gloria honeſtatis mera vel ingenii vel induſtriae admiratione cenſetur, ceterum non indicat, quod longe vtilius eſt ad imitandum, et ad laudem glorioſius, fuiſſe alicuius animum, quem tantopere ſcientia ornarat, etiam in eius poteſtate, nec denique anquirit, an quis, quamuis praeclare vixerit in ſolitudine et inter libros, etiam inter homines vel bonus vel probus fuerit. Sed cum vtrumque ſit neceſſarium viri docti ornamentum, optime videntur officio ſatisfacere, qui vitas eruditorum ſcribunt, ſi praeter narrationem eorum, quae ad rem literariam pertinent, imaginem vitae morumque intuendam proponant, nec poenitet nos, eiusmodi effigies aut cognoſcere aut proponere. Ideo, cum a certiſſimis auctoribus omnem rationem vitae GORTERI, cum magna laude honeſtatis actae, cognouerimus, cum aliis quoque communicandum putauimus, quod ipſi non ſine ſumma voluptate legimus. Haud dubie, qui talem imaginem adſpectare cupiunt, ante omnia quaerent, qua erga Deum pietate fuerit. Magnam vero fuiſſe cognoſcent, ſi audierint, eum et libenter et crebro ſe ad diuinos libros ſacrasque conciones legendas ac audiendas dediſſe, et hunc fructum inde deportaſſe, vt religionis veneratione atque amore plenus eſſet, ceterum vitam omnem diuinae voluntati conuenienter ageret, magna praeſertim animi tranquillitate beatam, quem nec proſperis, nec aduerſis rebus vltra modum efferri paſſus eſt. Hinc integritas in ſentiendo et veritatis amor, qui ex omnibus eius ſcriptis cognoſcitur, quibus proponendis non ſermones hominum captabat, ſed vtilitatem ceterorum et veritatem ſpectabat. Namque ſua modeſte tradidit, aliena raro et caute confutauit, ne aut glorioſus, aut rixoſus videretur, ac interdum maluit iniquas obiurgantium reprehenſiones praeterire, quam animos rixarum amantes, qui difficulter pla-

placantur, reſpondendo incendere. Similis huic modeſtiae humanitas in ceteris vitae partibus GORTERUM amicis carum reddidit, neminem enim ſciens ac prudens vnquam laeſit. Praecipuae fuit temperantiae, qua corpus, quod a natura puer imbelle acceperat, ſubinde roborauit, nec vllo vitae tempore nimio cibo potuue grauatus eſſe dicitur. Acerrime contemſit ac fugit delicias et voluptates eas, in quibus magis eſt inopinata vitiorum diſciplina, quam aut honeſta oblectatio animi, aut corporis recreatio neceſſaria: nam tempus, a negotiis vacuum, vel ambulando transegit, vel muſica, quam ſua ſponte didicerat. Egenis praeſertim facilem ſe praebuit, ſiue liberalitate, ſiue conſiliis ſuccurrendum eſſet: quo loco prae ceteris ſtudium erga aegros commemorari debet, quorum non ſolum maximum numerum eius curae ſe commiſiſſe conſtat; ſed quos etiam diu noctuque ſine aliquo natalium aut diuitiarum diſcrimine alacriter et fideliter iuuit. Ac ne tum quidem aliquid ex hac cura remittendum putauit, cum podagra eum lecto adfixit, quo tempore cuique conſiliis prodeſſe non deſiit. Docuit etiam auditores e lecto, quando hoc ipſo morbo vexabatur, quo vno argumento adſiduitas docendi, ſtudium, contentio et fides, quae hoc loco laudanda erant, planiſſime cognoſci poſſunt. Huic vitae grauitati nihil nimiae ſeueritatis aut moroſitatis adiunctum fuit; ſed vt adeuntibus facillimus erat et in primis comis, ita, ſi tempus ferret, inter amicos adeo lepidus et vrbanus, vt ſui ſermonis ſuauitate facile ceteros ad hilaritatem commoueret. Domi etiam talem ſe geſſit, qualem eſſe virum honeſtum volunt, hoc eſt, coniugis amantiſſimum, et liberorum optimum parentem, non alendo tantum, ſed educando, non indulgentia, ſed prudenti facilitate, et vero etiam virtutis eius praeclaro exemplo, quae diuino auxilio in animis

mis hominum gignitur. Filios praeſertim regendo, monendo et docendo ad veram doctrinam acuit, veraque laude dignos eſſe docuit. Corporis imaginem (fuit autem mediocris ſtaturae, nec propter maciem nimis exſiccum, aut a pinguedine craſſum) accurate expreſſam dicunt, qui eum quotidie viderunt, in tabula, quae libro de inſenſibili perſpiratione (Lugd. Bat. 1736) et compendio medicinae (Patau. 1751) praefixa eſt. Quem ergo huc vsque lectores virum honeſtiſſimum et imitatione dignum cognouerunt, eius reliquam vitae rationem enarrabimus, cum neminem eſſe credamus, quin tanti Viri vitam, quatenus in literis verſata eſt, per partes intueri cupiat.

Eamdem patriam habuit, quam vir ſummus VAN DER LINDEN, Enchuſam, celebrem Weſtfriſiae vrbem, vbi a THEODORO DE GORTER, ciue apud Enchuſanos honeſto, a. 1689 d. 19 Febr. prognatus eſt. Materna familia, habuit autem matrem WILHELMINAM DE BOER, inde a longiſſimo tempore reipublicae pace belloque profuit, ideoque multis honorum documentis decorata eſt. Puerum incredibilis diſcendi ardor, et ſeuerius, quam pro illa aetate, deſidiae odium ſuis valde commendauit, cum eum viderent tempus, a diſcendi neceſſitate reliquum, non iocando transmittere, ſed arithmeticis potiſſimum tractandis. Cum primum aetas poſtularet, vt certum vitae genus ſequendum eligeret, adplicuit ſe ad chirurgiam, quam et in patria vrbe, et Harlemi apud TIALLINGIUM VAN DER HOUT didicit, vnde Enchuſam redux, forte quod longius in chirurgia cognoſcenda progreſſus fuerat, ipſi medicinae ſua ſtudia dedicare ſtatuit. Sed ante omnia, ne qua difficultas obſtaret, accuratius tractauit graecas latinasque literas, ac ſedecim menſibus

bus et praeceptoris BOGARTII, ſcholae Enchuſanae Conrectoris, et ſuo ipſius ſtudio, non contemnendam comparauit in hoc genere facultatem: mox enim Profeſſorum Leidenſium ſcholas vtiliter frequentare potuit. Ad hos adiit a. 1709, operamque dedit PERIZONIO, vnico humaniorum literarum praeceptori, BERNARDO, BIDLOO, LE MORT, DECKERO et BERNHARDO ALBINO, medicis celeberrimis, denique magno BOERHAAVIO, enarranti botanicen et materiam medicam, explicanti etiam inſtitutiones, aphoriſmos, methodum diſcendae medicinae, et medicamentorum vires. Hoc loco non praetereunda eſt laudabilis conſuetudo GORTERI, quae omnibus exempli loco commendari debet. Quidquid interdiu audierat, id, etſi fuit memoria fideli, tamen domi in aduerſariis ſcripſit, vt et denuo cogitaretur, nec in magna rerum multitudine aliquid periret. Edidit interdum doctrinae documenta, praeſertim defendendis cum ALBINO theſibus phyſiologico pathologicis, in quo genere plures ſtudioſi per vices exercebantur. Sic Leidae triennium egit: nam a. 1712 edita diſputatione de obſtructione Doctor medicinae creatus eſt. Enchuſae, huc enim Leida ſe contulerat, non ſolum aegrotis ſanandis quotidie auxit doctrinam, in academia partam; ſed, quod multo potius eſt, quidquid, vt ante diximus, in aduerſariis ſcripſerat, recognouit, ipſasque medicinae partes denuo tractauit, hoc eſt, cognita earum tractandarum ratione accuratius, vtilius faciliusque examinauit ac cogitauit. Quae quidem res vt perquam neceſſaria eſt, ita tanti Viri exemplum grauiſſima ad imitandum cohortatio videri debet. Ceterum phyſicos medicosque libros permultos eo tempore legit, et optima quaeque in ſchedis, quibus *Siluae* nomen inſcripſerat, collegit. Incidit per hanc occaſionem in ALPH. BORELLI librum

librum de motu animalium, quo tractando incenſa eſt phyſicarum et mathematicarum rerum magna cupiditas, qua adiutus et calculum algebraicum ſine doctore ſibi familiarem reddidit, et machinam confecit, qua ſyrtes ante vrbis portus remoueri poſſent, etſi nonnullorum inuidia inuentionis gloriam aliis tribuere maluit. Item ſtaticam ſellam fabricauit, in qua ipſe ſuo corpore ſecundum SANCTORII mentem, incredibili cum patientia et accurata diaeta, inſenſibilem perſpirationem expertus eſt. Inde nata eſt occaſio ſcribendi nobiliſſimi libri de inſenſibili perſpiratione Sanctoriana Bataua, qui et argumenti praeſtantia et doctrina Auctoris ſatis commendatus eſt, et vero etiam BOERHAAVII iudicio probatus, a quo ſcimus GORTERUM per literas ad edendum librum eſſe incitatum, et magnifica laude doctrinae ornatum. Sed de quo tam magnifice ſenſerat BOERHAAVIUS, eundem curatoribus academiae Harderouicenae commendandum cenſuit, quo tempore BARTHOLOMAEUS DE MOOR e viuis diſceſſerat. In quo etſi multum tribuit GORTERUS voluntati BOERHAAVII erga ſe, tamen et patriae amor, et honores Commiſſarii Fori Iudiciarii minoris, et Praeſidis eiusdem collegii, iam ante ad eum delati, aliquamdiu eum ancipitem tenuerunt, donec, conuento Leidae ipſo BOERHAAVIO, grauiſſimis argumentis ſibi perſuaderi paſſus eſt, vt Harderouicum commigraret. Ibi ergo factus eſt Profeſſor vniuerſae medicinae anno 1725, quod munus ſequenti anno adiit, habita oratione de dirigendo ſtudio in medicinae praxi, ſ. de tabulis pro diſciplina medica concinnandis. Eodem anno Archiater vrbis, et A. L. M. ac philoſophiae Doctor creatus eſt. A morte BARTHOLOMAEI DE MOOR ad aduentum GORTERI vltra annum medicae ſcholae habitae non fuerant: vnde ſtudioſi omnes medici-

nae

nae aliorſum ſe contulerant, defuitque GORTERO occaſio docendi. Cui incommodo vt ſuccurreret, primum chirurgis ſua ſponte anatomen ſermone belgico tradidit, et praeterea chirurgiam, qua re eos, qui latinam linguam didicerant, incitauit, vt medicinae quoque cognitione imbui vellent. Quod quidem adeo feliciter eſt a GORTERO effectum, vt ſubinde tantus ſtudioſorum numerus e Belgio, Germania, atque adeo ex India occidentali conueniret, quantus numquam antea dicitur Harderouici fuiſſe. Duas horas quotidie ſyſtema morborum generalium et particularium, a ſe conſcriptum, explicauit, quem librum inſtitutionibus et aphoriſmis Boerhaauianis ſubſtituit, in quibus interpretandis antea fuerat verſatus. Chirurgiam porro et phyſiologiam docuit iuxta praecepta, a ſe vel typis edita, vel manu ſcripto tantum libro propoſita. Anni tempora ita deſcripſerat, vt aeſtate botanicen ſecundum Boerhaauianam methodum traderet, hieme chemiam experimentis illuſtraret, et anatomen ſecandis cadaueribus, quorum copia e noſocomio Amſtelodamenſi ei conceſſa fuerat. Publicas lectiones deſtinauit iis locis copioſius explicandis, quos priuatim non niſi celeriter percurrere potuerat. Huc pertinent *praelectiones de delirio, tuſſi, vertigine*, quae ab auditoribus calamo exceptae, deinde impreſſae ſunt, item *de morbis vteri, angina, febribus, vromantia*, aliaeque plures. Profuit etiam auditoribus explicandis caſibus medicis, eosque ſecum ad aegrorum lectos duxit. Omnino ſe commendauit ſingulari in docendo perſpicuitate, quae promte diſſerendi facultate multo ſuauior reddita eſt. Diſputationes ab eo in mediis his occupationibus habitas infra poſuimus, et ceteros libros, quos hic laudare ſuperuacuum foret, cum vnusquisque videat, quanti fuerit ingenii, quanti laboris, quantaeque doctrinae, ita ſcribendo excellere, vt

omnia conſentienti peritorum iudicio probarentur, et apud exteros recuderentur. Quam carus Harderouicenis fuerit, maxime eo cognitum eſt, quod filium GORTERI, DAVIDEM, patri ſocium adiunxerunt, et anno 43 Profeſſorem Botanices Extraordinarium crearunt, vt in magna occupationum multitudine viribus eius parcerent. Vnde neuter, etſi ambo aliorſum vocati ſunt, Harderouicum relinquere ſuſtinuit; ſed academiae per vndecim annos profuerunt, poſtquam DAVIDES Medicinae et Botanices Profeſſor Ordinarius conſtitutus fuerat. Praeterea academiae inſeruiit Rectoratu quater gerendo: quartus autem Rectoratus in annum 40 incidit, qui academiae ante centum annos conditae memoria ſolemnis fuit. Eodem tempore, cum Hagae Comitum GUILIELMO, Principi Auſtraſionenſi, ſuſceptam Belgii Gubernationem nomine academiae gratularetur, impetrauit, vt diplomata publica, quibus doctores ornantur, auctoritate Principis confirmarentur. Nec doctrinae, nec dexteritatis in arte facienda fama domi ſe continuit; ſed quod inter omnes conſtat, non tantum admirationi fuit exteris, verum etiam doctiſſimorum virorum familiaritate per literas vſus eſt, in his BOERHAAVII, SWIETENII, MUSSCHENBROEKII, HALLERI, atque etiam ad aegrotos finitimorum locorum ſaepiſſime vocatus, vel conſiliis, vel enchireſi chirurgica incredibilem ſui amorem apud omnes excitauit. Hoc modo vndetriginta annos Harderouici vixit, nec vmquam dicitur meliorem ſortem quaeſiiſſe. Sed cum tanti Viri fama vbique celebraretur, commouit etiam in Ruſſia eius admirationem, quo ab ELISABETHA I. per legatum, Hagae morantem, vna cum filio DAVIDE, voluerat enim Auguſta duos Perſonae Medicos creare, magna cum ſignificatione honoris archiater vocatus eſt. Ac filius quidem eo ſe adduci paſſus eſt, vt

vt hoc munus ſuſciperet; ſed pater, cum eſſet ſexagenario maior, eiusque valetudo ſubinde tentaretur, primum humaniſſimis verbis munus declinauit: tamen poſtea, vbi iuſſu Auguſtae ei oſtenſum eſſet, ſe, modo eum coram vidiſſet, rurſus dimiſſuram eſſe in patriam, faciendum putauit, vt tam honorificae voluntati erga ſe ſatisfaceret. Hinc anno 54 cum filio maiorique parte familiae Harderouico Petropolim profectus eſt, non ſine magno ciuium dolore. Exceptus eſt perquam liberaliter et ſplendide, maximaque cum integritate et fide archiatri munus per quatuor annos ita geſſit, vt Imperatrici vnice probaretur. Per id tempus Socius Academiae Naturae Curioſorum, et Scientiarum Petropolitanae cooptatus eſt. Anno autem 58, priuatus coniuge, eaque re vehementer adflictus, ab Auguſta petiit, vt reliquam vitae partem in patria tranquille agere ſibi liceret. Dimiſſus cum magna gratiarum actione, in poſterum idem ſalarium accepit, quod ei huc vsque ſolutum fuerat. Rediit per Lubecam, Hamburgum, Bremam et Weſtphaliam in Hollandiam, quantoque aegrius ciues diſceſſum eius tulerant, eo alacrius laetiusque redeuntem exceperunt: quorſum pertinet, quod ſequenti anno Societas Scientiarum Harlemenſis eum in Sociorum numerum adſciuit. Conſtituerat GORTERUS, Analyſin medicinae, quam propemodum abſoluerat, retractare, ſi quibus in locis aliqua immutatione indigeret; ſed imbecillitas virium, tantis occupationibus tamque indefeſſo literarum ſtudio fractarum, non paſſa eſt rem perfici, ſuaſitque GORTERO, vitae reliquum tempus ſine animi in literis contentione agere. Cauſa autem debilitati roboris fuit podagra, qua iam anno aetatis 63 ita affectus fuerat, vt propemodum de recuperanda ſanitate deſperandum videretur. Nihilo minus conualuit, ac tum quoque vim morbi ſu-

ſuperauit, cum ſecundo anno a reditu e Ruſſia denuo tentatus eſt, quamquam ex eo tempore ſemper infirmum fractumque corpus habuit. Quo tempore ei primum cum hoc morbo colluctandum fuit, coepit vino prorſus abſtinere, nec niſi lacte et aqua vti; ſed poſt decem annos ob aetatem ingraueſcentem paulum vini denuo bibere. Aliquamdiu eum refecit gaudium de reditu filii DAVIDIS e Ruſſia, vnde anno *61* propter arthritidem diſceſſerat, aeris item ſalubritas apud Batauodurenſes, apud quos, relicta poſt filii reditum Enchuſa, cum DAVIDE vixit. Verum maraſmus ſenilis cum perpetua ad ſomnum propenſione coniunctus, pedum tumor oedematoſus, difficilisque reſpiratio, ſatis certi in illa aetate ac corporis conditione mortis nuncii, monuerunt GORTERUM de appropinquante vitae fine, quem ita conſtanter intrepideque exſpectauit, vt hoc etiam tempore documentum eius pietatis in Deum ederet, quam omni vita demonſtrarat. Exſpirauit tandem anno 1762, d. 11 Septembris. Sed memoriam eius perpetuo conſeruabunt et merita, et libri, et permulti doctiſſimi viri, qui eius diſciplina vſi ſunt, ſibique honori ducunt, talem praeceptorem habuiſſe, in his ſuperſtites filii, DAVIDES, Vir Celeberrimus, cuius ſaepe in hac vitae enarratione mentionem fecimus, THEODORUS et HERRMANNUS, Viri Experientiſſimi, ille Enchuſanorum, hic Amſtelodamenſium medicus. Quod ſi merita GORTERI laudes noſtras ſuperant, tamen amorem Viri et venerationem nullus vmquam dies ex animis noſtris delebit.

Sylla-

Syllabus Scriptorum
a b. GORTERO editorum.

De perſpiratione inſenſibili Sanctoriana Batana. *Leydae*, 1725. 4.

De perſpiratione inſenſibili, editio altera, multis in locis aucta et emendata, atque commentariis in omnes aphoriſmos ſtaticos SANCTORII adornata. *Leydae* 1736. 4. tab. aen. 3 cum effigie Auctoris. Recuſa *Patauii* 1748. 4.

De ſecretione humorum e ſanguine, ex ſolidorum fabrica praecipue et humorum indole demonſtrata. *Leydae* 1727. 4. tab. aen. 1. Recuſa *Patauii* 1751. 4.

Compendium Medicinae in vſum exercitationis domeſticae digeſtum. Pars I. de morbis generalibus. *Leydae* 1731. 4. tab. aen. 2. Pars II. therapeuticam exhibens. *Leydae* 1737. 4. Recuſum *Francof.* et *Lipſiae* 1749. 4. *Patauii* 1751. 4. cum effigie Auctoris. *Venetiis* eod. anno 4.

Praxis medicae Syſtema. Pars I. de morbis generalibus. Pars II. de morbis particularibus. *Harderou.* 1750. 8. Recuſum *Patauii* 1752. 4. et *Lipſ.* 1755. 4.

Materies medica compendio medicinae accommodata, exhibens formulas, in vſum ſtudioſorum conſcriptas. *Harderou.* 1733. 4.

Formulae medicinales cum indice virium, quo ad inuentas indicationes inueniuntur medicamina, in vſum medicorum, praxin inchoantium. *Harderou.* 1752. 8. Recuſae *Amſtelodami*, vt ſub titulo legitur, apud fratres de Tournes. 1755. 8. ſed eſt editio Germanica, quae intentioni Auctoris minime ſatisfacit. Prior editio recuſa quoque eſt *Francofurti* et *Lipſiae* 1760. 4.

Gezuiverde Geneeskonſt, of kort onderwys der meeſte inwendige Zickten, ten nutte der Zee- en Veld-Chirurgyns. *Amſt.* 1744. 8. Edidítio ſecunda. *ibid.* 1751. 8. Ed. tertia aucta *ib.* 1761. 4.

Gezuiverde Heelkonſt ter onderwyzinge van den leerenden en konſt-oeffenenden Heelmeeſter. *Leyd.* 1731. 8. tab. aen. 1.

Chirurgia repurgata, ab Auctore recenſita, emendata, multisque in locis aucta. Acceſſit materia medica, chirurgiae repurgatae accommodata. *Leyd.* 1742. 4. Recuſa *Florent.* 1745. 4. et *Patauii* 1750. 8. *Viennae* et *Lipſiae* 1762. 4.

Nieuwe gezuiverde Heelkonſt in het latyn beſchreven door IOHANNES DE GORTER, in het Nederduits overgezet door HENDRIK KORP, Chirurgyn te Amſterdam, *Leyd,* 1746. 8.

Medicina Hippocratica, exponens aphoriſmos HIPPOCRATIS. Lib. I. *Amſt.* 1739. 4. Lib. II. *ib.* 1740. Lib. III. IV. *ib.* 1741. 4. Lib. V. VI. VII. *ib.* 1742. 4. Totum opus recuſum, *Patauii* 1747. 4. et 1753. 4.

Medicina dogmatica, tres morbos particulares, delirium, vertiginem et tuſſim, aphoriſtice conſcriptos et commentariis illuſtratos, pro ſpecimine exhibens. *Harderou.* 1741. 4. Recuſa *Patauii* 1751. 4.

Morbi epidemici breuis deſcriptio et curatio per diaphoreſin. *Harderou.* 1733. 4. Recuſa *Patauii* 1751. 4.

Exercitationes medicae quatuor. I, de motu vitali, II. de ſomno et vigilia. III. de fame. IV. de ſiti. *Amſt.* 1737. 4. Recuſae *Patauii* 1751. 4. Harum ptima ſeorſim prodiit *Harderou.* 1734. 4. et ſecunda, *ibid.* 1737. 4.

Methodus dirigendi ſtudium medicum. *Harderou.* 1753. 4.

Geneeskundig Onderzoek na de oorzaak, voorkoming en Genezing van de tegenswoordig heerſchende Ziekte on der het Rundvee; opgeſtelt door de medicynſche Faculteit te Harderwyck. *ibid.* 1745. 8. *Opuſculum patris et filii.*

Kort

Kort vertoog of aanwyzing hoe en waar de Sluitband der Kraamvrouwen moet gelegt worden. *Amſt.* 1744. 8.

Het regt gebruyk der Sluytband, nevens eenige verbeterde behandelingen in Kraamvrouwen. *Amſt.* 1752. 8. *idem opuſculum ac praecedens, ſed auctius.*

Diſputatio medica inauguralis de obſtructione. *Leyd.* 1712. 4.

Oratio inauguralis, de dirigendo ſtudio in medicinae praxi, ſiue de tabulis pro diſciplina medica concinnandis; dicta publice ipſis Idibus Iunii, 1726. *Harderou.* 1726. 4. Recuſa *Leyd.* 1727. 4. coniunctim cum tract. de ſecretione humorum. Item *Patauii* 1751. 4.

Oratio de praxis medicae repurgatae certitudine, dicta publice d. 14 Iunii 1729. *Leyd.* 1731. 4. coniunctim cum compendii medicinae parte I. Recuſa *Patau.* 1751. 4.

Oratio de animi et corporis contentione mirabili, tam in ſecunda, quam aduerſa valetudine, publice dicta d. 12 Iunii 1730. *Leyd.* 1731. 4. coniunctim cum praecedente. Recuſa quoque *Patauii* 1751. 4.

Oratio pro medico dogmatico, habita a. d. 19 Iunii 1736. *Harderou.* 1741. 4. coniunctim cum Medicina dogmatica. Item *Patauii,* 1751. 4.

Oratio in centeſimum natalem, ſeu Annum Iubilaeum Academiae Ducatus Gelriae et Comitatus Zutphaniae, quae eſt Harderuici; habita a. d. 12 Iun. 1748. *Amſt.* 1748. 4.

Diſſertatio de ſuſtentaculorum vario vſu, *inſerta Actis Phyſ. med. Acad. Nat. Cur. Vol. IX. Obſ. LXXVII. p.* 316.

In de uitgeleeze Natuurkundige Verhandelingen. *Amſt.* 1734. ſeqq. 8.

Onderzoek der Oorzaaken, waar door de Deelen in een lighaam t'zamen hangen. I. Deels I. Stukje. p 94. ſqq.

Genees- en Natuurkundige Verhandeling wegens het Zinken en Dryven der Longe van een jonggebooren Kind. III Deels Iſte Stukje. p. 1. ſeqq.

In het Merg der Academiſche Verhandelingen. *Amſt.* 1736. ſeqq. 8. *Ipſe, licet anonymus, edidit.*

Aanmerkinge over het wel en Kwalyk leggen van de Sluitband der Kraamvrouwen. IV Deels, 4de Stukje.

Onderzoek aangaande het Eeten der Pruimen. IV. Deels 5de Stukje.

Verhandeling over de Voeding van ſ' menſchen lichaam. IV Deels 6de Stukje.

Verhandeling over de Gylmaking en het veranderen van Spys in voedrel. V. Deels 1. Stukje.

Onderzoek of onder het zwelgen een gedeelte van de Spys, Drank of Medicyn, in den Ademhaaler komt. V Deels 2de Stukje.

Onderzoek aangaande de Pyn verwekkende Winden in ons lichaam. V Deels 3de Stukje.

Voorreden ter approbatie van de Land- en Zee-Chirurgie van IOH. VERRUGGE, vermeerdert door I. D. SCHLICHTING. *Amſt.* 1734. 8.

Opuſcula varia, medico-theoretica. *Patauii* 1751. 4. In his continentur 1. Tractatus de ſecretione humorum. 2. Oratio de dirigendo ſtudio in medicinae praxi. 3. Exercitatio de motu vitali. 4. Exercitatio de ſomno et vigilia. 5. Exerc. de fame. 6. Exerc. de ſiti. 7. Exerc. de actione viuentium particulari. 8. Oratio de praxis medicae repurgatae certitudine. 9. Oratio de animi et corporis conſenſione mirabili, tam in ſecunda, quam aduerſa valetudine.

Opuſcula medico-practica. *Patauii* 1751. 4. continent 1. Medicinam dogmaticam. 2. Orationem pro Medico dogmatico. 3. Morbi epidemici anni 1734. deſcriptionem et curationem.

Prae-

Praeter haec ſcripta citantur adhuc in HERM. BOERHAAVE *Methodo ſtudii medici* ab HALLERO edita, p. 555. IOH. DE GORTER *I. F.* Materia medica. *Amſt.* 1740. 4. ſed huius Auctor eſt DAVID DE GORTER *I. F.* et pag. 1095. IOH. DE GORTER Diſputatio de cophoſi et hypocophoſi. *Harderu.* 1739. 4. Sed haec eſt diſputatio inauguralis Auctore THEODORE DE GORTER I. F.

Scripta inedita.

Naaukeurig Onderzoek wegens de Oorzaken der tegenswoordige belemmerde Scheepvaart ter Zee, en Vervuyling der Zee Havenen der Stadt Enkhuyſen: beneffens de hier toe Vereiſchte hulpmiddelen: opgeſtelt volgens de Grond-Regulen der Wiſkonſt.

De Mogelykheid van het eeuwigdurend Werktuig te Kunnen maken, aangetoont.

Medicina Hippocratica exponens Coacas Praenotiones Hippocratis. Pars Ima.

Commentaria in proprium praxis medicae ſyſtema.

Oratio de mirabilibus proprietatibus et actionibus vitae, dicta publice d. XIX Iun. 1742.

Exercitatio medica de criſi, diebus criticis, et quid in his agendum.

Exercitatio medico-chirurgica de ſanguinis miſſione.

Exercitatio medico-theoretica de cauſa proxima inflammationis. In qua Auctor nouis argumentis ſententiam ſuam contra obſtructionem vt cauſam proximam adſtruit.

Lectio publica de morbis ſimpliciſſimis, habita anno 1725 et 1726.

— — in H. BOERHAAVE Inſtitutionum medicarum caput *συμπτοματολογιά παθολογιας* inſcriptum, habita Anno 1735 et 1736.

— — de morbis vteri, 1739-1741.

Lectio publica de morbis grauidarum et parturientium 1744 et 1745.
— — de angina 1745.
— — de vromantia 1748 et 1749.
— — de febribus. 1750 et 1751.

XIX.

Index ſcriptorum phyſico - medicorum, quae anno 1761 prodierunt.

Noua acta phyſico-medica Academiae Caeſareae Leopoldinae-Carolinae Naturae Curioſorum, exhibentia ephemerides ſiue obſeruationes, hiſtorias et experimenta a celeberrimis Germaniae et exterarum regionum viris habita et communicata, ſingularique ſtudio collecta. Tomus II. Accedit Appendix et tab. aen. XI. Norimberg. 4.

Der Römiſch- Kayſerlichen Academie der Naturforſcher auserleſene mediciniſch- chirurgiſch- anatomiſch- chymiſch- und botaniſche Abhandlungen, 9 und 10ter Theil, Nürnberg, 4. m. K.

Hiſtoire de Academie Royale des Sciences; Année 1755; avec les Mémoires de Mathematique et de Phyſique pour la même Année, tires des Regiſtres de cette Academie, a Paris, 4. c. t. aen.

Hiſtoire de l' Academie Royale des Sciences. Année 1752, avec les Mémoires de Mathematique et de Phyſique pour la même Année, tires des Regiſtres de cette Academie. Nouvelle Centurie. Tome Premier, a Amſterdam, 12. c. tab. aen.

Recueil des Pieces, qui ont remporté le prix de l' Academie de Chirurgie. Tome VI. VII. VIII. a Paris, 12. c. tab. aen.

Philoſophical Transactions, giving ſome Account of the preſent Undertakings, Studies, and Labours

of

of the Ingenious in many conſiderable Parts of the World. Vol. LI. P. II. for the Year 1760. London. 4. c. tab. aen.

Opuſculi di Autori Siciliani cet. Tom. IV. in Panormo, 4.

Gli Atti dell' Academia delle Scienze di Siena, detta de Fiſiocritici dell' anno 1760. Tom. I. in Siena. 4 mai. (*In hoc tomo hiſtoria quaedam generalis variolarum inſitionis, ab anno 1758 vsque ad finem 1760 Senae factae, traditur ab Academia Scientiarum ibidem conſtituta*).

Miſcellanea Philoſophico-mathematica Societatis priuatae Taurinenſis. Tomus II. Auguſt. Taurinor. 4.

Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandſche Maatſchappye, der Weetenſchappen te Haarlem. Zesde Deel. te *Haarlem*, 8. c. tab. aen.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar för Ar. 1761. Vol. XXII. i Stockholm, 8 mai. c. tab. aen.

Der Königlich-Schwediſchen Akademie der Wiſſenſchaften Abhandlungen aus der Naturlehre, Haushaltungskunſt und Mechanik auf das Iahr 1759, *aus dem Schwediſchen überſetzt von* ABR. GOTTHELF KAESTNER, 21*ſter Band. Hamburg und Leipz.* 8. *m. K.*

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus VI ad annum 1756 et 1757. Tomus VII. ad annum 1758 et 1759. Petropoli, 4 mai. c. tab. aen. Vol. 2.

Hiſtoire naturelle générale et particuliére avec la Deſcription du Cabinet du Roy. Tome neviéme, a Paris, 4 mai. c. tab. aen.

Deſcriptions des Arts et Métiers, faites ou approuvées par Meſſieurs de l'Academie Royale des Sciences, contenant

La Fabrique des Ancres par M. DE REAUMUR.

L'Art

L' Art du Chandelier par M. DU HAMEL.

L' Art de l'Epinglier par M. DE REAUMUR.

L' Art de ſaire du Papier par M. DE LA LANDE.

L' Art des Forges et Fourneaux a Fer par M. Marquis DE COURTIVRON, a Paris fol. mai. c. tab. aen.

Choix des Memoires et Abregé de l'Hiſtoire de l'Academie des Berlin. à Berlin (*Paris*) 12. Vol. 4.

Collection des obſervations ſur l' Anatomie, la Chirurgie et la Medecine pratique, extractes principalement des Ouvrages etrangeres. Tom. I. II. a Paris 12. Voll. 2. (*Has obſeruationes collegit et typis mandauit Cl.* SIMON.).

Collections Academiques compoſées des Memoires, Actes ou Iourneaux des plus celebres Academies et Sociétes Litteraires etrangeres, des Extraits des meilleurs Ouvrages periodiques; des Traités particuliers et des Pieces fugitives les plus rares; concernant l' Hiſtoire naturelle et la Botanique, la Phyſique experimentale et la Chymie, la Medecine et l' Anatomie. Tome huitieme (contenant le Tome VI partie etrangere), a Dijon. 4.

Excerptum totius Italicae nec non Helueticae literaturae pro anno 1761. Tom. I. II. III. IV. Bernae, 8. Vol. 4.

Abhandlungen der Natur-forſchenden Geſellſchaft in Zürich. Erſter Band, Zürich, 8. *m. K.*

Fränkiſche Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit, Oekonomie und den damit verwandten Wiſſenſchaften, 31. 32. 33. 34 *Stück. Nürnberg.* 8.

Allgemeines Magazin der Natur, Kunſt und Wiſſenſchaften. 11*ter Theil, Leipzig,* 8.

Hamburgiſches Magazin der geſammleten Schriften aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften

ten überhaupt, 1. 2. 3 und 4tes Stück des 25ſten Bandes, Hamburg, 8.

Dresdniſches Magazin oder Ausarbeitungen und Nachrichten zum Behuf der Naturlehre, der Arzneykunſt, der Sitten und der ſchönen Wiſſenſchaften 2ten Bandes, 3tes Stück. Dresden, 8.

Bremiſches Magazin, zur Ausbreitung der Wiſſenſchaften, Naturlehre, Künſte uud Tugend mehrentheils aus den engliſchen Monathſchriften geſammlet. 4ter Band und 5ten Bandes 1ſtes Stück, Bremen, 8.

Neue geſellſchaftliche Erzählungen für die Liebhaber der Naturlehre der Haushaltungswiſſenſchaft, der Arzneykunſt und der Sitten. 4ter Theil, Hamb. und Leipz. 8.

Neue Verſuche nützlicher Sammlungen zu der Natur- und Kunſtgeſchichte, ſonderlich von Oberſachſen, 45 Stück, Scheeberg, 8.

Vermiſchte Abhandlungen der Herzogthümer Bremen und Verden betreffend, zur Erläuterung der Politiſchen- Kirchen- Gelehrten- und Naturgeſchichte, 5ter Theil, Bremen, 8.

Verſuch einer Beſchreibung hiſtoriſcher und natürlicher Merkwürdigkeiten der Landſchaft Baſel, das 20ſte St. Baſel, 8.

Leipziger Sammlungen von allerhand zum Land- und Stadtwirthſchaftlichen Policey-Finanz-und Cammerweſen dienlichen Nachrichten, 180-182 Stück. Nebſt Haupttitul und Regiſter des 15ten Bandes. Leipzig, 8.

Ebenderſelben Generalregiſter über die erſten zwölf Bände, ibid. 8.

Schleſiſch oekonomiſche Sammlungen, 20 und 21 Stück, Breslau, 8.

Oekonomiſch-phyſicaliſche Abhandlungen, 19ter Theil, Leipzig, 8.

Oekonomiſche Nachrichten, 160 Stück, Leipz. 8.

Oeko-

Oekonomiſche Gedanken zu weitern Nachdenken eröfnet, aus dem Däniſchen überſezt von L. G. MENGEL, *2ten Bandes* 4. 5. 6. 7 *und* 8*ter Theil, Kopenhag.* 8 *mai.*

Phyſicaliſch oekonomiſche Auzüge aus den neueſten und beſten Schriften, die zur Naturlehre, Haushaltungskunſt Policey- Cameral- und andern damit verwandten Wiſſenſchaften gehören, mit untermiſchten ganz neuen Abhandlungen, und Zuſätzen durch gemeinſchaftlichen Fleiſs ausgearbeitet. 2ten Bandes 4tes und 3ten Bandes 1ſtes Stück, Stuttgard, 8.

Récueil contenant les Deliberations de la Societé Royale d'Agriculture de la Géneralité de Paris, au Bureau de Paris depuis le 12 Mars jusqu' au 10 Sept. 1761 et les Memoires publiés par ſon ordre pendant le meme tems. à Paris 8.

Corps d' obſeruations de la Societé d'Agriculture, du Commerce et des Arts, etablie par les Etats de la Bretagne, Années 1757 et 1758. à Rennes 8.

Recueil de Memoires concernant l'Economie Rurale, par une Société etablie à Berne en Suiſſe pour l'année 1761. Tome II. Partie 1. 2. 3. 4. a *Zürich* 8.

Idem liber germanice quoque prodiit ſub indice: *Sammlungen landwirthſchaftlicher Dinge der Schweizeriſchen Geſellſchaft in Bern, des 2ten Bandes,* 1. 2. 3. 4*tes Stück, ibid.* 8.

L'Agronomie et l' Induſtrie, ou les Principes de l'Agriculture, du Commerce et des Arts, réduits en pratique, par une Société d' Agriculture, de Commerçants et d'Artiſtes, à Paris, 8.

L' Agronomie ou les Principes de l' Agriculture reduits en pratique, Premiere Partie, ibid. 8.

Iournal oeconomique ou Memoires, Notes et Avis ſur les Arts, l'Agriculture, Commerce et tout ce, qui peut y avoir Rapport, pour l'Année 1761. Parties 1 - 12. à Paris, 8.

Obſer-

Obſervations ſur divers Moyens de ſoutenir et d'encourager l'Agriculture, principalement dans la Guyenne, ou l'on traite des Cultures propres a cette Province et des obſtacles, qui les empechent de s'etendre. Troiſieme Partie, à Paris. 12.

L'Agronome ou Dictionnaire portatif du Cultivateur, contenant toutes les connoiſſances neceſſaires pour gouverner les Biens de Campagne et les faire valoir utiliment, pour ſoutenir ſes droits, conſerver ſa ſainté et rendre gracieuſe la vie champêtre, a Liege et Fraucort. 8. Tom. I. II.

Natuurlyke Hiſtorie of uit voerige Beſchryving der Dieren, Planten, en Mineralien volgens het Zamengeſtell van LINNAEUS. Tom. I. P. I. II. t'Amſterdam, 8 mai. c. tab aen.

Onomatologia hiſtoriae naturalis completa, *oder vollſtändiges Lexicon, das alle Benennungen der Kunſtwörter der Naturgeſchichte nach ihren ganzen Umfang erkläret, und den reichen Schatz der ganzen Natur durch deutliche und richtige Beſchreibungen des Nützlichen und Sonderbaren von allen Thieren, Pflanzen und Mineralien, ſowohl vor Aerzte als andere Liebhaber in ſich faſst, von einer Geſellſchaft naturforſchender Aerzte nach den richtigſten Urkunden zuſammengetragen. Zweyter Band, mit einer Vorrede verſehen von* IOH. CHRIST. SCHAEFFER, *Ulm. Frankf. u. Leipz.* 8.

Etwas neues und ſehr nützliches für alle Liebhaber der Stadt- und Landwirthſchaft herausgegeben von einem wohlerfahrnen Landwirth. Leipz. 8.

Traité du Deluge par l'Auteur de la Methode d'un Thermometre univerſel, à Basle, 4. (Auctor eſt MICHELI DUCRET).

Con-

Contenta in hac parte.

1. Kongl. Vetenſkaps Academiens Handlingar för Ar 1760. Vol. XXI. p. 193
2. ASTRUC, Traité des Maladies des femmes Tom. I-IV. p. 213
3. TIMONY, Diſſ. ſur 'l Inoculation de la petite verole p. 225
4. *Eiusdem*, Diſſ. ſur les Bains des Orientaux p. 228
5. STOERCK, Libellus ſecundus de cicutae vſu interno, cet. p. 230
6. *Eiusdem* Supplementum neceſſarium de cicuta p. 236
7. *Eiusdem* Libellus de ſtramonio, hyoſcyamo et aconito p. 237
8. LOEBERS, *von der Nutzbarkeit des Schürlings in der Wundarzney* p. 241
9. VANDERMONDE, Iournal de Medécine, Chirurgie, Pharmacie cet. Vol. XI. XII p. 243
10. SCHAEFFER, Piſcium Bauarico-Ratisbonenſium Pentas p. 272
11. *Eiusdem*, Botanica expeditior cet. p. 279
12. HUNTER, Medical Commentaries. Pars I. p. 281
13. DUVERNEY, Oeuvres anatomiques, Tom. I et II. p. 290
14. BASTERI, opuſcula ſubſeciua, Lib. III p. 310
15. Acta Heluetica, Vol. IV p. 313
16. V. HALLER, Elementa Phyſiologiae corporis humani, Tom. IV p. 329
17. WILLICH, de plantis quibusdam obſeruationes p. 351
18. Noua phyſico-medica p. 353
19. Index ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1761 prodierunt p. 376

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XI. PARS III.

LIPSIAE MDCCLXIV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Hiſtoire de l' Academie Royale des Sciences. Année MDCCLVI. Avec les Mémoires de Mathématique et de Phyſique pour la même année, tirés des Regiſtres de cette Academie. A Paris, de l' Imprimerie Royale. MDCCLXII. 4to, Alph. 3. pl. 6. tab. aen. 10.

h. e.

Hiſtoria et Commentarii Academiae Regiae Scientiarum Pariſienſis ad Ann. 1756.

Enarrandorum argumentorum huius Voluminis initium faciamus ab *obſeruationibus ad phyſicam generalem ſpectantibus.* In *prima* et *ſecunda* commemorantur p. 23.
duo globi ignei, per aerem celerrime lati, et plurimos globos minores lucidos ex ſe proiicientes, quorum alter in Belgio et Flandria d. 15 Auguſti 1755, alter in Gallia d. 3 Martii 1756 veſperi viſus eſt. *Tertia* docet, ferrum tormenti bellici, quod plus, quam ſexaginta annos, in fundo maris de-

lituerat, ſub cruſta limoſa, qua totum obductum erat, molle, inſtar ſtanni, factum eſſe, remota autem cruſta, in aere libero ſpatio 24 horarum duritiem, huic metallo propriam, recuperaſſe. *Quarta* confirmat, quod iam olim Academia annotauerat, pannos, e filis laneis, vetuſto oleo imbutis, textos, et arte fullonia nondum a pinguedine repurgatos, cum ſat multi in loco, aeri non peruio, ſibi inuicem impoſiti iacent, aeſtate facile corrumpi, ita vt infimi ignem occultum concipiant, quo ſenſim in carbones redigantur. *Quinta* narrat, in monte quodam Galliae (*Eſperou*) fagos naſci, quarum lignum, ſi in loco natali maneat, vermibus intra paucos annos exedatur, translatum autem ex eo monte in loca, paucis tantum leucis diſtantia, diutiſſime conſeruetur. *Sexta* docet, in ingenti incendio, quod Conſtantinopolin menſe Iulio anni 1756 paene vaſtauit, templum patriarchale Graecorum ea ratione, quam Cl. HALESIUS propoſuit, nempe aedem terra, quoad fieri poterat, obtegendo, ſeruatum eſſe. *Septima* eſt de duabus quercubus annoſis, quae ambae fulmine ſecundum longitudinem in multa tigna fiſſae ſunt, ſed ita, vt vna prorſus decorticata, foliaque eius arefacta deprehenſa ſint, in altera autem cortex igni illaeſus perſtiterit. *Octaua* mentionem facit inuenti Cl. ALBERTI GESNERI, Archiatri Ducis Wirtebergici, qui ad praeparandum corium pro puluere corticis quercus vel pinus puluerem ex erica, in fornace ſiccata, ſubſtituere magno cum emolumento docuit; prodeſt enim hoc inuentum et ad ſiluarum conſeruationem, et ad pretium corii minuendum, licet coriariis plus morae infert. *Nona* ſiſtit maſſam ſalis gemmae, item maſſam cryſtalli, quibus incluſum fuit paullum aquae limpidae, quam ibi fluctuantem videre licuit. In quodam etiam achate, aliquot guttas aquae, et in quadam minera ferri maiorem copiam fuiſſe, narratur, quae,

cum

cum prius auditui ſe prodidiſſet, diffracto deinceps lapide, effluens etiam in conſpectum ſe dedit.

Pergimus ad *obſeruationes anatomicas*: 1. Cl. SALERNE, Medicus *Aurelienſis*, cum duas aues, quas in Gallia *Canes-pétières* appellant, quasque ex otidum genere eſſe credimus, alteram marem, alteram feminam, diſſecaret, reperit in femina, praeter ouarium ceterasque partes femininas, teſticulos duos, in lumbis poſitos, illis, quos in mare inuenerat, mole, colore, ac ſubſtantia omnino pares. Et quia hae aues tetracibus (*Outardes*) ſimiles ſunt, exiſtimat, etiam tetraci feminae teſticulos datos eſſe, idque PERRALTO impoſuiſſe, vt ſex tetraces, quas cultro anatomico ſubiecit, omnes pro maribus haberet. 2. Cl. MORANDUS collegit quorundam medicorum et chirurgorum exterorum iudicia de hermaphrodito illo, qui anno 1750 Pariſiis ſe ſpectandum praebuerat, ex quibus apparet, eum ſexus foeminini eſſe, licet nonnulla alterius ſexus ſigna habeat. 3. In *Aluernia* prope *Ricomagum* ruſtici effoderunt loculum lapideum, cui incluſus erat plumbeus, continens cadauer adoleſcentuli, tam bene conſeruatum, vt non ſolum carnoſae partes, ſed et inteſtina ſic fere ſe haberent, vt in cadauere recenti, nullumque corruptionis ſignum appareret. Conditum tamen fuerat hoc cadauer, ratione multum diuerſa ab Aegyptiorum ratione. Tectum enim tantum erat, et partim inuolutum, linteis imbutis balſamo quodam fortiſſimi odoris. 4. In cadauere virginis, vt putabatur, inuentus eſt foetus, circumdatus liquore ſero lactis ſimili, in ouario ſiniſtro, cuius ſuperficiei fimbriae tubae Fallopianae applicatae erant; hymen autem erat illaeſum. 5. Puella, annos decem et dimidium nata, febri correpta, quae pro initio morbillorum, tunc epidemice graſſantium, habeba- p. 44.

bebatur, omnia medicamenta et alimenta reſpuebat, ſola aqua frigida excepta. Et morbilli quidem non erumpebant, ſed aegrota vehementiſſimo capitis dolore afficiebatur, quem ſequebatur ſyncope tam longa et abſoluta, vt pro mortua haberetur. Quo ſymptomate finito, vſum omnium membrorum, paucis diebus interiectis, perdebat. Recuperato membrorum vſu, cum loquela et cibi appetitu, remanebat dolor capitis, et paullo poſt in ſummum delirium incidebat, quo quidem venae in pede ſectione, et cantharidum ad ſuras applicatione, victo, atonia conſequebatur. Nec membra ſua commouere, nec loqui, nec cibum aſſumere poterat; ſenſibus tamen auditus, viſus, et tactus adhuc praedita erat, ratio etiam ipſi conſtabat, et quid vel appeteret, vel refugeret, per ſonos inarticulatos indicabat, quorum duos tantum initio proferebat, paullatim vero plures edere, et ſimul manus aliquantum mouere iterum coepit. Ceterum color faciei et labiorum, qualis in homine ſano, oculi vegeti, pulſus ordinatus et ſatis fortis. Interea nihil edere, nihil bibere potuit, praeter aquam frigidam, eamque ab initio admodum paucam; et cum medicus illi iuſculum ex carne vitulina, vt ipſam falleret, admodum dilutum propinaſſet, ſenſum quidem eius decepit, non autem ventriculum, quippe qui potum hunc confeſtim inter violentas conuulſiones reiiciebat, quae etiam febrim aegrotae excitabant. Poſt aliquod tempus rediit ipſi loquela, cum aliquando ſiti excruciata poſcere aquam vellet, eamque deinceps non iterum amiſit, brachiorum etiam vſum paullatim recuperauit, tandemque etiam pedum vſum, et appetitum cibi, cum menſtrua ipſi fluere coepiſſent, poſtquam per quatuor fere annos ab omni alimento, praeter frigidam, abſtinuerat. 6. Femina in vtero geſtans foetum, qui mortuus inde menſe vigeſimo ſepti-

ſeptimo per ſectionem caeſaream extractus eſt, concepit interea, et ſolito tempore peperit.

In claſſe *botanica* legitur narratio de funeſtis effectibus fructuum *Bellaedonnae* comeſorum. Ruſticus, qui triginta circiter baccas huius plantae comederat, primum ſtuporem aliquem ſentiebat, cum vertigine, quaſi ebrius eſſet, et oculorum caliginem, deinde dolorem in ventriculo, et ſiccitatem oris absque ſiti, tandem tinnitum aurium, et borborygmos, contractionem faucium, cum deglutiendi difficultate. In quo ſtatu decumbens incidebat in ſomnum profundum, ex quo poſt paucas horas euigilans, tremore totius corporis, ac delirio corripiebatur. Cum tunc parum aquae bibiſſet, nauſea ſecuta eſt, cum leui vomitu; paullo poſt autem magnam copiam materiae viridis ac flauae, ſanguine commixtae, euomebat. Hinc capitis quidem et pedum debilitas aliquantum imminuebatur, delirium tamen non ceſſabat. Arceſſitus tunc medicus pulſum exilem, contractum, durum et admodum frequentem, ventrem inflatum, ſed absque dolore, cutem ſiccam et ardentem deprehendebat, linguam albo et ſpiſſo muco tectam videbat, et aegrum de amiſſo viſu ſaepe querentem audiebat. Iubebat ipſum copiam ſeri lactis bibere, et clysmata laxatiua ipſi adminiſtrari, ac deinde decocti ex tamarindorum ℥iij, cremoris tartari ℥ß, et tartari emetici gr. viij certam portionem omni ſemihorio exhiberi, donec ſatis copioſae euacuationes conſequerentur. Vſus huius medicamenti ſolus per copioſam alui euacuationem ruſtico ſtatim reddidit ſanitatem. Eodem modo vxor huius ruſtici leuata eſt, quae vna cum ipſo hos pernicioſos fructus comederat, et in qua eadem ſymptomata fuerant, praeterquam quod maiores ventriculi et ventris dolores queſta eſt. Sed puella, quae paucas p. 72.

 tan-

tantum baccas deglutiuerat, et medici ope caruerat, per quindecim dies cum ſimilibus ſymptomatis conflictata eſt, et tandem ſeri lactis vſu conualuit.

His ex *Hiſtoria* Academiae delibatis, ad *Commentarios* nos conuertimus.

1) *Theoria cuniculorum, ad vſus bellicos aptorum, Auctore* DE BELIDOR.

p. 26. 2) Cl. GUETTARDI *commentatio de plantis, quae paraſitae ſpuriae appellari poſſunt, ſeu de plantis, quae in aliis creſcunt, licet nihil alimenti inde ſibi ſumant* *). Ad hanc claſſem plantarum Auctor tam eas refert, quae radices in terram agunt, et arboribus tantum tanquam adminiculis ſe applicant, quam quae in arborum quidem ſuperficie creſcunt, ſed non niſi a terra, in aſperi corticis rugis collecta, aluntur. Hactenus duae tantum plantae, fucus marinus, et noſtoc, pro talibus certo ſunt agnitae, poſtquam REAUMURIUS et DILLENIUS probarant, eas radicibus carere, et ſolo humore nebularum ac pluuiae ali. Auctor hoc loco illis accen-
p. 33. ſet primum fungos, in arboribus creſcentes, vbi pars quaedam corticis vlcerata vel carie exeſa eſt, et
p. 35. agaricos, quos humorem ex aere inprimis bibere autumat, et hinc etiam fungoides, corallo-fungos, ac lithoxyla; deinde lichenes, quorum quatuor ge-
p. 37. nera conſtituit. Primum habet pediculum, ex quo ramificationes naſcuntur. Secundum, quod eſt lichenum pulmonaciorum, per totam ſuam ſuperficiem corpori cuidam per exiguas clauiculas adhaeret. Tertium pediculum habet, vel clauiculas in ſuperficie, quacum arbori adhaeret, ſimul autem extre-

*) Lecta d. 3 Apr. 1756.

tremitatibus filamentorum, e ramificationibus prodeuntium, corporis, cui innaſcitur, partibus alligatur, quae tamen filamenta aeque parum idonea videntur, ſucco nutritio ex arboribus hauriendo, quam illae clauiculae. Quartum per totam ſuam baſin corpori alii ſine clauiculis adnatum eſt; eiusque generis vnam duntaxat ſpeciem adhuc reperit Cl. GUETTARDUS, nempe lichenem illum flauum, qui nonnunquam totas arbores veſtit. Porro muſcos etiam numero plantarum paraſitarum eximit (quippe qui etiam in teſtis encauſto obductis naſci deprehenduntur), neque hederam, bignoniam, vitem Canadenſem, et cereum triangularem ſcandentem illis recte annumerari contendit. Largitur tamen, omnes has plantas nonnunquam paraſitas fieri poſſe, cum aliquis caſus ramos earum quosdam cuidam arbori inſeuerit. Neque infitias it, damnum ab hisce plantis arbores pati: verum id non aliter fieri putat, niſi quatenus in eis corticis partibus, vbi hae plantae affixae ſunt, ſtagnet aqua pluuiae, vel aeris humiditas, et ſic cortex ibi maceretur, findatur, atque vlcuſcula fiant, ex quibus ſuccus nutritius arboris effluat. p. 41. p. 52.

3) Cl. LEGENTIL *Annotationes ad commentationem* HALLEII *de Chaldaeorum Saro, inſertam Transactionibus philoſophicis anni* 1692, *N.* 194. *p.* 535. p. 55.

4) Cl. NOLLETI *inueſtigatio mediorum, quibus potulenta refrigerare licet, glacie deficiente* *). Primum indicat V. Cl. quaedam media haud artificioſa. Vaſa vini, quod refrigerare cupimus, plena demittenda ſunt in puteos, vel in cellis profundis condenda in ſabulum humidum, vel aquae, quae ibidem in p. 84.

 labro

*) Lect. d. 13 Nouemb. 1756.

labro aliquamdiu ſtagnauit, immergenda. Meſſores vel milites, potulenta ſua refrigeraturi, foſſam facere debent anguſtam, et quatuor ſaltim pedes profundam, in cuius fundo lagenas ſuas collocent, et has deinceps terra recens effoſſa tegere ad pedis altitudinem, denique foſſam ſtatim operire aſſibus, quibus ſimilis terra, dimidii pedis altitudine, ſuper-
p. 89. iniicienda eſt. Deinde artem exponit, liquores refrigerandi, quae innititur huic principio, quod quidam ſales aquam, qua ſoluuntur, aeque vel adeo magis frigidam reddant, quam glacies eſt, dummodo ante ſolutionem neque ipſis, neque aquae calor ſit maior eo, quem decem gradus thermometri *Reaumuriani* ſuper puncto congelationis indicant. Inter hos ſales autem duos tantum, vſibus oeconomicis in hoc negotio aptos iudicat, nitrum ſcilicet, et ſalem ammoniacum, et hunc ſalem illi praeferendum eſſe docet, ſi maior gradus refrigerationis deſideretur, etſi impenſas aliquanto maiores ſalis
p. 95. ammoniaci vſus requirat. Vnciae viginti ſalis ammoniaci, in puluerem redacti, iniectae in quinque ſextarios aquae, ex puteo recens hauſtae, tribus lagunculis, quarum quaelibet duos ſextarios vini continet, eandem refrigerationem conciliare, et per horae circiter ſpatium conſeruare poſſunt, quam paucae librae glaciei contuſae. Oportet autem prius ſitulam fictilem, qua aqua hauritur, et lagunculas, et ſalem ipſum in puteum demittere, ibique tamdiu retinere, donec frigus aquae puteanae aſſumſerint. Sal ammoniacus, hac aqua ſolutus, per aquae euaporationem, recuperari, et iisdem vſibus non ſemel tantum, ſed quotiescunque libuerit, iterum ſeruire poteſt: nihil enim vis ſuae refrigerandi
p. 104. amittit, etſi aliquid maſſae perit. Vbi aqua tam frigida haberi nequit, poterit tamen ope ſolutionis ſalis ammoniaci potulentis haud contemnenda refrigera-

geratio dari. Namque aquam, ad 20 gradum thermometri *Reaumuriani* calidam, hoc ſale vsque ad 5 gr. ſuper puncto congelationis refrigerari, experimenta Cl. Auctorem docuerunt. Et non ſolum in terra degentes, ſed etiam nauigantes huius commodi vbique et omni tempore participes fieri poſſe putat, cum ipſis pro aqua dulci, qua ſaepe admodum parce vti debent, etiam marinam adhibere ad ſolutionem ſalis ammoniaci liceat; id quod inde colligit, quia expertus eſt, vncias decem ſolutionis ſalis marini in aqua dulci (in qua ſal partem trigeſimam ſecundam ponderis conſtituit) ſoluiſſe adhuc ſalis ammoniaci duas vncias cum drachmis ſeptem in calore, per 20 gradum thermometri R. indicatum, et poſt ſolutionem thermometrum in ea deſcendiſſe vsque ad 5 gradum ſupra terminum congelationis.

5) *De ſtructura arteriarum Auctore Cl.* DE LA SONE *). Arteriam ex pluribus tunicis compoſitam eſſe, conſtat. Primam ſeu extimam V. Cl. cum aliis quidem contextum celluloſum appellat, monet tamen, eam potius textum reticulatum ſeu filamentoſum eſſe, cum non ex foliolis membranaceis, ſed ex filamentis membranaceis ſit texta, quibus permulta vaſcula ſanguifera et neruuli mirum in modum ſubtexta ſunt. In boue denſitas huius texti verſus interiora creſcit, et in telam vel laminam deſinit ligamentoſam vniformem ſeu continuam, in qua nihil reticulati operis, nec per macerationem, nec per ebullientis aquae vim, in conſpectum prodit. In homine autem haec tela deficit; veruntamen in viris partes interiores texti celluloſi ſeu primae tunicae denſiores deprehendit Auctor, quam exteriores, in feminarum autem arteriis tale partium diſcrimen non

p. 107.
p. 111.

*) Lect. d. 22 Dec. 1756.

non potuit animaduertere. Ex hac prima tunica admodum pauci ramuli vaſculoſi retis, et nonnulla filamenta in proximam ſeu ſecundam tunicam penetrant, quae per ſeparationem tunicarum abſciſſa aſperitates quasdam praebent, quae a quibusdam Auctoribus pro granis glanduloſis habitae eſſe videntur, quales tamen reuera non adſunt. In ſecunda
p.117. tunica, ſine omni praeparatione, et nudis oculis obſeruauit LASONIUS fibras circulares ſibi inuicem non intextas, ſed fere parallelas, quae plura plana formant, et iuxta directionem ſuam extenſae valde reſiſtunt, et tandem ruptae, ſeſe criſpando, contrahuntur; deprehendit etiam hanc tunicam eſſe valde elaſticam, et magnae extenſionis capacem ſecundum longitudinem arteriae, non autem ſecundum diametrum, et ſemper colorem pallide rubrum habere. Aquam ebullientem hos characteres multum immutare obſeruauit. Colligit autem hinc, eam tunicam iure haberi pro muſculoſa. Eam ſemper in homine aeque ac ceteris animalibus vidit non ſolum in principalibus arteriarum ramis, ſed etiam in exiguis earum ramificationibus (facta tamen praeparatione per iniectionem ſolidam); neque, quod contra BOERHAAVIUM notat, eae, quae in lienem et ce-
p.123. rebrum intrant, hanc tunicam deponunt. Vbi rami ex aliquo trunco exeunt, veluti intercoſtales ex aorta, in pariete trunci ſemper videre ſibi viſus eſt orificium rami formatum et circumſcriptum plurimis fibris circularibus, concentricis, a fibris annularibus trunco propriis diuerſis, et laminam carnoſam ad modum ſphincteris formantibus; et quia vtraeque fibrae arcte cohaerent, atque orificium illud in trunci tunica remanet, cum ramus a trunco auellitur, id non rami, ſed trunci partem conſtituere exiſtimat, ideoque initium tunicae muſculoſae rami in ipſa ſuperficie exteriore tunicae muſculoſae trunci ponit.

In

In tertia ſeu intima tunica, quam ex fibris ad axem vaſis parallelis compoſitam eſſe conſtat, villos et veſiculas adipoſas deprehendere non potuit, neque vllum organum ſecretorium, neque orificium, ex quo emanaret liquor aliquis vnctuoſus, cui tanquam cauſae lubricum ſuperficiei internae adſcribendum eſſet; hinc illud a contactu molecularum vnctuoſarum ſanguinis eſſe iudicat. Tunicarum ſecundae et tertiae copulationem et adhaeſionem inter ſe inuicem contextu quodam celluloſo inuiſibili efficitur. Ceterum inter tertiam illam tunicam et perio- p.128.
ſteum magnam affinitatem reperit, eamque pro baſi vel radice habet, cuius euolutione vel propagatione ceterae partes organicae exſiſtant cunctae. Poſtremo de vſibus partium, quae arteriam componunt, diſſerit. Primae tunicae praecipuum officium autumat p.130.
hoc eſſe, vt arterias liberas et ab aliis corporis partibus ſeparatas praeſtet, ne illarum ad has adhaeſione functiones illarum turbentur vel impediantur. Ex peculiari huius tunicae in corpore muliebri ſtructura, ex qua ſequitur, ſanguinem in venas minori vi propelli, quam in corpore virili, eleganter reddit rationem delicatioris mulierum conſtitutionis, plethorae vniuerſalis periodicae, minoris tranſpirationis inſenſibilis, et exilitatis venarum. De tunica muſculoſa monet primum, ab eius vi muſculari repetendam eſſe rationem phaenomeni venatoribus ſaepe obſeruati, quod circulus ſanguinis in ceruo vel caprea, cuius cordis ventriculos globus ex ſclopeto exploſus perforauit, non ſtatim ſiſtatur, ſed fera ſic icta ſaepe plus, quam centum paſſus curſum ſuum rapidum continuet, antequam cadat; deinde, per ſphincteres iſtos muſculoſos, ſupra commemoratos, ſiquidem eos in vltimis etiam ramorum diuiſionibus adeſſe rationi ſit conſentaneum, mechaniſmum omnis ſecretionis melius forſan explicari

poſſe,

poſſe, quam id hactenus a phyſiologis factum ſit. Tertiae tunicae vſum hunc eſſe docet, vt fibrarum eius parallelifmo ac directione, ſumma ſubtilitate, et circa orificia canalium collateralium inflexione affrictus ſanguinis ad parietes arteriae tantum imminuatur, vt paene nullus ſit.

p.134. 6) *De venis metallicis colendis*, *Auctore Cl.* HELLOT *). Adhortaturus V. Cl. populares ſuos, vt alias etiam venas metallicas, praeter ferrarias colant, oſtendit non ſolum, antiquis temporibus Galliam diuitias ſuas metallifodinis debuiſſe, ſed etiam hodie adhuc venas in diuerſis Galliae regionibus, plumbi, cupri, argentique diuites reperiri poſſe, quae non ſine lucro coli poſſent.

p.145. 7) Cl. GUETTARDI *obſeruationes*, *quae ad characteres conchyliorum determinandos vtiles eſſe poſſunt* **). Quatuordecim generum conchyliorum ex claſſe vniualuium definitiones Auctor hic tradit ita, vt et teſtarum et animalculorum rationem habeat.
p.160. Deinde monet, non recte ſibi videri eos agere, qui cum LINNAEO diſtinctionem conchyliorum in terreſtria et aquatica, a veteribus vſurpatam, negligunt. Terreſtria enim ſemper habere quatuor cornua, a ſe inuicem bene diſtincta, quae ſingula ocello terminantur, aquatica autem duobus tantum cornubus et totidem oculis, ad latera cornuum prope baſes poſitis, praedita eſſe. Haec in duas claſſes partiri ipſi placet, quarum altera cornua conica, altera plana habeat. Porro recentem *conchyliologiae* Auctorem ob varia peccata modeſte reprehendit. Poſtremo cultores hiſtoriae naturalis ſapienter hortatur,

*) Lect. d. 13 Nou. 1756.
**) Lect. d. 26 Maii 1756.

tatur, ne nouatores quosdam audiant, qui rerum naturalium in claſſes, genera, et ſpecies diſtinctionem per nomina rident, ſed a maioribus bene excogitatam methodum ſequantur, iuxta quam in definitione generis eae tantum partes recenſentur, quae pluribus ſpeciebus ſunt communes, et in definitione ſpeciei notae illae ſolae traduntur, quae ſpeciei propriae ſunt, nomina autem diuerſa diuerſis tantum generibus eiusdem claſſis imponuntur. Hoc p.169.
praeceptum illuſtrat duobus exemplis, quorum primo characteres ſpecificos muſcae, cuius vermes in granis plantarum, flores monopetalos compoſitos ferentium, naſcuntur, eisque veſcuntur, et quam a terebra, qua inſtructa eſt, *trupaneam* appellat, altero characterem genericum *ſcarabaei pillularis* exponit.

8) *Theoriae cuniculorum continuatio, Auctore* DE BELIDOR.

9) Cl. DAUBENTON *commentarius de mure araneo, et praeſertim de quadam eius ſpecie, in Gallia reperiunda, et ſcriptoribus hiſtoriae naturalis hactenus indicta* *). Haec ſpecies in *Burgundia* reperitur in rimis rupium ad origines fontium, et animal amphibium eſſe videtur, cum mus araneus dudum notus ſit animal terreſtre. Differt ille ab hoc roſtro longiori, cauda etiam et pedibus longioribus, tum pilorum colore et copia (nam terreſtris in pedibus et cauda nullos habet). Cum dentes harum beſtiolarum ſingularem habeant poſitionem et figuram: Vir Cl. vtramque maxillam cum dentibus ſollicite deſcripſit, et icone exhibuit.

p.203. p.212.

10) *Ex-*

*) Lect. d. 14 Aug. 1756.

10) *Excerptum ex epiſtola* Cl. EULERI *ad Cl.* DU HAMEL.

p.217. 11) Cl. GUETTARDI *Deſcriptio mineralogica regionis circa Lutetiam Pariſiorum* *). Initium huius operae Auctor capit a deſcriptione indolis montium, qui vallem formant, in quo haec vrbs ſita eſt, et quos etiam terminos regionis, de qua ſuſcipit com-
p.226. mentari, conſtituit. In his montibus humum, tres ad ſummum pedes profundam, excipit plerisque in locis ſtratum arenoſum, ad minimum quatuor, alicubi autem triginta pedes altum, et refertum ſilicibus ac lapidibus molaribus. Subiacet huic ſtrato ſtratum lithomargae (*Tuf*), decem vſque ad 50 pedes profundum, ſaepe diuerſis ſtratis margae, cotis, vel lapidum duriorum interruptum. Deinde reperiuntur ſtrata lapidum, quibus ad aedificandum vtuntur; primum ſeu ſupremum non vltra pedem eſt profundum, et alicubi tria vel quatuor eiusmodi ſtrata ſibi inuicem impoſita ſunt, ſecundum pedes ad decem altum eſt, et tam in ſuperficie, quam in interioribus partibus multas conchyliorum impreſſiones habet, tertium quatuor circiter pedes, quartum pedes ad octo profundum eſt, ſub quo aliquot adhuc iacent ſtrata, quae ſimul octodecim ad minimum pedum profunditatem habent, et quae ſtratum arenoſum excipit. Haec arena rubicunda et terrea eſt, altitudinem habet duorum triumue pedum, et aquae eſt ſubmerſa. Tum profunditas duorum circiter pedum repleta deprehenditur terra argillacea arena mixta, porro per quinque ad minimum pedes argilla nigra, ſplendens, poſtremo argilla coerulea per ſex pedum altitudinem. Haec ſtrata argillacea, in quibus pyritae ſubflaui variae figurae reperiuntur, ad

*) Lecta d. 27 Nou. 1756.

ad radices montium ſita ſunt, et infra ea foſſores, aquis impediti, nondum deſcenderunt. Poſt hanc generalem deſcriptionem Auctor ſingularia quaedam conſiderat loca, quae a generali illorum montium indole diſcrepant, et in primis ea, vbi pro lapidibus operariis gypſum reperitur. Docet autem, hanc diſcrepantiam tanti non eſſe, quin concludi poſſit, omnes circa Lutetiam montes primitus fuiſſe maſſam margaceam vel cretaceam, variis arenae generibus tectam, et maſſa argillacea ſuffultam. Denique indolem viſcerum terrae ſub radicibus horum montium coniectat ex indole nota terrae in valle, per quem Sequana fluit, et iis, quae hac de re in commentario de *Puddingis* expoſuerat, varias addit obſeruationes recentiores. p.238. p.251.

12) *Obſeruationem tranſitus mercurii per diſcum ſolis anno* 1753 *cum obſeruationibus antiquioribus comparat Cl.* DE LALANDE.

13) Cl. DU HAMEL *obſeruationes botanico-meteorologicae per annum* 1755.

14) *Trigonometria ſphaerica ad quatuor analogias reducta a Cl.* PINGRE.

15) *Cl.* GUETTARDI *decimus commentarius de glandulis plantarum.* Hic finit Auctor glandularum lenticularium inueſtigationem, et pergit ad glandulas oblongas, quas *glandes à godet* appellat, et quae inprimis in pomo vel malo inter ſtipulas et origines foliorum in parte ſuperiori et ad vtrumque latus inciſurae pediculi conſpicuae ſunt, ac ſaepe in ramulis iunioribus guttam liquoris continent limpidi. Plures autem plantas, in quibus easdem vidit glandulas, recenſet. Deinceps ad pilos, ſeu filamenta, p.310. p.328.

ſe conuertit, quorum tria genera hoc loco expendit, filamenta ex papillulis ſeu capitulis globularibus extantia filamenta cylindrica et filamenta, conica.

16) Cl. PINGRE *obſeruationes aſtronomicae in ſpecula S. Genoueuae habitae anno* 1756.

17) Cl. DE LACAILLE *obſeruationes aſtronomicae anno* 1756 *habitae in Collegio Mazarinino.*

18) Cl. DE LALANDE *tertius commentarius de parallaxi Lunae.*

19) Cl. CLAIRAUT *commentatio de teleſcopii perfectione a coniunctione lentium obiectiuarum radios lucis diuerſimode refringentium expectanda.*

20) Cl. DE CHABERT *determinatio longitudinis et latitudinis Caſtelli St. Philippi in inſula Minorca.*

21) Cl. ROMIEU *commentatio de noua vegetatione chymica, quae ope camphorae fit, et de quibus-*
p.444. *dam camphorae proprietatibus.* Haec vegetatio, quam Cl. Auctor anno 1746 a ſe caſu inuentam eſſe, aliasque hoc genus vegetationes ſubtilitate atque ordinata diſpoſitione ramuſculorum antecellere, ſcribit, hoc modo poteſt haberi. Cum aer ad 22 gradum thermometri *Reaumuriani* calidus eſt, in vncia vna ſpiritus vini, cuius grauitas ſpecifica ad grauitatem ſpecificam aquae ſit, vti 807 ad 905, ſoluantur duae drachmae camphorae, deinceps autem affundantur ſolutioni ſex drachmae aquae, non ſimul, ſed ſucceſſiue inſtillando guttas vicenas, et ſingulis vicibus agitando mixtum, donec liquor rurſus limpidus fiat; tandem in vaſe cylindrico vitreo non grandi, cuius orificium apertum maneat, reponatur

tur haec mixtura in locum, vbi nulla agitatio metuenda eſt. Hoc pacto, ſimul atque aeris calor 4 vel 5 gradibus imminutus fuerit, naſcetur in medio liquoris iſta vegetatio: ſi quidem ſingula caute ſie fuerint adminiſtrata, vt praeſcripta ſunt. Minimus enim error impediet experimenti euentum. Ceterum obſeruauit V. Cl. quo maior ſit gradus caloris aeris, eo plus camphorae eadem quantitate ſpiritus vini rectificati diſſolui, et in gradu caloris 421 *Fahrenheitiano* camphoram ſponte liqueſcere. Deprehendit etiam in particulis camphorae ſolutae conſtantem tendentiam ad coniunctionem ſub angulo 60 graduum, qualis eſt in particulis aquae, cum haec per gelu cryſtalliſatur. Neque ſolum in ſolutae camphorae particulis, ſed etiam in ſublimatae iſtam tendentiam ſemper obſeruari monet, ſiue ope ignis, ſiue absque eo, ſolo calore aeris, ſublimatio fiat. Item hoc ſingulare obſeruauit, quod particulae cam- p.449
phorae, duodecimam circiter partem pollicis craſſae, et oblongae, impoſitae ſuperficiei aquae purae in vaſe vitreo vel ex ſulphure ſeu reſina facto (non autem aeneo), inter ſe agitentur motibus continuis modo circularibus, modo ſpiralibus, ita, vt ſaepe a ſe inuicem attrahantur, vel a ſe mutuo repellantur, donec diſſoluantur; vel ſpiritus vini affundatur, qui motum ſiſtit, vel ſuperficies aquae tantum apice digiti, aut filo metallico, (non autem tubulo vitreo, nec bacillo ex cera Hiſpanica) attingatur. Hinc camphorae peculiarem eſſe vim electricam, et particulas eius corpuſculis BUFFONII in infuſis liquoribus affines, Auctor ſuſpicatur. Quotiescunque per lentem exiguam conuexam adſpexit particulas iſtas camphorae natantes, vidit circa eas in aquae ſuperficie, praeſertim parietibus vaſis vitrei vicina, exiguas cauitates, quaſi a flatu ex particulis emiſſo factas.

II.

LUDOVICI GERARDI M. D. Flora Gallo-Prouincialis. Pariſiis apud C. I. B. Bauche 1761. 8. Alph. 1 plag. 14. tab. aen. 19. cum mappa geographica.

Redux ex Academia, quam plantarum amore raptus frequentauerat, Monſpelienſi ſtatim conſtituit apud animum Cl. Auctor, Gallo-Prouinciae ſyluas, aliaque et remotiſſima ſaepe loca rimari. Hinc peregrinationes inſtituit, et an. 1755 *Aquenſem* agrum, et vicinos montes, rupem *Victoriae*, montoſos tractus, *Maſſiliam* ſpectantes, aliosque Gallo-Prouinciae mediae luſtrauit; ſequenti anno ad montes auſtrales celſiores, dictos *Maures*, et ſubiacentia nemoroſa conuallia, et ſolis ardore aduſtos ſcopulos, nec non montes *de Caſtelane, l' Achen* dictos, ſe contulit; an. 1757 oris maritimis et ſyluis *St. Tropeti* fano adiacentibus peragratis, ſe ad opus periculi plenum accinxit, et per niues ac frigora, montiumque aſperrima iuga, *alpes* intra biennium bis perueſtigauit, et *Taurinum* vsque prouectus, ſuaſu Cl. ALLIONII montem *Cenifium* viſitauit, ab hinc ad montem *Geneure*, montes *Delphinatus*, aliosque ita iter inſtituit, atque ſic plantarum ſuppellectile onuſtus patriam quidem repetiit, aſt nondum ſatiatus, varios adhuc aliosque Gallo-prouinciae receſſus adiit, ac vbique nouos tantosque theſauros legit, vt vltra 1700 plantas, vel potius ſpecies, hoc ipſo recenſere potuerit libro. Has autem ſtirpes ea propoſuit methodo, quae affinitatis legibus magis conſona ipſi viſa fuit. Naturalem enim artificiali longe praeferendam eſſe ſtatuit, omnesque fructificationis partes in ſe conſideratas fallaces notas praebere, et numerum, proportionem,

nem, figuramque variare, ac ſexum ludere affirmauit, legitima potius diſpoſitio ab omnibus plantae partibus deprompta et ex plurimis notis ſancita perfectiſſima erit, et talis obtinebitur, ſi ſitus, hactenus neglectus, omnium partium accurate conſideretur. Eiusmodi itaque propoſuit ordinem, et ſexaginta tres claſſes Cl. Auctor conſtituit; quas, vt ordo operis omnibus pateat, repetamus, et deinde quaedam genera, ad hanc vel illam claſſem relata, commemoremus.

Cl. 1. Fungi
2. Algae
3. Muſci
4. Filices
5. Fluuiatiles
6. Gramina
7. Piperitae
8. Orchideae
9. Conuallariae
10. Tripetaloideae
11. Iuncoideae
12. Irides
13. Narciſſi
14. Lilia
15 Coronariae
16. Paraſiticae
17. Cichoraceae
18. Cinarocephalae
19. Corymbiferae
20. Dipſaceae
21. Rubiaceae
22. Vmbelliferae
23. Labiatae
24. Perſonatae
25. Aggregatae
26. Aſperifoliae
27. Rotaceae
28. Solanaceae
29. Volubiles
30. Biloculares
31. Contortae
32. Oleraceae
33. Tetrapetalae
34. Rheades
35. Senticoſae
36. Melanideae
37. Sarmentoſae
38. Ranunculaceae
39. Helioſcopiae
40. Caryophylleae
41. Succulentae
42. Gruinales
43. Tiliaceae
44. Bicornes
45. Sphendamnae
46. Chameleae
47. Vaginales
48. Calyciflorae
49. Campanaceae
50. Cucurbitaceae

51. Corniculatae
52. Glaucophyllae
53. Apyrinae
54. Sepiariae
55. Roſaceae
56. Pomiferae
57. Columniferae
58. Papilionaceae
59. Lupulinae
60. Amentaceae
61. Cotini
62. Tricocceae
63. Coniferae.

Methodus itaque Cl. Auctoris, licet nonnullae claſſes ab aliis, inprimis LINNAEO in methodi naturalis fragmentis dudum propoſitae fuerint, tamen ſuo modo noua dicenda erit; an autem ita comparata ſit, vt applauſum promereri, ac aliis, artificialibus quoque, praeferri debeat, nunc a nobis diſquirendum non eſt, moneamus ſaltem, nonnullas claſſes plurima, alias ſaepe modo vnum alterumque genus comprehendere. Ita in Claſſ. XII. *Crocus, Gladiolus et Iris*, Cl. XXV. *Globularia*. XXIX. *Conuoluulus* et *Franca*, XXXI. *Peruinca*, *Cynanchum* et *Aſclepias*, XXXV. *Berberis*, XXXVI. *Viola*, *Reſeda*, *Ruta*, XXXVII. *Vitis*, XXXIX. *Ciſtus*, *Hypericum*, XLII. *Tribulus*, *Oxys*, *Geranium*, XLIII. *Tilia*, XLV. *Acer*, LIV. *Ilex*, *Euonymus* et *Rhamnus* continentur. *Viſcum* ad *Algas* non *Paraſiticas*, *Triglochim* non ad *Gramina*, *Potamogetton* non ad *Fluuiatiles*, ſed vtraque cum *Aro* ad *Piperitas*, *Paris* ad *Iuncoideas*, *Sanguiſorba* et *Poterium* ad *Dipſaceas*, *Delphinium*, *Aconitum*, *Aquilegia* ad *Ranunculaceas*, *Tamariſcus* ad *Succulentas*, *Ficus* ad *Lupulinas* et ſ. p. referuntur.

In generibus denominandis plerumque TOURNEFORTIUM, in illis autem conſtituendis vtplurimum LINNAEUM ſecutus fuit, ſpecierum etiam nomina, ſecundum recentiorum leges, vel ab aliis recepit, vel noua condidit, de quibus ſapienter monuit: 1) notas, quae a fructificatione deſumuntur, vtplurimum certiores eſſe reliquarum partium characteribus,

bus, 2) ſitus caeterarum partium ita habendam eſſe rationem, vt ex eius diuerſitate, prae aliis notis, depromendus ſit character; 3) earum breuitati admodum ſtudendum, quae obtineri poterit, ſi diuiſiones in ſpecierum multitudine conſtituantur, quae includant characteres diſtinctiuos eſſentiales, omittendos in definitionibus ſpecierum. Vbique etiam ſelecta adponit Cl. Auctor ſynonyma, locum natalem ac durationis tempus adnotat, atque ſaepius deſcriptiones aliasque obſeruationes adnectit.

Genus vnum nouum, nouas vero plures ſpecies condidit. Eſt illud *Tetrahit*, quo *Sideritidem glabram hirſutamque erectam*, quas vt varietates, dum, antequam floret, ſubhirſuta ſit, calicibus ſubſpinoſis, poſtea glabra et calices indurati horumque ſetae ſpinoſae euadant, vna ſpecie comprehendit, et *hirſutam procumbentem* C. BAUH. ſiſtit, a *Sideritide*, *Betonica* aliisque congeneribus differt ſtaminum breuiorum figura, quae ſcilicet intra corollae tubum ſunt approximata ac recta, aſt verſus faucem vtrinque externe diuergunt ad angulum rectum, ſicque cum ſtaminibus longioribus, quae recta manent, figuram crucis conſtituunt. p. 272.

Inter ſpecies, quae vel accuratius definitae, vel curioſius deſcriptae, vel vt nouae propoſitae ſunt, eae inprimis hic commemorandae erunt, quarum delineatio, ſat elegans, a Cl. Auctore exhibita fuit. Sunt hae: 1) *Phalaris panicula ouato cylindrica ſpiciformi, glumis ciliatis.* p. 77. 2) *Poa panicula erecta, ſpiculis trifloris glabris, corollis acuminatis, calice duplo longioribus.* p. 91. 3) *Feſtuca ſpiculis alternis ſubſeſſilibus teretibus, fol. inuolutis mucronato-pungentibus. Gramen phaenicoides.* I. B. p. 95. 4) *Bromus ſpiculis ſubbinatis compreſſis ſeſſilibus. Gramen ſpica Brizae minus* C. B. p. 98. 5) *Andropogon ſpicis binis terminalibus culmo indiuiſo* LINN. ſpec. p. 106. 6) *Andropogon ſpicis digitatis, floſculis* p. 107. *alter-*

alternatim geminis, hermaphrodito ariſtato ſeſſili,
maſculo mutico pedunculato. Gramen dactylon Gal-
p.187. lo - prouinciale TOURN. 7) Centaurea calicibus
ſquamoſis, foliis radicalibus indiuiſis petiolatis, caule
vnifloro, ſubnudo. Iacea Cerinthes fol. TOURN.
p.190. 8) Staehelina fol. linearibus denticulatis, ſquamis cali-
cinis lanceolatis, pappo calicibus duplo longiore. LINN.
p.196. ſpec. 9) Senecio corollis radiantibus caule ſimplici
ſubunifloro, fol. indiuiſis, radicalibus petiolatis ſubtus
incanis. Iacobaea craſſa hieracii fol. TOURN. Cum
Senecione calice cylindrico, et ſquamis calicinis ſpha-
celatis, cum Doronico ſquamis duplicis ordinis con-
p.209. uenit, et ita inter vtramque media eſt. 10) Anthe-
mis fruticoſa fol. linearibus carnoſis, pedunculis longiori-
p.233. bus nudis erectis vnifloris. 11) Bupleurum inuolucris
et inuolucellis pentaphyllis, foliolis lineari - ſubulatis.
p.237. 12) Caucalis inuolucro vniuerſali diphyllo, partialibus
pentaphyllis. Caucalis pumila maritima TOURN. Aſt
non hanc modo Caucalidis ſpeciem curatius definiuit,
ſed omnes, a ſe viſas, aliter diſpoſuit, et nouam no-
menclaturam ſynonymorumque applicationem aliam
propoſuit, huiusque mutationis rationes fuſius hic
p.277. recenſuit Auctor. 13) Teucrium fol. ouatis crenatis,
floribus racemoſis, calicis labio ſuperiore cordato, ſta-
minibus corolla breuioribus. Chamaedrys inſularum
ſthaecadum TOURN. Calices floriferi ſunt ſecundi,
fructiferi oppoſiti, odore ſuauiter fragranti inſignis
p.333. planta. 14) Plantago fol. lineari - lanceolatis pube-
ſcentibus, ſpica ſubrotunda nuda, ſcapo ſubangula-
to foliis longiore. Plantago argentea e rupe Victoriae
p.344. TOURN. 15) Draba caule diffuſo ramoſo folioſo, fol.
p.352. linearibus ciliatis. 16) Alyſſum caulibus fruticuloſis
p.394. diffuſis, fol. ſubrotundis incanis. 17) Ciſtus ſuffruti-
coſus procumbens, fol. alternatim confertis inaequalibus
ſetaceis. Helianthemum Coridis fol. TOURN. 18)
p.405. Arenaria fol. linearibus erectis ſubtus ſtriatis, floribus
p.409. faſtigiatis, inaequaliter pedunculatis. 19) Gypſophila
fol.

fol. linearibus carnoſis triquetris, ſtaminibus petalis emarginatis breuioribus, Gypſophila repens LINN. ſpec. 20) *Linum calicibus acutis, fol. lineari lanceo-* p.421.
latis, paniculae pedunculis bifloris. Linum trigynum LINN. ſpec. 21) *Geranium pedunculis bifloris, fol.* p.434.
multifidis, laciniis obtuſis inaequalibus, petalis bifidis. BURM. Geran. 22) *Theſium floribus ſubſeſſilibus,* p.442.
pedunculis folioſis, fol. linearibus. Theſium alpinum LINN. ſpec. 23) *Daphne floribus ſeſſilibus axillari-* p.442.
bus, fol. lanceolatis, caulibus ſimplicibus. Daphne thymelaea LINN. ſpec. 24) *Anthyllis herbacea, foliis* p.490.
pinnatis inaequalibus, pedunculis axillaribus folio longioribus, capitulis nudis. 25) *Vicia pedunculis multi-* p.497.
floris, petiolis polyphyllis, foliolis villoſis, ſtipulis acutis integris appendiculatis. Vicia incana multiflora TOURN. Quae in montoſis caulem et folia incana, in pratis minus hirſuta oſtendit.

Praeter has autem indicatas ſpecies, plures alias vel deſcripſit, vel ad alia genera amandauit, vel vt varietates coniunxit, vel nouis nominibus inſigniuit. *Filicula ſaxatilis elegantiſſima* TOURN. cuius fructifi- p. 71.
cationes totum fere diſcum folii cooperiunt, dicitur *Acroſtichum frondibus ſubpinnatis, pinnis alternis cuneiformibus inciſis.* Inter *Phlea* recenſetur, *Gramen no-* p. 78.
doſa, et aliud *tuberoſa radice* TOURN. et ſpecifice determinatur. *Cenchrus racemoſus* LINN. inuolu- p. 83.
cro deſtituitur, omnesque flores hermaphroditi ſunt, hinc ad *Agroſtin* amandatur nomine *Agroſtis panicula ſpicata, glumis echinatis. Tamus communis* et p.136.
cretica LINN. ex collatione ſpeciminum, in Herbario TOURNEFORTII, quod diligenter inſpexit et plura exinde didicit Cl. Auctor, occurrentium coniungitur, in vmbra enim nata planta folia gerit latiora, ſinuata ac triloba. *Picris echioides* LINN. p.160.
vocatur *Picris foliis ſummis florem obuoluentibus*, et *Sonchus oleraceus* et *tenerrimus* LINN. vniuntur no-

p.161. mine *Sonchi pedunculis tomentoſis.* *Hieracium inca-*
p.166. *num* LINN. *Hieracium fol. lanceolato linearibus in-*
tegris villoſis, ſcapo vnifloro; hedypnoides LINN.
Hieracium fol. oblongis dentatis pubeſcentibus ſcapo vni-
floro appellatur, et ſic in reliquis huius generis ſpe-
p.171. ciebus noua vbique fere occurrunt nomina. *An-*
dryala integrifolia et *ſinuata* LINN. combinantur,
eadem enim planta folia inferiora gerit haſtato-ſi-
nuata, ſuperiora integra, obſolete dentata. *She-*
p.228. *rardia muralis* LINN. corollam planam habet et
Galium foliis ſenis linearibus, ramis ſimplicibus, fructi-
bus hiſpidis ſubſeſſilibus dicitur. *Scandix auſtralis ſ.*
p.251. *cretica* a *vulgari* non differt, vt iam obſeruauit RA-
IUS, ſeminum latera in vtraque pilis hiſpida eſſe,
qui vero per maturitatem euaneſcunt, vidit Cl. Au-
p.260. ctor. *Brunella fol. pinnato-laciniatis* a *vulgari* diſtin-
cta aſſumitur, *grandiflora* autem cum hac combina-
p.292. ta relinquitur. *Pinguicula vulgaris* et *alpina* LINN.
nomine *Pinguiculae nectario apice attenuato*, combina-
p.293. tur, vt et *Fumaria offic.* ac *capreolata*, prior enim, vt
iam MAGNOLIUS vidit, vicinis ſaepe plantis ad-
haerere ſolet, et ita, vbi adminicula adſunt, petioli
p.306. ſcandendo incuruantur. *Lyſimachia, Linum ſtella-*
tum LINN. licet capſula non horizontaliter, ſed
quinquefariam longitudinaliter dehiſcat, ad *Centun-*
culum refertur, et ita duae ſpecies, *foliis alternis* et
p.326. *oppoſitis* diuerſae, aſſumuntur. *Vinca maior minor-*
que LINN. in hortis quidem immutatae perſiſtunt,
in loco autem natali variant, et in humidis vmbro-
ſis folia ſunt latiora floresque maiores, in ſteriliori-
bus et ſiccis anguſtifolia et flores minores albicantes.
Nomen vtrique datur *Peruinca corollae tubo amplo*
p.368. *patente.* *Braſſicae* duae determinantur nouae ſpecies,
alpina TOURN. *Braſſica foliis inferioribus petiolatis ſub-*
ſerratis, ſummis lineari lanceolato integris, et *campeſtris*
purpurea TOURN. *Braſſica fol. caulinis cordatis am-*
plexicaulibus; petalis patentibus, ſiliquis obtuſe tetra-

gonis nominatur. *Ruta montana* a *graueolente* diſtin- p.377.
guitur, et prior eſt *Ruta fol. decompoſitis laciniis linearibus*, poſterior *Ruta fol. decompoſitis, laciniis lanceolatis obtuſis.* *Ciſti* hiſtoria, dum ſpecies quin- p.392.
decim, accurate diſtinctas, nouisque nominibus inſignitas, propoſuit Cl. Auctor, egregie illuſtratur. *Ciſtus ledi-* et *ſalicifolius* variant caule erecto et diffuſo, fol. ſubuillosis et glabris, ſuperioribus integris et diſſectis, ſolae capſulae conſtanter differunt, hinc prior dicitur *Ciſtus herbaceus fol. alternatim confertis, ſubtus incanis, capſulis longitudine calicis*, poſterior eundem gerit habitum et folia, *capſulae* autem *calice longiores* ſunt et ſic in reliquis. *Roſarum* quin- p.465.
que a LINNAEO ſtabilitae ſpecies nomine *Roſae ſtipulis eminentibus* combinantur; quo loco legimus; *Roſas Europaeas, ex vna ſpecie ortas fuiſſe, probant ſemina hiſpida, calices muricati, folia pinnata, petioli canaliculati, aculei caulini, aliaque attributa communia.* *Alceae* non duae, ſed vna ſaltim conſeruatur p.478.
ſpecies, limites enim inter vtramque nullos a natura poſitos fuiſſe patet ex plantae in ſolo natali conſideratione, quae foliis ludit integris, angulosis et palmatis, pro ratione aetatis, praeterea folia radicalia a caulinis diuerſa ſaepe occurrunt. *Medicaginis* p.515.
plures diſtinguuntur ſpecies, charactere a fructus diuerſitate inprimis deſumpto. *Iuniperus communis* et p.545.
oxycedrus ſpecifice diſtinguuntur quidem, non autem foliorum charactere, haec enim variant, terna, quaterna, et, vt in *Virginiana*, vbi erumpunt, imbricata, poſtea patentia euadunt, ſed baccarum magnitudine, quae in *oxycedro* rufeſcentes duplo maiores *iunipero communi* deſcribuntur.

Haec de ſpeciebus notata ſufficiant, ſeligamus tandem nonnullas obſeruationes, quae de induſtria, in examinandis plantis, a Cl. Auctore adhibita, egregie teſtantur. In *Phaſco* LINN. anthera calyptra in- p. 65.
ſtrui-

p.105. ſtruitur, quam autem cito deponit. *Cynoſuri aurei*
LINN. ſpiculae ſteriles, ſi pro inuolucris aſſuman-
tur, Cynoſuri erit ſpecies, ſecus ad Melicam aman-
dandus. Nonne potius pro diſtincto genere aſſu-
p.144. mendus? vt fecit BOEHMERUS. *Narthecium* ab
Antherico ſeparatur, totus enim habitus dicitur di-
uerſus, et praeterea flos calyculatus, ſtyli nulli,
ſtigmata tria, filamenta glabra, capſularum locula-
p.145. menta diſiuncta. *Bulbocodium* TOURN. non bene
ad *Crocum* refertur, attamen peculiare genus non
p.148. conſtituit, ſed *Ixiae* ſpeciem. *Ornithogali lutei*
LINN. petala longitudinali nectarifera linea in-
ſtruuntur, hinc ad *Fritillariam* amandatur nomine:
caule diphyllo, petalis patentibus. *Liliaſtrum* TOURN.
petalis ſenis et ouario ſupra corollam ab *Hemerocalli*
differre, bene Auctor monuit, an vero *Anthericum*
petalis conniuentibus, floribus ſecundis campanulatis dici
et Fritillariae citata ornithogali ſpecies addi poſſit,
p.157. aliis diiudicandum relinquimus. *Hypociſtis* diſtin-
ctum eſt genus, ſtylo clauato, longitudinaliter an-
theras lineares, filamentis deſtitutas, infra ſtigma
ſtellatum ſitas, nectente, ab *Aſaro* diuerſum. *Lyſi-*
p.307. *machia tenella* LINN. ſtaminibus cum *Anagallide*,
capſula cum *Lyſimachia* conuenit, ideoque haec duo
genera coniungenda forte eſſe Cl. Auctor exiſtimat.
p.341. *Coriaria* femina filamentis antheriferis inſtruitur, eſt
p.342. tamen ſine concurſu maris ſterilis. In *Myagro*
perenni LINN. ſiliculae duae, vno articulo coniun-
ctae adſunt, inferiori abortiua, ſuperiori vnico ſe-
mine foeta; in ſatiuo autem ſiliculae apice bifariam
dehiſcunt, ſeptoque intermedio in duo loculamenta,
ſeminibus foeta, diuiduntur, in reliquis ſpeciebus
ſeptum quoque adeſt, ſed quia ſemen vnicum in vni-
co tantum loculo perficitur, alter per maturita-
tem obliteratur loculus, ſepto ſenſim appreſſo a ſe-
mine turgido verſus loculum alterum, in quo ſemen

non

non perficitur. *Alſine* et *Arenaria* diſtincta manent genera eo charactere, vt prior petalis bipartitis a poſteriori differat, *Stellaria* vero, quia ſtaminum numerus inconſtans, ad *Alſinen* amandanda; *Moehringia* eſt *Arenaria corollis tetrapetalis.* *Geum* TOURN. a *Saxifraga* ſitu germinis differt. In *Corrigiola* et *Telephio* externam foliorum baſin obducit membranula tenuis, diaphana, ſemilineam longa, quandoque bifida, cauli adnata, perſiſtens, quae vera ſtipula eſt. *Aquifolium* in viuis ſepibus vſurpatum saepe tonſum, nec ad arboris altitudinem aſſurgens, foliis ſemper gaudet ſinuoſis, vndulatis et ſpinoſis, adulta vero et arboreſcens in loco natali foliis planis, inermibus, integris, in acutum apicem abeuntibus, (culta apud nos arborea planta ſemper priorum foliorum faciem oſtendit). Sexus praeterea in diſtincta planta diuerſus occurrit, et hermaphroditi petala quinque, maſculi petalum quadripartitum et ouarium abortiens gerunt. *Quercus, Ilex* et *Smilax* et *Gramuntia* LINN. vnam conſtituunt ſpeciem, et folia inferiora ſinuato dentata, ſenſim minus ſinuata euadunt, aculeisque deſtituuntur, ac tandem in minoribus ramis integerrima, longiora, et molliora obſeruantur; ita conuenit *Ilex* et *Aquifolium* foliorum luſu. *Potentilla fol. ternatis, fructibus baccatis, ſtolonibus repentibus* eſt *Fragaria*; eamque cum *Potentilla* coniungi debere, *ſterilis* dicta ſpecies docet. Macula nigricans, quam in ſtipulis *ſatiuae viciae* annotauit LINNAEUS, etiam ex obſeruatione Cl. Auctoris in aliis ſpeciebus deprehenditur. *Melilotus* a *Trifolio* commode ſeparatur, differentia a leguminibus nudis ſtabilita.

p.403. p.425. p.449. p.461. p.531. p.470. p.498.

Haec primaria ſunt Cl. Auctoris obſeruata, alia lectoribus notanda relinquimus. Id modo adhuc moneamus, Cl. BERNH. IUSSIAEUM auxiliares huic operi manus admouiſſe, et licet vnica tantum

vice,

vice, occaſione *Scirpi lacuſtris* ſummi huius Botanici nomen notatum inueniamus, plura tamen eidem forte tribuenda eſſe, vel exinde colligimus, quia Cl. Auctor in praefatione honorificam eiusdem mentionem fecerit, ipſique publice gratias egerit. *Scir-*
p. 115. *pus* ille ex nimia aquae copia ſterilis euadit, culmis deſtituitur, aſt folia admodum producuntur, aquarum fluxui obedientia, haec varietas, ex planta inundata, orta, eſt *Alga fluuiatilis longiſſimo folio* TOURN.

Finitur totum opus quatuor indicibus, 1) Generum, 2) Synonymorum, 3) Nominum Gallicorum, et 4) Stirpium, quae peculiarem locum natalem nanciſcuntur, ſcil. alpinarum et maritimarum.

III.

Inträdes tal om Barns Sköttel igemen, hållet för Kongl. Vet. Acad. den 16 April Ar 1760, af DAVID SCHULZ, M. D. Med. vid. F. M. Barnhuſet. Po Kongl. Vetenſkaps Acad. befallning. Stockholm, Tryckt hos Directeuren Lars Saluius 1760. 8 mai. pl. 3.

h. e.

Sermo aditialis, de cura infantibus debita in genere; in conſeſſu Soc. Reg. Scient. die 16 April. 1760 recitauit DAVID SCHULZE, M. D. Orphanotrophaei fabrorum murariorum liberorum (*Freymäurer*) Medicus.

p. 3. Improbat, recens natos aquae loco lauari vino, aut, quod fere in Suecia moris eſt, cereuiſia oleo mixta; item quod infantes, dum lauantur, aut inuolucra illorum mutantur, ſoleant prope prunas teneri, quo tene-

tenerum corpus iniuriis aeris omnibus vehementius ſentiendis debilitatur, vt nihil de nociuo vapore prunarum dicamus. Aqua tepida lauari iubet, nec, vt fit interdum, ad ſcabiem capitis impediendam, corpuſculum a prunis calens frigidiſſima imbui. Fenni p. 4.
et Ruſſi ex vaporario calidiſſimo ablatos frigidae immergunt, quo fit, vt multi pereant, et fecundae gentes penuria tamen adultorum laborant, etſi negandum non ſit, qui perferunt hanc viciſſitudinem, eos ad omnem coeli inclementiam ferendam robuſtiores fieri. Linteis coerceri et grauari infantem, multas p. 5.
ob cauſſas damnat, nec non ſomnum, aut ſtuporem potius, cunarum agitatione prouentum. Suecae p. 11.
dimidium diem aut ad ſummum integrum nato mammas praebent, ſed cum bene nutritus ex vtero prodeat et tempore opus habeat, quo in nouam, quam iam agere debet, vitam ſe componat, mauult Noſter, ſecundum aut tertium diem exſpectari, quo etiam vtili demum lacte mammae turgent. In officio matrum liberos ſuos lactandi prolixus eſt, etſi nolit, infantibus, ad gemitus illorum cohibendos, quouis momento mammas praeberi, ob mala, quae producere poteſt lac in ore aceſcens. Brutorum p. 15.
lac qui humano praeferunt, non cogitant, quaecunque humanum corrumpere poſſunt, vt animi motus, morbos in bruta etiam cadere, magisque infanti conuenire tepidum lac, quod ex mamma ſugit, quam quod refriguit. Deinde infantes ita educatos tenerae eſſe valetudinis, ad experientiam prouocat. Infans quidam iusculo ex auena cocto, cui aequalis pars lactis dulcis admiſcebatur, nutritus, p. 16.
colore viuace et proſpera valetudine deinde caruit, et variolas inoculatas difficillime pertulit, licet tribus eius ſororibus variolae blandiſſimae eodem tempore contingerent. Lacte vaccino ſuos nutriunt Groenlandi, Islandi, Sibiri, Bothniae orientalis in-

colae,

colae, ſed omnes poenam paucitate adultorum
p. 17. luunt. Suadet, vt 5 aut 6 ſtatis vicibus horis 24 infans lactetur, nunquam ab eſuriente, nec priusquam duae horae a prandio aut coena elapſae ſint. Remedia, quae nimium inualidus ventriculus digerere nondum poteſt, mauult nutrici dari, vt eius ope infanti praebeantur.

p. 18. Infantibus multis credit cataractam a nimia luce admiſſa natam, aut luſcos factos, qui oculos ad lumen ab vna ſaltim parte poſitum ſemper dirigere ſueuerint. Auditui vero tenero nocuiſſe ſubitos fragores in aurem irruentes, et ſimiliter olfactui aut guſtui, quae vehementius in illa organa egerant. Remoueri a mammis iubet infantem, cui 16 aut 20 dentes ſint, et vegetabilibus, lacte, iuribusque non
p. 19. pinguibus nutriri. Sacchari mediocris vſus refrigerat et nutrit, pinguia aquoſis vniendo, et aciditatem minuendo. Infantes, quibus nihil carnium, praeterquam iuscula, praebitum erat, bene valuerunt, et feliciter inprimis variolarum inoculatio ſucceſſit, non niſi leniter purgantibus praeparatis. Ge-
p. 20. neratim mallet, vt parcius carnibus veſceremur, quibus non poteſt non ſanguis noſter velut acui, vt motus animi corporisque incommoda inde oriantur. Dentibus obſunt calida, acida, aromatica,
p. 21. vnde ruricolis optimi dentes. Si primis quidpiam nocuerit, plerumque ſecundi etiam eius damni per totam noſtram vitam nos admonent.

p. 22. Thoraces damnat illisque adſcribit, quod Holmiae quinquageſima ſexta puerperarum pereat, etſi procul dubio illarum cura ibi multo melius habeatur, quam in regione metropolim circumiacente, vbi nonageſima ſexta interit, aut in Dallandia, Norrlandia, Sauolaxia, vbi centeſima triceſima perit.
p. 23. Reliquas etiam veſtes, quibus Europaei corpus nimium quantum coercent, tardius iniiciendae infantibus

tibus, tibialia non, niſi menſe nono exacto, detrahendo, cum lecto traduntur; ſoleas illis coreaceas addit, vt inſiſtere pedibus mature diſcat infans, teneri enim pedes firmantur exercitio hoc, non curuantur. Calceos, niſi ſolum vehementer frigeat et madeat, non niſi poſt ſesqui annum inducit. Veſtes, vt pro tempeſtatis conditione mutentur, ſuperfluum putat; Lappones et ruſtici Sueci iisdem perpetuo veſtibus p. 24.
vtuntur; animalibus tegumenta, quae natura dedit, ſemper ſufficiunt, ſuffecere haec tegumenta ipſis hominibus inter feras educatis. Ceterum frigus melius arceri togis late corpus circumfluentibus, quam veſtibus arctius illud ſtringentibus, experientia docuit: pedes manusque frigida vult p. 25.
quotidie lauari, quam lotionem mederi magis rheumatiſmis, quam illos prouocare, Angli experti ſunt. Primo aetatis anno in Suecia moritur puer quartus, p. 27.
puella quinta; inter primum et tertium infans decimus nonus aut viceſimus; inter tertium et quintum triceſimus octauus; inter quintum et decimum ſeptuageſimus nonus; inter decimum et decimum quintum centeſimus ſexageſimus primus, inter decimum quintum et viceſimum centeſimus ſexageſimus ſextus; ab ea aetate quotannis creſcit moriendi periculum, et nonagenario vitae adhuc annuae eadem rurſus ſpes eſt, quae fuerat recens nato. Aegri vero infantes raro ibi naſcuntur, moriuntur ergo, quia morborum cauſſas, qui curam illorum habent, augent magis, quam tollunt.

Iam pergit ad inſtituta, vbi publicis impenſis p. 28.
orbi, ſpurii vel expoſiti educantur. Holmiae ſeptimus infans illegitimus eſt, in regione campeſtri quadrageſimus ſextus, in Dallandia vix centeſimus. In orphanotropheo, cui medicus eſt Noſter, eliguntur p. 31.
recipiendi, matres nomen et documenta edunt, infantes apud ſe retinent, aut curandos aliis tradunt,

ſingulis vero ſeptimanis $1\frac{1}{2}$ vel 3 *daleros monetae cu-*
preae accipiunt. Suadet autem Noſter, ſi maiori-
bus diuitiis aliquando polleat inſtitutum, poſſint-
que infantes omnes recipi, vt impediendis infantici-
diis, nihil omnino de parentibus inquiratur, omni-
bus, qui eo confugiant, idem beneficium ſecundum
p. 32. ſortis ordinem concedatur. Inde a fine anni 1753,
quo orphanotropheum hoc, laetitiam ſuam de nata
Regi filia, Sophia Albertina teſtaturi inſtituerunt eius
Auctores, infantes 978 recepti ſunt, iam 250 per-
petuo nutriuntur. Angli, dum in ſimili inſtituto ten-
tarent infantes absque lacte humano educare, ex 56,
intra anni tempus, perdiderunt 45; contra ex 80,
qui nutricibus dati fuerant, ſaltim 29. Holmiae,
primis infantibus pultem praebuerunt ex aequis par-
tibus lactis et aquae factam, admixtis fruſtulis panis
azymi ſecalini, inquietis, ptiſanam ex oryza co-
ctam, euentus vero monuit, ne hoc educandi
modo vlterius vterentur. nſantes enim plurimi
perierunt apoplexia, quam praeceſſere vomitus
et dyſenteria: poſt ſemper nutrices adhibitae ſunt.
Holmiae, vt Londini animaduerſum eſt, plures ſeruari
eorum, qui ruricolis, quam qui vrbanis lactandi tra-
duntur. Aer enim liberior, et modus viuendi na-
turae conuenientior, ruri adeo proſunt infantibus, vt
Galli Anglique, etiam lautiori fortuna vtentes, ſuos
in rure educari faciant; ſed cum varia hinc naſcan-
tur incommoda, credit Noſter, emolumenta, quae
inde ſperantur, etiam apud ipſos parentes obtineri
poſſe, ſaltim educatione minus artificioſa, quam eſt
p. 35. vulgaris. In ipſum orphanotropheum non recipien-
di ſunt tenerrimi infantes, cum, vbi multi illorum
continentur, nec aer ſatis purus ſeruari poſſit, nec de-
p. 36. bita omnium cura haberi. Holmiae initio recipie-
bantur ſesqui annum egreſſi, poſt biennes, iam de-
mum quadriennes. Londini et Pariſiis non niſi
uin-

quinquennes recipiunt. Antequam recipiantur, variolae illis implantandae ſunt. Dolet Noſter, vſum huius inplantationis difficulter adhuc Suecis perſuaderi, cum tamen nonus quiuis in Suecia natorum variolis naturalibus pereat, illisque quotannis nouem millia in toto regno interimantur, contra, ex ſeptem aut octo millibus, quibus intra et extra Sueciam variolas artificiales dari vidit, aut ipſe dedit, nullum periiſſe, aut in vitae periculo conſtitutum fuiſſe, aſſeuerat; orphanorum anglicorum omnium, quibus morbus hic datus eſt, vnicus interiit. Eius- p. 37.
dem ſocietatis, quae Holmiae orphanotropheum inſtituit, membra, in vrbibus *Goetheborg* et *Criſtianſtadt*, domos recipiendis, quibus variolae implantentur, erexerunt. Conſultum etiam putat, vt, antequam recipiantur, morbillos artificiales perpeſſi ſint. Infantes in inſtituto Holmienſi educantur vs- p. 41.
que ad annum ſeptimum, deinde vel mittuntur in maius, quod vocatur, orphanotropheum an. 1632 fundatum, vel parentibus redduntur, vel traduntur patribus familias, qui illos deſiderant. In maiori illo orphanotropheo iam deputatorum ſtatuum imperii beneficio 300 educantur, vsque ad 12 aut 16 annum, quibus, vt ſeruiant, aut opificia diſcant, exeunt.

IV.

Traité anatomique de la Chenille, qui ronge le bois de Saule, augmenté d' une Explication abregée des Planches, et d'une Deſcription de l' Inſtrument et des Outils, dont l' Auteur s'eſt ſervi, pour anatomiſer a la Loupe et au Microſcope, et pour determiner la force de ſes Verres, ſuivant les regles de l'Optique, et mechaniquement. Par PIERRE LYONNET, Avocat par devant les cours de Iuſtice; Interprête, Maitre des Patentes et Secretaire des Chiffres de Leurs Hautes Puiſſances, Membre de la Societé Royale de Londres, de la Societé des Sciences de Hollande, des Academies Royales de Roüen, et de Berlin, et de l'Academie Imperiale d' Hiſtoire Naturelle. A la Haye aux depends de l' Auteur. 1762. Alph. 3. pl. 16½. tab. aen. 18.

i. e.

Diſſertatio anatomica de eruca, quae ſalicis lignum rodit. Auctore P. LYONNET.

Habetis in egregio hocce opere Lectores illuſtre exemplum, humanae, in examinandis rerum naturis, induſtriae, quae tanta fuit in Cl. LYONNET, vt ſimile quid occurrere nobis vix meminerimus. Erucae enim, quae in hoc opere deſcribitur *), inſecti

*) Eleganter eam depinxit et deſcripſit b. ROESELIUS vid. *Inſ. Beluſt. Vierte Samml.* p. 113. tab. XVIII. Phalaena ex eo proueniens eſt *Phalaena Coſſus* LINNAEI Syſt. Nat. T. I. p. 504. n. 40. vid. quoque FRISCH. Inſ. P. II. tab. I.

inſecti paucorum vix pollicum longitudinis, externas internasque partes, Vir Clariſſimus tanta cura diſſecuit, tam accurate deſcripſit, tamque eleganter et ſubtiliter delineauit, ſuaque manu aeri inciſas propoſuit, vt fatendum nobis ſit, tot ſaeculorum labores, tot ſummorum virorum vigilias, quas humani corporis partibus examinandis deſcribendisque impenderunt, ſimile quid, multo minus perfectius, praeſtare haud potuiſſe. Ad hoc vero tam arduum opus, Noſter animi quadam aegritudine et indignatione delatus impulſusque eſt. Cum enim diuturnam indefeſſamque, vniuerſae inſectorum hiſtoriae, non ſine ſuo, vt videbatur, magno commodo, per multos annos tribuiſſet operam, acccideretque, vt alios eidem ſtudiorum generi addictos plurima eorum, quae ſolum ſe cognouiſſe opinatus fuerat, non minus vidiſſe atque publicare etiam ſcriptis ſuis intelligeret; repente mutauit conſilium, atque in aliam quaſi regionem ſuae induſtriae curſum flectere, apud animum conſtituit. Scilicet ab vniuerſa inſectorum conſideratione, ad anatomen eorum deflexit, et poſt varia tentamina, ad erucae huius partium diſſectionem deſcriptionemque animum applicauit; quod conſilium adeo bene ceſſit, vt paucorum annorum ſpatio, opus hoc feliciſſime ad finem perductum videret. Atque exhibuit profecto inſigne induſtriae et diligentiae ſpecimen, quam et ipſa re, et figurarum aeri inciſarum elegantia abunde nobis probauit. In quo miramur ſane, octo aut nouem circiter erucas ipſi ſufficere potuiſſe; plures enim, vti confirmat ipſe, huius operis cauſa haud diſſecuit. Neque tamen obfuit haec ſpeciminum paucitas vllo modo cauſſae ſuae, aut examinis ſubtilitati. Ita potius perſpicue accurateque de minimis quibusque particulis diſputat, vt, qui legerit hunc librum, nec mirari, nec gaudere facile deſierit. Nec moleſtiam

ſtiam creabit legentibus nouarum appellationum cumulus. Pauciſſimis enim huius inſecti partibus, ab ipſo accuratius deſcriptis, aut primum obſeruatis, noua nomina impoſuit, reliquas certis tantum ſignis, ac litteris, aut numerorum figuris diſtinxit ſignauitque. Totum vero erucae corpuſculum, vt facilius poſſet lectori deſignare, regionem certam illius corpuſculi, lineis aliquot idealibus, id eſt pro lubitu delectis, diſtinxit; illasque regiones ſiue ſpatia iſta in ipſo opere diligenter explicauit. Porro etiam in figurarum exſcriptione, ac in aeneis tabulis depictione, id arte ſua, quae prorſus inſignis eſt in hoc viro, effecit, vt ſcalpendo, et linearum ac punctorum ſitu et figura varia, partes vicinas corpuſculi erucae diſtingueret, vt dignoſci a quoque ſtatim poſſent. Nempe neruorum aliae, aliae muſculorum, aliae pinguedinis, aliae bronchiorum in tabulis lineae ſunt. Ne vero quis credat Auctorem aliquam fabulam anatomicam, non veram deſcriptionem, nobis hoc opere propoſuiſſe, cum tanta ſit partium huius erucae multitudo, tenuitas et ſymmetrica elegantia; teſtes ſuorum tentaminum nominauit Ill. Com. DE BENTINCK et Lugdunenſem Profeſſorem Cl. ALAMAND. Porro, quo facilius vnusquisque tentamina iſta repetere, et in veritatem rei ipſe poſſit inquirere, in epiſtola, quae ad Cl. LE CAT data et annexa huic operi, publicata tamen iam antea in Actis Societatis Harlemenſis fuit, inſtrumenta, quibus ipſe in diſſecando vſus eſt, et rationem modumque verbis et figuris depingit, ſimulque modum, quo in vi microſcopiorum ſuorum aeſtimanda et determinanda vſus eſt, indicat.

Vt ordine autem procederet erucae huius deſcriptio, praemiſſa eſt breuis aliqua naturalis illius inſecti hiſtoria, qua vitam eius Cl. Auctor breuiter deſcribit. Deinde vero de externis inter-

nis-

niſque eius partibus, primo in vniuerſum, tum ſeparatim, exponit. Rodit haec erucae ſpecies maxime ſalicum, raro ſecundum Noſtrum aliarum arborum truncos, quamquam a ROESELIO, quem ſuperius allegauimus, in quercubus inuenta fuit. Ex ouulo naſcitur, quod phalaena, quae ex hac larua prouenit, arborum truncis, ope cuiusdam humoris in aere indureſcentis, agglutinat. Ouulum ipſum grani milii magnitudinem habet, oblongum et eleganter ſtriatum eſt; ex eoque ſub cortice ſalicis aut alius arboris, circa menſem auguſtum, eruca minor erumpit. Sed pauciſſimae tantum huius ſpeciei erucae in vna arbore proueniunt, cum, ſi plures naſcerentur, trunci, cuius lignum, canalibus hinc inde per illum foſſis rodunt, magnitudo ad earum nutritionem haud ſufficeret. Vix, quamdiu adoleſcunt, colorem ſuum hae erucae mutant, quamquam saepius integumenta ſua, et, quod mirum, non ea ſolum, ſed cum exuuiis illis, cranium ſimul, maxillas, corneam, antennas pluresque alias partes deponunt. Vitam haec eruca per aliquot hyemes protrahit, qua in re a reliquis diuerſa eſt. Hyeme accedente, folliculum ſibi ex ligni fruſtulis parat, in quo, ad ſequens ver, ſine vllo victu aut motu, viuit. Magnitudo, ad quam ſolet accreſcere, variat, cum duorum aliae, aliae quatuor pollicum longitudinem habeant. Pro ratione tamen ouuli incrementa tanta capit, vt ouuli ad erucae adultae pondus ſit eadem ratio, quae 1 ad 72000. Varios inter reliqua inſecta hoſtes habet, cum non ſolum variae muſcarum ichneumonum ſpecies oua ſua in hanc erucam mittant, ſed et pulicum aliquod genus eam infeſtet. Haec vero erucae ſpecies, ad ſuam in chryſalidem phalaenamque mutationem, ſe ita circa initium menſis maii quaſi praeparare ſolet, vt niſi arboris, ex qua alimenta petit, et cuius in trunco viuit, cortex aper-

p. 2.
p. 13.

aperturam aliquam iam habeat, talem ſibi formet, per quam, in phalaenam mutata, commode prodire poſſit. Ad eam folliculum ellypticum, ex ligni fruſtulis inter ſe iunctis, parat, cuius pars anterior reliqua longe tenuior eſt, vt phalaena eo facilius inde egrediatur: caput enim erucae in eo deliteſcentis hanc aperturam verſus ſitum eſt. Haec vero ipſa eruca, huic folliculo incluſa, ſenſim ſenſimque brunum colorem accipit, magisque ad anteriorem partem contracta, exuuiis depoſitis in chryſalidem mutatur. Huic vero anterius ad oculos duae cuſpides accreſcunt, aliaeque praeterea nonnullae in dorſo, quibus euolutione peracta inniti, anterioremque inuolucri partem perfodere ſolet. Quod ſi vero, eo folliculo perfracto, aurelia, per foramen ad folliculum ſitum, ex parte egreſſa eſt, quieſcit, donec inuolucro anterius rupto phalaena procedat. Haec primo imperfecta eſt, mox vero alas expandit, coit, ouisque ſuis excluſis paulo poſt moritur.

p. 20. In altero tractationis huius capite totum erucae corpus, quo facilius lectores diſtinctam partium deſcriptarum ideam ſibi formare, locaque ſingula, de quibus deinceps diſſeritur, in figuris inueniri poſſint, *idealibus* quibusdam, vt vocat, *lineis*, in partes diuiditur. Conſtat vero huius erucae corpuſculum, ex capite et duodecim annulis, quae omnia duodecim *lineis tranſuerſis idealibus*, quas *diuiſiones* vocat Noſter, a ſe inuicem diſtinguuntur. Octo porro *longitudinalibus* lineis pariter corpuſculum erucae Noſter ita diuidit, vt eam, quae dorſi longitudinem metitur, *ſuperiorem*, quae ventris *inferiorem*, quae in latere ſtigmata tranſeunt *laterales*, et quae in ſpatiis his quatuor longitudinalibus incluſis parallelae decurrunt, *intermedias* vel *ſuperiores* vel *inferiores* dicat. Inde fit, vt totum corpuſculum, octo longitudinalium duodecimque tranſuerſarum linea-

rum

rum ope, in centum et quatuor minora ſpatia diſtinctum ſit, facileque et illico lectores ſitum partis cuiusdam, ab Auctore commemoratae, inuenire poſſint.

Tertium caput exteriores erucae partes, veluti nudo oculo examinatae adparent, deſcribit. Color illius ita comparatus eſt, vt ſuperius in dorſo ſtriam habeat ſatis latam, quae ſanguinei vel obſcurioris nonnunquam coloris eſt. Reliquum corpus carneum colorem, quodammodo flaueſcentem, et inferius hinc inde maculas rubras oſtendit. Figuram porro Noſter corporis erucae deſcribit, breuiterque de locis actione muſculorum ſubiectorum depreſſis, inque corpore eius conſpicuis, de plicis, de pilis et ſquamis nonnullis (*ecailles*) in prioribus annulis detegendis, agit. In ſingulo latere haec eruca nouem *ſtigmata*, per quae aer ad interiora eius penetrat, et octo *pedum* paria habet: tria ſcilicet *anteriora*, vngue vncinato terminata, ad tres priores annulos ſita, quatuor *intermedia*, quae ſexto, ſeptimo, octauo, nonoque annulo adplicantur, vnumque *poſterius*, vltimo annulo adnexum. *Anteriores pedes*, variis partibus inter ſe connexis compoſiti, ſine figurae mutatione mouentur; *intermedii* contra et *poſteriores*, articulis carentes, variam ſi mouentur figuram nanciſcuntur, nec vncinato terminantur vngue. Caput in hac erucae ſpecie magis, quam in aliis, latum planumque eſt, roſtrumque illa elatum fert et attollit (*elle porte le muſeau au vent*), quo lignum facilius rodendo, ſibi per illud viam parare poſſit. His ita traditis, de partibus, quae in capite erucae nudo oculo diſtinguuntur, Cl. Auctor breuiter exponit, pluribus vero eas microſcopio examinatas quarto capite deſcribit.

Capitis erucae ſuperius viſi mediam partem *ſquama* triangularis occupat, cuius baſis ad roſtrum eru-

p. 26.
p. 34.

eae, apex ad collum finitur, quam Cl. LYONNET *frontalem* dicit. Per eius longitudinem vndulatim duo ſulci procedunt. Variis porro ornatur pilis, ſuperficiesque ipſa, ſquali piſcis corii inſtar, rotunda granula oſtendit. Squamae huius baſi alia ſquamoſa lamina (*lame ecailleuſe*) adhaeret, roſtrum ſiue proboſcidem erucae efficiens, quam Noſter *labium ſuperius* dicit. Lamina haec duabus conſtat partibus, anteriore et poſteriore plica tranſuerſa inter ſe nexis, vt anterior, ad poſteriorem retracta, abſcondi ſub eadem prorſus poſſit. Lateraliter frontali ſquamae duae *parietales* iunguntur, et cum ea maximam cranii partem conſtituunt. Earum anteriori parti adhaerent *antennae* et *maxillae*, et hae quidem duplici modo et ginglymo. Arcuata enim aliqua laminae parietalis apophyſis in ſimilem maxillae cauitatem recipitur, et contra cotyloidea aliqua maxillae apophyſis ſimilem cotyloideam cauitatem parietalis ſquamae intrat. Poſterior huius laminae pars erucae occiput format, in latere vero ſingulo ſex oculi reperiuntur parui, conuexi, laeues, inaequalis magnitudinis, et, cum pellucentem corneam habeant, difficile a foraminibus ſquamae, per quae pili prorumpunt, diſtinguendi. *Antennae*, pariter in anteriore parte huius ſquamae ſitae, conicae ſunt, tribusque tubis componuntur, quos eruca in ſe retrahere et abſcondere poteſt. Pilo tribusque paruis eminentiis eas ornari Cl. Auctor oſtendit, proximeque ad oculos hac, vt videtur, de cauſa ſitas eſſe coniicit, vt earum ope eruca, vel vt alia inſecta palpebra deſtituta, oculos tueri, leuiora obſtacula dimouere de via, corporaque nimis propinqua, quae videri poſſint, tactu diſquirere queat. Odoratus quoque organon, aut alius forte, quo nos caremus, ſenſus eſſe poſſe autumat.

Maxil-

Maxillae duae, quas alii ſcriptores *dentes* dixerunt, anteriori parti parietalis ſquamae, inter labium ſuperius et inferius adhaerent. Aequales ſunt inter ſe, ſibique, vt in omnibus erucis, lateraliter accumbunt, maioremque ac reliquae erucae ſquamae duritiem, lenteque viſae ſuperficiem eleuatis granulis aſperam oſtendunt. In his Cl. Auctor *latus externum internumque*, *dorſum*, *aciem* et *baſin* diſtinguit. In acie quatuor vel quinque cuſpides eminent, quarum magnitudo, pro ratione, qua a baſi diſtant, augetur, quas *dentes* Noſter vocat, licet non alueolis contineantur; ſed ipſius maxillae, hoc loco dentium tantum ſpeciem habentis, partes ſint. Inſignis vero profecto vis maxillis huius erucae ineſt, cum earum ope non ſolum duriſſima ligna, v. c. quercinum rodant; ſed acciderit etiam, vt quaedam, hyemali tempore debiles et male nutritae, tanta vi adhuc pollerent, vt ad acum, qua a Cl. Auctore irritabantur et laedebantur, ſuſpenſae manerent, et ob nimiam in mordendo efficaciam, ſibi ipſis dentes frangerent. Ea vis a muſculis copioſis pendet, qui a laminis tribus ſolidioribus in capite contentis oriuntur, quarum illam, a qua carnes maxillas diducentes proueniunt, *abductricem*, duas vero, quibus muſculi maxillas claudentes adhaerent, *adductrices* Noſter dixit. Inſigne praeterea natura, in maxillis laminisque hisce et muſculis eorum aptiſſime ordinandis, artificium oſtendit, cuius tamen rei delineationem, ne fines nobis praeſcriptos transgrediamur, praetermittere cogimur. p. 42. p. 47.

In capite erucae, ab inferiore parte inſpecto, praeter varias iam deſcriptas partes, *labium* quoque *inferius* adparet. Spatium ſcilicet, quod inter parietales ſquamas inferius eſt, maſſa repletur quadrata, griſea, non mobili, tota, partibus modo iis, quibus muſculi inſeruntur, exceptis, membranacea. Haec p. 51.

pars,

pars, quam Auctor *baſin labii inferioris* vocat, *labium inferius proprie ſic dictum* ſuſtinet. Continet hoc varias ſquamoſas partes ſollicite a Noſtro deſcriptas, anteriusque in tres partes, ſtructura quam maxime

p. 54. differentes, diuiditur. Mediam earum *laminam tractilem,* (*la filiere*) laterales *barbulas maiores* (*les gros barbillons*) dicit. Lamina tractilis, vaſis ampli et rotundi figuram habens, plurimis ſquamulis obtegitur, varieque ab eruca hinc inde mouetur. Anterius iterum in ea tres partes eminent, quarum media *tubi bombycini* (*tuyau ſoyeux*) nomen obtinet, cum fila, quae eruca ducit, illam tranſeant. Mire tubus hic ab eruca moueri et circumduci, forteque dilatari quoque et conſtringi poteſt, et apertura eius oblique inferiora reſpicit, quo commodius eruca variis locis fila ſua applicare queat. Laterales valde exiguae eminentiae, *barbulae minores* aut *barbulae laminae tractilis* Cl. Auctori audiunt, qui in vniuerſum, eas odoratus forte organon eſſe poſſe autumat. At maiores barbulae ex variis cylindricis tubis ita componuntur, vt minores recedant in maiores, ſicque vniuerſa harum barbularum longitudo augeri minuique poſſit. Vtitur iisdem eruca et in edendo, et in filis ducen-

p. 60. dis, manuum loco. Ex maxillis autem et labiis hactenus deſcriptis cauitas oris formatur. In eam aliqua labii inferioris pars, non niſi diducto ore conſpicua, ita prominet, vt *linguae*, ab vſu in manducatione, nomen ei dare Noſter haud dubitauerit.

p. 63. Tradita hac ratione exteriorum partium capitis hiſtoria, ſolidarum quarundam, in capitis erucae interioribus ſitarum, deſcriptio adnectitur. Squamas nimirum *zygomaticas duas* et *biſangulares*, nec non *portam* Noſter verbis delineat. Hoc nomen vero ideo huic ſquamae tribuit, quia plurimas partes transmittit, tribusque partibus, duabus ſcilicet *lateralibus adſcendentibus* (*les montans*) et *tranſuerſa* (*la*

tra-

trauerſe) componitur. Quarum partium deſcriptio, cum nimis longa ſit futura, ac ſine figurarum inſpectione haud parum obſcura, lubenter eam hoc loco praetermittimus.

Exteriores erucae partes, quales microſcopio viſae apparent, nonnullaeque ſolidiores in erucae corpore contentae partes, quinto capite explicantur. *Cutis* eius multos ſulcos, filaque alba aut vaſa, irregulari modo inter ſe contexta, oſtendit, et a duabus tunicis, inter ſe tamen arcte connexis, componitur. Earum exterior ſolidioris ſubſtantiae eſt et granuloſa, interior vaſculoſa, neruis filamentisque vaſorum ſimilibus conſtat. Paucos, paruos, cauosque *pilos* eruca haec habet, quorum pars ſuperior plana eſt, et ſerpentum in modum contorta quaſi apparet. Qui eos continet annulus, ſquamoſus eſt, paullulumque ſuper reliquam cutem, cuius tunicas perforat, eminet. Ipſa vero pilorum radix ad molle illud ſtratum pertinet, quod cutem interius inueſtit, neruique in hoc ſtrato ad retis formam compoſiti, ad ipſam pilorum radicem ibi progrediuntur. Pars autem cutis pilorum annulum cingens, tenuior eſt et flexilis, variasque plicas, verſus pilos vt commune centrum directas, oſtendit. Ex quibus omnibus concludit Noſter, pilos paucos erucae, cum ſpinis potius comparandos, corpus eius non tegere poſſe, ſed, cum cutis erucae nimis dura ſit, quam quae ſentire aliquid poſſit, pilos hos tactus organon eſſe. Vectibus enim eos comparat, creditque impreſſionem in vno extremo factam, altero neruis ſubiectis communicare. Quod magis adhuc per experimenta confirmatum eſt, cum tali pilo tacto eruca motu ſuo, ſe tactum ſentire, doceret. p. 67.

Stigmata erucae, exterius conſiderata, ſola inter ſe magnitudine differunt, cauitatemque ſatis profundam monſtrant, quam extrinſecus circulus eminens ſpirae pului- p. 71.

puluinatae capiti ſimilis, (*un eſpece de bourrelet*) et ad cauitatem ſquamoſus, ambit. Intus duo labia adparent, quae in viuente eruca nonnunquam aperiuntur, non periodico aut regulari motu, ſed ex ſola erucae voluntate. Fiſſura vero inter illa labia perpendicularis quidem eſt, ſed tamen ita comparata, vt obliqua ſit, vno labio ſuper alterum eminente. Brunus, quem habent iſta labia, color ex pulpoſa quadam et friabili maſſa oritur, quae ſeparata et lente viſa adparet compoſita eſſe ex paruis cauliculis, extremitatibus foliorum abietum ſimilibus. Cauliculi hi ſquamoſae naturae ſunt et pellucidae, ſuperiusque foliis quaſi ornantur, atque ad ſe inuicem appreſſi brunam illam, labia inueſtientem, maſſam efficiunt. Videntur hi cauliculi corpuſcula in aere volitantia arcere, ita, vt aer, per eos tanquam per filtrum tranſiens, extraneas partes, quae, ſi intrauerint erucae corpus, obſtructionum cauſa eſſe poſſent, in illis deponat. Reliquus ſtigmatis paries ex ſquamis minoribus elaſticis compoſitus eſt, quorum vnumquodque praeterea duos muſculos habet, quibus, prouti lubuerit, vel claudi vel aperiri poſſit. Vere tamen erucam reſpirare poſſe Cl. Auctor dubitat, quamquam inſignis vaſorum aereorum copia, per eius corpuſculum diſtributa, id ſuadere videtur. Licet enim Noſter alternantes motus nonnunquam microſcopiorum ope in erucae corpore obſeruauerit, magis tamen hi effectus alternantis contractionis dilatationisque cordis, quam reſpirationis eſſe videntur. Quodſi enim erucam in ſpatio, aere vacuo, detinemus, exinde neque mutatio eius in phalaenam impeditur, neque ea vlla ſigna incommodi inde percepti dat, cum aerem nimis dilatatum pro lubitu per ſtigmata emittere, ipſeque aer, in bronchiis contentus, per cutis poros egredi poſſit. Aerea porro bulla, quae in ſtigmatibus

bus erucarum ſubmerſarum, vt plurimum, conſpicitur, minime vel augetur vel diminuitur, et erucae ſub aqua non ſolum vitam per aliquot dies ſuſtinent, ſed et vltra octo dies ſub ea detentae, ſi temperato loco ſiccantur, intra duas horas vitam motumque recuperant. Credit itaque Noſter: vaſa quidem aerea maxime erucis eſſe neceſſaria, aeremque ad motum muſculorum efficiendum cum neruis concurrere, cum ſtigmate oleo inuncto mouendi facultas in annulo, ad quem pertinet, pereat, oleo diſſipato vaſisque apertis iterum excitanda; eas tamen haud reſpirare, cum nec in aurelias mutatae reſpirent.

Anteriorum erucae *pedum* ſinguli, quinque diuer- p. 80.
ſis ſupra ſe mobilibus, et articulatione iunctis partibus componuntur. Articuli vero hi ex cutis, pedes obducentis, flexilitate proueniunt, cum ea hic tantum, muſculorum, qui ei inſeruntur, actioni, cedat. Vngue vncinato terminantur, cuius baſi duplex appendix affigitur, cuius extremitati in interiore pedis parte abſconditae, varii muſculi vnguem mouentes adhaerent. *Intermedii pedes* a prioribus omnino p. 82.
differunt, cum maiores breuioresque ſint, nullamque inter ſe articulationem, et in vniuerſum coni irregularis et truncati figuram habeant. Eorum extrema pars, a Noſtro *planta* dicta, pro lubitu ab eruca vel clauditur vel aperitur. In media eius parte criſta quaſi adparet, a cute duplicata recedente formata, cui interius muſculi adhaerent. Exterius hanc plantam coronae inſtar vncini ambiunt, quorum mucrones vel extrorſum vel introrſum, prout eruca eorum ope aliquid comprehendere vel dimittere vult, flectuntur. Duplicis magnitudinis ſunt, ita diſpoſiti, vt maiori minor, huicque iterum maior reſpondeat. Non ſolum membrana aliqua, quae mediam eorum partem inueſtit, ſed et ipſius cutis ope quam arctiſſime pedi adhaerent, numerusque eorum

in diuerſis pedibus, et pro diuerſa erucae aetate ve-
p. 89. hementer diſtet. *Poſteriores* vero pedes in eo ab intermediis recedunt, quod ſe inuicem fere contingant, anteriusque ſemicirculum tantum vncinorum habeant, qui maiores ſunt, magnitudine eorum in
p. 90. lateribus decreſcente. His immediate ſuperiacet anus erucae, eo tantum tempore, quo eruca excrementa eiicit, conſpicuus, cum alias triangulari valuula tectus ſit, quae, ſimilis cum cute ſubſtantiae, vltimum annulum finit.

p. 92. Expoſita hac ratione partium, quae in eruca exteriores ſunt, fabrica, ita Noſter de partibus eiusdem interioribus agit, vt in capite ſexto generalem quandam earum ideam praemittat, et ſequentibus capitibus ſeparatim de ſingulis iterum exponat. Liceat nobis de ſingulis paullo accutatius diſſerere, vt, quae in diuerſis locis de iis traduntur, collecta vno quaſi intuitu lectorum oculis ſubiiciamus.

p. 92. *Muſculi* erucae forma et colore a muſculis maiorum animalium differunt. Natura ſua molles ſunt, facile cedentes, lymphaeque coagulatae inſtar pellucent, et ex coeruleo griſeum colorem habent, vt microſcopio viſi elegantiſſimum ſpectaculum, ob argentea bronchiorum filamenta per eos diſtributa, exhibeant. Spiritui contra vini immiſſi, denſiores fiunt, et opaci albique, tendinumque quaſi colorem bronchiis euaneſcentibus acquirunt. Media horum muſculorum pars ab extremis, nec craſſitie nec latitudine differt, vt pauci ventrem habeant, nam, vt plurimum, non in media parte, ſed verſus fines dilatati, ſimilis vbique ſubſtantiae et coloris ſunt. Extremitates eorum vel integumentis, vel ſquamoſis aut membranaceis locis partium, quas mouent, adhaerent, reliqua vero pars libere fluctuat, nullis aliis partibus adnexa.

Pluri-

Plurimi ex iis ſe inuicem decuſſant et varie diuidunt, ita tamen, vt diuiſae partes nouos iterum muſculos efficiant. Omnes inueſtiuntur membrana communi, componunturque faſciculis parallelis longitudinalibus, propriis membranulis iterum obuolutis, inter ſe connexis. Fibrae vero ipſae, ſerpentinis flexubus contortae, funiculos quaſi referunt. Duplici eae fibrae ſubſtantia compoſitae ſunt, vti Noſter in araneis vidit, molli, et duro filamento ſpirae in modum contorto, vnde faſciculi ipſi ſpiralem figuram habent. In vniuerſum vero muſculos hos fibrae, membranae, bronchiae, nerui, nec non adipoſae oleoſaeque partes efficiunt. Ipſos vero muſculos, qui p. 114.
ſub integumentis ſtatim ſymmetrici in variis ſtra- p. 151.
tis ſiti ſunt, Cl. Auctor ſpecialius in ſeptimo et octauo capite examinat, qualesque in erucae corpore in dorſo aut ventre aperto ſucceſſiue adpareant deſcribit, anatomica ſimul adminiſtratione, qua in diſſecandis delineandisque iis vſus eſt, indicata. Diuiduntur vero omnes ab eo in tres claſſes, quarum ſingulas per aliam litterarum figuram, in aeneis tabulis huic operi adnexis, diſtinguit: in *dorſales* ſcilicet, qui inter ſuperiorem et lateralem lineam inſeruntur, in *gaſtricos*, qui inſertionem ſuam inter inferiorem et lateralem lineam habent, et in *laterales* ita poſitos, vt lateralem lineam decuſſent, vna inſertione ab hac, altera ab altera lineae huius parte ſita. Varietates horum muſculorum, nec non figuram ſitumque in erucis, pede vno vel altero carentibus, quales nonnunquam occurrunt, fuſius Noſter deſcribit. Adiecta tabula docet, in vniuerſum in erucae corpuſculi exterioribus partibus muſculos inueniri
1647, quibus ſi 228, quos in capite, et 2186, quos p. 584.
in canali alimentorum Noſter inuenit, addimus, ſtupendam copiam carnium in tantillo corpore nemo non mirabitur.

p. 96. His de muſculis propoſitis, Cl. Auctor *cerebrum, medullam ſpinalem, ganglia neruosque* conſiderat. Medulla ſpinalis et encephalon erucae, ſi cerebrum eam habere dici poteſt, multum a noſtra medulla cerebroque differunt. Quamquam enim pars quaedam in capite eius contenta, quia plurimi, per caput diſtributi, inde oriuntur nerui, *cerebrum* vocari poteſt; haec tamen ipſa aperta iacet, admodum parua eſt, nullosque lobos aut anfractus oſtendit, et cum duodecim aliis partibus, quae ſibi inuicem ex ordine accumbunt, adeo conuenit, vt, hanc partem cerebrum vocantes, illis quoque cerebrorum nomen dare debeamus, et eruca tredecim hac ratione cerebra habeat. Has itaque partes omnes, quae encephali officia in eruca praeſtare videntur, *ganglia* Noſter a figura vocat, numerisque, a capite initium faciens, ea a ſe inuicem diſtinguit. Eſt autem *medulla ſpinalis* in eruca, ſecundum ventris longitudinem, inter duo longitudinalium muſculorum ſtrata ita poſita, vt libera ſit, nulloque canali ſolidioris ſubſtantiae, vti in noſtro corpore includatur. Aequalem fere craſſitiem habet iis locis exceptis, vbi in ganglia modo dicta intumeſcit, et ſub decima diuiſione in *caudam equinam* quaſi diſpeſcitur. Ganglia vero, inprimis priora et vltima, hinc inde inter ſe confluunt, reliqua aequali fere ſpatio a ſe diſtant, et inter ſe ſerie aliqua ductuum communicant, quos Noſter *ductus medullae ſpinalis*, quia ſcilicet illa in iis ſita eſt, vocat. Quorum ductuum illi, qui ad tres priores corpuſculi erucae annulos pertinent, duplices, ſiue potius in duos alios diuiſi, deprehenduntur, reliqui tantum, vbi ad proximum ganglion pro-
p. 190. pius accedunt, bifurcantur. Primum, quod capiti incluſum eſſe ganglion diximus, latius eſt quam longum, et in duas haemiſphaericas eminentias, tamen inter ſe coniunctas, diſtinguitur, quas ob ſimilitu-

litudinem *nates* Noſter dicit. Reliqua omnia magis oblonga ſunt, et in medio, non adeo profundo, ſulco diuiduntur. Satis autem fortes in vniuerſum et medullae ſpinalis ductus et ipſos neruos, ſi ad paruam eorum craſſitiem reſpicimus, eſſe, elaſticos, ex coeruleo griſeos, quodammodo pellucentes, et ſpiritui vini immiſſos albeſcere et opacos fieri, Noſter aſſerit. In omni gangliorum, neruorum ductuumque ſuperficie, vaſa aerea ſiue bronchiae ſubtiliſſimum aliquod rete, ramis ſuis inter ſe cohaerentibus, efficiunt. Maiores tamen tantum eorum vaſorum rami, in exteriore ſuperficie exterioris tunicae, quae has partes omnes obducit, diſtribuuntur, minores vero rami eam tunicam perforant, et ad interiorem eiusdem faciem tranſeunt. Sub hac autem exteriore tunica, quam cum dura matre humani cerebri Noſter comparat, alia longe tenerior, piae matri ſimilis, medullam ipſam continet, in qua medulla duplicem iterum ſubſtantiam Cl. LYONNET diſtinxit, *corticalem* ſcilicet exteriorem, et *medullarem* interiorem, magis corticali teneram, et pellucidam. Attamen in vniuerſum gangliorum et medullae ſpinalis ſubſtantia non adeo mollis nec tam facile ſeparanda eſt, vti noſtri cerebri medulla, cum tenax ſit, et valide tantum diſtracta rumpatur. Sed ganglia in medulla ſua vaſa multa aerea inter ſe connexa continent, a ſpinalis medullae ſubſtantia facile diſtinguenda, molliſque praeterea ea eſt, granaque multa pinguedinoſa comprehendit. Ex his autem gangliis nonaginta duo *neruorum* trunci proueniunt, a Noſtro, cum omnibus ramis ramulisque ſuis, ſollicite adeo et ſubtiliter nono huius tractationis capite deſcripti, vt nihil inueniri elegantius poſſit.

P. 99. p. 192.

Aliud ſupereſt vaſorum genus, in toto erucae huius corpore copioſe diſtributum, *aereorum* ſcilicet, de quibus fuſe Cl. Auctor agit. Proueniunt vero p. 101.

vero ea vaſa omnia ex duabus *aſperis arteriis*, (*Trachee-arteres*) ſcilicet ex duobus magnis vaſis aereis, quae ſub cute in eadem, ac ſtigmata, altitudine ponuntur, vt vnum eorum in vnoquoque latere ſit, cum aere exteriore, ſtigmatum ſuperius deſcriptorum ope, communicans. Eandem fere ac totum erucae corpuſculum longitudinem, diametrum lineae ſemis habent, ſub vltimo vero ſtigmate magis adhuc decreſcunt, et in minores ramulos tantum diuiduntur, quorum aliqui ad ſaccum vsque foecalem deſcendunt. Integumentis erucae ſtigmatum tantum et muſculorum ope adhaerent, et circa quodque ſtigma multos ramulos vndiquaque emittunt, qui in maiores minoresque iterum ramulos per totum erucae corpus, vt arteriae per noſtrum, diuiſi procedunt. Ramos hos *bronchias* Noſter vocat, quarum illas, quae ad ſuperiorem lineam tendunt, et in lateribus dorſoque diſtribuuntur, *dorſales*, quae ad adipem et viſcera penetrant, *viſcerales*, quae vero ad inferiores erucae partes progrediuntur, *gaſtricas* dicit. Semper aſperae arteriae et bronchiae lumina ſua aperta ſeruant, et elaſticae ſunt, ſplendoremque argenteum oſtendunt, qui mortua eruca euaneſcit. Tribus componuntur tunicis, in quarum exteriore ſatis craſſa multae fibrae vel vaſa apparent varie circa eam flexa et inuicem coniuncta; ſecunda tenerior magisque pellucida nulla vaſa oſtendit; tertia vero ſquamoſa, filamentis ſpiraliter contortis, aut in nonnullis locis, vt ad bronchiorum diuiſiones, vbi gyri parum a ſe diſtant, perfecte circularibus componitur. Cylindricam fere formam fila iſta habent, quae vero inter flexus eorum ſuperſunt interſtitia, membranis conſtant, quibuscum efficiunt, vt cauitas tubi ſemper pateat. Ipſae vero bronchiae pariter cylindricae ſunt vel forte conoideae, arterias autem aſperas magis planas et in medio quaſi depreſſas deprehendimus. Ad ſingulum

lum annulum, primo et duobus vltimis exceptis, aſperam arteriam carneus funiculus ambit, ſub quo ea interius aſpera quaſi redditur, cum minores cuſpides verſus cauitatem eius emineant. Videtur hicce funiculus ſphincteris officium gerere, vt ſcilicet aſperam arteriam claudat, quo aer ad alia loca ab eruca pellatur. Bronchiarum vero diuiſio et directio valde variat; quas tamen varietates omnes, vt et totum bronchiarum decurſum, tam inſigni et indefeſſo ſtudio Noſter deſcripſit, vt numerus maiorum ramorum omnium a Noſtro hoc opere deſcriptorum ac delineatorum ſit, 1804. *Cephalicae* bronchiae, ſcilicet eae, quae in capite diſtribuuntur, ex primo ſtigmate proueniunt.

Pars ea, quae *cor* in erucis dicitur, quamquam extra omnem dubitationem poſitum adhuc non eſt, eam vere cordis functiones praeſtare, forma ſua a cordibus maiorum animalium quam maxime differt. Eandem enim fere longitudinem, quam totum erucae corpus, habet, cum canalem per omnem ſuperiorem corpuſculi erucae partem protractum oſtendat. A quarta autem ad duodecimam vsque diuiſionem, huic canali appendices adnectuntur, ex parte dorſales muſculos tegentes, ad lateralem lineam protenſae magisque attenuatae, vt triangulum referant, cuius baſis ad canalem ſita ſit. Harum vero partium, quas *alas cordis* Noſter dicit, inferiores fines ſemper ſubſequentis alae initia imbricatim tegant, primumque eorum par minimum, duo vero illa, quae ante vltimum ſunt, maiora reliquis et robuſtiora eſſe deprehenduntur. Anterior autem cordis pars, quae in capite ponitur, rugoſa, membranacea adeoque anguſta eſt, vt exigui vaſculi formam referat: quo magis vero cor ad poſteriorem corpuſculi erucae finem accedit, eo magis cauitas eius ampliatur et lateſcit, vt in coeco ſuo fine lineae amplitudinem habeat. Finis anterior apertus eſt, non

p. 104.
p. 412.

 tamen

tamen in oeſophagum patet, ſed in cauitatem quandam inter ſquamas biſangulares ſuperius indicatas. In hac cauitate praeter varios muſculos tria parua *ganglia* ſita ſunt, *frontalia* a Noſtro dicta, cum reliquis corporis gangliis neruisque iuncta. Credit Cl. Auctor, ganglia haec ſuccum, ipſa reliquasque neruoſas corpuſculi erucae nutrientem, atque in cordis cauitate, vt putat, contentum reſorbere, et ad reliquas partes diſtribuere. Poſteaquam vero cor anterius paululum oeſophago adhaeſit, liberum aliquantum manet, a tertia autem ad vltimam vsque diuiſionem, muſculis dorſalibus alarum ope iungitur. Harum in vniuerſum nouem paria numerantur, eaque, praeter muſculoſas fibras, adipe, bronchiis neruisque compoſita eſſe deprehenduntur. Qui ad Cl. LYONNET vsque erucarum hiſtoriam tradiderunt ſcriptores, omnes hanc partem cor huius inſecti eſſe autumarunt, tum, quia ſemper liquido, quod ſanguinis loco adeſſe putabant, repletam eam inueniebant, tum, quia in viua parte hanc ipſam partem alternatim contrahi et dilatari videbant. Contractiones hae ab vndecimo annulo incipentes ad quartum vsque procedunt, numerusque horum pulſuum pro varia aeris exterioris temperie variat, vt cor erucae ſerie quaſi corculorum compoſita eſſe videatur, et haec erucae ſpecies, in qua octo diuerſi pulſus, quae alarum ope fiunt, animaduertuntur, octo corda quaſi habeat. Attamen hoc viſcus cordis vſum vere praeſtare haud poſſe, fortiter ſibi Cl. Auctor perſuaſum habet, cum nullum vel arterioſum vel venoſum vas in hunc canalem pateat, aut in toto erucae corpore tale vas obſeruare Noſter potuerit, licet ſedulo in hanc rem inquiſiuerit, vt itaque vera humorum circulatio in eruca non fieri poſſe videatur. Quapropter credit, ſimili modo, quoplantae, haec inſecta nutriri, quae

ſucco

ſucco ex terra accepto ſuſtinentur. Ex adipoſis ſcilicet cellulis, quibuscum omnes erucae corporis partes iunctae ſunt, nutritium humorem ſorberi, hoc tantum, qui ad neruos tranſit, excepto, quem in corde elaborari et praeparari Cl. Auctor putat. In hoc vero viſcere hactenus deſcripto inſignis copia continetur liquoris aurantii coloris ex globulis tranſparentibus conſtantis, qui aquae immiſſus fundum petit, ſiccatus vero in gummoſam maſſam, quae aurantium colorem adhuc ſeruat, abit.

Ad octauam diuiſionem cordis alis duo corpora oblonga et opaca impoſita ſunt, quorum vtrumque in anguſto, flexuoſo, longo et opaco vaſe finitur, quod verſus decimum annulum deſcendens ſeſe ſub rectos muſculos dorſi abſcondit. Has partes Noſter *reniformia corpora*, ob aliquam cum renibus maiorum animalium ſimilitudinem, vaſa vero, in quae abeunt, *caudas* eorum dicit. Diuerſae in variis erucis corpora illa, pro tempore, quod erucis adhuc ad ſuam transformationem ſupereſt, et ſexus differentia, figurae ſunt. Corpus et cauda alis cordis alborum filamentorum ope adhaerent, non tamen in cordis cauum patent. Fiunt vero corpora duabus haud adeo robuſtis tunicis, ex quibus exterior interiore tenuior eſt. Eae duplicatura ſua in ipſo corpore quatuor efficiunt cellulas, quae vaſa quatuor alba, ſatis regularis figurae, laeuigata, pyriformia comprehendunt. Horum ſingula in breuem caudam deſinunt, qua inter ſe ad initium caudae corporis reniformis confluunt. Membrana denſa et pellucida fiunt, interiusque maſſam albam pulpoſam, ex minoribus granulis compoſitam, continent. Cauda vero ipſa corporis reniformis flexuoſe ad inferiora deſcendit, vt tunicae, quae cutem erucae interius inueſtit, ad inferiorem lineam adhaereat. Anteriorem eiusdem caudae partem vagina quaedam comprehendit, vari-

p. 106.
p. 429.

rieoſa quaſi, alba et opaca, cauda vero ex hac egreſſa ſenſim ſenſimque graciIeſcit. Vicinis partibus in toto ſuo decurſu per filamenta alba adhaeret, et in ſuperficie multis ſtriis opacis, albiſſimis, irregularibus, picta apparet, quae ex minoribus filamentis ſerpentinis et inter ſe iunctis compoſitae ſunt. Vſum vero horum corporum in vniuerſum Cl. Auctor ita definit, vt in his corporibus rudimenta ouariorum phalaenarum foemellarum, et vaſorum ſpermaticorum marium lateant.

p.435. Aliud vaſorum genus ad primum ſtigma ſuper aſperam arteriam ſitum eſt. Ea adeo parua ſunt, vt vix ſine microſcopiis diſtingui poſſint, ſed pinguedinis globuli eſſe videantur. Lentis vero ope aucta, granorum longorum inter ſe communicantium anguſtam longam irregularem flexamque congeriem ſiſtunt, ideoque *granuloſa* vaſa a Noſtro Auctore dicuntur. Fiunt vero ſacco membranaceo, maſſa alba repleto, cui folliculi multi, in eum ſaccum hiantes, impoſiti ſunt. Haec vaſa neque ouariorum, neque alarum futurae phalaenae initia ſiſtunt, vt vſum eorum nobis non liquere omnino fatendum ſit. Proprios tamen neruos, propriasque bronchias obtinent.

p. 10. Inter omnes corpuſculi erucae partes *adipoſa*
p.438. (*corps graiſſeux*) molliſſima eſt, maximumque corpuſculi ſpatium explet, cum vaginae inſtar omnia viſcera et inteſtina comprehendat, ſeſeque in interſtitia muſculorum inſinuet, eaque repleat: vt ea propter interiores erucae partes in tales, quae in hac vagina ſunt, talesque, quae extra eam ponuntur, commode diuidantur. Lactei coloris eſt, et ex plurimis lobulis anfractuoſis componitur, inter ſe communicantibus, ſulcis tamen diſtinctis, vt cerebri lobulis pene ſimiles ſint. Ea vero quamquam adeo mollis eſt, vt ſtructura eius difficile cognoſcatur, tamen videtur veſiculis aut cellulis componi, oleo-

oleoſam pinguedinem continentibus, circa quarum parietes bronchiae diſtribuuntur. Loborum vero omnium figuram et flexus ſollicite Cl. Auctor deſcribit, nec non viginti et octo corpuſcula, quae ab eo *maſſae granuloſae* dicuntur, et ad bronchiarum gaſtricarum diuiſiones in pinguedine hinc inde ſedent, ab ea tamen diuerſa, cum pultaceam tenacitatem oſtendant, quorum tamen vſum Noſter ſe ignorare fatetur. Porro alia quatuor addit, quae in ſecundo et tertio annulo lateraliter poſita inueniuntur, dupliceque ſubſtantia, quoad ſtructuram diuerſa, componuntur, ex quibus alae procreſcunt, vt alia ſex pinguedinoſa grana longe minora, in anterioribus erucae pedibus ſita, ex quibus pedes phalaenae proueniunt.

Canalis alimentarius erucae ab ore eius recta linea ad anum per totam corporis longitudinem protenditur, tribusque conſtat partibus, *oeſophago*, *ventriculo* et *craſſis inteſtinis*. Difficilis in vniuerſum longitudinis eius menſura eſt, cum fere ſemper vel elongetur vel contrahatur. Oeſophagus, qui maxime anterior huius canalis pars eſt, ad quartam diuiſionem finitur. Pars eius anterior, quae in capite continetur, anguſta eſt et carnea, variisque ſquamis affigitur. Initium eius ſphincter ambit, cui varii muſculi extrorſum aduenientes inſeruntur, apertura autem, quae in oris cauum patet, aliqua ſquama peculiaris ſtructurae tegitur, quam, vt numeroſos oeſophagi muſculos, Noſter accurate deſcribit. Poſterior eius pars in ſaccum expanditur membranaceum, cuius ſuperficiem innumeri fere parui muſculi permeant. Interius variae in oeſophago plicae longitudinales ſunt, in primis eo loco, vbi ad ventriculum accedens contractus quaſi, *ſtomachi* nomen a Noſtro accipit, largoque ſphinctere, ex aliis minoribus compoſito, circumdatur. In vniuerſum duabus tunicis componitur, exteriore opaca et pulpoſa, interiore mem-

p. 109.
p. 451.

membranacea et pellucida, ad ventriculum continuata. Totam vere longitudinem oeſophagi neruus aliquis percurrit, qui eam in ſitu quaſi retinet, et a Noſtro *retinaculum oeſophagi* (*la bride de l'oeſophage*) dicitur.

p.109. *Ventriculus* ſuper decimam diuiſionem deſinit.
p.466. Longitudo eius ſepties amplitudinem, quae in parte ad inteſtina vergente minor eſt, quam in anteriore, ſuperat, qua tamen oeſophagum et inteſtina praecellit. Maxime conſtringi iterumque dilatari poteſt, et ex albo coeruleſcentem colorem habet, qui tamen pro alimentorum, quae in ventriculo continentur, natura inſigniter variat. In eo contracto tranſuerſae plicae apparent, ſenſim ſenſimque euaneſcentes. Copioſa vaſa aerea, quae ad eum accedunt, vario modo, inprimis in ſuperiore eius ſuperficie, flexa, elegans adſpicientibus ſpectaculum offerunt. Varia autem obtinet muſculorum ſtrata, quorum alia rectorum ſunt, qui eius longitudinem percurrunt, extrorſum adueniunt, ventriculoque per interualla tantum adhaerent, reliqua vero parte libere fluctuant, vnde iis contractis tranſuerſae in ventriculo plicae oriuntur. Alia ſtrata tranſuerſis ſiue obliquis muſculis fiunt, etiam aliunde ortis, circa omnem ventriculum flexis, coniunctis cum rectis. Muſculos hos contortis fibris fieri, quales in muſculis, voluntatis imperio ſubiectis, adeſſe ſuperius dictum fuit, Noſter detegere non potuit. Omnis vero ventriculus easdem quas oeſophagus, tunicas habet. In ventriculis erucarum, quas circa menſem maium diſſecuit Cl. LYONNET, nulla inueniebat alimenta, ſed totum cauum obducebatur albicante aliquo ſtrato, ſatis craſſo, internae tunicae adhaerente, ex cuius poris egredi videbatur.

p.110. Parum erucae huius *inteſtina* cum maiorum ani-
p.472. malium inteſtinis conueniunt, quamquam vti illa in

craſſa

craſſa et tenuia a Noſtro diuiduntur. Proprie tamen *craſſa* tantum nomen inteſtinorum mereri videntur. Ea enim canalem efficiunt, recta a ventriculo ad ſaccum vsque foecalem protenſum, qui vero canalis iterum a Noſtro in tres partes ſiue inteſtina diuiditur. Ex his itaque craſſis inteſtinis primum breuiſſimum quidem, ſed et ampliſſimum eſt, et a ſecundo ſphinctere, ex minoribus muſculis compoſito, ſeparatur, praetereaque longitudinales et multas circulares fibras obtinet. Secundum, priori longius, ſed ſimul anguſtius, pari modo rectos circularesque muſculos habet. Inter illos membranaceus et plicatus ſaccus eminet, cuius apertura in inteſtini cauitatem patet, quam partem forte inteſtini coeci officium praeſtare Noſter putat. In hoc praeterea inteſtinum tenuia inteſtina aperiuntur, de quibus inferius dicendi erit locus, a ſequente vero annulo exterius rugoſo, membranaceo et muſculoſo ſeparatur. Illud autem tertium inteſtinum reliquis craſſis, et longius, et anguſtius eſt. Exterius ſexangularem quaſi figuram habet, qualem apum alueoli oſtendunt, et in eorum angulorum ſingulis muſculus aliquis reperitur, qui totam eiusdem longitudinem tranſit. Inter hos rectos transuerſi et obliqui muſculi reliquam tegunt ſuperficiem. Per muſculos exterius aduenientes contrahitur. Interius in craſſis inteſtinis variae obſeruantur plicae, a ſe inuicem in diuerſis eorum partibus diuerſae, maxime tamen longitudinales ſunt, et ita in cauitatem eorum prominent, vt magnam eius partem repleant. Non ex ſola contractione inteſtinorum prouenire, ſed per naturam adeſſe, atque inſeruire ſuccis ex cibis exprimendis, valuularumque officium praeſtare videntur. Interna craſſorum inteſtinorum tunica membranacea eſt et pellucida, vaſisque ſimiliter pellucidis componitur. Hinc inde tamen

tamen in ea eminentiae aliquae deprehenduntur, quarum aliae cuſpidatae villorum forte vſum habent, aliae, carunculis ſimiles, opacae, magis in exteriore inteſtinorum tunica, quae interiore craſſior eſt, conſpicuae, glandularum mucoſarum forte officium praeſtant.

p.493. Tertium, quod iam deſcripſimus, inteſtinum fine ſuo in *ſaccum foecalem* aperitur, in quem ex oppoſita parte *anus* patet. Saccus hic ſatis amplus eſt, et ad extremum annulum ponitur, tresque in vniuerſum tunicas habet, quarum exterior pellucida eſt et tenerrima, altera muſculoſa, tertia membranacea.

p.477. Superſunt partes, quas Cl. LYONNET *tenuia inteſtina* dicit, quamquam inteſtinorum vſum non habere videntur. Vario modo ea ventriculum et craſſa inprimis inteſtina circumeunt, in quorum alteram partem aliquot orificiis aperiuntur. Diameter eorum vix ex quinta parte craſſorum diametrum aequat: In quoque latere vnum deprehenditur, quod nouem pollicum et maiorem adhuc longitudinem habet, tamen haec longitudo in diuerſis lateribus et ſubiectis maxime differt. Cylindrica ſunt et in ramos diuiduntur et inter ſe iunguntur retis ad inſtar, difficile explicandi. Ad ſaccum vsque foecalem deſcendunt, circa quem vario quoque modo flectuntur. In cauitate eorum albam pultaceam maſſam Cl. Auctor reperit. Ea autem inteſtinorum vſum praeſtare vix nobis perſuadere poſſumus, credit tamen Cl. LYONNET, alimentorum aliquam partem per contractionem muſculorum ad illa ex ſecundo inteſtino craſſo pelli poſſe, et in fine tractationis, qua eorum hiſtoriam tradidit, proponit: partem quandam tenuiſſimam alimentorum in iis vlterius elaborari, et ad corpus adipoſum, ad quod fibrillis quibusdam pertinent, deferri, inutilia contra in ſaccum foecalem eiici. Cum in erucis, quae per hye-

hyemem cibum non ſumſerint, tamen inteſtina haec maſſa illa pultacea repleta viderit Noſter, motu periſtaltico ea omnino deſtituta eſſe videntur.

De *vaſis bombycinis* (*vaiſſeaux ſoyeux*) ſcilicet de iis, quae materiam ſecernunt, ex qua, ſi in aere condenſatur, fila, quae erucae ducunt, oriuntur, decimo quinto capite Noſter fuſius agit. Diuidit autem ea in tres partes, *anteriorem* ſcilicet, *mediam* et *poſteriorem*. Pars anterior pili craſſitiem, longitudinemque octo vel decem linearum habet. Incipiunt in capite a lamina tractili, vbi per breue ſpatium inter ſe coniuncta ſunt, mox vero a ſe diſcedunt, iterumque inter ſe bulboſi corpuſculi ope coeunt, mox vero iterum a ſe ſeparantur, indeque corpus erucae ingrediuntur, variisque flexionibus factis, inter quartam et quintam diuiſionem in intermediam ſic dictam partem abeunt. Alba haec pars eſt et quodammodo pellucida, atque, vti lentis ope cognoſcitur, in ſuperficie ſua filamenta multa alba in rete intricata oſtendit. Variis componitur tunicis, quarum exterior carnoſa quodammodo eſt, altera firmior priori et elaſtica, ex filis elaſticis ſimili ratione, qua bronchiae, compoſita, tertiam comprehendit. Intermedia pars magis anteriore opaca eſt, et lacteum quaſi colorem habet, qui tamen in brunum, ſi ea in ſpiritum vini immittitur, mutatur. Moleculae ſexangularis fere figurae in eius exteriore tunica ſedent, quae glandulae eſſe videntur, duabus enim haec pars tunicis componitur, quarum interior exteriore longe tenerior eſt. In vniuerſum intermedia pars anteriore parte ſepties fere craſſior eſt, et decem et octo fere linearum longitudinem habet. Pars poſterior opaca eſt, moleculaeque in ea aegrius diſtinguuntur, quamuis maiores ſint. Ad initium craſſi inteſtini primi in filamentum abit, quod ad muſculum aliquem protenditur, huius tamen fila-

menti

p. 111.
p. 498.

menti ſtructura a Cl. LYONNET, omni quamuis cura adhibita, non penitus detecta fuit. In vniuerſum longitudo horum vaſorum, ob flexus, quos faciunt plures, ſatis magna eſt, cum vltra tres pollices ſit, in diuerſis tamen erucis variat. Nullo modo neque cum ventriculo aut inteſtinis, neque cum adipoſo corpore, niſi per carnea quaedam filamenta, cohaerent. Interius in toto hoc canale multa filamenta alba continentur, quae ſerici materiem conſtituere videntur, et in anterioribus magis perfecta magisque elaborata, quam in poſteriore parte ſunt.

p.112. Decimum ſextum huius tractationis caput de
p.509. *vaſis diſſoluentibus* agit, quae a nullis aliis, qui erucarum anatomen tradiderunt, ſcriptoribus dicta ſunt, et huic erucae ſpeciei propria eſſe videntur. Diſſoluentia autem ea Noſter dicit, quia ſuccum praeparant, quo eruca ad ligna, quibus veſcitur, diſſoluenda vtitur. In anteriore erucae corpuſculi parte deprehenduntur, et a Cl. Auctore in tres partes, *collum*, *receptaculum* et *caudam*, diuiduntur. Collum eſt canalis ſatis amplus, muſculoſus, membranaceus, cylindricus, in ore incipiens, ad adductricem maxillae laminam adnexus, vt maxilla non moueri poſſit, niſi hoc canali quoque agitato. Receptaculum figuram farciminis quaſi habet, et ad oeſophagi latus deſcendit. Duabus tunicis fit, quarum exterior tenerior et craſſior eſt minusque pellucet, granuloſasque ſtrias oſtendit, interior pellucida eſt ſatisque fortis et plicata. Cauda longiſſima eſt varieque reflexa, et inter anfractus pinguedinis deſcendens ibi flexuoſe euaneſcit. Componitur duobus membranaceis tubis, quorum vnus in altero continetur, vt interior tamen longe minorem exteriore diametrum habeat, ſpatiumque inter hos tubos ſubſtantia granuloſa alba et opaca repleatur, in qua potiſſimum ſucci ex adipe reſorpti praeparationem et mutationem

nem in diſſoluentem liquorem fieri, Cl. LYONNET autumat. Ille autem liquor pinguedinoſus quaſi ſpiſſusque et odorus eſt, pellucet tamen, et aqua et ſpiritu vini leuior eſſe deprehenditur. Videtur erucam eius ope ligna, quae rodit, emollire, vt rodere poſſit. Experimenta tamen a Cl. Auctore inſtituta eum docuerunt, liquorem hunc, ex receptaculo exemtum, ligna non arrodere, quapropter credit, aut mutatam fuiſſe partem illius, quo in experimento ſuo vſus eſt, in ſubmerſione erucae, nam aqua eam extinxerat, aut admiſceri huic liquori in ore alios ſuccos, qui vim eius rodendi magis adhuc augeant.

Supereſt, vt de partibus, in capite erucae contentis, quaedam adhuc moneamus, quae partes a Cl. Auctore ſubtilius in decimo ſeptimo libri huius capite deſcribuntur: addita ſimul adminiſtratione anatomica, qua in partium, quae in figuris delineantur, diſſectione vſus eſt. Egregie in hoc capite ſubtiliſſimi per capitis interiora diſtributi nerui, aliaeque plures partes verbis depinguntur. Scilicet accuratam laminae tractilis et muſculorum, quibus ea mouetur, nec non laminae alicuius ad initia et origines vaſorum ſericeorum ſitae, quae liquori ſericeo e vaſis educendo, ſiphonis quaſi inſtar, inſeruit, hiſtoriam proponit, qua occaſione ſimul de artificio et ratione, qua in filis ducendis eruca haec vtitur, plurima Noſter monet. Oculorum cornea tranſparens in ſquama parietali continetur, interius vero huic corneae oculi bulbus ipſe, vaſculi rubri opaci formam habens, adhaeret. Eius anterior ſuperficies, corneae applicata, margine terminatur rubro et lato, qui laeuem et pellucidam partem ambit. Singuli oculi ramum nerui optici accipiunt, continenturque et in ſitu retinentur membrana, quae infundibuli quaſi formam habet. Plura ſe in oculis ob opacitatem partium, quas oculus continet, detegere non potuiſſe Noſter fatetur.

p. 519.

Incre-

p.585. Incredibilis partium hoc opere deſcriptarum numerus quemque facile poteſt docere, quam elegans et adeo non deforme inſectum ſit eruca, vt communis error, ac ſi pauciſſimis partibus conſtet, et corpuſculum plane non organicum habeat, prorſus concidat. Eiusmodi autem artificioſa partium, vel iſtius organi conſtructio, maxime neceſſaria erat, propter duplicem huius inſecti in chryſalidem phalaenamque mutationem, quae cum in forma externa, tum in internis partibus conſpicua fit. In phalaena enim fere nullum earum partium, quae in eruca cernebantur, veſtigium ſupereſt. Abierunt muſculi innumeri iſti priores, atque in eorum locum alii formae et ſtructurae prorſus nouae ſuccedunt; abiit canalis alimentarii et vaſorum ſericeorum et diſſoluentium maxima pars. Cor et nerui, quorum nouem ganglia diſparuerunt, penitus mutantur, bronchiae vnicam tantum nunc obtinent tunicam. Adeſt vero loco eorum, quae antea aderant caput nouum, ab erucae capite omnino diuerſum, adſunt viginti duo oculorum millia. Nouus thorax, noui muſculi, pedes, alae, genitalesque partes adſunt, quorum nulla in eruca quamuis ſubtiliſſime diſſecta veſtigia deprehendebantur. Iacturam igitur rei grauiſſimae, et nos, et vniuerſa eruditorum res publica pateretur, ſi abiiceret laudatiſſimus egregii huius operis Auctor conſilium coepti huius libri communicationem nobiscum communicandi. Etenim conſtituit, phalaenae quoque, quae ex hac eruca prouenit, accuratam, hoc eſt priori ſimilem hiſtoriam, exhibere, et ſucceſſiuas mutationes, quas eruca in phalaenam tranſiens patitur, deſcribere, ad quod perficiendum figuras maxima ex parte elaboratas eſſe, ipſe nobis in huius operis fine confirmat.

V. *Die*

V.

Die Kennzeichen der Inſekten nach Anleitung des Königl. Schwed. Ritters und Leibarzts KARL LINNAEUS *durch* 4 *Kupfertafeln erläutert, und mit derſelben natürlichen Geſchichte begleitet von* I. H. SULZER, *Dokt. der Arzneygelehrtheit. Mit einer Vorrede Herrn* IOHANNES GESZNERS. *Zürich bey Heidegger, und Comp.* 1761. 4. 1 *Alph.* 13½ pl. tab. aen. 24.

i. e.

Characteres Inſectorum ſecundum methodum CAROLI LINNAEI figuris aeneis XXIV explicati, addita eorum hiſtoria naturali. Auctore I. H. SULZERO. Cum praef. I. GESNERI.

Inſignem profecto elegantiſſimum hoc Cl. SULZERI opus vſum omnibus iis, qui ad cognitionem quandam hiſtoriae inſectorum adſpirant, nec tironibus ſolum, ſed et iis, qui iam in hac hiſtoriae naturalis parte aliquantum profecerunt, praeſtare poſſe, vnus certe quisque, qui hunc librum perluſtrat, nobiscum fatebitur. Inuenient enim, qui legerint, ſyſtematicam Ill. LINNAEI inſectorum diſpoſitionem in germanicam non ſolum linguam eleganter translatam, ſed et egregie auctam, communique vſui magis accommodatam. Videbunt porro diſcrimina ordinum a LINNAEO conſtitutorum figuris explicata, ſingulorumque generum characteres ac ſubdiuiſiones, additis iconibus elegantiſſimis ita illuſtratas, vt omnia inſecta ad ordinem genus-

nusque ſuum, ſecundum deſcriptiones et picturas, in hoc opere contentas, referre, facillime poſſint. Nec mera haec Linnaeani operis tranſlatio eſt. Addidit potius Noſter deſcriptiones vberiores, et locum, quo naſcatur inſectum, vitam, mores, generationem, transmutationem, naturam eorum, aliaque eius generis ex optimis quibusque ſcriptoribus ſuique ipſius obſeruationibus diligenter illuſtrauit; ac partium diuerſarum fabricam et vſum accurate obſeruauit. Nominibus rebus tribuendis a LINNAEO nonnunquam receſſit, ordinemque interdum mutauit, multaque egregia addidit, ita, vt dulci vtile vbique miſcuiſſe merito dicendus ſit. Figurarum elegantia ſumma eſt, cum Cl. Auctor pictorem nactus ſit dexterrimum, cui SCHELLENBERGII nomen eſt, qui Roeſeliana arte figuras aere inſculptas viuis coloribus diſtinxit. Praefixa eſt operi praefatio Cl. GESNERI, in qua docetur, quo modo hiſtoria naturalis, inprimis inſectorum, optime addiſci poſſit, ſcriptoresque, qui de inſectis egerunt, chronologico ordine recenſentur. Hanc excipit Cl. Auctoris ad Cl. STINZIUM epiſtola dedicatoria, et vniuerſalis quaedam in opus ipſum introductio, in qua de mirandis inſectorum proprietatibus eleganter Noſter diſputat. Finem vero operis explicatio tabularum conſtituit, in qua ſpecierum, quae in tabulis ſunt, characteres, nominaque Linnaeana adduntur. Nullo modo dubitamus, hoc opere in alias quoque linguas ex germanica tranſlato, ſyſtematicam elegantiſſimae huius hiſtoriae naturalis partis cognitionem faciliorem et vniuerſaliorem magis omnino reddi poſſe.

VI. Hi-

VI.

Hiſtoire Naturelle générale et particuliere avec la Deſcription du Cabinet du Roy. Tome Neuviéme. A Paris de l' Imprimerie Royale. 1761. 4. Alph. 2. pl. 2. tab. aen. 41.

h. e.

Hiſtoria naturae vniuerſalis et particularis cum deſcriptione muſei regii. Tom. IX.

Inter maiora, quorum nonnulla a Cl. Viris, BUFFON et DAUBENTON, in hoc tomo deſcribuntur, animalia quadrupeda leo primus eſt. Inhabitant leones calidiores regiones, Africam nempe et Americam, magnum tamen reſpectu morum inter hos atque illos deprehenditur diſcrimen, ita, vt Africae leones omnium fortiſſimi et ferociſſimi, Americani vero multo leniores ſint. Inprimis autem leones in deſertis locis, ardente ſole combuſtis, Biledulgerid, reperiundi omnium maxime terribiles occurrunt, quorum tamen numerus, ſecundum relationes eorum, qui ea loca peragrarunt, in dies decreſcit. In genere vero notandum eſt, leones in cunctis meridionalibus Africae et Aſiae locis, quae non inhabitant homines, numeroſos adhuc et valde terribiles eſſe, atque, cum armorum vim nondum experti ſint, eis inſultare videri. Inflictis quidem vulneribus irritantur, ſed neutiquam terrentur, nec aſpectu multorum hominum diſturbantur. Sic vnus ſaepe eorum integram ſocietatem peregrinantium aggreditur, et pertinaci et violento certamine debilitatus non fugit, ſed certando obuerſaque fronte ſe retrahit, nec vnquam dorſum dat. Leones contra, qui in India et Barbaria circa vrbes et pagos habitant,

 quiue

quiue tunc homines vimque armorum comperta habent, audaciam animumque dimiſerunt, et minora tantum pecora aggrediuntur, et a foeminis infantibusque, fuſtibus tantum armatis, in fugam vertuntur, coacti, vt praedam abiiciant.

p. 11. Leones maximae ſtaturae, a roſtro ad caudae ortum vsque, octo vel nouem pedes longi ſunt, ipſa vero cauda quatuor pedes longitudine aequat; altitudo vero eorum quatuor vel quinque pedes eſſe ſolet. Leones minoris ſtaturae quinque pedes circiter cum dimidio longi, tresque cum dimidio alti ſunt, cauda vero tres pedes circiter longa apparet. Leaena in omnibus quartam partem minor, quam leo, eſt.

p. 12. Leo in anteriori corporis parte iuba ornatus eſt, quae in leaena deficit. Ardent amore leones, ita, vt tempore ardoris venerei octo vel decem vnam femellam perſequantur, ipſique ante eam rugiant et inter ſe certent, vsque dum omnium vnus victor maneat, cumque femella tandem longe recedat. Leaena quotannis ſemel parit, atque eo tempore, dum pullos lactat, admodum furioſa eſt, ita, vt omne, quod ei occurrit, animal dilaceret, cum alias minus fortis, minusque audax et multo lenior leone ſit. In locis valde remotis et acceſſu difficilibus foetus enititur et, ne detegatur, veſtigia, ſaepe recurrens, celat vel cauda delet. Senſus odoratus et viſus in leone debiles dicuntur. Eſuriens omnia, quae occurrunt, animalia aggreditur et deuorat, plerumque tamen in deſertis locis capreae et ſimiae, ſi in terra ſunt, victum largiuntur conſuetum. Arbores autem non ſcandit. Multum vna vice ingurgitat et ad duos tresue dies ſe replet. Diu famem ferre dicitur, minus contra ſitim; hinc, quoties aquam reperit, bibit et canum more eam lambendo haurit, ita tamen, vt linguam non vt canes ſurſum, ſed retrorſum curuet. Quindecim libris carnis

nis recentis quotidie opus habet. Raro in cadauera irruit. Rugitus leonis tam fortis eſt, vt in locis deſertis ſub nocte tonitru fragorem mentiatur. Id vox conſueta eſt; ira enim excandeſcens vocem breuem ſubitoque reiteratam emittit, haecque multo magis, quam rugitus, terribilis eſt. Quinquies vel ſexies per diem rugit, crebriusque, quando pluuioſa tempeſtas inſtat. Maxima eius vis in capite, maxillis, pedibusque anterioribus reſidet. Sub nocte, vt felis, videt. Somnus breui durat; facile euigilat. Inceſſus eius conſuetus ſuperbus, grauis et lentus eſt, ſemper tamen obliquus; minime vero aequali greſſu incedit, ſed per ſaltus. Si iuuenis eſt, animalibus tantum, quae in venatu capit, viuit, ſenex vero loca deſerta relinquit, tuncque animalibus domeſticis atque hominibus periculoſus exiſtit, in quos tamen, animalibus aliis praeſentibus, non irruit, niſi ab his ipſis irritatus. Inter omnia animalia elephantus, rhinoceros, tigris et hippopotamus leoni reſiſtunt. Licet terribilis ſit, canibus tamen venaticis eum venantur. Cutis quidem firma et tenax eſt, globulo tamen ex ſclopeto exploſo et iaculis cedit. Interdum viuus in foſſis capitur captusque ſtatim lenis ſit; ſique primis, dum captus eſt, temporis momentis bene vtuntur, vincire eum, capiſtro refraenare et quaquauerſum circumducere poſſunt. Caro ſaporis ingrati eſt, interim Nigritae et Indiani ea veſcuntur. Cutis eius pallia et lecta eis largitur, eiusque pinguedinem in medicum vſum ſeruant.

Caput leonis admodum grande eſt. Pleraeque corporis anteriores partes pilis longis, reliquae breuibus obteguntur, excepta cauda, quae in extremitate faſciculo pilorum longorum ornatur. Rictus valde magnus apparet, labiumque ſuperius, vt in lepore, fiſſum eſt. Aures breues, rotundae, ſub pilis lon- p. 26.

 gis,

gis, frontem ambientibus, latitant. Crura magna et carnoſa, pedes vero extremi non adeo longi ſunt. Vngues magni, valde curui, ſemper contracti ſunt, excepto eo tempore, quo eis, tunc exporrectis, ad capiendam praedam leo vtitur. Lingua ampla inque apice rotunda, ſpiculis acuminatis, duris vt vngues armata eſt. Ventrem quatuor papillae, vtrinque nimirum duae, occupant. Penis leonis retrorſum incuruatus eſt, caeterum omnes partes generationis interiores et exteriores valde paruae ſunt. Dentes numero triginta ſunt, forma et ſitu felis dentibus ſimiles. Vertebrae, coſtae peluisque oſſa eodem modo vt in fele ſe habent, cauda vero ex viginti quinque vertebris ſpuriis componitur.

p. 52. Ad tigridum hiſtoriam ſe conuertit Cl. BUFFON, ſub quo nomine generico multae eaeque diuerſae animalium ſpecies a nonnullis auctoribus, minus recte tamen, intelliguntur. Ita enim ad hoc genus refertur Leopardus, Pardus, Vncia, Lynx et Obſonator leonis (*Pourvoyeur du lion*). Veram tigridem, proprie ſic dictam, rarum animal eſſe, veteribus parum cognitum et a recentioribus male deſcriptum, Noſter notat. Antequam vero ad huius animalis deſcriptionem accederet, neceſſarium ipſi viſum fuit, animalium Orbis antiqui aeque ac Orbis noui indigenorum mentionem facere. Inſignem enim confuſionem, quae inter horum illorumue animalium nomina reperiatur, hic dari, iisdemque nominibus, quae animalibus orbis antiqui propria ſunt, et orbis noui animalia ob aliquos characteres, minus eſſentiales tamen, inſignita fuiſſe, haecque ab illis maxime diuerſa reperiri, aliis nominibus inſignienda, innuit. Itaque primo ea, quae Orbis antiqui indigena ſunt, breui-
p. 56. bus recenſet. Sic elephantum, rhinoceroten, hippopotamum, camelo-pardum, camelum, dromedarium,

darium, leonem, tigridem, pantheram, equum, aſinum, zebram, bouem, buffelum, ouem, capram, poecum, canem, hyaenam, lupum aureum, genettam ſeu catum Hiſpaniae, ciuettam ſeu zibethicum canem, felem, gazellam ſeu tragulum, rupicapram, ibicen, tragum moſchiferum, cuniculum, viuerram, rattos et mures Orbis antiqui animalia indigena eſſe, minime eo tempore, dum America detecta fuit, in hac mundi parte, reperta oſtendit. Elephantorum enim maximos in Aſia, minimos in Africa, rhinoceroten vero in deſertis Africae inque ſyluis Aſiae meridionalis tantum reperiri, Noſter perhibet. Hippopotamum ad littora maiorum fluminum Indiae et Africae, camelum et dromedarium in Aſia, Arabia et omnibus regionibus orientalibus, et camelo-pardum in Africa et inprimis in Aethiopia deprehendi, notat. Verum leonem veramque tigridem nunquam in America occurrere, refert: animal enim, quod Puma Peruanum vocatur, a leone diuerſiſſimum eſſe, et *Ianowara* ſeu *Iaguar, Iaguarête, Couguar* et *Chat-pard*, animalia in America reperiunda, quibus nomen tigridis impoſitum fuit, animalia cum vera tigride prorſus non conuenire, oſtendit. Equos, aſinos, boues, porcos, oues, capras et canes, nunc in America reperiunda, nunquam eiusdem animalia indigena fuiſſe, ſed ab hominibus eo deducta, perhibet. Zebram vero Africanum tantum animal eſſe, atque Hyaenam in Arabia aut meridionalibus Aſiae regionibus occurrere, lupumque aureum in Aſia et Africa reperiri, atque Genettam ad Hiſpaniae animalia pertinere, dicit. Feles eo tempore, dum America detecta fuit, nondum ibi adfuiſſe, monet. Gazellae nomen, quo animal Americanum, *Temamagame* dictum, donatum fuit, animali Africano ſeu Aſiatico proprium eſſe, innuit. Rupicapram alpinum animal, Buffe-

lum calidarum regionum incolam, Ibicen Europaeum tantum et Aſiaticum animal eſſe, moſchiferum porro animal in China tantum et Tartaria orientali occurrere, cuniculum in Hiſpania ortum et viuerrae patriam Africam eſſe, rattos vero et mures animalia Europaea cum hominibus in Americam perueniſſe notat. Idem etiam de gliribus, ſoricibus PLINII (*Lerots*) muribus alpinis, *mangouſtes*, taxis, marte zibellina, muſtela armellina, *Gerboiſe*, *makis*, pluribusque ſimiae ſpeciebus dicendum eſt, quorum nullum ab Europaeis, primum Americam intrantibus, ibi repertum fuit.

p. 84. Ad ea nunc animalia ſe conuertit Cl. BUFFON, quae Americae indigena ſunt. Inter haec pauciſſima animalia domeſtica eſſe, tresque tantum ſpecies, *Pacos* nimirum, *Lama*, paruumque animal, *Alco* dictum, canum noſtrorum more in domibus reperiundum enumerari, notat. In genere autem omnia Americae animalia manſueta, docilia et timida eſſe, pauca vero perniciosa et vix vllum infeſtum reperiri, perhibet. Pauciora in genere ibi ſunt animalia, eorumque numerus ad Orbis antiqui animalia quartam aut ad ſummum tertiam partem conſtituit. Si enim in locis quibuscunque notis ducentae animalium quadrupedum ſpecies enumerantur, vltra centum et triginta ſpecies in orbe antiquo, et infra ſeptuaginta tantum in America reperiuntur. Maximum omnium Americanorum *Tapir* vel *Tapiierete* vocatur, idque magnitudine vitulum ſex menſium aut mulam valde paruam aequat, cum nullo caeteroquin animali comparandum. Hoc minus eſt *Lama*, hocque minus *Pacos* dictum.

p. 88. Maximum animalium Americae meridionalis *Cabiai*, *Capybara* Braſilienſibus MARCGRAVII, dicitur, magnitudine porco, mediocris magnitudi-

nis,

nis, aequale; et licet a nonnullis ſus paluſtris dictum fuerit, eſſentialiter tamen a ſue differt, pedes quippe fiſſos habens, oculis magnis, roſtro magno et obtuſo, auribus paruis, pilis breuibus, cauda vero nulla inſtructum. *Tajacou* cabiai minus porco quodammodo ſimile, quoad partes interiores ab eo maxime differt. Idem etiam de *Tamandua guacu*, ſeu vrſo formicario, dicendum, quippe qui, cum nullo animali comparandus, dentibus nullis, lingua vero cylindrica et apertura oris valde parua inſtructus reperitur. *Ai*, Ignauus ſeu Bradypus a nonnullis dictus, praecedentibus multo minus animal eſt, teſtudine lentius ſe mouens, tribusque digitis tam in anterioribus quam poſterioribus pedibus, cauda valde breui, nec auribus inſtructum. *Cariacou* natura et magnitudine capreis maximis ſimile eſt: mares cornua, vt capreae, gerunt, foemellae nulla; caeterum a capreis maxime differt et peculiaris ſpeciei animal eſt. Itaque *Tapir*, *Cabiai*, *Taiacou*, *Tamandua*, *Ai*, *Cariacou*, *Lama*, *Pacos*, *Biſon*, *Puma*, *Iaguar*, *Couguar*, *Iaguaréte*, *Chat-pard etc.* maxima Americae animalia ſunt, mediocria vero et minima ſunt *Cuaudu*, *Agouti*, *Coati*, *Paca*, *Cariguoya*, Cuniculus Indus, *Aperea*, et *Tatou*, quae omnia pro Americae indigenis animalibus Noſter habet. Quod ad ſimiarum genus attinet, omnes ſimiarum ſpecies, nulla ſeu valde breui cauda inſtructas, in America prorſus non reperiri, atque maiores ſimias, longa cauda praeditas, in Africa tantum occurrentes, itidem in America deeſſe, Noſter aſſerit. Minores vero ſic dictas ſimias, cauda longa inſtructas, in America copioſe reperiri, nomine *Sapaiou*, *Fagouin*, *Tamarin* etc. notas, concedit, ab Aſiae vero et Africae ſimiis differre, notat, ideoque omnia Aſiae et Africae animalia, quibus ſimiae nomen da-

 tum

tum eſt, eodem modo, vt elephantum, rhinoceroten et tigrides in America deeſſe, monet.

p. 97. Recenſitis animalibus Americanis ea nunc animalia commemorat, quae vtrique tum antiquo tum nouo orbi communia habentur. Sunt itaque 1) vrſi, in America minores magisque nigri; 2) cerui, noſtris pariter minores, cornibus tamen maioribus caudaque longiore inſtructi; 3) capreae, europaeis minores et cauda longiore donatae; 4) rangiferi; 5) lepores; 6) ſciuri; 7) erinacei; 8) glires moſchardini; 9) lutrae; 10) marmotae; 11) ratti; 12) mures aranei; 13) veſpertiliones; 14) talpae; quae animalia cuncta ab europaeis parum differunt; 15) caſtores; 16) lupi et 17) vulpes; quae animalia nigra; 18) muſtelae; 19) muſtelae armellinae; 20) martes; 21) *Viſou*, muſtelae ſpecies; 22) putorii; 23) lynces; 24) phocae. Cum autem omnia haec animalia in ſeptentrionalibus tantum regionibus reperiantur, nullumque, quod in calidis vel temperatis regionibus indigenum eſt, in America occurrat, Noſter inde colligit, maxime probabile eſſe, vtrumque orbem tum nouum tum antiquum verſus ſeptentrionem inter ſe communicare, aut terram contiguam eſſe et memorata animalia ex vno in alterum per terram adhuc incognitam tranſiiſſe. His expoſitis in cauſam nunc inquirit Noſter, cur animalia Americana tum indigena tum ea, quae antiqui orbis animalibus ſimilia ſunt, minora, contra vero inſecta multo maiora ſint. Elementorum igitur aliarumque cauſarum phyſicarum qualitates perpendens, ad ipſius ſoli qualitatem, coeli conditionem, calorem, humiditatem, ſitum, montium altitudinem, fluminum aquarumue ſtagnantium copiam, ſyluas late patentes, et praecipue ad aſperitatem, quae in cunctis his regnat, attendit. Inprimis autem in minori illo, qui in

in hac mundi parte obſeruatur, calore et inſigni humiditate cauſam quaerendam eſſe, oſtendit.

Nunc ad Tigridem Cl. BUFFON redit, quam ob mores omnium malitioſiſſimum animal appellare non dubitat. Licet enim carne ſatiata ſit, ſemper tamen ſanguinem ſitire videtur: terram, quam inhabitat, deuaſtat et neque aſpectum hominis neque arma eiusdem timet. Pecorum greges iugulat et deſtruit, beſtias quaſcunque necat, elephantos et rhinocerotes iuniores infeſtat, immo leoni interdum inſultare audet. Corpus eius valde longum, crura admodum breuia et caput nudum apparet. Aſpectu truculentum eſt, linguamque coloris ſanguinei ſemper ex ore propendentem offert. Indoles eius rabies continua coecusque furor eſt, adeo, vt proprios infantes deuoret matremque dilaceret, quando defendere iſtos conatur. Reperitur iſtud animal in Malabaria, Siamo regno et Bengala, iisdem in regionibus, quas elephantus et rhinoceros inhabitant, quem ſaepe concomitari, eiusque ſtercus, quod purgantem et refrigerantem vim ei adfert, deuorare dicitur. Saepe animalia mox enecata derelinquit, et alia necat inque dilacerata caput immergit, ſanguinemque eorum exſugit, cuius fons citius exareſcit, quam ſitis eius exſtincta eſt. Maiori aliquo animali e. g. equo aut buffelo enecato, iſtud confeſtim non euiſcerat, ſed ob metum, ne in dilacerando turbetur, idem in ſyluas transfert, idque tanta facilitate, vt celeritas in curſu vix imminuta eſſe videatur. Ex quo virium menſuram capi poſſe, Noſter innuit. Totum animal absque cauda decem pedes longum eſt, cauda vero quatuor vel quinque pedes longa dicitur. Crura breuia ſunt, hinc curſus eius celer non eſt: interim tamen inſignis ei celeritas eſt, quae vero a ſaltu dependet, ita, vt vno ſaltu plures or-

p. 129.

gyas

gyas abſoluere queat. Tigris nunquam manſueſcit, et captum tuncque incluſum magis rabidum fit, illiusque manus, qui alimenta praebet, ſi poteſt, laceret. Aſpectu cuiuscunque corporis viuentis rugit. Foemella quatuor vel quinque pullos parturit, ſique homines iſtos rapiunt, rabies eius inſigniter tunc increſcit, immo raptores perſequitur, qui ſaepe vnum captiuorum pullorum emittere coguntur, quo facto mater pedem figit, emiſſum prehendit, tutumque in locum fert moxque redit, raptoresque ad portas vel ad naues vsque perſequitur, omnique demum ſpe pullos recuperandi praeciſa, lugubres terribilesque eiulatus emittit. Tigrides non rugiunt, ſed rancant. Pellis eius a Chinenſibus magni aeſtimatur et Indiani carne eius veſcuntur.

p.143. Pellis huius animalis maculis ſtriisque longis, nigris, fundo fuluo aut albeſcenti inſidentibus, inſignita eſt, exceptis nonnullis locis in capite, dorſo, lateribus, ventre, femoribus, cruribus pedibusue, vbi color magis fuluus apparet. Pili pollicem vnum aut vnum cum dimidio longi ſunt, exceptis iis, qui ad latera capitis infra aures conſpiciuntur, quorum longitudo quatuor pollices cum dimidio eſt. Cauda itidem annulis nigris, fundo fuluo et albeſcenti inſidentibus, donata eſt, excepta extremitate, quae nigra apparet. Caput leonis capiti valde ſimile, ſed minus eſt. Dentes numero triginta ſunt. Vertebrae dorſales, coſtae et ſternum vt in leone ſe habent. Vertebras ſpurias in ſceleto, quod deſcripſit Cl. DAUBENTON, numero ſeptendecim, numerum vero incompletum fuiſſe, notat.

p.151. A tigride differunt Pardus, Vncia (*Once*) et Leopardus, immo et haec animalia a ſe inuicem differre, notandum eſt. Pardus enim, cuius foemina Panthera dicitur, ab extremitate rictus ad caudae or-

tum

tum vſque quinque vel ſex pedes longus deprehenditur, caudae vero longitudo vltra duos pedes longa eſt. Pellis maculis nigris magnorum annulorum aut roſarum formam habentibus inſignita eſt. Vncia autem pardo minor, tres pedes cum dimdio longa, pilis tamen longioribus caudaque multo longiore, trium ſcilicet pedum longitudine eſſe ſolet. Caeterum pili eius inferius in dorſo et lateribus colorem gryſeo-albicantem, ſub ventre vero gryſeum magisque album habent. Leopardus tandem vncia paulo maior, pardo vero minor, quatuor pedes longus, caudam duorum pedum aut duorum pedum cum dimidio habet. Color pilorum inferius in dorſo et lateribus fuluus, ſub ventre vero albicans eſt. Caeterum maculae annulorum ſeu roſarum forma conſpicuae multo minores, quam in pardo et vncia ſunt.

Trium horum animalium differentia expoſita, nunc ſingula, et primo pardum deſcribit Cl. BUFFON. Animal hoc aſpectu truci eſt; vocem vt moloſſus iratus, immo fortiorem et aſperiorem emittit. Lingua eius rudis valdeque rubra eſt: dentes fortes et acuti vnguesque acuti et duri ſunt. Pellis pulchra eſt et colorem fuluum plus minus obſcurum habet, maculis rotundis nigris inſignita. Maxima horum animalium pardos, minima vero vncias vocarunt. Hae tamen cicures fiunt et ad venandum ſe faciles praebent, cum contra pardi nunquam cicures fiunt, ſique domantur, ſemper tamen indolem ferocem retinent. Leopardo eidem mores eademque indoles ac pardo eſt, et nunquam cicur fit. Maculae pellis in hoc animali eiusdem magnitudinis et figurae ſunt. Tria haec animalia in Africa tantum et calidiſſimis Aſiae regionibus reperiuntur, et denſas ſyluas inhabitant. Saepe fluuiorum littora frequentant, eum in finem, vt animalia domeſtica et fera, quae aquae hauriendae cauſa ad littora veniunt, inuadant. p. 163.

Raro

Raro homines infeſtant, irritata licet. Facile arbores ſcandunt, tuncque feles ſylueſtres aliaque animalia perſequuntur. Carnem eorum eſculentam eſſe, eorundemque pelles pretioſas et pulchras haberi, prae reliquis tamen pardi pellem multum aeſtimari, Noſter perhibet.

p. 173. Caput pardi amplum inque ſuperiori parte compreſſum eſt. Labium inferius prae ſuperiori prominet, hocque ſuperius nimirum vt in fele, cane, etc. ſe habet. Oculi a ſe inuicem valde diſtant, frons conuexa eſt, auresque breues inque extremitate rotundae ſunt. Collum craſſum et breue eſt. Reſpectu corporis, crurum et caudae feli quam maxime ſimile eſt, omnes tamen partes craſſiores magisque exornatae ſunt, inprimis crura pedesque anteriores, qui pro corporis proportione craſſiores quam in fele apparent. Interim ab hac differt, et praecipua diſcrimina naſi mentique forma, et rictus craſſities praebent, quippe quibus lenitas et calliditas, ex vultu felis cognoſcenda, euaneſcit. Pili plerique nouem lineas et vltra longi, caeterum laeues et admodum denſe iuxta ſe inuicem poſiti ſunt. Myſtax partim niger partim albus eſt. Crines longiſſimi ſeptem pollices cum dimidio ſunt. Pedes anteriores digitis quinque, poſteriores vero quatuor inſtructi ſunt. Vngues a felinis non niſi magnitudine differunt. Lingua pardi felinam refert. In ventre quatuor mammae apparent. Prope anum vtrinque ad inteſtinum rectum pantherae foemellae, quae hic deſcribitur, magna veſicula deprehenditur, cuius ductus excretorius manifeſto orificio in inteſtinum rectum hiat. Dentes numero triginta, caeterum vt in leone, fele et tigride ſunt. Leopardo itidem triginta dentes ſunt, vertebrae caeterum, coſtae et ſternum vt in leone et fele ſe habent. Caudae vertebrae ſpuriae viginti tres numerantur.

Iaguar

Iaguar, americanum animal, quod a KLEINIO tigris americana, Iaguara Braſilienſibus dicitur, magnitudine corporis et forma plurimarum macularum vnciae ſimilis, et leopardo et pardo minus ferox eſt. Cauda breuior quam in his, pili vero longiores quam in pardo et vncia, inque iuniori criſpi, in adultiori autem laeues ſunt. Praeda viuit vt tigris. Ligno accenſo in fugam vertitur, et ſatiatum omnem audaciam et viuacitatem amittit, tuncque vno tantum cane pelli poteſt. Fame tamen compulſum leue, agile et expeditum fit. Licet Braſilia ei locum natalem praebeat, in praeſenti non adeo frequenter ibi occurrit, ſiquidem incolae huius regionis inſignem copiam enecarunt. p.201.

Licet hoc animal a Cl. DAUBENTON cum fele comparetur, iſtud tamen capite longiori, auribus breuioribus et rotundioribus, oculis minus rotundis, anteriore capitis parte planiore et largiore, rictu craſſiori, linguaque in apice tenui et rotunda inſtructum eſſe, perhibet. p.207.

Couguar, Braſilienſibus *Cuguacu-ara* dictum, capite paruo, cauda longa, pilis breuibus, coloris vbique fere vniformis fului cum nigreſcente mixti inſtructum eſt. Mentum vero, gula, omnesque corporis partes inferiores, albicantes ſunt. Licet animali, *Iaguar* dicto, debilius deprehendatur, aeque tamen ac hoc ferox, immo crudelius forſan eſt. Deuorat praedam, nec antea dilacerat, eamque non niſi ſatiatum demittit. Vtrumque animal arbores ſcandit, et ſatiatum ſi fuerit, ignauum eſt, hominemque fere nunquam, niſi obdormientem, inuadit. p.216.

Crura huius animalis longa et craſſa ſunt, et caput pro corporis proportione valde paruum eſt. Aures felinis ſimiles, breuiores tamen ſunt. Superior capitis pars planior quam in fele eſt, frons p.220.

minus elata, rictus longior, craſſior et latior eſt, et naſus magis prominet. Color huius animalis maximam partem fuluus eſt, cum nigreſcente mixtus, myſtax vero partim nigricans partim albus eſt. Mammae ei ſex ſunt, quatuor nempe in ventre et duae in pectore apparent. Partes genitales et veſiculae, ad anum reperiundae, vt in panthera ſe habent. Dentes quoad numerum, figuram, etc. vt in leone, tigride et pardo ſunt. Cauda ex viginti tribus vertebris ſpuriis componitur.

p.231. Lynx ſeu lupus ceruarius in ſeptentrionalibus tantum antiqui et noui orbis regionibus reperitur, hique illis paulo minores ſunt. Nihil iſtud animal praeter vlulatum cum lupo commune habet. Oculis fulgentibus donatum, aſpectu manſuetum eſt, vultumque hilarem habet. Plerumque vulpis magnitudine eſt. A pardo et vncia ſequentibus differt: pili eius longiores maculaeque minus conſpicuae nec adeo bene diſpoſitae ſunt. Aures multo maiores apparent, exque earum apicibus pili nigri exporrecti producuntur. Cauda multo breuior inque extremitate nigra eſt. Felium more incedit et ſalit. Venatu viuit praedamque ad arborum cacumina perſequitur. Feles inprimis ſylueſtres, martes, muſtelas armellinas et ſciuros venatur: aues etiam captat. Ceruis, capreis et leporibus inſidiatur, tuncque in ea inſilit, gulamque prehendit, victisque ſanguinem exſugit, caput aperit cerebrumque deuorat, reliquas partes intactas relinquit. Pili pro climatum et tempeſtatis conſtitutione colore mutantur, pellisque eius hyeme pulchrior quam aeſtate eſt.

p.243. Forma feli ſimilis lynx eſt. Pilorum color varius, et inprimis fuluus, albus et niger eſt. Lingua a baſi ad apicem vsque lata eſt, in extremitate tamen rotunda valdeque tenuis. Dentes viginti octo

ſunt,

ſunt, in quauis nimirum maxilla ſex inciſiui, duo canini ſexque molares. Vertebrae, coſtae et ſternum numero et forma, vt in fele, ſe habent. Os ſacrum ex vertebris ſpuriis tribus, cauda vero ex tredecim conſtat.

A lynce differt *Caracal*, licet ei corporis magnitudine et vultu ſimile ſit. Hocce tamen animal maculatum non eſt, pili rudiores et breuiores ſunt, cauda vero longior, vnico colore tincta. Roſtrum longius apparet. Natura ferocius eſt; caeterum in regionibus calidis tantum reperitur, cum contra lynx in frigidis aut temperatis occurrat. In Barbaria, Arabia, omnibusque regionibus, quas leo, pardus et vncia inhabitant, reperitur, pariterque praeda viuit: cum autem minus multoque debilius animal ſit, multo difficilius inde victum ſibi parare poteſt, et eo tantum viuere cogitur, quod a leone, pardo et vncia relinquitur. Leonem ſequitur et proxime interdum, hinc forte factum eſt, vt nomine ducis aut obſonatoris leonis (*Pourvoyer du lion*) inſigniretur. Magnitudine vulpem refert iſtud animal, ferocius tamen et fortius eſt. Difficulter cicuratur, in iuuentute tamen captum, omnique cura educatum, venatui inſeruit. Ob id etiam Indiani eo ad capiendos lepores, cuniculos, imo adeo aues maiores, vtuntur. Partes eius vario colore donatae ſunt; aliae enim albae, aliae fuluae, aliae rubellae, immo et nigreſcentes apparent. p.262.

Hyaena, quae ſaepe cum lupo aureo, *Glouton* p.268. Cane zibethico et *Babonin* confunditur, ab iisdem vere differt, atque ferum et ſolitarium animal eſt. Inhabitat iſtud montium cauernas, vel rimas rupium, vel latibula, quae ſibi ipſum ſub terra parat. Ferox eſt, nec vnquam cicuratur. Praeda viuit vt lupus, hoc

tamen fortius et audacius eſt. Interdum homines aggreditur, pecora inuadit, ſaepeque ſub nocte portas et ſepimenta ouilium rumpit. Oculi eius in obſcuro fulgent, nocteque melius videre dicitur. Vox hyaenae vitulorum mugitui ſimilis eſt. Aduerſus leonem ſe defendit, pardum non timet, et vnciam aggreditur, quae ei reſiſtere nequit. Deficiente praeda cadauera animalium hominumque effodit et deuorat. In omnibus calidis Africae et Aſiae regionibus reperitur.

p. 280. Magnitudine lupum aequat, et reſpectu formae capitis et corporis multa cum eo communia habet: aures tamen maiores ſunt, naſus non adeo prominet, rictusque minus longus eſt. Et anteriores et poſteriores pedes quatuor digitis inſtructi ſunt. Colore gryſeo et flaueſcente, vna cum maculis ſtriisque nigris ſeu nigreſcentibus, praeditum eſt. A collo ad caudam vsque pili, nouem pollices longi, propendent. Lingua aequalis latitudinis inque apice parum craſſa eſt. Inter caudam et anum magnum orificium deprehenditur, quod introitum perulae ſiſtit. Dentes triginta quatuor numerantur. Vertebrae dorſales ſedecim, totidemque coſtae, nouem nimirum verae, et ſeptem ſpuriae, vertebrae vero lumborum quatuor ſunt, osque ſacrum ex tribus, et cauda ex octo vertebris ſpuriis conſtat: eam tamen in animali, quod hic deſcribitur, non integram fuiſſe, Noſter notat.

p. 299. Animal zibethicum (*Civette*) et animal moſchiferum (*Zibet*); duo haec animalia, quae plerumque cum aliis animalibus confunduntur, ad antiqui orbis animalia pertinent, inque calidioribus Aſiae et Africae regionibus occurrunt. Multa quidem vtrumque, quoad externas et internas partes, inter ſe communia habent, interim tamen inſignis etiam inter

eadem

eadem datur differentia. Animal enim moſchiferum corpus longius minusque craſſum, roſtrum tenuius, planius, parumque concauum, in ſuperiore parte habet, cum contra roſtrum in zibethico animali craſſius, longius, parumque conuexum ſit. In illo etiam aures maiores et ampliores ſunt, cauda longior et maculis annulisque magis notata apparet, pilique breuiores et molliores ſunt. Nulli e contrario ei crines ſunt, nullus etiam color niger ſub oculis nec ſub genis eſt; qui characteres animali zibethico proprii et notabiles ſunt. Ad colligendam materiem odoriferam animalia haec caueae anguſtae includuntur, tuncque animalis caudam manibus prehendunt, et cochleare paruum in ſaccum, qui continet dictam materiem, immittunt, hancque eximunt, et idoneo vaſi indunt. Laborem hunc bis ter in ſeptimana repetunt. Animalia haec natura fera et parumper ferocia ſunt: interim tamen facile cicurantur, vti in Hollandia plurima eorum nutriuntur. Dentes fortes et ſcindentes ſunt, vngues vero debiles et obtuſi. Oculi ſub nocte fulgent. Valde agilia ſunt, ſaliunt vt feles, et incedunt etiam vt canes; praeda viuunt, et parua animalia et aues inuadunt, villasque vt vulpes intrant. Deficiente victu carnoſo, radicibus et fructibus veſcuntur, parumque bibunt. Humidas regiones non inhabitant, contra vero ſabulum vrens montesque aridos amant. In loco natali inſigniter multiplicantur, nunquam tamen in regionibus temperatis, licet ibidem quoque viuere poſſint, linguaque minus aſpera quam in fele eſt, vox tamen fortior, eaque cani irato valde ſimilis.

Animalis moſchiferi caput, collum, dorſum et cauda elongata, crura vero breuia ſunt. Roſtrum vulpino ſimile eſt, craſſius tamen. Oculi mediocris magnitudinis ſunt, atque, vt in lupo, vulpe, etc. oblique poſiti. Aures rectae vt in fele apparent, pro corporis ta- p. 316.

men proportione breuiores, inque extremitate rotundiores, et pedes quinque digitis inſtructi deprehenduntur. Pili breues et denſi, colore cinereo praediti, reperiuntur, hinc inde tamen et albae et gryſeae et fuſcae et nigrae maculae conſpiciuntur. Recto inteſtino, prope anum, vtrinque veſicula oualis, quatuor lineas longa, tres lata, et decem craſſa reperitur, materiem craſſam et albicantem, odore rancidae pinguedinis inſtructam, continens, quae mediante ductu excretorio ad margines ani euacuatur. Lingua gracilis, in apice rotunda, caeterum maximam ſuae longitudinis partem aſpera eſt. Praeterea ſex papillae, vtrinque nimirum duae in pectore, vna in ventre reperiuntur. Inter vuluam et anum aliud orificium apparet, cuius ductus ad duos folliculos ſeu paruos ſaccos ducit, qui liquorem oleoſum, odore zibethi imbutum, continent. In qualibet maxilla ſex dentes inciſorii, duo canini, et decem molares, in conſpectum veniunt. Tredecim ſunt vertebrae dorſales inque quolibet latere totidem coſtae, vertebrae lumbares quinque, tresque ſpuriae oſſis ſacri, caudae vero viginti duae.

p.333. Animal zibethicum (*Civette*) corpore minus elongato quam moſchiferum animal eſt. Roſtrum eius craſſius eſt, aures breuiores et anguſtiores. Caeterum multa duo iſta animalia communia habent. Pili longiores, duriores et aſperiores ſunt, mixtoque colore albo, albeſcente, gryſeo, flaueſcente, fuſco et nigro praediti ſunt, ita tamen, vt ſtriae maculaeque diſtinctae appareant. Lingua ab animalis moſchiferi lingua ſulco tantum longitudinali, in anteriore parte conſpicua, ſe diſtinguebat. Papillae quatuor tantum conſpiciuntur. Caeterum in hoc animali eodem modo orificium quoddam inter anum et vuluam eſt, cuius ductus itidem duobus folliculis inſeritur. Hoc animal numerum dentium

moſchi-

moſchiferi animalis duobus ſuperat. Cauda ex viginti quinque vertebris conſtat.

Genetta animali zibethico minor eſt, corpore elongato, cruribus breuibus, roſtro acuto, capite acuminato, pilisque mollibus, gryſeis, maculisque nigris et nonnullis ſtriis donatum. Marte paulo maior eſt, caeterum forma corporis et natura ei valde ſimilis, excepto eo, quod facilius cicuretur. Humida loca et ad riuas, nec montes, nec arida loca, inhabitare dicitur. Animalia haec numeroſa non ſunt. p. 343.

Linguae apex rotundus et tenuis eſt; papillae in ventre quatuor ſunt. Praeterea ſimile orificium inter anum et vuluam eſt, cuius ductus duabus glandulis inſeritur, quae materiem, odore moſchi, ſed debiliori, impraegnatam fouent, ſuper has autem duo folliculi conſpiciuntur, vtrimque ad rectum poſiti. Quaelibet maxilla dentes viginti habet. Coſtae tredecim ſunt, totidemque vertebrae dorſales, lumbares vero ſeptem. Os ſacrum ex tribus vertebris ſpuriis, cauda vero ex viginti octo conſtat. p. 346.

Lupus niger a communi lupo parum, vel nihil, excepto colore, differt; caeterum eodem modo praeda viuit, et multa cum lupis communia habet: aures tamen magis cuminatae, ſunt, magisque a ſe inuicem diſtant. Oculi minores ibidem a ſe inuicem longius diſtant. Animal ex toto nigrum eſt, decem papillas, vt canis, habet, vtrimque nimirum tres in ventre, duas in pectore. Partes generationis canis ſimiles ſunt. Os ſacrum ex tribus vertebris ſpuriis, cauda ex viginti conſtat. p. 362.

VII.

IOBI BASTERI Med. Doct. Acad. Caeſ. Societ. Reg. Lond. et Holland. Socii, Opuſcula ſubſeciua, obſeruationes miſcellaneas de animalculis et plantis quibusdam marinis eorumque ouariis et ſeminiis continentia. Tomi ſecundi Liber primus. Harlemi apud Ioan. Boſch. 1762. pl. 6. tab. aen. 4.

Quartus hic faſciculus continuationem laborum Cl. Auctoris, ſimulque primum, ſecundi tomi opuſculorum horum faſciculum, ſiſtit. Initium eius
p. 5. tractatio *de Aſtacis* facit. Aſtacos et cancros vno cancri genere Ill. LINNAEUS comprehendit, vnumque eorum characterem aſſignat, quod duas chelas et octo pedes habeant. Minime tamen hoc in omnibus tum aſtacorum, tum cancrorum ſpeciebus obtinet, vt ex pedum numero verum characterem omnino petere nequeamus. Differre vero aſtacorum et cancrorum genus, Cl. BASTERUS putat, praecipuumque inter haec duo genera diſcrimen ponit, quod aſtacis corpus cylindricum et cauda oblonga ſit, cancrorum vero corpus quaſi depreſſum adpareat et ouatum, hique in vniuerſum latiores ſint, quam longiores nullamque caudam habeant. Hic vero potiſſimum aſtacus, *gammarus* a LINNAEO dictus, et quae in ſingulis eius partibus adnotanda ſunt, de-
p. 7. ſcribuntur. Oculi aſtaci, vt aliorum inſectorum, in quadrata ſpatia tam exigua diſtincti ſunt, vt 2500 talia, vnius tantum pollicis latitudinem habeant. Ea vero, microſcopio viſa, non plana adparent, ſed in medio quodammodo conuexa eminent. Quae ad oculorum latera in aſtacis cornicula prominent, a Noſtro, quo ab antennis diſcernat, *cirri* dicuntur. In

In ipſis vero antennis quaedam aperturae ſunt, ex quibus aſtaci pauca aliquot et tenuiſſima fila emittunt, quorum tamen vſus non patet. Partes illas duas capiti proximas, pilis dentatis quam plurimis obſitas, Cl. BASTERUS *brachia* vocat, quia illis aſtacus nunquam ad currendum, ſed ad eſcam maioribus ſuis chelis apprehenſam, per ſerratos huius brachii dentes confringendam, et ad fauces perferendam vtitur. Dextra chela vt plurimum altera maior eſt. Extremus caudae margo pilis vndique circumcinctus eſt, qui microſcopio inſpecti pennarum cauliculi, vtrinque plumis inſtructi, ſpeciem praebent. Primum pedum natatoriorum, qui in inferiore caudae parte ſunt, par, in maribus rigidum, durum et absque vllis pilis eſt, atque in obtuſum acumen abit, quapropter Noſter has partes pro genitalibus marium habet. In foemellis contra tenue, planum et flexile eſt, et pilos, vt ſequentia paria, habet. Inſeruiunt vero natatorii pedes in foeminis quoque ouis aliquamdiu retinendis et continendis. Cum enim cutis durior, qua cruſtacei piſces induti ſunt, ſe extendere non poſſit, neceſſe eſt, vt oua extra corpus portent et foueant, donec idoneum ea abiiciendi tempus adſit. Propagationem aſtacorum Cl. Auctor ex relatione amicorum in Norwegia deſcribit. In foemellam in dorſo recubantem mas decrepit, amboque pedibus et cauda ſe arctiſſime amplectuntur. Decem poſt coitum hebdomadibus oua in foemellarum corpore conſpiciuntur, quae aliquamdiu ita geſtata, tandem in arenam deponuntur, paulloque poſt pulli excluduntur. Ingens eſt ouorum, quae aſtacus parit, numerus. Praeter ea enim, quae ſub cauda affixa ſunt, materia etiam illa rubra, quae in aſtacis intra corpus et caudam eſt, ex ouis nondum maturis conſtat. De internis horum animalium partibus pauca Cl. BASTERUS habet. p. 12.

 Mo-

Monet tantum, illam luteam, aut virideſcentem materiam, quae magnum in aſtaci corpore ſpatium occupat, quam latini *mutim* dicunt, non cerebrum, aut excrementa eſſe ſed iecur, aut glanduloſum inteſtinum, cum ventriculo communicans. Modum, quo aſtaci cruſtam quotannis permutant et quidquid in eorum corpore vllam habet duritiem, in veteri cruſta relinquunt, fuſe Noſter deſcribit. Rationem porro, qua chelae et pedes truncati iterum adnaſcuntur, indicat.

p. 16. Tempus, quo haec reſtauratio abſoluitur, breuius longiusque eſt, pro tempeſtatis calore et frigore, pro nutrimenti copia, et pro loci, in quo chela abrupta fuit, diuerſitate. Si haec fractura in ſecundo chelae articulo contigit, longe celerius, quam ſi infra ſecundum articulum fracta eſt, chelae noua pars accreſcit. Chela vero ſuperius laeſa, aſtacus ipſe eandem ad ſecundum articulum abrumpit, et abiicit. Quodſi autem locus, vbi talis chela abrupta fuit, conſideratur, videmus poſt duos vel tres dies, eminentiam globoſam, membrana craſſa ſubrubra veſtitam, excreſcere. Ex ea poſt aliquot dies apiculus ſenſim ſenſimque protuberat, qui intra trium hebdomadum ſpatium dimidii pollicis longitudinem acquirit. Tunc membranae eius color expalleſcit, vt carnis luxuriantis ſpeciem ipſa noua haec pars habeat, quae deinde verſus aſtaci corpus magis magisque inflectitur. Ipſa autem membrana, hanc carunculam inueſtiens, magis extenſa et acuminata, tandem rumpitur et chelam quaſi gignit, mollem in initio, paullo poſt dureſcentem, vt, aeſtate inprimis, noua chelae generatio intra ſex ſeptemue hebdomadum ſpatium plane abſoluta ſit. Brachia, cornua et pedes aſtacorum etiam, ſed longe tardius, iterum accreſcunt. Cum humorum circulatio, et in vniuerſum, et in extremis potiſſimum partibus, in aſtacis et cancris lentiſſima ſit, iis vulneratis, aut humoribus tumore

vel aliis cauſis mox condenſatis, putredo celerrime immineret, niſi prouida natura hiſce animalibus facultatem dediſſet, laeſam partem eo in loco, vbi vulnerata pars tenuior et arctior eſt, abiiciendi. Quapropter vaſa ſe non modo citius contrahere, et cicatricem formare poſſunt, ſed quoque cum humorum impetus loci contractione coarctetur, vaſa nouum membrum propellere coguntur. Praeter aſtacos, cancros, polyposque, ſtellae quoque marinae tali partes laeſas abiiciendi et iterum recuperandi virtute gaudent.

Sequuntur *de cancris* obſeruationes, in quibus cancer *littoreus*, qui a LINNAEO *moenas* dicitur, potiſſimum deſcribitur. Cancri in ventre cruſtaceam quandam particulam gerunt, quam Noſter *caudam* dici poſſe putat. Haec in maribus ex quatuor, in foeminis ex ſex inciſuris componitur. In maribus binas partes genitales viriles, aliasque duas, quarum vſus ignoratur, operit. Nulli vero ſunt in maribus ſub cauda natatorii pedes, vt in aſtacis. Sub foemellarum contra cauda, praeter aperturas genitales, quatuor pedum natatoriorum paria, quae ouulis retinendis inſeruiunt, reperiuntur. p. 19.

Addit Cl. Auctor duas cancellorum ſpecies, in mytulis inuentas, quae nullas vel breuiſſimas tantum antennas habent, a nullo vnquam ſcriptore accurate delineatas. Harum primam vocat *cancrum thorace leui, orbiculato, pedibus hirſutis*, alteram *cancrum thorace leui, orbiculato, maculato, roſtro paulum acuminato, pedibus hirſutis*, tertiamque, quae alto in mari inuenitur, et a Noſtro *cancer thorace leui, orbiculato, ſubdepreſſo, chelis validioribus, antennis longiſſimis, pedibus poſticis minutioribus* dicitur. Hanc obſeruationem alia *de ſquilla marina Bataua* SEBAE, quae per omnia fere aſtaco ſimilis eſt, excipit. Duae tamen ad capitis latera, maiores, p. 26. p. 27.

 pla-

planae, tenueſque partes adſunt, ſolis ſquillis propriae, quae praeterea varias quoque ſpinas hinc inde in corpore ſuo oſtendunt, a Noſtro accurate deſcriptas. Squillarum foecunditas inſignis eſt, cum foeminae aeſtate ſemper ouis inſtructae ſint. Mares magis in alto mari habitant, quam foeminae quae littora petunt, maribusque frequentius capiuntur. Gymnotum, qui omnes alios piſces necat, ſola ſquilla
p. 30. occidere valet. Sequuntur obſeruationes *de ſquilla fuſca* KLEINII, quae nullas, vt alii aſtaci et can-
p. 31. cri, chelas habet, et *de pulice marino* agunt, exiguo animalculo, quod etiam ad cancrorum genus pertinet, nec in mari ſolum, ſed et in dulcibus aquis verſatur, propter exilitatem vero non comeditur.
p. 33. Claudit hoc volumen obſeruatio *de aculeo, qui in cauda raiae cauda ſagittatae ſeu paſtinacae* deprehenditur. De eo et veneno eius praeſentiſſimo multa veteres commentati ſunt. Duos pollices et vltra e viuae raiae cauda eminet, plane vero exſectus quatuor vel quinque pollicum longitudinem adaequat. In piſce viuo perpetuo quaquauerſum vibratur, plurimum tamen ſurſum, tanta quidem vi, vt magnos piſces raia per hunc aculeum non modo occidere poſſit, ſed et piſcatoris crus per ocream perduram et tria craſſa tibialia Islandica grauiter vulnerauerit. Ob venenatam vero, quam ei adſcribunt, vim, minime laedit, cum nullum plane venenum contineat, ſed vulnera hoc aculeo inflicta, ob ſerratos eiusdem dentes reflexos, moleſta tantum et valde cruenta euadant. Binos ſaepe in caudis aculeos paſtinacae habent, cum quotannis aculeum commutent, recente antiquum loco exturbante. Quoniam enim raia hoc aculeo, ad alios piſces vulnerandos necandosque, ſubinde vtitur, multi ex dentibus franguntur et hebeſcunt, vnde haec commutatio maxime neceſſaria eſt. Tabula aenea prima aſtacum marinum

et par-

et partes eius, ſecunda cancrum littoralem diuerſasque eius partes exhibet. In tertia ſquilla Bataua, ſquilla fuſca et pulex marinus, in quarta vero tres cancellorum ſpecies, quas Cl. BASTERUS primus delineauit et paſtinacae aculeus delineantur. Nullos inter lectores noſtros fore putamus, qui non nobiscum continuationem horum laborum, qui de egregia Cl. Auctoris induſtria ſatis teſtantur, auide exſpectent.

VIII.

B. S. ALBINI de Sceleto humano Liber. Leidae apud I. et H. Verbeek, 1762. 4. Alph. 2. pl. 16.

Qui ſplendidiſſimis ſuis oſſium ſceletique humani tabulis *) nudum antea breuemque tantum indicem adiecerat Cl. ALBINUS, pleniorem nunc ſceleti rationisque eius, partiumque, quibus componitur, vſus hiſtoriam hocce opere tradere ſuſcepit. Quod quidem opus omnibus, qui accuratam partium corporis humani cognitionem ſibi parare cupiunt, iisque inprimis, qui Albinianorum ſcriptorum praeſtantiam agnoſcunt, gratiſſimum exoptatiſſimumque fore, nulli dubitamus: quippe nec carere ii, qui tabulas Cl. Auctoris poſſident, hocce commentario poſſunt. Non ſolum enim elegantiſſimae illae oſſium imagines, quas in libello *de oſſibus corporis humani* iam ante plures annos Celeberrimus ALBINUS propoſuerat **) ampliores in hoc libro ſunt,

*) Tabulae oſſium humanorum prodierunt Leidae 1753 fol. max. vid. Comment. Vol. IV. Part. III. p. 459.

**) Prodiit nimirum Lugduni Batauorum anno huius ſaeculi viceſimo ſexto.

ſunt, ſed indicantur quoque in partium deſcriptione ſemper loca illa, vbi deſcriptae partes in tabulis expreſſae ſunt. Quamquam vero, vti mos eius eſt, naturam tantum exponit, eiusque opus deſcribit Celeberrimus Auctor, non nude tamen res enumerat, aut tantum indicat, ſed plenius fuſiusque partes ſceleti omnes ea ſermonis elegantia ac vbertate deſcribit, quam omnes in ipſius ſcriptis admirantur. Qui autem librum hunc cum fructu legere cupiunt, et erunt profecto, ſi recte coniicimus, quam plurimi, ii ſciant, neceſſe eſſe, vt in eius lectione aut tabulas laudatiſſimi ALBINI ante oculos ponant, aut naturam ipſam contemplentur, aliter enim multa iis admodum obſcura fore, diffiteri haud poſſumus. Cum autem ordo, quem Illuſtris Auctor hoc opere ſeruauit, ab eo, quo de oſſibus corporis humani in libello ſupra citato hinc inde expoſuit, differat, liceat nobis rerum in hoc libro propoſitarum conſpectum aliquem lectoribus tradere, nonnullis adnotationibus, ſpeciminis loco, ex ipſo quoque opere adductis. Ob inſignem enim rerum, quarum hiſtoria in hoc commentario traditur, copiam, vix poſſibile nobis eſſe videtur, omnia, accuratius in hac tractatione expoſita, excerpta lectorum oculis ſubiicere.

p. 11. Primum de oſſibus eorumque compoſitione Noſter agit. Duo autem compoſitionis oſſium genera facit, *Symphyſin* ſcilicet et *Articulum*. Symphyſis eſt, cum oſſa interpoſito aliquo corpore, eoque vtrique continuato, coniunguntur, ſic, vt mobilia in coniunctione non ſint, ſed quantum concedat flexibilitas illius, quod coniungit. Articulus vero eſt, cum oſſa ſic componuntur, vt abſoluta ea ſint, et in coniunctione mobilia. Id vero, quod in ſymphyſi oſſa coniungit, aut membrana eſt, aut cartilago, aut ligamentum. Ad ſymphyſin, quae per membranam fit,

ſit, oſſium caluariae compoſitionem ſuturasque Cl. Auctor refert, oſſaque eo modo tam firmiter connecti tradit, vt ea, in vnum veluti coeuntia in coitu mobilia non ſint. In ſymphyſi, quae cartilagine perficitur, flexibilitas cartilaginis mobilitatem quandam adhuc permittit. Symphyſis per ligamentum pariter ob flexibilitatem ligamenti obſequitur. In articulo contra oſſa, qua parte componuntur, in cartilaginem operimento ſimilem deſinunt, per quam forma eorum abſoluitur, eaque inter ſe apta ſunt. Alii autem horum articulorum ad mobilitatem minus apti, natique ſunt, vt oſſa obſcurius tantum dimoueri poſſint, cuius generis exemplum commiſſurae oſſium coxarum cum oſſe ſacro ſunt. Aliis vero mobilitas euidens eſt, qui modus coniunctionis oſſium *diarthroſis* appellatur. Duo autem in vniuerſum diarthroſeos genera poni poſſunt, alterum, vbi operimento ſuo carilagineo ſe oſſa inter ſe contingunt, vt verſatilia ſint, alterum, vbi articulo cartilago quaedam interiecta eſt, flexilis, mobilis, abſoluta ab oſſibus, qua parte componuntur, eaque committens inter ſe, vt in maxillae, tibiae et femoris, etc. coniunctionibus fieri videmus. Varii quoque alii articulationis modi commode ad diarthroſin referuntur: vt ea, quae fit ex compoſitione quidem oſſium cartilaginoſorum, ſed alterius cartilagine in ligamenti naturam verſa, qualis clauiculae cum ſcapula articulatio eſt. Porro ea coniunctio, quae fit oſſe et ligamento, ea parte, vbi cum oſſe committitur, duriore et veluti cartilaginoſo, aut ea, quae ex compoſitione ſterni, extremarumque cartilaginum, in quas coſtae deſinunt, oritur. Alia quoque ratione duo diarthroſeos genera poni poſſunt, vt alia diarthroſis laxa ſit, inſigniterque mobilis, alia ſtricta, minore mobilitate praedita. Prioris exempla articuli humeri, cubiti etc. poſterioris coniunctiones oſſium

carpi

carpi ſecundi ordinis praebent. Nonnullae praeterea diarthroſes propriis nominibus inſigniuntur, vt *enarthroſis:* cum recipiens ſinus profundus eſt, receptumque caput rotundum ceruici procerae inſidet, quod in femoris cum oſſibus coxarum articulo fit: *arthrodia:* vbi ſinus glenoideus eſt, caputque rotundum ceruici humili inſidet, vt in ſcapulae humerique articulo: *ginglymus:* cum os alterum alterum viciſſim ingreditur, vt in cubiti et humeri articulo. Ab his vero ſpeciebus caeterae, vel pleraeque omnes diſcrepant, ita, vt ad genera commode referri haud poſſint, ſed ſingulae cognoſcendae deſcribendaeque ſint. Scapularum per *ſyſſarcoſin* nexus neque ad ſymphyſin, neque ad articulum pertinet.

p. 14. Ad ſceleti autem deſcriptionem, dum propius Ill. ALBINUS accedit, ſpinam dorſi primum examinat, et ex oſſibus, quibus ea ſpina componitur, omnium primum os ſacrum, vt baſin eiusdem deſcribit, cuius hiſtoriae oſſis coccygis deſcriptio aenexa eſt. Tunc, quae in vniuerſum de columna ſpinae dicenda ſunt proponit, et corpora vertebrarum, earum arcus, proceſſus obliquos, ſpinas, proceſſus transuerſos ſeparatim examinat. Tandem de ſpinae flexibilitate, firmitate et aptitudine ad aequilibrium ſeruandum, ſingularique omnium eiusdem

p. 89. partium vſu diſputat. Porro de thorace, ſterno coſtisque et ratione thoracis in vniuerſum diſſerit, diuerſasque, quas ille in reſpiratione figurae ſuae mutationes patitur, indicat. In ſterno foramen, quod EUSTACHIUS memorat, reperit. Reperit quod reſpondet, extrinſecus in media eminentia inter ſinus, per quos coſtae quartae recipiuntur, ſed non pe-

p. 115. netrans. Ad caput deinde adſcendit, et de caluaria in vniuerſum primo diſputat. Veterem et vulgarem illam diuiſionem in caluariam, et maxillam ſuperiorem, inque oſſa illius octo, huius tredecim, reiicit.

reiicit. Parua enim tantum pars maxilla eſt, multo maior nares, oculorum foramen et palatum. Et quae proprie caluariae oſſa dicuntur, eorum os frontis, multiforme et cribriforme, ad oculorum foramina naresque pertinent, cribriforme etiam parte minima ad caluariam. Maxillae vero oſſium pars minima maxilla eſt, nec niſi e partibus effecta maxillarium minoribus; cum ea caeteroquin ad nares, oculorum foramina, palatumque, vti reliqua pertineant. Eum vero ordinem in horum oſſium deſcriptione ſeruat, vt primo de verticis oſſibus, tum de frontis et occipitis oſſe, oſſibus temporum, oſſe multiformi et cribriformi dicat, hisque maxillarium, iugalium, naſi, palati et oſſium ſpongioſorum inferiorum, nec non vomeris hiſtoriam ſubiungat. Oſſis occipitis mucro ſuperior ſaepe per ſutu- p.131.
ram transuerſam a reliquo oſſe veluti ſeparatus eſt. In aliis caluariis ab ima extrema lambdiformi, vsque fere ad ſagittale ſectum ſutura eſt; ſic vt inter ſuturam illam ſecantem lambdiformemque, portio contineatur ſatis magna. In aliis idem os, ſutura alia extrinſecat, fiſſura, quae in iunioribus hoc os diuidit, in ſuturam verſa. Tubera oſſis occipitis, p.133.
quibus illud in ſinus vertebrae primae recipitur, nonnunquam in capitula duo diuiſa ſunt, quae ſaepe penitus, ſaepe autem in lateribus tantum disiuncta deprehenduntur. Oſſis ethmoidei prae reliquis elegans et ſubtilis deſcriptio datur. Oſſa palati in ba- p.191.
ſin, ſquamam cum cornubus duobus et proceſſum diuidit. His de oſſibus caluariae propoſitis, Cl. p.207.
Auctor de conceptaculo encephali in vniuerſum agit, et de oculorum foraminibus, naribus, maxilla ſuperiore in ſpecie, porro de palato, auribus et caluariae circuitu exteriore diſſerit, rationemque craſſitudinis caluariae exponit. Tunc commiſſuras p.230.
caluariae, ſuturarum oſſicula, pluresque, quae in

iis

iis occurrunt, varietates adducit. Deinde foramina conceptaculi encephali, ſinuumque veſtigia, foramina, quae in orbitam ſiue oculorum foramen, et in nares, in palatum denique et aures patent, recenſet, indicemque foraminum in caluariae circuitu exteriore ſubiungit. Maxillae porro inferioris hiſtoriam addit, capitisque poſitum et mobilitatem expo-
p.252. nit. Ad fundamentum ſpinae, finita capitis deſcriptione, Ill. ALBINUS proficiſcitur, coxas ſcilicet, et quomodo per earum oſſa, et os ſacrum, fundamentum totius corporis fiat, indicat, peluimque deſcri-
p.273. bit, oſſium coxarum hiſtoria expoſita. Deinde ad pedes deſcendit, et de femore, cruris oſſibus, tibia et fibula, et modo, quo articulatio in genu fit, nec non de patella et horum oſſium compoſitione agit, pedisque extremi, tarſi eiusque oſſium, metatarſique, deſcriptionem exponit. In metatarſi hiſtoria, os metatarſi pollicis a gracilioribus quatuor reliquis metatarſi oſſiculis ſeparatur. Digitos tunc pedum deſcribit, os primum pollicis pedis et duo oſſa eius ſeſamoidea, nec non vltimum pollicis os ſeſamoideumque eiusdem addit. Ad oſſa deinde digitorum minorum tranſit, et totam hanc tractationem, diſputatione de compoſitione, forma poſituque pedis extremi, de mobilitate partium eiusdem, et ratione pedum claudit.

p.366. Superſunt brachii oſſa, ſcapula, clauicula, humeri os, cubitique oſſa, radius ſcilicet et vlna, de quibus quoque fuſe et eleganter Noſter ſequentibus capitibus exponit. Manum, carpum eiusque oſſa, metacarpum eiusque oſſa, digitos manus eorumque oſſa prima, media, poſtrema, ſeſamoidea pollicis et reliquae manus deſcribit. Compoſitionem poſtea oſſium manus, manus eiusque partium formam, poſitumque et mobilitatem, manuumque et brachio-
p.469. rum rationem addit. Subiicit denique oſſis hyoidis

hiſto-

hiſtoriam, quamquam illud extra ſceleti fabricam
eſt, cumque oſſa hactenus enarrata ex virili ſceleto
deſcripta ſint, quae aliter in foeminino ſceleto com-
parata ſunt, addit. Foeminarum oſſa in vniuerſum mi- p.473.
nus plena ſunt, oſtenduntque imbecillitatem quandam
foemininam, non tantopere enim ac viris, mulieri-
bus oſſa exuberant. His vero omnibus hactenus p.476.
propoſitis, in fine libri ſui Cl. Auctor quaedam de
dentibus adiicit. Vidit Ill. ALBINUS homines,
quibus in maxilla ſuperiore ſecantium duo tan-
tum erant, aequaliter tenentes ſpatium, quod in-
ter caninos eſt. Canini et acuti praeterea frequen-
ter extra ſeriem reliquorum dentium ponun-
tur, hi ab interiore, illi fere ab exteriore parte. Vi-
dit in infante Noſter dentem, qui deorſum directus
infra ex mento perforata cute eruperat. Alias va-
rietates omittimus.

IX.

A Treatiſe on canine Madneſſ. By R. IAMES M. D. London. 1760. 8 mai. plagg. 17.

h. e.

Tractatus de rabie canina. Auctore R. IAMES Med. D.

Funeſtus plerumque hydrophobia morbus, etſi multum excruciauit medentes de inueniendo remedio, quod et leuandi et praecauendi illum habeat poteſtatem, ſollicitos, nunc tamen omni, qua par eſt, adhibita induſtria perueſtigatus, magis magisque obſequioſus medicinae redditur, et praeter egregia, a Cl. NUGENT *) obſeruata, iam a Cl. Au-

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. V. Part. II. p. 329.

Auctore in turpetho minerali efficacem paratam medicinam, etſi ſerius, indicamus *).

Quum plerumque hydrophobia animalis rabidi morſum ſequatur, pro morbi etiam ſequela illa habita
p. 2. eſt, hinc exemplis mox docet Cl. IAMES, aquae metum ab aliis quoque cauſis proueniſſe, nempe acceſſiſſe febri acutae, exortam fuiſſe in homine, prae anxietate ſui ipſius digitum mordente, nec non obſeruatam in homine, qui variolis laborans ſecundo poſt eruptionem die hydrophobicus factus eſt. Praeter ea exempla ſibi nota eſſe, ſcribit Noſter, animalium aeque ac hominum rabidorum, quibus hydrophobia non ſuperuenerit. Memoratu dignum eſt, canem iam rabidum nihilo tamen minus lac lam-
p. 10. biſſe, alium per aquas traieciſſe. Quare cauendum eſſe iudicat, ne propter huius ſymptomatis defectum rabiei abſentiam aliquis praeſagiat.

Communicatio tamen veneni ſolum per inflicta morſu vulnera contingit, minime per vulnera, cornubus vel alia parte corporis animalis rabidi facta, ſiquidem nec ſanguis animalis rabidi enecati, in os necantis inſiliens, noxius extitit, nec ſaliua ſine vulnere applicata iis, qui medicinam canibus porrexere rabidis. Hinc, vbi per oſculum propagata fuit hydrophobia, factum id eſſe cenſet, ſi cuticula labiorum laeſa fuerit,

*) Praeter enim eam epiſtolam, quam dedit Cl. Auctor ad SLOANE 1735. in Philoſ. Tranſact. Vol. XXXIX. No. 441. artic. VIII. p. 244. hoc etiam inuentum expoſuit in libro: Art. of curing. the madneſſ cauſed by the bite of a maddog. London 1735. 8. qui recuſus prodiit titulo: New method of preventing and curing the madneſſ cauſed, by the bite of a maddog. Ibid. 1743. 8. a quo vix differt ille, quem iam exponimus. Deinde hanc ſuam methodum etiam commendat in modern practice of Phyſick. London, 1746. 8.

rit, et hanc cauſam in aliis ſimilibus quoque caſibus adſumit. Num ab eſu animalium rabidorum morbus communicari queat, dubium eſt, ſiquidem iecinore canis rabidi nonnulli medicinae loco vtantur. Certum autem eſt, morbum ad alios canes transferri, ſi ſtabulum rabidos canes habuerit, etſi rite illud fuerit purgatum.

Arbitratur itaque Cl. Auctor, rabiem hancce eſſe febrem carniuororum animalium, per inoculationem autem aliis tribui, effluuia animalibus nocere nec homini, prout variolae homini, aliis vero animalibus non communicantur. Febrem eſſe cum delirio ex eo apparere, quod canes rabidi euadant, ſi ab aquae vſu arceantur, in primis, ſi rancida, putrida et foetida ſimul dentur alimenta. Eadem autem poſt morſum animalis rabidi ſequuntur, ac poſt inoculationem variolarum, phaenomena, in primis, vt ille locus, vbi per vulnus applicatur venenum, exulceretur primum. Confirmat etiam Cl. Auctor adducto exemplo, contagia ſine ſuſpicione rabiei caninae propagari poſſe, dum femina, ex morbo delirans, digitum alterius funeſte momorderit. p. 19 p. 21.

Sunt tamen certa rabiei in cane ſigna, etſi ea, quae BOERHAAVIUS collegit, omnia ſimul non adſint, alia porro in rabie, quae ſine et alia, quae cum furore eſt. Addi his debet ſingularis aliorum canum non rabidorum horror et auerſatio ab iis, qui rabidi ſunt, nec non clamor peculiaris murmurque vlulans. Porro rabiei praeſentia cognoſcitur, ſi cibi particula, ſaliua canis rabidi imbuta, ſano offertur, illum vero hic refugiat. Mirum autem eſt, hominem, a cane demorſum, et poſt rabie correptum, acceſſu ſuo ita terruiſſe canes, vt ſubito cum clamore aufugerent. Ipſum tamen morbum non in omnibus animalibus vel hominibus protinus apparere, commune eſt huic cum p. 31. p. 35.

aliis contagioſis, v. c. malo venereo. Sunt etiam exempla, vbi poſt morſum perinde bene valuerint in-
p. 43. fecti ac prius. Et quum hydrophobia etiam ab aliis cauſis pendeat, eo ſe induci non patitur Cl. Auctor, vt poſt multos demum annos excitari eam credat, ſed ad ſummum quatuordecim dies poſt morſum perſentiſci. Periodicam vero concedit, quum in femina quadam poſt ſeptennium bis, et deinde poſt ſex annos morbus recruduit, aliis citius redit, aliis poſt aliquot tempus demum, cuius rei cauſa varias obſer-
p. 51. uationes addit, ſimulque docet, pulueris antilyſſi vſum omnem morbi reditum praecauere non potuiſſe.

Nunc ipſius morbi naturam et ſymptomata percurrens Cl. Auctor, CAELIUM AURELIANUM in primis laudat, reliquos enim ſcriptores, vt ſupra iam notauimus, ex multis exemplis ſymptomata collegiſſe notat, quae non ſemper omnia adſint. Adficitur autem in hoc morbo ea primum pars, quae vulnus accepit, ſine omni cauſa aeger anxius redditur, corpusque graue, ſomnus turbatus eſt vel nullus. Alimenta in ventriculo corrumpuntur, nauſea, vomitus, continua oſcitatio accedit, et auerſatio fluidorum. Paullo poſt inſatiabili excruciatur aeger ſiti, cum ingenti metu aquae, viſa vel nominata tantum aqua. Pulſus fit plenus, contractus et irregularis. Vrinam paucam frequentius mittit aegrotus, cum tremore et conuulſione. Vox rauca fit, clamori canis non abſimilis, idemque corpus componit canis dormientis ad inſtar. Reſpiratio redditur difficilis, oculi rubri apparent, corpus extenuatur, palleſcit, inſudat, lingua ex ore exſeritur, in viris priapiſmus cum inuoluntario ſpermatis effluxu. Tandem accedit ſingultus et vomitus bilis nigreſcen-
p. 63. tis. In demortuis porro cadaueribus valdopere oeſophagus inflammatus inuenitur, cum aſperae arte-

arteriae tunica interna, ventriculo et inteſtinis. Saepe in ventriculo, qualis vomitu reiicitur, viſcida, glutinoſa, viridis vel alius coloris bilis, in cyſtide fellea vero tenax vel ſimiliter nigricans occurrit. Pericardium ſiccum, pulmones nec non ventriculi cordis, condenſato ſanguine diſtenti obſeruantur. Nerueum tamen fluidum in hoc morbo corrumpi, p. 69. minime ſibi perſuaderi patitur Noſter, quippe de cuius exiſtentia nondum certus ſit, nec probabile videatur, in tam ſubtili fluido ſine effectu diu latere poſſe virus, nec ſanguinem ipſum accuſari poſſe, quippe qui poſt aliquot etiam dies intaminatus mittitur. Sedem itaque tribuit illi miaſmati telam celluloſam, in qua virus etiam venereum reſidet: haec vbique praeſens facile poteſt a vulnere quocunque infici, vt progrediatur malum ex vna ad alteram cellulam, vsque dum ſatis ſit ad excitandum morbum corruptionis. Hinc ſanguis ab initio bonus, paullo poſt p. 80. peior redditur. Ex quo ſimul apparet, quare medentes, qui vel ſanguini vel neruis adſcribunt cauſam morbi, ſuum non obtinuerint finem. Corrupta ſic pinguedine, cuius pars non pauca ad bilem fertur, deinde ipſa bilis mixtio laeditur, tenax ſaepe nigricans fit, quae mentis alienationem facit, et expurgata leuamen adfert. Huius ergo geneſin vnde niſi a veneno canino deducere poſſis? Cur autem p. 86. pars adfecta primo adficiatur exulcereturque loco, ingraueſcente morbo, aeque difficile dictu eſt, ac in aliis morbis, inoculatione excitatis, vt in variolis atque morbo gallico. Senſum vero laſſitudinis, ſomni inquietudinem, inſomnia deteſtanda, muſculorum tenſiones, et ſimilia ſymptomata, ita non pertinere ad hunc morbum arbitratur Noſter, vt illi ſolum propria ſint, quum in bilioſa diarrhoea et eius modi morbis pariter obſeruentur. Addi autem de- p. 91. bere ſingularem quandam et viuidam in organa ſen-

ſoria actionem, atque impreſſionem, quam a maiori ſenſibilitate organi deducit, quae etiam tunc ſuperior eſt ac in aliis morbis, phrenitide atque mania. Reliqua ſymptomata, a BOERHAAVIO aliisque relata, in cholera et omni, qui a bile corrupta aut peruerſa naſcitur, morbo pariter eueniunt, excepta forte hydrophobia, quam in anima naſci ex
p. 98. ſenſu corpori ingrato, Cl. Auctor iudicat, aut ex inſtinctu, qui nec homini ſit denegandus. Id, quod variis obſeruationibus confirmare ſatagit, et, quum oeſophagus in hoc morbo inflammetur vel exulceretur ſemper, hinc a fluido quocunque grauiſſime adficiatur, inſtinctum quaſi excitando ideam auerſationis inducere: ſiquidem ab oleo vitrioli in oeſophago exulcerato idem euenerit, in conſenſum quoque trahitur ob viciniam aſpera arteria, et minatur ſufocationem. Quod ventriculus multum intumeſcat, a bile prouenire corrupta videtur, quae ex
p. 105. mente Noſtri efferueſcendi cum aqua aut liquido adſumto acceperit qualitatem. Grauiſſima tandem, quae in tertio morbi ſtadio ponit BOERHAAVIUS, ſymptomata, ſunt omnium potius exaſperatio, nec eo ordine obſeruanda ſemper, quum per interualla reſipiſcant aegri, et nimia praecordiorum oppreſſione vel ſuffocatione pereant.

In tela celluloſa vel pinguedine virus canis rabidi reſidere, ipſa comprobat curationis indoles, iisdem namque remediis, ac virus venereum, morbus tollitur. Hinc adducit Cl. Auctor exempla multa, morbi per turpethum minerale percurati, olim iam tradita *), et aliorum quoque facta tentamina in ſuae opinionis confirmationem addit, ex quibus patet, canes rabidos, aeque ac homines, hac exhibita medicina reſtitutos fuiſſe, immo etiam prophy-

*) Expoſita illa habentur in Philoſoph. Transact. loc. cit.

phylaɛtice a morbo liberatos. Inſeritur etiam 10. DOUGLASSII obſeruatio, quae praecipue vnguentum mercuriale, extus adhibendum ſuadet, et fructuoſum extitit, nec non DESSAULT in libello, *ſur la rage*, commendatum vnguentum ex tribus mercurii, ex cinnabari reuiuiſcentis, partibus, et vna parte pinguedinis humanae et porcinae compoſitum. Etſi autem Noſter probet, ſe primum mercurii vſum interne ſuaſiſſe et adhibuiſſe, fatetur tamen, ſe ante inunctionem mercurialem non adplicuiſſe. Deinde de puluere Cobbiano diſſeritur, quem iam alibi adduximus *), et CLAUDII DU CHOISEL adnotata repetit, mercuriali vnguento efficaciter morbum tollente. Rationem autem, cur turpethum minerale praetulerit aliis, hanc ſuggerit, quod potentiſſimum illud ſit mercuriale remedium et celeriter efficax, immo emeticam eius virtutem ad modum ſalubriter adhiberi. p.130. p.136. p.153. p.156. p.180.

Infamiae notam imprimit illi operationi, qua dicitur *vermis eripi cani*, qua ſcilicet filamentum inſtrumento acuto ſub lingua exſcindunt, quod neruus eſt, quo facto, vel non rabidum canem fieri, vel morſu laedere non poſſe creditur, quippe quod homines nimis ſecuros reddat, exemplis vero conſtet, canes nihilominus rabidos euaſiſſe. Aeque ridiculum iudicat, ſi vulneri ad praecauendam hydrophobiam pili canis imponantur. Salis et cauterii efficaciam dubiam relinquit Noſter, nec opem ferre putat, niſi protinus, plaga facta, applicentur. Iam olim diu multumque, tamquam prophylacticum remedium, laudati ſunt cancri fluuiatiles, in cineres redacti, cum puluere radicis gentianae, de quibus, etſi erudite diſputet Cl. Auctor, ſuum tamen ſuſpendit iudicium, aeque ac de remedio quodam, a SCRIBONIO p.202. p.204.

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. V. P. II. p. 331.

BONIO LARGO excitato, et de cute hyaenae, tamquam amuleto, brachio circumligato, et de puluere
p.218. PALMARII *). Non omni tamen effectu deſtituitur remedium *Pewter Medicine* **). MEAD commendat puluerem ſuum antilyſſum, quem etiam aliquando profuiſſe vidit Noſter. Vſum autem hepatis, ex cane rabido deſumti, recte deridet, quaedam autem remedia ea propter vtilia viſa fuiſſe cenſet, quod multi dicantur demorſi a cane rabido, qui
p.234. talis non fuerit. Balnea autem in aqua frigidiſſima, vel in marina, vel in ſale ſaturata omnino adhibenda eſſe iubet, ſuaque vtilitate non deſtitui credit. Superſtitionem redolet curatio per incantationem certorum hominum, in Hiſpania facta; qui ſolo ſuo adſpectu canes rabidos necare ſe poſſe praetendunt, nec non afflatu tollere morſus effectus. Eodem enim ſe modo habet ac morſus tarantulae curatio per muſicam, cuius et morſus et curatio in ipſa Italia in fabulam iam abiit, de qua re indubitatis conuictus eſt Cl. Auctor argumentis.

Haec de ipſo libro. Non poſſumus tamen non,
p.254. quin totius hic traditae methodi medendi ſummam quoque addamus, quo in periculoſo, hic ſtudioſe atque

*) Hunc puluerem deſcribit, qui de his et aliis ſpecificis accurate diſſerit VAN SWIETEN Comment. in BOERHAAV. aphoriſm. T. III. p. 586.

**) Paratur ea ex foliorum rutae comminutorum vnciis ſex, theriacae Londinenſis vel Venetae, allii comminuti, limaturae ſtanni vnciis quatuor. Digerantur haec cum duabus menſuris vini Canarienſis, aut in vſum delicatulorum cum eadem quantitate cereuiſiae anglicae optimae. Exprimantur, colentur, pro doſi exhibeantur duae vel tres vnciae, per nouem dies mane propinentur. Quicquid ab expreſſione remanet, applicetur vulneri et renouetur omnibus viginti quatuor horis.

atque erudite deſcripto morbo, qua ratione vſurpari debeant medicamenta, conſtet iis, quibus ad talia ſpecifica refugiendi infelix et dura imponitur neceſſitas.

Vulneri quantocyus drachma circiter vel vltra mercurialis vnguenti affricetur, ex aequalibus pinguedinis et hydrargyri portionibus parati, bis per diem vel ad minimum quotidie ſemel per hebdomada. Veſperi exhibeatur turpethum minerale, a tribus ad octo granis, camphorae totidem, cum ſyrupo in bolum mixtis, alterius diei veſpera repetatur bolus, deinde poſt duorum demum dierum interuallum. Si ſaliuationis ſigna apparent, deſiſtitur a remedio, donec euanuerint. Poſt duos vero tresue dies, ſi ſaliuationis effectus nulli ſint, aeger ingrediatur balneum frigidum, et immergatur quotidie ad diem vsque, qui praecedit plenam vel nouam lunam. Tunc tres denuo doſes turpethi, ſed minores ad duo vel tria grana dentur, poſt repetantur balnea. Tota haec methodus tribus vel quatuor periodis lunae redeuntibus iterum adhibeatur. Sic praecaueri in homine et brutis morbus poteſt, niſi quod brutis largiores doſes remedii ſint exhibendae. Si vero morbus iam ipſe ingruit, inunctiones augendae, frequentiores etiam turpethi doſes ſine temporis iactura offerendae ſunt. Simul autem non negligendus eſt vſus remedii Cobbiani.

In *poſtſcripto*, vt vocat, Cl. Auctor notat, mercurii vſum a TAVRY in commentariis academiae ſcientiarum Pariſinae fuiſſe commendatum: canem rabidum catenis ſic facile detineri, vt applicatio remedii periculoſa non ſit: balnea frigida quandoque omitti poſſe: camphoram demum poſt vomitus ſufficientes, turpetho addendam eſſe, ſi iam morbi praeſentis effectus excitentur; canis inſtinctum naturalem exinde etiam ſe cognouiſſe, quod cani oblata p.258.

 fuerit

fuerit caro, ad os canis rabidi demortui applicata, quam vehementer auerſatus fuerit.

Quum itaque adeo ſtudioſe et circumſpecte adhibuerit ſuam medicinam, eiusque effectum in permultis ſalutarem viderit exemplis, noluimus praeterire, ſed fuſius adducere praecipua momenta, quo maior eſt neceſſitas in abominandi morbi deſtructione laborare medico.

X.

Hiſtoria phyſiologica Aſcaridum, cum figuris aeneis Auctore M. VAN PHELSUM Medicinae Doctore. Leouardiae apud Wigerum Wigeri, Typographum, 1762. 8. pl. 10½ tab. aen. 3.

Poſtquam in praefatione varia contra Cl. BUFONII ſyſtema de generatione animalium argumenta Cl. Auctor protulit, quin totius eiusdem abſolutam impoſſibilitatem ex ipſis BUFONII verbis demonſtrare fuit anniſus, ea, quae in ſingulo capite propoſiturus ſit, breuiter exponit. Loquitur nem-
p. 1. pe in introductione, libello praemiſſa, de variis admirandis in microcoſmo repertis; de ſpeciebus vermium inteſtinalium; de cauſa erroris, a variis auctoribus circa aſcarides commiſſi; de imminuta hoc ſeculo in eosdem accuratius inquirendi difficultate, tandemque de cauſa, ipſum ad horum curioſius exa-
p. 9. men impellente. Caput primum variorum aucto-
p. 23. rum definitiones aſcaridum ſiſtit, quorum figuram
p. 38. caput ſecundum, ſtructuram internam caput tertium, motus autem varios, vitae durationem, nutrimentum atque dolores ab iisdem productos quar-
p. 50. tum caput deſcribit. Caput quintum circa ingen-

tem

tem eorum copiam verſatur, variaque ſyſtemata de vermium generatione in genere complectitur, cum ſextum tandem varias de ſede et patria horum animalculorum opiniones, aliaque lectoribus absque dubio placitura contineat. p. 64. p. 106.

Neque paruitas aſcaridum atque teneritudo, neque ipſius nidi foeditas, vti Cl. VAN DOEVEREN credidit, quin potius periculum ab ipſis oriundum minus graue viſum, cauſa Noſtro eſſe videtur, quod minori cum ſtudio minusque accurate ſtructuram ipſorum huc vsque rerum naturalium curioſi examinauerint, omnemque ſuam attentionem in maiores tantum inteſtinorum incolas, taenias quippe et lumbricos conuerterint, vel ad minimum eos adeo obſcure deſcripſerint, vt vel et hodie plures, exceptis forte Ill. LINNAEO et Cl. VAN DOEVEREN, non niſi confuſam ipſorum ideam habere videantur. Inter eos autem auctores, qui eosdem, quorum deſcriptionem ſequens caput continet, aſcarides deſcripſiſſe videntur, e priſcis nominantur HIPPOCRATES atque GALENUS, quorum ille vocibus ἀσκαρίδες et σικύον σπέρματα (vti Cl. BOERHAAVIUS et COULETUS fecerunt) nullibi promiſcue vſus eſt, hic autem vocem ἀσκαρίδες ita explicat, vt ſint graciles et parui lumbrici in inteſtino recto enati. E recentioribus FERNELIUS eosdem per tenues ſimulque teretes in inteſtino recto reſidere ſolitos; PARAEUS autem et VAN ALLEN per tenues lumbricos, filorum particulas referentes, iuxta ani ſphincterem habitantes definiunt. Ill. LINNAEUS aſcaridem corpus teres vtraque extremitate attenuatum habere dicit. Cl. ANDRY rotundos et paruos, Cl. VAN DOEVEREN teretes, paruos vtrinque mucronatos vermiculos appellat. Quas omnes deſcriptiones ſi cum ea, in capite ſequenti a Cl. Auctore data contuleris, inter vtrosque p. 4. p. 5. p. 10. p. 13. p. 14. p. 17. p. 18. p. 19.

aeque leuem intercedere differentiam facile videbis,
ac magnam deprehendes, ſi cum Couletianis com-
paraueris, vtpote tenuibus quidem, aſt ſimul planis
et latis.

p. 23. Sunt autem aſcarides, vti Cl. Auctor eos in ca-
pite ſecundo deſcribit, vermiculi teretes, quatuor vel
quinque lineas rhenolandicas longi, vix tertiam
talis lineae partem craſſi, verſus vtrumque extre-
mum attenuati, quorum quidem alterum obtuſum,
caput dicendum, alterum vero ſumme acuminatum
p. 24. eſt, et cauda apte appellari poteſt. Totum corpus,
vti lumbricorum, circulares rugae cingunt, adeo
interdum ſubtiles, vt vix armato oculo ſe diſtingui
patiantur, vnica ſaltem excepta, quae in plurimis
quartam fere lineae partem ab extremo obtuſo di-
ſtat, et caput a corpore diſtinguere videtur. Ocu-
los detegere Noſter non potuit, in medio autem
vltimae ſuperficiei extremitatis obtuſioris, cauitatem
vidit oblongam, transuerſim poſitam, adeo tamen
paruam, vt nullum vtique inſtrumentum ita tenue
inuentum fuerit, quo directionem ipſius ac profun-
p. 26. ditatem exploraſſet. Huic cauitati, oris nomine a
Cl. Auctore donatae, corpus adnectitur, craſſitie
ſenſim ad medium vsque auctum, dein iterum cau-
dam verſus attenuatum, quae pellucida eſt, nec
p. 30. ſemper eadem longitudine et rugarum diſtantia a
p. 31. corpore diſtinguitur. Color horum animalculorum
flaueſcens eſt, et albedo in ipſis conſpicua ab interno
ſaltem quodam viſcere, cauo et candidiſſimo, per
p. 39. cutim pellucidam tranſparente dependet. Oritur
iſte canalis in capite in principio tenuis, qui ſenſim
amplior, poſt iterum tenuior et denuo capacior fit,
vsque dum ſubito quaſi diſſectus deſinat. Atque
p. 40. haec prima quidem totius pars canalis eſt, ab Au-
ctore pro oeſophago habita, quam mox ſequitur
continuata alia oualis, priori plus quam dimidio bre-

uior et craſſior, ventriculi nomine donata; huic ſubſequitur tertia longe amplior, quae tamen ſubito attenuatur, ad caudae finem vsque proſerpit, et inteſtini nomen prae ſe fert. Totus hic canalis cingitur ſubſtantia quadam alba, membranacea rugoſa, opaca, canalem tam alimentarium tranſparere permittente, et motu ſuo continuo mox hanc mox illam partem ſtringente ac iterum relaxante, in qua, prope regionem ventriculi, varia corpuſcula alba rotunda ipſi contigua, quin etiam ad initium inteſtini pariter bina eiusmodi corpuſcula, prioribus haud raro paulo maiora, conſpiciuntur; quid, quod tota iſta membrancaea ſubſtantia verſus exitum corpuſculis globoſis, minutiſſimis, albicantibus et quodammodo pellucidis repleta appareat, quae num vera ouula, num illa glandulae, maſculinum ſemen praeparantes, dicenda ſint, aut num pulmonum vices gerant, non quidem definire Noſter conatur, canalem tamen ſeminalem dicendum putat, cum fere ſoli generationi dicatus videatur. p. 42. p. 44. p. 45.

Aſcarides e corpore egreſſi frigidioris aeris afflatum tantum fugiunt, quantum caloris blandimenta amant. Flammae enim calore propius admoto, languentes iamiam iterum atque quidem ita reſuſcitantur, vt vi ſatis valida ad quatuor pollices proſiliant. In lacte vel aqua tepida anguillarum in modum natant, et per integrum nychthemeron viui conſeruari poſſunt. Tabellae impoſiti caudam ſaepius erigunt, paulo poſt corpus iterum flectunt, ipſique tabellae os quam firmiter adigunt, quo firmius adplicato ſaepius ſeſe etiam iterum erigunt et caudam per aera vibrant, quin corpus quoque interdum ſupra ipſam caudam eleuant, ac in hoc ſitu, vsque dum moriantur, permanent. Quod eorum plures autumno generentur, ſe vidiſſe Cl. Auctor negat, cauſam vero, quae efficit, vt veſpere aegris plures moleſtias p. 50. p. 51. p. 52. p. 53. p. 56.

leſtias

leſtias pariant, cum FOESIO in eo quaerendam putat, quod hoc potiſſimum tempore naturali qua-
p. 59. dam auiditate ad cibatum ferantur, atque tunc motu ſuo continuo pruritum adeo ingratum excitent, cum dolor lancinans potius a ſuctione, ſenſus vero
p. 61. cadentis quaſi guttae, de quo ſaepius aegri conqueruntur, a vibratione caudae naturaliter frigidae ad villos inteſtinales proficiſci videatur. Pro alimento ipſos neutiquam chylo, in fecibus adhuc ſuperſtite, quin potius muco inteſtinali vti, ex eo concludit
p. 62. Noſter, quod etiam in vteri vagina aliquando repe-
p. 64. riantur, muco obducta, illi, inteſtina oblinienti, ſimillimo. Sequitur nunc caput quintum, in quo variae diuerſiſſimaeque de generatione vermium in genere opiniones examinantur, quarum plurimis
p. 101. refutatis tandem HARTSOEKERI et ANDRY ſententiae ſubſcribere Cl, Auctor non dubitat, eos, nimirum cum hominibus natos, ouula ſua in inteſtina depoſuiſſe, quae ex his reſorpta ad ſanguinem, quin ad ipſa ſpermatica vaſa penetrauerint, et ſic in futuram ſobolem delata fuerint. Praeterea ſibi perſuaderi patitur, eos iam protoplaſtarum corpora ante lapſum, aeque tamen innoxie, ac ipſi terram incoluiſſe.
p. 116. Pro ſede maxime naturali et quaſi propria horum animalculorum inteſtinum rectum Cl. Auctor adſu-
p. 117. mit, licet non neget, eorum ouula abinde reſorberi et poſtea cum ſanguine ad alias partes, v. c. vaginam vteri et vterum ipſum, deferri poſſe. Infantes aeque ac iuuenes et ſenes incommoda ab horum praeſentia orta experiuntur, vnde morbus huic vel illi aetati proprius et magis familiaris cenſendus non eſt.

XI. Me-

XI.

Méthode a ſuivre dans le traitement des différentes maladies epidemiques, qui règnent le plus ordinairement dans la Géneralité de Paris. Par M. BOYER, Chevalier de l'Ordre du Roi, l'un de ſes Medecins ordinaires, Inſpecteur des Hôpitaux militaires du Royaume, ancien Doyen de la Faculté de Médecine de Paris, Cenſeur Royal, de la Société Royale de Londres, Aſſocié-Honoraire du Collége Royal de Médecine de Nanci, Médecin du Parlement, de la generalité et de la ville de Paris, a Paris de l'Imprimerie Royale. 1762. 8. pag. 48.

h. e.

Methodus in curatione variorum morborum, in circulo Pariſino frequentius epidemice regnare ſolitorum, obſeruanda. Auctore Cl. BOYER.

Anno huius ſeculi decimo octauo morbus in Picardia graſſari coepit, qui a diffuſis nimium ſudaminibus ſudor Picardinus dictus, et ſub hoc nomine alioquin iam a Cl. Auctore deſcriptus eſt. Plurima ille cum febre helode veterum communia habet, a ſudore vero anglico vix non in omnibus diſcrepat, ſiquidem hic ſumme peſtilentialis ac contagioſus, pleroſque, quos inuadit, intra viginti quatuor horas trucidat, ille autem, epidemicus quidem neque tamen contagioſus eſt, atque non adeo lethalis, vt omnes, quos tenet, iugulet, niſi peruerſa medendi ratio ipſius nocendi facultatem augeat, multoque

toque peiorem reddat. Praeter hunc vero morbum, ſaepius et alia deprehenduntur valetudinum genera, cum quibus Pariſienſis pagi incolis atrocius confliĉtandum eſt, et quae cum ab eadem ferme cauſa, qua noſter, a putrida nimirum, proueniant, eandem quoque medendi methodum deſide-
p. 6. rare videntur. Sunt autem iſti morbi febres continuae, putridae, miliares, verminoſae, variis exanthematibus, qui n ſaepius etiam pulmonum vel pleurae
p. 19. inflammationibus conſpicuae. Inter ea autem, quae huic ſudori Picardino ſuperuenire ſolent ſymptomata, prae aliis notantur: ſudores copioſiſſimi, calor vrens, facies flammea, totum corpus rubore ſuffuſum, oculi ſcintillantes, lingua alba et ſicca, pulſus durus, plenus ac tenſus, delirium ferox circa quartum diem cum ipſa febre ingraueſcens, cuius febris auĉtae eruptio miliaris vtplurimum ſequax et
p. 20. inſeparabilis comes eſt. Quibus praeterea non raro duo alia adhuc ſe aſſociare ſolent, reliquis multo peiora, maculae quippe purpureae et purpura alba. In curatione, prima ſtatim die ſanguinis plus minus notabilem quantitatem, pro ratione circumſtantiarum, per venaeſeĉtionem, detrahendam Cl. Auĉtor ſuadet, quo, hac imminuta, putridi humoris, vt ſolius morbi cauſae, euacuatio peragi poſſit.

Licet vero vtplurimum haec ſanguinis detraĉtio optimum auxilium afferat. tamen etiam caſus ſunt in quibus eam, quandoquidem ipſum ſanguinis ſputum expoſtulaſſe viſum fuerit, plus nocuiſſe, quam quidem profuiſſe compertum eſt. Tales nimirum vbi pulſus debilitas, ſumma virium proſtratio, continua in ſomnum procliuitas, oculorum ſplendor euanidus, ſqualidaque linguae albedo, neruos prope origines a lymphae abundantia, vt Cl. Auĉtor putat, ſumme relaxatos oſtendunt. Inter vtrosque caſus eandem intercedere Noſter ſibi fingit differentiam,

quae

quae inter phlegmonem eryſipelatoſam et oedematoſam eſt, abindeque vltimam hanc morbi ſpeciem humoralem appellat, in cuius principio ſtatim vo- p. 26.
mitoria exhibet, et venaeſectionem, in priori caſu ſumme neceſſariam, omittit, niſi metuenda, ob plenitudinem, vaſorum ruptio eam abſolute poſtulet. Vomitorium ipſi ſolemne ex quatuor granis tartari p. 29.
ſtibiati, in aquae calidae menſura vna ſolutis, additis duabus tribusue drachmis ſalis vegetabilis componitur, cuius potiunculae quintam vel ſextam partem quauis horae quadrante aegri adſumunt, hauſtus aliquos aquae tepidae ſuperbibentes. Sequenti die clyſmata emollientia crebrius iniicienda, et ptiſanae ex herba fragariae et radice glycyrrhizae cum ſero lactis alternatim propinandae ſunt, quin etiam danda apozemata ex foliis cichorei ſilueſtris, ſcolopendrii et borraginis, horumque cuiuis menſurae, diebus a purgatione liberis, tartari ſtibiati granum vnum, vel duo ad ſummum, adiicienda, quo libero bilis fluxui eo melius inſimul proſpiciatur. Quauis tertia die aeger purgandus eſt medicamento, quod praeter vnam lenitiui vnciam, duas adhuc drachmas foliorum ſennae et vnam ſalis vegetabilis excepit. Cui medicinae, ſi quando vermes aeger proiicit, pugillus herbae cuiusdam amarae addi poteſt. Quam- p. 33.
primum nauſeae, acores et vermes per os reiecti, reiterandae emeſeos neceſſitatem indicant, ſepoſito quocunque metu, ad alterum confugiendum eſt. In eo caſu, vbi vrina ardens profluit, aut mediocri quantitate meiitur, in quauis ptiſanae menſura nitri depurati triginta grana ſoluantur, additis praeter ea quatuor vel quinque oxymellis ſimplicis cochlearibus, ſi calor externus linguaque ſicca et arida, interno febris aeſtu aegrum vri, ſignificent. In ſum- p. 38.
ma virium proſtratione veſicantia applicanda ſunt, eaque tam diu digerente medicina aperta ſeruanda,

donec aegrum iam periculo ſubtractum eſſe intelligatur. Accidit non raro, vt parotides critice circa vigeſimum morbi diem inſurgant, quae laetius excipiendae et emollientibus ſuperhabitis cataplaſmatibus ad ſuppurationem perducendae ſunt. In conclauibus aegrotantium ſaepius aer renouetur, huiusque peruerſa qualitas aceti ſupra laminam ferream ignitam profuſi fumo corrigatur. Puriora frequentius linteamina porrigantur aegro, qui praeterea ſtragulis nequaquam obruendus eſt, ne, quem forte interni veneni ac ignis vis non iugulaſſet, externo ſqualore ac aeſtu, propter nimis crudelem adſtantium miſericordiam, ſuffocatus videatur.

XII.

IOHANN VLRICH BILGUERS *der Weltweisheit, Arzneygelahrheit und Wundarzneykunſt Doctoris, Sr. Königl. Maj. in Preuſsen beſtalten Generalchirurgi und der Römiſchkayſerl. Akademie der Naturforſcher, der Königl. Groſsbrittanniſchen Göttingiſchen und der Chur Maynziſchen Societät der Wiſſenſchaften Mitgliedes und Correſpondentens Anweiſung zur ausübenden Wundarzneykunſt in Feldlazarethen. Glogau und Leipzig, bey Chriſt. Friedr. Günthern.* 1763. 8. 2 *Alph.* 11 *Bog.*

h. e.

D. IOHANN. VLRICI BILGUERI inſtitutiones chirurgiae practicae in noſocomiis militum.

Quanta

Quanta illorum, qui artem chirurgicam in noſocomiis miſerorum ſauciatorum militum exercent, ſaepius ſit ignorantia, ii in primis cognouerunt, quibus iſta perluſtrandi data fuit occaſio, vel ii eo magis perſpexerunt, qui iſtis praefuerunt. Quae ſatis cognoſcens huic malo medendi conſilium iniit Cl. Auctor, ideoque eo tempore, quo ipſi multum otii erat, praelectionibus chirurgiae ſtudioſis varia propoſuit, ex quibus tandem hoc enatum eſt opus. Itaque ſectione prima de chirurgi officiis p. 2. apud ſauciatos in vniuerſum obſeruandis agitur, vbi, qua ratione ex ſauciatis laeſionis rationem explorare, eam diſquirere, et, ſi haemorrhagia adfuit vel adhuc adeſt, ligaturam caute relinquere vel renouare, tandemque quo modo vitam inſtituere et inter ſe viuere debeant chirurgi, demonſtratur. Sectione ſecunda vulnera in genere conſiderantur. Vulnera p. 33. vero ratione laeſionis vel ſimplicia, vel complicata, vel penetrantia, indeque diuerſimode ſunt conſideranda et ſananda. In ſanandis autem vulneribus variae iſtaeque vel bonae atque iuuandae, vel malae ac auertendae occurrunt mutationes, variisque indigent remediis. Quam ob rem de medicamentis externis p. 63. et internis ſectio agit tertia, vbi quoad externa balſamorum, vnguentorum, caeterorumque inſignis numerus et ratio adhibendi, atque, quoad interna, plures formulae, illisque vtendi modus recenſetur. Quibus p. 118. propoſitis ſectione quarta de vulnerum dilatatione, eorumque a peregrinis corporibus purgatione multis diſſeritur. Ex vulneribus vero rotundis vt lata efficiantur, requiritur, vt eo melius peregrina corpora, qualia ſunt fruſta veſtimentorum, globus plumbeus caeteraque commode eximi, fracta oſſa reponi, haemorrhagiae cohiberi, ſuppuratione purgari et tandem ſanari poſſint vulnera. Cum vero in omni vulnere ſanguis effluat, inde ſectione quinta de hae- p. 234.

morrhagia vulnerum et aneuryſmate agitur. Quolibet in vulnere et vaſa arterioſa et venoſa vt diſcindantur vel laedantur neceſſe eſt; ideoque ex ſanguinis copia modoque effluendi iudicare debet chirurgus, num vaſa arterioſa vel venoſa, illaque vel exteriora vel interiora, maiora vel minora ſanguinem fundant; quibus cognitis de auxiliis, ſanguinis fluxum cohibentibus, ſollicitus eſſe debet; quae in primis ſunt linamenta, faſciae, alcohol vini, fungus
p.242. caeteraque. Artuum autem arteriae maiores laeſae, quales ſunt brachialis et cruralis, vt deuinciantur membrumque relinquatur, ſuadet Cl. Auctor, cum, membra ſic ſeruata fuiſſe, experientia compertum habeat; his ſubnectit aneuryſmatis et veri et ſpurii
p.257. dignoſcendi curandique rationem. Haec omnia linamentorum, puluillorum, emplaſtrorum, faſciarum caeterique apparatus chirurgici poſtulant cognitionem, quae ſectione ſexta et quidem ad ductum
p.315. HENCKELII in *libro de faſciis* exponitur. Quo facto vulnerum, gladio inflictorum, ſectione ſeptima traditur ſanatio. Vulnera vero caeſim illata plerumque, niſi peregrina corpora id impediant, adduci, ſui et glutinari poſſunt; quomodo haec peragenda, vulnerum labia tendinumque diſciſſorum fines ſint connectenda atque ſananda, variis ſimul additis en-
p.412. cheireſibus demonſtratur. Haec excipiunt ſclopetorum vulnera in ſectione octaua, in quibus praecipue, vt partes laeſae bene conſiderentur et explorentur, neceſſe eſt, quoniam ab earum differentia plurimum dependet in curatione. Quando enim oſſa ſimul diffracta fuerunt, tunc multa cautione et laboribus opus eſt, indeque artuum, vbi oſſa fuerunt laeſa, deligationem, et qua ratione haemorrhagiis quoque ſit obueniendum, fuſius deſcribit Auctor.
p.485. Pari ratione alias globis plumbeis laeſas partes tractandi rationes, et quo modo praecipue maxilla infe-

inferior diffracta et lingua diſrupta ſanari debeat, et
quid in oculis, auribus caeteriſque capitis partibus
globo plumbeo laeſis ſit efficiendum, oſtendit.
Cum vero vulneribus varia ſuperuenire ſoleant ſym-
ptomata, quae vel noxia et praecauenda, vel vtilia
et dirigenda ſunt, inde qua ratione ea omnia chirur-
gus perpendere et in ſalutem aegrotorum conuertere p.494.
debeat, ſectione demonſtratur nona, quae inſcribi-
tur: de vulnerum eorumque ſymptomatum curatio-
ne; vbi variis mutationibas et ſymptomatibus vul-
nerum caeſim, punctim vel globo plumbeo inflicto-
rum conſideratis commune vulnerum ſymptoma, in-
flammatio et febris, cum ea coniuncta, in cenſum ve-
niunt. Iuſta neceſſario requiritur inflammatio, quae p.533.
vero, ſi nimia fit, gangraenae et ſphaceli metum
incutit, quibus ingruentibus vel iam praeſentibus
variis iſtisque valentioribus hic propoſitis auxiliis
mox eſt obueniendum. Haud raro vero alia quo-
que in vulneribus ſanandis occurrunt notatu digna
ſymptomata, qualia ſunt motus conuulſiui, vt ſpaſmus p.585.
cynicus, febres et intermittentes et continuae et
lentae; quorum cum variae ſint cauſae, iſtis quoque
variis et externis et internis eſt occurrendum reme-
diis. Quae vero corpore retuſo inferuntur vulnera,
vbi cutis quidem interdum diſrumpitur, interdum
autem, ea integra, partes ſubiacentes, vt caro, oſſa,
nerui, vaſa caeteraque grauiter afficiuntur, ſectione p.612.
decima explicantur, quibuscum ſimul membrorum
conquaſſatorum atque ablatorum coniungitur conſi-
deratio. Vulnera haec multis ſtipantur ſymptoma-
tibus; inde qua ratione eis, hac vel illa parte laeſa,
variis partim encheireſibus, partim variis remediis
ſit obueniendum, Cl. Auctor demonſtrat; in primis
autem in membro ita colliſo atque conquaſſato, vt
quaſi cutis, caro, arteriae, venae et oſſa ipſa con-
trita, eſſe videantur, ex Auctoris opinione fere nun- p.645.

 quam

quam ad eius abſciſſionem eſt accedendum, ſed me-
dicamentorum et manuum auxiliis, ab ipſo prola-
tis, membri conſeruatio eſt tentanda. Prae reliquis
vero annotari meretur methodus, qua homines, qui-
p.676. bus tota maxilla inferior globo, ex tormento maiori
proiecto ita fuit abrupta, vt lingua propendeat, mi-
rum ſane in modum ad Auctoris mentem conſeruari
poſſunt. Non minorem capitis laeſiones, contu-
ſiones, vulnera eorumque deligatio et curatio me-
reri videntur attentionem, quae ſectione vndecima
proponuntur. Capitis laeſiones interdum exiguae
et leues periculum profecto inferunt maximum, in-
deque iure quodam eorum vrgenda eſt diſquiſitio,
quae praecipue in eo conſiſtit, vt mox integumen-
p.682. torum vsque ad os fiat conciſio, qua, quae partes
laeſae ſunt, non detegitur ſolum, ſed quoque multa
mala ſymptomata, qualia ſunt oedema, emphyſe-
ma, eryſipelas caeteraque auertuntur. Praeter ea
maiori quoque certitudine cognoſcere poſſumus,
num modiolo vel trepano ſic dicto opus ſit, cuius
p.697. applicatio nulla ratione eſt differenda, neque tam
diu expectandum, donec ſymptomata iſtaque mali-
gniora eum poſtulent; ſiquidem mala tunc tempo-
ris iam altiores egerunt radices, quam quod illis me-
deri poſſimus. Pari omnino induſtria diſquirenda
ſunt vulnera, quae vsque in colli, pectoris et abdo-
minis penetrant caua, ſectione duodecima, propoſita,
p.754 quorum curatio praecipue pro partium ibidem oc-
currentium diuerſitate diuerſa eſſe ſolet: in primis
vero vulnera vsque in pectoris cauitatem penetran-
tia et vulnera abdomini illata, cum plerumque vi-
ſcera ſimul laeſa habeant coniuncta, eo attentius
p.776. ſunt tractanda, quoniam ſingulares prorſus enchei-
reſes, hic fuſius explanatae, ad vulnera iſta ſanan-
p.809. da requiruntur. Sectione porro decima tertia ad-
uſtorum traditur ſanatio, quae ratione rei laedentis ac
par-

partium laeſarum et varium ſanandi modum et varia auxilia et remedia exigunt. De variis tandem rebus in noſocomiis occurrentibus ſectione decima quarta agitur, quarum praecipua haec ſunt, glandulae colli induratae, abſceſſus, furunculi, bubones, teſticuli tumidi, herniarum varia genera, tumores cyſtici ſeu tunicati, ganglia, vlcera phagedaenica, herpes, perniones, clauus, panaritium; quorum omnium ſigna diagnoſtica et cauſae recenſentur, et, qua ratione eis ſuccurri poſſit, breuiter indicatur. p.824.

XIII.

IOANN. BAPT. BOHADSCH Philoſ. et Med. Doct. S. S. C. R. A. Mai. in Commercialibus Conſiliarii in Vniuerſ. Pragenſi Hiſt. Nat. Profeſſoris, Facult. Med. Decani, nec non Acad. Botanic. Florentinae Sodalis de quibusdam animalibus marinis eorumque proprietatibus, orbi litterario vel nondum vel minus notis, Liber, cum non nullis tabulis aeri inciſis ab Auctore ſuper viuis animalibus delineatis. Dresdae ap. G. C. Walther. 1761. in 4to. 1 Alph. cum 12 tabb. aeneis.

Septimus iam agitur annus, ex quo Auctor celeberrimus, facto per totam Bohemiam itinere, et ſuborto paulo poſt per totam Germaniam cruentiſſimo bello, Italiam tandem fato profugus, ad littora Sicula venit, et elegantiſſimam omnis generis ſuper animalibus marinis obſeruationum ſuppellectilem inde reportauit. Quam vt publici vſus faceret et inſtituti itineris redderet rationem, hunc, in quo abs ſe viſa animalia et illuſtrata offert, foras dedit li-

 brum

brum, cuius argumentum breuiter delineabimus. Et quidem in praefatione Cl. Auctor errorem reuocat, quem errauit, dum loliginis ouaria pro ſepiae ouis habuerit, orbique litterario venditauerit. Cuius rei culpam non negligentiae, neque malo erga ARISTOTELEM, falſitatis crimine abs ſe accuſatum, animo, ſed temporis anguſtiae et occaſioni vuam marinam obſeruandi minus opportunae adſcribendam eſſe praetendit. Anno enim 1748 in vuis marinis, quas Neapoli menſe martio curatius inſpexit, ſepiolas nullas deprehendit, cum foetus eo tempore immaturi ſint; anno autem ſequenti, menſe auguſto, quo iam exiuere ex matre, in Hollandia obſeruationes inſtituens rurſus nullas reperiit, perſuaſus, adeo ARISTOTELEM de ſepiarum ouis falſa omnino prodidiſſe. Itaque iniuriam optimo ſeni factam ſolemniter deprecatus, hiſtoriae naturalis, quotquot habentur cultores, precatur, ne in vituperandis veterum ſuper naturae quodam opere aut facto narrationibus praecipites ſint, ſed, antequam iudicauerint, rem ſaepius, mutatis loci atque temporis rationibus, ſub examen reuocent.

p. 1. De *Lernaea* agmen ducit prolixa capite primo tractatio, quo nomine LINNAEUS animal inſigniuit, quod veteres pro *lepore marino* habere ſolent, Italis hodie *Ceſto del mare* appellatum. Longitudo Lernaeae ſex vel octo pollices, latitudo tres, cum aliquot lineis, adaequat. Color vt plurimum fuſcus, maculis ſubinde liueſcentibus interſperſis, raro purpureus eſt: caput oblongum, duobus munitum tentaculis veris, reliquis duobus ſpuriis ex labio animalis carnoſo antrorſum exporrecto pro lu-
p. 4. bitu formatis: collum conuexo planum, pollicem cum quatuor lineis longum, et vnum latum, in inferiori dextraque parte membrana craſſa, carnoſa verſus extremitatem corporis, quod pallii inſtar,

prope

prope obtegit, protenſa inſtructum, quam pro lubitu diſtendit, reflectit, contrahit, et circum corpus fere vndiquaque animal circumuoluit. Genitalia in dextro animalis latere prope labium oris conſpiciuntur, virile per foramen aeſtu venereo et paulo ante mortem ſeſe exſerens, muliebre mediante ſulco craſſo, vaginae inſtar ad aliud foramen vteri praebens orificium, viam ducens. Venter lernaeae planus eſt ex albo fuſco colore tinctus, ſtriis variis directis et transuerſis, vt in limace, notatus. In ventris principio rima eſt directa, quae os recondit et a labio capitis carnoſo efformatur. Subſtantia ventris, dorſi, labii oris, capitis atque colli fibroſa, poroſa, item mirabilem in modum rete refert, compreſſa liquorem limpidum ſalſum, et, animale contrectato, mucoſum vndiquaque ſtillans: inſigni documento, interſtitia fibrarum vbiuis cohaerere, atque cum panniculo quadrupedum adipoſo maxime conuenire. Ventre diſſecto ſtatim in conſpectum veniunt pharynx, ventriculus primus et ſecundus, inteſtinum duodenum, cum reliquis inteſtinis. Ventriculo primo ſuperiacent ganglia duo, quibus eleuatis alia tria ganglia ſub oeſophago et proxime ad internum dorſi parietem ſeſe produnt, quarto demum ganglio ſupra vaginam ſito. Mire ganglia haec inter ſe concatenantur et ductum aliquem continuum ſiſtunt, quem Auctor, inſectorum anatome edoctus, pro medulla ſpinali habet. Ventriculum cum aperiret Auctor, liquorem ſalſum virideſcentem in eo deprehendit, forte a variis fucis marinis, quos animal deglutit, ortum. In ventriculo ſecundo, in quem citiſſima nutrimentorum ſolidorum e primo transmigratio fieri videtur, cochleolas et conchas diuerſi generis reperiit, praeterea portiones varias cartilagineas, luteſcentes, faciem oſſium cuiusdam piſcis prae ſe ferentes. Sed quum haſce

p. 6.

p. 9.

p. 17.

 por-

portiones ſumma attentione luſtraſſet, vidiſſetque in nonnullis lernaearum ventriculis ne vnicam quidem cochleolam ſupereſſe, ore dentibus plane deſtituto, tandem haud exigua cum voluptate reperit, quod memoratae portiones cartilagineae totidem ventriculi dentes eſſent, interno ventriculi parieti accreti.
p. 20. Namque diſſecta huius ventriculi ſubſtantia tres dentium cartilagineorum ordines conſpiciuntur, quorum primus dentes minores, medius maiores, et tertius denique minimos continet. Priores dentium ordines in omnium lernaearum ventriculo ſecundo adſunt, ita diſpoſiti, vt contracto in annulum ventriculo, eorum apices ſe inuicem tangant. Vnde deglutitae conchulae colliduntur, franguntur et atteruntur. Sed tertius dentium ordo in nonnullis deficit, incertum an natura ſic diſponente, an diu-
p. 22. turno vſu auulſi et excreti? Hinc patet ratio, cur ingeſta per os nutrimenta ex primo ventriculo citiſſime in alterum tranſeant? Cum enim animal cochleolis, ſtrombis, turbinibusque duris et acutis veſcatur, neceſſe eſt, vt res iſtae ſtatim in alterum ventriculum deſcendant, ne primi, quod dentibus caret, parietes lacerent atque perforent, ſi diu ibi ſubſiſtant. Ventriculo ſecundo adhaeret inteſtinum, duodeno in reliquis animalibus aemulum, quod in varios gyros inter hepatis ſubſtantiam conuoluitur, et in anum demum abit. Omnia inteſtina, ab hepate ſeparata, octo pollices longitudine aſſequuntur; et membranacea atque pellucida ſunt, e
p. 26. fibris admodum tenaciter contexta. Vterus lernaeae, ab aliorum animalium vtero, quippe qui potiſſimum cauus eſt, ex fibris robuſtis muſcularibus fortibusque membranis conſtructus, valde differt. Namque in lernaea medullaris ſubſtantia, tenui membrana extrinſecus cincta, totam vteri molem replet, nullam peculiarem relinquens cauitatem, praeter canaliculos

quos-

quosdam foras conſpicuos. Diameter vteri maior quinque linearum eſt. Ouarium, quatuor linearum in diametro, innumera corpuſcula fuſca, oblonga, liquori virideſcenti innatantia, diuerſae magnitudinis continebat. Ab ouario canaliculus tenuis, quinque lineas longus, vaginam et vterum ingreditur quidem, ſed ex eo in ouarium impediri regreſſum Auctor credit. In partibus genitalibus maris, quas poſtea de- p. 32.
ſcribit, hoc ſingulare eſt, vt penis nullis teſticulis, nullis veſiculis ſeminalibus ſemen recipientibus, nullo etiam canali aut vrethra, qua ſemen eiici poſſet, praeditus ſit. Quomodo, pene ſic comparato, foecundatio fieri poſſit, pluribus Auctor ſuſpicando refert, vt qui coitum animalis obſeruare opportune non potuit. Arbitratur nempe, lernaeam teſticulum cum epididymide ad vterum, non vero ad penem, collocatum habere, vt, dum ex imperuio pene ſemen eiaculari non poſſit, hoc immediate, per penis ſuccuſſiones, ex epididymide effuſum ouulis in vtero aſpergatur. Penis autem non ſolidus factus, ſed ſemicanale inſtructus eſt, vt in actuali venere minime totum vaginae ſpatium repleat, ſed ouulis per illam p. 36.
tranſitum praebeat. Viſcus, quod Auctor pro corde habet, a muſculoſa cordis aliorum animalium ſubſtantia multum differt; non enim ex fibris adeo compactis rubentibus, ſed ex membrana forti rugoſa contextum, intus variis quidem fibris columnisque carneis, attamen vnico tantum ventriculo praeditum eſt. Vaſorum, arteriarum venarumque, rationem excutere Auctor in praeſens non potuit. Cor cum reliquis partibus ab iniuriis externis oſſe quodam conchiformi defenditur, quod vnicum eſt in toto lernaeae corpore, et vnam conchae biualuae teſtam repraeſentat, vndique membrana forti, celluloſa, integumenti loco, obductum. Intus os hocce, in concaua parte, colore margaritarum nitet, vt valuam cuius-

dam

dam conchae illud eſſe crederes, ſi a corpore con-
p. 39. chae auulſam in littore maris reperires. Oſſi lernaeae, ſi valuae eius tres inſident margaritae, quas Auctor fuſius deſcribens, de margaritarum origine pauca diſputat, easque pro veris concharum calculis habet. Pulmones in dorſo ſub oſſe conchiformi liberi fluctuant, et eleuato oſſe non ſecus ac in piſcibus branchiae, a quibus haud multum differunt, conſpici poſſint, falciformes, bilobi, duobus craſſis albicantibus praediti ligamentis. Patet ex his, characterem genericum ab Ill. LINNAEO animali aſſignatum eidem non omnimode competere. Neque enim corpus teres eſt, neque frons perforata, niſi os pro foramine frontis ſumas. Melius hanc eius deſcriptionem dares: *Corpus ſubouatum, dorſum labioſum, tentacula in fronte duo auriformia.* Habitat in littoribus ſcopuloſis, quibus inſidet, et capite eleuato de loco in locum cochlearum more mouetur, atque ab vndis ſaeuientibus in littus, quum proiicitur, ob grauiſſimum foetorem carnemque
p. 44. duram eſui non eſt. In fine Auctor exponit, quid lernaea, cum lepore marino veterum habeat commune, cuius rei cauſa APULEII, RONDELETII, ALDROVANDI, AELIANI, PLINII et DIOSCORIDIS ſuper lepore marino deſcriptiones ſub examen reuocat, quidue in iis erratum ſit, candide fatetur. Cetera animal, quod a veteribus admodum perhibetur venenoſum, habet quidem noxiam indolem, ſed a ſola contrectatione minime lethalem. Omnia enim mala, quae Cl. BOHADSCH inde expertus eſt, in eo conſiſtebant, vt contrectato animale odorem foetidiſſimum, nauſeam, vomituritionem, denique tumorem manuum et faciei ſentiret; quae quidem mala, poſtquam per aliquot temporis ſpatium ab attactu animalis abſtinuit, vltro ceſſarunt; praeterea pili ipſi e mento deciderunt eo in loco,

loco, quem digito, per ſuccum animalis humectato, tetigit. Multo tamen maiora mala ab animali pro- p. 51.
duci poſſe, ſi in ventrem aut ſtomachum ingeratur, Auctor ſibi perſuaſum habet, teſtimonio adductus veterum, qui Domitianum atque Neronem veneno huius animalis perplures interfeciſſe homines memoriae prodiderunt.

Caput ſecundum de *Fimbria* exponit, animali p. 54.
marino candidiſſimo, ſex pollices longo, et in anteriore capitis parte labium membranae inſtar fimbriatae largiter expanſum geſtante, unde forte fimbria adpellatur. Margo huius fimbriae vtrinque crenatus eſt, et elegante colorum varietate conſpicuus, antrorſum in capite duo tentacula auriformia gerit, dorſum habet pyramidale, ſeu conicum, tres pollices atque ſex lineas longum, vnumque cum duabus lineis craſſum. In ſupina parte poſitum ſi fuerit animal, paulo infra labii marginem os videris tubuloſum, membrana craſſa cordiformi vndique cinctum: in ſiniſtro colli latere partes genitales externae obuiae ſunt, foramen nempe, per quod penis exit, et in femina apertura vaginae. Penis ſolidus, tenuis atque conicus, prope baſin prominentia teſticuliformi inſtructus, nulla vrethra, nec canali vllo praeditus eſt. In dorſo, collo, et labio fimbriato leue ni- p. 57.
tensque conſpicitur integumentum, margo autem huius fimbriae puluere tenuiſſimo colorato veluti conſperſus adparet. Aperto abdomine ſuperius paulo infra collum vterus amplus, poſt ouarium ſubgloboſum cum epididymide adiacente, deinceps oeſophagus ab ore in ventriculum lyripipiformem excurrens, cum inteſtinis per varios gyros contortis, poſtremo teſticulus, infimam caui abdominis partem occupans, in conſpectum veniunt. Habitat fimbria in alto mari circa Neapolim, et non niſi feruidiſſimo ſole dum conſpicitur, retibus vna cum piſcibus capitur. Ex Auctoris ſententia animal ſaxis vel

fundo

fundo maris arenoſo affixum, et quandoque impetuoſis vndis inde auulſum creditur. Variis fucis marinis veſcitur, vt patuit ventriculo aperto: ſed hominum victui non inſeruit, quod difficilioris eſſe videtur digeſtionis. Auctor nouo vſus nomine idem
p. 59. animal deſcribit, quod ab RONDELETIO, FABIO COLUMNA et ALDROVANDO in tertia *leporis marini* ſpecie adumbratum eſt; ſed labore haud quaquam fruſtraneo docuit, fimbriam aliud animalium genus eſſe, quam quod allati Auctores recenſuerunt. Namque fimbria cum lepore marino veterum vel cum lernaea LINNAEI nullatenus conuenit, id quod vel corporis figura vtriusque animalis, lernaeae ſcilicet, ſiue leporis marini, atque fimbriae diuerſimode efformata, ſimulac characteres vtrobique admodum differentes abunde commonſtrant. Hinc Cl. BOHADSCH vtrumque animal tanquam diſtinctum zoophytorum genus proponit, vtrumque noua
p. 63. definitione ſequentem in modum inſignire auſus: *lernaea eſt zoophytorum genus corpore ſubouato, dorſo labiato pulmonifero, tentaculis in fronte duobus, auriculis muris aemulis et ore longitudinaliter ſito praeditum.* — At vero *Fimbria* eſt *zoophytorum genus, corpore oblongo, dorſo pyramidali, appendicibus acuminatis inſtructo, tentaculis in fronte duobus, auribus canis inueſtigatorii aemulis, labio amplo fimbriato et ore canaliculato praeditum.* Cetera Auctori, hocce animal inter zoophyta propter labium fimbriatum, prorſus vt lernaeam, referenti aſſentiri ideo quidam dubitabunt, quoniam zoophytorum praecipuus character is eſt, vt, quamuis ſtructura corporis interiore ad animalem accedant, tamen, vegetabilium inſtar, loco non ſint motiua, ſed fixum quendam, plerumque in fundo maris teneant, vitae et nutritioni eorum maxime adcommodatum. Ea quoque ſubeſſe cauſſa videtur, cur Ill. LINNAEUS in editione recen-

tiſſima

tiſſima *) non amplius lernaeam in zoophytis numerauerit, ſed inter vermes, eorumque claſſem, quae animalia molluſca conſtituit, retulerit; leporemque marinum rectius thetyi ſpeciem leporinam, quam lerneae, eſſe voluerit.

Nouum zoophytorum genus *Argi* nomine deſcribitur capite tertio. Iſtud nomen, etſi aliis animalibus iam attributum ſit, in LINNAEI tamen ſyſtemate naturae non obuium a Cl. Auctore feliciter adoptatur. Videlicet reſpexit Noſter editionem Linnaeani ſyſtematis ſextam; recentiſſima enim nomen *Argi* T. I. p. 483 papilioni cuidam plebeio rurali imponit, ſed huius ſpeciei papilionem quendam minorem excitat, eumque *argiolum* vocitat. Veruntamen hoc impedire non poteſt, quo minus idem nomen in zoophytis ſimul vſurpetur. Huius itaque argi corpus totum plagioplateum eſt, in medio ſex lineas craſſum, longitudine tres pollices et quinque lineas, latitudine duos adaequans pollices. Dorſum colore coccineo, venter egregie luteſcente nitet, vtrinque maculis albis et nigreſcentibus interſperſis. Subſtantia totius corporis coriacea eſt, et ſolida, flexibilis tamen, quae croceum colorem diſciſſa vndique prodit. Caput animalis a reliqua corporis mole difficile diſcernitur; atque demum in ea parte deprehenditur, vbi tentacula teretia in corpore prominent, quippe quibus in ventre oppoſitum eſt os animalis, cum aliis duobus tentaculis. In dorſo duo tentacula, vt diximus, teretia eminent, quatuor lineas longa, quorum apices vndique punctis nigris centenis atque pluribus, vt totidem oculis, notati; vnde Auctor *Argi* nomen animali indidit. Iſta tentacula oculifera, quamprimum digito aut ſtylo continguntur, ſtatim in foſſulas, quae circum

p. 65.
p. 67.

*) Syſt. naturae editio decima. Tom. I. 1760. p. 655.

circum ea ſunt, ſeſe recipiunt, vt oculi ab iniuriis externis, vbicunque opus fuerit, defendantur. Nempe tentaculorum ſtructura ſic comparata eſt, vt nunc contrahi nunc extendi queant. Ad latera oris duo alia obſeruantur tentacula teretia, quibus eſcam capere atque ori inferre animal ſolet. Abdomen limacum more conſtructum eſt, oblongum, et circumquaque muſculo, vt fimbria, cinctum, cuius ope ſaxis aliisque corporibus adhaeret. In dorſi parte capiti oppoſita prope a margine foramen conſpicitur ouale, octo lineas longum, et quinque latum, ex quo truncus exſurgit carneus, albidus, vtrinque in duos ramulos diuiſus, quorum quilibet in alios te-
p. 70. nuiſſimos ſurculos exit. In ramis et ſurculis hisce plurima puncta nigricantia obſeruantur, quae ad pulchritudinem huius partis arboreſcentis multum faciunt. Auctor erucarum, piſcium et lernaeae anatome edoctus, hunc ramorum apparatum pro pulmonum viſcere habet, quod, dum in mari degit argus, expanſum tenet; ſed extractus ex aqua et digito contrectatus, illud in formam coronae contrahit, et intra praedictum foramen ouale abſcondit. Cetera animal maris ſcopulos habitat, ideoque raro in conſpectum prodit, quin immo ab Auctore vnicum eius indiuiduum obſeruatum eſt. Ex illius tamen hiſtoria patet, illud cum nullo zoophytorum genere ab Ill. LINNAEO deſcripto conuenire.
p. 71. Hinc Auctor ſequentem eius deſcriptionem condidit. *Argus eſt zoophytorum genus, corpore plagioplateo, tentaculis quatuor teretibus, duobus oculiferis in prona, duobus ſimplicibus in ſupina capitis parte iuxta os poſitis, nec non pulmonibus ramoſis ad anum ſitis praeditum.* Ergo animali cum limace magna ſimilitudo eſt, licet minime ad limacum genus pertineat, ſed nouum plane inter zoophyta conſtituat. ALDROVANDUS et IONSTONUS argum veteribus vix notum

tum ſub nomine leporis marini falſo deſignare videntur, quos Cl. BOHADSCH corrigit.

Hydram capite quarto Cl. Auctor adgreditur deſcribendam, a ſcriptoribus hiſtoriae naturalis ante LINNAEUM mentulae nomine inſignitam. Hinc Auctor IANUM PLANCUM reprehendit, quippe qui mentulam marinam, quam forte deſcriberet, cum tethyo confuderit. Hydra vtplurimum vnius pedis longitudinem habet et figuram cylindricam, quae pollicem fere in diametro aſſequitur. Dorſum fuſcum variis papillis pyramidalibus obſitum eſt, ex quibus mucus albidus prolicitur, obliniendo corpori inſeruiens. Hae papillulae admodum exiguae muſculis inſtructae ſunt, quoniam eas ad lubitum erigere hydra poteſt. Venter, ſiue pars hydrae dorſo oppoſita, ex fuſco albicans, tentaculis cylindricis prorſus tectus eſt. Horum ope, quae inſtar acetabuli formata ſunt, hydra ad maris littora, vbi aquae ſex pedum circiter altitudinem habent, adhaeret. Tentacula ventris aeque ac dorſi muſculis praedita ſunt, ſiquidem nunc exſeruntur ab animale, nunc retrahuntur. Caput fimbria membranacea, tenui, ſubfuſca cingitur, et circa ſe tentacula viginti ramoſa, meduſae caput referentia, diſpoſita habet. Inter haecce tentacula ramoſa os animalis conſpicitur, foramine diſtinctum, in quod tentaculorum auxilio eſca ingeritur. Ori oppoſitum eſt, in poſtrema corporis extremitate, aliud foramen, ex quo faeces et aqua marina egeruntur. Nempe ſi in vaſe animal detinetur, ita quidem, vt aqua marina infuſa vltra duos pollices ſupra eius corpus non eleuetur, tunc aquam ſingulis fere minutis ad duos pollices eiaculat ex ano. At vero, ſi recens ex mari extrahitur, et manu fortiter contrectatur, aquam hauſtam ad duos etiam pedes eiicit, corpusque ligni inſtar indureſcit, vnde factum eſt, vt a veteribus *mentula*, Italis *cazzo di mare* ap-

p. 75.
p. 80.

pellaretur. Hoc loco Auctor phaenomenon memorat, quod in hydris admodum ſingulare ob-
p. 84. ſeruauit. Nempe hydra, paulo poſtquam ex aqua extracta erat, canalem inteſtiniformem arena plenum, mox alium ad inteſtinorum modum conuolutum, ſed vacuum, cum alio corpore globulis obſito, ac meſenterio ſimili, denique plurima veluti inteſtinula coeca, eidem canali vnita, excreuit atque eiecit. Id, quum in plurimis aliis hydris obſeruaretur, Auctori ſuſpicionem mouit, haec excrementa vel nutrimenta animalis, aut alius animalis deglutiti inteſtina eſſe. Sed poſtea expertus eſt, haec ipſiſſima animalis inteſtina eſſe, quae illud integra et ab oeſophago ad anum vsque continua, atque a reliquis partibus diuulſa, ſecernit et, deiectis hiſce propriis inteſtinis, ſeptem et vltra horas ſuperuiuit. Diſſecta hydra, vidit Auctor canalem membranaceum, arena et fucorum fragmentis refertum, quem eiicit animal extra mare poſitum, inteſtinum cum ventriculo et oeſophago conſtituere, inteſtinula vero coeca ouarium eſſe; adeoque animali huic, ſingularem plane inter omnia reliqua zoophyta vel
p. 89. parturiendi vel moriendi modum conuenire. Cutis, duas propemodum lineas craſſa, ex innumeris fibris candidis tendineam conſiſtentiam habentibus compacta eſt, quae varium in modum ſe inuicem interſecant, et irregulares cellulas efformant. Subter cutem quinque muſculi, ex aliis rurſus compoſiti, apparent, quibus hydra corpus nunc vltra pedem extendit, nunc in globum fere reuoluit. Intra cauum oris annulus oſſeus ex quinque concatenatus dentibus occurrit, quorum ſubſtantia friabilis et paſtae inſtar farinaceae compacta eſt. Inferiori dentium margini oeſophagus vndique adnectitur, qui altera extremitate reliquis ſupradictis inteſtinis continuus haeret. Cordis, cerebri, medullae ſpinalis aut alterius viſce-

ris

ris nullum veſtigium reperitur. APULEIUS, de lepore marino verba faciens, hydram hanc ob oculos habuiſſe videtur. Nam haec, vt ille de lepore aſſerit, exoſſis eſt, et in ventre ſolum oſſa catenata habet. Hydram Noſter ſic deſcribit: *eſt zoophytorum genus, corpore cylindrico, ventre innumeris tentaculis teretibus, dorſo papillis pyramidalibus obſito, ore orbiculari et tentaculis ramoſis numero viginti in circumferentia capitis praeditum.* Iuuenem hydram Cl. Auctor nunquam conſpexit, licet in littoribus ſenes bene multae commorentur.

Syringis deſcriptio, quae capite quinto ſequitur p. 93. breuior, quum hocce zoophyton Auctori, reditum paranti, forte fortuna occurreret. Syrinx longitudine octo pollices excedit, et totus conicus eſt. Latior corporis pars, vbi caput extat, ore inſtructa eſt, in quo proboſcis ſeu ſyphunculus ex forte membrana compactus ſeſe prodit, papillis carneis tricuſpidatis vndique munitus. Is ſyphunculus altera extremitate limbo oris vnitus, et altera liber eſt, vt animal eum pro lubitu exſerere atque retrahere, eſcae capiendae cauſa, poſſit. Corpus totum ex albo luteſcens ſtriis longitudinalibus, aliisque circularibus ornatum eſt. In altiori mari degit, neo in littora eiicitur, ſed quandoque cum aliis piſcibus retia intrat. De partibus interioribus Auctor, temporis excluſus anguſtia, nihil retulit, deſcriptionem eius in fine capitis talem ſuggerens: *Syrinx, zoophytorum genus, corpore reticulato, pyramidali, apice globoſo imperuio ornato, et ore in medio baſeos ſito, atque in eo ſyphunculo mobili praeditum eſt.*

Caput ſextum de *penna marina* agit, in qua de- p. 98. ſcribenda Cl. Auctor prolixiorem operam poſuit. Nonnulli hocce animal ad plantas retulerunt, alii tamen zoophytis adnumerant, ſed manca deſcriptione iſtud perſecuti ſunt. Cl. BOHADSCH pen-

 nam

nam ſic deſcribit: *eſt zoophytorum genus corpore ad inſtar pennae formato, et tentaculis plurimis, oſſiculis exiguis munitis, praeditum.* Plures eius ſpecies extant; ſcilicet, penna rubra pinnis falciformibus, tentaculis in pinnarum facie concaua poſitis; penna griſea, pinnis conuexo-planis, tentaculis in pinnarum facie conuexa poſitis; penna rubeſcens, pinnis carens, tentaculis in corporis trunco poſitis; penna ramoſa, pinnis carens, tentaculis in ramis poſitis. Omnes hasce ſpecies Auctor obſeruauit, et quoad ſatis eſt, exponit. De rubra initium! Haec ex trunco et artubus ſeu pinnis conſtat; trunci longitudo ſex pollices cum tribus lineis efficit. Ea pars, quae pinnis inſtructa eſt, quadruplicem faciem praebet: dorſalem, vbi craſſior eſt et exiguis papillis ſubgloboſis purpureis ornata; ventralem, vbi albicat et quibusdam duntaxat papillis purpureis donata eſt; laterales duas, vbi artus ſiue pinnae in conſpectum veniunt. In illa autem parte, vbi truncus nudus eſt, vndequaque papillae purpureae, intercurrentibus lineis albis, habentur, atque in apice eius ſinus falcatus imperuius quidem. Subſtantia trunci coriacea
p.103. et extrinſecus, ob allatas papillas, aſpera eſt. Pinnae, quas Auctor artus adpellat, numero nunc deprehenduntur 24, 27, 30 et plures, in quolibet trunci latere; diuerſae magnitudinis, falciformes, coriaceae, ſtriis innumeris exiguis coccineo colore tinctis. Facies pinnarum alia concaua eaque obtuſa, alia conuexa eaque acuta eſt et ſcindens. In facie concaua octo tentacula cylindrica numerantur, pinnis ita inſidentia, vt vnum cum iisdem corpus conſtituant; quibus mediantibus penna marina aliis corporibus adhaeret. Tentacula autem ipſa molliorem, quam pinnae, conſiſtentiam habent, et in extremitate ſua octo filamentis candidis, tenuibus, ſtipata ſunt. Cetera non ſemper oculis obuia ſunt, quippe

animal

animal erigere ea et intra pinnas recipere poteſt; quo factum videtur, vt ALDROVANDUS et IONSTONUS tentaculorum in deſcriptione pennae non meminerint. Truncus cauus, vbicunque diſſectus p.104. fuerit, liquorem ſalſum effluere ſinit, intus membrana coriacea, vltra lineam craſſa, obductus eſt. Intus quoque reperitur oſſiculum longitudine 2 poll. et 7 linearum. Pinnae ex duplice membrana compactae ſunt, externa forte et coriacea, interna tenuiore pellucida. Cl. Auctor pennam viuam vitro, aqua marina impleto, impoſuit, quo facto varium in diuerſis eius partibus motum miratus eſt. Nempe truncus pinnatus aeque ac nudus contrahebatur, contractus intumeſcebat aliquibus in locis, motum edebat vermicularem, et colorem intenſe rubrum fundebat; apex trunci nudi hami inſtar modo incuruabatur, modo in rectam extendebatur; pinnae quadruplici modo mouebantur, modo verſus truncum nudum, modo verſus pinnatum, modo verſus ventrem, aut denique verſus dorſum; tentaculorum filamenta carnea quaquauerſum agitabantur, exporrigebantur, occultabantur intra pinnas. Cl. Au- p.107. ctor, qui totum animal loco moueri non vidit, pinnarum tamen ope loco moueri putat. Degit in altiori mari, vbi interdum cum aliis piſcibus capitur. Dum verſus maris ſuperficiem fertur, bullulae innumerae corpus eius circumdant, quae ſtellarum inſtar de die ſplendent. Pennae rubrae quaedam etiam varietates occurrunt, nonnullae pallidiores et roſeo colore tinctae ſunt, aliae intenſe rubent *).

*) Hanc eius ſpeciem in littoribus Norwegiae reperiri, recentior nos docuit pennae rubrae deſcriptio Hanouiana, quam I. D. TITIUS, Phyſ. Prof. Witeb. in nouis relationibus amicorum (*neue geſellſchaftliche Erzählungen*), T. I. p. 193. inſeruit, vbi nonnulla leguntur momenta, quae hiſce dictis aliqualem affundunt lucem.

p. 109. Poſt illa Auctor alteram pennae marinae ſpeciem, griſeam nempe, perſequitur, quae parum diſtat ab antecedente, adeoque in ea recenſenda prolixiores eſſe nolumus. Hoc tantum addimus, Cl. Auctorem nullum anum nec in animali obſeruare potuiſſe, ideoque miratum eſſe, quod LINNAEUS pennatulae ſuae os commune rotundum in baſi aſſigna-
p. 112. uerit; eamque oceani incolam ſolus dixerit *). Tertia pennae ſpecies, a nemine hucdum obſeruata, apud ARTEDUM ſub nomine: labrus pulcre varius, pinnis pectoralibus in extremo rotundis, occurrit. Nempe pinnis nullis praedita eſt penna haec, ſimplici trunco oſſeo conſtat, quem plurima tentacula ambiunt. Longitudo eius tres fere pedes ſuperat, atque per totum pennae corpus os quadratum extenditur friabilis conſiſtentiae, et ex paſta veluti farinacea compactum. Tentacula truncum ambientia, quorum forma et ſubſtantia eadem fere eſt, ac in prima pennae ſpecie, numerantur 1310, in
p. 114. varios ordines digeſta. Ad pennas quoque refert Cl. Auctor TOURNEFORTII fucum manui ſimilem, et BAUHINI palmam ſiue manum marinam, atque corpori huic marino pennae ramoſae nomen imponit; quae, quum oſſe penitus careat, penna exos dici poſſet. Hac occaſione Cl. BOHADSCH, Cl. SCHAEFERUM reprehendit, qui manum marinam MARSIGLII ad deſcriptionem eius delineari et coloribus pingi curauit; ſed SCHAEFERUS non quidem ait,

*) Quod ad primum attinet, ad locum, vbi penna habitat, ex antea allatis pateſcit, pennam non mari mediterraneo, ſed oceano, mari ſeptentrionali quoque tribuendam eſſe, et circa Chriſtianiam et Friedrichshalam in littoribus Daniae et Norwegiae reperiri. Quod vero ad os ſpectat, ex deſcriptione modo memorata, p. 205. colligere licet, animali omnino os competere.

ait, ſe delineationi ſuae *colorem naturalem*, ſed colorem deſcriptioni Marſiglianae adcommodatum, dare duntaxat voluiſſe. Sub finem huius capitis Cl. Auctor modum nutriendi in pennis diſquirit, quem mediantibus tentaculis fieri arbitratur. Hinc tentacula pennarum oris munere fungi, eaque ſingula totidem vnius animalis ora eſſe ait. Cuius ſententiae dirimendae cauſa eorum opinionem refutat, qui iſta tentacula pro polypis diſtinctis habent, hoc potiſſimum vſus argumento, contra naturam eſſe, vt diuerſa numero animalia ſimul vnum animal conſtituant. Itaque pennam, cum ex pluribus animalibus non ſit compoſita, concludit ſimplex eſſe animal, et tentacula eius ora, quibus eſcam apprehendit. Quod vero animal ore toties multiplicato opus habeat, id Auctor ex victu, ſtructura et ſitu horum animalium fixo, nec loco motiuo, deducit; eodem forte modo, vt in lithophytis et coralliis res ſeſe habet, quippe quae ab Auctore ad animalia huiusmodi ſimplicia referuntur. Quod Cl. BOHADSCH demonſtratum it, atque lithophyta et corallia quoad omnem ſubſtantiam non plantas, ſed animalia eſſe oſtendit. p.116. p.121. p.126.

Caput ſeptimum *de Tethyo* agit, zoophyto ARISTOTELI iam cognito, ſed a nemine accurate deſcripto. Hinc Cl. Auctor diu dubius haeſit, an huic animali tethyi an holothurii nomen imponeret. Tandem tethyi adpellationem retinuit, illudque ſequentem in modum deſcripſit: *eſt zoophytorum genus corpore plus minus oblongo, organis duobus protenſis, altero breuiore praeditum, et tentaculis carens.* Praeter tethyum vulgare, quod oſtreis potiſſimum adhaeret, et apud incolas maritimos eſculentum eſt, Auctor tres alias eius ſpecies obſeruauit: vnum coriaceum, alterum gelatinoſum, tertium membranaceum; quae paulo curatius recenſet. Primum tres p.129.

plerumque pollices longum eſt, vnum cum lineis ſeptem latum, oualis figurae. Cutis eius craſſa et corii inſtar dura eſt. Secundum duorum fere pollicum latitudinem, et ſedecim linearum longitudinem habet, formam compreſſam, cutem leuem, cocci-
p.132. neam, gelatinoſam. Tertium tethyum Cl. Auctori videtur id ipſum eſſe animal, quod I. PLANCUS ſub nomine mentulae marinae, penem caninum referentis, venditauit. Id ipſum tethyum ex aliis ſuae ſpeciei indiuiduis compactum deprehenditur; vnde tethyum faſciculatum non inepte diceretur. Namque in hoc vno tethyo, quod Auctor ob oculos habuit, ſeptem alia tethya vnita erant. Quodſi corpus eius acicula vel ſtylo quocunque irritaret, totum animal contrahebatur et corrugabatur. Vtrum haec tethyi ſpecies talis ſit, quae ex pluribus aliis indiuiduis ſemper conſtet, an vero ſimplex aliquod indiuiduum ſaxis interdum adhaereat, id vero determinare Auctor non auſus eſt; ſeparatum quandoque in littore deprehendit, ſed in faſciculos vnitum plerumque vidit. Aliquando tethyum ſolutum ſatis magnum inuenit, in cuius trunco octo iuniora tethya inerant, cum aliis pluribus exiguis.

p.135. Aliud zoophytum caput octauum pertractat, quod a Cl. Auctore *meduſa palliata*, ab aliis *vrtica* adpellatur. Figura eius, vt in omnibus meduſae ſpeciebus, orbiculata eſt, innumeris tentaculis exiguis ſtipata, et cute extrinſecus candida, interſperſis punctis coccineis, veſtita. Haec meduſae ſpecies hoc ſingulare habet, quod extrinſecus alia cute a corpore orbiculato ſeparata veluti palliolo tecta ſit, vnde nomen meduſae palliatae accepit. Teſtis vacuis cochleae vmbilicatae ſubalbidae punctis coccineis notatae inſidet, et palliolum veli inſtar expandit, quamdiu in aqua moratur; quare animal etiam in mediis aquis natat, et per mare vagatur, vbi in piſca-

piſcatorum retia incidit. Mereretur haec meduſae ſpecies propter hanc nauigationem *velifera* adpellari; at maluit Auctor nomen palliatae adoptare, ne cum vrtica velifera FABII COLUMNAE confunderet.

Capite nono *de cuiusdam Raiae ouis* diſſerit, et poſt RUYSCHIUM, IONSTONUM, et NEEDHAMUM ouarium raiae deſcribit, quod hoc, in quo delineando occupatus Auctor fuit, diuerſum eſt ab eo, quod citati Auctores delineauerunt. Primo igitur Cl. Auctor externam ouarii atque ouorum faciem, poſtea oui corpus ſollertiſſime deſcribit, hinc argumentum euidentiſſimum ducens diſtincta dari raiarum oua. p. 138.

Capitis decimi argumentum eſt: *de ouis ſquali ex rufo varii, pinna ani media inter anum et caudam pinnatam*, ARTEDI. Anno 1754 Cl. MAURIT. DE MAYERSBACH, Medicus Pragenſis, in Italiam profectus, miſit ad Auctorem varia corpora marina, eorumque aliquod ſub nomine *Borſa del mare*, veſicae aereae inſtar, ſibi plane incognitum, ideoque admiratione digniſſimum. Dum itaque in ſecundo itinere Italico an. 1757 Auctor per aliquot menſes Neapoli commoraretur, de corpore iſto marino magnopere ſollicitus, caſu quodam iſtud in corpore ſquali detexit, quem, vt ſiccum Pragam mitteret, exenterari iuſſerat. Corpus oui ſquali oblongo quadratum eſt, altera extremitate late patens, altera in ſinum anguſtum fere oualem contracta. Vtraque extremitas compreſſa eſt, ita vt duplex lamina, qua totum conflatur oui corpus, ſe inuicem attingat, et ſimul concreta videatur. Intermedium corpus vtrinque conuexum eſt, atque cauum cum marginibus tumentibus, vtrinque in chordam diuerſimode abeuntibus. Corpus oui cauum ex duplici lamina tenui conſtat, forti tamen, et vi ſcalpelli reſiſtente. Repletur humore ſalſo, craſſi- p. 145. p. 150.

 uſculo

uſculo ex albo et luteſcente colore variegato. Si ouum coquitur, teſta et chordae molliores fiunt atque inſipidae ſunt, humor autem intus contentus ſolidiorem conſiſtentiam acquirit, et vitellum volatilium ſapit.

p.153. *De admirando pholadis ſaxorum, Italis* dattelo del mare *dicti, monumento ad littus Puteolanum exſiſtente*, breuem animaduerſionem caput vndecimum ſiſtit. Cl. Auctor dum Puteolos peteret, in antiquiſſimum ſerapidis ductus templum, paucis abhinc annis detectum, ibique quatuor ampliſſimas columnas marmoreas, ad trium circiter pedum altitudinem vndique perforatas, et dactylis ſiue pholadibus plenas conſpexit. Quemadmodum minime probabile eſt, quod veteres has columnas pertuſas et pholadibus repletas erexerint; ſic e contrario opinari licet: mare ibidem loci, vbi templum iſtud nunc exſtat, quondam non fuiſſe; poſtea eo vsque intumuiſſe et pholades adportaſſe, tandem longo tempore interiecto rurſus receſſiſſe: pholades autem dura iſta et polita marmora, vt in iis tuto deliteſcerent. foraminulis cauaſſe. Modum, quo id faciant, quum ipſe non obſeruauerit Auctor, determinare non audet; arbitratus, id partim proboſcide animalis, partim ipſa teſta fieri *).

Caput

*) Id vero, negari non poteſt, fore, vt non nullis improbabile videatur, qui cum Cl. KLEINIO *Verſuche und Abhandl. der Naturf. Geſ. in Danz.* T. II. p. 350. ſentient, pholades nunquam perforare lapides poſſe. Itaque aut marmor hocce columnarum principio, quum indureſceret, pholadibus refertum fuit, quippe quae in argillacea et lutoſa terra, marmori primaeua, ad littora maris copioſe reperiuntur; aut, ſi mare ad has vsque columnas aliquando acceſſerit, lutum ibi pholadibus plenum depoſuit, et columnas tali cruſta perforata circumdedit.

Caput tandem vltimum Cl. Auctoris diſſertatio- p. 153.
nem profert, olim ſuper ouis ſepiarum conſcriptam *), nunc vero, poſtquam edoctus fuit, oua abs ſe deſcripta loliginis oua eſſe, correctam et mutatis mutandis, ſub elogio: *de loliginis ouis* recuſam.

XIV.

Fränkiſche Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit, Oekonomie und den damit verwandten Wiſſenſchaften. Fünfter Band. Nürnberg, bey George Peter Monath, 1760. 8. Alph. 1. pl. 13. tab. aen. 3. *Sechſter Band.* ib. 1762. 8. Alph. 1. pl. 12. tab. aen. 3.

h. e.

Franconica collectio obſeruationum ex phyſica, medicina, re oeconomica, et reliquis, affinitate quadam cum his connexis, ſcientiis depromptarum. Volumen V et VI.

Priſtina nunc vtamur methodo in recenſendis his Voluminibus, nec niſi eorum praecipuas, et eas inprimis obſeruationes indicemus, quae ad medicinam ſpectant.

Part. XXV N. 3. BOENNEKENII Sen. Obſer- T. V. p. 23.
uatio, *de coniugibus nobilibus, qui, nocte ſubito ſimul e ſomno excitati, in melancholiam inciderunt, attamen tandem rurſus conualuerunt.* Arnhemiae vterque coniugum ſanus lectum petebat, et media nocte ſurgebat

*) vid. Commentar. horum Vol. I. P. IV, p. 585. ſeqq.

bat ſumma cum anxietate et idea fixa, quaſi ob facinus ad ſupplicium ducendi eſſent. Venaeſectio et medicamenta ſtatim; ſed fruſtra applicabantur. Vterque deinde in peculiari conclaui cuſtodiebatur. Mulier tandem octauo die, poſtquam aquam Selteranam ſumſerat, in tam profundum ſomnum incidit, vt, velut ab opio, ad 24 horas dormiret. Exinde expergefacta nihil praeteriti recordabatur et tranquillo animo erat; nec, poſt vſum eiusdem aquae per duodecim dies continuatum, vlla amplius melancholiae ſigna aderant. Maritus, grauiori melancholia, quodammodo maligna, laborans, minime ad vſum aquae Selteranae impelli poterat; venaeſectio tamen repetita, remedia euacuantia et diluentia largiter adhibebantur; tandem vernali tempore variis corporis exercitationibus et vſu aquae Spadanae plane conualuit.

p. 90. N. 9. I. C. HENNICKE *de glande plumbea, quae diu poſt acceptum vulnus vomitu reiecta eſt.* Viri pectus ita laedebatur glande plumbea, vt, eo perfoſſo, aeger haemoptoe decumberet, tandem conualeſceret, remanente ibi glande. Poſt viginti annos, dorſo ciſtam impellere cupiens, fragorem in pectore ſentiebat, et frigore, calore, anxietate, tuſſi ſicca, haemoptoe, nauſea, cet. corripiebatur; tandem vomitu, maximo cum niſu ſuſcepto, glandem hanc reiiciebat.

p. 178. Part. XXVI. N. 6. *Peculiares renum et vteri laeſiones; Auctore B.* Veſica vrinaria feminae maxime obeſae, ex iſchuria mortuae, valde contracta et vacua deprehendebatur, vrether ſiniſter naturali ſimilis, dexter nimis amplus, niger et ſanguine plenus. Ren ſiniſter, ſpithamae longitudinem aequans, pugni craſſitiem ſuperans et vitulini renis figuram ſiſtens, pellucidus erat, et dimidiam menſuram aquae lacte-

lactefcentis et albis denſisque flocculis refertae continebat; corticalis ſubſtantia tenuis, et interna ſuperficies valde ſinuoſa et calloſa apparebat. Ren dexter, praeter nimiam magnitudinem et craſſitiem, vix mutatus; maximopere inflammatus erat et extrauaſato ſanguine feroſo repletus. Iuxta ouarium ſiniſtrum, ad vltimam vertebram lumborum, aderat ſubſtantia oſſea oboli magnitudine, in vno latere conuexa, in altero concaua. In ipſo hoc ouario tuberculum piſi magnitudine conſpiciebatur, quod materiam, lapidibus cancrorum cum aqua tritis ſimilem continebat. Dextro lateri orificii vteri adhaerebat mollis excreſcentia carnoſa, aequans nucis moſchatae magnitudinem, quae exiguo principio ex vteri cauo oriebatur. Cum exinde vteri orificium fere clauderetur: cauſa ſterilitatis feminae ſatis conſtat.

Part. XXVII. N. 2. M. F. LEDERMÜLLERI p. 201. *obſeruatio microſcopica neruorum.* Cum Cl. Auctor diſquireret, an neruus cauus eſſet, variis rebus in hac opinione confirmabatur. Oculus enim vitulinus, in cuius neruum opticum ſpiritus nitri, aqua dilutus, iniectus erat, non ſolum exinde intumeſcebat, ſed cornea etiam coerulea reddebatur. Vnde concludit, neruum opticum eſſe cauum, quippe qui vias habeat, quibus ſpiritus nitri ad oculi bulbum deferatur. Deinde in neruo optico horizontaliter ſecto et nudo oculo, et armato, multos tubulos ſucco albo ſpiſſo repletos detegebat. Idem longitudinaliter ſectus oſtendebat ſub microſcopio multos tubulos, arcte iuxta ſe poſitos, ex quorum ſuperiori ſuperficie, ſi neruus premebatur, ſuccus lacteus emanabat. Eodem modo ſe habebat neruus iſchiadicus. Cum vero poſt aliquod tempus eundem neruum opticum exſiccatum et corrugatum iterum contemplaretur,

retur, eosdem tubulos ſed vacuos; in altero autem neruo optico, perpendiculariter ſecto, fila fuſca confuſe poſita animaduertit. Cum neruum aqua humectaſſet et acu haec fila diſſoluere tentaſſet: tandem hoc modo nonnulla fila ſeparauit, et cauitas ſinguli tubuli, ſiue fili ſub microſcopio tum plane cernebatur.

p. 210. N. 3. W. F. BOENNEKENII Sen. *Obſeruationes de dyſenteria anno* 1759. *Suinfurti graſſante.* Quamuis ſaeuus fuerit hic morbus, tamen conualeſcentium numerus quinquies ſuperauit numerum inde demortuorum. Qui maligna dyſenteria cum vomitu laborabant, plerumque intra quatuordecim dies moriebantur, certe vix ante ſextam ſeptimanam conſaneſcebant; benigna vero dyſenteria affecti ad ſeptimum vel decimumquartum diem ſanitatem recuperabant. Vitrum antimonii ceratum et rhabarbarum huic dyſenteriae inprimis vtiliter oppoſitum eſt. Maxime autem mirandum eſt, in hoc morbo omnia adſtringentia et terrea anxietatem, moleſtiam ventriculi et flatus effeciſſe, vti etiam vinum, vel merum, vel aqua dilutum, aqua et decoctum panis frigidum, nocebant. In mortuis plerumque gangraena inteſtinorum conſpiciebatur; qui vero hunc morbum ſuperauerant, variis affligebantur incommodis, vt inflammatione oculorum doloroſa, vlceribus in variis partibus, tumore faciei, parotidum, manuum pedumque, ſcroti, cet. alii arthritide, dolore iſchiadico, colico poſt paſtum, lienteria. Nimia vero viciſſitudo calidae et frigidae tempeſtatis, quae menſe maio, iunio et iulio fuerat, hanc dyſenteriam menſe iulio, auguſto et ſeptembri inprimis produxiſſe videtur, praeterea frumentum nimis humidum praeterito anno collectum atque corruptum, et panis inde factus, ſitui facillime obnoxius; etiam vermes, quibus omnia ceraſa tum

infecta

infecta inueniebantur; nec minus vſus fructuum groſſulariae nondum maturorum.

Part. XXVIII. N. 3. EIUSDEM *obſeruationes* p.282. *practicae de morbis animi* 1) *de melancholia, breui tempore in maniam lethalem mutata.* Cum puella octodecim annorum tempore catameniorum pedibus iter feciſſet, et imprudenter, aeſtuante corpore, frigidum potum ſumſiſſet, haec ſtatim ſuppreſſa, nec vnquam rite reſtituta ſunt. Ab hoc tempore capitis vehementibus doloribus, anxietate, melancholia vexabatur, et tumorem durum dolorificum ſub axilla ſiniſtra percipiebat, qui vero emplaſtro cedere videbatur. Sed deinde melancholia in veram maniam, in dies creſcentem, mutabatur, et aegra paulo poſt febre lenta moriebatur. Eius ſectione facta, animaduerſa eſt corporis macies ſumma, inteſtinum rectum variis ſcirrhis refertum, pulmones multis calculis repleti, et ſub axilla ſiniſtra, vbi tumor fuerat, cauitas, quae magnam ſaniei copiam continebat. Sinus cranii ſanguine vacui erant, et in ſinu ſagittali, ad occiput deſcendente, polypus tendinoſus digiti longitudine, in ventriculis vero cerebri vnciae duae ſeri deprehendebantur; ex quibus cauſa proxima maniae profecto ſatis intelligitur.

2) *De vehementi mania, a phantaſia et nauſea* p.294. *exorta, quae breui tempore, inprimis camphora, curabatur.* Superioris mulieris ſoror poſt eius mortem in morbum eundem incidebat. Pulſus erat plenus, durus et celer; atque quamquam copioſus ſaliuae affluxus et appetitus auctus vermes indicabat: ſaccharum tamen anthelminticum cum mercurio viuo, veſicatoria, ipſaque venaeſectio nihil efficiebant. Cum vero aegra ſectioni ſororis interfuiſſet, indeque nauſea affecta eſſet, tartaro emetico, ſed exiguo cum effectu, vſa eſt. Attamen puluis camphorae ſcru-

ſcrupulus vnus, cum nitri depurati, et ſacchari albi ſemiſſe ſcrupulo, et ſomnum et blandum ſudorem excitabat, atque maniam mitigabat, quae ſumtis toto illo tempore camphorae ſcrupulis octo plane ceſſabat.

p. 298. N. 4. *Peculiare viſus vitium*, Auctore B. Vir quadraginta octo annorum, in angulo interno oculi dextri, exterius minime mutati, circulum obſcurum oriri vidit, qui oblique verſus dextrum latus ſenſim pergens, tertiam oculi partem, vti luna in eclipſi ſolis, tegebat, viſumque impediebat. Initio quidem hic circulus pellucidus erat, et obiecta quodammodo magis exigua ſiſtebat, quae deinde curua et fracta videbantur, ipſeque circulus ſenſim coeruleus fiebat, tandem poſt ſeptem dies plane opacus. Sola pediluuia adhibuit et hirudinem prope oculum dextrum applicuit. Poſt ſex vel ſeptem menſes viſus quidem paululum correctus erat, ipſe autem dimidia parte dextra oculi dextri omnia quaſi per nebulam, ſiniſtra vero parte vix aliquid diſtinguebat. Cauſa huius morbi fuit lapſus, quo dextrum faciei latus, inprimis oculus ita vulnerabatur, vt tunica coniunctiua plane ſecederet. Cum vero hunc oculum ad viginti quatuor horas vino nimis calido fouerit, fortaſſe exſiccationem et corrugationem lentis excitauit.

p. 324. N. 7 *De figura globulorum ſanguinis* diſſerit S. Cl. Auctor in diſſectis animalibus microſcopio obſeruauit, globulos ſanguinis, cum largo ſero mixti, in vaſis maioribus rotundam habere figuram, ſed oualem, vbi parum vel nullum ſerum admixtum eſt, in vaſis vero capillaribus oualem, quamquam non ſemper. Vbi duae minores venae in vnam maiorem mutantur, globuli, in minoribus antea rotundi, tum ouales, in progreſſu vero maioris vaſis rurſus rotundi fiunt. Ex his concludit Cl. Auctor, globulo-

bulorum ſanguinis formam naturalem eſſe rotundam, ipſosque globulos elaſticos.

Part. XXIX. N. 3. BOENNEKENII Sen. *Obſeruationes practicae de vlceribus pulmonum, quorum vnum machina* MUZELII Berol. *alterum ſucco cucumerum ſanatum eſt.* 1) Vir nobilis, triginta annos natus, in febrem acutam pulmonalem incidit, cum pleuritide, aſthmate, tuſſi ſicca, cet. Materia ſpiſſa, tenax, ſubuiridis, foetida, quam copioſe exſpuebat, debilitas, pulſus paruus et celer, appetitus et ſomni defectus, calor increſcens, ſudor colliquatiuus, febrem hecticam cum vlcere pulmonum adeſſe, declarabant. Cum omnia remedia nihil effeciſſent, Cl. Auctor ſecundum MUZELII methodum adhibuit machinam conoideam, cuius baſis in diametro ſex pollices habebat, longitudo vlnae dimidiae, apertura duorum pollicum erat, cum peculiari orificio ſemilunari. Hanc repleuit ad tertiam partem decocto demulcente tepido, et aeger os ita orificio machinae applicuit, vt labia ab hoc tegerentur, deinde ad ſemihoram vsque, obturatis naribus, halitum balſamicis particulis refertum ex machina excepit, idque ſingulis tribus vel quatuor horis repetiit; ſic breui tempore tuſſi, eiectione ſanioſa et febre hectica liberatus eſt. p.408.

2) Miles, triginta annorum, eodem morbo laborauit, cum maiore ſaniei excretione. Omnibus remediis fruſtra tentatis, huic tandem Cl. Auctor ſuccum cucumerum ad MUZELII exemplum ſuadet. Poſtquam itaque aeger per aliquot dies cucumeres crudos decorticatos comederat, calor depaſcens mitigatus eſt, vt et tuſſis et ſaniei excretio, ipſeque tandem vſu electuarii ex melle cum puluere herbae hederae terreſtris et vrticae minoris breui poſt plane ſanatus eſt. p.416.

p.424. N. 5. *Peculiaris prolongatio tibiae amputatae, ab* ASELMAYERO. Vir quadragenarius, pedem dextrum ita fregerat, vt malleorum articulus e loco motus, ligamenta, tendines, muſculi dilacerati, tibia vsque ad ſuras denudata, perioſtiumque contuſum eſſet. Fibula in ſeptem partes diffracta, vaſa ſanguifera diſciſſa, extenſores et flexores digitorum contuſi, et pes per tendinum incurvationem ad ſuram ſurſum tractus erat. Remotis igitur muſculis a tibia, eius partem, ad quinque pollices longam, Cl. Auctor amputauit, pedemque repoſuit et deligauit. Tibiae pars denudata ad 9 vel 10 pollices quidem nigreſcebat, qua tamen ſenſim exfoliatione ſeparata tibia ipſa ſeſe cum partibus muſculoſis coniunxit, tandem pedem externum per tonum muſculorum, ipſi adhaerentium, ad ſe et prope amputatam tibiam traxit, ſeque ſyſſarcoſi, quamquam os oppoſitum non aderat, pedi extremo adiunxit, poſt aliquot ſeptimanas ſubſtantiam cartilaginoſam et ſenſim oſſeam accepit, vt aeger poſt ſex menſes hoc pede, quodammodo breuiori facto, vti poſſet.

p.467. Part. XXX. N. I. DELII *hiſtoria partus monſtroſi.* Mater huius puellae monſtroſae motus foetus in grauiditate ſemper languidos ſenſit, et perpetuis vexata eſt doloribus coxarum. Aliquot dies ante puerperium ex foetus immobilitate eius mortem praedixit. Partus facilis quidem, ſed agripparum fuit, et funiculus vmbilicalis cum ſecundinis quaſi exuſtus et putrefactus apparuit. Caput monſtri ſuperius planum erat, et ita retrorſum preſſum, vt poſterior pars vertebrarum colli plane compreſſa et vertebrarum thoracis maxima ex parte obtecta eſſet. Oculi ex orbitis valde prominebant. Vtraque pars poſterior oſſis frontis fere dimidia deficiebat; oſſa bregmatis in vtroque latere vix vnguis magnitudinem

dinem aequabant. Pars lambdoidea ſeu media oſſis occipitis plane non aderat, et partes laterales ita reflexae conſpiciebantur, vt ſiniſtra pars ad os ileum ſiniſtrum appropinquaret, dextra vero ad pollicem vsque ab oſſe ilei dextro diſtaret; hic etiam quinque vertebrarum ſpinae prominebant, quae ſpinam bifidam ſiſtebant. Per aperturam ſuperiorem oſſium cranii cerebrum omne egreſſum erat et membrana tenera tegebatur; per ſpinam vero bifidam inferior pars medullae ſpinalis, tenui membrana tecta, apparebat.

Volumen ſextum.

Part. XXXI. N. 3. BOENNEKENII Sen. *Obſeruatio de vniuerſali pleurothotono.* Femina nouemdecim annorum, ſaepe laſſitudinem brachii et cruris dextri ſenſit, quae crebra venaeſectione ſublata eſt. Tandem vero haec in ſpaſmum eſt mutata, qui, poſt ſenſum formicationis in toto latere ſiniſtro corporis, brachium ſiniſtrum attollebat, manumque incuruatis digitis verſus thoracem flectebat, crus ſiniſtrum extendebat, et pedem introrſum ducebat, immo faciei muſculos ſiniſtrorſum contrahebat. Quamquam vix vltra minuti durauit, tamen dolores excitauit et tremorem ac debilitatem brachii et cruris reliquit. Aliis igitur remediis fruſtra tentatis, Cl. Auctor in forma boli phoſphori grana tria praeſcripſit, et, poſtquam aegra grana octodecim phoſphori ſumſerat, ſpaſmus plane ceſſauit. Cauſa, cur in ſiniſtro latere tantum fuerit, haec eſſe videtur, quod aegra huic lateri ſemper incubuit iuxta parietem humidum ac frigidum, cum latus eorum, qui eiusmodi ſitum habere ſolent, ſaepe rheumatiſmo vexetur. T. VI. p. 21.

p. 99. Part. XXXII. N. 1. ARNOLD *de viſu ſine lente cryſtallina.* Si oculus ſine lente diſtincte videre diſcit, quaedam mutationes, nondum ſatis exploratae, ibi oriri videntur, quae lentis defectum reſtituunt. Exiſtimat autem Cl. Auctor 1) pupillam, quae in eiusmodi oculo ſemper anguſtior fit, obſcuritatem imaginis valde diminuere, cum radios nimis diuaricantes excludat, imaginem vero vix adeo diſtinctam apparere, vt in oculo, lente inſtructo: 2) putat, capſulam lentis vacuam ab ipſius vaſis lymphaticis, quae alias liquorem, et nutrientem, et humectantem ſecernunt, humore impleri, qui denſitati lentis maxime ſimilis ſit; vel humorem vitreum, ſi forſan capſulam ingrediatur, admixto liquore ex capſulae vaſis ſecreto, denſiorem fieri, atque lentis defectum compenſare. Vt igitur melius cognoſcatur, an oculus ſine lente videre poſſit, oculares medicos adhortatur, vt diſquirant 1) an ii, qui bene curati ſunt, ſe minus diſtincte videre, ſentiant? 2) an eiusmodi oculi pupilla anguſtior facta ſit?

p. 114. N. 2. *Hiſtoria morbi de peculiari excreſcentia ad anum.* Vir, ſeptuaginta et ſex annorum, cuius haemorrhoides iam diu rite fluxerant, ante quinque annos loco ſanguinis aquam purpuream cum muco albo excreuerat, et dolore lumbari ac vertigine affectus erat. Crebra venaeſectio, clyſmata, copioſus vſus ſalium mediorum, cet. debilitatem et febrem intermittentem, roborantibus tamen facile cedentem, excitarant. Cum deinde aquam Seidſchützenſem biberet, non ſolum inde factis crebris deiectionibus debilitatus eſt, ſed duae etiam vel tres verrucae paruae, ad ani orificium iam ad triginta annos haerentes, hinc ſenſim in excreſcentiam carnoſam mutatae ſunt, ad nucis iuglandis magnitudinem, quae, ſimulac tacta eſt, ſanguinem emiſit. A cortice peruuiano, quotidie ad drachmas tres ſumto, orieba-

tur obſtructio alui, colica et motus febriles cum inſigni debilitate, tandem continuato eius vſu emphyſema vniuerſale accedebat. Variis deinde accerſitis medicis et excreſcentia ſenſim peiore facta, cicutae extractum, ſcilla, vitrum antimonii ceratum, cet. fruſtra adhibita ſunt et aeger paulo poſt mortuus eſt.

N. 3. I. C. HENNIKE *de magna excreſcentia ad occiput.* Femina quadragenaria hydrocephalo laborare videbatur. Tumor valde mollis fuit et ſuperior cranii lamina quaſi in duas partes diuiſa apparuit. In eius cadauere haec inueniebantur: caput molle, cuticula ad finem ſuturae coronalis eroſa, quae ſerum acre deſtillabat. Ad ſuturam ſagittalem ſiniſtrorſum excreſcentia fungoſa, manus latitudini par fuit, quam cutis valde craſſa eique firmiter adhaerens tegebat. Haec erat ſubſtantia ſebacea ex viridi flaua, tres digitos altitudine et tres libras pondere ſuperabat, et cum cranio proceſſibus cartilagineis cohaerebat, qui ad coniunctionem ſuturae coronalis et ſagittalis ex dura matre oriebantur. Poſt ſuturam lambdoideam cranium deficiebat; cerebrum cum pia matre ſanum erat; collum maximum tumidum; pericardium ſuo liquore plane repletum; ventriculus cordis anterior vacuus et flauus, poſterior nigro ſanguine plenus; reliqua viſcera integra, veſica vero fellea valde repleta inueniebatur. p. 130.

N. 4. D. *Obſeruationes practicae.* 1) Veronica teucrii folio, ſiue ſpicata, in febre tertiana idem effecit, quod cortex peruuianus. 2) Viro ſexagenario, peripneumonia laboranti, pulſus intermittens deiectionem maxime ſalutarem praenunciabat. p. 136.

Part. XXXIII. N. 3. DELII *obſeruationes microſcopicae de anguillis maſſae farinaceae aceſcentis, atque de animalculis iusculi carnis.* Cl. Auctor detexit, caudam harum anguillarum ſimplicem eſſe et tantum p. 221.

 ab

ab imagine in vitro microſcopii duplicem apparere. Sub microſcopio ſolari in iisdem anguillis vidit oculos et membrum virile, ab aliis nondum deſcriptum. In iuſculo carnis veruecinae, quod vaſi infuderat feruidum et bene clauſum ſeruarat, poſt quatuor ſeptimanas multa deprehendit animalcula, iis non diſſimilia, quae LEDERMÜLLERUS in ſemine carpionis reperit. Haec a putrefactione et ſuccorum euolutione, non ex inſectorum ouulis, orta fuiſſe, repetita experimenta docuiſſe dicuntur, cum, poſtquam tria vaſa eodem iuſculo replerat, in primo poſt quatuordecim dies iuſculum foetidum, in altero poſt tres ſeptimanas iuſculum minus foetens, in tertio poſt quatuor ſeptimanas iuſculum non foetens et animalculis refertum inueniret.

p.226. In *adiecta epiſtola* LEDERMÜLLERI deſcribitur os eiusdem anguillae, quod in aliis fiſſum, in aliis rotundum eſt. Oculum, palpebras ſuperiores ſaepe moueri vidit Cl. Auctor, et embryones et motum internum cognoſcere credidit, qui in eo loco, quem focus attingit, rotatorius videbatur, in aliis locis periſtalticus. Tandem modum delineandi ad microſcopium ſolare et depingit et deſcribit.

p.244. N. 5. I. P. VOIGTIUS *de oſſibus foetus per anum eiectis.* Femina grauida tertio menſe ſubito ſigna grauiditatis ſentire deſiit, eique perpetuo putridus humor e pudendis effluxit. Cum ſimul febre anomala cum doloribus abdominis, teneſmo et alui obſtructione vexaretur, infuſa et decocta demulcentia tandem effecerunt, vt per anum varia oſſicula, hic ſimul delineata, eiiceret, ſenſimque ſanitatem recuperaret.

p.335. Part. XXXIV. N. 2. BOENNEKENII Sen. *Obſeruatio de viro, qui, quamquam penem valde decurtatum habebat, tamen cum vxore infantem progenuit.* Huic, ob

ob vlcera venerea, maxima penis pars amputata erat, imprudenti vero medela vrethra ſic coaleſcebat, vt aegre vrinam mittere poſſet. Noua tamen inciſione et vrethra ampliata eſt, et ipſe paulo poſt cum vxore infantem genuit.

N. 3. ASELMEYERI *curatio peculiaris vulneris capitis cum cranio depreſſo.* Aeger e tertio domus tabulato deciderat. Os frontis plane denudatum, oſſaque bregmatis in ſutura coronali depreſſa erant. Patella ſiniſtra, radius et vlna dextri brachii diffracta erat, et aeger ſine ſenſu iacebat. Duae venaeſectiones et fomentationes aegrum excitabant, isque poſt nouem ſeptimanas, non eleuatis tamen oſſibus bregmatis, conualeſcebat. p.342.

Part. XXXV. N. 3. BOENNEKENII Sen. *obſeruatio de vtero clauſo et magno ventriculo feminae, lapſu demortuae.* *In dextro latere cranii ab oſſe bregmatis vsque ad baſin fiſſura fuit, inter cranium et duram matrem ſanguis extrauaſatus, et in ventriculis cerebri ſerum cruentum inueniebatur. Proceſſus odontoideus ſecundae vertebrae colli ex cauitate primae expulſus et poſt eam poſitus erat. Praeter haec ventriculus maximus conſpiciebatur, qui ad finem verſus pylorum magnum ſaccum formabat, qui in abdomine dependebat et ad quinque vel ſex menſuras aquae recipere poterat. Os vteri inciſuram quidem, non autem orificium habebat. Cum vterum a fundo vsque ad ceruicem diſſecuiſſet, eius cauitatem bene formatam, adeoque ceruicis orificium internum apertum videbant, ſed orificium externum tenera, denſa et pellucida membrana plane occludebatur. p.394.

Part. XXXVI. N. 2. GESNERI *diſquiſitio aquae medicatae.* Aqua fontis *Reichardsrothenſis*, leuis, pura et diu incorrupta manens, lac admixtum non p.481.

 coa-

coagulat, nec efferueſcit cum ſpiritu vel oleo vitrioli. Affuſo oleo tartari per deliquium albeſcit et parum pulueris albi deponit; affuſo argento, ſpiritu nitri ſoluto, coeruleſcit et puluerem coeruleo-griſeum praecipitat, qui aurantii coloris eſt, ſi mercurius ſublimatus ſolutus infunditur; albus, ab aceto lithargyrii. Cum alumine ſoluto lacteſcit, ſyrupum vero violarum viridem reddit. Euaporata, terram albam in fundo reliquit, ſuperius albogryſeam. Prior cum acido vitrioli et nitri efferueſcens, ſyrupum violarum viridem reddit, et parum in aqua ſoluitur; altera, parum efferueſcens, odorem vrinoſum ſpargit, ſi oleum vitrioli admiſcetur; ſi vero haec maſſa igni imponitur, ſtatim nigreſcit; ſi ferro candenti imponitur, mox liqueſcit, albeſcit et priori plane ſimilis redditur. Quadraginta vnciae huius aquae duas exhibent drachmas terrae et ſalis. Cum igitur contineat 1) terram alcalinam, 2) parum ſalis medii et 3) parum ſulphuris: putandum eſt, huic ineſſe vim ſanguinem diluendi, viſcidum reſoluendi ac euacuandi, obſtructionesque viſcerum tollendi et purgandi.

p.498. N. 4. BOENNEKENII Sen. *Obſeruatio de ſublata melancholia, ope ſanguinis aſinini.* Femina, variolis laborans, ſimul in melancholiam incidit, cum motibus conuulſiuis, ſubſultu tendinum et vigiliis, quae, ſuperatis etiam variolis, in dies augebatur. Tandem Cl. Auctor ſanguinem aſini cum aqua anagallidis paratum, (vti in Act. Acad. Nat. Cur. Vol. VIII. Append. p. 1. deſcribitur) aegrae exhibuit, atque ſic melancholia plane ceſſauit.

p.536. N. 7. *Obſeruatio de ſanguine albo.* Cum quis magnam copiam cremoris lactis comediſſet, et paulo poſt ſe ſcarifaret, ſanguinem inſtar cremoris lactis educebat, et ſupra ſanguinem, quem ſtatim venaeſectione emiſerat, verus cremor lactis natabat.

XV. Het

XV.

Het XIX Claſſe van de Genera plantarum van de Heer CAR. LINNAEUS, Syngeneſia genaamt, opgeheldert en vermeerdert. Mitsgaders een berigt van een nieuw - botaniſch ſtuk, aangaande het leeren kennen der Planten kort na hunne Geboorte of Uitſpruiting uyt hun Zaad, als meede de Beſchryving van een Zee - plant. Door DAVID MEESE Hovenier in de kruit - tuin te Franeker. Te Leeuwarden by H. A. de Chalmot 1761. 8 mai. plag. 10. tab. aen. 8.

i. e.

Claſſis XIX Generum plantarum LINNAEI Syngeneſia dicta, elucidata et aucta; a DAVID MEESE.

Syngeneſiae, ad quam LINNAEUS praecipue ſic dictos compoſitos retulit flores, multis quidem modis, et a ſe inuicem, et ab aliis plantarum claſſibus differunt, attamen difficulter determinantur et in genera ſpeciesque diuiduntur. Qua re commotus Noſter Auctor, omnia, quae Syngeneſias plantas concernunt, ſimul proponere, difficiliora explicare, dubia enodare, erronea corrigere, omniaque clariora reddere allaborauit. Et quo ſcopum eo certius attingat, omnia in tabulis pertractauit, ac hinc inde notas adpoſuit. Siſtit itaque 1) *characterem communem* Syngeneſiae plantae, 2) *eſſentialem*, ab antheris in cylindrum coalitis, perforatum ſtylo et ſemine vnico infra receptaculum floſculi poſito deſumtum; 3) *calicem communem* eiusque differentias,

ſimplicem et monophyllum, duplicatum, calyculatum auctum et imbricatum, 4) *receptaculum commune* et quoad formam, quatenus globoſum, planum, concauum, conuexum et conicum eſt, et quoad ſuperficiem, quae punctata, nuda, piloſa, ſetoſa, paleacea et referta dicitur; 5) *corollam compoſitam*, quatenus vel ex lingulatis, vel tubuloſis, vel vtrisque mixtis conſtat, 6) *corollam propriam*, cuius lingula eſt truncata, obtuſiſſima, et lanceolata; tubus vero vel trifidus, vel tenuis recuruus limbo inaequaliter diuiſo, vel infundibuliformis ore quinquedentato, vel infundibuliformis tenuiſſimus limbo erecto quinquefido, vel cylindricus vel clauatus, tandem floſculi ſunt corollis plane deſtituti, nudi; 7) *pappum ſimplicem*, plumoſum, ariſtatum, ſetaceum, piloſum, foliaceum, dentatum, marginatum et lanatum; 8) *ſpecies floſculorum florumque compoſitorum reſpectu ſexus*. Haec omnia bene et dilucide deſcripſit additisque iconibus illuſtrauit. Vbique autem LINNAEUM ſequutus fuit, et modo in ſubdiuiſione florum compoſitorum quaedam non tam mutauit, quam potius addidit. LINNAEUS enim, vt notum eſt, nouem conſtituit ſpecies, Noſter vero Auctor vndecim; et quas
p. 28. addidit, gaudent vel *floſculis tubuloſis hermaphroditis* (*maſculinis*) *in diſco, lingulatis femineis in radio*, vel *floſculis infundibuliformibus hermaphroditis* (*maſculinis*) *in diſco, tubuloſo cylindricis femineis in radio*. 9) et 10) *Ordines compoſitorum* cum monogamia quinque, ſine eadem quatuor retinuit; 11) *clauem ſpecierum florum compoſitorum* ab Auctore ipſo ac LINNAEO ſtabilitorum, dilucidatam dedit; 12) *Genera* ad quamlibet ſpeciem reducenda ſeorſim annotauit; 13) *Monogamiae genera* tradidit; et 14) *characteres generum inferiorum*, prout eosdem LINNAEUS in noua ſyſtematis editione dedit, nonnullis, quae IACQUINUS deſcripſit, additis repetiit. Non ſolum autem

Linnaeanam ſyngeneſiae diſpoſitionem facili atque perſpicua methodo expoſuit, ac latino belgicoque ſermone tradidit Cl. Auctor, ſed in adpoſitis quoque notis, aſt belgico tantum ſermone conſcriptis, plurima, quae partim priora illuſtrant, partim contra LINNAEUM dicta ſunt, addidit.

Monet ita, LINNAEUM nouem, ſe ipſum autem vndicem ſpecies florum compoſitorum quidem conſtituiſſe, duas tamen alias addi poſſe, vnam ſcilicet, cuius corolla communis ex vno floſculo conſtat, vt p. 30. *Stoebe;* alteram, quae nec lingulatos, nec tubuloſos, nec nudos, neque vllos alios floſculos in diſco gerit, hunc potius nudum et in radio lingulatos hermaphroditos oſtendit; exempli loco adduxit *Prenanthen quartam,* quam in exſiccato ſtatu examinatam, ita comparatam fuiſſe vidit, idemque forſan in nonnullis *Eupatorii* ſpeciebus nec non *Elephantopo* locum habere monuit. LINNAEUS in Edit. Gener. 1754 p. 344 p. 26. floſculos lingulatos maſculos commemorauit, qui vero nunquam exiſtunt, et flores ab eodem hermaphroditos, partibus femineis imperfectis, dictos, Noſter p. 34. Auctor hermaphroditos maſculos commode dici poſſe, aſſeruit. LINNAEUM etiam vnam quandoque ſpeciem ad duo genera retuliſſe variis exemplis Cl. Auctor docuit; *Artemiſiae* ſpeciem ad *Seriphium* p. 30. amandauit LINNAEUS in Spec. et Syſt. Nat. duas vero haſce plantas vnam eandemque eſſe mirum Auctori videtur, et in Philoſ. Bot. p. 77. vbi *Artemiſia* p. 31. citata et *Seriphium* diſtinguitur, *Echinops, Corymbium,* et *Stoebe* quoque adducitur, cur autem in Spec. et Syſt. Nat. *Stoebe* et *Corymbium* longe a ſe inuicem remota, et *Corymbium* ad monogamias, *Stoebe* ad polygamias p. 34. aequales relata fuerint, rationem invenire non potuit. *Staehelina centauroides* et *Santolina crenata* LINN. Spec. et Syſt. Nat. eandem ſiſtunt plantam, et *Matricaria recutita* cum *Anthemide nobili* LINN. Spec. conuenit, eademque *Anthemis* no. 7 in ſyſtem.

notata

notata eſt *Matricaria ſuaueolens* ibidem nominata.
Baccharis iuaefolia, quae recte ad ſyngeneſiam relata
fuit, etiam in monoeciis *Iuae frutescentis* nomine ad-
ducitur. Monogamiae genera, vt *Iaſione*, *Viola*,
minus recte ad ſyngeneſias referri, quatuor rationi-
p. 61. bus commotus, exiſtimat Cl. Auctor; flores enim
non ex floſculis ſunt compoſiti, et ſi quoque eius-
modi ſimplices corollas flores compoſitos dicere
velles, tunc vel nudae vel monopetalae eſſe debe-
rent, ſed *Violae* cet. flos pentapetalus eſt; ſemina
porro in ſyngeneſiis ſunt nuda, harum autem capſu-
lis incluſa; et antherae tandem non perfecte coali-
tae, ſed, vt in *Violis* quibusdam, ſibi modo proxime
appoſitae. Egit etiam Cl. Auctor in fine huius tra-
p. 116. ctationis de floribus compoſitis plenis, variumque
deſcripſit modum, quo plenitudo eorundem perficia-
tur, ſimulque ſomnum quaſi et vigilias, radiatorum
p. 125. inprimis, conſiderauit. In radiatis plurimis pluuioſa
temperie et veſperi lingulati floſculi eam adſumunt
directionem, vt diſcum inuoluant, tegant, ac quaſi
comprehendant, alii, vt *Matricariae* ſpecies, *Anthe-
mis*, *Othonna*, retrorſum pedunculum verſus recur-
uantur, nonnulli ſpirae in modum conuoluuntur,
alii matutino tantum tempore et ſereno coelo ape-
riuntur, alii nec die nocteque, nec vnquam in dire-
ctione mutantur. Quae res tanta viſa fuit Cl. Auctori,
vt forte ab eiusmodi ſtatu florum mutabili diſtinctiui
characteres deſumi poſſe, exiſtimauerit. Immo in
dubio florum ſtatu, et dum radiati, lingulatique na-
turales pleni facti, propter eam, quam inter ſe oſten-
p. 123. dunt ſimilitudinem, difficilius diſtinguuntur, ad hanc
mutabilem conditionem attendendum eſſe, bene mo-
nuit; naturales enim lingulati aperiuntur clauduntur-
que ſaepius, lingulati autem, ex radiatis plenitudine
facti, nunquam clauduntur, poſtquam prima vice
p. 119. aperti fuerunt; qui vero lingulati naturales pleni
fiunt,

ſiunt, praeter auctam corollam ſtigmata etiam longiora et craſſiora ſemina oſtendunt, exempla ſunt *Scorzonera*, *Lampſana* et *Tragopogon*.

Sequitur hanc pertractationem alia, qua de noua plantas ſyſtematice diſponendi ratione ſua cogitata p.127. propoſuit Cl. Auctor; plantas ſcilicet in primo ſuo et imperfecto ſtatu aeque facile diſtinctiuos characteres praebere, quam in perfectione, non modo hic in genere oſtendit, ſed etiam ex ſeminum, cotyledonum, partiumque, quae primo tempore propullulant, differentia, diſpoſitionem plantarum fieri poſſe, docet; aſt cum ea typis euulgata ſit, de eadem ſuo tempore plenius dicturi, nunc ſileamus, deſcriptio autem *Fuci marini*, appendicis loco, belgica lingua data, et p.135. addita icone illuſtrata nimis prolixa eſt, vt in compendio tradi commode vix poſſit.

XVI.

Ambroſina, nouum plantae genus. Deſcribente FERDINANDO BASSIO, horti medici exoticarum plantarum Bononiae Praefecto. Bononiae apud Laelium a Vulpe 1763. 4. pl. 1. fig. aen. 1.

Quum in Ari genere ſint ab omnium reliquarum plantarum, quoad fructificationem, multa diuerſa momenta, et in diuerſis etiam ſpeciebus ſingularia quaedam, tanti viſa botanicis quibusdam, quae ad noua conſtruenda genera adhibeantur, aliquando etiam non ſatis firma, in *Ariſaro Potamogeti folio*, quod BOCCONUS inter rariores plantas Siciliae retulerat, eiusmodi notas detexit Cl. Auctor, quas nouo conſtituendo generi pares credidit, illudque in honorem botanicorum, BARTHOLOMAEI et HYACINTHI AMBROSINORUM vocauit Ambroſinam.

Eſt

Eſt autem hic generis character: CALYX ſpatha monophylla, ventricoſa, cucullata, baſi conuoluta, apice recuruato conueniens, et diſſepimenti cuiusdam ope duos continens loculos ſuperne ſimul communicantes, perſiſtens. SPADIX ſimpliciſſimus, cylindraceus, ſpatha longior. COROLLA nulla. STAMINA filamenta nulla, *Antherae* ſeſſiles, numeroſiſſimae, poſticae diſſepimenti facie adnatae. *Nectaria* duo ſubrotunda, concaua ad baſin antherarum. PISTILLUM *germen* ſubrotundum. *Stylus* cylindraceus. *Stigma* obtuſum. PERICARPIUM capſula ſubrotunda. SEMINA plurima ouata, nidulantia. OBSERVATIO Foemineas floris partes anterior, maſculinos poſterior ſeruat loculus. Ex radice perenni, tuberoſa et fibroſa, folia procedunt, longe petiolata ouato - oblonga. Spatha extus albida, intus purpureis maculis adſperſa, ſuperius apice mucronato incuruatur. Singulare eſt, eam pariete interno ſeu diſſepimento carnoſo, maculato diuidi, quare duo quaſi intra cauum ſpathae loculi adparent, in quorum anteriore foemineae floris partes, in poſteriore maſculinae continentur. Seſſiles antheras linea longitudinalis diſtinguit, ita vt octo vtrinque antherae in aceruum hinc illincque colligantur, ad horum baſin duo adnectuntur nectaria, ſuperius ſulco inſidet apex ſaturate purpureus, ad anteriorem loculum inclinatus. Quum autem loculi ſuperius inter ſe communicant, facile fieri credit Noſter, vt polline ſuo foecundante antherae impraegnent piſtillum. Fructus autem capſula fit, plurimis inſtructa ſeminibus, quae tamen matura non accepit Cl. Auctor.

Patet itaque ex his tum ratione diſſepimenti, tum ratione diſpoſitionis antherarum et ſeminum a congeneribus multum differre hanc plantam.

XVII.

XVII.

Noua phyſico - medica.

Membra Academiae Scientiarum, Elegantiorum Litterarum et Artium Lugdunenſis *).

Pro-

*) Cum notitia exterarum ſocietatum atque academiarum plurimis eruditis, niſi plane nulla, ſaltim manca eſſe ſoleat, eaque apud nos perdifficulter ſit accipienda: gratiam apud lectores nos inituros eſſe ſperamus, primaria huius Academiae ſi hic ſubiungamus momenta hiſtorica.

Studio atque amore ſcientiarum elegantiorumque litterarum ducti plures ciues Lugdunenſes anno iam milleſimo ſeptingenteſimo ſponte in ſocietatem coierant, eo quidem conſilio, vt vnitis laboribus vtrasque augerent amplificarentque. Haec ſocietas iam tum *Academiae ſcientiarum* atque *litterarum elegantiorum* nomen ſibi ſumſerat, licet ea, anno demum 1724 edicto regio probata et recenti iterum edicto, 1752 accepto, confirmata fuiſſet.

Hoc exemplum poſtea et alios excitabat, qui magis artibus fauebant et ſimili inſtituto eas quoque excolere ſuſcipiebant. Quem in finem, ſub eiusdem, anno 1724 promulgati, edicti regii data libertate, ſocietatem quandam conſtituebant ſub nomine *Academiae artium liberalium*, quam denique edicto quodam anno 1750 publicato Rex confirmauit, nomenque ipſi dedit *Societatis regiae artium.*

Vtrumque vero inſtitutum, quum poſtea ſocii intelligerent, inſignem inter ſe habere affinitatem, et praeuiderent, ſcientias et artes, ſi coniungerentur, maximo ſibi inuicem vſui fore, a Rege petierunt, permitteret, vtramque ſocietatem in vnicam combinari et exinde vnicum modo conſtitui corpus. Nec deſtitit Rex illorum precibus, ſed combinationi huic, per edictum anno 1758 promulgatum, aſſentitus et ortae inde ſocietati nomen *Academiae ſcientiarum, elegantiorum litterarum et artium Lugdunenſis* largitus eſt.

Con-

Protecteur
M. le Duc de VILLEROY, Gouverneur de la Province.

Aca-

Conſtat itaque nunc haec Academia ex quadraginta ſociis ordinariis (*Academiciens ordinaires*) et ex numero ſociorum exterorum (*Academiciens aſſocies*) inconſtanti et arbitrario. Inter ordinarios nullus eſſe poteſt, quin ſemper commoretur Lugduni; ſi quis autem eorum Lugdunum relinquens alibi ſedem figit, ex ordinariorum numero expungitur relatus inter exteros ſocios. Vt ordinarius ſocius veteranis (*Academiciens veterans*) poſſit annumerari, requiritur, vt per quindecim annos laboribus ſuis vtilis fuerit Academiae. Qualibet hebdomade bis conueniunt ſocii, die nimirum et martis et iouis: quolibet vero anno tres habent conuentus publicos: primum die martis ſecundo poſt dominicam Quaſimodogeniti; ſecundum die martis primo poſt feſtum S. Ludouici; et tertium die martis primo menſis decembris. Labores ſunt diuiſi in duas claſſes, ad quarum primam matheſis, phyſica et eae artes pertinent, quae arctiſſimo vinculo cum his ſcientiis ſunt connexae. Huic itaque claſſi deſtinati ſunt viginti ſocii: bini nimirum geometriae, aſtronomiae, mechanicae, reliquis matheſeos partibus, anatomiae, botanicae, chemiae, et reliquis partibus phyſices; quatuor reliquis ex hac claſſe traditae ſunt artes: agricultura nempe, ars nauigandi, architectura et artes opificum etc. Ex altera claſſe ſedecim ſocii incumbunt in metaphyſicam, ethicam, iurisprudentiam, politicam, hiſtoriam, rem antiquariam, linguas, poeſin, eloquentiam, rem criticam et alias huius litterarum generis doctrinas; quatuor reliqui ſocii iis praefixi ſunt artibus, quae propius hoc litterarum genus attingunt, arti ſcilicet pictoriae, ſculptoriae, muſices, mercaturae etc.

Quotannis Academia thema aliquod, vel ex mathematicis, vel phyſicis, vel artibus depromptum, exteris eruditis proponere ſolet diſquirendum atque pertractandum, et ea tractatio, quae poſtea ab Academia cenſetur optima, praemio condecoratur, quod eſt numisma trecentarum librarum gallicarum (300 *livres*). Hoc praemium fundatum et Academiae teſtamento legatum

Academiciens Ordinaires.

Mathematiques Phyſique et Arts qui ſont relatifs a ces Sciences.

Annus receptionis

1736. M. BOULLIOUD MERMET, de la Société Royale des Sciences et Belles Lettres de Nancy Secretaire perpetuel.

1736. M. DELORME.

1736. M. l'Abbé DUGAIBY.

1738. M. l' Abbe de VALERNOD, Chanoine d'Ainai.

1740. M. BERAUD, Correſp. de l'Acad. Royale des Sciences et Aſſocié à celle de Villefranche.

1742. M. COLLOMB. Maitre Chirurgien Gradué, Lieutenant du premier Chirurgien du Roi.

1745. M. NOYEL de BELLE-ROCHE, grand Bailli d' Epée du Beaujolois, de l'Academie de Villefranche, Secretaire perpetuel de la Société d' Agriculture de Lyon.

1750. M. GRASSOT, Docteur en Médecine, Chirurgien Iuré, de l' Académie Royale de Chirurgie de Paris.

1751. M. PESTALOZZI Docteur Médecin en l' Univerſité de Montpellier, agrégé au College de Lyon, de la Société Royale des Sciences de Montpellier.

1751. M. de BLUMENSTEIN.

1754.

tum fuit a b. IOANNE PETRO CHRISTIN, ſocietatis huius, dum viueret, a ſecretis, anno huius ſeculi quinquageſimo quarto defuncto. Omnibus eruditis de hoc praemio certare licitum eſt, praeter ſocios ordinarios, quibus cenſura tantummodo et iudicium commiſſum eſt, quod de acceptis thematis propoſiti commentariis ferre ſolent in publico, qui poſt diem S. Ludouici celebratur, conuentu.

1754. M. de la TOURETTE, Conſeiller à la Cour des Monnoies, de la Société Royale de Nancy, Secretaire de la Société de Agriculture de Lyon, pour la Correſpondance étrangere.

1754. M. DUMAS.

1755. M. RAST de MAUPAS, fils, Docteur médecin de l'Univerſité de Montpellier, agrégé au College de Lyon, Honoraire de la Societé d'Agriculture de Lyon, et Médecin de l'Hopital General de la Charité.

1755. M. POUTEAU, fils, Docteur en Médecine, de l'Academie Royale de Chirurgie et de celle de Rouen.

1759. M. POIVRE, Correſpondant de l'Academie Royale des Sciences, de la Société de Metz.

1761. M. LOYER, Architecte.

1761. M. de FLEURIEU, Officier de la Marine.

1762. M. ROUX, Secretaire du Roi.

1762. M. LALLIE, Ingenieur en chef de la Generalité de Lyon.

1762. M. GAVINET, Chymiſte.

Belles Lettres et Arts qui en dependent.

1716. M. de la TOURETTE de FLEURIEU, Preſident honoraire à la Cour des Monnoies, ancien Prevôt des Marchands, Doyen de l'Academie, Secretaire perpétuel, et Aſſocié à l'Academie Royale d'Angres.

1738. M. l'Abbé LACROIX, Obéancier de S. Iuſt. Vicaire Général, de l'Académie de Rouen.

1738. M. CLAPASSON.

1739. M. de VILLE, ancien Ingénieur en chef, Lieutenant ordinaire de la Vénerie du Roi, Chev. de l'Ordre de Chriſt, de l'Acad. Royale d'Angers.

1745. M. BORDES, de l'Academie des Arcades de Rome et de la Société Royale de Nancy.

1746.

1746. M. GOY, Avocat.
1748. M. l'Abbé PERNETTI, Chevalier de l'Egliſe de Lyon de l'Academie de Villefranche.
1749. M. l'Abbé GREPPO, Chanoine de Saint Paul.
1751. M. de BORY, Chevalier de l'Ordre de S. Louis et de celui de S. Lazare, Commandant du Château de Pierre-Scize.
1752. M. l'Abbé de PUSIGNIEUX.
1752. M. PERRACHE, Sculpteur de l'Ecole de Rome, ancien de l'Acad. Imperiale de Florence.
1753. M. TOLOSAN, Avocat general a la Cour des Monnoies.
1754. M. NONNOTE, Peintre du Roi, de l'Academie Royale de Peinture et Sculpture et Peintre de la Ville.
1755. M. du GAS de QUINSONAS.
1755. M. de SOZZI, Avocat au Parlement, de l'Acad. de Villefranche et de la Société Royale de Nancy.
1756. M. TERRASSON de BAROLLIERE.
1759. M. BERTHELON de BROSSE, Conſeiller à la Cour des Monnoies.
1760. M. GENEVE, l'aîné, Exconſul, premier Syndic du Commerce.
1760. M. l'Abbé MILLOT, Vicaire générale.
M. . . . .

Academiciens Veterans.

M. CHEINET, de l'Academie de Villefranche, *à Lyon.*
M. de REGNAULD, Doyen des Conſeillers de la Cour des Monnoies, *à Lyon.*
M. l'Abbé de BARCOS, *à Paris.*
M. DEBILLY, *à Paris.*

M. MICHON, *à Paris.*

M. l'Abbé de BUSSY, *à Mâcon.*

M. de MONTDORGE, Maitre de la Chambre aux Den. *à Paris.*

M. de la VALETTE, Chevalier d'honneur à la Cour des Monn, *à Lyon.*

M. BLANCHET de PRAVIEUX, *à Lyon.*

M. de REGNAUD de PARCIEU, *à Lyon.*

M. MATHON de la Cour, *à Lyon.*

M. GARNIER, Médecin du Roi, *à Paris.*

M. OLIVIER, pere, Doct. en Médecine agr. au College de Lyon, Corr. au Colleg. des Méd. de Nancy, Medecin ordinaire de S. M. le Roi de Pologne, Duc de Lorraine et Bar, *à Lyon.*

M. de GLATIGNY, Conſeiller au Parlement de Paris, *à Paris.*

M. BERTIN, Miniſtre d'Etat, Controleur Général des Finances, *à Paris.*

M. THOME, *à Lyon.*

Academiciens Aſſociés.

M. PERRICHON; Conſeiller d'Etat, ancien Prévot des Marchands *à Lyon.*

M. QUESNAY, de l'Academie des Sciences, Médecin Conſultant du Roi, *en Cour.*

M. MENARD, Conſeiller au Préſidial de Niſmes, de l'Academie Royale des Inſcriptions et Belles Lettres, *à Paris.*

Le P. MORAND, *à Avignon.*

M. MOEGLING, Docteur et Profeſſeur en Médecine, de l'Inſtitut de Bologne, *à Tubinge.*

M. GROLLIER de SERVIERES, Chevalier de Malthe, Marechal de Camp, *à Paris.*

Le P. IACQUIER, Minime, *à Rome.*

Le P. le SEUR, Minime, *à Rome.*

M. VAUCANSON, de l'Académie Royale des Sciences, *à Paris.*

M. BUR-

M. BURDIN, Receveur général des Fermes du Roi, *à Tours.*

M. BOLLIOUD, Chanoine Régulier, Commandeur de la Maiſon de S. Antoine de Rouen, *à Rouen.*

M. HUGON, Me. Chirurgien, *à Arles.*

M. de VOLTAIRE, Gentilhomme ordinaire du Roi, de l'Academie Francoiſe, de celles de Londres, de la Cruſca, de Bologna et de Petersbourg.

M. HELLOT, de l'Académie Royale des Sciences, et de la Société Royale des Londres, *à Paris.*

M. CAUMONT, Médecin ordinaire du Roi, *à Paris.*

M. HEVIN, Secretaire de l'Academie Royale de Chirurgie, Profeſſeur et Demonſtrateur Royal, premier Chirurgien de Madame la Dauphine, *en Cour.*

M. l'Abbé de GUA de MALVES, de l'Acad. Royale des Sciences, Lecteur Royal en Philoſophie, *à Paris.*

M. de la CHAPELLE, *à Paris.*

M. l'Abbé STAY, *à Rome.*

M. de THESUT, *à Dyon,*

M. DEMOREY, Ingénieur du Roi, *à Châlons-ſur-Saône,*

Le P. PEZENAS, Hydrographe du Roi, *à Marſeille.*

M. MORAND, fils, Docteur Régent de la Faculté de Médecine de Paris, de l'Academie des Sciences, *à Paris.*

M. de la FOND de SAINT-YENNE, *à Paris.*

M. TITON du TILLET, *à Paris.*

M. l'Abbé de MABLY, *à Paris.*

M. de GARNERANS, premier Préſident au Parlement et Intendant de Dombes, *à Trevoux.*

M. MALLET, de l'Académie de Copenhague, Profeſſeur en Eloquence et en Langue Françoiſe, *à Copenhague.*

M. l'Abbé BULLET, Profeſſeur de Théologie en l'Univerſité et de l'Académie de Beſançon, *à Beſançon.*

M. le Marquis de MAUGIRON, Brigad. des Arm. du Roi, *à Paris.*

M. SAVERIEN, Ingenieur de la Marine, *à Paris.*

M. IALABERT, Profeſſeur de Mathematiques, *à Geneve.*

Le P. FERY, Minime, Profeſſeur de Mathematiques, *à Dole.*

M. LOUIS, Secretaire de l'Acadméie Royale de Chirurgie, *à Paris.*

M. GOULARD, de l'Académie de Montpellier, *à Montpellier.*

M. POZZI, de l'Inſtitut de Bologne, *à Bologne.*

M. du BESSI, Subdélégué de M. Intendant, *à S. Etienne.*

M. IOANNON de ST. LAURENT, de l'Academie Florentine, *à Florence.*

M. l'Abbé BOSSUT, Profeſſeur Royal de Mathem. *à Mezieres.*

M. TRIBOUDET de MAINBRAY, Docteur en Droit Civil et Canon. Demonſtrateur de Phyſique Experimentale, *à Dublin.*

M. MARTEAU, Docteur, Regent de la Faculté de Medecine, *à Paris.*

M. de la CONDAMINE, Chevalier de S. Lazare, de l'Académie Françoiſe, de l'Académie Royale des Sciences et de celle de Londres, *à Paris.*

M. MANSON, Commiſſ. d'Artill. Maior de l'Ecole, *à Grenoble.*

M. de GENDRIER, Inſpecteur général des Ponts et Chauſſées de France, *à Paris.*

M. le FRANÇOIS de la LANDE, des Académies des Sciences de Paris et de Berlin, *à Paris.*

M. PI-

M. PITOT, Chevalier de l'Ordre de St. Michel, Penſionnaire veteran de l'Academie des Sciences de Paris, de celles de Montpellier et de Londres, *à Montpellier.*

M. FLACHAT, Négotiant de Conſtantinople, Directeur des Manufactures Royales de St. Chaumond, *à Lyon.*

Mad. du BOCAYE, de l'Académie des Arcades de Rome, *à Rouen.*

M. ELIE BERTRAND, des Academies de Berlin, Gottingue, Leipſic et Mayence, *à Berne.*

M. BASSET de la MARELLE, premier Avocat général au Parlement de Dombes, *à Trévoux.*

M. le Duc de NOYA CARAFA, *à Naples.*

M. DREUX du RADIER, *à Paris.*

M. le CAT, Secretaire perpétuel de l'Académie de Rouen, Aſſocié a celle de Chirurgie de Paris, Membre de celle de Londres, Madrid et Berlin, *à Rouen.*

M. l'Abbé YART CURE de St. MARTIN de VIVIER, des Académies de Rouen et de Caen. *à Rouen.*

M. le Comte de TRESSAN, Lieutenant-Géneral des Armées du Roi, de la Société Royale de Nancy, *à Nancy.*

M. le Chevalier de SOLIGNAC, Secretaire des Comm. du Roi Stanislas, Secretaire perpetuel de la Soc. Roy. de Nancy, *à Nancy.*

M. GOESLARD de MONTSABERT, Conſ. au Parlement de Paris, de l'Académie Royale d'Angers, *à Angers.*

M. l'Abbé ROUSTILLE, Grand Chantre de la Cathédrale d'Angers, de l'Académie Royale de la même Ville, *à Angers.*

M. de BROSSES, Préſident au Parlement de Dijon,

Aſſocié à l'Académie Royale des Inſcriptions et Belles Lettres, *à Dijon.*

M. l'Abbé LAUGIER, des Acad. de Marſeille, et d' Angres, *à Paris.*

M. D'AUBENTON, Maire de Montbar, Subdélégué de Intend. de Dijon, *à Montbar.*

M. PERRONET, de l' Acad. Roy. d' Architecture de Paris, Inſpecteur général des Ponts et Chauſſées et des Salines de France, *a Paris.*

M. D'AMBOURNAY, de l'Académie de Rouen, *à Rouen,*

M. SCHMIDT, Correſpondant de l'Acad. Roy. des Inſcriptions et Belles Lettres, Membre de celles de Cortonne, Luque, Goettingue, Munich, de la Société des Antiquaires de Londres, des Phyſiciens de Bâle et de celle d' Agriculture de Berne, *à Berne.*

Le P. FOURCAULT, Religieux de l' Ordre des Minimes, *à Lyon.*

M. l'Abbé THIOLLIERE, *à St. Etienne en Forez.*

M. D'AUMONT, Docteur en Medécine de la Faculte de Montpellier, et Profeſſeur Royal en l'Univerſité de Valence, *à Valence en Dauphine.*

Ab eadem, cuius membra iam enarrauimus, *Lugdunenſi* Scientiarum Academia nuperrime noua propoſita fuit quaeſtio, ad annum 1765 pertinens. Quum enim coria, cum ad armorum, tum ad alios vſus neceſſaria, non aeque in Gallia, ac in aliis exteris regnis, perfici obſeruatum ſit, optat Ill. Academia, vt inueniatur auxilium, quo coria denſiora adeoque dura reddi poſſint, vt nec glandes plumbeae e ſclopetis minoribus exploſae, neque acutiſſimum ferrum, ea penetrare queant. (*Trouver le moyen de durcir le cuir, et de lui donner une ſorte de trempe qui le rende impénétrable aux bales de mouſquet,*

et aux

et aux atteintes du fer le plus tranchant et le plus affilé). Ante primum diem aprilis iam dicti anni 1765 commentarios expectat Academia, reliquis iam ſatis cognitis conditionibus obſeruatis.

De reſpirationis modo cauſisque proximis doctrina, quo grauior inueſtigatuque difficilior ſemper habita, eo maiori quoque ſtudio a medicis huc vsque inquiſita, nuperque demum ab Ill. in primis HALLERO valde diligenter penitusque fere explicata fuit. ROTHOMAGENSIS tamen ſcientiarum artiumque Academia eam haud indignam iudicauit, quam in praemii anno 1764 conſequendi ſpem eruditis proponeret. Illius itaque *mechaniſmum atque vſus* (*le méchaniſme et les uſages de la reſpiration*), non in genere tantum cupit expoſitos, ſed ſequentium quaeſtionum enodationem vna poſtulat: *Num coſtae nimirum in inſpiratione aeque ac exſpiratione, propius ad ſe inuicem accedant, vel a ſe recedant? ſanguis, num denſior, an rarior, fiat ab aere inſpirato? Num aer iſte ſanguinem ingrediatur, nec ne? Vnde rubicundus, quem ſanguis tum temporis acquirit, color oriatur? Num ille copia maiore motuque liberiore aut rapidiore moueatur inſpirationis, an exſpirationis, tempore? Num denique duobus hisce interuallis aliqua mutatio fiat in quantitate motuque vaſorum maiorum ad cordis auriculas abeuntium aut ex corde egredientium, et talis, ſi qua detur, quanam in re conſiſtat?* Ante menſis iunii initium huius anni 1764 ad perpetuum Academiae ſecretarium, Cl. LE CAT mitti debent commentarii ſuper hac materie conſcripti.

Aliam quoque *eadem* Ill. Academia obtulit quaeſtionem, cuius optimae ſolutioni praemium propter ſumtus ideo faciendos duplicatum, ducentorum ſcilicet thalerorum gallicorum, promittit, anno 1766 ſol-

ſoluendum: quaenam in Normannia nimirum dentur fodinae, cum metallorum, tum ſemimetallorum, ſalium atque bituminum? et quaenam ex illis effodiendis capi poſſint emolumenta? (*Quelles ſont les mines de Normandie, tant metalliques que demimetalliques, ſalines et bitumineuſes, et les avantages qui' on pourroit tirer de leur exploitation?*)

Duplicatum porro praemium, argumento de emendandis diuerſis aegrorum generibus olim praefixum *), duobus viris illud optime merentibus viſis, ſuperiore anno decreuit eadem Academia *Rothomagenſis*, vnum Cl. BARBERET, primo exercituum medico, nunc Burgi Breſſiae conſtituto, alterum Cl. CARO, ſacrorum antiſtiti prope Meldas. Alius autem ſuper hac materie traditi commentarii, etiam bene exarati, Auctorem, Cl. SACHE, prope Cenomanum Canonicum, eo honore iudicauit dignum, vt illius epitomen prioribus diſſertationibus adiungendam curaret.

Regia *Pariſienſis* Chirurgiae Academia ad ſolitum praemium anno 1765 obtinendum ſequens propoſuit argumentum: veram ſcilicet illorum tumorum determinare notionem, qui gangliorum nomine cogniti ſunt, eorum differentias atque remedia indicare, quae in ſingulis eorum generibus et ratione ſingulae, quam occupant, partis prae aliis ferre poteſt ars chirurgica. *De determiner le caractere eſſentiel des tumeurs connus, ſous le nom de Loupes, d' expoſer leurs differences et quels ſont les moyens, que la Chirurgie doit employer de préference dans chaque eſpece et relativement à la partie qu' elles occupent.*

Prae-

*) Commentar. n. Vol. X. P. II. p. 367.

Praemium ab Academia *Lovanienſi* ſuper optima arthritidis expoſitione olim oblatum *) ſuperiore anno adiudicatum fuiſſe legimus Viro Cl. IOANNI PHILIPPO LIMBOURG, Med. D. et Medico Spadano in Epiſcopatu Leodienſi, qui iam ante plures annos tractatu, de aquis mineralibus Spadanis edito, inter eruditos cum laude innotuit **). Diſſertationem de arthritide nunc ab ipſo conſcriptam typis iam eſſe expreſſam percipimus, cuius ſummam, ſimul ac ad nos illa peruenerit, lectoribus noſtris exponemus.

Quem ſupra propter tentamina, ad ſexum plantarum declarandum ab ipſo facta, laudandi habuimus occaſionem ***), Cl. IOSEPHUS THEOPHILUS KOELREUTER, Med. D. Botanices et Hiſto-ſtoriae Naturalis olim Profeſſor Petropolitanus, a Sereniſſimo Wurtembergiae Duce deinde Profeſſoris Hiſtoriae naturalis titulo atque honore exornatus, *Caluae* in Wurtembergico ducatu degens in plantarum obſeruationibus huc vsque ſtrenue elaborauit, nunc vero a Sereniſſ. Marchione Badenſi Conſiliarius et Hiſtoriae naturalis Profeſſor denominatus in oppidum iſtud ab egregio horto botanico valde celebre prope Durlacum, *Carlsruhe* dictum, receſſit, vt non reſtaurando ſolum illi horto, per belli iniurias hactenus neglecto, ſed botanicae quoque vlterius excolendae, operam dare pergat.

Pata-

*) ibid. Vol. X. P. III. p. 554.

**) ibid. Vol. III. P. II. p. 292. Ab extero quodam magnae famae diario in eum ſeducti fuimus errorem, quo hanc relationem cum lectoribus noſtris iam tum communicantes, verum Cl. Auctoris nomen omitteremus, v. Comment. n. Vol. X. P. IV. p. 719.

***) ibid. Vol. X. P. III. p. 469.

Pataujii in locum b. IOSEPHI ANTONII PUIATI anno iam 1762 Medicinae Practicae Profeſſorem Publicum Primarium ſurrogatum eſſe legimus Ill. Comitem IACOBUM SCOOLO, Med. D. ibidemque huc vſque Profeſſorem Publ.

Petropoli relatum habemus, quod Auguſtiſſima Imperatrix, CATHARINA huius nominis ſecunda, Virum Perilluſtrem, GEORGIUM L. B. DE ASCH, Med. D. qui in vltimo, contra Boruſſos geſto, bello ſupremi Ruſſicorum exercituum medici munere functus fuerat, in eodem quoque nunc confirmauerit, annuo mille vncialium thalerorum ſtipendio eum ſimul cohoneſtans, quae Imperatricis gratia eo magis ab ipſo aeſtimari debet, quo rarius euenire ſolet, vt tale munus, reſtituta pace, perſiſtat. Neque fere eſſe putamus, cur in memoriam reuocemus lectoribus noſtris, eundem eſſe virum Cl. qui anno huius ſeculi quinquageſimo doctiſſimam illam diſſertationem *de primo pare neruorum medullae ſpinalis* Gottingae defenderat, Doctoris medici honores inde conſecutus. Patrem eius, FRIDERICUM, felicem ſex filiorum patrem, Conſiliarium ſtatus, qui dici ſolet, atque ſummum curſuum publicorum in imperio Ruſſico directorem, Liberi Baronis honoribus cum tota ipſius gente ſuperiore anno exornauit Imperatrix.

Alio inſuper exemplo, quanti doctorum virorum merita faciat Auguſtiſſima Ruſſorum Imperatrix, nuperrime teſtata fuit, quum Virum Cl. ANTONIUM RIBERIUM SANCHES Med. D. qui olim ipſi a ſanitatis tuendae conſiliis fuerat, nunc autem ex anno ſeculi quadrageſimo ſeptimo Pariſiis degit, membri honorarii Academiae ſcientiarum Petropolitanae honores ſolitumque praemium annuum, ex

illo

illo tempore illi denegatum, non ſolum confirmarit, ſed et annuum mille thalerorum vncialium ſtipendium addere haud dedignata ſit.

Vienna Auſtriae porro ſimilem accepimus relationem, quod nimirum Auguſtiſſimus Romanorum Imperator, FRANCISCUS, cum Auguſtiſſima coniuge, MARIA THERESIA, quippe quae ſexus ſui verum decus non ſolum propter ſummam, qua eminet, imperii dignitatem, ſed propter virtutum etiam, quibus conſpicua eſt, excellentiam, appellari debet, archiatrorum ſuorum Comitem, quem tantum nominaſſe loco omnium laudum ſufficit, GERARDUM VAN SWIETEN, ſingulari affecerint honore, iubentes, vt in publicum meritorum ipſius atque honorum documentum, imago ipſius in academico, quo medicae lectiones habentur, auditorio erigeretur, ſequenti addita inſcriptione:

FRANCISCUS I *et* MARIA THERESIA,
Augg. hanc effigiem
GERARDI L. B. VAN SWIETEN
ob ſtudium medicum ab ipſo
feliciter emendatum
in Auditorio huius facultatis publico
appendi iuſſerunt
die XXX Decembr. 1763.

Neque poſſumus, quin denique propter rei affinitatem, commemoremus, ſereniſſimum Principem Electorem Palatinum, CAROLUM THEODORUM, celebrem illum hiſtoriae naturalis cultorem Ratisbonenſem, IACOBUM CHRISTIANUM SCHAEFFER, propter ſtrenuos ipſius labores atque indefeſſa circa hiſtoriae naturalis ſtudium merita, inſigni illa numiſmatum collectione donaſſe, quae

iconum ſeriem omnium Principum Electorum Palatinorum exhibent.

Quem admodum autem meritis virorum doctorum, qui adhuc viuunt, ſua pretia ſolere ſtatui laetamur, ſic et eorum, qui vita defuncti ſunt, non iacturam ſolum dolemus, ſed eorumque etiam conſeruare memoriam fas eſſe arbitramur.

Ex his, quem, licet noſtris limitibus maiorem ſuperque illos elatum viſum, ad noſtros tamen ſuo modo referri debere exiſtimauerimus, nominare licet GEORGIUM Comitem DE MACCLESFIELD, Regiae Scientiarum Societatis Londinenſis Praeſidem, aliisque muneribus ac dignitatibus, ſuoque in primis in litteras amore earumque amplificandarum ſtudio conſpicuum atque illuſtrem factum, qui ſenio confectus, nuperrime, hoc ſcilicet anno 1764 die duodeuiceſimo martii viuere deſiit *Londini*. Inter alia, quibus bene de patria meruit, illud quoque referri debet, quod multis remotis impedimentis, multisque per triginta annos adhibitis laboribus, tandem id obtinuit, vt faſti noui ſtili, prout dici ſolent, in Angliae prouinciis reciperentur.

Notitia de obitu CAROLI ALSTONII Med. D. Materiae Medicae, Botanices et Medicinae Profeſſoris in Academia Edinburgenſi, Societatis Philoſophiae et Collegii Regii Medicorum, vtriusque Edinburgenſis, Socii, Viri integerrimi, paulo quidem ſerius ad nos peruenit, illam tamen, qualem ab amico Edinburgenſi accepimus, nunc illico lectoribus noſtris tradimus:

Qui nouas diſciplinas inſtituunt, quibus ſcientia latius per orbem promouetur artesque generi humano vtiles magnopere excoluntur, hi optimo iure merentur, vt ſui ſuorumque inceptorum memoria

ad

ad poſteros tradatur, eoque magis, ſi ſuperſtites ob vitae integritatem bonorum omnium fauorem ſibi conciliauerint. Vtraque de cauſa hoc ſibi iuſtiſſime vindicat CAROLUS ALSTON, quippe qui anno 1716 praefectus horto regio et Botanices Profeſſor conſtitutus, Leidam petiit, vt eximii BOERHAAVII praelectiones audiret et plantarum demonſtrationes videret, et anno 1720 Botanicen ſyſtematicam Edinburgi docere et primus praelectiones de materia medica habere incepit. Tunc temporis nulla alia medicinae pars Edinburgi inſtituta fuit praeter anatomiam a Viro Celeberrimo, ALEXANDRO MONRO, qui eodem anno, quo Noſter, praelectiones et demonſtrationes coeperat. Ab his igitur orta eſt Schola Medica Edinburgenſis, quorum tanta fuit verecundia, vt, niſi pater ALEXANDRI ſtudio maxime laudando eos perpuliſſet ad praelectiones primas publicas, ſchola medica eo tempore vix inſtituta fuiſſet. CAROLUS ALSTON vtramque partem, botanicam et materiam medicam, docendo ad diem vsque 22 nouembris anni 1760, quo obiit, aſſidue occupatus erat. Annos circiter viginti ante obitum a Magiſtratibus Edinburgenſibus Botanices Profeſſor Ciuicus conſtitutus et horto vrbano praepoſitus fuit in locum demortui GEORGII PRESTON, Profeſſoris Ciuici. Praeter diſſertationes infra narrandas, quas ediderat, diſſertationis de calce viua et aqua calcis quartam partem, nec non nouum de opio tractatum in promtu, vt ad prelum mitteretur, habuit. Praelectionibus quoque de materia medica breui ante obitum vltimas admouerat manus, in quibus multa accurate obſeruata, multa iuſta ratiocinia et plurima iudicia grauia de auctoribus, qui de medicamentis ſcripſerunt; ex quibus quoque apparet, per latum Britanniae regnum nihil magis ad inſignem in methodo praeſcribendi cultum contuliſſe, quam celeberrimi huius

viri

viri praelectiones. Haec et cetera omnia manuſcripta cum muſeo rerum naturalium iam ſunt penes ſucceſſorem eius, IOANNEM HOPE. Operum CAROLI ALSTON in actis medicis Edinburgenſibus inueniuntur ſequentia: *Powder of Tin an anthelmintic medicine: a Diſſertation on Opium: Extravaſated blood in the Pericardium;* porro in *Eſſays Phyſical et Literary, a diſſertation on the ſexes of plants* *). Seorſum edita fuerunt ſequentia: *Index plantarum praecipue officinalium, quae in horto medico Edinburgenſi a* CAROLO ALSTON *ſtudioſis demonſtrantur. Edinburgi* 1740*: Index medicamentorum ſimplicium triplex. Edinburgi* 1752*: Tirocinium Botanicum Edinburgenſe conſcriptum a* CAROLO ALSTON. *Edinburgi* 1753 **): *A Diſſertation on Quicklime and Limewater, Edinburgh. A ſecond Diſſertation on Quicklime and Limewater. Edinb.* 1755*: A third diſſertation on Quicklime and Limewater, Edinb.* 1757 ***).

Ex praegreſſis iam apparet, in locum b. ALSTON ſurrogatum eſſe Virum Cl. IOANNEM HOPE, Med. D. et Prof. a quo, ſi doctiſſime ipſius labores id permittant, poſthuma beati ipſius amici opera editum iri ſperamus.

Facere tandem non poſſumus, quin paucis commemoremus, ſupremam Curiam *Pariſienſem* (*Parlement*) de variolarum inſitione vlterius ſuſcipienda prorſus interdixiſſe, donec eam denuo permiſerit.

Ex

*) Comment. noſtr. Vol. V. P. I. p. 58.

**) ibid. Vol. V. P. IV. p. 701.

***) Quantum quidem nobis conſtat, tractatum de calce et aqua calcis viuae anno 1753 prima vice editum fuiſſe, alteram tertiamque vero ſupra enarratam diſſertationem, totidem ſaltem prioris eſſe editiones, quibusdam tantum mutationibus aut emendationibus hinc inde interſperſis.

Ex tabulis publicis ideo ab ea editis intelligimus, a multis ciuibus contra eos, qui in Gallia huc vsque hanc methodum exercere coeperunt, non nullas querelas motas, iſtamque valde ſuſpectam redditam fuiſſe. Vt igitur in re tam ardua rite procederet ſuprema illa curia, et Theologorum et Medicorum ordini in mandatis dedit, vt ſuum de hoc modo, morbum iſtum dirum vel mitigandi vel forte amplius augendi, ferant iudicium; ita tamen, vt Medici primo tradant ſuum, eoque cum Theologis communicato, ab his demum expectetur alterum. Facultas igitur medica paulo poſt duodecim elegit ex ſociis, qui in graue hoc argumentum inquirentes ad ipſam referant, quid arbitrentur: Num et ſub quibus conditionibus illa forte methodus conducat, nec ne? Interim in praeſenti neque de iudicio medicorum, neque de noua a ſuprema curia promulgata ſententia aliquid percepimus: in relationibus tamen publicis ante breue tempus legimus, in conuentu ideo a medicis habito de hac re nihil fuiſſe conſtitutum, quum eorum ſex ab vna parte, reliqui vero ſex ab altera ſteterint, ideoque diiudicationem ad aliud demum tempus dilatam fuiſſe.

Memoria IOANNIS HIERONYMI KNIPHOFII, Pathologiae et Praxeos P. P. O. in Academia Erfordienſi, Ordinis Medici Senioris et Adſeſſoris primarii, Acad. Nat. Curioſ. Adiuncti et Bibliothecarii.

Qui literarum ſtudiis vitam dicare conſtituunt, ii propemodum omnes leuiſſimo momento impelluntur, vt animum ita inducant, cum et aetatis puerilis inconſtantia ac temeritas a certo propoſito aliena ſit, nec ignoratio rerum humanarum de-

liberationem admittat. Contra ea paternum forte exemplum, quotidie oculis obuerſans, mentes incendit; vana opinio eruditionis, cuius ne naturam quidem norunt, et quam vel ſermonibus hominum, vel multitudine librorum, vel ſingulari veſtitu metiuntur, irritat voluntatem; etiam ſpes quaedam hereditatis, doctrinae primo ſpecimini ab imperito amico propoſitae, facile allicit. Accedit et contumacia parentum, vna libidine liberos dicantium literis, quorum ſcilicet praeclarum ingenium ſe deprehendiſſe iudicant, cum ipſi vix ſatis calleant opificium. Nonnumquam fortuitus euentus vel augendis vel imminuendis vitae commodis animum ad literas inclinat. Quod denique nonnulli interiori quadam voce ſe velut admonitos dicunt, id admodum fallax eſt, et haud dubie ab externa cauſa ortum. Sed omnes has leuiſſimas cauſas ita regit Deus, vt in ipſa literarum tractatione verior amor incendatur, certiusque conſilium capiatur, denique leuiter olim impulſus animus grauiſſimis cauſis adductus videatur. Et KNIPHOFIUS habuit quaſi fortuita literarum initia, a quibus tamen acerrimo ſtudio ad feliciſſimum finem progreſſus eſt, vt ſuſceptae voluntatis doctrinae tractandae eum poenitere non deberet.

Patricia gens KNIPHOFIORUM, iam ſexto decimo ſeculo Hildeſii nobilis, ab eodem tempore Erfordiae coepit inclareſcere, in qua vrbe IO. MELCHIOR KNIPHOFIUS, Medicinae Practicus Experientiſſimus, hunc noſtrum ex ANNA CHRISTINA BRUCKNERIA a. 1704. d. 24 Febr. ſuſcepit, qui, etſi quadriennem filium, tali tamen matri reliquit, quae et ſatis eſſet perita formandi ad bonos mores animi, et vehementer curaret filium eruditis praeceptoribus tradendum, in quibus fuit WEINGAERTNERUS, ſcholae Praedicatorum Rector. Haec pars aetatis KNIPHOFII magnum habuit et diuturnum a fra-

ſtura coſtae incommodum, quod cum eum ipſos duo annos adflictarit, litterarum quoque ſtudio, praeſertim in illa aetate, graue impedimentum obiecit, niſi potius profuiſſe dicendum eſt. Nam quotidiana illius laeſionis tractatio, chirurgorum dexteritas, et admiratio quaedam eius ſcientiae, quae humani corporis ſaluberrimam curam contineret, fortaſſe etiam ſermones medicorum et chirurgorum, ita vehementer pueri animum ad medicinae amorem commouerunt, vt huic potiſſimum vitam, operam, ſtudiumque dicare decerneret: quam voluntatem adultior aetas et certius conſilium probauit atque firmauit. Adeo nullum eſt malum, quin aliqua ex parte proſit. Itaque a. 1718 a STILLERO, gymnaſii directore, accepit eam diſciplinam, quae lectionibus academicis aptum efficeret animum, ſimul, ſiue quod motu quodam animi ageretur, ſiue has res medico putaret vſui futuras, lineamenta corporum adumbrare et ligno incidere didicit: certe videtur in harum artium ſtudio praeparatio fuiſſe aut occaſio inueniendorum ectyporum, de quibus poſtea dicetur. Quidquid temporis ab his occupationibus vacui habuit, id antiquis Erfordiae monumentis conquirendis impendit. Talem accepit ciuem academia Ienenſis a. 1720, praebuitque cupiditatis explendae largiſſimam occaſionem, cum doctores haberet SYRBIUM, WUCHERERUM, SCHMEIZELIUM, philoſophos, WIDEBURGUM, mathematicum, WALCHIUM et GREIFFENHAHNIUM, illum latinae linguae praecepta explicantem, hunc gallicae, praeter quos praeceptores KNIPHOFIVS etiam FABRICIO vſus eſt, qui chiromantiae artem explicabat. Tum vero SLEVOGTII, WEDELII et HILSCHERI medicas ſcholas adeundas putauit, ante omnes TEICMEYERI, qui ei domum, bibliothecam et animum aperuerat: quae comitas tanto fuit cum vtilitate KNIPHO-

FII copulatior, quanto fructuoſior ad incrementa doctrinae videri debuit. Namque TEICHMEYERUS eum et bibliothecae praefecit, et chemicis experimentis intereſſe paſſus eſt, ad aegrotos item ſuo nomine viſendos miſit, denique exteris de aduerſa valetudine conſulentibus reſpondere voluit. Redux Iena, non contemnenda doctrina ornatus, Erfordiae a. 1727 Doctoratus honorem cepit, propoſita diſſertatione *de Lepra Arabum ſ. Elephantiaſi*, quae fuit hiſtoria morbi, quem Ienae ſua cura feliciter ſanauerat. Poſtea patriae vrbi duplici modo gratum animum declarauit, et habendis lectionibus academicis, et curanda aegrorum ſalute, ac profecto vtroque in genere non ſolum officio ſuo ſatisfecit, magnamque adiunxit patriae vtilitatem, ſed etiam fidei doctrinaeque laudem ipſe ſibi parauit: quamquam et hic fructus patriae communis exiſtimari debet. Proprius ipſi KNIPHOFIO fructus fuit in muneribus ei demandatis, vt in Profeſſione Med. Extraord. a. 1737 accepta, quae tamen hoc ipſo anno cum profeſſione inſtitutionum medicarum mutata eſt, et in Decanatu Medici Ordinis ſaepe geſto. His meritis honoribusque Viri adducta Naturae Curioſorum Academia eum, iam a. 1733 cooptatum, cenſente ita Ill. BUCHNERO, Bibliothecarium ab a. 1745 eſſe voluit, etiam Adiunctum Senatui, adeoque inter principes Academiae referri. Praeter haec electus eſt a. 1741 Inſpector eccleſiae et ſcholarum Minoritarum, quatuor annis poſt orphanotrophei euangelici, cuius muneris fides et integritas ac paterna orphanorum cura luculento ſuorum teſtimonio condecorata eſt. Accidit ei calamitas, quae viris doctis ſine dubio omnium eſt acerbiſſima, quaſi et puerilis et virilis aetas eius exercita miſeriis eſſe deberet, nam domus cum bibliotheca et rei familiaris magna parte incendio abſumta eſt: dicitur tamen contra hanc pe-

nuriam

nuriam ſatis obfirmato fuiſſe animo, nec quidquam de ſtudio literarum et amore remiſiſſe. Extremo vitae anno Rectoratum Academiae geſſit, acceptum quidem a. 1762, ſed in a. 1763 continuatum. Reſtat vt de ratione ectyporum ab eo excogitata aliquid dicamus. Nempe primus KNIPHOFIUS vidit, plantarum figuras non tantum aereae aut ligneae tabulae inciſas chartis imprimi poſſe: inſtituit ergo, plantas ipſas, quales e terra euelluntur, colore illitas atque ita ſubiectas prelo exprimere, quo modo craſſities et forma caulium ac radicum, figura foliorum et florum, vere ad viuum, ſiue potius a viuo exemplari expreſſa, ſatis accurate cognoſci poteſt. Specimina edita ſunt in *Botanica Originali*, quam eius nutu et conſilio poſtea continuauit TRAMPIUS, typographus Halenſis. Etiam thermometra ſuo modo accommodate ad vſus medicinae correxit. Firmam eius valetudinem extremis vitae annis labefactare coepit pectoris morbus, cuius vis ipſa temporis diuturnitate ita creuit, vt ei d. 23 Ian. a. 1763 vitam eriperet, caram amicis, vtilem literis et aegrotis, nobis etiam amabilem.

Scripta eius ſequenti ordine prodierunt.

Diſſ. inaug. de lepra Arabum, ſiue elephantiaſi obſeruata et curata. Praeſ. *Io. Andr. Fiſcher*. Erf. 727. c. f.

Antwort auf Tit. *Hr. D.* FRANC. ERN. BRUCKMANNI *Sendſchreiben, die Kräuter nach dem Leben abzudrucken und dieſelben in ihrer natürlichen Geſtalt abgebildet, zum allgemeinen Nutzen anzuwenden, betreffend. Ebend.* 733.

Botanica in originali, *das iſt: lebendig Kräuterbuch, worinnen die in hieſigen Landen wachſende Kräuter* *nach*

nach ihrer Schönheit vorgeſtellet werden. Erſtes Hundert. Ebend. 733. *Fol.*

Botanica in originali, *das iſt, lebendiges Kräuterbuch, worinnen nach ihrer Schönheit alle in hieſigen Landen wachſende Officinalia vorgeſtellet werden. Zweytes Hundert. Ebend.* 733. *Fol.*

— Tom. II. Centur. I. vegetabilia in officinis non vſitata exhibens, ibid. 733.

— pharmaceutica, *das iſt, lebendiges Kräuterbuch, in welchem die in den Apotheken gebrauchliche Kräuter auf eine neue Methode von den lebendigen Kräutern ſelbſt abgedruckt ſind und derſelben Nutzen beſchrieben iſt. Ebend.* 733. *Fol.*

— *das iſt, lebendiges Kräuterbuch, worinnen nach ihrer Schönheit alle in hieſigen Landen wachſende Gartengewächſe vorgeſtellet werden, Erſtes Hundert. Ebend* 733. *Fol.*

— *das iſt, lebendiges Krauterbuch; in welchem ſowohl diejenigen Blumen- Baum- und Küchengewächſe, welche in den Gärten Deutſchlands überall bekannt ſind, als auch die fremden, ſo von curiöſen Blumenliebhabern mit groſser Mühe und Koſten angeſchaffet werden, Erſtes- drittes Hundert. Ebend.* 734 736.

Progr. de phyſiognomia tanquam parte ſemioticae. Erf. 737.

— de manuſcriptis praecipue medicis. ibid. 745.

Diſp. de febribus compoſitis, Reſp. *Spoenla*, ibid. 746.

— de pica. Reſp. *Fr. Golz.* ib. 746.

Botanica in originali ſeu Herbarium viuum, in quo tam indigenae, quam exoticae plantae TOURNEFORTII, RIVINI et RUPPII methodo collectae, peculiari, nondum viſa, operoſaque encheireſi, atramento impreſſorio obductae, ectypum elegantiſſimum ſuppeditant. Centuriae XII. ibid. 747.

Diſp. ſiſtens examen ſuccedaneorum quorundam corticis peruuiani febrifugi. Reſp. *Th. Vogt.* ib. 747.
— de gramine leuidenſi at praecellentiſſimo. Reſp. *I. I. Berthel.* ib. 747.
— de thermis artificialibus. Reſp. *A. Küffner.* ib. 748.
— ſiſtens ſobrias cogitationes circa adagii valorem: Nouo medico nouo opus eſt coemeterio, *ein neuer Arzt, ein neuer Gottesacker.* Reſp. *M. F. L. Eiſfeld,* ib. 748.
Progr. Nouo medico praxin non eſſe concedendam: *neuen Medicis ſoll man die Thüre weiſen.* ib. 748.
— de eo: Quemque ſuus vellicat vermis, *ein jeder Menſch hat ſeinen Wurm.* ib. 748.
Diſp. de tranſpiratione inſenſibili. Reſp. *I. I. Küçkio.* ib. 748.
— ſiſtens vexatorum theoriam et hiſtoriam. Reſp. *P. A. Lehmann.* ib. 748.
— de lactis diſcuſſione. Reſp. *T. A. Laurentius.* ib. 749.
— de optima oſſium in ſceleto artificioſe jungendorum ratione. Reſp. *C. E. A. Loſſau.* ib. 749. c. f.
— de laboribus pharmaco-chymicis. Reſp. *I. L. Salmuth.* ib. 749.
— de virgis, Reſp. *C. E. Loeſther,* ib. 750.
— ſiſtens animaduerſiones circa vſum venaeſectionis in puerperis. Reſp. *I. E. Biſchoff.* ib. 750.
— de errore loci. Reſp. *I. E. Zeiher.* ib. 750.
Progr. de erroribus loci nonnullis. ib. eod.
Diſp. de ſalubritate Erfordiae. Reſp. *I. F. Tennemann.* ib. 751.
— de gutta ſerena. Reſp. *I. G. Hoffmann.* ib. 751.
— de medicamentis diureticis ſpecificis. *Reſp. A. A. Siegfried.* ib. 751.
— de reſpiratione. Reſp. *W. F. Engel.* ib. 751.
— de ſectione venae medianae nonnunquam periculoſa, Reſp. *C. G. Kiebſch.* ib. 752.

Diſp. de capite coniformi foetus partum facilitante. Reſp. *A. G. Grauel.* ib. 752. c. f.
— de morborum recidiuis. Reſp. *I. G. Engel.* ib. 752.
— de inſania, Reſp. *C. Goemer,* ib. 753.
— de nitro. Reſp. *D. D. Becker.* ib. 753.
Progr. de vtili et iucundo in materia medica connexo. ib. eod.
Phyſicaliſche Unterſuchung des Pelzes, welchen die Natur durch Fäulniſs 1752 *auf einigen Wieſen hervorgebracht. Ebend.* 753. 4.
Diſp. de compreſſione. Reſp. *I. Ad. Umlauf.* ib. 754.
— de pilorum vſu. Reſp. *I. G. Kniphof.* ib. 754.
— de incommodo et periculo puerperis ex conuiuio baptismali imminente: *vom Schaden des Kindtauffchmauſes.* Reſp. *H. G. Trautmann.* ib. 756.
— de pediculis inguinalibus, inſectis et vermibus homini moleſtis, *vom Spulwurm, Herzwurm, St. Veitswurm, Maden, Bandwurm, Kürbiskernwurm, Neſtelwurm, Floh, indianiſch kleinen Floh, jungen Hunden, Blutigeln, Mücken, Miteſſer, Reitlieſen, Wanzen, Kopf- Kleider und Filzlaeuſen.* Reſp. *C. W. E. Reichard,* ib. 759.

XVIII.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1761. prodierunt.

Anweiſung, wie die verſchiedenen Seltenheiten der Naturgeſchichte zu ſammlen, zuzubereiten, zu erhalten und zu verſchicken ſind. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt, von WOLFG. IAEGER. *Nürnberg,* 8. *m. K.*

Melanges de Phyſique et de Morale, contenant l'Extrait de l'Homme phyſique et morale; des Reflexions ſur

ſur le Bonheur — — — ; un Memoire ſur le principe phyſique de la Regeneration des Etres etc. à Paris, 12.

De l'Homme et de la Reproduction des differens individues, ouvrage qui peut ſeruir d' Introduction et de defence à l' Hiſtoire naturelle des Animaux par M. de BUFFON, ibid. 12. (Auctore Cl. PANÇOK).

Florae Danicae iconum faſciculus primus, fol. (*continens, praeter explicationem, tabulas aeneas LX. viuis coloribus pictas*) Nomenclatura bis, germanice et latine impreſſa eſt ſub indice: *Abbildungen von Pflanzen zu dem Werke* Flora Danica, *Hafniae* fol. *Auctorem ſplendidiſſimi huius operis eſſe Cl.* OEDER, *ſatis conſtat*).

Ectypa vegetabilium vſibus medicis praecipue deſtinatorum et in pharmacopoliis obuiorum, variis modis praeparatorum ad naturae ſimilitudinem expreſſa: moderante *Chr. Gottl. Ludwig* impreſſit IOAN. GODOFR. TRAMPE: *Nach der Natur verfertigte Abdrücke der Gewächſe etc.* Faſc. III. G-I. n. 51-75. Faſc. IV. K-M. n. 76-100. (*latine et germanice*) Halae, fol.

Abhandlung von der Natur, Eigenſchaft und Wirkung des Ungariſchen Weins. Dresden, 8.

Calendarium medicum ad vſum ſaluberrimae facultatis Pariſienſis. Pariſiis.

Gazette d' Epidaure. Année 1761. a Paris. (Auctores huius diarii ſunt Cl. LORRY *et* DUBOURG, *Medicinae Doctores facultatis Pariſienſis*).

Gazette de Médecine, de l' Année 1761. ib. 8.

Gazette ſalutaire, ou Feuille Hebdomadaire, compoſée de la Gazette d' Epidaure de quelques Extraits, ou obſervations du Iournal de Medécine et de divers autres articles rélatifs à la Médecine, la Chirurgie, la Botanique, la Chymie etc. Année 1761. à *Bouillon*. 4.

Der Arzt: eine mediciniſche Wochenſchrift. 5ter Band. Hamburg und Leipzig, 8 mai.

Tankar om de Medel til Sweriges wälmåga. Stockholm.

Obſervations on the proper nurſing of children. London. 8.

Sammlung auserleſener Wahrnehmungen aus der Arzneywiſſenſchaft Wundarzney- und Apothekerkunſt. 5ter Band. Straſsburg. 8.

Sammlung chirurgiſcher Bemerkungen aus verſchiedenen Sprachen überſetzt. 3ter Theil. Altenburg. 8.

Sicherſte Methode die meiſten Krankheiten zu heilen. Nürnberg. 4.

Die ſicherſte Methode, die meiſten Krankheiten, Gebrechen und Schwachheiten des menſchlichen Lebens ſicher und geſchwind zu heilen, Frf. u. Leipz. 4.

De ſplenis vſu, morboque ſplenico ad Ill. D. P. G. WERLHOFIUM liber; in quo ſimul virium phyſicarum, monadum, motus, caloris et ignis etc. occurrit praeliminariter theoria metaphyſica noua (*Brunswigae*) 8. (*Auctore* SCHROEDERO, *M. D.*)

Inſtitutes of Health. London. 8.

Eſſays Phyſiological and Practical on the Nature and Circulation of the Blood and the Effets of Blood letting. Lond. 8 min.

Allgemeine Bemerkungen über die Teplitzer Waſſer zur nöthigen Nachricht der Curgäſte von dem dermaligen ordentlichen Arzte des Orts. (*Greitz.*) 8.

Bref til en wän om hela medicinal wärkets jemnwigt och befordran. Stockholm.

Pharmacopoeia Collegii Regalis medicorum Londinenſis vna cum Meadiana. Francof. ad Moen. 8.

Pharmacopée du College Royal des Medecins de Londres, traduite de l'Anglois ſur la ſeconde édition donnée avec des remarques par le Docteur

H. PEMBERTON, augmentée de pluſieurs notes et obſervations et d'un grand nombre de procedes intéreſſans, avec les vertus et les doſes de medicamens, Vol. I. à Paris, 4.

The Theory and Practice of Chirurgical Pharmacy: comprehending a complete Diſpenſatory for the Uſe of Surgeons; with explanatory and critical notes on each compoſition; and an introductory inquiry concerning the particular intentions of cure, in which remedies are applied or adminiſtred; and the nature and medicinal efficacy, of the ſeveral ſimples ſubſervient to them. London. 8. (*Auctore Cl.* DOSSY. *M. D.*).

Formulae medicamentorum noſodochiis militaribus adaptatae. Caſſelis. 4. (Auctore RICARDO d' HAUTESIERK, *apud exercitus Regis Galliae medico*).

Le Parfumeur Royal, ou Traité des Parfums; de plus beaux Secrets, qui entrent dans leur compoſition et de la deſtillations des eaux de Senteur et autres liqueurs précieuſes. Nouvelle edition, revue, corrigée et conſiderablement augmentée. à Paris. 12.

Analyſe des Eaux minerales de Merlange près la Ville de Monterau Faut-Yonne, *ibid.* 4.

Memoire ſur l'uſage oeconomique du Digeſteur du PAPIN donné a Public par la Société de Belles Lettres, Sciences et Arts de Clermont-Ferrand par M*** Avocat ancien Secretair de la même Société et Auteur des ouvertures de Paix univerſelle, à Clermont-Ferrand. 8.

Provincial Doctorernes til Kongl. Collegium Medicum inlemnade berättelſer rörande deras Ambets förrättningar delſe ſenare åren, i ſynnerhet ſedan ſiſte Riksdag. Stockholm. 8.

Cogi-

Cogitationes de diſtributione caloris per tellurem in publico Academiae Imp. Petropol. conuentu, die VI Sept. 1761 praelectae a FRANC. VLR. THEOD. AEPINO. Petropoli 4.

Medecine univerſelle prouvée par la raiſonnement, demontrée par l'experience, ou Precis du Traité de M. IEAN AILHAUD, par M. IEAN. GASPARD AILHAUD. à Carpentras, 12.

BERNH. SIEGF. ALBINI academicarum annotationum Liber V. Leidae 4. c. f.

Eiusd. explicatio tabularum anatomicarum BARTHOLOMAEI EUSTACHII. Editio noua aucta. Lugd. Batau. fol. c. tab. aen.

ALEMBERTS *Abhandlung der Künſte und Wiſſenſchaften. Zürch.* 8.

Obſervations upon a treatiſe of the virtues of Hemlock in the cure of cancres by I. ANDREE. London. 8.

PETR. ARCELIN, Quaeſt. med. an epilepſiae rara venaeſectio? affirmat. Reſp. *Lud. Gilbert Boyrot de Ioncheres.* Pariſiis, 4.

IOH. ASTRUCS *Abhandlung von Geſchwülſten und Geſchwüren nebſt zween Briefen, worinnen 1) die Zubereitungen gewiſſer berühmter Arzneymittel entdeckt und unterſucht werden; 2) wo von der Natur und den Erfolg einiger Mittel wider die geile Seuche gehandelt wird. Erſter Theil. Aus dem Franzöſiſchen überſezt von* GEORGE LUDW. RUMPELT, *Dresden und Warſchau.* 8.

Traité des Maladies des Femmes, ou l'on a tâché de joindre à une Théorie ſolide ſelon la Pratique la plus ſûre et la mieux éprouvée. Avec un Catalogue chronologique des Medicins, qui on ecrit ſur ces Maladies par I. ASTRUC. Tome I. II. III. IV. *à Paris,* 12. Voll. 4.

LEO-

LEOPOLD. AUENBRUGGERI inuentum nouum ex percuſſione thoracis humani, vt ſigno, abſtruſos interni pectoris morbos detegendi. Vindobonae, 8.

Dictionaire portatif de Santé, dans le quel tout le monde peut prendre une connoiſſance ſuffiſante de toutes les Maladies – – – et enfin de toutes les Inſtructions neceſſaires pour être ſoi-même ſon propre Medécin – par M. L*** ancien Medécin des Armées du Roi et M. B** Medécin des Hopitaux. Troiſieme Edition, *à Paris*, 8. Voll. 2.

ERN. GODOFR. BALDINGER, Diſſ. de methodo medendi morbis, quae adſtruit: per morbos produci ſalutares effectus. Reſp. *Iodoc. Ehrhart.* Ienae, 4.

GUILL. BALLONII opera medica. Geneu. 4. Voll. 2.

Memoire qui a remporté le P[illegible] de Phyſique de l'Année 1761 au Iugement de l'Académie des Sciences, Belles Lettres et Arts de Lyon par M. BARBERET, a Paris 12. (*Quaeſtio propoſita haec erat:* Quelles ſont les cauſes qui ſont pouſſer le Vin? Quels ſont les Moyens de prevenir cet accident et d'y remedier, ſans que la qualité du vin devienne nuiſible a la Santé).

PAULUS IOSEPH. BARTHES Quaeſtiones medicae duodecim pro regia cathedra defenſae. Monspelii. 4.

Chirurgical Facts relating to Wounds and Contuſions on the Head – Fractures of the ſkull – – by IOHN BATTING. Oxford. 8. (*ſine anno*).

I. BAPTIST. BASSAN. Dimoſtrazione apologetica al giudicio della Facolta Medica di Roma, in Roma 4.

IOBI BASTERI opuſcula ſubſeciua, obſeruationes miſcellaneas de animalculis et plantis quibusdam mari-

marinis eorumque ouariis et ſeminibus continentia. Liber III. Harlemi, 4. c. tab. aen.

Parallele de la petite-verole naturelle avec l'artificielle ou inoculée. Avec un Traité intermediaire de la petite verole, fauſſe, volante ou adulterine par M. DE BAUX, à Avignon, 12.

ACHILL. GUILL. LE BEGUE DE PRESLE, Quaeſt. Med. an vt ſanguinis ita et lymphae alibilis datur per arterias et venas proprias circuitus? affirm. Reſp. *Hugo Gautier.* D. M. Monſpel. Pariſiis, 4.

R. P. CAR. S. I. BENVENUTI Diſſ. phyſic. de lumine, Vindobonae, 4.

FRANC. BERNARD, Quaeſt. med. an febris potius morbi remedium, quam morbus? affirm. Reſp. *Car Salin.* Pariſiis, 4.

Lettre de M. BERNARD à M. NEEDHAM pour ſervir d'eclairciſſement aux deux premieres Parties de la Diſſertation, qu'il a publiées ſur la ſolution de ſon Proplême, et en même temps d'introduction a la troisieme Partie qu'il doit publier, à Douai, 12.

IOAN. VLRIC. BILGUER, Diſſ. inaug. de membrorum amputatione rariſſime adminiſtranda, aut quaſi abroganda. Halae, 4.

In germanicam quoque linguam translata haec diſſertatio libelli ſub forma prodiit, Berolini. 8 min.

Entdeckung der wahren Urſachen von Ebbe und Fluth auf dem Meere, dabey zugleich von der innern Beſchaffenheit der Erde, der unterirrdiſchen Waſſer, Feuer, Luft und von dem Urſprung der Quellen, gehandelt wird von CASPAR BINNINGERN. *Breslau,* 8.

Herbarium Blackwellianum emendatum et auctum, i. e. ELISABETHAE BLACKWELL collectio ſtirpium, quae in pharmacopoliis ad medicum vſum

vſum aſſeruantur, quarum deſcriptio et vires ex Anglico idiomate in Latinum conuerſae ſiſtuntur — cum praefatione CHR. IAC. TREW. Excudit, figuras pinxit atque in aes incidit NIC. FRID. EISENBERGER. ſ. *Vermehrtes und verbeſſertes Blackwelliſches Kräuterbuch u. ſ. w.* a tabul. viu. color. pict. 517-527. Norimbergae, fol.

C. LUDOV. L'AGASCHERIE DU BIE Diſſ. ſiſtens examen bituminis Neocomenſis ventilata Baſileae, d. 5 Iul. 1758. Lugd. Bat. 8.

GEORG. RUD. BOEHMER, Diſſ. inaug. de virtute loci natalis in vegetabilia, Reſp. *Gottl. Frid. Doering.* Viteb. 4.

Eiusd. Progr. quo de ſerendis vegetabilium ſeminibus monita praemittit. ibid. 4.

Eiusd. Progr. quo de ſerendis vegetabilium ſeminibus monita continuat. ibid. 4.

PHIL. ADOLPH. BOEHMER, Diſſ. inaug. de herniis incarceratis. Reſp. *Sigism. Car. Zieſemer.* Halae, 4.

D. FR. BOERNERS *unvorgreifliches und in der Medicin gegründetes Gutachten die Abwendung und Cur der in unſern Gegenden abermals graſſirenden Hornviehſeuche betreffend, worinnen ſie nämlich beſtehe, und wie ihr möglichſt vorzubeugen ſey. Nebſt einer Anzeige einiger dagegen dienſam befundenen und bewährten Hülfsmitteln, Leipzig,* 8.

IOAN. BAPT. BOHADSCH de quibusdam animalibus marinis, eorumque proprietatibus, orbi litterario vel nondum vel minus notis, liber cum non nullis tabulis aeri inciſis, ab Auctore ſuper viuis animalibus delineatis. Dresdae, 4.

IOANNIS BONAE tractatus de ſcorbuto. Veron. 4.

Con-

Contenta in hac parte.

1. Hiſtoire et Memoires de l'Academie Royale des Sciences de Paris, an. 1756. p. 385
2. GERARDI Flora Gallo-Prouincialis p. 402
3. SCHULTZ Inträdes tal om Barns Skötſel i gemen etc. p. 412
4. LYONNET Traité anatomique de la Chenille, qui ronge le bois de Saule p. 418
5. SULZER'S, *die Kennzeichen der Inſecten durch* 24 *Kupfertafeln erläutert* p. 447
6. Hiſtoire Naturelle generale et particuliere avec la deſcription du Cabinet du Roi. Tom. IX p. 449
7. BASTERI Opuſcula ſubſeciua. Tom. II. Lib. I. p. 468
8. ALBINI de ſceleto humano liber p. 473
9. IAMES a Treatiſe on Canine Madneſſ. p. 479
10. van PHELSUM Hiſtoria phyſiologica Aſcaridum p. 488
11. BOYER, Methode a ſuivre dans le traitement des differentes maladies epidemiques cet. p. 493
12. BILGUERS *Anweiſung zur ausübenden Wundarzneykunſt in Feldlazarethen* p. 496
13. BOHADSCH de quibusdam animalibus marinis minus notis liber p. 501
14. *Fränckiſche Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre cet.* V *und* VI *Band* p. 521
15. MEESE Het XIX Claſſe van de Genera plantarum van de Heer LINNAEUS Syngeneſia genaamt opgeheldert en vermeerdert p. 535
16. BASSI Ambroſina nouum plantae genus p. 539
17. Noua phyſico - medica p. 541
18. Continuatio indicis ſcriptorum phyſico - medicorum, quae anno 1761 prodierunt p. 566

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XI. PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXIV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tom. VII. pro annis CIƆ IƆCCLVIII et CIƆ IƆ CCLVIIII. Petropoli typis Academiae ſcientiarum. 1761. in Quarto. Alph. 3. tab. aen. 19. Tom. VIII. pro annis CIƆ IƆCCLX et CIƆ ƆCCLXI. Ibid. 1763. Alph. 3. pl. 7. tab. aen. 14.

Omiſſis aliis diſſertationibus, quae in duobus hiſce Commentariorum Academiae Petropolitanae voluminibus continentur, liceat nobis ratione conſueta, eas tantum indicare, quae propius ad nos pertinere videntur. Ex his vero voluminis ſeptimi claſſis phyſico-mathematica ſequentes articulos complectitur.

De quibusdam circa lentes cauſticas et ſpecula vſtoria emendatis et nouiter inuentis, Cl. I. E. ZEIHER agit. Cl. Auctor exemplo Cel. BVFFON, cuius ta- T. VII. p. 237.

men inuenta ad ZEIHERVM, hanc diſſertationem elaborantem, nondum peruenerant, ſtuduit, plura ſpecula plana ita combinare, vt coniuncta ſphaericam ſuperficiem obtinerent, quo lumen eorum reflexum, et in eundem locum proiectum, idem praeſtaret, quod ſpeculum concauum metallicum. Tabulis porro vitreis planis ignis vi curuaturam induxit, easque ita incuruatas retinuit, quibus vel vt ſpeculo vſtorio, vel binis coniunctis et cauitate intermedia aqua repleta, vt lente vſtoria vti licet.

p. 252. *Phaenomenorum iridis ſ. arcus coeleſtis disquiſitio.* Auctore Cl. S. KOTELNIKOW. Originem, naturam et phaenomena iridis, ex principiis dioptricis explicat.

p. 277. *Deſcriptio ac explicatio quorundam experimentorum electricorum.* Auctore Cl. F. V. T. AEPINO. Experimentum electricum cum acu magnetica, a Patribus Societ. Ieſu qui *Pekini* commorantur inſtitutum, Cl. AEPINVS repetiit, et hic explicationem eius ex theoria electrica Frankliniana tradit.

p. 303 *Obſeruatio optica de mutabilitate diametri apparentis foraminis anguſti oculo propinqui,* EODEM Autore. Singularem inter vtramque pupillam, ratione mutationis diametri, obſeruauit conſenſum, quo, vel vno tantum oculo fortiori lumini expoſito, tamen ſe pupilla quoque alterius oculi, etſi multo minorem lucis copiam excipiat, contrahit. Deinde adnotauit idem, ſi quis oculo v. gr. ſiniſtro, per foramen exiguum obiecta ſpectat, tunc multo maiorem viſionis campum, ſe ipſi offerre clauſo dextro, quam eo aperto. Huius vero phaenomeni ratio in eo eſt ſita, quod aperto oculo dextro, eiusque pupilla ob maius lumen coarctata, ſimul ſiniſtri oculi pupilla contrahebatur, quae nunc dextro

clauſo

clauſo, ob minorem lucis copiam, per foramen acceptam expanditur, maioremque viſionis campum complectitur.

Acus nouae declinatoriae deſcriptio. Auctore Cl. ZEIHER. Modum ille excogitauit, acum magneticam ſine vllo capitulo ſuſpendendi, quo ſe liberrime ad omnes plagas conuertere, et vim ſe dirigendi ſine vllo impedimento exercere queat. p. 309.

In claſſe autem phyſica ſequentes occurrunt diſſertationes. *Nitraria planta obſcura explicata* a Cl. CAROLO LINNAEO. Primus hanc plantam, Ruſſiae indigenam, in vicinia officinae nitrariae Aſtrachanenſis obſeruauit SCHOBERUS, eandemque *Nitrariam* vocauit. Poſtea illam ad lacum quendam ſalſum Sibiriae repertam GMELINUS nomine *Caſiae* fructu nigro deſcripſit, AMMANNO illius deſcriptionem publicante. Idem vero GMELINUS in Sibirica flora, nomen *Oſyridis foliis obtuſis* ex LINNAEI horto Vpſalienſi adſumſit, figuramque eius, mancam tamen, exhibuit. Cl. LINNAEVS, qui per plures annos plantam hanc ſterilem coluit, tandem poſt varia alia tentamina, ſale radicibus adiecto, flores eius obtinuit, eosque, nondum accurate deſcriptos, verbis hic et figura depingit. Habet vero, vti ex deſcriptione eius patet, planta haec radicem lignoſam, fibroſam, patulam. Caulis eius fruticoſus eſt, ſesqui - ſeu bipedalis, diffuſus, proſtratus, ramoſiſſimus, rimoſus et cinereus. Rami alterni ſunt, ſubadſcendentes, ramoſi, caulis longitudinem habent, et ſubincani ſunt, atque ad folia dentibus truncatis et obtuſis prominent. Praeteritorum annorum ramuli ſaepe apice arido, qui ſpinam fragilem mentitur, terminantur. Folia ramea, alterna, erecto patula ſeſſiliaque ſunt et bina, raro 3. 4. ſeu 5. occurrunt, ſed floralia et ſuperiora in fer- p. 315.

tiliori ſolo terna ſunt, tamen ſimplicia. Foliola ſunt ſeſſilia, lanceolata linearia, ſubcarnoſa, integerrima, obtuſo - acuta, auenia, planiuſcula, pollicaria, annua et ſuperius magis a ſe inuicem diuergunt. Stipulae duae minimae et acutae adſunt, inflexae, obſcurae dentibus ramorum inſertae. Pedunculi ſaepius duo ſunt, ſolitarii, adſcendentes, teretes, aphylli, ebracteati, laeues, virides, foliis duplo longiores, bifidique, altero ramo bifido, altero trifido, ſubracemoſi. Flores habet ſubſeſſiles, e latere ſuperiore ramulorum pedunculi prouenientes, alternos ſaepe quinque vel ſex. Calyx eſt perianthium monophyllum, ſemiquinquefidum, erectum minimum, acutum, perſiſtens. Corolla petala quinque lineari lanceolata habet, canaliculata, apice fornicato, inflexoque hamata et acuminata. Stamina: Filamenta adſunt quindecim, ſubulata erectiuſcula, petalorum longitudine. Antherae ſubouatae ſunt, et luteae. Piſtillum habet germen conicum deſinens in ſtylum breuiſſimum et ſtigma conicum ſcabrum. Pericarpium drupa eſt ouato - oblonga monoſperma. Semen nux ouata, acuta, trilocularis. Ex his vero apparet, genus huius plantae eſſe diſtinctiſſimum, nec cum vllo alio facile confundendum. Pertinet autem ad pentapetala regularia RIVINI, et dodecandra monogyna LINNAEI.

p. 321. *Polypi marini Ruſſis Karakatiza, recentioribus Graecis* Οκτάπȣς *dicti deſcriptio.* Auctore Cl. I. T. KOELREVTER. Animalia haec exenterata et ſiccata, in Ruſſiam copioſe importari ſolent, cum palato tempore ieiunii gratum praebeant edulium. Pedes octoni, forma et longitudine inter ſe ſimiles, et acetabula duorum ordinum, ſitu inter ſe alterna et ſeſſilia *Polyporum* genus a *Loligine* et *Sepia* diſtinguunt. Abdomen quoque in *Polypis* ouatum et conuexum molleque eſt, pinniſque lateralibus hoc genus

genus deſtituitur. Haec vero ſpecies huius generis, quam accuratius ſibi deſcribendam Cl. Auctor ſumſit, dicitur ab eo *Polypus pedibus octo, ſimilibus, intermediis quatuor craſſioribus: acetabulorum alternantium ordine duplici inſtructis.* Primo autem menſura magnitudinis polypi, eiusque partium, ex diverſis polypis deſumta traditur. Subſtantia muſculoſa eſt, durior tamen quam aliorum animalium caro. Cutis ipſa inſignem laeuitatem habet, neque vllis pilis aut ſquamis ornatur. In toto corpore nullum os verum deliteſcit. Color in dorſo ex purpureo nigricans et ſaturatus eſt, in ſupina vero parte pallidus deprehenditur. Diſtinguit vero Noſter polypum in caput, pedes et abdomen. Primum autem pedum ſitum diuerſamque eorum craſſitiem ſubtilius deſcribit. Per totam eorum internam faciem acetabula diſtribuuntur, vaſcula ſcilicet conica, duriuſcula, fundo eleuato, lateribus orbicularibus ſtrictis et mollioribus praedita. Varietatem longitudinis pedum, numerique acetabulorum Cl. Auctor ex comparatione duorum polyporum cognouit, et in adiecta tabula explicat. Ex ea adparet, acetabula, licet organicae valde ſint ſtructurae, tamen cum corporis incremento numero augeri, pedes polypis mutilatos redintegrari, renatamque partem nouis inſtrui acetabulis. Interiora pedum membranis ſatis validis ex cute duplicata ortis coniunguntur. In capite oris apertura eſt, in pedum centro poſita, elliptica et exigua, dentesque bini nigricantes prominent, ipſa vero oris labia plicata ſunt. Ipſum autem caput in vniuerſum paruum eſt, imaeque pedum baſi proxime iungitur. Oculi duo ſunt, ad latera capitis poſiti, ſubrotundi, et praeter eos in capite tres quoque appendiculae cutaneae deprehenduntur. Collum adeo breue eſt, vt colli nomen illud vix mereatur. Abdomen vero

ouatum, et vtrinque compreſſum, atque in eius dorſo decem appendiculae apparent, quae a cute elongata, ſuam originem ducunt. Sed in inferiore abdominis parte aluei apertura eſt, tam large patens, vt facile pulmones per eam conſpiciantur. Nam abdomen ſaccum refert muſculoſum, in quo praeter pulmones alia quoque viſcera, propriis inuoluta membranis reconduntur. In ſummo ventre ſupra alueum, fiſtula caua ſuper capitis faciem inferiorem antrorſum exporrigitur, quam modo in dextram, modo in ſiniſtram partem transferre, illiusque ope mare transmittere polypi dicuntur. Refert autem illa infundibulum conicum et ouatum. Ad baſin vtrinque cum ea velum aliquod connectitur, quo expanſo ſinus amplus ſe adſpicientibus offert. In vniuerſum vero non fiſtula ſolum, ſed et vela illa, ex tunicis muſculoſis et ferme cartilagineis componuntur. In ſpatio inter imum fiſtulae et velorum, ſummumque aluei marginem relicto, duo lacerti muſculoſi ad latera poſiti conſpiciuntur, qui ab angulo fiſtulae veloque communi, principio lato proueniunt, in cuius medio duo canales ad tres fere lineas profundi aperiuntur. Simile quoque oſtium Noſter aliquando in poſtica parte abdominis deprehendit. Ad illud pertinebat canalis duriuſculus et laeuis ipſius abdominis ſubſtantiam perforans.

p. 344. *Zoophyti marini e Coralliorum genere hiſtoria.* Autore EODEM. Eſt hoc *Corallium ſpongioſum, leue; ramis tuberoſis, nutantibus; tuberculis aggregatis,* a LINNAEO autem vocatur *Alcyonium ſtipite arboreſcente, ramis obtuſis.* Monet tamen Noſter, tantum ab Alcyonio diſtare, quantum Agaricus a Lycoperdo, atque forma, ſubſtantia atque ſtructura diuerſiſſimum eſſe. Externam internamque Zoophyti huius ſtructuram diuerſasque, quae in eo occurrunt partes, Cl. KOELREVTER ea, qua pollet,

let, dexteritate et elegantia deſcribit, variosque Autores, qui de coralliis egerunt, inprimis MARSILLIVM hinc inde emendat, tandemque chemicam eius analyſin, variorum menſtruorum et ignis ope inſtitutam, proponit. Ex hac patet, contineri in eo zoophyto praeter ſal marinum, aliquod principium alcalinum bituminoſum, nec non terram calcaream, oleumque animale volatile. Terrae, ſalis volatilis oleique copia in variis eiusmodi zoophytis varia eſt.

Deſcriptio tubiporae maris albi indigenae. Auctore EODEM. Eſt illa *tubipora ramoſa; interſtitiis ſubrotundis diſtincta, tubulis ramorum confluentium ſimplicibus, flexuoſis, aggregatis et conglutinatis.* Haec tubipora ad hunc vsque diem incognita, ſi chemice examinatur, etiam de intima naturae vegetabilis et animalis vnione teſtatur, cum, vt praecedens zoophytum, olei animalis volatilis alcalini indicia exhibeat. p. 374.

Continuatio hiſtoriae zoophyti marini e coralliorum genere. Autore EODEM. *Corallii ſpongioſi* exemplum, quod in hac diſſertatione deſcribitur, cum ſpecie, de qua antea dictum eſt, omnibus notis eſſentialibus conuenit, ſed accidentalibus differt. Inſignis enim eius magnitudo oſtendit, plantas marinas ſaepe in tantam molem excreſcere, vt magnitudine ſua terrae arbores exaequent. Zoophyto huic adiungit Noſter deſcriptionem *tuberis* cuiusdam, quod *pyriforme nutans* que vocat. p. 377.

Obſeruationes meteorologicae factae Petropoli annis 1755. *et* 1756. *ſt. v. et conſectaria.* Auctore Cl. I. A. BRAVN. Continuationem obſeruationum, quae in Volumine quinto horum Commentariorum continentur, Cl. Auctor exhibet. Singulare eſt, primis Februarii a. 1755 diebus frigus in Germania circa Goettingam magis intenſum fuiſſe, quam Petropoli. p. 388.

tropoli. Cum vero Cl. Auctor thermometro Deliliano vſus ſit, in eorum gratiam, qui illud non poſſident, tabulam adiecit, in qua omnia thermometra maxime vſitata, inter ſe exacte comparantur.

p. 39. In *Summario diſſertationum*, quas tomus hic continet, quaedam ſupplementa ad Beat. GMELINI hiſtoriam *Ibicis imperbis*, quae in horum commentariorum volumine quinto exſtat, communicantur. Ex iis adparet, deſcriptionem animalis huius ibidem traditam, feſtinationem, qua confecta eſt, quodammodo redolere. Quo vero clarius figura et habitus huius animalis pateſcant, marem et foeminam delineari et aeri incidi Academia curauit.

Octaui voluminis claſſis phyſico - mathematica ſequentibus articulis componitur.

T. VIII. p. 197. *Dilucidationes de reſiſtentia fluidorum.* Auctore L. EVLERO. Principia vnde reſiſtentiae fluidorum vulgo deducuntur examinat, et cum ea hypotheſi manifeſto falſae innitantur, qua, ad ſimilitudinem colliſionis corporum ſolidorum, particulae fluidi corpus in eo motum ſimiliter percutere aſſumuntur, illa, tanquam omni fundamento deſtituta reiicit. Oſtendit potius, in reſiſtentia nullam plane colliſionem, ſimilem ei, qua ſolida ſe percutiunt, admittendam eſſe, corpusque in fluido motum ab eo non aliam vim ſuſtinere, praeter preſſionem, quam fluidum praeterlabens, in totam eius ſuperficiem circumquaque exſerit, et reſiſtentiam eſſe effectum, ex omnibus his preſſionibus natum, motui corporis contrarium. Disquirit quoque, quomodo cognita ea preſſione, qua corpus vrgetur, ipſe motus fluidi iuxta corpus defluentis definiri poſſit.

p. 230. *Principia theoriae machinarum.* Auctore EODEM. Non vulgarem machinarum theoriam tradit,

dit, ſed ea potiſſimum, quae ad effectum machinarum determinandum attinent, explicat.

De motu et attritu lentium, dum ſuper catinis poliuntur, IDEM diſſerit. In attritum, quem catinus a lente patitur, inquirit, et varia conſilia artificibus, qui in hoc opere verſantur, tradit, docetque, motum lentis ſuper catino ita eſſe comparatum, vt inde neceſſario minimus attritus oriri debeat. p 254.

De noua quadam vectis proprietate Cl. AEPINVS agit. Conſiderat vectem aequalium brachiorum, quorum extremitates binae, ad bina virium centra infinite remota, ſingulatim, viribus quibuscunque ſollicitentur, quaeritque ſitum, quo vectis ſit in aequilibrio futurus. p. 271.

Deſcriptionem inſtrumenti cuiusdam nautis Barometri ad inſtar inſeruituri, Cl. ZEIHERUS exhibet. Cum barometra in nauibus, ob continuos motus, vſum nullum praeſtare poſſint, ex ipſius aëris indole Noſter menſuram elaſticitatis eius excogitauit. Commendat autem cylindrum cauum, omni aëre vacuum, cuius baſes mobiles ſunt. Inter eas vero in ipſo vacuo elaſtrum conſtituit, eas diſtendens, preſſionique aëris exterioris ita reſiſtens, vt tenſio elaſtri ſemper cum preſſione aëris in aequilibrio ſit. Aucta itaque aëris elaſtica vi, baſes propius ad ſe accedunt, recedunt ea minuta, ſicque ex earum diſtantia aëris preſſio patebit. p. 274.

Duarum machinarum, vnius ad perficienda quaedam inſtrumenta, germ. raendeleiſen, *alterius ad cochleas infinitas exſcindendas idoneae, deſcriptio.* Auctore EODEM. p. 279.

Acus nauticae nouae deſcriptio. Auctore EODEM. p. 284. Superius iam proprietates expoſuit, quibus effectum eſt, vt pertica chalybea, vim maximam magneticam, nec niſi popos duos acceperit; nunc modum excogitauit, quo priſma eiusmodi chaly-

beum

beum ita ſuſpenditur, vt ſe libere circummoueat, et pyxidis nauticae inſtar inſeruire queat.

p. 286. *De aequilibrio virium corporibus applicatarum, commentatio.* Autore Cl. KOTELNIKOW.

p. 304. *De commoda acus declinatoriae ſuſpenſione diſſertatiuncula.* Auctore EODEM. Aliud artificium excogitauit, commodae acus ſine perforatione eius ſuſpenſionis.

Claſſis phyſica ſequentes continet diſſertationes:

p. 315. *Plantarum aliquot rariorum deſcriptiones completae. Adiectae ſunt delineationes III.* Auctore Cl. I. CHRIST. HEBENSTREIT. Prima ea planta eſt, quam AMMANNVS *Arguſiam*, LINNAEVS in Horto Vpſalienſi *Meſſerſchmidiam*, et in Speciebus Plantarum *Tournefortiam* (ſibiricam) *foliis lanceolatis, floribus corymboſis, caule herbaceo* vocauit. Calycem habet monophyllum, quinquefidum, laciniis lanceolatis, hiſpidis, conniuentibus, dimidiam tubi partem haud attingentibus. Corolla monopetala eſt, regularis, infundibuliformis, tubo cylindrico in fundo globoſo, limbo quinquifido, ſegmentis ad horizontem directis, ſulco longitudinali excauatis, in ambitu ſinuatis, apicibus extremis deorſum flexis. Stamina quinque in medio tubi, filamenta ſuſtinent antheras breuiſſimas, ſubulatas. Piſtillum ſtaminibus breuius eſt, ſtigmate globoſo ſcabro, quod extremitati globoſae tubi claui inſtar infigitur. Semina ſunt duae capſulae oſſeae, ſubſtantia ſpongioſa exterius veſtitae, ſecundum longitudinem leuiter cohaerentes, quarum quaelibet in parte exteriore conuexa, transuerſim diſſecta, duos nucleos oblongos, incuruatos, augulatos, in loculamentis ſeparatis includit. Ex his Cl. HEBENSTREIT concludit, plantam hanc a *Tournefortia* differre, cum filamenta non ſint longitudine tubi corollae, ſed breviſſima,

viſſima, antherae non in fauce corollae, ſed profundius in medio tubi haereant, fructusque ſiccus ſit, ex duobus hemiſphaeriis coalitus, quorum ſingulum duo loculamenta diſtincta habet, ſemen vnicum includentia. Quapropter in honorem Cl. DANIEL GOTTLIEB MESSERSCHMID, qui ab anno 1719 ad 1727 Sibiriae plantas diſquiſiuit, eam Cl. HEBENSTREIT *Meſſerſchmidiam* vocat, cum character eius ab aliorum generum characteribus differat. Partes vero huius plantae, eiusque habitus in adiecta tabula aenea delineantur. Altera planta, cuius accurata deſcriptio hic traditur, eſt *Aeſchynomene* (americana) *caule herbaceo bifido, foliolis acuminatis, leguminum articulis ſemicordatis, bracteis ciliatis* LINN. Spec ſ. *Hedyſarum caule hiſpido mimoſae foliis alatis, pinnis acutis minimis gramineis.* SLOAN. Iamaic. Accuratam figuram ad viuam plantam factam, qualis nulla hucusque aderat, Cl Auctor exhibet. Tertium locum occupat *Verbeſina foliis oppoſitis ouato-acutis integerrimis, ſcabris, pedunculorum ſummitatibus incraſſatis, et foliofis* ſ. *Rudbeckia foliis oppoſitis hirſutis, ouato-acutis, calyce imbricato cylindrico, radii petalis piſtillatis* ZINNII *). Abſoluta partium plantae huius expoſitione, Cl. Auctor ex calyce ſquamoſo, thalamo paleaceo et ſeminibus anguloſis concludit, eam ad *Verbeſinae* genus pertinere. Celeberrimus IVSSIEU hanc plantam Lipſienſibus nomine *Bidentis ſaponariae folio* communicauit, vnde ſemina eius Petropolim miſſa fuerunt, vbi Cl. Auctor a. 1757. hanc deſcriptionem compoſuit, delineationemque conficere curauit, quam ob plantae elegantiam hic tradere, quamquam ZINNII deſcriptio et figura interim prodierat, non dubitauit. Quarta eſt *Braſſica* (chinenſis) *foliis oualibus ſubintegerrimis, floralibus amplexicaulibus, lanceolatis, calycibus*

p. 321.
p. 325.
p. 331.

*) Eſt *Zinnia pauci flora* 1. Linn. Spec. Ed. II. p. 1261.

lycibus unguibus petalorum longioribus LINNAEI. Plantae huius ſemina, ex China Academia accepit, qua occaſione Cl. Auctor varias, easque curioſas circa hanc, aliasque Sinenſium braſſicas, adnotationes tradit.

p. 339. *De gradibus frigoris ſummis, quos certa fluidorum genera ferre poſſunt, antequam fiant ſolida, in glaciem abeuntia, atque gradibus ſummis caloris, quos accipere poſſunt, donec bullire incipiant, et in ipſa bullitione continuata, diſſertatio experimentalis.* Auctore Cl. BRAUN. Scalam graduum frigoris et caloris NEWTONUS primus publicauit, cuius veſtigia Noſter, in primis in frigoris ſcala perficienda, optimo cum ſucceſſu legit. Materiae vero, circa quas Cl. Auctor durante hieme anni 1757 et 1758 experimenta inſtituit, fuerunt ſalium ſolutiones, vina et ſpiritus vini, olea expreſſa, oleoſaque corpora, tandemque metalla quaedam. Semper thermometro Deliliano vſus eſt. Ex comparatione variorum frigoris graduum, ſub quibus diuerſorum ſalium ſolutiones in glaciem abeant, adparet, ſolutionem ſalis communis et ammoniaci, maximum frigoris gradum ſc. 181. et 182., minimum ſc. 151. ſolutionem tartari albi ad congelationem requirere. Hinc nullum ſal congelationem aquae magis quam ſal marinus et ammoniacus impedit. Salium ſolutiones igni adhibitae, ſub minori gradu quam aqua pura ebullire incipiunt. Vinum generoſum hiſpanicum ſub gradu 167. in glaciem abiit, rhenanum 159. cereuiſia ordinaria 152. ſpiritus vini rectificatus ſub gradu frigoris 197. nullum adhuc congelationis veſtigium oſtendebat, vulgari iam ſub gradu 190. in glaciem mutato. Contra omnia fluida ſpirituoſa eo minori gradu caloris ad ebullitionem opus habent, quo maiorem ſpiritus copiam continent. Oleum oliuarum gradu 165. iam in maſſam ſolidam abit, lini vero

ſub

ſub gradu demum 197. in glaciem mutari et perfecte indurari Noſter expertus eſt, quamquam vulgo illud nullo frigoris gradu indurari exiſtimatur. In vniuerſum, oleum quo purius eſt, eo magis congelationi reſiſtit; hinc eſſentialia expreſſis longe difficilius congelantur. Ebullitionem autem expreſſa olea gradu 360. ſupra o. oſtendunt, cum vero mercurium in thermometro, quo in definiendo caloris gradu vti ſolent, ipſum bullientem efficiant, finem mox obſeruationi imponunt. Oleorum vero ebullitio in vniuerſum duplex eſſe videtur, prior ab aqua pendens cum ſtrepitu fit, poſterior placida eſt, ſineque ſtrepitu. Hoc in butyro quoque et cera obſeruatur. In vniuerſum oleorum expreſſorum et corporum oleoſorum ebullitioni, gradum mercurii ebullientis tribuere poſſumus. Plumbum in tentaminibus Noſtri liquefieri coepit, ſub gradu ſupra o. 320-596. ſc. Fahrenh. ſtannum purum gr. ſupra o. 170-416. ſc. Fahr. biſmuthum gr. ſupra o. 235-494. Fahr. Zinci gradus liquefactionis non definiri poteſt, nam mercurius prius bullire coepit, quam zincum liquefieret. Concludit tandem Noſter, metalla firma pro congelatis, et glaciei ſpecie reputari debere, quae multo tamen minorem frigoris gradum quam aquae glacies requirit. Quae de congelatione mercurii hic occurrunt, non adeo plena ſunt et definita, vti ex recentiori Autoris ſcripto, quod ſuo loco indicauimus, cognoſci poſſunt *). Initium vero ebullitionis mercurii, figi poſſe videtur, circa gradum ſupra o. 419-715. Fahrenh.

Cautelae circa obſeruationes meteorologicas adhibendae. Auctore Cl. PETRO VAN MUSCHENBROEK. Oſtendit B. Autor hac diſſertatione defectus et imperfectiones obſeruationum meteorologicarum, p. 367.

*) vid. Comment. noſtr. Vol. X. P. II. p. 212.

carum, et quomodo tales obſeruationes perfectae et accuratae faciendae ſint, oſtendit.

p. 392. *Halonum extraordinariarum deſcriptio.* Auctore Cl. AEPINO. Nouum halonum genus producit. Vidit enim haloni conſuetae circulari ellipticam halonem ita iunctam, vt axis minor verticalis diametrum halonis circularis aequaret, maior horizontalis ſex diametris ſolaribus circiter axem minorem ſuperaret.

p. 404. *Piſcium rariorum e muſeo Petropolitano exceptorum deſcriptiones.* Autore Cl. KOELREUTER. In ingenti rerum naturalium theſauro, qui in Muſeo Petropolitano aſſeruatur, inſignis etiam piſcium collectio continetur, quae PETRUS MAGNUS Ruſſorum Imperator, ab ALB. SEBA pretio comparauit. Cum vero tertius theſauri SEBAE tomus, qui piſces exhibere debebat, nunquam editus ſit. Noſter piſces rariores huius muſei deſcribere aggreſſus eſt. Primus ex his eſt *Gaſteropelecus* GRONOV. ſ. *Clupea pinnis flauis ventralibus minutiſſimis* LINN. Secundus *Trutta dentata, dorſo plano, abdomine acuto, prominente, taenia longitudinali argentea, pinna ani longiſſima. Piabucu Braſil.* MARGGRAF. Tertius *Gobio pinnis pectoralibus flabello inſiſtentibus, pinna dorſi prima radiorum* 12, *ſecunda* 13. Horum piſcium accuratas deſcriptiones et figuras Noſter exhibet, accurata omnium earum partium menſura adiecta.

II.

Ornithologia ſiue Synopſis Methodica, ſiſtens Auium diuiſiones in Ordines, Sectiones, Genera, Species ipſarumque Varietates. Cum accurata cuiusque ſpeciei deſcriptione, Citationi-

tionibus Auctorum de iis tractantium, Nominibus eis ab ipſis et Nationibus impoſitis, Nominibusque vulgaribus. A. D. BRISSON, Regiae Scientiarum Academiae Socio. Opus figuris aeneis adornatum. Pariſiis apud Cl. Ioannem - Baptiſtam Bauche 1760 4. Tom. I. Alph. 3. pl. 11. tab. aen. 38. cum titulo Tom. II. Alph. 3. pl. 3. tab. aen. 45. Tom. III. Alph. 4. pl. 12. tab. aen. 37. Tom. IV. Alph. 3. pl. 10. tab. aen. 46. Tom. V. Alph. 3 pl. 6 tab. aen. 42. Tom. VI. Alph. 3. pl. 7 tab. aen. 47. Cui tomo accedit: Supplementum Ornithologiae, ſiue citationes, deſcriptionesque antea omiſſae et ſpecies de nouo adiectae, ad ſuaque genera relatae. pl. 21. tab. aen. 6.

et

Ornithologie ou Methode contenant la Diviſion des Oiſeaux en Ordres, Sections, Genres, Eſpeces et leurs Variétés. A laquelle on a joint vne Deſcription exacte, de chaque Eſpece, avec les Citations des Auteurs qui en ont traité, les Noms qu'ils leur ons donnés, ceux que leur ont donnés les différentes Nations, et les Noms vulgaires. Par M. BRISSON, de l'Académie Royale des Sciences. Ouvrage enrichi de Figures en taille - douce. T. I. II. III. IV. V. et VI. Cui tomo adnectitur: Supplement d' Ornithologie ou les citations et deſcriptions précédemment omiſes, aux quelles ont a joint les eſpeces nouvellement découvertes, rapportées chacun a leur genre.

In hocce egregio ſplendidiſſimoque opere Clariſſimus BRISSON regni animalis partes omnes explicare pergit, cum illud tertiam claſſem animalium, aues ſcilicet, contineat *). Mora vero, quae inter priorum claſſium huiusque editionem interceſſit, nata eſt ex laudatiſſimi Auctoris deſiderio, opus hoc quantum eius quidem fieri poſſit perficiendi augendique. Quapropter ex hac re liber hic maximam adquiſiuit praeſtantiam. Plurimae enim auium ſpecies rariores, ſpecierumque varietates plurimae hoc ipſo tempore Clariſſimo Auctori innotuerunt, eae ſcilicet, quae ex omnibus totius terrarum orbis partibus Cl. REAUMURIO transmiſſae fuerunt, ab iis qui mutuum litterarum commercium cum eo colunt. In vniuerſum vero ratio huius operis, cum ea conuenit, quae in prioribus claſſibus de quadrupedibus et cetaceis diſſeruit. Plurimas auium ſpecies, quae hic deſcribuntur, Cl. Auctor ipſe examinauit, reliquarum deſcriptiones ex optimis ſcriptoribus deſumſit, quos vbique indicat. Semper autem in auis cuiuslibet deſcriptione ita verſatur, vt primo ſuum nomen, autorumque ſynonyma et figuras iudiciumque de earum praeſtantia proponat. Addit quoque triuialia nomina et nomina, quae a diuerſis gentibus auibus imponuntur, qua tamen in re, ſi vel de germanicis nominibus iudicium nobis ferendum ſit, inſignes ſaepe errores irrepſere, nominumque numerus ſine vlla neceſſitate maxime auctus eſt. Deinde aues, magnitudinem

*) *Regnum animale in claſſes nouem diſtributum, ſiue Synopſis methodica ſiſtens generalem animalium diſtributionem in claſſes IX. et duarum primarum claſſium quadrupedum ſcilicet et cetaceorum particularem diuiſionem*, prodiit Pariſ. 1756, vid. Comment. I. Decadis Suppl. I. p. 129.

nem earum et formam, partiumque rationem et diuerſitatem coloresque ample et dilucide verbis depingit, additque loca, vbi aues naſcuntur, eosque, a quibus Cl. REAUMUR harum auium exempla miſſa ſunt: characteres ordinum generumque ex pedum roſtrique differentiis deſumſit, et figuris, in ſeptem prioribus tabulis aeneis contentis, explicauit. In vniuerſum 150 circiter genera, et 1500 ſpecies varietatesque enumerat. In tabulis aeneis circa 500 aues depinguntur, ex quibus 350 nunquam antea, 150 autem male delineatae, 320 non deſcriptae fuerunt. Varias figuras auium nondum cognitarum a Cl. POIVRE, qui aues Indiae Orientalis magna cura diſquiſiuit, accepit, has tamen a ſuis adiecta nota diſtinxit. In maiorum auium figuris ſcalam menſurae ſemper adiecit.

In ipſius operis initio conſpectum quendam generalem methodi, ſecundum quam aues diſpoſuit, tradit, deinde hunc conſpectum in tabulis adiectis generum explicat, tandemque ſe ad ſingulorum ordinum conſiderationem conuertit.

Aues in vniuerſum, vel digitis membranis deſtitutis praeditae ſunt, quae *Fiſſipedes* dicuntur, vel digitos habent membranis per totam longitudinem auctos, et *Palmipedes* vocantur. *Fiſſipedum* autem crura, vel ad calcaneum vsque plumoſa ſunt, vel in parte inferiore plumis deſtituuntur. *Palmipedum* digiti vero per totam ſuam longitudinem membranis augentur, vel fiſſis, vel ſemifiſſis vel integris. Et haec eſt generalis methodi a Cl. Auctore tradita idea, ſecundum quam decem et ſeptem auium ordines ad *Fiſſipedes*, nouem ad *Palmipedes* pertinent. Horum vero ordinum tres priores, in primo huius operis volumine continentur. Primus itaque ordo eas comprehendit aues, quae digitos habent qua- Tom.I. p. 1.

tuor membranis deſtitutos, tres ſcilicet anteriores,
vnum poſticum, omnes ad exortum vsque aut circi-
ter diſcretos: roſtrum rectum: mandibulae ſuperio-
ris apicem craſſiorem parumper et incuruum: nares
membrana craſſa et molli ſemitectos. Vnicum ge-
nus ad hunc ordinem refertur, *Columbae.* Huius
generis ſequentes ſpecies in tabulis quindecim prio-
ribus delineantur. T. I. quae octaua eſt totius ope-
ris: *Turtur carolinienſis, Turtur paruus fuſcus ame-
ricanus* et *Turtur gutture maculato ſenegalenſis.* T. II.
ſiue IX. *Turtur paruus americanus* ſ. Columba paſ-
ſerina LINN. *Turtur Cap. bonae ſpei* et *Turtur am-
boinenſis.* T. X. *Turtur ſenegalenſis* et *Columba vi-
ridis amboinenſis* T. XI. *Turtur torquatus ſenega-
lenſis* et *Columba viridis philippenſis.* T. XII. *Columba
viridis martinicana* et *ruffa cayanenſis* ſ. montana
LINN. T. XIII. *Turtur iamaicenſis*, ſ. Columba cya-
nocephalos LINN. et *Palumbus moluccenſis* T. XIV.
Palumbus coeruleus madagaſcarienſis et *viridis mada-
gaſcarienſis.* T. XV. *Palumbus amboinenſis* ſ. Colum-
p.156. ba indica L. et *Turtur viridis amboinenſis.* Ordinis
ſecundi aues roſtro conico incuruo a prioribus diffe-
runt. Habent vero ex his aliae caput paleis prae-
ditum, quae domeſticae ſunt, vt *Gallopauo, Gallus*
et *Meleagris* vel paleis carent, vt *Lagopus, Perdix*
et *Phaſianus*, quae genera ſylveſtres aues compre-
hendunt. Ad Phaſianum Noſter genus Pauonis et
Crax LINN. refert. Ex his pingitur: Tab. XVI.
Gallopauo ſ. Meleagris Gallopauo LINN. XVII.
Gallus criſpus LINN. et *iaponicus* XVIII. *Meleagris*
ſ. Phaſianus meleagris LINN. XIX. *Bonaſa pyrenai-
ca* mas et foemina XX. *Bonaſa canadenſis.* XXI. *Bo-
naſa canadenſis maior* et *Perdix montana* XXII. *Bona-
ſa ſcotica* et *Coturnix ludouiciana.* XXIII. *Perdix
graeca* et *Francolinus* ſ. Tetrao orientalis L. XXIV.
Perdix ſenegalenſis et *Coturnix madagaſcarienſis* XXV.
Cotur-

Coturnix philippenſis, mexicana criſtata et *Phaſianus varius* XXVI. *Phaſianus criſtatus indicus*, et *guianenſis* XXVII. *Pauo* criſtatus L. XXVIII. *Perdix ſinenſis* et *Pauo tibetanus*. XXIX. *Crax guianenſis* ſ. nigra L. Ad tertium ordinem pertinent eae aues, quae a prioribus roſtro breui adunco tantum diſtinguuntur. Rapaces autem ſunt omnes et carniuorae, variaeque earum ſpecies difficile a ſe inuicem ſeparantur, cum tantopere vel aetatis vel ſexus ratione colores mutent, vt non ſolum vna eademque ſpecies, ſed et vnum idemque indiuiduum variis temporibus obſeruatum, ad plures ſpecies pertinere appareat. In aliis vero baſis roſtri cute nuda tegitur, vt in *Accipitre, Aquila* et *Vulture:* in aliis vero ea plumis antrorſum incumbentibus cooperta eſt, vt in *Aſione* et *Strigis* genere. A LINNAEO Aquila et Accipiter Noſtri ad Falconem, Aſio ad genus Strix dictum refertur. Sequentes icones in tabulis aeneis huic ordini adnexis continentur. Tab. XXX. *Accipiter minor* et *Gyrfalco* ſ. Falco gyrfalco L. XXXI. *Gyrfalco islandicus*. XXXII. *Aeſalon caroliniensis* ſ. Falco ſparnerius L. et *Aeſalon dominicenſis*. XXXIII. *Miluus regalis* ſ. Falco miluus L. XXXIV. *Aquila marina* ſiue *Haliaeetus* aut *Falco haliaeetus* L. XXXV. *Aquila ponticeriana* XXXVI. *Rex vulturum* ſ. Vultur papa L. XXXVII. *Scops* ſ. Strix ſcops L. et *Strix canadenſis*. p.307.

Secundum tomum quinque ordines efficiunt. Quarti ordinis aues conicum roſtrum elongatum habent. Ex his *Coracia*, ſ. Vpupa LINN. *Coruus*, *Pica Garrulus* et *Nucifraga*, quae genera omnia ad Coruos retulit LINNAEUS, plumas habent, quae baſi roſtri incumbunt antrorſum, nareſque tegunt. In aliis vero plumae baſeos roſtri retrorſum verſae nares detectas relinquunt. Ad has perti- T. II. p. 1.

pertinent *Galgulus*, quod genus varias ſpecies, a LINN. ad Coraciae, Corui et Fringillae genera relatas, continet, *Icterus*, quod genus etiam ad Coraciam a LINN. tranſlatum eſt et *Manucodiata* ſ. Paradiſaea L. Ex ſpeciebus, quas hicce ordo comprehendit, delineantur: Tab. I. *Coracia*, ſ. Vpupa pyrrhocorax L. et *Pyrrhocorax* II. *Monedula philippenſis* et *capit. b. ſp.* III. *Pica candida* et *ſenegalenſis* IV. *Garrulus cayanenſis* et *canadenſis fuſcus* V. *Nucifraga* ſ. Coruus caryocotactes L. et *Galgulus* ſ. Coracias garrulus L. VI. *Galgulus mindanoenſis* ſ. Coruus Benghalenſis L. et *garrulus ſinenſis* VII. *Galgulus angolenſis* et *indicus* VIII. *Icterus* et *Caſſicus ruber.* IX. *Caſſicus luteus* et *Xanthornus cayanenſis* X. *Icterus niger, minor viridis* et *minor ſpurius.* XI. *Icterus guaianenſis* et *Xanthornus mexicanus* XII. *Icterus minor* et *Xanthornus iamaicenſis, dominicenſis* et *icterocephalus cayanenſis* XIII. *Manucodiata* ſ. Paradiſaea apodo L. et *Manucodiata minor* ſ. Paradiſaea regalis
p.139. L. Quinti ordinis aues roſtrum rectum et mandibulam ſuperiorem apice vtrinque emarginatam habent. Ex his roſtro conuexo ſunt *Lanius*, *Turdus*, *Cotinga*, quod nouum genus eſt, vnica ſpecie a LINNAEO ad Lanios relata excepta: roſtro horizontaliter baſi compreſſo et fere triangulari *Muſcicapa*, nouum quoque genus praeter paucas ſpecies ſub variis aliis generibus deſcriptas. Delineantur ex his ſequentes: Tab. XIV. *Lanius cayanenſis cinereus* et *cayanenſis naeuius.* XV. *Lanius cap. b. ſpei, ludovicianus* et *madagaſcarienſis minor viridis* XVI. *Lanius madagaſcarienſis minor* mas et foemina, *madagaſcarienſis coeruleus* et *cayanenſis luteus* XVII. *Lanius ſenegalenſis cinereus* et *ruber* XVIII. *Lanius lucionenſis, manillenſis, canadenſis* et *madagaſcarienſis rufus.* XIX. *Collurio madagaſcarienſis* et *Lanius madagaſcarienſis maior viridis.* XX. *Turdus iliacus* ſ. muſicus LINN. et *Merula criſtata cap. b. ſpei.* XXI. *Merula monta-*

montana et *ſinenſis criſtata minor* XXII. *Turdus arundinaceus* LINN. *Merula ſenegalenſis* et *oliuacea cap. b. ſpei* XXIII. *Turdus ſinenſis* et *Merula cap. b. ſpei* XXIV. *Merula canadenſis, madagaſcarienſis aurea,* et *borbonica.* XXV. *Merula alia madagaſcarienſis, cinerea madagaſcarienſis* et *cinerea indica.* XXVI. *Merula philippenſis* et *calua philippenſis* XXVII. *Merula dominicenſis, oliuacea dominicenſis* et *fuſca cap. b. ſpei.* XXVIII. *Merula ſolitaria philippenſis* et *Mainatus* ſ. Gracula religioſa L. XXIX. *Merula palmarum, palmarum atricapilla* et *Lanius cayanenſis ſtriatus* XXX. *Merula torquata cap. b. ſpei* et *viridis angolenſis* XXXI. *Merula viridis longicauda ſenegalenſis, oliuacea indica* et alia *indica* XXXII. *Merula viridis moluccenſis* et *viridis atricapilla moluccenſis* XXXIII. *Oriolus cochinſinenſis* et *merula ſolitaria manillenſis* XXXIV. *Cotinga purpurea, cinereo purpurea* et *Muſcicapa.* XXXVI. *Muſcicapa ſenegalenſis torquata, martinicana criſtata, capitis b. ſpei, torquata cap. b. ſpei* et *Tyrannus braſilienſis* XXXVII. *Muſcicapa maior cinerea madagaſcarienſis, ſenegalenſis pectore rufo* et *pectore nigro,* et *madagaſcarienſis maior nigra criſtata.* XXXVIII. *Muſcicapa martinicana fuſca, Tyrannus dominicenſis, Muſcicapa nigra cayanenſis* et *alia cayanenſis* XXXIX. *Muſcicapa borbonica, criſtata ſenegalenſis, cinerea canadenſis, criſtata borbonica* et *Tyrannus cauda bifurca.* XL. *Muſcicapa madagaſcarienſis longicauda, madagaſcarienſis albicilla longicauda* et *madagaſcarienſis varia longicauda.* XLI. *Muſcicapa criſtata* et *criſtata alba vtraeque ex Cap. b. ſpei* Coruus paradiſii LINN.

Sexti ordinis aues roſtrum rectum mandibulamque integram vtramque habent. *Buphagi* genus roſtrum ſubquadrangulare, paululum ſuperne conuexum inferne anguloſum, *Sturnus* conuexum, apice obtuſum, apicis latitudine craſſitiem ſuperante habet. Delineatur Tab. XLI. *Sturnus cap. b. ſpei* ſ. Stur- p. 437.

Sturnus contra L. XLII. *Sturnus ludouicianus* et *Bu-*
p. 453. *phagus.* Characterem ſeptimi ordinis exprimit ro-
ſtrum gracile parum arcuatum, reliquae partes par-
tibus auium priorum ordinum ſimiles ſunt. Ad
hoc genus numeratur *Vpupa*, quae in capite corol-
lam longitudinalem, plumoſam, in duplici ſerie
parallela diuiſam et plicatilem gerit, et *Promerops*,
genus ſcilicet ſimplici capite donatum. Tab. XLIII.
Vpupae ſ. Vpupae epops L. et *Promeropis* figuras
p. 469. exhibet. Octaui ordinis aues a prioribus diſtinguun-
tur roſtro minimo baſi horizontaliter compreſſo,
apice adunco; et oris rictu capite ampliore. *Ca-
primulgi* genus ex generibus huius ordinis ſimpli-
cem caudam, *Hirundines* duplicem habent. Deli-
neantur ex huius ordinis ſpeciebus ſequentes: Tab.
XLIV. *Caprimulgus* europaeus LINNAEI. XLV.
Hirundo ſenegalenſis, *martiniana*, *americana* et *ripa-
ria ſenegalenſis*. XLVI. *Hirundo cayanenſis*, *riparia
cochinſinenſis* ſ. eſculenta L. et *apos cochinſinenſis*.

T. III. In tertii Voluminis initio Cl. Auctor ad nonum
p. 1. progreditur ordinem. Continentur in eo aues di-
gitis quatuor membranis deſtitutis. tribus ſcilicet an-
ticis, vno poſtico, omnibus circiter ad exortum vs-
que diſcretis, cruribus ad calcaneum vsque plumo-
ſis et roſtro conico attenuato. Sectio prima earum
eſt, quae mandibulam vtramque rectam habent.
Tangara ſcilicet, *Carduelis*, *Paſſer*, *Coccothrauſtes*,
Emberiza, quae genera LINNAEUS omnia ad Loxiae,
Emberizae et Fringillae genus vario modo refert.
Secundae ſectionis aues ſuperiorem mandibulam
aduncam habent. *Colius* nimirum et *Pyrrhula*, quam
ad Loxiam retulit LINNAEUS. Mandibulam vero
vtramque aduncam apicibus ſe decuſſantibus *Loxia*
BRISSONII habet. Pinguntur ex his Tab. I.
Tangara, *Epiſcopus auis*, *Tangara cayanenſis coeru-*
lea

lea et braſilienſis coerulea. II. *Tangara cayanenſis nigra, braſilienſis nigro lutea, cayanenſis nigro lutea, dominicenſis* et *cardinalis canadenſis.* III. *Cardinalis* et *cardinalis purpureus* mas et foemina ſ. Fringilla gyrola L. IV. *Tangara Peruuiana viridis, viridis indica punctata, cayanenſis viridis* et *Carduelis candida et nigra.* V. *Paſſer ſylueſtris, paſſerculus cap b. ſpei* ſ. Emberiza alario LINN. *alius paſſer capitis b. ſpei,* et *erythrorynchos capit. b. ſpei.* VI. *Paſſer erythrorynchos ſenegalenſis, cardinalis madagaſcarienſis, cardinalis cap. b. ſpei* ſ. Emberiza Orix L. et *cardinalis dominicanus* ſ. Loxia dominicana L. VII. *Paſſer niger, Fringilla ſinenſis, Maia ex inſula cuba* et *chloris iauenſis.* VIII. *Vidua* ſ. Emberiza paradiſaea L. *Vidua minor,* et *Chloris ludouiciana vulgo papa dicta* ſ. Emberiza ciris L. IX. *Vidua riparia africana, maia ſinenſis, Granatinus* ſ. Fringilla braſiliana L. X. *Bengalus* ſ. Fringilla angolenſis L. *Senegalus ruber, Bengalus fuſcus, Bengalus punctulatus* ſ. Fringilla Amandaeca L. *Senegalus ſtriatus* ſ. Loxia aſtrild. L. XI. *Coccothrauſtes capitis b. ſpei, lutea capitis bonae ſpei, cayanenſis, ſinenſis cinerea* ſ. Loxia oryzouora L. XII. *Coccothrauſtes philippenſis, ludouiciana,* et *canadenſis* ſ. Loxia enucleator L. XIII. *Coccothrauſtes iauenſis, naeuia* ſ. Loxia punctulata L. *moluccenſis, barbarica* et *emberiza dominicenſis* XIV. *Emberiza canadenſis coerulea, Hortulanus ludouicianus* et *Hortulanus cap. b. ſpei* XV. *Fringilla niualis, ſenegalenſis* et *Hortulanus carolinienſis* ſ. Fringilla oryziuora L. XVI. *Fringilla cap. b. ſpei, Colius cap. b. ſpei,* et *Colius ſenegalenſis criſtatus.* XVII. *Pyrrhula africana nigra minor, braſilienſis coerulea* et *Loxia* curuiroſtra LINNAEI XVIII. *Nidus Coccothrauſtis philippenſis.* Ordo decimus continet aues roſtro ſubulato inſtructas, quoad reliqua hactenus recenſitis ſimiles. Ex his nares detectas habent *Alauda* et *Ficedula* ſ. Mo- p. 333.

 tacilla

tacilla L. In *Paro* contra nares plumis baſeos roſtri operiuntur. Sequentes vero figurae exhibentur. Tab. XIX. *Alauda candida, ſenegalenſis criſtata* et *Alauda cap. b. ſpei.* XX. *Alauda arborea* L. *maior* ſ. calandra L. *Rubetra ſenegalenſis* XXI. *Curruca cinerea ſiue cineraria* ſ. Motacilla ſyluia L. *Vitiflora griſea* ſ. Variet. *α.* motacillae oenanthe L. *Vitiflora cinerea et rufeſcens* XXII. *Luſcinia madagaſcarienſis, Curruca naeuia cap. b. ſpei, Rubetra philippenſis* et *Ficedula martinicana.* XXIII. *Rubetra, Rubetra philippenſis* et *Motacilla flaua.* XXIV. *Rubetra maior ſeu rubicola* ſ. Motacilla rubetra L. *Rubetra lucionenſium* mas et foemina et *madagaſcarienſis* et *Ficedula madagaſcarienſis maior* XXV. *Motacilla cinerea, iauenſis, capitis b. ſpei* et *Vitiflora rufeſcens* XXVI. *Ficedula Canadenſis maior, dominicana minor, canadenſis, luduiciana* et *alia dominicana.* XXVII. *Ficedula canadenſis cinerea, canadenſis cinerea minor, canadenſis fuſca, canadenſis icterocephalos, dominicana cinerea* et *dominicana varia* XXVIII. *Syluia canadenſis coerulea, Ficedula madagaſcarienſis minor, borbonica, Syluia viridis* et *Ficedula dominicana fuſca.* XXIX. *Parus canadenſis atricapillus, polonicus ſiue*
p.587. *pendulinus* LINN. Ordinis vndecimi, qui vnicum *Sittae* genus comprehendit, character in roſtro cuneiformi conſiſtit. Siſtit Tab. XXIX. adhuc *Sittam* eu-
p.601. ropaeam L. et *canadenſem.* Ordinis duodecimi aues roſtrum habent filiforme, quod vel arcuatum eſt in *Certhia* et *Polytmo,* quem LINNAEUS ad Trochili genus refert, vel rectum in *Melliſuga* ſ. Trochilo L. Exhibetur vero Tab XXX. *Certhia muralis* ſ. familiaris L. *philippenſis* et *griſea* XXXI. *Certhia capitis bonae ſpei. philippenſis purpurea* mas et foemina *cayanenſis* ſ. coerulea LINN. et *braſilienſis coerulea.* XXXII. *Certhia torquata capitis b. ſpei, madagaſcarienſis violacea, violacea braſilienſis* et *philippenſis minor.*

XXXIII.

XXXIII. *Certhia madagaſcarienſis oliuacea, cayanenſis viridis, braſilienſis nigricans, madagaſcarienſis viridis* mas et foemina et *longicauda minor capitis b. ſpei.* XXXIV. *Certhia longicauda ſenegalenſis, longicauda capitis b. ſpei, ſenegalenſis violacea, philippenſis oliuacea,* et *martinicana ſeu ſacchariuora* ſ. Certhia flaueola LINN. XXXV. *Polytmus iamaicenſis* ſ. Trochilus mango LINN. *Polytmus mexicanus* ſ. Trochilus holoſericeus L. *Polytmus cayanenſis violaceus* et *cayanenſis longicauda.* XXXVI. *Melliſuga* ſ. Trochilus minimus L. *Melliſuga gutture naeuio cayanenſis, alia cayanenſis* ſ. Trochilus niger L. *Melliſuga ventre griſeo cayanenſis, Melliſuga gutture rubro carolinenſis* mas et foemina ſ. Trochilus colubris et tormineo L. *Melliſuga ventre albo cayanenſis, dominicenſis* ſ. Trochilus Surinamenſis L. et *Melliſuga cayanenſis cauda bifurca.* XXXVII. *Melliſuga gutture topazino braſilicana, criſtata* ſ. Trochilus criſtatus L. *Melliſuga maior cayanenſis, Melliſuga gutture rubro braſiliana, alia braſiliana cauda bifurca,* et *violacea cauda bifurca iamaicenſis.*

Eorum autem ordinum, qui quartum huius operis tomum conſtituunt, primus eſt decimus tertius. Aues, quas Cl. BRISSON huic ordini adnumerat, habent omnes digitos quatuor membranis deſtitutos, duos ſcilicet anticos, totidemque poſticos, cruraque ad calcaneum vsque plumoſa. Ex illis vero ſub prima ſectione enumerantur eae, quae roſtro recto inſtructae ſunt, linguamque longiſſimam et lumbriciformem habent, vt *Torquilla* ſ. Ignius et *Picus.* Quae vero lingua roſtrum longitudine non ſuperante roſtroque longiſſimo quadrangulari acuto inſtructae ſunt vt *Galbula* ſ. Alcedo L. ad ſecundam ſectionem pertinent. Tertiae Sectionis aues roſtrum modice deorſum inflexum, ſuperne conuexum, lateraliter compreſſum habent, *Bucco* nimirum et *Cuculus.* T. IV. p. 1.

Quar-

Quartae ſectionis aues roſtrum breue et aduncum gerunt, cuius latitudo vel craſſitiem ſuperat vt in genere *Trogonis*, vel craſſities latitudinem, vt in *Crotophago* et *Pſittaco*. Quae vero huius ordinis aues roſtro longo, craſſitie caput aequante ſerrae inſtar denticulato: vtriusque mandibulae apice deorſum incuruo: linguaque pennae aemula donatae ſunt, eae ad *Tucanae* genus quod Ramphoſtos L. eſt, pertinent, quod quintam ſectionem conſtituit. Plures huius ordinis ſpecies in tabulis adnexis delineantur, nimirum Tab. I. *Torquilla* ſ. Ignius torquilla L. et *Picus niger canadenſis criſtatus*. II. *Picus varius* ſ. medius L. et *Picus varius canadenſis*. III. *Picus virginianus* ſ. erythrocephalos L. et *Picus dominicanus ſtriatus minor* IV. *Picus dominicenſis ſtriatus*, et *alius dominicenſis minor* V. *Galbula iacamar* et *galbula iacamar longicauda* ſ. Alcedo dea L. VI. *Picus capitis bonae ſpei* et *Bucco*. VII. *Bucco cayanenſis, philippenſis, maynanenſis* et *Bucco cayanenſis naeuius*. VIII. *Cuculus ſenegalenſis*, et *cayanenſis*. IX. *Cuculus cayanenſis naeuius* et *Cuculus naeuius indicus*. XI. *Cuculus criſtatus coromandelenſis* et *Cuculus naeuius malabaricus*. XII. *Cuculus naeuius mindanenſis* et *criſtatus madagaſcarienſis* XIII. *Cuculus coeruleus madagaſcarienſis* et *alius madagaſcarienſis*. XIV. *Cuculus ſiamenſis criſtatus* et *coeruleus ſinenſis*. XV. *Cuculus maior madagaſcarienſis* mas et foemina. XVI. *Trogon cayanenſis cinereus* et *Cuculus cayanenſis minor* XVII. *Trogon cayanenſis viridis* et *Cuculus roſtro longo iamaicenſis*. XVIII. *Crotophagus* ſ. Crotophaga ani L. et *Crotophagus maior* XIX. *Ara braſilienſium* et *Pſittaca cyanocephala*. XX. *Ara braſilienſis cyaneocrocea* ſ. Pſittacus ararauna L. XXI. *Cacatua* XXII. *Pſittacus lucionenſis* et *Cacatua minor*. XXIII. *Lorius philippenſis* ſ. Pſittacus lory L. et *Lorius moluccenſis* ſ. Pſittacus garrulus L. XXIV. *Lorius orientalis indiae*

ſ. Pſit-

ſ. Pſittacus domicella L. et *Pſittacula ſenegalenſis* XXV. *Pſittacus amazonicus gutture coeruleo* et *Pſittaca indica coccinea* XXVI. *Pſittacus amazonicus braſilienſis* et *Pſittacus amazonicus varius* ſ. Pſittacus aeſturius L. XXVII. *Pſittaca borbonica torquata* et *Pſittaca cayanenſis* XXVIII. *Pſittaca guianenſis* et *Pſittaca amboinenſis coccinea.* XXIX. *Pſittaca ginginiana* et *alia gingininiana erythrocephalos.* XXX. *Pſittacula philippenſis*, *Pſittacula madagaſcarienſis* et *Pſittacula gutture luteo.* XXXI. *Tucana cayanenſis gutture luteo* et *Tucana cayanenſis gutture albo.* XXXII. *Tucana braſilienſis gutture luteo* ſ. Ramphoſtos piperiuorus L. et *Tucana cayanenſis torquata* ſ. Ramphoſtos tucanus L. XXXIII. *Tucana braſilienſis viridis* et *cayanenſis viridis.* Qui hunc ordinem excipit deci- p.435. mus quartus aues continet, quae digitis quatuor membranis deſtitutis, tres ſcilicet anticis vnoque poſtico; medio trium anteriorum cum extimo digito trium articulorum ſpatio, cum intimo primi tantum articuli interuallo arcte cohaerente: et cruribus ad calcaneum vsque plumoſis praeditae ſunt. Huius ordinis aues aliae roſtro donantur leui, et verſus apicem lateraliter compreſſo *Rupicola* nimirum et *Manacus*, quod genus a LINNAEO ad *Parum* refertur: vel roſtro conico, ſerrae inſtar denticulato vtriusque mandibulae apice deorſum incuruo, vt *Momotus:* vel roſtro recto longiuſculo vt *Iſpida?* ad Alcedinem a LINNAEO relata et *Todus*, quod genus etiam ſpecies quaſdam Alcedinis L. continet: vel roſtro arcuato et acuto, vt *Apiaſter* ſ. Merops LINNAEI: vel denique roſtro craſſo et falciformi, vt *Hydrocorax* ſ. Buceros L. Horum vero generum ſequentes ſpecies depictae ſunt. Tab. XXXIV. *Rupicola, Manacus ruber* ſ. Parus aureola XXXV. *Manacus niger criſtatus, Manacus albo-capillus* ſ. Parus pipra L. et *Momotus* XXXVI. *Manacus gutture albo, Manacus fronte alba* et *Iſpida capitis b. ſpei* XXXVII. *Iſpida indica,*

dica, *torquata indica et criſtata philippenſis.* XXXVIII. *Iſpida madagaſcarienſis* et *coerulea madagaſcarienſis.* XXXIX. *Iſpida ſenegalenſis* et *alba et nigra* ſ. Alcedo rudis L. XL. *Iſpida ſenegalenſis maior* et *ternatana* XLI. *Iſpida criſtata mexicana* et *Todus* ſ. Alcedo todus L. XLII. *Apiaſter madagaſcarienſis* et *madagaſcarienſis torquatus.* Merox viridis L. XLIII. *Apiaſter maior philippenſis* et *minor philippenſis.* XLIV. *Apiaſter angolenſis, Apiaſter inſulae franciae* et *apiaſter erythrocephalus indicus* XLV. *Hydrocorax* XLVI. *Hydrocorax ſenegalenſis roſtro nigro* et *ſenegalenſis roſtro rubro.*

T.V. p. 1. Ordinis decimi quinti, qui Voluminis quinti initium facit, aues digitos habent membranis deſtitutos, crura in parte inferiore plumis denudata ſunt: alaeque pro mole corporis exiguae et volatui inutiles, nam ob hanc alarum breuitatem, moli corporis comparatam, nunquam volant. Aliae earum duos tantum habent digitos anticos, poſticos nullos vt *Struthio*, aliae anticos tres, poſticos nullos, vt *Rhea* ſ. Struthio-americanus L. et *Caſuarius* ſ. Struthio-caſuarius L. aliae anticos tres, poſticum vnum vt *Raphus* ſiue Struthio cucullatus L. In tabulis
p. 17. aeneis delineantur Tab. I. *Struthio* et *Caſuarius.* Ordinis decimi ſexti aues habent digitos tres anticos, membrana deſtitutos, poſticum nullum, crura in parte inferiore planis denudata, alasque ſat magnas et volatui idoneas. Diuiduntur vero eius ordinis aues in tres ſectiones, in prima continentur illae, quae roſtrum habent conico incuruum: in ſecunda, quae roſtro donantur recto et longiſſimo, in apice craſſiori, vt *Himantopus*, Charadrius et *Oſtralega:* ſ. Haemontopus L. in tertia, quae roſtrum rectum et breue in apice craſſius habent, vt *Pluuialis.* ſ. Charadrius L. Delineantur in tabulis: Tab. II. *Otis*

minor,

minor, *Anas campeſtris vulgo dicta*, ſ. Otis tetrax L. mas et foemina III. *Himantopus* ſ. Charadrius himantopus L. *Oſtralega Pica marina vulgo dicta*, ſ. Haemantopus oſtralegus L. IV. *Pluuialis aurea* ſ. Charadrius pluuialis L. *Pluuialis minor ſiue Morinellus* ſ. Charadrius morinellus L. V. *Pluuialis torquata* an Charadrius Alexandrius? an Aegyptius L.? *Pluuialis torquata minor* ſ. Charadrius hiatricula L. VI. *Pluuialis dominicenſis aurea et dominicenſis torquata.* VII. *Pluuialis maior oedicnemus vulgo dicta* ſ. Charadrius oedicnemus L. et *Pluuialis ſenegalenſis armata.* Ordinis decimi ſeptimi aues cum auibus ordinis praecedentis conueniunt in omnibus, ſolis digitis exceptis, quorum tres anticos vnumque poſticum habent. Ex iis roſtro recto et apice craſſiori ſunt *Vanellus* ſ. Tringae L. ſpecies et *Iacana* ſ. Fulicae L. ſpecies, roſtro ſubrecto ſurſum modice tendente et horizontaliter paullulum compreſſo *Arenaria* ſ. Tringa LINN. roſtro ſuperne conuexo et apice lateraliter compreſſo, *Glareola:* roſtro recte et lateraliter compreſſo, *Rallus:* roſtro gracili *Tringa*, *Limoſa* Scolopacis L. ſpecies continens et *Scolopax:* roſtro deorſum arcuato *Numenius*, etiam ad Scolopacem a LINNAEO relatus: roſtro recto horizontaliter plano ipſius apice ampliato, ſubrotundo, ſpathae-formi *Platea* ſ. Platalea LINN. roſtro craſſo et longo *Ciconia* Ardeae L. ſpecies, *Ardea* et *Scopus:* roſtro craſſo et breui, ipſiusque mandibula ſuperiore cochleari formi, apice vnguiculato *Cochlearius:* roſtro breui, recto apice conico *Balearica*, quae in capite ornatur corolla plumis, graminis radicum aemulis, conflata et Ardeae L. ſpecies eſt; roſtro conico incuruo *Cariama* et *Anhima:* roſtro conico lateraliter compreſſo *Porphyrio* Fulicae L. Species. Ex his pingitur Tab. VIII. *Vanellus* ſ. Tringa vanellus L. et *Vanellus armatus Ludouicianus.* IX. *Vanel-*

p. 91.

Vanellus griſeus ſ. Tringa ſquatarola L. et *Vanellus varius* X. *Vanellus heluelicus* et *ſenegalenſis armatus* XI. *Iacana armata fuſca* et *arenaria cinerea* XII. *Glareola* et *Rallus aquaticus* LINN. XIII. *Rallus aquaticus minor ſ. Maruetta*, et *Rallus geniſtarum ortygometra* ſ. Rallus crex L. XIV. *Rallus Philippenſis et philippenſis ſtriatus* XV. *Rallus philippenſis torquatus* et *philippenſis fuſcus* XVI. *Tringa* ſ. Tringa ochiopus L. et *Guinetta* ſ. Tringa hypoleucos L. XVII. *Totanus* ſ. Scolopax totanus L et *Totanus cinereus* ſ. Tringa littorea L. XVIII. *Totanus ſtriatus* et *naeuius* XIX. *Cinclus* et *cinclus torquatus* XX. *Calidris* et *Calidris griſea minor* XXI. *Calidris naeuia* et *griſea* XXII. *Pugnax* ſ. Tringa pugnax L. anas et foemina XXIII. *Limoſa griſea* et *fuſca*. XXIV. *Cinclus dominicenſis* et *Limoſa griſea maior* XXV. *Limoſa rufa* ſ. Scolopax Lapponica L. *Cinclus dominicenſis minor* XXVI. *Gallinago* ſ. Scolopax gallinago L. et *Gallinago minor* XXVII. *Numenius minor* ſ. Scolopax phaeopus L. et *Numenius viridis* XXVIII. *Numenius madagaſcarienſis* XXIX. *Numenius braſilienſis coccineus* ſ. Scolopax rubra L. diuerſae aetatis XXX. *Platea roſea* ſ. Platalea aiaia L. XXXI. *Ciconia fuſca* ſ. Ardea ciconia nigra L. XXXII. *Ciconia alba* ſ. Ardea ciconia XXXIII. *Grus* ſ. Ardea grus LINNAEI XXXIV. *Ardea cinerea* L. XXXV. *Ardea criſtata* XXXVI. *Ardea griſea* et *criſtata purpuraſcens* XXXVII. *Botaurus* ſ. Ardea ſtellaris L. et *Cancrophagus philippenſis* XXXVIII. *Cancrophagus viridis* ſ. Ardea vireſcens L. et *Cancrophagus viridis naeuius* XXXIX. *Nycticorax* ſ. Ardea nycticorax L. XL. *Ardeola* et *Ardeola naeuia* XLI. *Balearica* ſ. Ardea pauonina L. XLII. *Porphyrio* ſ. Fulica porphyrio L. et *Porphyrio minor*.

Progredimur ad ſexti ſiue vltimi voluminis contenta, in quo Cl. BRISSON *Palmipedum* ordines recenſet. Initium vero huius decimus octauus ordo facit, cuius aues digitis quatuor, tribus anticis, vnoque poſtico, per totam longitudinem membranis auctis fiſſis praeditae ſunt. Habent vero earum aliae digitos membranis ſimplicibus obſitos vt *Gallinula*, quae a LINNAEO ad fulicas refertur: aliae membranis emarginatis, vt *Phalaropus* ſ. Tringae ſpecies, et *Fulica*. Tab. I. delineatur *Gallinula* mas et foemina ſ. Fulica choropus L. II. *Fulica* nigricans L. et maior ſ. *diabolus marinus* ſ. aterrima Ordinis decimi noni aues digitis quatuor, tribus anterioribus membranis inter ſe ſemifiſſis connexis poſtico ſoluto, cruribus ad podicem poſitis, et extra abdomen conditis praeditae ſunt, et ad vnicum *Colymbi* genus pertinent. Depingitur Tab. III. *Colymbus* et *Colymbus criſtatus minor* IV. *Colymbus criſtatus* V. *Colymbus cornutus* ſ. criſtatus L. et *Colymbus cornutus* et *fluuiatilis dominicenſis*. Ordinis viceſimi genera donantur digitis tribus anticis, membranis integris inter ſe connexis, poſtico nullo: cruribus ad podicem poſitis et intra abdomen conditis. Ex his *Vria* roſtrum rectum et acutum; roſtrum vero lateraliter planum, tranſuerſim ſtriatum *Fratercula* et *Alca* habent, quae genera omnia ſub vnico Alcae genere a LINNAEO deſcribuntur. Sequentes vero ſpecies figurae ſiſtunt. Tab. VI. *Vria* ſ. Alca lommia L. et *Fratercula* ſ. Alca arctica L. VII. *Alca maior* ſ. impennis L. VIII. *Alca* torda L. et *Alca minor*. Viceſimi primi ordinis aues digitis quatuor, tribus ſcilicet anticis, membranis inter ſe connexis, poſtico ſoluto: cruribus ad podicem poſitis et intra abdomen conditis, praeditae ſunt. Aliae ex iis roſtrum rectum apicemque ſuperioris maxillae aduncum habent, vt *Spheniſcus* ſ. Diomedea L. et

T. VI. p. 1.
p. 69.
p. 95.

Catarractes ſ. Phaethon L. aliae roſtrum rectum et acutum vt *Mergus*. Tab. IX. ſiſtitur *Spheniſcus naevius* ſ Diomedea demerſa L. X. *Mergus maior* et *minor* XI. *Mergus gutture ruſſo*, et *maior naeuius*. Vni-
p. 125. cum *Albatri* genus vnicaque eius ſpecies a LINNAEO ad Diomedeas relata ordinem viceſimum ſecundum conſtituit. Habet ea digitos tres anticos membranis integris inter ſe connexos, poſticum nullum, et crura circa corpus medium et extra ab-
p. 129. domen poſita, corpore breuiora. Aues autem, quas Cl. BRISSON ordine viceſimo tertio enumerat, digitis quatuor, tribus anterioribus, membranis inter ſe connexis, poſtico ſoluto, cruribus circa corpus medium et extra abdomen poſitis, corpore breuioribus et roſtro edentulo inſtructae ſunt. Aliae earum roſtrum verſus apicem aduncum habent, vt *Puffinus*, quod genus a LINNAEO ſub Procellariae genere quoque comprehenditur, *Procellaria*, *Stercorarius*, qui Lari LINNAEI ſpecies eſt, et *Larus*: aliae roſtrum rectum et lateraliter planum, vt *Sterna* et *Rygchopſalia* ſ. Rynchops LINNAEI. Pinguntur ſequentes ſpecies huius ordinis. Tab. XII. *Puffinus cinereus* et *Procellaria cinerea* XIII. *Procellaria* pelagia L. et *Stercorarius ſtriatus* XIV. *Larus cinereus*. XV. *Larus varius ſiue Skua* XVI. *Gauia cinerea* ſ. Larus canus L. et *Gauia cinerea maior*. XVII. *Gauia cinerea minor* et *cinerea naeuia* XVIII. *Gauia ridibunda* ſ. Larus atricilla L. et *Gauia fuſca* ſ. Sterna ſtolida XIX. *Sterna* ſ. Sterna hirundo L. et *Sterna minor* ſ. nigra L. XX. *Sterna nigra* et *naeuia* ſ. Rallus lariformis L. XXI. *Sterna fuſca* et
p. 229. *Rygchopſalia* ſ. Rynchops nigra L. Ordo viceſimus quartus ea auium genera complectitur, quae digitis quatuor, tribus anterioribus membranis integris inter ſe connexis, poſtico ſoluto, cruribus circa corpus medium et extra abdomen poſitis, corpore bre-

viori-

vioribus et roſtro denticulato praedita eſſe deprehenduntur. Quae vero ad hunc ordinem referuantur aues, eae ſunt roſtro vel ſubcylindraceo, mandibulae ſuperioris apice adunco, vt *Merganſer*, quod genus quasdam Mergi LINNAEI ſpecies comprehendit, vel roſtro ſuperne conuexo, inferne planiuſculo, vt *Anſer* et *Anas*. Continentur in tabulis aeneis ordinis huius ſpecies ſequentes Tab. XXII. *Merganſer*. XXIII. *Merganſer criſtatus* ſ. Mergus merganſer L. XXIV. *Merganſer criſtatus minor ſiue Albellus* ſ. Mergus albellus L. mas et foemina XXV. *Merganſer cinereus* XXVI. *Anſer ſylueſtris canadenſis* L. XXVII. *Anſer Aegyptius*. XXVIII. *Cygnus ferus* ſ. Anſer cygnus L. XXIX. et XXX. *Anſer lanuginoſus ſiue Eider* mas et foemina ſ. Anas molliſſima L. XXXI. *Brenta* ſ. Anas bernicla L. XXXII. *Anas clypeata* ſ. clypeata L. et platyrrhynchos L. et *Anas aeſtiua* ſ. ſponſa L. XXXIII. *Anas ſtrepera* L. et *Anas tadorna* L. XXXIV. *Anas longicauda* mas et foemina XXXV *Penelope* ſ. Anas fenna L. et *Anas fiſtularis* ſ. penelope L. XXXVI. *Anas glaucium* L. mas et foemina XXXVII. *Glaucium minus* ſ. Anas faligula L. et *Anas clangula* L. XXXVIII. *Anas fiſtularis americana*, ſiue *Anas autumnalis* et *Anas nigra* L. XXXIX. *Anas querquedula* L. mas et foemina XL. *Querquedula minor* ſ. Anas crecre L. et *Querquedula ferroenſis* XLI. *Querquedula ludouiciana* ſ. Anas albeola L. et *Querquedula dominicenſis*. Aues ordinis vicesimi quinti digitis quatuor, omnibus membranis integris inter ſe connexis: cruribus circa corpus medium et extra abdomen poſitis, corpore breuioribus praeditae ſunt. Ex his roſtrum acutum habet *Anhinga* et *Lepturus* ſ. Phaeton L. roſtrum vero apice aduncum *Sula* ſ. Pelecanus L. *Phalacrocorax*, qui etiam ad Pelecanum a LINNAEO refertur et *Onocrotalus*. Tab. XLII. pingitur *Lepturus* ſ. Phaeton p. 475.

 aethe-

aethereus L. et *Lepturus candidus* XLIII. *Sula fuſca* et *Fregata* ſ. Pelecanus aquilus L. XLIV. *Baſſana* ſ. Pelecanus baſſanus L. XLV. *Phalacrocorax* ſ. Pelecanus carbo L. et XLVI. *Onocrotalus philippenſis.*

p. 531. Aues ordinis viceſimi ſexti digitis quatuor, tribus anterioribus membranis integris inter ſe connexis, poſtico ſoluto, cruribus circa corpus medium et extra abdomen poſitis, corpore longioribus, praeditae ſunt. Ex his *Phoenicopterus* roſtrum denticulatum habet, *Auocetta* ſ. Recuruiroſtra L. et *Corrira* edentulum. Delineatur Tab. XLVII. *Phoenicopterus ruber* L. et *Auocetta* ſ. Recuruiroſtra auoſetta LINN.

In ſupplemento, ſexto huius operis volumini adnexo, Cl. BRISSON tredecim nouas ſpecies, quae ad eum ſub ipſa huius libri impreſſione acceſſerunt, aliasque varias ex EDWARDI opere deſcribit. Multa quoque ſynonyma ſpecierum, quae totum hoc opus continent, ex variis autoribus in primis ex decima editione ſyſtematis LINNAEI addit. Sex tabulae aeneae, quae ad hoc ſupplementum pertinent, ſequentes aues exhibent. Tab. I. *Falco pedibus pennatis* II. *Coruus borealis albus* et *Xanthornus icterocephalus americanus.* III. *Merula ſurinamenſis, Merula atricapilla cap. b. ſpei* et *Muſcicapa cayanenſis rufa.* IV. *Tangara cayanenſis varia chlorocephalos, Tangara cayanenſis varia cyanocephalos, cayanenſis nigra criſtata,* et *Cardinalis americanus* V. *Coccothrauſtes americana coerulea,* et *Curruca griſea naeuia.* VI. *Gallinago capitis bonae ſpei.*

Singulis Voluminibus et ſupplemento huic adiectus eſt index omnium nominum auium ex variis linguis in opere adductorum.

* * *

Operis huius, cuius tertiam claſſem iam adduximus, altera editio prodiit, quae latinum tantum textum continet, Lugduni Batauorum octaua forma apud Theodorum Haak. Tomus eius primus anno 1762 editus primam et ſecundum claſſem Briſſoniani operis comprehendit, ſecundus et tertius 1763 prodierunt. Addidit tamen editor, quem Cl. ALAMAND eſſe ferunt, deſcriptiones nonnullorum animalium, quorum Cl. BRISSON non meminit. Sunt vero ea: *Guanaco ſiue Camelus pilis prolixis et craſſis veſtitus. Ibex imberbis. Rupicapra Sibirica. Bos cornubus deſtitutus. Bos cornibus pendulis. Bos cauda equina. Mangarſahoc ſiue equus auriculis longis et pendulis. Cuniculus inſigniter caudatus. Cuniculus cauda longiſſima. Sciurus maximus volans ſiue Felis volans. Mus albus ceylonicus. Muſaraneus aquaticus.* Ad *Manati* deſcriptionem addita eſt nouiſſima STELLERI huius animalis hiſtoria. Nec non ex eodem *Vrſus marinus* et *Leo marinus.* Secundus tomus Ornithologiae initium, decem ſcilicet priores auium ordines, tertius Ornithologiae finem ſiſtunt. Pariter in hac editione gallicus textus omiſſus, latinus vero ita conciſus eſt, vt, quae ad aues ad genera ſua, ordines ſpeciesque referendas requiruntur, haud praetermiſſae ſint. Reliqua deſcriptio, integra quidem ſed breuius expreſſa comparet. In citationibus autorum, iconum indicatione, et deſcriptionibus ex aliis ſcriptoribus repetitis varia quoque Cl. Editor mutauit, ſolasque Gallicas, Anglicas, Germanicas et Belgicas denominationes ſeruauit. Quae in ſexaginta vltimis tabulis FRISCHII depictae fuerant aues, etiam loco inſeruit. Adiecit quoque ſequentes aues, quas Cl. BRISSON videre non licuit; *Crax vertice cono corneo onuſto* quae ſpecies Phaſiani in inſula Curaſſao habitat. *Troyon Ceylonenſis.*

(Margin notes: T. I. p. 35. — beside "BRISSON non meminit"; T. II. p. 87. — beside "Crax vertice")

T. III. p. 91. *nenſis*, *Hydrocorax indicus*. *Pluuialis minima indica*. Ex FRISCHIO vero ſequentes anatum varietates Cl. editor ſubiunxit: *Anas domeſtica cirrata*. *Anas perſica*. *Anas fera nigra*. *Penelope capite fuſco*. *Querquedula pectore ſubrufo*, et *Querquedula macula in fronte nigra*.

III.

Hiſtoire abregée des inſectes, qui ſe trouvent aux environs de Paris, dans laquelle ces animaux ſont rangés ſuivant un ordre methodique. a Paris chez Durand 1762. Tom. I. Alph. 3 Tab. aen. 10. Tom. II. Alph. 3. pl. 18. Tab. aen. 12.

i. e.

Epitome hiſtoriae inſectorum, quae in agro Pariſienſi reperiuntur, in qua haec animalia ad ordinem methodicum diſpoſita ſunt.

Longe plura profecto a Cl. huius libri Auctore, quem Cl GEOFFROY iuniorem eſſe percepimus, hoc ipſo opere praeſtita ſunt, quam quae titulo indicantur. Recenſentur enim non ſolum nomina inſectorum, quae in agro Pariſienſi a Cl. Autore eiusque amicis ad vnum alterumque milliare ab vrbe inuenta et collecta fuerunt, eaque ipſa, characteresque eorum, nec non locus quo naſcuntur, et vita ample et eleganter deſcribuntur; ſed et methodica eorum diſpoſitio traditur. Cum enim LINNAEI methodus non in omnibus Noſtro arriſerit, ſedulo ille in inſectorum characteres inquiſiuit, et ex his multa noua genera conſtituit, eorum definitiones tradidit, eaque a ſe inuicem non vno ſed pluribus ſignis diſtinguere anniſus eſt. Accedit ſatis

tis magna generum, ſpecierum et varietatum nouarum aut nondum penitus cognitarum copia, qua, vt additarum figurarum elegantia, operis huius praeſtantia quam maxime augetur. Non tamen in omnibus Noſter a LINNAEO receſſit, ſed et ordinem et nomina eius saepiſſime ſeruauit, ſuoque libro inſeruit.

Praemiſſa eſt breuis aliqua praecipuorum ſcriptorum, qui de inſectis egerunt, recenſio. Hanc p. 1.
generalis aliqua in hiſtoriam inſectorum introductio excipit, in qua de hiſce animalculis Noſter in vniverſum eleganter diſputat, partium praecipuarum deſcriptionem dat, et generationem, metamorphoſin ſeu euolutionem eorum, tandemque nutritionem explicat. Ad ipſam vero ſyſtematicam diui- p. 46.
ſionem accedens, inſecta in vniuerſum in ſex ſectionibus deſcribit. Harum prima *Coleoptera*, ſecunda *Hemiptera*, tertia *Tetraptera alis farinaceis*, quarta *Tetraptera alis nudis*, quinta *Diptera*, ſexta denique *Aptera* comprehendit. *Coleopterorum* generalem di- p. 58.
viſionem et ſubdiuiſionem primo proponit, et adiecta tabula ita explicat, vt hanc ſectionem in tres articulos diuidat. Horum characteriſticas differentias, non ex antennis, vt LINNAEUS, ſed ex coleopterorum diuerſitate adſumit, ſigna vero ordinum, in quos ſingulos articulos iterum abire iuſſit, ex numero articulorum tarſorum deſumuntur. Pri- p. 59.
mo itaque articulo deſcribuntur ea, quae *coleoptris integris duris* ſunt, quorum ordinem ea efficiunt, quae articulos tarſorum quinque habent: vt *Platycerus*, *Ptilinus*, *Scarabaeus*, *Copris*, *Attelabus*, *Dermeſtes*, *Byrrhus*, *Anthrenus*, *Ciſtela*, *Peltis*, *Cucuius*, *Elater*, *Bupreſtis*, *Bruchus*, *Lampyris*, *Cicindela*, *Omalyſus*, *Hydrophilus*, *Dyticus* et *Gyrinus*. Horum vero et ſequentium generum diſtinctiones ex antennis potiſſimum, tum ex omni reli-

 quo

quo corporis habitu deſumuntur. Platycerorum alii antennis fractis, alii integris ſunt. Scarabaei vel antennarum lamellas ſeptem, vel tres tantum habent. Genus Bupreſtis diuiditur primo in ſpecies, quae thorace cordato, capite latiore elytris anguſtiore ſunt, deinde in tales, quae thoracem capite et elytris anguſtiorem habent, tandemque in illas, quae thorace capite latiore elytrorum latitudine
p.195. inſtructae deprehenduntur. Secundus ordo eorum eſt, quae tarſorum articulos quatuor oſtendunt, ſcilicet *Melolontha*, *Prionus*, *Cerambix*, *Leptura*, cuius ſpecies thoracem vel cylindraceum, vel globoſum, vel inaequalem ſcabrum habent, *Stenocorus*, cuius ſpecies vel aculeato vel inermi thorace gaudent, *Luperus*, *Cryptocephalus*, *Crioceris*, *Altica*, *Galeruca*, *Chryſomela*, *Mylabris*, *Rhinomacer*, *Curculio*, cuius generis prima familia femoribus inermibus, altera denticulatis inſtruitur, *Boſtrichus*, *Clerus*, *Anthri-*
p.337. *bus*, *Scolytus*, *Caſſida*, et *Anaſpis*. Tertio ordine ea, quibus *tarſorum articuli tres* ſunt, *Coccinella*, et *Tritoma*, quarto vero ea recenſentur, quae *tarſorum primi et ſecundi pedum paris articulos quinque*, *pedum poſteriorum articulos quatuor* habent. Huc pertinent *Diaperis*, *Pyrochroa*, *Cantharis*, cuius generis aliae ſpecies tarſorum articulos nudos, aliae ſpongioſos gerunt. Porro *Tenebrio*, quorum antennae vel articulis globoſis inſtruuntur et extrorſum craſſiores ſunt, vel longis, et vbique aequales ap-
p.359. parent, *Mordella*, *Notoxus*, *Cerocoma*. Articulo ſecundo ea, quae *coleoptris dimidiatis duris* ſunt, enarrantur. In eorum primo ordine ea ſunt, quae *tarſorum articulis quinque* inſtruuntur, quae omnia ad vnicum *Staphylini* genus pertinent. Secundus de *Necydali* agit, *quae quatuor tarſorum articulos* habet, tertius vero de *Forficula* quae *tarſorum articulis tribus* eſt. Quarti ordinis inſecta, *primi et*

ſecun-

ſecundi pedum paris articulis quinque, pedum poſteriorum articulis quatuor gaudent; ergo *Meloës* genus ſub eo comprehenditur. Articulo tertio, quae *coleoptris mollibus membranaceis* ſunt, deſcribuntur. Ex his *Blatta*, tarſorum primi et ſecundi pedum *paris articulos quinque*, *pedum vero poſteriorum articulos quatuor*, *Thrips*, *tarſorum articulos duos*, *Gryllus* et *Acridium tres*, *Locuſta quatuor*, *Mantes* vero *quinque* habent. Vt itaque longe plura coleopterorum genera Noſter faciat, quam quae ante eum a LINNAEO conſtituta fuerunt, ſpeciesque tot fere enumeret, in Pariſienſi agro obuias, quot a LINNAEO ex toto orbe terrarum collecta fuerunt. Negandum tamen non eſt, multas quoque varietates et in hac et in ſequentibus ſectionibus enarratas et deſcriptas eſſe. p.379.

Secunda ſectio *de inſectis hemipteris* agit. Hanc decem ſequentia genera conſtituunt. *Cicada*, a quo genere *Tetigoniam* (*la Procigale*) vt nouum genus diſtinguit. *Cimex*, quod genus duas iterum familias obtinet, cum aliae ſpecies antennarum articulos quatuor, aliae quinque habeant. *Naucoris*, *Notonecta*, *Corixa*, *Hepa*, *Pſylla*, *Aphis*, *Chermes* et *Coccus*. p.401.

Poſterioris voluminis initium tertia ſectio facit, quae *tetraptera aliis farinaceis* ſiue *Lepidaptera* LINNAEI continet. Ad illa primo *Papiliones* refert, quorum alii *tetrapi* alii *hexapi* ſunt, quos iterum vario diuidit modo. Secundum genus *ſphinx*, tertium *Pterophorus* dicitur. Quartum *Phalaenae* conſtituunt, quarum aliae antennis pectini cornibus, aliae filiformibus inſtruuntur. Quintum *Tinearum* eſt. T. II. p. 1.

Quarta ſectio de *inſectis tetrapteris alis nudis* agit, quo nomine *neuroptera* et *hymenoptera* LINNAEI comprehendit. Ea vero ita diuidit, vt alia ex iis p.206. p.217.

 tarſo-

p.233. *tarſorum articulos tres* habeant, vt *Libellula* et *Perla*,
p.234. alia *quatuor* vt *Raphidia*, alia *quinque* vt *Ephemera*; *Phryganea*, *Hemerobius*, *Formicaleo*, *Panorpa*, *Crabro*, *Vrocerus*, *Tenthredo Cynips*, *Diplolepis*, *Eulophus*, *Ichneumon*, *Veſpa*, *Apis* et *Formica*. Tenthredinis tres familias facit, quarum antennae vel nouem, vel vndecim, vel octodecim nodis componuntur. Cynipum antennae vel vndecim, vel ſeptem, vel tredecim articulis conſtant. Apum prima familia, quae corpora villoſa habet, apes proprie ſic dictas comprehendit. Altera corpore hirſutiſſimo eſt, et *Apis* bombylius vocatur.

p.430. Quinta ſectione *diptera* deſcribuntur, tredecim generibus comprehenſa. Sunt ea *Oeſtrus*, *Tabanus*, *Aſilus*, *Stratiomys*, *Muſca*, *Stomoxys*, *Volucella*, *Nemotelus*, *Scatopſe*, *Hippoboſca*, *Tipula*, *Bibio*, *Culex*. Genus Stratiomys dictum duas iterum familias habet, quarum prima thoracis aculeos duos, altera ſex obtinet. Muſcae in quinque familias abeunt. Earum prima alas variegatas, ſecunda os laruatum habet, tertia variegatas, quarta auratas, quinta vulgares ſiſtit. Tipularum aliae alis patentibus, aliae alis incumbentibus ſunt.

p.581. Sexta ſectione quindecim tandem apterorum genera deſcribuntur. *Pediculus* ſcilicet, *Podura*, cuius aliae ſpecies globuloſae, aliae longae ſunt, *Forbicina*, *Pulex*, *Chelifer*, *Acarus*, *Phalangium*, *Aranea*, quas in varias familias ſecundum oculorum diuiſiones abire iuſſit, *Monoculus*, *Binoculus*, *Cancer*, *Oniscus*, *Aſellus*, *Scolopendra* et *Iulus*.

In omnibus vero hactenus adductis generibus eorumque hiſtoria proponenda, ita Noſter verſatur, vt in initio ſingularum ſectionum, in vniuerſum de inſectis, quae ſub hac ſectione cotinentur, agat, tum methodicam eorum diſpoſitionem et generum characteres, non gallice ſolum, ſed et latine propo-

nat.

nat. In ipſa vero generum deſcriptione primum ſingulorum characteres, et quae circa quodque notanda ſunt exponit, tunc ſpecies enarrat omnes in agro Pariſienſi obuias, non ſolum illo, quod aptiſſimum ei videtur nomine, ſed et ſynonymis ex aliis ſcriptoribus et triuialibus gallicis denominationibus adductis. Menſuram tandem magnitudinis inſecti addit, exterioremque illius formam fuſe deſcribit, nam de internis partibus pauca monet, hiſtoriamque generationis transmutationisque explicat, locumque vbi quaelibet inſecta naſcuntur indicat. In figuris, quae ſuo operi addidit Noſter, praecipua inſectorum genera eorumque partes, quas generum characteres adſumſit, raro plures vnius generis ſpecies eleganter depinguntur. Si inſecta microſcopiorum ope aucta delineantur, vera magnitudo naturalis ſemper addita fuit.

Super eſſet, vt quae hinc inde in hoc opere continentur, aut noua aut accuratius explicata, paullo ſpecialius indicaremus. Cum vero tanta operis huius praeſtantia ſit, vt hoc libro, qui paullo vlterius in methodica diſpoſitione inſectorum progredi cupiunt, vix carere poſſint, pauca hic de vniuerſa Auctoris methodo inſerta, nobis adduxiſſe ſufficiat. Quapropter ex vltima tantum ſectione, quae omnium breuiſſima eſt mininumque generum numerum continet, pauca tantum ſpeciminis loco adiiciamus.

Pulſatio, quae in ligno vetuſto horologii inſtar percipitur, non ab ea *Termetis* ſpecie, quam LINNAEUS ideo *pulſatoriam* dixit, ſed a *Dermeſte*, qui ad coleoptera pertinet, et a LINNAEO *Byrrhus pulſatorius* vocatur, efficitur. *Forbicina* Noſtri eſt *Lepiſma* LINNAEI. Genus, quod a Noſtro *Chelifer* (*la Pince*) dicitur, *Acarum cancroidem* ſiue *Scorpio araneam* et *Acarum longicornem* LINNAEI comprehendit. Scabiem ab *Acari* aliqua ſpecie oriri for- T. II. p. 602.

titer

titer defendit. Quae aranearum telis ſimilia fila autumnali tempore in aere circum volitant, ab acari quadam ſpecie ducuntur, quae ea arborum corticibus affigit, vnde per ventum auferuntur. Speciem hanc Noſter *acarum fuſcum autumnalem textorem* (*le tiſſerand*) dixit. *Phalangiis* pedum ablatorum et abruptorum loco nouos iterum excreſcere putat. Omnes *araneae* conſtanti naturae lege octo oculos habent, nullae ex iis ſex tantum inſtruuntur. Sollicite modus, quo *aranea aquatica* fila ſua ſub ipſis vndis ducit, deſcribitur. *Monoculi* genus vnum tantum oculum *Binoculi* vero duos habent, vt itaque eae tantum ſpecies *Monoculi* LINNAEI, quas ille *Apum* et *foliaceum* vocauit, ad *Binoculos* Noſtri Auctoris, reliquae omnes ad *Monoculos* pertineant. *Araneas* non ex colorum differentia diſtinguere poſſumus, cum illi inſigniter, ſi exuuias deponunt mutentur. *Oniſci* non ouipari, ſed viuipari, aut forte vtrumque ſimul ſunt. Aſelli genus eas *Oniſci* ſpecies continet, quibus quatuor antennae fractae, duaeque reliquis longiores ſunt, ſcilicet eas, quae in aqua viuunt. *Scolopendrarum* articulos, ſi ex eorum numero ſpecies diſtinguere cupimus, in adultis tantum numerare debemus, iuniores enim ſemper additione nouorum annulorum creſcunt. Reliquae ſectiones plures profecto et praeſtantiores adhuc adnotationes continent, quas hic, ſpatii anguſtia impediti, ſicco pede tranſire cogimur.

IV.

Mémoires ſur la ſtructure interieure de la Terre, par M. ELIE BERTRAND, M. D. S. E. et Membre de l' Academie Royale des Sciences de Pruſſe. A Zuric, chez Heidegger et Compagnie. MDCCLX. 8. pl. 11.

h. e.

Commentarii de ſtructura interiorum partium telluris. Auctore ELIA BERTRANDO etc.

In tres commentarios diuiſum eſt hoc opuſculum. In primo doctiſſimus Auctor ea collegit, et vno quaſi obtutu conſpicienda exhibuit, quae hactenus de interiorum telluris partium ſtructura ſatis innotuerunt. In ſecundo recenſuit hypotheſes diuerſas, quarum ope diuerſi philoſophi illorum phaenomenorum rationes reddere ſunt conati. In tertio ſuam ipſe ſententiam de rationibus illorum phaenomenorum expoſuit. Subiuncta eſt opuſculo epiſtola ad Cl. FORMEI de diminutione marium, et montium origine.

Nota phaenomena ſtructurae telluris ab Auctore plurimum reuerendo hoc ordine et modo recenſentur. 1) Fundus maris tam inaequalis eſt, quam p. 9. terra continens, et habet ſuos montes et valles, fiſſuras, cauernas, et abyſſos. 2) Interiora telluris conſtant ſtratis diuerſarum materiarum, plus minus profundis, quae in locis planis fere horizontalem ſitum habent, in montibus autem fere vbique accliuitati cuiusque montis conuenienter inclinata ſunt; neque ſemper eae materiae, quibus maior eſt grauitas ſpecifica, inferiora ſtrata componunt. 3) Maximi montium duas ſeries, et p. 11.

quaſi

quaſi catenas, conſtituunt, quarum vna aequatori, altera meridiano propemodum parallela eſt; et ex vtraque ſerie vtrinque producuntur, tanquam rami, alii montes, ſub angulis ad iſtarum directionem fere
p. 13. rectis. 4) Inter montes binos vallis iacet ad eum fere modum, quo fundus fluminis inter ripas; vt prominentes partes montis ex vno latere reſpondeant reductis partibus montis in oppoſito latere: ſtrata interiora ambitum montis ſequuntur (niſi vbi mons ad perpendiculum ſciſſus eſt), et ea, quae ad parem altitudinem in vtroque binorum oppoſitorum montium ſita ſunt, eandem fere profunditatem habent, et ex eadem materia conſtant; quo anguſtior eſt vallis, eo plures flexus montium vtrin-
p. 14. que poſitorum latera habere ſolent. 5) In montibus ſolidiſſima etiam ſtrata ſaepius interrupta cernuntur foraminibus et fiſſuris variae latitudinis, profunditatis, ac directionis, in quibus alius generis materiae, veluti metalla, et vegetabilia ſaepe reperiuntur. Sunt etiam in omnibus montibus ſcrobes vel putei, ad perpendiculum fere deſcendentes vsque ad ſpeluncas ſeu cauernas aquae plenas. Huiusmodi cauernarum plurimae in figuram hemiſphaerii per eleuationem et inflexionem ſtrati ſuperiacentis formatae videntur, et ſecum inuicem per ductus variae figurae communicant; aliae ex partibus ingentibus rupium abſciſſis, et delapſis ſuper ſe inuicem, formatae videntur. In his illisque cauernis ſaepius ſtalactitas et cryſtallos mirae magnitudinis et figurae gigni notum eſt. Aquas in multis harum cauernarum cum mari communicare, ex ſalſedine vel aeſtu
p. 16. colligitur. Quaedam cauernae et ductus ſeu meatus ſubterranei aquas lacuum et fluminum recipiunt. In aliis praeparatur materies, quae inflammata erumpit, et ſic terram quaſſat, et igniuomos montes efficit. Et ſunt montes igniuomi, qui per canales ſubterra-

terraneos inter ſe iuncti videntur. Montes, qui marmore, vel ſulphure abundant, maxime ſunt cauernoſi. Quo profundius ſub vertice montis ſitae ſunt cauernae, eo fere ſpatioſiores deprehenſae ſunt. 6) In ſtratis terrae materiae inſunt diuerſi generis, ſucci oleoſi et inflammabiles, ſalia, lapides figurati, ac gemmae, marcaſitae, metalla, immo animalium et vegetabilium tanquam rudera. 7) Circa ſtagna, lacus, maria, flumina, et nonnunquam adeo in tractibus montoſis paludes reperiuntur, in quibus partes plantarum et arborum, vel totae arbores cum terra nigra bituminoſa miſtae, apparent; quaedam harum paludum vno pluribusue ſtratis ſolidis teguntur, vt in vicinia *Mutinae* obſeruauit RAMAZZINUS (de font. Mut. etc.) et paludes in planitie profundiores ſunt illis, qui in vallibus reperiuntur. 8) Nonnunquam in ſuperficie terrae, vel proxime eam, inuentae ſunt venae tophaceae, quae ex partibus arborum et arena miſtae, et ope ſucci cuiusdam lapideam naturam induiſſe videntur; occurrunt in his plantarum diſtinctae impreſſiones, conchylia fluuiatilia, et rami arborum incruſtati; et prope has venas reperiuntur plerumque riui vel fontes, quorum aqua res ſubmerſas cruſta lapidea obducit. 9) Vbique fere ex terra, in primis autem in montibus, effoditur incredibilis multitudo lapidum figuratorum, in omnis generis ſtratis, ſiue terreis, ſiue arenoſis, ſiue margaceis, ſiue cretaceis, in ſchiſto, ſilice, marmore cet. deliteſcentium, et eiusdem plerumque cum ſtratis, in quibus iacent, naturae. Horum maximae partis originem e mari repetierunt hiſtorici naturales, etſi nondum inter eos conuenit, quorum animalium marinorum, vel quarum horum partium figuras iſti referant, vt belemnitae, lapides lenticulares, et frumentarii (quos pro tuberculis conchyliorum habent), entrochi, aſte-

ritae

p. 19. p. 20. p. 22. p. 23.

aſteritae columnares, gloſſopetrae, echinitae, oſtracitae, cornua Ammonis, cet. qui omnes figurati lapides plerisque animantia marina, vel horum partes fuiſſe videntur, alii pro plantis marinis petre-
p. 30. factis habentur. In vno eodemque monte nonnunquam reperiuntur iſtius modi lapides figurati, qui referunt animalia in maribus a ſe inuicem valde diſſitis habitantia. In quibusdam, praeſertim pectinitis et oſtracitis, apparet adhuc polita et ſplendens teſtae ſuperficies: ſed obſeruauit tamen Auctor, hanc laminam politam multo tenuiorem eſſe quam in ve-
p. 31. ris oſtreis, et valde friabilem, et ſub hac lamina reperiri materiam ſtrati, in quo illi lapides latent. Saepius quidem referunt lapides figurati internas partes conchyliorum, non raro tamen etiam externas et conuexas. Quidam fracta et mutilata con-
p. 35. chilia referunt. In nonnullis figurae piſcium vel integrorum vel mutilatorum tanquam depictae apparent, et in quibusdam tanquam exſculptae, horumque ſubſtantia nunc cornea, nunc vere lapidea, interdum etiam metallica deprehenditur. Rarius occurrunt lapides figurati, qui animalium terreſtrium partes referunt; at *Conſtadii* tamen prope *Stutgar-*
p. 37. *diam* aliquando in ſtrato arenoſo, viginti tantum pedes ſub terra poſito, ingens cumulus oſſium animantium omnis generis, ferorum et domeſticorum, magnorum et paruorum, detectus eſt. Omnia oſſa foſſilia, ſi ebur Sibiriae excipias, aut lapideae ſunt naturae, admiſtis ſubinde particulis metallicis vel cryſtallinis; aut calcinata apparent, et ſalibus vitriolicis repleta. Haec ea fere ſunt, quae doctiſſimus Auctor de ſtructura interiorum telluris exponere voluit. Plura quidem ab iis, qui terrae viſcera curioſius rimati ſunt, obſeruata et litteris prodita eſſe conſtat: ſed videtur Auctor ea tantum elegiſſe phaenomena, quae ad ſcopum ſuum proxime facerent.

In

In *ſecundo* Commentario ponderat hypotheſes, per quas Phyſici hactenus rationem horum phaenomenorum reddere conati ſunt. Et poſtquam eos confutauit, qui foſſilia figurata pro luſibus naturae, vel pro operibus naturae talibus, qualia ſunt cryſtalliſatione, ſublimatione, concretione, nata, habent, hypotheſes iſtas ad tria capita reducit. Primum enim fuerunt, qui cauſſas iſtorum in perturbationibus, quas tellurem in primis praeſertim a creatione ſeculis ab exundatione fluminum et marium, terrae tremoribus, ignis ſubterranei eruptione paſſam eſſe putarunt, quaerendas crederent. Sed etiamſi iſto modo explicari poſſent deuaſtatio- p. 53. nes et ruinae, quae multis in locis cernuntur: tamen illa ordinata diſpoſitio et iunctura montium conualliumque in continenti et in mari, illa series ſtratorum, inde intelligi neutiquam poteſt. Deinde viſum eſt magnis quibusdam viris, vti LEIBNITIO, VALLISNIERO, REAUMURIO, aliis, ſtatus praeſentis telluris rationem reddi poſſe ex oceani reſtagnatione ſuper continenti, eiusque ſucceſſiuo ad littora regreſſu, quo factum ſit, vt depoſita ab eo ſtrata indurüerint progreſſu temporis. His pri- p. 56. mum generatim reſpondet Auctor, continuitatem ſtratorum in montibus et ſub regionibus planis, fundoque lacuum vel maris, nec non telluris aetatem, ſexaginta ſeculis, quod ex ſacrarum litterarum teſtimonio conſtat, minorem huic ſententiae haud parum aduerſari. Deinceps eis coniecturis, quibus VOLTAIRE et BUFFON hanc ſententiam exornarunt, veri ſimilitudinem demere ſtudet. Quod au- p. 67. tem doctiſſimus Auctor monet, nimis ſapienter tam montes, quam interiora telluris, diſpoſita ad certos fines apparere, quam vt haec diſpoſitio pro opere fortuiti fluxus et refluxus aquarum haberi poſſit, neque ſpecuum et cauernarum in interioribus terrae

ortum ex illa ſententia intelligi poſſe: id ipſi largiendum quidem exiſtimamus, viciſſim tamen monendus videtur, aeque propoſitum fuiſſe huic ſententiae addictis, ſaltim plerisque, illorum phaenomenorum rationem ex aquae motibus reddere, quippe quae illi, LEIGNITIUS certe, per frigefactionem maſſae telluris primitus candentis explicare ſatius putarunt. Denique fuerunt, qui diluuio Noachico tantam vim tribuerent, vt ex eius vndis nouum quaſi orbem extitiſſe crederent; in quam claſſem BURNETUS, WHISTONUS, WOODWARDUS referendi ſunt. Horum virorum ſingulorum ſyſtemata Cl. BERTRAND examinat, et reiicit.

In *tertio* Commentario Vir doctiſſimus propriam ſententiam modeſte proponit, quae huc redit: non fieri poſſe, vt omnia, quae de ſtructura terrae obſeruata ſunt, per vnicam hypotheſin explicentur; hinc in tres claſſes ea partienda eſſe, et ad primam claſſem referenda ea, quae partium telluris intimarum diſpoſitionem primitiuam et vniformitatem, magno-
p.110. rum montium originem, ſpecuum, cauernarum, puteorum naturalium excauationem ſpectent, horumque phaenomenorum omnium rationem nullam, niſi creatoris, ſecundo creationis die, operationem, dari
p.113. poſſe, quibus autem cauſis ſecundariis DEVS in hac operatione vſus ſit, a nobis temere quaeri; ad ſecundam claſſem pertinere phaenomena generalia in
p.120. ſuperficie terrae haerentia, nempe ſtratorum arenoſorum et limoſorum ſupremorum ſeu parum profundorum, quae ex diluuio vniuerſali Noachico intel-
p.122. ligi poſſint; ad tertiam denique claſſem trahenda eſſe phaenomena, in ſingularibus locis ad variam ſub terra altitudinem obſeruata, quorum rationes ex ſingularibus diluuiis, terrae tremoribus, et aliis huiusmodi deuaſtationibus ſint reddendae. Ceterum in

in numero eorum, quae a prima creatione ſola pendere dixit Auctor, ponit etiam foſſilia figurata, quae p.100.
animantium vel plantarum imagines exhibent, ea certe, quae in ſtratis primitiuis et nunquam antea ruptis vel retectis ſunt deprehenſa. Exiſtimat enim, DEUM in principio vna cum ipſa tellure creaſſe in- p.118.
numerabilem animalium marinorum et plantarum multitudinem, ſed vita carentium, ex his autem per aquas diſperſis certum numerum die tertio et quinto collegiſſe, in locis conuenientibus diſpoſuiſſe, et neglectis ceteris, ſolis hisce vitam ſeque propagandi facultatem impertitum eſſe. Non poſſumus autem diſſimulare, hanc opinionem nobis videri tot premi difficultatibus, vt plurimum reuerendo Auctori neutiquam aſſentiri queamus. Vt enim alias breuitatis ſtudio taceamus, haec ſola aſſenſum noſtrum ſatis impedire poteſt, quod iſta opinio diuinae ſapientiae, quae nihil facit fruſtra, repugnare videtur. Nam fruſtra certe creata erat illa ingens conchitarum copia, quae a DEO ſine vita in vndis relicta, et deinceps ſub ſtratis terrae, ab aqua depoſitis, ſepulta eſt. Neque exemit nobis hunc ſcrupulum Auctor, magnam ſeminum copiam, quae quotannis pereunt, in opinionis ſuae patrocinium aduocando. Multum enim intereſt, vtrum aliquod corpus a corpore viuo, gignendi facultate praedito, procreatum intereat, an res, a DEO primitus condita, omnis vſus expers, et tanquam neglecta, iaceat.

In epiſtola, huic libro adiecta, Auctor Cl. SULZERI Diſſertationem de origine montium, in Diario litterario *Bibliotheque impartiale* anno 1750 exhibitam, ſub examen reuocat, et pleraſque propoſitiones in ea traditas approbat, paucis tantum aſſenſum ſuum denegans. Nam telluris centrum grauitatis aliud et aliud continui punctum in medio globi

p.141. terraquei occupare, quum magnae terrae partes ex loco ſuo in alium transferri ſoleant; valles pleraſque vndarum reſtagnatione effectas eſſe; et multos
p.144. montes poſt diluuium Noachicum demum formatos
p.145. eſſe ignis ſubterranei eruptione; quas propoſitiones Cl. SULZERUS ibi affirmauerat, plurimum reuerendus BERTRAND negat, et idoneis argumentis impugnat.

V.

Diſſertation ſur l'education phyſique des enfans, depuis leur naiſſance iuſqu' a l'age de puberté. Ouvrage, qui a remporté le prix le 21 Mai. 1762, a la Societé Hollandoiſe des Sciences. Par M. BALLEXSERD, Citoyen de Geneve, a Paris, chex Vallat-la-Chapelle. 1762. 8 mai. pl. 16.

h. e.

Diſputatio de infantum educatione phyſica, a pueritia vsque ad annos pubertatis, Auctore BALLEXSERD.

Praemiſſa breui introductione, quae docet, quo modo parentes ſe gerere debeant, donec infans naſcatur, haec diſputatio in quatuor periodos diuiditur, quarum *prima* diſſerit de natiuitate infantis, et vsque ad illud tempus progreditur, quo infans ablactatur. *Secunda* continet ſpatium temporis, quo ablactatus eſt, vsque ad eius quintum vel ſextum annum. *Tertia* incipit ab anno, quo in Europa puerorum veſtimenta mutantur, et ad infantis decimum annum finitur. *Quarta* complectitur tempus a decimo vel duodecimo anno pueri vsque ad eius puberta-

bertatem, quam decimo quinto vel ſexto anno intrat. In ſingulis vero periodis indagatur, quaenam veſtimenta infantibus conueniant, quibus alimentis nutriantur, et praeter varias adiectas obſeruationes tandem diſquiritur, quaenam exercitia iis vel concedantur, vel diſſuadeantur. Nos, qui nuperrime Cl. SCHULZII libellum *), ad infantum educationem ſpectantem, indicauimus, hic, ne dicta iam repetamus, non niſi maxime neceſſaria declarabimus.

Parentes, qui, antequam foetus concipitur, bona valetudine fruuntur, moderato victu nutriuntur, nec nimiis ieiuniis ſaepe debilitantur, corpus ſatis exercent, iuſtam aetatem et animum hilarem habent, multum profecto ad infantis bonam et robuſtam corporis conſtitutionem afferunt. Inprimis vero mater, ſimulac ſe grauidam ſentit, ab amore coniugali abſtineat, conſuetis alimentis, iisque vario modo praeparatis, modice vtatur, vinum vel aqua diluat, vel, vti reliqua fortiora potus genera, plane euitet, aerem purum reſpiret, omiſſis fortioribus odoramentis, ſomno magis indulgeat, nimias animi perturbationes fugiat, veſtimenta ſatis laxa gerat; praecipue vero brachia non nimis attollat, nec pondera magna ferat, omniaque vehementiora exercitia plane omittat. p. 5.

In *prima* periodo Cl. Auctor ſuadet, vt infans, ligato funiculo vmbilicali, ſtatim linteis mollibus, ſiccis et ſatis calidis obtegatur, eique, ſi a partu laborioſo debilitatus eſt, paululum vini tepidi cum ſaccharo exhibeatur, alias ad 24 vel 30 horas, priusquam meconium reddidit, nullum nutrimentum ſumat. Caput, niſi a partu nimis compreſſum ſit, mi- p. 13.

*) vide Commentar. noſtror. Vol. praeſent. Part. III. pag. 412.

minime, qui eſt mos nonnullorum populorum, ex arbitrio formetur. Infans nunquam aqua frigida baptizetur, quae facile conuulſiones producit. Ma-
p. 30. ter ipſa hunc lactare debet, cuius lac, cum infans illius ſuccis iam ſit aſſuetus, teneris eius organis largius magisque conueniens ſuppeditat nutrimentum, quam alienum lac; et praeterea coloſtrum ei a natura deſtinatur, ad meconium facillime expellendum. Ipſius vero matris ſanitati maximopere conuenit infantem lactare, cui alias lochia ad quadraginta dies fluunt, fluxus albus plerumque accedit, mammarum obſtructio vel effuſio lactis facile
p. 44. eſt timenda. Nutrix autem eligatur temperamento matris quodam modo ſimilis, viginti circiter aut triginta quinque annorum, quae iam a partu felici quatuor vel quinque menſes lactauit, bona valetudine et moribus. Cum porro earum lac, quarum rubri ſunt capilli, vt plurimum acre ſit: bona nutrix habeat capillos fuſcos, ſpiritum et tranſpirationem ſuauem, copioſum lac album, ſine odore, et mediocri ſapore praeditum, nec nimis aquoſum vel ſpiſſum, et quod igne facile coagulatur. Infanti robuſto robuſta conuenit nutrix, gracilior teneriori, ne nimis ſpiſſum lac cum nauſea ſugat; praeterea ſit hilaris, non iracunda, munditiei dedita, nec nimis timida. Alimenta ſumat facile digerenda, iuſcula, cocta et aſſata, non multis aromatibus condita, legumina, mucilaginoſa, farinoſa; vſum fructuum acidorum et acetariorum lactis conditio aut concedit, aut diſſuadet; vinum aqua diluat, fortiorem potum plane omittat, et corpus modice exerceat.

p. 52. Cum ſaepe infanti maxima incommoda excitentur a faſciis, non recte circumuolutis, Cl. Auctor potius, his omiſſis, ſuadet, recens natum linteis mollibus et ſiccis circumdare, deinde ſtragulo laneo leuiter inuoluere; ſic puluinari impoſitus in

cunas

cunas transferatur, et lateri vtrique viciſſim incumbat, vt mucus ex arteria aſpera commodius exeat et tuſſis caueatur. Vſus vero faſciarum tum neceſſarius eſt, cum pedes, crura, genua, coxae infantis coactum ſitum exigunt. Si forte cogeremur, infantes, ex defectu boni lactis vel matris, vel nutricis, lacte animalium nutrire: tum, vti Noſter arbitratur, lac caprinum inprimis conuenit infantibus Germaniae Septentrionalis ad humores diluendos, Italiae vero infantibus lac vaccinum, ad humorum nimium motum ſedandum. p. 75.

Infantibus, quippe qui ſaepe obnoxii ſunt herniis, a fibrarum laxitate et clamoribus, vermibus a glutine, muco et tuſſi a tardiori digeſtione, vſum pulticulae lactis Cl. Auctor plane interdicit, iisque quotidie cochlear boni vini exhiberi iubet, quo viſcido oleoſum ſoluatur. Cunae non ponantur ad latus, nec ſub plagulis lecti nutricis, et ita obtegantur, vt alius aer ſemper accedat; alias impurum reſpirat infans, qui ſenſim aſthma inducit. Cum in vlnis geſtatur, eius ſitus ſaepe in alterum latus mutetur, ne mollis ſtructura corporis in vnum latus nimis inclinetur. Nono aetatis menſe, poſtquam ablactatus eſt, pedibus vti diſcat, cum citius plerumque crura incuruentur; frenulis non ſuſtineatur, quod facile aſſueſcit corpus nimis antrorſum dirigere. p. 80.

In *ſecunda* periodo haec monentur: thoraces vt plurimum thoracem nimis comprimunt, et deminuenda pectoris cauitate, tuſſem, viſcerum obſtructiones, triſtitiam, languorem et deformitatem infantibus excitant: igitur non nimis elaſtici eſſe debent. Primis annis infantes ſenſim frigori adſueſcant, hilaritas iis ſemper ſeruetur, quae ad incrementum corporis maxime prodeſt, et omnia vitentur veſtimenta, quibus nimis coercentur. In hac aetate ſenſim variare cibum p. 98.

 conue-

p. 110. conuenit. Pulticula lactis tribus prioribus annis male digeritur, vaſa lactea cum glandulis meſenterii obſtruit, gluten et vermes producit. Melior quidem eſt, ſi ex farina in patina ampla cocta et ſaepe agitata paratur; attamen praeferatur oryzae cremor, vel mica panis cum iuſculo carnis bubulae, vel lacte aut butyro recenti ad pulticulam cocta, quae ſingulis tribus horis paruo cochleari exhibeatur. Poſt eruptionem dentium molarium, carnem modice edant, praecipue vero iuſculis non nimis calidis nutriantur. Vinum, niſi tribus partibus aquae diluatur, vti reliqua ſpirituoſa plane omittant, et ſemper parum bibant, cum ſatis magnam humorum copiam habeant.

p. 117. Infantes ſaepe et dormiant, et edant, nec iuxta vetulas iaceant, ne marceſcant. Niſi ſingulis diebus aluum apertam habeant, aquam puram bibant, vt aperiatur, eroſio cutis, diarrhoea, haemorrhagia narium, cet. ſaepe ſalutaris, non medicamentis, ſed victu parciori coerceatur, atque, cum neruis maxime ſenſilibus praediti ſint, omnia irritantia fugiant. Subitanea viciſſitudo frigoris et caloris iis facile excitat decubitus in cerebro. Viſum laedit locus, humiditati, vento, fumo ſaepe expoſitus, adſpectus ſolis, niuis, ignis, lectio nocturna vel in ſole, vitra artificialia; quem e contrario corrigit graphice et ars pictoria. Auditum debilitat fragor tormentorum, campanarum, cet. qui arte muſica perfectior redditur. Fugiant fortiores odores, vt ſeruent olfactum; nec guſtum corrumpant cibis ſalitis et aromaticis vel nimis calidis, aut vino mero: nec cutem ſpirituoſis exſiccent, ne tactus laedatur, qui potius inſtrumentis muſicis perficiendus eſt; atque vtramque manum aequali modo ad-

p. 131. hibeant, ne inaequale fiat robur. Matutino tempore apertis feneſtris puriorem aerem reſpirent, brachia

brachia horizontaliter extendant, deinde foris obambulent. Omnia his conueniunt exercitia, quae corpus valde mouent, vt humores depurentur. Ad inſtitutionem non cogantur, potius delectentur et ad riſum ſaepe moueantur.

In *tertia* periodo Cl. Auctor reſpicit nominatim ad optimam veſtimentorum, nutrimenti et exercitiorum puerilium rationem. Pueri plerumque ſexto anno braccis et veſte induuntur, quod autem vno vel duobus annis ſerius fiat, ſi debiles et parui ſint. Non laudat noſtram veſtimentorum conſtringendorum rationem, qua incrementum corporis nimis impeditur, et potius Turcarum methodum ſuadet. Faſciae, ſubleuandis braccis accommodatae, coxarum motum facilitant; tibialia ſint longa, ſuper femora ducta, quo faſciae crurales non requirantur. Caput non tegant, niſi in ſole et nocte, et leues induant veſtes, etiam hyeme, vt quamlibet tempeſtatem ferre diſcant. Capillos praeſcindere pueris vsque ad decimum annum, vel caput tondere, et ad tranſpirationem iuuandam, cum facile cruſta formetur et pori obturentur, et ad crinium defluxum praecauendum, vtiliſſimum iudicat. Calceos ligneos adhibere, eos certe, qui ſine fulcimento ſunt, maxime pueris ſuadet, ne pedes introrſus flectere adſueſcant. Pedes ſaepe frigido aeri exponantur, nec nimis anguſtis calceis comprimantur. p. 143.

Optime iis in hac aetate conuenit iuſculum ſine pinguedine, ex pane vulgari, paſtinaca, dauco, oryza, cet. non leni igne coctum, ne gluten faciat, nec, niſi tepidum, bis quotidie hoc ſumant, idque vario modo paratum. Aromata his nocent, carnem bonam coctam et aſſatam, ſine pinguedine et ſaepe frigidam edant, vinum merum, potumque caffe et chocolate euitent, nec vllum cibum repudient. p. 152.

dient. Dentibus nunquam nuces frangant, aut dura corpora, nec dentiſcalpiis abutantur et omnia omittant, quae gingiuas et dentes arrodunt; poſt coenam vero et matutino tempore buccam vino et aqua eluant. Vt a venenis praeſeruentur, cibum et potum non niſi in vaſis argenteis vel figulinis ſumant. Ad annum octauum vsque ſomnus quotidie duodecim horas perduret, creſcente aetate deminuatur, et inita pubertate ad ſeptem vel octo horas continuetur; nec vnquam impetuoſe e ſomno excitentur. Venaeſectio his ſemper nocet; ne medicamenta purgantia quidem prophylactice ſumant; potius diaetae ſtrictiori regimine, aqua pura ad aluum ſoluendam copioſius hauſta, cet. vtantur. Solam variolarum inoculationem, inter quintum vel ſextum, vsque ad octauum vel decimum annum inſtituendam, quam maxime commendat.

p.179. Pueri omnia exercitia corporis amant, vti quietem oderunt. Igitur, ſi ex corporis conditione hoc omittunt, tum ad motum incitentur, et viciſſim corpus animusque occupetur. Toto fere die erecti ſtent, vt membra roborentur; tum diſcant arbores adſcendere et muros, vtraque manu vti, lapides ad ſcopum iactare, cet.

p.183. In *quarta* periodo victus ſit ſimplex, ſolidus, varius; appetitus expectetur, nec nimis ſatietur, nec cibis ſuauiter praeparatis, qui ſemper nocent, ſtimuletur, quem e contrario deminuunt moeror, inquietudo, humiditas loci, nimius potus, ſaburra viſcida ventriculi. Mixtio victus animalis et vegetabilis, cum praebeat ſuccum, lacti matris, quo recens natus nutritur, maxime analogum, inprimis ſuadenda eſt. Odor ſit iudex ciborum, quod raro minus ſuauia ventriculo conueniunt. Optimum potuum genus eſt aqua leuis, limpida, et ab affuſo lixiuio minime

nime turbida. Quae quidem optime diluit humores: attamen phlegmatici, in climate humido viuentes, alimentis pinguibus oleoſis nutriti, debiles, et, qui multum diſſipant, potius vinum bibant; quod, vt optimus poſt aquam potus, cum aqua miſceatur, ante duos vel tres annos expreſſum ſit, leve, pauco tartaro miſtum. Cereuiſia minus ſalubris eſt, et ebrietas inde orta nocentior eſt, quam a vino. Cidrum, ſeu ſuccus pomorum, neruos debilitat; ſpirituoſi liquores fibras exſiccant. Infuſa theę, caffe, chocolate, quo maiorem olei copiam continent, eo magis liquoribus fermentatis ſunt ſimilia, cum tanta ſit analogia olei eſſentialis cum ſpiritu fermentatione parato.

Puer leuiter obtectus dormiat corpore extenſo, p. 206. capite paululum eleuato, et in latere dextro. Mane ſurgat, et, ſi fieri poteſt, in hortis ambulet. Duris incumbat ſtragulis ſtramineis, laneis, piloſis, nunquam plumaceis, ne molleſcat. Nonnunquam aliqua intemperantia concedatur, ſemper neceſſitati ſe accommodet, et omnia perferre ſtudeat. Vti riſus modicus maxime prodeſt, ſic immodicus ſaepe haemoptoen inducit; inſtrumenta muſica, quae ore inflantur, diſſuadenda ſunt, cum pectus nimis inde exerceatur. In decimo quinto demum anno, inita iam pubertate, temperamenti ſpeciem cognoſcere poſſumus. Sanguinei temperamenti ſigna ſunt corporis ſtatura mediocris, coma albicans, cutis mollis, color viuidus, vrina bona ſatis colorata, aluus facilis, animus inconſtans, hilaris, petulans. Id obſeruato diaetae regimine, in hoc tractatu praeſcripto, facile conſeruatur. Phlegmatici ſigna exhibent, corpus longum, cutis alba, mollis, coma candida, oculi coerulei, habitus tener, ſuauis, pulſus lentus, mollis, aluus laxa, ſaliuae excretio copioſa, animus docilis, torpidus, dubius. Eiusmodi hominibus

bus concedatur vinum album et caffe, ſtimulantia, diuretica, et omnia, quae paululum calefaciunt, v. c. caro veruecina et ferina; legumina nimis aquoſa et venaeſectio nocet; inprimis vero corpus exerceant. Cholericum cognoſcimus ex parua ſtatura, cute ſicca, flaua, pulſu forti, macie, coma nigra, oculo fulgido, halitu calido, magno appetitu, pauca vrina, propenſione ad haemorrhoides, aluo obſtructa, animo viuido, iracundo, iudicio celeri, conſtanti, ingenio facili, amore et odio vehemente. Vinum et ſpirituoſa his plane interdicantur, aquam copioſe bibant, paululum carnis edant, minime cibos aromatibus paratos. Diluentia, balnea, fructus et legumina acida iis conducunt, nec minus interdum paululum otii. Melancholicum plerumque triceſimo anno ſe manifeſtat, potius eſt accidentale quam haereditarium, et a nimia tenſione fibrarum nimiaque neruorum ſenſibilitate pendet. Pulſus eſt durus, viuus, cutis ſubflaua ſicca, capilli nigri, rigidi, facies difformis, oculi parui, ſicci, torui, fames canina, irregularis, digeſtio lenta, difficilis, aluus obſtructa, animus triſtis, ingenium largum, memoria optima, iudicium celere, viuax, ad altiora ſtudia idoneum. Moeror, aegritudo, otium, ſolitudo hoc producunt, quo infantes et ii, qui corpus exercent, nunquam laborant. Vt igitur cauſa depellatur, ſuauem laborem in loco aere puro repleto ſuſcipiant, ſerum lactis, temperantia, antiſpaſmodica exhibeantur, ſemper delectentur, a longo labore detineantur, ſpectacula iucunda videant, et inprimis peregrinentur.

p.229. Vſus tabaci pueris ſit remedium, non conſuetudo; phlegmaticis et iis, qui fluxus ſeri capitis habent, magis conuenit. Capiti pondera non imponant, quae ſi brachio portantur, ſaepe vtrumque brachium mutetur. Artificia, quae corpus parum exer-

exercent et in conclaui aere corrupto pleno tractantur, digeſtionem laedunt, humores inſpiſſant et obſtructiones efficiunt; ea vero, quae in aere libero inſtituuntur, corpus maximopere robuſtum reddunt. Exercitia anno decimo quinto vel ſexto intendantur curſu longo, defatigante, in ſole et pluuia; vires vario modo ſenſim exerceantur ſaltu, ſaltatione, gladii et armorum vſu, equitando, cet. Caueant vero parentes, ne puerorum pubertas nimis acceleretur.

VI.

Plantarum rudimenta ſiue illarum methodus, ducta ex differentia earum ſeminum, cotyledonum, aliarumque partium, quae breui tempore poſt earum propullulationem ac vlterius incrementum in iis conſpiciuntur; inueſtigata, effecta ac compoſita a DAVIDE MEESE Hortulano in horto medico Acad. Friſiacae, quae eſt Franequerae. Prima pars, No. I. Leouardiae Excud. Guil. Coulon 1763. 4 mai. plag. 11. tab. aen. 2. figuris viuis coloribus pictis. Textus belgicus et latinus.

Vt ſuis ſatisfaciat promiſſis Cl. Auctor, nunc primum nouae ſuae plantarum methodi ſpecimen publice propoſuit. Quo autem eiusdem fundamenta eo facilius clariusque pateant, ex praemiſſa copioſa praefatione primaria notemus. Princeps itaque fundamentum a differentia ſeminum ac cotyledonum deſumſit, idque ideo, quia characteres methodici ab eiusmodi partibus, quae minimum variant, deſumi debeant, ſemen autem, vltima et perfecta pars plantae, eiusque cotyledones minimae mutationi obnoxia ſint; certum praeterea eſt, plantas

tas in iuuenili ac imperfecto ſtatu nec non a ſeminis forma a ſe inuicem aeque bene diſcerni poſſe, quam in earum maiori perfectione: id quod licet veriſſimum ſit, variis tamen exemplis ab Auctore comprobatur. *Caſtaneae, Fagi, Iuglandis, Amygdali, Viciae, Phaſeoli, Auenae hordeique* et ſ. p. ſemina inter ſe mixta ſeparantur facile, ſuisque nominibus inſigniuntur; et vſitatorum olerum ſemina, inter ſe confuſa, a bono diſtinguuntur olitore. Imo genera plantarum in primo prouentu ſuae ſtirpis vel plantulae ſupra terram, et cum paulo vlterius creuerit, ab hominibus peritis et in hac re exercitatis dignoſcuntur, id quod vel agricolae docent, qui ex teneris, primum erumpentibus foliis *auenam, hordeum, ſecale* et *triticum* facile et bene diſtinguunt. Verum non ſolum genera hac ratione ſeſe manifeſtant, ſed ſpecies quoque, et agricola peritus *viciam ſatiuam* a *faba equina*, olitor *apium hortenſe* a *dulci*, hortulanus denique *Tagetem maiorem* a *minori*, *album, flauum* et *coeruleum Lupinum* a ſe inuicem diſtinguere valet. Quae cum ita ſint, methodum ex diſcrimine ſeminum, et cotyledonum, ac ex quibusdam earum partium, quae cum iis cohaerent et paulo poſt proferuntur, concinnauit Noſter Eruditus Hortulanus, quae, vt ipſe recte monet, noua prorſus eſt, et ab aliis nihil, niſi generalem in mono et polycotyledones diuiſionem aſſumere potuit. Magnam quidem cuiuscunque generis plantarum copiam ad haec duo generalia capita hactenus retulit, et ſecundum ſua principia in claſſes et ordines digeſſit; attamen plenariam et abſolutam totius methodi clauem nunc proponere nondum potuit, praecipue cum plantae non niſi ſaepius diſquiſitae, deſcriptae, delineataeque ordinari, hinc repetito examine diſquiri debeant: multum itaque laboris et temporis ad opus abſoluendum cum requiratur, tractationem per ſe-

ctiones

ctiones minores edere conſtituit. Quaeuis autem ſectio, vt Cl. Auctor monet, complectetur partem duorum ſummorum capitum, quaeque in claſſes et ordines diuiſa, quae adhuc plura alia per totum opus ſequentur, praeter ea quodque genus vel ſpecies, in ea deſcripta et delineata, ſub ſua claſſe et ordine cum ſuo charactere reperiri poterit cum nomine ſuo botanico, quandoque et vernaculo, tandem poſt vnamquamque ſectionem haec accurato indice demonſtrabuntur; etiam in quauis ſectione obſeruationes addet, quas vel in generibus vel ſpeciebus enarratis ipſe inſtituit.

Praefationem, nunc a nobis in compendio datam, ſequitur explicatio quarundam denominationum et proprietatum earum partium, quae in hoc opere ad diſcernendas plantas proferuntur. Et primo Cotyledonis definitionem propoſuit, dein diuiſionem in mono- et polycotyledones explicatam dedit, et licet omnes plantas, quae monocotyledones non ſunt, duas modo, nunquam plures oſtendere cotyledones ſtatuat; tamen illas potius polyquam dicotyledonum nomine inſignire voluit. Porro plantae ſeminalis et cotyledonum per filum et funiculum quaſi conſiderauit nexum, et cum hac in re magnum inueniatur diſcrimen, plures differentias notauit, quas ipſius Auctoris verbis hic repetamus: dixit ita: *quod adtinet ad longitudinem* petiolorum vel filorum *cotyledonum*, (*nam in iis, qui his non ſimiles ſunt, vt et in multis monocotyledonibus adpellationem fili aut nexus retinebimus*) *quae deinceps tantum ſub nomine* petiolorum *veniunt; illi adpellantur* breuiſſimi, *quando* ferme *habent* dimidium latitudinis *cotyledonis*, breues, *quando aequant* dimidium latitudinis; longiuſculi, *quando fere tam longi ſunt, quam* tota latitudo, *longi, quando aequant* totam latitudinem, longiſſimi, *quando petiolus* totam latitudinem *cotyledo-*

nis

nis exſuperat. Si vero longitudo petiolorum latitudinem *cotyledonum adeo ſuperat, vt eorum* dimidium *vel* totam longitudinem *aequet, vel* tota longitudine *paulo longiores ſunt (nempe talium cotyledonum, quorum latitudo cum longitudine clare diſcrepat) tum* petiolorum longitudo *ita poni debet; ſcilicet ſi propemodum habent* dimidium longitudinis *cotyledonis*, breuiſſimi *dicuntur; quando aequant* dimidium longitudinis, breues, *ſi vero fere tam longi ſunt, quam cotyledonis* longitudo, longiuſculi, *ſi autem eorum* plenam longitudinem *attingunt*, longi; *et ſi illam* ſuperant, longiſſimi *adpellantur. Cauliculi* etiam, vt dein pergit Cl. Auctor, *quarundam plantularum, quos memoro, quique in duas partes diſcreti ſunt, et duabus particularibus adpellationibus nominati; ſcil. ea pars* cauliculi, *quae a* radice *ſurſum profertur eo, quo cotyledones inhaerent vel adhaerent, adpellantur* cotyledonis cauliculi, *ob veros cotyledones, quos portat; atque ea pars, quae ab inhaeſione* petiolorum verorum cotyledonum *ad ſedem* verorum *et* propriorum foliorum *tenerae plantae, quae immediate primo poſt veros vel proprios cotyledones in plantula generantur*, pſeudo cotyledonis cauliculi *dicuntur; quia nonnulli illa* vera *et* propria prima folia *quarundum plantarum, quae in apice ſuo verum cotyledonem e terra ſecum ſurſum ferunt, et quando propullulant, vel paulo poſt reducunt, atque plane deponunt, et quantum detegere potui, immerito pro veris habuerunt cotyledonibus; haec vero* prima folia, *ſiue proueniunt integra vel diuiſa, poſtea nominantur* pſeudo-cotyledones.

His itaque illuſtrationis gratia praemiſſis, ipſam tandem proponit plantarum methodum Cl. Auctor. Sunt ſcil. plantae:

Cap. I. MONOCOTYLEDONES aeque

A) INVISIBILES, quae ſub terra occultatae manent.

Claſ.

Claſ. I. *Perforatae* dum plantula plane per totum ſemen creſcit.

Ord. I. *Plantula plane per corticem ſ. tunicam et ab vno latere cotyledonis creſcens, absque quo tunicam vel corticem frangit.*

A) *Totum ſemen* minus magisue ouiforme et angulare.

α) *Tunica* angulata, laeuiſſima, oſſea, et colore parumper coeruleo; a fine acuminato ſuboblique aperta, et ab altero rotunde vmbilicata et perforata.

β) *Cotyledon* ſubcordatus, ab vno latere planus et profunde ſulcatus *).

A. TRIPSACUM **).

Ord. II. nunc deficit, et in hac, vt et ſequentibus Claſſibus ſuo tempore ſequetur.

Cl. II. *Radicatae* dum cotyledon immediate ſupra radicem collocatur.

Ord. I. Radice recta linea deorſum tendente. *Zea.*

Ord. II. Radicibus fibroſis *Secale.*
Auena.

Cl. III. *Funiculatae*, quae funiculo vmbilicali a plantula ſeparatae ſunt.

Ord.

*) Ita vbique in reliquis generibus vel ſpeciebus totum ſemen, tunicam eiusdem et cotyledonem deſcripſit, quae vero, plerumque peritis Botanicis nota, repetere in ſequentibus noluimus.

**) Generis vel ſpeciei hic denominatae delineationem viuis coloribus variam plerumque pictam dedit, quo cotyledonis, radiculae et enatae plantulae varius ſtatus habitusque clare adpareat.

Ord. I. Funiculo vmbilicali deorſum tendente e dorſo cotyledonis, ac inhaerente apici craſſae et quaſi oblique deſectae atque deorſum dehiſcentis vaginae *Phoenix*.

Ord. II. Funiculo vmbilicali deorſum tendente ex vno fine cotyledonis decliuem efficiente arcum, inhaerente vaginae quaſi plane deſectae limbo *Narciſſus*.

Ord. III. Funiculo vmbilicali ſurſum tendente e medio vel dorſo cotyledonis, inhaerente apici cuiusdam quaſi oblique deſectae et aliquantulum dehiſcentis vaginae. *Commelina*.

Ord. IV. Funiculo vmbilicali ſurſum tendente ex vno fine cotyledonis, breui arcu ſurſum curuato, recte ſurſum tendente in ſubſtantia ad apicem cuiusdam ſubhamiformis vaginae, quae oblique deorſum dehiſcit. *Wachendorfia*.

B) VISIBILES. Quae ſupra ſuperficiem terrae creſcunt.

Cl. IV. *Cuculatae*. In quibus cotyledon ſupra in apice primi folii vel foliorum plantulae collocatur.

Ord. I. Primo folio, in quo ſemen vel cotyledon collocatus eſt, ſubulato, ſolido, ſuccido et laeuiſſimo, ab inferiori parte absque cauliculo atque toroſam efficiente craſſitudinem apud principium radicis. *Allium*.

Cap. II. POLYCOTYLEDONES.

A) INVISIBILES, quae ſubter ſuperficiem terrae occultae manent, atque edanem magnitudinem habent.

Cl.

Cl. I. *Semireniformes.* Quisque cotyledon, minus magisque reniformis ſecundum longitudinem diſſectus.

Ord. I. Cartilaginoſae, plerumque concluſae manentes. *Vicia.*

Cl. II. *Semigloboſae*, quisque cotyledon globoſus diſſectus.

Ord. I. Cartilaginoſae, plerumque concluſae manentes. *Piſum* *).

B) VISIBILES. Quae veniunt ſupra ſuperficiem terrae, et eandem magnitudinem habent.

Cl. III. *Semiouiformes*, quisque cotyledon ouiformis longitudinaliter diſſectus.

Ord. I. Cartilaginoſae, paululum modo ſupra ſuperficiem terrae venientes et plerumque a ſe inuicem ſeparatae, quaeque in limbo ſuo ad vnum latus a plantula diſtant. *Phaſeolus.*

Ord. II. Cartilaginoſae, et ſupra ſuperficiem terrae longe ſe eleuantes, et a ſe inuicem ſeparatae, ac in pla-

 nitie

*) Duas *Piſi* ſpecies, *aruenſ. fr. albo*, et *Eruilia ſylueſtris* hoc ordine recenſentur, et vtriusque, vt iam monuimus, ſemen totum, eius tunica et cotyledon deſcribitur, praeterea vero in his prima plantae folia vt characteres diſtinctiui ſpecifici commemorantur, quae in priori ſpecie ex *communi petiolo proueniunt numero quatuor, collocata per paria, primum par ab vtroque latere axillae, alterum in fine eiusdem, anteriori apice petioli vnci modo depreſſo.* Piſi Eruilia dictae vero *primi pſeudo cotyledones communiter ſunt acute lanceolati et cum ſuis inferioribus partibus ſibi inuicem coniuncti, atque ita apud caulem deorſum tendentes et hoc modo cum eo connexi, qui vero poſtea proueniunt, apices ſuos in tres acutos hamulos diuidunt.* Eadem ratione duas *mimoſae* ſpecies reſpectu primi folii diſtinguit Cl. Auctor.

nitie ſua magis minusue ſurſum ad vtrumque latus a plantula diſtantes *Dolichos.*

Cl. IV. *Exſectae*, quisque cotyledon ab inferiori parte acuto angulo excrematus.

Ord. I. Cartilaginoſae, et quisque limbus acuto angulo terminans, et ab anteriore parte obtuſo-rotundus; cotyledonis caulis infra apud radicem lato et plano pede extenſus. *Mimoſa.*

Ord. II. Cartilaginoſae; et quisque limbus in criſpatam deſinens auriculam, a ſuperiori parte latus et aliquantulum concauus, obtuſo rotundus; cotyledonis caulis apud radicem lato et plano pede expanſus, radix rubicundo fuſco colore, *Poinciana.*

Et haec eſt aliqualis, hoc primo ſpecimine data, methodi nouae delineatio, genera plura et ſpecies in poſterum proponentur. An eadem Botanicis placebit, diuinare haud quaquam valeamus; attamen Cl. Auctoris induſtriam attentionemque, merito collaudamus.

VII.

Diſſertatio de Aceto. Auctore Cl. NICOLAO GEORGIO OOSTERDYK. Traiecti ad Rhenum, ex officina Iohannis Broedelet. 1762. 4 mai. pl. 7.

Componitur haec diſſertatio ex duabus partibus: in priori acetum chemice exploratur, in poſte-
p. 1. riori vero vſus eiusdem medicus exponitur. Acetum

tum liquorem vegetabilem, ſecunda fermentatione productum, ex vino, in quod omnes vegetabilium ſucci, cocti potiſſimum, ſaccharini omnes apta partium tranſpoſitione, hoc eſt fermentatione, prius mutantur, obtineri, conſtat. Acidus iſte liquor, quonam modo parandus ſit, primo explicare Noſter annititur; hinc ex hydromelle, quomodo vinum et ex hoc quomodo acetum paretur, oſtendit. Recte autem monet, a vitiis, in prima fermentatione commiſſis, plurima, quae in aceto parando occurrunt, incommoda deriuanda eſſe, omnemque, acetum bene parandi, artem in eo conſiſtere, vt ſpirituum, quantum licet, reſeruetur. Aceti parandi modo deſcripto et phaenomenis, in fermentatione obuiis, explicatis ad examen partium ac proprietatum aceti tranſit. Idcirco deſtillationi iſtud ſubiecit, p. 12. et varia inde acquiſita producta diſquirens annotauit, qualis ſit aciditatis eorum diſcrepantia et quaenam ab acido iſto, productis inhaerente, ſale ſolui ſe patiantur corpora; deinde autem in inflammabilem, quae varia ſub forma prodit, ſubſtantiam inquiſiuit, tandem vero reſiduum exuſtum explorauit et ſalinas inde obtentas particulas variae indolis examinauit. Partibus examinatis aceti naturam exponit p. 27. dictumque acidum ab vniuerſali illo acido ſola tantum componentium partium mixtione ac proportione nec indole diuerſum eſſe, oſtendit. Cuncta haec, quae hactenus expoſuit, variis nec paucis experimentis illuſtrauit, quae quidem, licet noua prorſus exiſtimanda non ſint, ita tamen comparata deprehenduntur, vt iis, qui acidi huius liquoris naturam eiusdemque vim in varia corpora in memoriam rurſus reuocare cupiunt, vtilitati eſſe queat. Vltimo demum loco de vſu aceti medico agit Cl. Auctor, quem ex aliorum obſeruationibus ſe collegiſſe, p. 33. fatetur.

VIII.

Iournal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie, etc. par M. VANDERMONDE, Docteur en Medecine de la Faculté de Paris, ancien Profeſſeur en Chirurgie francoiſe, Cenſeur Royal, et Membre de l'Inſtitut de Pologne. Tom. XIII. a Paris, chez Vincent. 8. Alph. 1. pl. 13. tab. aen. 1. Tom. XIV. Alph. 1. pl. 13. tab. aen. 2.

h. e.

Diarium, ad artem ſalutarem, chirurgiam, pharmaciam, cet. pertinens. Auctore Cl. VANDERMONDE. Tomus XIII. et XIV. etc.

T. 13. In menſe iulio 1760 haec inprimis notari merentur.

p. 38. 3) *De variolarum eruptione, balneis adiuta,* Auctore Cl. OLIVIER. Puer ſeptem annorum, tempore, quo variolae ſaeuiebant, ſubito conuulſionibus cum ſtridore dentium ac febre afficiebatur. Sumto emetico conuulſio quidem mitigata eſt, ſed purpura erumpebat, poſt ſex horas rurſus euaneſcens, et regredientibus conuulſionibus. Idem effectus ab vſu ſpiritus volatilis cornu cerui et laudano liquido SYDENHAMI prouenit. Cum cutis emollienda eſſet, et alba cutis ſemper denſiorem ſtructuram habeat, (chirurgi enim in venaeſectione ſemper maiorem reſiſtentiam a cute alba ſentiunt) balneum aquae tepidae ad ſemihoram tam vtiliter adhibitum fuit, vt ſomnum, variolarumque confluentium eruptionem excitaret, conuulſionesque plane depelleret.

6) Epiſt. Cl. AMOREUX *de vſu interno belladonnae.* Femina 36 annorum in mamma dextra iam a pueritia tumorem carcinomaticum habuit, qui tandem, cum terrore menſes ſupprimerentur, motus fuit, et variis imprudenter applicatis, breui tempore maximos dolores excitauit, ichorem et ex fungo excreſcente ſanguinem emiſit. Fomentationes vero crebriores cum decocto belladonnae carnem fungoſam ſenſim compeſcebant, ſuppuratio accedebat et aegra tandem plane conualuit. p. 47.

8) *De excreſcentia ad linguae radicem, ligatura exſtirpata,* Auctore Cl. GODART. Hic tumor, nucis moſchatae magnitudine, pedunculo inſidebat. Aegra et in operatione et poſtea vomuit, altero die aegrius reſpirauit halitum foetidum, tertio tumor exfoliari videbatur, quarto hunc ſimul cum eſca deglutiebat aegra atque ſic conualuit. p. 66.

10) *Obſeruatio de hernia inguinali, vomitu excitata et gangraena finita,* Auctore Cl. LATTIZE. Tumori applicuit cataplaſmata emollientia ſed ſexto die gangraena acceſſit, et cruſta oriebatur, per quam foeces egrediebantur. Haec tertio die applicatis digeſtiuis ſeceſſit, effluxus foecum et ſeri ſenſim ceſſauit et cicatrix formabatur. Cum vero aegra purgans ſumſiſſet, per quatuor dies magna ſeri copia, inter inteſtina et peritonaeum proficiſcens, e vulnere emanauit, aegra tamen intra menſem plane curata eſt. p. 71.

In menſe Auguſto, 1760.

N. 5. *Obſeruationem de cardialgia conuulſiua* exhibet Cl. MARTEAU DE GRANDVILLIERS. Iuuenis quindecim annorum conuulſione extremitatum laborauit cum vomitu pituitae acris, ſaepe ſanguinolentae, fame canina, dolore dextri lateris capitis et condyli ſiniſtri maxillae inferioris, et lan- p. 142.

guore inſigni. Oculi dextri pupilla nimis dilatata vix aliquid vidit, vrina turbida, alba, ſero lactis ſimilis erat. Simulac in dextro latere pectinaretur, in ſyncopen et conulſiones incidit. Hoc malum, quod perpetuus vſus fructuum crudorum et lacticiniorum ſenſim excitarat, lapides cancrorum, puluis de guttetta, infuſa florum tiliae, lenia purgantia et aquae martiales breui tempore ſuſtulerunt.

p. 149. N. 6) *Obſeruatio de hydrope et parotidis tumore, ad febrem putridam ſenſim accedente, vbi inſignis effectus corticis peruuiani in gangraena declaratur,* Auctore Cl. RICHARD. Febris putrida quidem cum aſcite per diuretica intra duodecim dies depulſae ſunt, ſed ſubito parotis ſiniſtra adeo intumuit, vt, iugularibus compreſſis, faciei eryſipelas efficeret, et altero die gangraena accederet. Resecta deinde parte corrupta, cardiaca et antiſeptica, inprimis china china, per dies ad vnciam ſemis ſumta, altero die ſuppurationem et ſenſim vires excitarunt. Quamquam vero paulo poſt muſculi maxillae inflammabantur et pus in ſaniem mutabatur: duplicata tamen corticis peruuiani doſis, digeſtiuum ſimplex et balſamus Arcaei vlcera haec ſenſim conſolidarunt et aeger ſanitatem recuperauit.

p. 160. N. 8) *Obſeruatio de bezoar humano,* Auctore Cl. BONTE. Vir per aliquod tempus in regione epigaſtrica pondus ſentiens, poſtremo quaecunque aſſumſerat, vomitu reiecit. Aucta anxietate et dolore in variis abdominis regionibus progrediente, tandem per aluum eiecit lapidem inſignem, colore flauo, ſplendente, levem, pinguem tactu, inflammabilem, liqueſcentem et aquae innatantem. Qui exortus in veſica fellea, per ductum cholodochum ad duodenum delatus, ibique a bile nimis viſcida ſenſim auctus eſſe videtur.

In menſe Septembri 1760.

N. 2) *Obſeruatio de comate vigili*, Auctore Cl. ALLIET. Vir poſt febrem intermittentem anomalam furunculis vexabatur, paulo poſt ſcabie, qua repreſſa obſtructio alui acceſſit cum calore inſigni pollicum pedum, et procidentia inteſtini recti. Senſim tremores extremitatum inferiorum ſenſit, quaſi paralyſi laboraret, et famem caninam, ſoporem et propter calorem pedum, phrenitidis ſpeciem ſuſtinuit. Ardor pedum, ſi fricarentur eorum plantae, ceſſabat. Balnea ad 14 dies adhibita et mannata mox mitigarunt ſymptomata. Reſoluentia et diaphoretica in forma boli ſumta ſtatim morbum reuocarunt. Variis tandem fruſtra tentatis veſicatoria applicauit ipſi brachio, puſtulis acrem humorem ſtillantibus referto, tanto cum ſucceſſu, vt ſenſim plane conualeſceret. p.211.

N. 3) *Obſeruatio de ſequelis vomitus cruenti*, Auctore Cl. MARTEAU DE GRANDVILLIERS. Femina a potu vini pomati (*cidre*) colicam ventriculi et vomitum cruentum paſſa eſt. Ab hoc tempore nihil niſi lac ſumſit, quod ſemper poſt duas horas coagulatum reddebat. Putandum eſt, pylorum fuiſſe obſtructum, cum aluus ad viginti ſex annos nunquam poſtea libera facta ſit. Deinde bis in morbum incidens lac huic non conuenit, ſed iuſculum et vinum, et aluus tum aperta fuit, qua rurſus obſtructa et reiectione iuſculi et vini dicti conualuit. p.226.

N. 5) *Methodus tractandi hydropem aſciten*, Auctore Cl. DEPLAIGNE. Incipit per decoctum ononidis ſcolopendrae rad. chinae et glyzyrrhizae, deinde exhibet ad quatuordecim dies bolum ex ſcammon. ſcrup. ſem. antim. crud. croc. martis a gr. v. cum ſyrup. rhamni catharct. poſtea ad quatuor dies purgans et ſyrup. rhamni et pulv. Ialap. Tandem ſequuntur cardiaca et tonica; ſic facile colatoria aperiuntur, et morbus p.229.

 plane

plane tollitur, etiamſi ob nimiam aquae copiam paracentheſis neceſſaria eſt.

p.250. N. 7) *Hiſtoria vulneris, cum variis ſymptotibus coniuncti,* Auctore Cl. GODARD. Homo ſibi cultro vulnus ſub trochantere maiori fecit ad quinque pollices longum, cuius haemorrhagia, praemiſſo ſemper ſpaſmo doloroſo in parte ſuperiori interna femoris, ſaepius regrediebatur. Haec tandem ceſſauit poſt ſedecim dies, vulnere valde ſicco et ab adſtringentibus nigrefacto. Vena, manente febre, ter ſecta eſt, et clyſmata ob alui obſtructionem ad vndecim dies durantem adhibita ſunt, vulnus autem ſemper poſtea ſanguinem ſtillauit. Sedato tandem ſanguinis profluuio, ſuppuratio incepit et ſenſim deiectiones purulentae acceſſerunt et vrina pure plena. Tandem e vulnere exibant fruſtula carnis putridae, ſanguinis grumi maxime foetidi. Corticis vero peruuiani vſu pus correctum eſt et vulnus ſenſim conſolidatum.

In Menſe Octobris, 1760.

p.346. N. 3) *Obſeruatio nouae ſpeciei exoſtoſeos oſſis cylindrici,* Auctore Cl. DUMONT, fil. Ruſticus ab equo in parte inferiori quatuor pollices ſupra condylos femoris tactus, ab inceſſu impediebatur. Variis tentatis tandem ibi ortus eſt tumor durus ad oui magnitudinem et aeger moriebatur. In cadauere apparuit, omnem contextum celluloſum femoris muſculorum a pure deſtructum eſſe. Tum vidit Cl. Auctor ſupra condylos tumorem oſſeum, quatuor vel quinque pollicum, figura ellyptica, inaequali, petroſa, multis foraminibus pertuſum, cauum. Os perpendiculariter ſectum, non fractum erat, canalis iuſta diametro, exoſtoſis ipſa partim conſtabat ex materia oſſea, femori applicata, partim cum oſſis ſubſtantia coniuncta, eius cauitas durior erat ſuperficie, nec

nec cum canali oſſeo connectebatur. Canalis parum medullae maxime foetidae continebat.

N. 5) *Obſeruatio de aneuryſmate vero, ſponte ſanato*, Auctore Cl. DESLANDES fil. Feminae 58 ann. arteria brachii dextri in venaeſectione ſecta erat, ſed ſanguis forti ligatura coercebatur. Poſt tres dies tumor ibi ortus eſt nucis auellanae magnitudine. Cum aegra laminam ferream vix vltra tres ſeptimanas ſufferret, tumor intra octo menſes ad magnitudinem oui anſerini accreuit, ad annum vsque ſic permanſit et ſola madefactione cum aqua lauendulae ſpirituoſa interdum peracta, ſenſim decreuit, tandem plane euanuit, vt hoc brachio omni modo vti poſſet. p. 352.

N. 7) *Obſeruatio de aneuryſmate arteriae ſpermaticae, et ſcroto inde ſcirrhoſo facto*, Auctore Cl. IULLIEN. Operarius a niſu fortiori dolorem inguinis dextri ſenſit, cum eius tumore, ſenſim in ſcrotum deſcendente, qui poſt quatuor menſes maxime durus erat. Cum ſitim nimio potu compeſcere tentaſſet, hydrops acceſſit et aeger moriebatur. In cadauere funis ſpermaticus non aderat, ſed corpus ſcirrhoſum cylindricum ad duos pollices cum ſemiſſe in peripheria, ab annulo abdominali vsque ad ſcrotum. In hoc diſſecto canali conſpiciebatur ſola arteria ſpermatica ſic diſtenta, vt digitus minimus immitti poſſet, eaque concretionibus polypoſis referta. Membranae huius tumoris fibrae ſpirales duas conſtituebant laminas textura quaſi cartilaginoſa, et inter vtramque humor limpidus erat. In teſticulo fere exſiccato nec vena, nec arteria, nec neruus conſpiciebantur. Penis vsque ad glandem in ſcroto haerebat, tumore circumdatus. Diuiſo ſepto ſcroti hydroceles ſaccata ad teſticulum adhaerens aderat, in cuius epididymide tuberculum pure flauo repletum. Arteria ſpermatica dextra ab ortu vsque ad annulum ſanguine obturata erat, vena vero ligamentum planum vel funem ſiſtebat. p. 359.

p.369. N. 8) *Obſeruatio de placenta vterina cauo membranoſo retenta*, Auctore Cl. AGASSE. Puerpera relicta placenta et multum ſanguinis amiſerat, et doloribus angebatur. In vteri anteriori pariete erat cauitas, cuius oſtium collum quaſi formabat duorum pollicum diametro, fundo ampliore, vbi centrum placentae adhaerebat, quae totam cauitatem obducebat. Cl. Auctor igitur circumcirca ſeparauit ſecundinas, ſed centrum placentae cauitati arctiſſime adhaerebat. Igitur ſumſit punctum fixum ad regionem iliacam et lumbarem ſiniſtram obſtetricis ope, et ſiniſtra manu ad oppoſitam regionem, et ſic multis cum doloribus feminae placentam, in centro linea circulari inſtructam, ſoluit et femina ſenſim conualuit.

In menſe Nouembris, 1760.

p.431. N. 4) *Obſeruationes anatomicae*, Auctore Cl. PERRIN. In cadauere deficiebat ren dexter, cum vretere, e contrario ren ſiniſter octo pollices longus, ſex pollices latus, et duos craſſus erat, vreter maxime dilatatus, duos calculos, amygdalae magnitudine alter, et alter ſemipollicis longitudine, continuit. In cadauere feminae duplicem vterum detexit.

p.433. N. 5) *Obſeruatio de exſtirpatione tumoris in fornice palati, cum deſcriptione faſciae peculiaris ad ſiſtendam haemorrhagiam*, Auctore Cl. ANSELIN. Haec excreſcentia ad 15 annos creſcens, totum os impleuit. Inuenit igitur inſtrumentum ex lamina ferrea alba, hic delineatum, quod affigitur ſpirae puluinatae. Tum ſcalpello vtrinque acuto, apice rotundo, tumorem ſemicirculariter incidit, eumque cum omni tunica exſecuit. Cum vero arteria ad latus dextrum palati, paulo poſterius, valde cruentaret, inſtrumenti laminam conuexam,

cochlea-

cochleari ſimilem agarico inſtructam applicauit, ſic haemorrhagiam ſedauit et vulnus poſt ſeptem ſeptimanas coaluit.

N. 6) *Obſeruatio de medela epiploenteroceles cum ſphacelo et iactura partis inteſtini*, Auctore Cl. IEART. Haec erat hernia inueterata, ex niſu fortiori exorta, magnitudine duorum pugnorum, cum peſſimis ſymptomatibus. Quarto die operatio ſuſcepta eſt, et diſſectis integumentis apparuit, ilei partem gangraena corruptam eſſe, vti pars epiploi ſphacelo. His remotis duo vermes longiſſimi et albi e vulnere exibant. Sed infuſo cort. peruu. digeſtiuis ex eſſentia vulneraria cum hyperico, ſolano, veronica, tandem inteſtinum conſolidauit, et aeger plane conualuit. p.439.

In menſe Decembris, 1760.

N. 2) *Obſ. de vſu interno cicutae.* Auctore Cl. LALLEMENT. Obſtructiones ſcirrhoſas hepatis, lienis et glandularum meſenterii pilulis ex pulueribus aperitiuis et extracto foliorum recentium cicutae intra ſex ſeptimanas plane ſuſtulit. p.511.

N. 5) *Obſeruatio notabilis de lithotomia per lithotomum occultum facta*, Auctore Cl. CHASTANET. Puer iam a pueritia dolore in regione veſicae afflictus, tandem 10 anno ad ſex menſes dolorem fixum ſenſit in rene ſiniſtro, cum lateris oedemate. Praeterea rhachitide, incontinentia vrinae, inſultu febrili irregulari laborabat. Praeparatus ptiſana emolliente, clyſmatibus et victu leui, ſucculento, operatio inſtituta eſt, eiusque ope duo lapides 3 drachmarum pondere educti, ſine conuulſione et haemorrhagia. Deligatus dormibat et 6to die iam cicatrix conſolidari videbatur, cum ſubito febris acceſſit, renis dolor auctus erat et multum ichoris e vulnere et cum vrina emanabat. Abſterſit veſicam p.540.

copio-

copioſis decoctis emollientibus et regionem aegrotam fouebat embroche oleorum emollientium et fomentis. Sic 15 die multum puris exibat e vulnere, et dolor et tumor lateris diſparuit. Aeger ſumſit pilulas ſaponatas cum therebinthina. Cum vero diaetae errorem commiſiſſet, colica deiectionibus acceſſit, quae vix ab euacuantibus depelli poterant, et febris tertiana ſuperuenit: cortex peruuianus bono cum regimine aegrum tandem poſt tres menſes plane a morbo liberauit.

Tom. XIV. In menſe Ianuario 1761 praeter alia, inprimis haec indicari merentur;

T. 14. p. 11. N. 2) *Obſeruatio de medela cancri mammae, vſu belladonnae, cum noua methodo hanc praeparandi*, Auctore Cl. MARTEAU. Femina 45 annorum tumorem maxime dolentem in mamma dextra habuit, qui intra tres annos oui anſerini magnitudinem attigit. Adhibuit Cl. Auctor bolos purgantes, electuarium purgans cum laudano et lac aſininum, tandem tincturam belladonnae, quotidie ad granum ſemis, et poſt duos menſes tumor decreuit. Omiſſis deinde purgantibus tincturae belladonnae doſin quotidie auxit. Octo dies ante catameniorum tempus tumor ſemper priſtinum volumen recuperabat, ſed ſenſim decreſcebat. Aſcendit tandem ad vndecim grana belladonnae, et tumor non amplius dolore coniunctus ad phaſeoli magnitudinem detumuit, minime tamen plane diſſipatus eſt, quamquam belladonnae bolus duodecim granorum radicis cicutae adiectus eſt. Praeparatio tincturae haec fuit; belladonnae vnciae quatuor, menthae criſpae vnciae duae, croci or. drachmae duae, conciſis admiſc. ſpirit. vini librae duae, ſpir. volat. cornu cerui ſine calce vncia ſemis, digere, exprime et tantum ſpiritus vini affunde, quantum poſt colaturam a libris duabus ceſſit.

N. 3)

N. 3) *Obſeruatio de chorea S. Viti,* Auctore Cl. SUMEIRE.* Puella in decimo aetatis anno corpus minime in ſitu aequali ſuſtinere poterat, nec vnquam caput fixum tenere, et labia cum maxilla ſemper mouebantur. Attamen venaeſectio ter inſtituta, tria purgantia, iulapium paregoricum, electuarium roborans et infuſa ſaluiae ac meliſſae aegram breui tempore a morbo liberabant. p. 28.

N. 7) *Obſeruatio de aneuryſmate enormi,* Auctore Cl. BOUCHER. In cadauere a rupto aneuryſmate arteriae ſubclauiae dextrae demortui, tumor ſub cute vltra viginti pollices in peripheria deſcribens inueniebatur, a coſta ſuperiori ſcapulae ad tertiam thoracis coſtam vſque deſcendens. Praeterea impulſus ſanguinis in hunc ſaccum aneuryſmaticum effecerat luxationem ſcapulae, cum pars extrema interna clauiculae a ſterno ad aliquot pollices et ſcapula totidem ab inſertionibus trunci ſeparatae eſſent. Liquore, quem tumor continuit, euacuato, cauum tumoris duos pedes geometricos cum ſemiſſe conſtituere, detexit Cl. Auctor. Maxima pars arteriae ſubclauiae, ab ortu carotidis vſque ad arteriam axillarem in hunc ſaccum aneuryſmaticum mutata erat, primae vero ac ſecundae coſtae anterior pars, et ſuperior ſterni carie exeſa. p. 55.

N. 8) Epiſtola Cl. TAIGNON, *in qua fungum* amadou *inprimis mollem ad ſubito ſiſtendam haemorrhagiam, ſi orificio vaſis laeſi applicatur, maxime commendat,* quod tribus exemplis confirmat Cl. Auctor, adeoque eius ope ſub forma peſſarii magnam vteri haemorrhagiam ſedauit. Eſt verus agaricus quernus ad ignem ſuſcipiendum praeparatus. p. 59.

N. 10) *Deſcriptio et vſus inſtrumenti ad ſectionem lateralem calculi praeſtandam,* Auctore Cl. BROMFEILD. Hoc inſtrumentum, *le double gorgeret* dictum, et ſufficienti ſectione ad collum veſicae et p. 68.

pro-

proſtatam, et defendendo inteſtinum rectum contra vulnus, ſe commendat. Sectis integumentis et vrethra manubrium ſub pollice ponitur, vt pars conuexa ſecundae phalangae indicis innitatur. Apice inſtrumenti in ſulcum ſpecilli ingreſſo, hoc ſpecillum ſiniſtra manu verſus ſiniſtrum gluteum dirigitur et inſtrumentum in veſicam immittitur, vt proſtata oblique extrorſum ſcindatur; tum retrahitur ſuperior inſtrumenti pars, et concaua tantum pars in veſica relinquitur, vt tanquam canalis, ad calculum forcipe educendum, inſeruiat.

In menſe Februario, 1761.

p.108. N. 2) *Obſeruatio de cancro mammae, vſu interno belladonnae curato*, Auctore Cl. VAN DEN BLOCK. Exhibuit aegrae infuſum belladonnae, ex foliis tenerrimis, reiectis ſtipitibus, ad modum a Cl. LAMBERGEN commendatum, quotidie ad duo vaſcula, tandem ad tria, et ſiccitatem quidem oris, vrinaeque inſignem acrimoniam, quae vias vrinarias arrodebat, inde excitauit, tumor tamen, qui columbini magnitudine, intra nouem menſes plane diſſipatus fuit, aegraeque ſanitas reſtituta.

p.121. N. 3) *Obſeruatio de bono effectu cicutae in morbis ſcrophuloſis*, Auctore Cl. MARTEAU. Humor ſcrophuloſus viri 40. ann. pedem ſiniſtrum et brachium occuparat, ibique vlcera excitarat, vſu tamen pilularum de cicuta, ad quatuor grana pro doſi, aeger breui tempore ſanatus eſt. Alii aegrae pilulis his ſtrumas colli plane depulit Cl. Auctor, eaedemque in ictero et hepatis ſcirrho, coniuncto vſu aquae de Forges, maxime profuerunt.

p.145. N. 5) *Obſeruatio de cornubus obortis ad femora plurium feminarum*, Auctore Cl. DU MONCEAU. Mulier 78 annorum, cornu ad poſteriorem et inferiorem partem femoris ſiniſtri, 4 pollices ſupra genu

per

per quatuor annos percepit. Maximos tandem ſenſit dolores a ſeparata parte radicis, integumentis adhaerentis, qua plane exſtirpata, vulnus poſt ſex ſeptimanas coaluit. Cornu, hic delineatum, arietis cornu ſimile, nouem pollices longum eſt, ad radicem 3 poll. craſſum, ad finem vnum et octo lineas. Alia femina per 26 annos ad mediam et internam femoris dextri partem cornu habuit decem pollices et octo lineas longum, tres pollices ad baſin craſſum, quod, cum ad ſeptendecim annos ſaepe ſecaſſet, tandem ſponte excidit, et vlcus cancroſum, inſignes dolores ſenſimque mortem excitauit. Alia paruum femoris cornu filo ſericeo ligauit et exſtirpauit. In aliis poſt ſeceſſum cornuum femoris ſemper vlcera cancroſa oriebantur.

N. 7) LOUIS *Epiſtola de Sarcocele.* Hic morbus eſt tumor teſticuli, renitens, non dolens, ab hernia inteſtinali et epiploi per plicam inguinum integram diſtinctus. Saepe vt excreſcentia carnoſa ſuper corpus teſticuli apparet. Curatur inprimis venaeſectione, purgantibus, balneis, emplaſtris diſcutientibus et reſoluentibus; balſamo ſulphuris tumor illinitur; frictione mercuriali, inprimis ſarcoceles venerea. His fruſtra tentatis teſticulus ſecatur, ne carcinoma fiat. Si tumor peculiaris ſuper teſticulum adeſt, incidatur cutis ſcroti et tumor exſcindatur, vel cauteriis exſtirpetur, quamquam exſciſſio eſt praeferenda. p.171.

In menſe Martio 1761

N. 2) *Hiſtoria febris continuae in intermittentem anomalam tranſeuntis*, Auctore Cl. GODART. Femina, 22 annorum febre vehementi correpta fuit cum pectoris affectu, angina, capitis dolore et ſiti vehemente. Suppreſſio catameniorum, a febre exorta, ſymptomata auxit, venaeſectio tamen et p.303.

rubefacientia haec mitigauit. Nono die febris poſt ſudorem remiſit, decimo ſubſtitit et vrina ſedimentum depoſuit ac febris vndecimo aberat. Duodecimo mannae potio parum profuit, decimo tertio, redeunte ſudore aegra ſanguinem grumoſum et floridum exſpuit, acceſſit horripilatio calore excepta et vomicam indicabant. Decimo ſexto vena ſecabatur. Puluis tartari vitriolati ſudores auxit, et cortex peruuinanus convulſiones excitabat, laudano facile compeſcendas. Decoctum plantaginis, infuſum vinoſum ſaluiae et extractum corticis peruuiani ſenſim ſudores copioſos diſſiparunt et aegra poſt tres menſes convaluit.

p. 211. N. 3) *Obſeruatio febris proteiformis*, Auctore Cl. PLANCHON. Femina hyſterica, 45 annorum, ſuppreſſis per ſex menſes catameniis, inflammatione hepatis cum tuſſi et ſputo cruento angebatur. Venaeſectio bis inſtituta et purgans conueniebant. Auctis tertio die ſymptomatibus emplaſtrum emolliens lateri applicatum profuit. Die ſequente paroxyſmus vehementer rediit, clyſmatibus tamen, fomentis abdominis et diluentibus ſuperatus eſt. Electuarium tandem corticis peruuiani cum rhabarbaro et gummi ammoniaco, ac ſale ammoniaco, vt et bechica morbum mitigarunt, quinto die menſtrua rurſus erumpebant et aegra ſenſim ſanata eſt.

p. 218. N. 4) *Obſeruatio febris hecticae*, Auctore Cl. LORENT. Vir in febri continua doſin pulueris D'AILLAUD ſumſit, et nimias deiectiones cum vomitu cruento ſibi contraxit. Febris quidem ceſſauit, ſed paulo poſt in febrem hecticam maraſmodem mutata, cum variis ſymptomatibus, inprimis ventriculi debilitate, rediit, et aeger poſt octo menſes mortuus eſt. In cadauere Cl. Auctor inuenit cartilagines coſtarum oſſeas, oſſa maxime ſicca, fragilia,

pul-

pulmones pleurae adhaerentes, gangraenoſos, pericardii partem cartilaginoſam idque cordi firmiſſime adhaeſit, polypum magnum in principio arteriae pulmonalis, ventriculum aere diſtentum, cuius membrana villoſa exiguam tantum partem circa cardiam inueſtiebat, reliqua pars laeuis et quaſi abſterſa videbatur et forte a puluere d' Aillaud deſtructa. Omentum ſphacelo erat affectum, vt et hepar, paruum, ſiccum, granuloſum, fere friabile; vena caua ſanguine non ſatis repleta, et vaſa maiora vacua. Virus venereum hanc febrem inſanabilem reddidit.

N. 5) *Obſeruatio de febre putrida verminoſa, cum delirio phrenitico, vbi vinum cum bono ſucceſſu adhibitum eſt,* Auctore Cl. DE LA MAZIERE. Homo, 45 annorum, vino deditus, febre putrida laborans ac furore affectus, a tribus venaeſectionibus parum commodi habuit, et a potione cordiali cum Kermes minerale multos eiecit vermes; altero die, magis debilitatus, delirio perſiſtente, ab eodem medicamento paulo fortiori in affectus ſoporoſos incidit. Veſicatoria profuerunt, tandem aegro reliqua repudianti vinum conceſſit; adhibitum deinde vomitorium vermes expulit et crebra purgantia febrem, relicto delirio, quo, per magnam narium haemorrhagiam ſedato, ipſe in ſomnum incidit. Ab emetico denique materiam billioſam reiecit et plane ad ſe rediit; tandem continuato purgantium vſu ſenſim conualuit. p.230.

N. 7) *Obſeruatio de infante monſtroſo,* Auctore Cl. IUVET. Hic vix dimidiam nouimeſtris magnitudinem habuit, eique defuerunt brachium dextrum cum ſcapula, parteſque continentes pectoris et abdominis iſtius lateris, quaſi ſternum a muſculis colli et clauicula vſque ad imam lumborum partem ſectione remotum fuiſſet. Spina dorſi integra fuit, caput bene formatum facieſque formoſa, ſed loco p.244.

partium oſſearum verticis aderat ligamentum cutaneum, membranoſum, carnoſum, vaſculoſum, quod tanquam funiculus vmbilicalis, qui defecit, in centrum placentae inſerebatur.

p. 249. N. 8) *Obſeruatio de contractione maxillae, a medela morbi venerei orta*, Auctore Cl. HAZON. Spatium inter vtramque maxillam tam paruum fuit, vt aegra non niſi fluida ſumere poſſet. Lingua enim ab vlceribus tumida, et muſculi maxillae inferioris inflammati et exulcerati erant, quibus tamen cataplaſmatibus emollitis, motus maxillae ſenſim reſtitutus eſt.

p. 275. N. 12) *Obſeruatio de vitio conformationis peculari*, Auctore Cl. DESSAIX. Recens nati manus ita formatae fuerunt, vt duabus maſſis carnoſis ſimiles eſſent, aequali longitudine, et ad extremitatem vngue difformi inſtructae. Leuis quidem motus aderat primae phalangae ad metacarpum connexae, ſed reliquae phalangae cum prima vnum os conſtituebant. Ad locum pollici deſtinatum leuis ſulcus fuit, quem ſcalpello recto incidit, vsque ad extremitatem fere oſſeam, vt pollicem formaret Cl. Auctor, et ex reliqua maſſa tres alios digitos fecit, quorum ſingulus vngue difformi ornabatur. Quibus quatuor digitis, poſt menſem bene ſanatis, infans aliquo modo vti poterat, cum ad metacarpum liberi moueri poſſent.

In menſe Aprili 1761.

p. 299. N. 2) Epiſtola Cl. DARLUC, *de vſu alcali volatilis in rabie.* Puer, duodecim annorum vigeſimo die poſt morſum canis rabidi, triſtis fiebat et anxius, cum voce rauca, pulſu duro, inaequali, halitu feruido, vulnus faciei calloſum valde doluit, ſenſit auerſationem ciborum, et obtuſum pharingis dolorem, ſi biberet, minime tamen hydrophobiam. Illinito vul-

vulnere et collo dolente opiatis et camphora, ſingulis duabus horis ſumſit aliquot guttas aquae Luciae (*Eau de Luce*), omniaque ſymptomata mitigabantur. Ipſeque vulneris callus, ſcarifatus et mercurialibus friĉtus, poſt viginti dies ſanatus eſt.

N. 3) *Obſeruatio de hydrophobia ſpontanea*, Auĉtore Cl. BRIEU, fil. Miles dolore capitis fixo diu vexatus, ſubito inſultus epilepticos inſignes ſuſtinuit, tandem in hydrophobiam incidit, omnia alimenta reſpuit, et vigeſimo die mortuus eſt. Cadaueris cranium parum cohaeſit cum dura matre, quae ſeptem oſtendit excreſcentias ſcirrhoſas, ſcalpello vix diſcindendas, quarum duae, piſi magnitudine, ad ſinum longitudinalem ſuperiorem ſedebant, duae minores ſupra ſuturam coronalem, et tres minimae ad oſſis frontis impreſſionem. In cranio paruae cauitates, his reſpondentes aderant. E ſinu longitudinali ſanguis niger, ſpiſſus, ex meningibus et ventriculis ſuperioribus magna ſeri copia emanauit. p.315.

N. 4) *Obſeruatio de bono effeĉtu cicutae*, Auĉtore Cl. DESMILLEVILLE. Huius extraĉtum, quotidie ad viginti grana externe et interne adhibitum, intra duos menſes tumorem carcinomaticum palpebrae ſuperioris depulit. p.322.

N. 6) *Obſeruatio de effeĉtu Rapuntii vrentis ſolonienſis*, Auĉtore Cl. BONTE. Huius infuſum, in febri intermittente a ruſticis fortuito ſumtum, vomitum deieĉtioneſque effecit, ſaepe tamen colicam, anxietatem, adeoque conuulſiones. Igitur non niſi prudenter adhibitum iuuare videtur. p.350.

N. 7) *Obſeruatio de phthiſi renali, et duobus vlceribus carcinomaticis magnis, in corpore veſicae, miĉtui cruento ſuperuenientibus*, Auĉtore Cl. LANEUTTE. Miles miĉtum cruentum ſpiritu therebinthinae coercere tentabat, ſed vlceribus inde obortis, nimia ſuppuratione maxime confeĉtus et accedente p.352.

 febre

febre putrida mortuus eſt. Cuius ſectio oſtendit, latus dextrum abdominis et pectoris pure repletum, et diaphragma fiſſum, lobum hepatis magnum exulceratum, paruum, vt et renem dextrum ſcirrhóſum, ſiniſtrum, vt morbi ſedem, pure plenum; peluis cauitas pus filoſum continuit, in veſicae fundo duo vlcera carcinomatica erant, quorum diameter pollicem aequabat. In thorace pleura a coſtis ſeparata et vlcerata, pulmonis dextri lobus vlceratus, ſiniſter pulmo pluribus maculis nigris obſitus erat, et cor in magna copia liquoris pericardii natabat.

p. 358. N. 8) *Obſeruatio, de cadauere hominis ſubito demortui*, Auctore Cl. TITEUX. Venter maxime tumidus erat, inteſtina inflammata et colon ſummopere diſtentum. Cauum abdominis, remotis inteſtinis, oſtendit ſuperficiem eleuatam, membranaceam, pinguedine refertam, quae omnes regiones anteriores dextras abdominis, occupabat, poſterius adhaerens membranae adipoſae renis dextri. Erat maſſa pinguis cum portionibus membranaceis compactis commiſta, in quarum craſſitie orificium plurium vaſorum conſpiciebatur, quae in fundo huius cauitatis aperiebantur, et ad aliud progrediebantur corpus membranaceo cartilaginoſum, ſeptum huius cauitatis conſtituens. Tota haec cauitas libera erat, inteſtinis impoſita, globuloſa, compacta, interius alba et in duas cameras diuiſa. Septum vero perfodit ductus, cuius orificium vtrumque quaſi ſphincterem ſiſtit, per quem aqua limpida flaua ex vna in alteram defluit cameram. Ipſum ſeptum varia continet corpora dura, nigra, ſplendida.

p. 365. N. 9) *Obſeruatio de maxima hernia ventrali cum grauiditate coniuncta*, Auctore Cl. THIBAUT. Huic feminae tempore dolorum partus pannos gradatim ſuper annulos abdominis poſuit, eosque vola manu

teneri

teneri iuſſit, atque ſic feminam a gemellis felici partu liberauit.

N. 10) *Obſeruatio de exſtirpatione tumoris, ſuper mammam dextram ſiti*, Auctore Cl. GUYARD. Quem aegra ad duodecim annos a magnitudine phaſeoli portarat tumorem, idem nunc capitis infantis magnitudinem habuit, ex multis glandulis conglobatis compoſitus et baſi anguſtiori erat. Hunc in baſi fortiter ligauit Cl. Auctor, integumenta ſcalpello recto longitudinaliter incidit, tumorem vndique ſoluit et aegra paulo poſt conualuit. Tumor, pondere duarum librarum cum ſemiſſe, in medio materiam duram nucis iuglandis magnitudine continuit. p.369.

In menſe Maio 1761.

N. 2) *De ſubitanea morte a nimia obeſitate*, Auctore Cl. GODART. Quinquagenarius ſaepe ab aſthmate vexatus, per annum vsque tuſſi cum ſputo cruento laborauit, tandem ſubito aſthmati ſuccubuit. Cadaueris pericardium et mediaſtinum pinguedine onuſtum reperiebatur, thoracis cauitas ac pericardium aqua repletum, pulmones autem, cor et trunci vaſorum plane integri erant, vt ſola pinguedo comprimendis pulmonibus, mortem effeciſſe, appareret. p.401.

N. 3) *Obſeruatio de venaeſectione et emeticis ſaepe cum ſucceſſu in morbis acutis grauidarum repetitis*, Auctore Cl. DE LA MAZIERE. Grauidae, in ſeptimo menſe vera pleuritide affectae, quinquies vena ſecta eſt, cui, perſiſtente pulſu duro, Cl. Auctor decem vncias ſanguinis ſexto die e vena duxit, idemque verſus veſperam repetiit. Altero die, ſumto mannato, aegra conualuit et nono menſe peracto felicem partum habuit. Alia grauida in ſexto vel ſeptimo menſe ſynocho laborauit. Sumto ſale de Seignette per quatuor dies tranquilla fuit. Deinde p.411.

maxime debilitata potionem cordialem cum Kermes minerale cum ſucceſſu ſumſit, paulo poſt quatuor grana tartari emetici et altero die purgans vermes expulerunt; tertio tandem die, repetito emetico, conualuit.

p.435. N. 5) *Obſeruatio de paracentheſi, centies quadrageſies ter trium annorum ſpatio inſtituta*, Auctore Cl. DU-PONT HAUMONT. Femina, 43 annorum poſt febrem intermittentem in hydropem aſcitem incidit, et in quatuor primis operationibus aquam, in reliquis, quarum ſpatium intermedium vix octo vel nouem dies erat, ſanguinem, certe aquam ſanguine miſtam emiſit, neque tamen poſt 143 paracentheſes magis debilitata eſt, quam poſt primam. Menſtrua nunc reſtituta ſunt, et ſolus lien nimis magnus eſſe videtur.

p.440. N. 6) *Hiſtoria feminae, quae foetum ad viginti nouem menſes in vtero geſſit*, Auctore Cl. DE LA VERGNE. Haec in ſeptimo menſe grauiditatis vomitu correpta, ab inprudenti obſtetrice ad labores partus ſtimulata, quamquam os vteri non apertum erat, maxime debilitata eſt, et deinde multum aquae ex vtero effluxit. Amiſſa tandem grauiditatis ſpe, cum detumeſcente ventre, poſt viginti duos menſes a vehementi motu ſubito in hypochondrio ſiniſtro maximos dolores, per duodecim dies effluxum foetidum, et in regione vmbilicali tumorem piſi magnitudine percepit, quo tandem aperto, oſſa extremitatum et cranii foetus eduxit. Natura deinde perpetuo ſibi elegit hanc viam ad euacuanda menſtrua huius feminae de reliquo ſanae.

p.443. N. 7) *De medela vulneris gladii, pectus perfodientis*, Auctore Cl. ALLARD. Vulnus inter quintam et ſextam coſtam veram, pollicem a ſterno et ſemipollicem a ſpina dorſi ad angulum inferiorem ſcapulae pulmonem tranſiit. Aeger quidem multum

tum ſanguinis exſpuit, poſtea tamen libere reſpirauit, vicinia vulneris parum emphyſematica erant, et ipſe intra viginti duos dies, ope lactis et balſami peruuiani ſanatus eſt.

N. 8) *Obſeruatio fracturae complicatae humeri ad articulum cubiti*, Auctore Cl. MUTEAU DE ROQUEMONT. Septuagenaria paralytica et cancro mammae occulto affecta, humerum prope cubiti articulum fregit. Applicata acceſſit inflammatio cubiti maximique dolores. Attamen ſtyrax cum aqua vitae camphorata intra 40 dies motum cubiti reſtituerunt. p.446.

In menſe Iunio, 1761.

N. 2) *De hydrope, curata inſultu apoplectico*, Auctore Cl. GODART. Aſthmatica, pectoris obſtructione laborabat, cum faciei, pedum et manuum oedemate, poſtremo in anaſarcam incidit. Acceſſit deinde lipothymia cum ſtupore, paralyſi brachii et cruris, et oris diſtorſione. Sumta mixtura cardiaca vrinam turbidam copioſe emiſit, ſenſimque oedema diſparuit, regrediente ſenſu et motu membrorum. p.499.

N. 3) *Obſeruatio de delirio phrenitico et clauo hyſterico*, Auctore Cl. DEBAUX. Vir vino deditus, a febre vehementi corripitur, cum inſigni capitis dolore, calore ardente et maxima ſiti, pulſu duro, tendinum ſubſultu, conuulſionibus, ſingultu, nauſea, vomitu et alui obſtructione. Haec febris per quatuor dies durabat, ſed poſt tres venaeſectiones quinto die remiſit, conuulſiones autem et delirium phreniticum tunc maximum fuit. E vena iugulari libra vna ſemis ſanguinis miſſa eſt, ſingulis quaternis diebus octo clyſmata aquae frigidae applicabantur, et capiti tonſo veſica, aqua frigida repleta, cum fructu imponebatur, tandem balneo frigido ad horam vnam ſemis immiſſus aeger, in lecto ſudauit cum p.504.

ſomno reficiente et poſt decem dies plane conualuit. Femina clauo hyſterico affecta per veſicam aqua frigida plenam et capiti impoſitam atque per clyſmata frigida ſanata eſt.

p.509. N. 4) Epiſtola Cl. MAUPOINT, *in qua effectus cicutae praedicat.* In ſcirrho enim ac carcinomate labii oris adhibuit extractum cicutae eiusque doſin quotidie ad 4 grana, vsque ad drachmam vnam ſemis, auxit, et ſic intra duos menſes aegrum plane curauit.

p.547. N. 7) *Deſcriptio partus laborioſi infantis praeternaturalis*, Auctore Cl. LANDEUTTE. Fuit puella, caſſida induta, quae, cum nates primo oſtenderet et pedibus educeretur, ſubito ad caput retinebatur atque poſt varios demum labores nata eſt. A matre per decem menſes in vtero geſta eſt, quae, praeter hunc foetum ſimul hydrope laborat. Caſſida, qua caput ornabatur, alba erat, ſolida, dura, caſſidae figuram exacte ſiſtens, et ad dorſum late deſcendens, in medio autem quaſi in duos lobos diuiſa, vnde criſta proficiſcebatur.

IX.

PHILIPPI CONRADI FABRICII, Med. D. Sereniſſ. Duc. Brunſuic. et Lüneburg. a Conſiliis Aulicis. Med. P. P. in Acad. Iul. Carol. Primarii Societat. Med. Helmſtad. Praeſidis, Acad. Caeſar. Nat. Curioſ. Collegae. Enumeratio methodica plantarum horti medici Helmſtadienſis, ſubiuncta ſtirpium rariorum nondum ſatis extricatarum deſcriptione. Editio ſecunda auctior. Helmſtadii litteris Ioh. Drimbornii 1763. 8. Alph. 1 pl. 6 cum dimidia.

Euulgauit Cl. Auctor ante quatuor hos annos enumerationem methodicam plantarum horti medici Helmſtadienſis, quae et ſupra a nobis commemorata fuit *). Prodiit iam idem liber variis nouis obſeruationibus auctus et locupletatus, qui de indefeſſo Auctoris in rem herbariam ſtudio vbique teſtatur. Nouas plantas, quae poſt primam editionem hortum helmſtadienſem ornauerunt, ſuo loco poſuit, omnibus vero, inprimis arboribus exoticis, ſynonima eorum Auctorum adiecit, qui icones electas habent. Quantum diſcrepantia Linnaeanae methodi ab Heiſteriana permittit, eas plantarum denominationes, quas LINNAEI ſpecies, vel eius ſyſtematis Naturae editio decima ſiſtit, appoſuit. Solum natale plantarum ex LINNAEO ſumſit, et nomina germanica, apta ei viſa adduxit. Et quamuis nonnullae plantae, in horto ſuo interea perierunt, earum tamen nomina et ſynonima retinuit, quoniam partim, dum ipſa haec editio typum reliquerit, de nouo iterum poſſidet, partim ad eas recuperandas nullam operam praetermiſſurus erit. Immutatam in poſterum huius plantarum enumerationis formam manere permittit; ſi quas, vt ſperat, ex amicorum beneuolentia nouas plantas acquireret, nec obſeruationes, quas cum vegetabilibus porro inſtituet, ſupplementorum titulo publici iuris faciet. Indicem Auctorum de re botanica clarorum, quos in bibliotheca ſua aſſeruat, ſimul enarrat. Eas ergo obſeruationes, quibus Cl. Auctor nouam hanc editionem emendauit, nunc indicemus.

Kaempferiam foliis ouatis ſeſſilibus deſcribit, cui calix nullus, quamuis in horto Cliffortiano et apud RUMPHIUM aliquis depictus ſit, ſed flos ex ſpatha erumpit, ita vt ex eadem ſpatha omnibus tribus vel qua- p. 16.

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. VIII. Part. II. p. 283.

quatuor diebus noua prodeat corolla, priori perfe-ctior, quae poſtquam vix per diem durauit marceſcit. Reliqua huius plantae deſcriptio, cum Linnaeana aliorumque conuenit.

p. 23. Plantam radice bulboſa recenſet, quam Cl. HEISTERUS ex capite bonae ſpei olim accepit. Haec an. 1760 per tres menſes in hypocauſto egregie floruit, et ſemina matura tulit, quae terrae mandata progerminauerunt, planta vero ipſa ex bulbo menſe Ianuarii 1763 vegetum iterum ſcapum protruſit. Quoad radicem conuenit cum Hyacintho ſtellato Peruano CLUSII, quoad floris vero figuram et ſtructuram, nouum genus ex Aloe et Hyacintho compoſitum, efficere Cl. Auctor autumat. Iconem ei ſimilem apud nullum Auctorem ſe inueniſſe teſtatur. Radix ſcilicet bulboſa, ſolida, fuſco violacea, multas e baſi emittit fibras. Folia ſumme viridia, vndulata, medio ſulcata, ſummitate repanda, vnum cum dimidio pedem longa, et tres digitos transuerſos lata, in ſcapo vltra duos pedes longo, cylindrico angulato, viridi, multisque paruis maculis obſolete puniceis variegato ſedem occupant. In ſpica, infimae corollae primo ad perfectionem perueniunt, deinde quae proxime ſuperiores. Corollae cuiuslibet longitudo trium digitorum transuerſorum, medio gibbae, ſummitate amplioris, et dimidium transuerſi digiti minoris aequantis, deorſum pendulae, et folio florali tantum ſtipatae. Color eleganter variegatus ex multo pallide roſeo, pauco viridi et albo. Inferioris corollae limbus in octo lacinias ouato obtuſas diuiditur, quibus octo filamenta alba ſubulata intus adhaerent. Antherae paruae erectae nutantes baſi bifidae. In fundo corollae haeret germen ouato oblongum octangulare viride, prout in Colchico obſeruatur. Stilus albus ſubulatus, longitudine ſtaminum. Stigma obtuſum inaequale. Quando

germen

germen ad maturitatem peruenit, quadriloculare fit, et multa ouata cylindrica vno extremo magis globoſa in ſe continet ſemina. Vnius vero eiusdemque florum ſpicae, corollae ſuperiores pleraeque paullulum diſcrepant, non ſolum enim anguſtiores ſunt, ſed quoque limbum ſexfidum tantum habent, ratione ſexus, ad hecandrias monogynias LINNAEI pertinent, et germine triloculari gaudent. Nullus in floribus obſeruatur odor. Corollae quando exareſcere incipiunt, ſe claudunt, et germen magis, magisque intumeſcens in ſe continent. Capſulae ſeminales maturae magnae inflatae trialares, et triloculares, quauis ala ex duabus voluis conſtantes, ſemen vnicum vtplurimum nigricans includunt, quod valuis ſponte hiantibus, firmiter annexum manet.

Callam foliis cordatis, ſpatha plana, vndique hermaphrodito recenſet, quae cum Calla aethiopica multam quidem analogiam habet, ſed folia minus longa, ſpatha alba, minor vero et planior, et in ſpadice hermaphrodito ſtigmata obtuſa fuſca. p. 42.

In Polygono floribus octandris tryginis racemoſis, quod Fagopyrum orientale ramoſum et multiflorum Perſicariae folio eſt, ope microſcopii inter corollam et germen, octo nectaria granulata, lutea inuenit. p. 46.

In Plumbaginis calice plures glandulas nitidas petiolatas detexit. p. 49.

Limonium orientale plantaginis folio corollam habet, cuius petala baſi tantum alba ſunt, limbus vero e purpureo violaceus. Quapropter a deſcriptione et icone AMMANNI et GMELINI aliquantum diſcrepat. p. 53.

In Sideritide ſaluiae vel lauendulae folio flore albo HEISTERI, obſeruauit, plenos interdum occurrere floſculos, reliquis intermixtos. Filamentorum ſcilicet loco et ſtyli adſunt quatuor vel quin- p. 92.

quinque. Laciniae corollae interiores et minores, cochleatae, lacerae, quibus antherae lateraliter adhaerent. Quod vnicum in labiatis exemplum eſſe monet.

p. 98. Polymorpha HEISTERI, quae plerumque absque corolla conſpicua perfecta et matura foecunda ſemina copioſe fert, an. 1759 flores coeruleos ſatis magnos, cum Icone et deſcriptione Dilleniana conuenientes exhibuit.

p. 194. Nouam Amaranthi ſpeciem deſcribit, cuius altitudo vix pedem aſſequitur. Caules procumbentes, rubentes. Folia alterna bliti vel maioranae. Floſculi ad alas foliorum conglomerati, albi, pentapetali, petalis ouatis, medio linea longitudinali inſcriptis, patulis. Maſculi minores, marceſcentes, tribus albis filamentis et antheris praediti. Stili femininorum tres. Germen ouatum.

p. 210. Peloriam LINNAEI, varietatem tantum Linariae eſſe, in prima editione Cl. Auctor monuit. Hoc ſuum aſſertum nunc ex eo probat, quod in iisdem ſaepe caulibus et ramis eiusdem plantae plures flores ſint Linariae, vnus tantum et alter Peloriae, quintuplici appendice, calcaris inſtar, ſeu nectario praeditus. Immo ex iis floribus, qui vere characterem Linariae exprimunt, quidam non raro duplici calcare ſunt inſtructi.

p. 282. Napaea dioica LINNAEI, ſimplicem florem conglomeratum oſtendit. Conuenit reliquum cum LINNAEI deſcriptione, hac cum differentia, quod inter plures flores tantum maſculos, in eodem exemplari flos vnus et alter occurrerit, octo ſtilis albis, diſtinctis, ſupra ſtamina multum eminentibus, praeditus, qui vero aeque parum ac reliqui adhuc ſemina tulerunt. An. 1759 omnes fere flores hermaphroditici erant, ſed antherae ſteriles, marcidae.

In Vrticae ſpecie obſeruauit Cl. Auctor per plu- p.366.
res annos, maſculos tantum flores. An. 1762 vero in eadem planta tam maſculi, tam feminei flores apparuerunt, ſemina perfecta producentes.

Inter arbores vnam Oleae ſpeciem ſylueſtrem p.387.
Elaeagrum dictam deſcribit, in qua tantam florum inconſtantiam obſeruauit, vt in nulla alia planta talem ſe vidiſſe teſtetur. Non ſolum enim in eadem arbore, ſed etiam in eodem ramo, modo quadrifidos, modo quinquefidos, ſexfidos, octofidos inuenit flores, et ſtamina modo 4, modo 5, 6, 7, 8. In fundo floris nectarium globoſum, apice quadrifidum, baſin ſtili amplectitur.

Nomina generica a Cl. HEISTERO plantis impoſita, nuper iamiam recenſuimus *). Quae ergo in noua hac editione acceſſerunt plantae, harum nomina Heiſteriana nunc enarremus.

Tulbaghia	pag. 4.	Polyanthis ſpecies.
Vffenbachia	– 21.	Vuularia fol. perfol. *Linnaei.*
Gemmingia	– 27.	Ixiae ſpecies.
Narciſſulus	– 28.	Narciſſo Lyrium *Suert.*
Aroides	– 42.	Callae ſpecies.
Serpillaria	– 54.	Illecebrum fol. verticillatis nudis. *Linn.*
Scorpiurus	– 75.	Heliotropii ſpecies.
Ruyſchia	– 102.	Dracocephalum.
Blitoides	– 193.	Blitum album *Camer.*
Nigellaſtrum	– 273.	Nigella.
Melitoides	– 304.	Trifolium peltatum creticum *C. B. Prodr.*
Coluteaſtrum	– 317.	Colutea herbacea *Linn.*
Serrula	– 324.	Biſerrula. *Linn.*

Acacia

*) vid. l. c. p. 288.

Acacia	pag.	335.	Mimoſa. *Linn.*
Amaranthulus	–	358.	Achyranthes. *Linn.*
Burcardia	–	386.	Callicarpa. *Linn.*
Ambraria	–	435.	Anthoſpermum.

X.

A Diſſertation on the Uſe of Sea Water in the Diseaſes of the Glands. Particularly the Scurvy, Iaundince, Kings-Evil, Leproſy and the glandular Conſumption. Translated from the Latin of RICHARD RUSSEL, M. D. To which is added a Translation of Dr. SPEEDS Commentary on Sea Water. As alſo an Account of the Nature, Properties and Uſes of all the remarkable Mineral Waters in Great Britain. By an eminent Phyſician. The fourth Edition, reviſed and corrected. London Printed for *W. Owen*, 1760. 8. pl. 15. tab. aen. 1.

h. e.

RICHARDI RUSSEL, M. D. Diſſertatio de vſu aquae marinae in morbis glandularum, praecipue in ſcorbuto, ictero, ſcrophula, lepra et tabe glandulari, translata ex latino ſermone in Anglicum. Cui addita eſt traductio Doctoris SPEED Commentarii de aqua marina. Accedit Tractatus de natura, proprietatibus et vſu praecipuarum aquarum mineralium Magnae Britanniae. Auctore quodam Medico excellente.

In hoc libello tria continentur opuſcula. Primum facit Cl. RUSSEL *Diſſertatio de Tabe glandulari,* quae

quae 1750 *e theatro Sheldoniano* prodiit, e latino ſermone in anglicum tranſlata. Huius recenſionem in noſtris iam dedimus *ſupplementis* *), ad quae B. L. ablegamus. Alterum eſt Cl. SPEED *Commentarius de aqua marina* itidem ex latino in anglicum ſermonem traductus, cuius latinum exemplar nondum vidimus. p.145.

Tria praemittit Cl. Auctor experimenta, quibus naturam aquae marinae exponere, eiusque partes conſtituentes detegere contendit. Sumſit ſcilicet aquam non ſolum diuerſis littoribus, ſed etiam diuerſo fluxus nempe et refluxus tempore hauſtam, quam euaporationi lentae expoſuit, et materiam remanentem non diuerſam, niſi ad pondus, quod in aqua, tempore refluxus hauſta, decem granis minus fuit, inuenit. Color huius materiae eſt albidus, flaueſcens, ſapor vero ſubamarus, ſalinus. Maſſa autem ipſa conſtat ex ſale et terra ſabuloſa, quae quam diu adhuc mixta eſt, impedit confectionem ſalis in cryſtallos. Ex reſiduo liquore flaueſcente, quem quondam Cl. HOFFMANNUS lixiuium ſalis adpellauit, more debito tractato, parantur cryſtalli priſmaticae, quae denuo ſolutae, in cryſtallos redactae, praebent, ſecundum Cl. Auctorem, ſalem catharticum, *Epſom* dictum, quem additione alius adhuc ſalis parari Cel. HOFFMANNUS adfirmauit. Adfert etiam Cl. Auctor in nota textui adiecta, ſe in ſalinis, ad *Nouum-Caſtellum* (*Newcaſtle*) ſitis, percepiſſe, ſalem ammoniacum poſſe parari ex partibus tribus vrinae, et parte vna lixiuii ſalis bene mixtis, et in aheno plumbeo per 48 horas ſeruatis, donec fermentent: quo facto maſſa mixta ad ſiccitatem euaporatur, et lege artis igne eleuatur, ſeu, vt chemici loquuntur, ſublimatur. Praeter ea aſſerit, aquam marinam componi p.148.

*) vid Decad. primae Supplement. II. p. 245.

poni ex ſale communi, qui ſiccet et obſtruat potius corpora; et ex ſale amaro, qui diuretica et cathartica gaudeat indole, hinc obſtructiones reſerat. Ex vltimo enim hoc ſale, quem abundare in aqua marina cenſet, huius virtutem non ſolum purgandi per aluum et vrinam, ſed etiam ſoluendi obſtructiones deriuat. Interim cautos eſſe omnes monet in vſu aquae marinae, praecipue eos, qui calidae ſunt naturae. Securius autem hanc poſſunt bibere ii, qui phlegmaticae, vt aiunt, ſunt conſtitutionis. His roborat ventriculum, eique reſtituit ſuum calorem, amiſſamque reddit appetentiam. Praeterea taxat Cl. Auctor eos medicos, qui omnes aegrotos, quibus vſum aquae marinae ſiue externum, ſiue internum, praeſcribunt, ſine diſcrimine purgant, quum aqua marina, ob ſalem ſuum amarum, iam vi purgante gaudeat: quae reprehenſio etiam illos ex noſtris medicis attentos cautosque reddere deberet, qui omnibus ſuis aegrotis, quos ad aquas medicatas deſtinant, indiſtincte alui purgationes exhibent.

Balneorum quoque vis, ex aqua marina paratorum, multum augetur ab illo ſale amaro cathartico, quo balnea ſaturata ſunt, et quem Cel. FLOYER verum nitrum veterum fuiſſe cenſet.

p. 156. Sequitur nunc catalogus morborum, in quibus aquae marinae vſus tam internus, quam externus ſalutaris fuit. In horum numero praecipui ſunt ſcrophula, ſcorbutus, paralyſis, epilepſia, ſcabies, lepra ſicca, rheumatiſmus, morſus canis rabidi et calculus. Hac occaſione Cl. Auctor ipſe fatetur, vſum marinae aquae in memoratis morbis non eſſe inuentionem recentiorum medicorum, ſed eum priſcis medicis iam notum fuiſſe, quod locis quibusdam, ex veteribus allatis, probat medicis ſcriptoribus. Quemadmodum et hoc monet, aquam mari-

nam

nam minime eſſe conſiderandam tanquam remedium vniuerſale, quod panaceam vulgo vocant, ſed omnino opus eſſe, vt bene ante inquiratur in naturam morbi atque aegroti, quam praeſcribatur. De reliquo vſui externo aquae marinae, ſeu balneis, ex hac paratis, plus tribuit, quam vſui interno: quare, ſi in quibusdam morbis opus, vt corpus purgetur, Cl. Auctoris parum intereſt, vtrum hoc aqua marina efficiatur, an alio apto remedio purgante. De libello Cl. RUSSEL, quem de aqua marina edidit, iudicat, illum nimis attribuiſſe in quibusdam morbis vſui interno aquae marinae, quum plus eum effeciſſe credit reliquis remediis, inter vſum aquae marinae adhibitis, quam vſu ipſo interno huius aquae. Hinc durante cura, cum aqua marina inſtituenda, ab omnibus aliis medicamentis, ſi morbus fert, potius abſtinet, vt eo certior fiat in cognitione ſua, num aliquid, an parum, vel nihil in hoc vel illo morbo aqua marina effecerit? in quo Cl. Auctori libenter aſſentimur.

Hunc commentarium excipit vltimum opusculum de natura, proprietatibus et vſu medico aquarum mineralium, in diuerſis locis Magnae Britanniae proſilientium. Eſt autem totus libellus nil aliud quam catalogus, vel potius nomenclator octoginta et ſeptem diuerſorum fontium medicatorum, quorum plurima ne quidem nomina ad noſtras peruenere aures. Quilibet, qui numerum aquarum paucis his pagellis pertractatarum perpendit, ipſe facile iudicare poterit, Cl. Auctorem parum dicere potuiſſe. Hoc tamen ab eo exſpectauimus, vt nobis ſaltem notiſſimos indicaret auctores, qui de hac vel illa aqua, quam perſequitur, ſcripſerunt: ſed vix vnum vel alterum horum ſcriptorum apud Noſtrum legitur nomen, quum tamen Magna Britannia, vt

ex noſtris ipſis patet *Commentariis*, excellentiſſimos habuit aquarum mineralium ſcrutatores.

His praemiſſis, ex copioſo illo numero aquarum medicatarum eas tantum eligemus, quae in terris noſtris notae atque auditae fuere, reliquas tanquam obſcuras praetereuntes.

Prima et celebratiſſima eſt aqua *Briſtolienſis*. Ad tepidas haec pertinet aquas: omnique caret odore, albido tamen gaudet colore, qui eadem perit proportione, qua aqua defrigeſcit. Congius Anglicus huius aquae ad vulgarem modum, igne ſcilicet aperto, euaporatae continet 34 grana; in vaſe vitreo autem, quod *retortam* vulgo vocant, 36 grana materiae, ex ſale et terra calcaria compoſitae. Sal rite ſeparatus neutrius videtur naturae: cum acidis enim non efferueſcit; terra vero contra cum iisdem fermentat, et coctione fit calx. Ratio terrae contentae ad ſalem fuit in quibusdam experimentis vt 15 ad 11; in aliis vt 13 ad 11.

p. 180. Aqua *Briſtolienſis* ſpecifice, vt aiunt, leuior eſt aqua *Bathonienſi*, hinc etiam virtute differt. *Bathonienſis* enim attenuat, ſoluit et laxat. *Briſtolienſis* vero humores ſpiſſat, et fibras ſtringit. Transuehi poteſt ad alia loca, virtus eius tamen ef-
p. 185. ficacior eſt ad fontem ipſum. Ad mentem recentiſſimorum ſcriptorum continet aqua *Briſtolienſis*, praeter aquam communem, ſpiritum volatilem, acidum vitriolicum, acidum ſalis marini, ſalem neutrum et terram abſorbentem.

p. 186. Tranſit Cl. Auctor ad aquam *Bathonienſem*, quae pariter ad calidos pertinet fontes. Poſtquam quaedam de cauſa caloris fontium calidorum protulit, de odore aquae *Bathonienſis* monet, quod ſit ingratus, ſapor vero mollis et lactis inſtar. Quum aqua *Bathonienſis* ſolutum in ſpiritu nitri argentum plus praecipitat, quam ſal petrae, plurimi inde concludunt,

ſalem

ſalem marinum aquae ineſſe. Aliae praeterea experientiae probant, principium vitriolicum contineri in aqua, ſiquidem et purpureus et nigricans color, ex admiſtione gallarum, ferrum non excludit. Olim communis fuit ſententia, aquam *Bathonienſem* argenti nitorem mutare in aureum colorem, quod ſulphuris contenti eſſet indicium; ſed fraudem fuiſſe, poſt haec oſtenſum fuit.

Ex plurimis experientiis collectis apparere con- p. 193.
tendit Cl. Auctor, aquam *Bathonienſem* componi ex terra calcaria, margacea, et ochra, ex ſale marino, pauco ſale calcario nitroſo, ſpiritu, ſeu *Gas* vitrioli, pauco bitumine et perpauco ſulphure *).

Quod ad virtutem aquarum *Bathonienſium*, earumque praeſertim vſum externum et internum attinet, Noſter aſſerit, balneas *Bathonienſes* calefacere, ſiccare, attenuare, ſoluere et roborare, hinc ſingularem effectum edere in morbis frigidis et humidis, easdem autem aquas interne ſumtas aluum laxare, vrinam atque ſudorem ciere, inde ſalutares eſſe in omnibus morbis, qui ex imminutis ſecretionibus oriuntur: noxias autem euadere in corporibus ſiccis, et vbi motus humorum inordinatus, atque nimis celer eſt, vno verbo, vbi morbos febricula comitatur.

Limus aquarum *Bathonienſium* etiam in vſum vo- p. 201.
catur, miſcetur enim cum earum ſpuma, aut herbis conuenientibus, et pultis inſtar parti laeſae adplicatur.

Praetermittimus fontes *Buxtanienſes* et balneas *Matlock*, in prouincia *Derbyshire*, fontes *Tunbridge* in *Kent*, et tranſimus ad aquas *Epſom*, in

*) Sulphur aquis *Bathonienſibus* ineſſe grauiſſimis ex argumentis negat Cl. LUCAS in *Eſſay of Waters*. Vid. Comment. Noſtr. Supplement. I. p. 32.

p. 217. prouincia *Surry* proſilientes. Aqua haec ad fontem limpida et ſine omni odore reperitur: ſed ſeruata in vaſis bene clauſis, tempore aeſtatis, poſt aliquot hebdomadas foetere incipit et nauſeoſum amarum, cum ſalſugine quadam coniunctum, acquirit ſaporem. Quando recens cum ſapone miſcetur, eum coagulat, cum ſale tartari vero et ſpiritu ſalis ammoniaci grumoſum nanciſcitur ſedimentum: cum oleo vitrioli et ſpiritu ſalis parum fermentat, cum aequali quantitate lactis cocta hoc, vt ſaponem, coagulat. Congius huius aquae continet vnciam vnam materiae reſiduae et interdum plus. Haec ex octo partibus ſalis, et vna parte terrae, ſecundum Cl. ALLEN, conſiſtit, quam proportionem Cl. RUTTEN reiicit, et terrae partem minorem facit.

Cryſtalli inde paratae figuram habent priſmaticam rectangularem cum quatuor parallelogrammis. Sal purgandi poſſidet qualitatem, vncia enim ſemis in aqua fontana, vel alia medicata ſolutus, vt aliud purgans medicamentum operatur. Pars terrea reſidua cum aceto vini vix, cum oleo vitrioli parum, et cum ſpiritu ſalis fortiter fermentat, hinc abſorbentibus adnumeratur a Cl. Auctore.

Nomen et fama, quam ille ſal ſibi acquiſiuit, effecit, vt imitando effictus fuerit, et licet fraus poſt haec detecta fuerit, nihilominus is ſal in numerum medicamentorum purgantium, ſub nomine ſalis cathartici amari, a pharmocopolis receptus eſt, quia a vero ſale, quod ad effectum et virtutem attinet, parum vel nihil differt. Paratur enim ex reſiduo amaro lixiuio, quod poſt coctionem et confectionem ſalis communis reſtat. Quum reliquarum, quae ſuperſunt, aquarum medicatarum enumeratio nihil memorabile continet, earumque nomina in noſtris oris prorſus incognita ſunt, harum vlteriore recenſione ſuperſedemus, lectoresque ad ipſum Cl. Auctorem ablegamus.

XI. 10.

XI.

IO. BAPTISTAE MORGAGNI P. P. P. P. de ſedibus et cauſis morborum per anatomen indagatis libri quinque. Diſſectiones, et animaduerſiones, nunc primum editas complectuntur prope modum innumeras, medicis, chirurgis, anatomicis profuturas. Multiplex praefixus eſt index rerum, et nominum accuratiſſimus. Tomus primus duos priores continens libros pag. 298. Tomus ſecundus tres reliquos continens libros pag. 452. Praefatio et indices pag. 96. Venetiis MDCCLXII. Ex typographia Remondiniana.

Inter celeberrimos, praeſertim vel noſtri aeui anatomicos, ſi quis vnquam eluxit, certe MORGAGNUS tantam labore, induſtria atque doctrina partam poſt ſe relinquit famam, vt non iisdem, quibus orbis terrarum, finibus terminetur nominis eius gloria. Optumus quisque enim lector ingenii eius monumenta tanti aeſtimat, quam quemlibet ampliſſimum triumphum. Nec quis tam tardi tamque hebetis eſt ingenii, quin diu multumque legendo, facilem diſciplinae praebeat aurem, ſi vim iſtam neruumque in aduerſariis et epiſtolis MORGAGNI nusquam vel inuitus offenderit. Neque haec ſolum huius rei praebent teſtimonium, ſed et maius, illuſtriusque multum, opus hoc, cedro vtique dignum exhibet. In hoc enim perſpicaciſſimus auctor non tantum tam gnauiter quam ingenuoſe in corporis noſtri latebras atque receſſus penetrat, ſed et ea, quae docta obſeruatio docuit, tradit, ſubſidiaque ſubminiſtrat, quibus vitam noſtram

a variis cum quibus conflictandum eſt, valetudi-
num generibus, quin ipſo praematuro ſaepe nimis
interitu praemunire conueniat.

Praefationem huic operi Cl. Auctor praemiſit,
p. 9. in qua, de variis in BONETI ſepulchreto deſide-
randis conqueritur; precibus iuuenis cuiusdam
eo ſe dicit eſſe adductum, vt has VALSALVAE alio-
rumque, ineditas ante hac obſeruationes, vna cum
p. 13. ſuis ediderit; cauſas, quae fecerint, vt ampliora
adeo ſcholia cuiuis obſeruationi addiderit, exponit;
quinque academiis, ſe vt harum membrum, libris
ſuis, epiſtolas inſtar dedicationum praefixiſſa narrat,
et in harum quidem prima dubia vtilis diſſectionis
remouet et cautelas in indagandis cauſis addit; in ſe-
cunda vtilitatem affirmat ex conſenſu medicorum,
quorum nomina et res geſtas indicat; in tertia ad
obiectiones, contra vtilitatem anatomes practicae,
motas reſpondet, easque diluit; in quarta ſoluitur
quaeſtio, an melius praeſtet, morbos rariores, an
magis communes ſecando ſcrutari? in quinta prae-
rogatiua indicatur practicae anatomes prae theore-
p. 15. tica. Praemiſſis his, ad quatuor indicum recenſio-
nem nunc deſcendit Cl. Auctor, et quid in ſingulis
inueniatur, docet. Tradit itaque primus argu-
menta et ordinem; ſecundus quae in viuis obſeruata
ſunt, vt ſymptomata, cauſae, vitae genus etc. ter-
tius, quae in mortuis praeter naturam adfuerunt;
quartus, qui omnium vberrimus eſt, memorabilia
anatomes eiusdemque hiſtoriae, controuerſias, mo-
nita et obſeruata alia.

Priusquam ad ipſius praeclari huius operis re-
cenſionem propius nunc accedamus, opus eſſe vide-
tur, quin ordinem, quem Cl. Auctor, in ipſo con-
ſcribendo obſeruauerit, quam breuiſſime fieri id
poterit, indicemus.

Totum

Totum igitur opus in duos tomos diſpeſcitur, quorum primus duos priores, ſecundus tres reliquos libros continet. Omnes hi quinque libri, ſeptuaginta epiſtolas comprehendunt, in quarum ſingula primum VALSALVAE aliorumque obſeruata, dein vero propria ſua profert, et vtraque prolixis ſatis eruditiſſimisque ſcholiis illuſtrat. Agit vero *liber primus* de morbis capitis, et quidem Epiſtola 1) de capitis dolore 2) de apoplexia in vniuerſum, et ſpeciatim de ea, quae fit a ſanguine. 3) de eadem apoplexia ſanguinea; 4) de apoplexia ſeroſa; 5) de apoplexia neque ſanguinea, neque ſeroſa; 6) de reliquis affectibus ſoporoſis; 7) de phrenitide, paraphrenitide et delirio; 8) de mania, melancholia, hydrophobia; 9) de epilepſia; 10) de conuulſione, et motibus conuulſiuis; 11) de paralyſi; 12) de hydrocephalo, et hydrorachitide; 13) de catarrho; et de oculorum affectibus; 14) de aurium et narium affectibus. Et de balbutie. *Liber ſecundus* morbos thoracis deſcribit, agit itaque epiſtola; 15) de reſpiratione laeſa a cauſis potiſſimum extra thoracem poſitis, ſed et a poſitis intra pulmones, calculis praeſertim; 16) de eadem laeſa a thoracis, aut pericardii hydrope; 17) de eadem laeſa a cordis, aut aortae intra thoracem anevriſmatibus; 18) de eadem itidem laeſa; 19) de ſuffocatione et de tuſſi; 20) de pectoris, laterum, et dorſi dolore; 21) de eodem; 22) de ſputo ſanguinis, et de ſputis purulentis, empyemate, et phthiſi; 23) de palpitatione et dolore cordis; 24) de pulſibus praeter naturam; 25) de lipothymia, et ſyncope; 26) de morte repentina ex vitio vaſorum ſanguiferorum potiſſimum in thorace; 27) de eadem ex vitio cordis. Et de gibbere. *Liber tertius* morbos ventris complectitur, et exponit quidem epiſtola; 28) de fame praeter naturam. De morte ex inedia. Et de

de laeſa deglutitione; 29) de ſingultu. De hominum ruminatione. Et de ventriculi dolore; 30) de vomitu; 31) de alui profluuiis incruentis et cruentis; 32) de alui adſtrictione. Et de haemorrhoidibus; 33) de recti inteſtini prolapſu; 34) de inteſtinorum dolore; 35) de eodem; 36) de tumore, et dolore hypochondriorum; 37) de ictero. Et de calculis bilioſis; 38) de hydrope aſcite, tympanite, peritonaei, et de aliis quos ſaccatos vocitant; 39) de reliquis internis ventris tumoribus; 40) de lumborum dolore; 41) de vrinae ſuppreſſione; 42) de vrinae difficultate, ardore, aliisque eius vitiis; 43) de herniis; 44) de gonorrhoea; 45) de vteri tum deſcenſu, tum, vt mulieres aiunt, aſcenſu; 46) de veneris impedimentis, et ſterilitate in vtroque ſexu; 47) de menſtrui fluxus vitiis. Et de fluore muliebri; 48) de grauiditate falſa. De abortu et de partu infelici. *Liber quartus* agit de morbis ad chirurgiam, aut ad vniuerſum corpus ſpectantibus, et quidem epiſtola; 49) de febribus; 50) de tumoribus; 51) de vulneribus, et ictibus capitis; 52) de iisdem; 53) de vulneribus, et ictibus colli, pectoris, et dorſi; 54) de vulneribus, et ictibus ventris, lumborum, et artuum; 55) de vlceribus, et ſphacelo; 56) de oſſium fracturis, luxationibus, aliisque vitiis motui officientibus; 57) de arthritide, aliisque artuum doloribus; 58) de lue venerea; 59) de morbis a veneno inductis. *Liber quintus* addenda ad ſingulos quatuor libros ſuperiores continet, loquitur itaque epiſtola; 60) de apoplexia; 61) de deliriis, quae ſine febre contingunt; 62) de epilepſia, conuulſione, paralyſi; 63) de caecitate, aphonia, angina; 64) de pluribus thoracis morbis; 65) de plerisque ventris morbis; 66) de morbis potiſſimum veſicae vrinariae; 67) de morbis partium genitalium vtriusque ſexus, et praeſertim muliebris; 68) de febri-

bri-

bribus et de tumoribus; 69) de ictibus, et vulneribus capitis, et thoracis. De iuncturarum vitiis. Et de lue venerea; 70) de promiſſis in extrema epiſtola 66. Et ſimul de quibusdam ventris, et thoracis morbis.

Difficillima ſin plane impoſſibilis res fuit, vel primaria ſaltem momenta, in quacunque epiſtola contenta recenſere, neque tamen limites, in recenſendo nobis praeſcriptos transgredi voluiſſe. Veniam itaque nos facile impetraturos, haud dubitamus, ſi ex quouis priorum quatuor librorum, vnam et alteram tantum epiſtolam recenſendam ſumſimus, lectu digniora viſa, in eadem contenta lectoribus tradituri.

Epiſtola igitur ſecunda apoplexiam deſcribit. p. 10.
Cuius in ſanguineam atque ſeroſam non tantum adſumit diuiſionem Cl. Auctor, ſed et huius diſtinctionis veritatem et VALSALVAE aliorumque praeſtantiſſimorum virorum, et ſui ipſius in apertis cadaueribus obſeruatis comprobat. In iis enim, quos ſanguinea apoplexia extinxerat, ſanguinis plus minus notabilem quantitatem, aut intra meninges, aut in ipſos ventriculos effuſam, atque hinc inde peculiares in cerebro cauernas formantem Noſter vidit, cum in iis, ſeroſa confectis, loco ſanguinis ſeroſa colluuies cum hydatidibus ex plexu choroide pendentibus conſpiceretur. Praeter ea etiam in viro, apoplexia, p. 23.
quae a ſanguine eſt, rapto, in media ferme falce, os inuenit tres transuerſos digitos longum, ſesquidigitum fere latum, mediocriter et quidem inaequaliter craſſum, in ambitu attenuatum, ſic, vt in ſimplex ſtratum ex parallelis fibris oſſeis conflatum deſinere videretur. In alio, ſexageſimo primo aetatis anno, ſubito demortuo, nec ſanguinis, nec ipſius ſeri quicquam in cerebro effuſi, ſed vaſa ſaltem adeo

diſten-

diſtenta ſanguine offendit, vt vel tenuiſſima maximopere turgentia conſpicerentur; id quod coniicere Cl. Auctorem fecit, vel a ſola vaſorum turgeſcentia, et cerebri compreſſione ab hinc oriunda, interdum apoplexiam proficiſci. Inter eos, quos ſeroſa confecerat, vnus fuit, cuius cerebrum praedurum, cerebellum autem minus firmum ſe videndum obtulit; plures vero, in quibus praeter ſeri, in nobili hac parte collectionem, glandula pituitaria vario modo laeſa atque corrupta comparuit.

Quantumuis vero apoplexiam Cl. Auctor in ſanguineam et ſeroſam diuiſerit, nihilo tamen minus in epiſtola quinta ingenue fatetur, praeter has nominatas nonnunquam et alias huius valetudinis cauſas inueniri, quarum eas, quas et VALSALVAM neque minus ipſum diſſectiones docuerunt, commemorat. Plurium nimirum cerebrum pure obſitum vidit.
p. 39. Mira quadam duritie praeditum idem hoc viſcus in
p. 41. muliere, et vaſa cerebralia in aliis duobus aere diſtenta, et pauco ſaltem ſanguine impleta inuenit.

Epiſtola octaua ſermones de mania, melancholia, hydrophobia continet.

p. 54. Iuuenis robuſtus, mania captus poſt horulam peractam, ex quo chirurgus ex medicorum conſilio, libram vnam ſanguinis ex arteria temporali eduxerat, moritur, non tam ab hoc auxilii genere, quin potius a pugnis, quos cuſtos, apparatum vulneri impoſitum dimouenti impegerat, et a vinculo, quod idem ille inſano inſanior aegro, quo coerceret, quam arctiſſime iniecerat, poſt vero diſceſſerat. Facies die inſequente ex purpureo liuida, et ad naſalium oſſium fractorum ſedem nigricans, venter turgidus, alicubi ex viridi liueſcens; pulmones paulum tumidi; pauca in aſpera arteria ſpuma; multum ſanguinis fluidi in vena pulmonari, et valuulae arteriae pul-

pulmonalis iuſto duriores conſpiciebantur. Vaſa vtriusque meningis, ſepti lucidi, et parietum ventriculorum lateralium, multa aqua turbida occupatorum, ab atro ſanguine, fluidoque diſtenta ſe offerebant. Ex plexus choroidei parte poſtica plures pendebant hydatides. Non modica vtriusque ſubſtantiae cerebri durities, cerebelli vero ſubſtantia corticalis iuſto mollior inueniebatur.

Lanio, quatuordecim iam menſes, a philtro, vt faſſus eſt, ſtultus, frigoris intenſiſſimi vi periit. Capite aperto, ſub pia meninge aqua effuſa, cerebrum vero adeo durum conſpiciebatur, vt durius a ſe diſſectum, non meminiſſe Cl. Auctor confiteatur. In ſuperiore poſterioreque corporis calloſi ſuperficie, loco duorum neruorum longitudinalium, vt LANCISIUS vocabat, ſulci duo profundiores reperiebantur. Fornice itidem duriore propius a baſi inciſo, per ſingulas huius baſis radices, pellucentes quaſi lymphae ductus deprehendebantur, vtrinque per tractus medullares, proceſſus nimirum ſeu neruulos, a baſi pinealis glandulae prodeuntes a LANCISIO dictos, pergentes, et lympham continere et nodulis diſtingui viſos, tandemque verſus glandulam illam ſe inflectentes, cui a parte anteriore parua congeries materiae flauae, in grana minuta conformatae adnectebatur. p. 55.

In muliere quadraginta annorum ſtulta angina demortua, pariter cerebrum praedurum inuentum fuit. p. 56.

Feminae decem iam annos inſanae, nunc thoracis inflammatione confectae capite diſſecto, ſub tenui meninge aqua, aereis ſubinde bullis referta comparuit, quas quidem vel et in aliquibus vaſculis adeo confertas Cl. Auctor vidit, vt eadem replerent. Cerebri ſubſtantia medullaris ſubfuſca, inſolitaque praedita fuit duritie. Nerui intra cranium firmiores, p. 57.

ves, minusque humidi inter ſecandum apparuerunt. Corticalis ſubſtantia cerebri ſatis etiam firma, cerebelli vero molliſſima inuenta fuit, licet pedunculi, vicinaque interior cerebelli medulla firmiores conſpicerentur.

p. 58. Viri a longo tempore ſtulti, febri diuturna demum rapti, cerebrum durum, cerebellum contra molle flaccidumque, ſub meningibus autem, in ventriculis lateralibus, et inter duas ſepti, quo dirimuntur, lamellas aqua fuit.

In alio itidem ſtulto, praeter cerebri duritiem, vel interiores huius particulae, in quibus et fornix, et glandula pinealis ſtrigoſa valde et ex fuſco ſubflaua, molliſſimae comparuerunt.

Quum hydrophobia defunctum nunquam Cl. Auctori, quod aegre admodum fert, diſſecare licuerit, quae Cl. MEDIAVIA in duobus, et Cl. IACOBUS DE MACHY in alio obſeruarunt, ſequentem in modum tradit.

p. 61. Vir ante aliquot menſes a cane rabioſo morſus, manifeſta hydrophobia correptus moritur. Cadauer, licet decima ſexta modo a morte hora incideretur, vehementer male olebat, quo graui odore itidem pulmones nigri diſplicebant. Bilis nigerrima; auricula cordis dextra valde dilatata, ſiniſtra arctiſſima; in ventriculis tenues polypoſae concretiones, quae pariter quaſi adipoſae in ſinubus durae matris deprehendebantur. Vaſa quaecunque cerebri ſanguine plena. Cerebrum et cerebellum ſicca potius, quam humida. Sanguis magis ad concretionem quam diſſolutionem pronus.

p. 62. Vir ante menſem a rabioſo cane morſus, iam hydrophobus, delirans, clamans, et febricitans in aquam immergitur, ex qua vix exemtus perit. Cadauer poſt horas demum viginti et quatuor feruentiſſima aeſtate foetore non adeo inſigni diſplicebat.

Cor-

Corpus, quandoquidem carnoſum appareret et nutritum, facies tamen ſimilis ferme erat eorum, quos tabes conſumpſit. Collum liuidum, etiam poſt effluxum ſanguinem. Inteſtina cum ventriculo aere turgida, vaſa autem huius ſanguine diſtenta conſpiciebantur. Magna hepatis pars liuida, cyſtis vero fellea fuſcae bilis pleniſſima. Septum transuerſum quodammodo inflammatum. Pulmones a poſtica parte nigricabant, et tumebant, a reſtitante, vt Noſter putat, ſanguine. Sanguis ater. Gulae, quae in thorace infimoque collo ſana deprehendebatur, pars ſuprema et pharynx vniuerſa, et larynx, et aſpera arteria interiore ſuperficie nigricabant. Vuula parua, lingua craſſior, et pharynx ad poſteriora naſi foramina, ſuumque fornicem plena ſpumae ex flauo virentis conſpiciebantur. Vaſa meningum ſanguine valde diſtenta, interior autem cerebri ſubſtantia vbiuis ſanguineis punctis diſtincta. In lateralibus ventriculis ſeri rubelli parum.

Senex ſexaginta annorum ante tres menſes a cane rabido morſus, nullumque hydrophobiae intra hoc tempus ſignum praebens, nouiſſime atrocibus minis grauioribusque verberibus excipitur, vnde illico mirum pauorem, cum luminis ipſiusque aquae horrore contrahit, et vigeſimo die, permanentibus his ſymptomatibus, extinguitur. Inteſtina aere quam maxime diſtenta inuenta ſunt. Parum in ventriculo humoris craſſiuſculi, colore cinereo. Bilis pauca. Arteriae iliacae plane inanes, venae contra ſanguine adeo fuerunt diſtentae, vt naturalem diametrum inteſtini gracilis aequarent. Pulmones cruoris pleniſſimi, poſtica ſui parte gangraena adfecti. Tres fere in pericardio ſubflauae aquae vnciae. Parum in corde ſanguinis picis nigrae ſemiliquatae ſimilis. Parum in vena azygos ſanguinis, cuius in arteriis carotidibus venisque iugularibus nihil. Ad ſummum pha- p. 63.

pharyngis leuis rubor, membrana autem epiglottidem inueſtiens criſpata conſpiciebatur. Vaſa quaecunque meningum nigerrimo ſanguine pleniſſima. Nerui optici craſſiores, ſed laxiores flaccidioresque. In cerebri ventriculis ſubflauae aquae ad vncias tres.

p.246. Epiſtola vigeſima quarta hiſtoriam pulſuum praeternaturalium tradit. In quorum quidem examine ita Cl. Auctor verſatur, vt vel maiora tantum eorundem vitia diligentius attendat, reliqua vero minusque memorabilia non tangat, vt ne infinitum inutilemque plane laborem ſuſciperet, omnia, quae pulſum alterare poterant, vitia examinaturus. Loquitur itaque primo de aſphyxia, quam ſumma pulſuum excipit exilitas; dein intermiſſionem eorum tangendo de polypis fuſius differit, tandemque in ſumma pulſuum vehementia, exponenda ſcribendi finem facit.

p.248. In ſene igitur, iam tres menſes, ex quo crus fregerat, quanto leuiore, tanto pertinaciore febri decumbente abſentia pulſus deprehenditur. Interrogatus, an peius ſe habeat, negat aeger, hocque confirmaturus protinus ſe erigit et in lectulo conſidet, paulo tamen poſt ſubito moritur. Cadauere aperto, cranioque remoto, ex huius cauo et ex ventriculis lateralibus non pauca aqua effluxit. Cordis ventriculos, et ex his praecipue dextrum, quin etiam vaſa maiora polypoſae occuparunt concretiones, quarum alba vna atque adeo compacta fuit, vt diſtrahenti valdopere reſiſteret.

p.251. Vir conſiſtentis aetatis, ob dolorem tumoremque in hypochondrio dextro, in noſocomium illatus, pulſuque infirmiſſimo frequentiſſimoque praeditus, quarta hora, ex quo ſuſceptus fuerat, perquam ſeueris ſtomachi doloribus, alioquin iam interdum moleſtis excruciabatur, qui, licet interum

eua-

euaneſcerent, aliquot dies poſt tamen recrudeſcentes, ipſius cordis regionem corripiebant, neque prius quam cum ipſa vita miſerum derelinquentes. In pericardio plurima ſubflaui coloris aqua fuit. In corde praeternaturaliter magno, foedaque pinguedine inueſtito, tres apparuerunt polypoſae, ex flaueſcente quaſi muco conflatae concretiones, earundemque quidem maxima in auricula dextra, in ventriculis reliquae.

In ſene macilento, enterocele incarcerata, cum debili ac paruo, neque tamen intermittente pulſu, demortuo arteria coronaria ſiniſtra, a ſua origine ad plurium digitorum tractum, in os mutata, ipſiusque, quem per anteriorem cordis ſuperficiem demittit, rami pars tres transuerſos digitos oſſea comparuit. Aortae praeter ea facies interna prope ſuperiorum arteriarum origines, et deinceps, ad diuiſionem vsque in iliacas, ob oſſeas laminas duriſſimas, ſaepe inaequalis ſe obtulit, ſquamis non paucis oſſeis ad diuiſionem in ſubclauiam et carotidem dextras, quin in ipſis iliacis et praeſertim in ſplenica praeſentibus. p. 252.

In viro annos ſex et triginta nato, pectoris, vt viſum fuit, hydrope cum ſumma pulſuum debilitate, defuncto, omnes ſemilunares aortae valuulae in breues et inaequales excreſcentias adeo extuberatae inuentae ſunt, vt anguſtior modo via ſupereſſet, ſanguini egrediundo patula. His detractis, valuularum ſubſtantia contracta et deficiens comparens ſuſpicionem, vitium ab eroſione fuiſſe, confirmauit. p. 253.

Pulſus intermittentes, vt perſaepe a ſola flatuum coaceruatione, a ſaburra primas vias onerante, et neruis vario modo irritatis proficiſcuntur, ſic rariſſime naſcuntur a polypis, etiamſi ſaepiſſime, minus tamen recte, ab horum praeſentia deriuari ſoleant. Videntur nimirum Cl. Auctori, plurimi eorum poſt p. 254.

mortem demum fieri, idemque propemodum eſſe, quod ſanguini eorum, quos laterum dolor male habet, ſub nomine cruſtae inflammatoriae ſupernatat.

p.263. Vehementiſſimum pulſum in ſutore conſiſtentis aetatis, bibace Noſter obſeruauit. Poſtquam enim hic, per quatuor iam menſes, ſummam corporis laſſitudinem, pulſationem in regione cordis inſignem, ſpirandique haud leuem difficultatem perpeſſus fuerat, ob eadem mala longe ingraueſcentia in noſocomium ſuſceptus fuit, vbi quidem, vt quoduis eorum, ſic praeſertim tamen pulſatio, a cordis regione ad illam vmbilici vsque, adeo inualuit, vt non tantum tota oculis perciperetur, ſed et impoſitam manum percuteret. Praeter ea tanta etiam omnium reliquarum arteriarum fuit pulſatio, vt vel ad extremos vsque pedum digitos eandem peruenire aeger profiteretur, poſt quatuor dies mortuus. In cadauere nihil vtique detegere Cl. Auctor potuit, quod vehementem adeo cordis et arteriarum pulſationem excitare potuiſſet, quare eandem neruis irritatis adſcribendam exiſtimat, cum ſimul et reliqua ſigna ad horum irritationem ſpectauerint.

Epiſtola vigeſima ſexta de morte repentina ex vitio vaſorum ſanguiferorum, quae ſunt potiſſimum in thorace.

p.275. Vir ex luſus pilae ligneae merique abuſu in dolorem vtriusque brachii, cum febri coniunctum incidit, quibus deinde ad ſupremam ſterni partem, tumor, inſtar furunculi maioris ſe adſociauit. Hic variis et ſuppurationem promouentibus emollientibusque, ab imperitis chirurgis tentatus, adeo increuit, vt cum in noſocomium aeger ſuſciperetur, mediocre malum cydonium non modo aequaret, ſed vero et ipſum ſanguinem exſudaret, quem poſtridie

ruptus

ruptus tam immani copia profudit, vt cum eo quam ſubitiſſime ipſa vita efflueret. Cutis, et quae huic ſubſunt, amplo foramine duos digitos admittente erat pertuſa. Arcus aortae paries anterior in magnum aneuryſma ſe expandens ſummum os ſterni, et huic inſidentia clauicularum extrema, vna cum ipſis coſtis partim abſumpſerat, partim vero carie exeſerat. Tunicae arteriae ibidem adeo exeſae conſpiciebantur, vt earum nihil propemodum ſupereſſet, quibus alibi ſubſtantia craſſa, exſuccam luridamque carnem, punctis albicantibus quibusdam diſtinctam, facileque in plures quaſi membranas, ſibi ſuper impoſitas, et euidenter polypoſas diuidendam referens adhaerebat.

Iuuenis robuſtus, a motu violentiore difficulter ſpirare ſolitus inter loquendum moritur ab aneuryſmate, vt cadaueris inſpectio docuit, trunci aortae, ad pugni magnitudinem dilatato, nouiſſimeque a dextris diſrupto, plenoque polypoſis, quaſi membranaceis concretionibus. Cor durum valde et in ſe contractum apparuit.

Idem fatum meretricula duodetriginta annorum p.276. experta eſt, vtpote quae inter ſcortandum ab aneuryſmate aortae in ſaccum, nucis iuglandis, ſuo viridi cortice incluſae magnitudinis ac formae, formato et rupto periit.

In ſene pingui ſexaginta circiter annorum, apo- p.277. plexia, vt crediderunt, qui trementem alioquin nouerant, ſubito rapto, aorta ſupra cor non tantum dilatata oſſeisque bracteis intus obſita, ſed et paruo ſupra cor ſpatio, foramine, quod digitum admittebat, initium faciente, tres transuerſos digitos per ipſas tunicas adſcendente, et in ſuperficie demum exteriore arteriae, intra pericardium hiante notata comparuit.

Mulier quinquaginta annos nata, pinguis, ſobria, natura triſtis, tribus annis, poſtquam catamenia fluere ceſſauerant, flatu quodam, vt dixit ad cor eiusque viciniam vexari ſolita, ſana ſurgit, breui poſt vero repentina morte ſurripitur, quam arteriae aortae, ea a ſede, vnde ſiniſtra carotis egreditur, ad cor vsque valde dilatatae, et ob rigidas, durasque oſſeas lamellas aſperae et inaequalis diſruptio induxerat.

p.278. Pari fato, ex rupto videlicet, intra pericardium aortae aneuryſmate femina, annos plus triginta nata obiit.

In muliere eiusdem aetatis quatuor aneuryſmata inuenta ſunt, nimirum ventriculi cordis ſiniſtri, maximae aortae partis, ſubclauiae dextrae, eiusdemque lateris carotidis, quorum quidem illud, in quod ipſa aorta erat dilatata, diſruptum viuendi finem impoſuerat.

p.282. Mulier a longo tempore phthiſica, improuiſo moritur. Lobus inferior pulmonis ſiniſtri tribus quatuorue tuberculis, puris plenis obſitus comparuit. Vena ſine pari, ob latitudinem cum vena caua facile comparanda, circa medium longitudinis diſrupta fuit.

Tres adhuc hiſtorias Cl. Auctor in hac epiſtola profert eorum, quibus aortae aneuryſmata neutiquam rupta repentinam mortem attulerunt. Quod vero haec ſola arteriae magnae dilatatio, quin ſola etiam ipſius interior inaequalitas tunicarumue durities, id praeſtare valeant, vt cita mors praeter opinionem ingruat, ex ſeptem ſic mortuorum exem-
p.285. plis a Cl. SANTORINO enumeratis comprobare annititur, ſiquidem in his, praeter oſſeas in aorta bracteas, nihil vtique inuentum fuit, a quo ſubita adeo mors repeti potuiſſet.

In

In epiſtola trigeſima octaua Cl. Auctor de variis hydropis generibus loquitur, eaque ſequentibus exemplis illuſtrare annititur. T. II. p. 94.

Vir quadraginta et ſeptem annorum, robuſtus ante hac, bilioſo temperamento praeditus, poſt varios feliciter ſatis ſuperatos morbos hydrope aſcite cum anaſarca coniuncto corripitur, quo fruſtra tentatis omnibus, tandem etiam conficitur. In ventre aperto fruſta quaedam, a Noſtro pro omenti habita ex mucilagine quaſi purulenta natabant. Ventriculus, inteſtina et meſenterium nigricantia; hepar intus durum, extus totum conſtans ex tuberculis, lobis nimirum glanduloſis euidentiſſimis, optumeque diſtinctis, neque tamen mole auctum, lien contra ſolito maior compactior, inciſus nihil plane ſanguinis effundens, conſpiciebantur. p. 101. p. 103

Virgo viginti annorum poſt catameniorum fluxum, ante duos iamiam annos retentum ſenſim in hydropem aſcitem incidit, quo diu excruciata tandem extinguitur. Praeter iecur, tota convexa ſui parte, ipſaque anteriore limbo cum diaphragmate cohaerens, durius atque pallidius, lien, peritonaeum et inteſtina hydatidibus obſita, pancreas ſubdurum, teſtes tubaeque in vtroque latere, vna cum alis veſpertilionum ita inter ſe, in informem, tuberoſam, non modicam maſſam coalitae inueniebantur, vt ne quidem internoſcere, ne dum ſeiungere liceret. Vtriusque hujus maſſae ſuperficies lacera, et per ſe aperta magnum aliquod ſteatoma diſruptum repraeſentabat. Fiebat enim ex materia ſemiſiccatum ſebum referente. Eadem materia, minus tamen ſolita, cauum fundi vteri repletum conſpiciebatur. p. 105.

Hydropem peritonaei Cl. Auctor quidem ipſe non vidit, duas tamen ipſius hiſtorias a Cl. MEDIAVIA in noſocomio obſeruatas, ſibique communicatas tradit. Mulieris nimirum, hydrope demortuae p. 112.

muſculis tranſuerſis inciſis, plurima foeditiſſimaque aqua effluxit, a ventris cauitate per peritonaeum ſeiuncta. Hac educta, tumor ex duabus tribusue veſicis craſſioribus conflatus, et peritonaeo innatus in conſpectum prodiit, quem defuncta, alioquin iam, ante quam hydrope corriperetur, percepiſſe narrauerat.

Alia mulier, quinquaginta annos nata, ante decem iam annos tumores quosdam diſpertitos, ad tactum dolentes perceperat, qui quidem in vnum nunc coaluerant, adeo magnum, vt aegrae moriundi neceſſitatem imponeret. Ventris integumentis et muſculis, ipſoque tranſuerſorum tendine probe ſeparatis, et carni, et tendini eorundem ſaccus, membranae tenuioris ſubiectus apparuit, cuius cauum non modo tumorem lunatum, exteriori membranae adhaerentem, verum etiam ad triginta libras aquae putidiſſimae comprehendebat. Iecur pallens et ſub cultro ſtridens.

p. 113. Quod ad cauſas attinet, quae efficiant, vt hic morbus ſolis ferme feminis inſidioſus ſit, atque vix vnquam viros aggrediatur, illas Cl. Auctor non tantum cum Cl. NUKIO et RUDBEKIO in vteri geſtatione, ſed et in ſanguine quouis menſe, in inferiores ventris partes confluente, vita ſedentaria, debiliori feminarum corporis habitu, thoracibusque ſtrictioribus quaerendas exiſtimat.

p. 114. Signa, quibus hoc hydropis genus ab aſcite dignoſcatur, enumerantur ſequentia, 1) lentum tumoris incrementum; 2) naturalis faciei color perſiſtens; 3) vires permanentes; 4) nulla, niſi prope extremum tempus, pedum intumeſcentia, nulla corporis macies, nulla ſpirandi difficultas, nulla febris, nullus dolor; 5) nullum a medicamentis aerumnarum lenimen, quin potius harum augmentum.

Epiſto-

Epiſtola quinquageſima et nona hiſtorias quasdam p.373. complectitur eorum, quibus vitae finem venenorum adſumptio impoſuit.

Mulier quippe ad ſexaginta annos nata, quae paſtillos aliquos, ex amygdalis et arſenico, ad necandos mures paratos comederat, poſt peractam horam, moleſto ventriculi ſenſu corripitur, quem vomitiones, deiectiones, deliquia, virium proſtratio, et tandem mors ipſa excipiunt. Tota cadaueris poſterior facies, ne ſuris quidem et calcibus exceptis, fuit nigra. Ventriculi facies interior hinc inde, inprimis prope antrum pylori, vt et duodenum eroſa, pulmones nigricantes, in quibuscunque vaſis ſanguis fluidus et coccineus, et in corde duae concretiones polypoſae comparuerunt.

Paupercula ſexaginta circiter annos nata ſuccum p.379. expreſſum foliorum oleandri, vino admiſtum bibit, qui tribus poſt horis, vehementes vomitus, ſitim, pulſus debiles, paruos, ſubduros, ac poſt nouem horas, mortem ipſam accerſit. Supinum corpus nequaquam liuidum, pronum vero a capite ad calcem, violaceo colore ſuffuſum apparuit. Praeter venas ventriculo, omento, et parti inteſtinorum, quae meſenterio proxima eſt, proſpicientes valde dilatatas, rugasque per fundum ventriculi, prope antrum pylori longitudinaliter decurrentes, aequo duriores, nihil ferme in toto cadauere detectum eſt, quod veneni effectus aeſtimari potuiſſet, vnde Cl. Auctor coniicit, neruos, praecipue eos ventriculi et partium adiacentium ita fuiſſe irritatos, vt conuulſiones internas, contractionesque effecerint, mortis demum neceſſitatem inferentes.

Vir quinquaginta circiter annorum ob melan- p.381. cholicum delirium in noſocomium illatus, ibidemque perfecte fere ſanatus, extractum ſumpſit hellebori nigri, vnde aluus quidem ſoluta primum fuit,

 ſepti-

ſeptima vero circiter hora, ex qua propinatum illud fuerat, vomitus vna cum ventris doloribus ingruerunt, qui quidem calido hauſto iuſculo ſopiti ſunt, paulo poſt vero redierunt, iterumque minui viſi ſunt, vt lectulum aeger peteret, in quo breui poſt exanimis inuentus fuit. Ventre aperto, ventriculus et inteſtina hinc inde inflammata comparuerunt. Lien paulo maior, et ſima ſui facie colore fuit roſeo, totus autem adeo laxus, vt diſſecti interiora pene diffluxerint. Cerebrum, cerebellum et medulla oblongata, laxiora.

Quod vero non ſolum venena ingeſta, ſed vero et in corpore aliquando ſponte genita illud deſtruant, ſequens hiſtoria a celebri quodam chirurgo Cl. Auctori enarrata comprobat. Iuuenis tertiana febre diu maceratus, ſuperuenientibus conuulſionibus moritur. Ventriculus et inteſtina retracta et ſubrigida multam aeruginoſam bilem continebant, qua ſcalpellus violaceo colore inficiebatur. Idem ſcalpellus, eadem bile madens in carnem vnius alteriusque columbi impreſſus eſt, vnde vterque tremens et conuulſus periit. Quod pariter fatum expertus gallus eſt, qui micam panis, cui bilis haec fuerat admiſta, deuorauerat.

XII.

Actorum Academiae Electoralis Moguntinae ſcientiarum vtilium, quae Erfordiae eſt Tomus II. Erfordiae 1761. 8. apud Ioannem Fridericum Weberum. Alph. 1. pl. 20. tabb. aen. 9.

Ex his ea tantum, quae ad nos pertinent, commemorare placebit.

1) Diſ-

1) *Diſſertatio de concha ſphaerica fluuiatili, alata, ex badio et nigro colore variegata.* Auctore Cl. HOFFMANN. p. 1. Concha, quae hic deſcribitur, in ciſta aquaria, in quam paruulus riuulus per ſiphones deducitur, larga in copia reperta fuit. Medium ea tenet inter ſic dictas cymbas marinas et inter buccina, eiusque teſta vaſculum ſiſtit, ventre globoſo turgido, oblongo, in extrema parte ſinuato, ad latus porrecto, margine integro rotundo, labio edentulo, in mucronem papillarem ex gyris duobus vel tribus aſſurgens, tenue, fragile, pellucidum, obſcure album, ſeu ex albo ſubuiride, ſtriis capillaribus longitudinaliter decurrentibus; acceſſiones annuas indicantibus, exornatum, magnitudine nucis auellanae. Hanc teſtam inhabitat animal, cuius pes primo in conſpectum venit, cuius ope animal non ſolum in fundo et litore fluminum repit, ſed etiam ſummis aquis ſe ſuſpendet et per medias aquas natat. Ad pedis latus cochleae caput absque vllo diſcrimine iungitur, quod proboſcide, tentaculis et oculis inſtructum eſt. Proboſcis ex duobus labiis prominulis conſiſtit, ad cuius vtrumque latus ſingula exeruntur tentacula, antennae ſeu cornicula alias dicta, quae inquirendae viae et cibo atque etiam velorum modo velificationi et natationi animalculi inſeruire, Noſter putat. Ad radios cuiusuis tentaculi ocelli apparent, quae veluti exiguae margaritae in aqua albicant. Per omnem cauitatem conchae expanditur cuticula, quae acu puncta aut aliter laeſa centrum verſus ſe contrahit. Animalcula haec vtriusque ſexus ſunt et dorſo gelatinoſam mollem albamque maſſam adglutinatam habent, cui numeroſa proles adhaeret et a conchis ipſis ad maturitatis ſtatum vſque circumfertur.

p. 16. 2) *Obſeruationes vlteriores de tubulis vermicularibus marinis, cornua ammonis referentibus.* Auctore *Eodem.* Hic notamus, teſtacea haec minuta ſpiralia, ex arena conchacea littoris bergenſis regni noruegici aduecta, quae Noſter ad claſſem cornuum ammonis alio loco retulit, ex eadem claſſe nunc eliminanda et tubulorum vermicularium alborum minutorum nomine inſignienda eſſe, inſimulque alium verniculum marinum, quem foſſilem orbicularem planum appellat, hic deſcriptum et tabula 1. delineatum eſſe.

p. 21. 3) *Diſſertatio de montibus argillaceo-calcareis et argillaceo gypſeis*, Auctore Cl. BAUMER. Montes argillaceo-calcarei ex ſtratis heterogeneis terreis ac lapideis conſtructi ſunt, ita, vt humus vel argilla, cum arena ſaepius mixta, ſilices opaci, variis coloribus tincti, ſilices cornei, ſpatum, rarius minora ſaxi vel iaſpidis fruſta, lapides calcarei, argilla atque ardeſia gryſea vel coerulea, terra calcarea albiſſima ſeu lac lunae et incredibilis numerus oſtracodermatum, plantarum, lignorum, piſcium et oſſium petrefactorum in iisdem deprehendatur. Dicti montes propemodum ab euro noto verſus carum vergunt, iidemque ex diluuio vniuerſali ortum ſuum traxiſſe videntur. Montes argillaceo-gypſei ex lapidibus gypſeis, ardeſia friabili, asbeſto plumoſo, alabaſtro, lapide ſpeculari et argilla compoſiti ſunt. Ex his etiam oſſa foſſilia, ad petrefactorum naturam haud accedentia, moſchi odore inſtructa et tantae magnitudinis eruta ſunt, vt maioris, quam quae in noſtris terris inter cognita bruta degere ſolet, belluae partes fuiſſe Noſtro videantur. Montes hos vel ſolitarios vel a montibus argillaceo - calcareis tectos, atque calcareos et gypſeos non ab vna eademque cauſa productos, et argillaceo - gypſeorum directionem aequa-

aequatori apud nos et probabiliter etiam alibi parallelam eſſe, Noſter arbitratur.

4) *Obſeruationes de Morochtho*, Auctore *Eodem.* p. 37.
Morochthus in Franconia luto vel lapidibus admixtus reperitur; ſi purus apparet, color albiſſimus eſt, linguae admotus adhaeret et dulcem ſaporem excitat; pondere admodum leuis eſt et lapidis valde poroſi et fragilis vel terrae ſpeciem ſiſtit. Impurus terram heterogeneam, arenam vel lapides minores in ſinu fouet; praecedente magis cohaeret, grauior eſt et colore variat: qui in Franconia occurrit, rubicundus eſt vel cinereus. Purus cum aqua efferueſcit, eam lacteo colore imbuit, paulo tardius in ea dilabitur, nec penitus ſoluitur. Spiritu vitrioli aliisque acidis affuſis maior ſuboritur efferueſcentia, et affuſa ſalis ammoniaci ſolutione, ſalis alcalici volatilis odor percipitur. Morochthum hunc ex oſtracodermatibus, a natura in calcem mutatis ortum duxiſſe, Noſter putat. Hinc morochthum pro terra alcalina vel calce minerali habendum eſſe, colligit.

5) *Hiſtoria terrae et maris ex hiſtoria Thuringiae per montium deſcriptionem eruta*, Auctore Cl. FÜCHSEL. p. 44.
Montes, Thuringiam ambientes, omnes ſtratis exſtructos eſſe, atque ſecundum ſtratorum maſſam, modum compoſitionis, nec non ſitum nonnullos ita conuenire, Noſter perhibet, vt genus montium conſtituant, a caeteris diſtinctum. Nouem ſeries montanas et ſex ſeries ſtatuminum enumerat. Ex his vltima ſeries montana, montibus calcareis, infinito numero corporum marinorum teſtaceorum refertis conſtructa eſt et a Noſtro ſeries teſtaceo calcarea, *Muſchelkalch, das oberſte Kalchgebürge*, vocatur. Series ſtatuminis, ſitum et poſitum horum calcareorum montium ſequens, ex ſtra-

tis

tis argillaceis, hinc inde gypſeis, componitur et ſtatumen gypſeo - argillaceum rubrum, *das rothe Gypslager*, appellatur. Subtus et a latere prioris ſeries montium arenaceorum, ſtratis argillaceis diſtinctorum procumbit et ſeriem arenaceam, *das Sandgebürge*, exhibet. Huius ſeriei ſtatumen ex ſtratis argillaceis, maxime rubris, et nonnullis arenaceis, ignis vim perferentibus, componitur et ſtatumen arenoſo - argillaceum, *Glühſand*, *Hüttenſandlager* format. Tertia ſeries iterum calcarea eſt, quam vero ob diuerſam mixtionem et ob farinaceam, quam habet faciem, farinaceam calcaream, *Meelbatzen, Brennkalchgebürge,* Noſter appellat. Huius ſeriei ſtatumen e ſtratis, ex glauco - nigricantis, rarius rubrae, argillae, et quibusdam ſpuriis conſtat, quae in nonnullis alabaſtrina aut gypſea continent, hinc ſtatumen hoc alabaſtrino- argillaceum glaucum, *das graue Gyps oder Alabaſterlager*, Noſter nominat. Quarta ſeries ſecundum ſtrata quidem calcarea eſt, ſed ob heterogeneam metallicam admixtionem calcareo - metallica ſeries, *die Floetze*, *das Floetzgebürge* appellatur. Huius ſtatumen ex ſtrato arenoſo, dein calcareo, impuro, limoſo, tandem e ſtratis albidis argillaceis lapidoſis conſtat et a Noſtro ſtatumen metallico - arenoſum, *Sandfloetz*, vocatur. Quinta ſeries e ſtratis argillaceis, lapidoſis, plerumque fiſſis conſtat, quorum color viridiuſculus albicans eſt, diciturque ſeries fiſſilis albicans. *weiſs Gebürge*, *weiſslich Schalgebürge*. Sub hac ſtatumen nullum Noſter detexit. Sexta ſeries itidem ex ſtratis argillaceis lapidoſis, plerumque rubris et aeque fiſſis conſtat, et ſeries fiſſilis rubra, *roth Gebürge, roth Schalgebürge* nuncupatnr, neque etiam ſtatumen habet. Septima ſeries, aeque fiſſa, ex ſtratis pariter argillaceis conſtat, quorum color e gryſeo coeruleus eſt, hinc ſeries fiſſilis coerulea, *ſchwarzblau*

blau Schalgebürge, *Dach-Schiefergebürge*, nominatur. Statumen, tribus his ſeriebus ſubſtratum, quoad ſtratorum maſſam, non vero quoad duritiem, ſuis ſeriebus conuenit et ob alumen, in plurimis locis productum, et ob nigredinem ſtatumen aluminoſum fiſſile nigrum, *Alaunſchiefer*, *ſchwarz Alaunlager*, *vitrioliſches Gebürge* vocatur. Octaua ſeries carbonum foſſilium ratione numeri ſtratorum et altitudinis pro tali aſſumenda non eſſet, niſi vſus et vtilitas peculiarem ſuaderent deſcriptionem: nomen germanicum *ſteinkohlicht Gebürge*, *Steinkohlenfloetze* audit. Statumen vltimum, ſecundum Lehmannianos indices ex arena et argilla rubra potiſſimum compoſitum eſſe, Noſter refert; id tamen ratione altitudinis magis ſeriem eſſe, prout praecedentem ſeriem carbonum magis indolem ſtatuminis habere, autumat, ob defectum vero certiorum obſeruationum ſtatumen, germanice *das rothe todte Lager* nominat. Finita hac ſerierum et ſtatuminum deſcriptione ſitum harum ſerierum et ſtatuminum Noſter deſcribit, quem non ſecundum grauitatem ſpecificam eueniſſe dicit. Situ deſcripto obſeruationes has tam inter ſe quam cum aliis combinare atque euentus ſeu hiſtoriam exinde deducere annititur, tuncque oſtendit, ſeries haſce montanas non immediate ſed ſucceſſiue per coordinationem particularum et a fluido, quod particulas terreſtres continet et ad fundum ſub luti ſeu cryſtallorum forma delabi permittit, productas ſtrataque omnia ex fluidis praecipitata primo mollia et lutum, temporis vero ſucceſſu duriora vel lapidea facta eſſe. Tandem quoque maris conditiones exponit et docet, quomodo a varia eiusdem conſtitutione varius ſtratorum ordo productus eſſe videatur.

6) EIVS-

p.209. 6) EIUSDEM *vſus hiſtoriae ſuae terrae et maris.* Hic oſtendit Cl. Auctor, quomodo talis terrae mariſque hiſtoria primo literatis viris, dein metallicolis, porro metallurgis ſeu, qui mineras fundunt, tum agricolis et architectis, qui ad aedificanda domicilia arenam, calcem, gypſum etc. quaerunt, tandem foſſoribus, qui ſcaturiginem quaerunt et omnibus artificibus et opificibus, qui plurimis naturae productis opus habent, vtilitatem parere poſſit.

p.255. 7) *Deſcriptio acuum magneticarum, nouiter inuentarum, quae vulgaribus praeſtantiores ſunt, atque artificii, vires magnetum naturalium inſigniter augendi.* Auctore Cl. AEPINO.

p.273. 8) Cl. LEHMANNI *animaduerſiones de vera ſandaracha veterum et de puteo ſandaracino Philoſtrati, latine reddidit* Cl. MANGOLDUS. Sandaracam, Sandaracham, Riſigallum, Realgar, Harnat, Zarnich, Zirnich, Alonſis, ſulphur rubrum, rubrum ſulphur montanum, rubedinem montanam, *Bergroethe*, auripigmentum, flauum fuliginoſum, *Rauſchgelb, Rußgelb*, gallice *orpiment*, vnum corpus deſignare, et a veteribus ſandaracham veram, cinnabarim et minium ſaepe confundi, Noſter oſtendit, quodque PLINIO Sandaracha ſpuria appelletur, id nobis minium eſſe, hoc vero apud veteres cinnabarim deſignare, exponit.

p.285. Quod ad puteum illum ſandaracinum attinet, cuius apud Philoſtratum mentio facta eſt, quiue ob terram ſandaracinam, vt vocarunt, nomen inde accepit, terram iſtam indolis martialis fuiſſe, fontemque iſtum vel e vicinia ſua rubram ferri terram abſorpſiſſe, vel illum ipſum nihil aliud forte fuiſſe, quam fodinam, praeteritis temporibus exuſtam, quae, conſumtis in ea omnibus facile comburendis minerali-

bus,

bus, ſenſim et pedetentim deſierit ardere, relicta eiusmodi terra rubra ferrea quaeque ab adfluentibus aquis in fontem mutata fuerit, Noſter variis argumentis probare annititur.

9) *Quid veterum fuerit malachites veri ſimili ratione eruit atque de ortu cryſtallinarum et quae in fila diſcerpi poſſunt, inprimis coloratarum, minerarum egit* IDEM: *latine* reddidit Cl. MANGOLDUS. Naturae hoc productum mineram cupri viridem cryſtallinam et compactam eſſe, Noſter oſtendit, omnesque ſpecies minerarum radioſarum et cryſtallinarum formam ſuam ſpatis immiſtis debere et ab eis in mineralia redactas eſſe, aſſerit. p.291.

10) *Determinatio geometrica propugnaculi maximi in polygono quouis dato*, Auctore Cl. MYLIO. p.317.

11) *De plantulis frumenti ſeminalibus obſeruationes quasdam propoſuit* Cl. NONNE. Obſeruauit Cl. Auctor in vno ſeminis grano vnam tantum plantulam ſeminalem nec plures haerere, eamque vagina inuolui, hanc autem ad defendendam plantulam ab iniuriis et ad praeparandum alimentum adeſſe, eandemque cum plantula tamdiu creſcere, donec haec ipſa plumulam radiculasque emiſerit. p.336.

12) *Annotationes botanico-oeconomicae de Glauce* RIVINI, Auctore Cl. FRID. AUG. CARTHEUSER. Glaux RIVINI, planta tum viridis quam ſiccata pecori, praeſertim vaccis, gratiſſimum praebet pabulum, numeroſis foliis teneriſque caulibus inſtructa eſt; per radices ſuas repentes intra breue tempus multiplicatur; nullam peculiarem culturam requirit, ex plantarum indigenarum numero eſt et hyemis iniurias ſuſtinet. Propagatio glaucis per radices p.355.

dices tranſplantationis ope abſoluitur, tranſplantatio autem vere vel autumno ſicca tempeſtate coeloque ſereno inſtituenda eſt. Radices huius plantae dulci ſapore praeditae ſunt, hinc eas, niſi glycyrrhizae, tamen polypodii radicibus in arte medica ſubſtitui poſſe, Noſter arbitratur.

p. 361. 13) *Examen chymicum viſci betulini*, Auctore EODEM. Viſcum betulinum reſpectu truncorum, foliorum, florum, fructuum totiusque faciei externae a viſco quercino nihil differt, ratione ſaporis autem et odoris vtrumque differentia notabilis intercedit: viſci enim betulini folia ſi maſticantur ſaporem obtuſum, leniter amaricantem et in receſſu quaſi ſubdulcem inprimunt et ſub conciſione aut contuſione odorem ſubbalſamicum de ſe ſpargunt: viſcum contra quernum odore et ſapore ſenſibili deſtituitur. Fructus tamen ſeu baccae vtriusque viſci eandem naturam habent. Extractum reſinoſum foliorum et teneriorum ramorum viſci betulini, ope ſpiritus vini paratum, odorem melleo - balſamicum et ſaporem e ſubdulci amaricantem leniterque balſamicum habuit; extractum vero gummoſum, ope aquae paratum, odore viſci contuſi vel diſſecti ſpecifico debili et ſapore amaricante leniterque balſamico inſtructum fuit. Extractum ramorum craſſorum reſinoſum odorem melleo - balſamicum et ſaporem ſubdulcem aliquanto balſamicum inque receſſu nauſeoſe amaricantem exhibuit; extractum vero gummoſum odore viſci natiuo et ſapore amaricante vix ſenſibili dulcedine remixto donatum fuit. Eadem experimenta cum viſco querno inſtituit Cl. Auctor, primoque extractum reſinoſum foliorum et teneriorum ramorum odore balſamico et ſapore amaricante leniſſime in receſſu adſtringente inſtructum obtinuit, gummoſum vero extractum odorem

nauſeo-

nauſeoſum et ſaporem amaricantem, ſalſedine quadam remixtum obtulit. Extractum reſinoſum ramorum craſſorum odorem balſamicum ſingularem, et ſaporem ſatis auſterum et nauſeoſum in ſimul, ſed ſingularem habuit, gummoſum autem extractum odorem debilem, pruna, toſtione exſiccata, paululum aemulantem; et ſaporem ſalſum, amaricante et ſubadſtringente leniſſime remixtum exhibuit. Decocto ex foliis ramisque viſci betulini parato vitriolum ferri puluerisatum admixtum nullam, ratione coloris, mutationem produxit, viſci querni vero decocto obſcureflauo admixtum ferri vitriolum mox nigrorem aſſumſit. Tandem viſci betulini folia et ramos cum aqua in cucurbitam immiſit et ſolito more deſtillauit, ſicque aquam limpidam, odore viſci betulini ſpecifico, ſed fragrantiori et nonnihil ingratiori, et ſapore debili ſubbalſamico imbutam, neque tamen oleum, obtinuit; aqua vero viſci querni odoris nauſeoſi, maxime ab illius aqua diſtincti absque oleo tranſtillauit. Itaque viſco bitulino et quercino ratione virium medicarum differentiam ineſſe, Noſter colligit.

14) *Obſeruatio de aphronitro*, Auctore *Eodem.* p.369.
Aphronitrum guſtatum linguae ſaporem nitroſum, nonnihil obtuſum impreſſit, carbonibus candentibus iniectum multas cum ſibilo ſcintillas circumſperſit acidisque affuſis efferbuit. Aqua ſolutum et colatum terram, partim albam, partim griſeam, in filtro reliquit, quae, ſpiritu ſalis inſtillato, efferbuit et ex parte ſoluta, poſtmodum euaporata, materiem plumoſo - ſeleniticam exhibuit. Liquor colatus, euaporatus et ad cryſtalliſationem repoſitus, cryſtallos tenues, oblongo tetraedras, vtrinque obtuſas, planiuſculas cum interiecta materie plumoſa, tenerrima, ſeleniticae naturae exhibuit. Cryſtali, prunis impoſitae, viuide ſcintillantes, ſapore nitri vulgaris

ris inſtructae fuerunt, quarum ſolutio, aqua ſimplici facta, affuſo oleo tartari per deliquium, vel etiam ſolutione ſalis ſodae, lacteſcens materiem albam deiecit, quae inſtillato ſpiritu ſalis efferbuit. Inſtillato oleo vitrioli, e cryſtallis fumi rubentes exeunt, quibus diſperſis, maſſa in coagulum plumoſo- ſtriatum abit, quod affuſa aqua calida facile ſoluitur. Euaporata ſolutio cryſtallos oblongo- compreſſas, latas, ſali mirabili GLAUBERI ſimiles, largitur, quae, prunis iniectae, aquae inſtar liqueſcunt, in calcem albam fatiſcunt et in aqua frigida facillime ſoluuntur. Itaque aphronitrum depuratum ex acido nitroſo et ſale alcali fixo minerali componi, ideoque nec ad natri ſpecies, nec ad ſalia alcalia, ſed ad genuinas nitri ſpecies referendum et nitro cubico analogum eſſe, Noſter autumat, et a nitro embryonato, quod alcali volatile fouet, nec cryſtalliſatur, ſed per euaporationem auolat, longe recedere, oſtendit.

p. 379. 15) *Obſeruatio de relatione ſuccini verſus nitrum*, Auctore *Eodem*. Succinum, cum nitro mixtum et detonatum, Noſter varie diſquiſiuit, tuncque acidum ſuccini ſub detonatione diſſipari, nec ſal commune inde naſci, idemque acidum ob volatilitatem ab acido vitriolico diſcrepare, hocque, corporibus inflammabilibus immixtum, ſub detonatione cum nitro in ſal medium, polychreſtum dictum, abire, ſal acidum vero ſuccini omniumque bituminum per detonationem cum nitro in alcali fixum mutari, reperit.

p. 388. 16) *Obſeruatio circa mercurium vitae*, Auctore *Eodem*. Obtinuit Noſter, dum butyrum antimonii cum aqua miſcuit et aquam ſuper puluerem album antimonialem per aliquot dies in vitro aperto reli-

reliquit, cryſtallos plumoſas, albas, inſipidas, quae ſiccatae et aeri expoſitae ſiccae permanſerunt. Hinc aquam, in qua butyrum antimonii ſolutum eſt, ſi ea aliquamdiu ſuper mercurium vitae relinquatur, acidum ſalis communis, ex butyro antimonii ante ſuſceptum, ex parte rurſus deponere, hocque cum mercurio vitae nouam mixtionem inire, et ſubſtantiam non amplius corroſiuam, nec in aere deliqueſcentem, ſed inſipidam et ſicciſſimam oriri, colligit.

17) *De cera flaua pictorum vſui accommodata,* p. 391. Auctore Cl. IACOBI. Admiſcuit Cl. Auctor aquae calcis viuae concentratae vnciis quatuor, olei tartari per deliquium, valde ſaturi vnciam ſemis, inque eas terreo in vaſe cerae flauae vnciam ſemis immiſit, lenique applicato igne, et adhibita abſque interruptione cum ſpatula lignea agitatione nitidiſſimam ſolutionem cum permultis pigmentis, ab acido liberis, iunctionem ſubientem. Maſſam hanc per linteum candidum, ad ſeparandas partes grumoſas ceraceas, traiecit, eamque, quo diutius vaſi incluſa aſſeruetur, eo melius picturae inſeruire obſeruauit. Vas, ceraceam maſſam recondens, vitreum aut, ſi terreum adhibeatur, exactiſſime coctum probeque vitreatum requiri, notat. Hanc cerae tractationem eundem quidem in pingendo vſum cum noto illo Neapolitano artificio habere, ſed a Neapolitana cerae diſſolutione, quae cerae in aquam tranſitum, additione paucarum guttularum liquoris cuiusdam efficit, differre monet, ſiquidem Cl. Auctoris ſolutio notabilem lixiuii ſoluentis copiam pro eodem obtinendo ſcopo expoſcat. Quam ob rem ſaponariorum lixiuium, nondum ſaponis coctioni adaptatum, maxime ſatur, ad ſiccitatem vsque euaporatum, calcinatum vitreaeque tabulae impoſitum, ſpontaneae in cella deliqueſcentiae expoſuit, iterum-

que euaporatum ſimili deliquio tradidit, ſicque operationem ad quartam vicem repetiit, tandemque liquorem, Neapolitano ſimillimum, obtinuit. Caeterum picturas, recenter paratas madida ſtatim cum ſpongia detergendas non eſſe, ſed interuallum quoddam, quo tempus exſiccationi relinquatur, concedendum innuit, omnemque peregrinarum rerum, vt vernicum, mucilaginum etc. adiunctionem vetat, ſiquidem ſufficientem ſplendorem exſiccatione, aliquot hebdomadum ſpatio conceſſo, ſponte obtineri perhibet. Reſpectu pigmentorum, cerae admiſcendorum, omnia acidae indolis pigmenta exulare debere, contra pigmentis, germanice *Laccfarben* dictis, locum concedendum eſſe, monet.

p.401. 18) *Experimenta quaedam chemica de cinnabari eiusque partibus conſtituentibus cum obſeruationibus quibusdam de eiusdem vi medica*, Auctore Cl. MANGOLD. Cinnabarim, cum ſingulo metallorum et ſemimetallorum miſtam, per caementationem diſquiſiuit et ſequentia obſeruauit. 1) Mercurius, in cinnabari contentus, facillime omnium liberatur per cuprum et ferrum, a ſtanno contra maxime retinetur. 2) Mercurius, a cupro liberatus ſingulari modo in globulos colligitur, radios formantes. 3) Nullum metallum et ſemimetallum, praeter argentum, cuprum et quodammodo ſtannum cinnabari qualitatem, qua inſtar plumbi vel ſaltem ceruſſae ſcindi poteſt et metallicum ſplendorem acquirit, communicat. 4) Pondus cupri, ſtanni, reguli antimonii, plumbi, zinci et argenti cum cinnabari per caementationem augetur, biſmuthum vero pondere minuitur. 5) Cinnabaris cryſtallos, ſplendore metallico praeditas, ex argento producit, quae peculiarem ſpeciem ſiſtunt et ſalinae acidae ſunt, eademque vel pars eiusdem generationi et vegetationi metallorum fauet. 6) Cinnabari metalla

talla ignobiliora et ſemimetalla, inprimis regulus antimonii, cuprum, plumbum, ferrum et zincum calcinantur. 7) Nulla cinnabaris ſublimata pellucida eſt, praeter eam, quae cum argento caementatur et nulla aurum muſicum dat, quam quae cum ſtanno et biſmutho digeritur.

His expoſitis obſeruationem Noſter de effectu antiſpaſmodico communicat, quem edidit cinnabaris in viro, qui in ſiniſtro pede globulo plumbeo, ex ſclopeto emiſſo, inſigniter laeſus poſteaque horrendis ſpaſmis ita excruciatus fuit, vt totum corpus miris modis conuelleretur. Hanc ob cauſam aegroto ad methodum Cl. SCHLICHTINGII vnciam dimidiam cinnabaris cum ſex aquae pluuiae vnciis exhibuit, terrificumque iſtum ſpaſmum eodem die mitigatum eſſe, annotauit. Cum autem remedium hoc, recurrente licet ſpaſmo, denuo propinatum non fuerit, atque aeger gangraena proſerpente ſuccubuerit, obſeruationem hanc nondum plane perfectam eſſe, arbitramur. p.421.

Obſeruatio de mala quadam conformatione ſituque partium quarundam imi ventris in puero quinque cum dimidio annorum, Auctore Cl. BOESEFLEISCH. p.431.
Vmbilicus in hoc puero non in loco naturali adfuit; ſed eius loco in latere imi ventris ſiniſtro, vnum digitum cum dimidio a regione vmbilici, cicatrix quaedam, plana, neque vero excauata viſa fuit. Aliquot digitos ſub iſto loco, vbi alias vmbilicus eſt, inaequaliter rotundum, dilute rubrum et nitens corpus adfuit. Ex hoc corpore inferius verſus dextrum latus quaedam vrinae ſtriae prodierunt; ſub iſto autem corpore pars quaedam viſui ſe obtulit, quae glandem penis inuerſam repraeſentauit, frenulo nempe ſuperius, praeputio autem inferius ſito. Eo in loco, vbi corporis iſtius, glan-

glandem referentis, finis fuit, atque in lateribus eiusdem nonnullae plicae adfuerunt, ſpeciem quandam ſcroti praebentes, ſed parum elatae. In vna harum plicarum ſine dubio paruula adfuit apertura cum lotium inde ſtillauerit; in corpore vero, glandem referente, eiusmodi apertura plane defecit. Sub ea parte, quae ſcroto ſimilis fuit, atque in lateribus ſiue inguinibus inſignes et oblongi tumores apparuerunt, inſtar coni fere compoſiti, labiaque verendorum muliebrium quaſi repraeſentantes, inter quos rimae cuiusdam ſpecies, vt iisdem verendis, intercepta fuit, ita, vt hermaphroditum imaginari ſibi quis potuiſſet. Memoratus puer non niſi panniculis mollibus et pendens minime vero ſellae, inſidere, nec etiam cubare potuit, niſi in parte ſuperiori dorſi, vel genubus capiteue. Caeterum appetitus viguit et aluus bene reſpondit.

p. 443. 20) *Hiſtoria morbi, maxime complicati, mulieris cuiusdam, in cuius diſſectione poſt mortem praeter alia ventriculus in duas partes diuiſus et ſitus viſcerum quorundam mutatus deprehendebatur* Auctore Cl. MANGOLD. Foemina, in iuuentute adhuc conſtituta, poſtquam ingens onus tulit, vehementi dolore in latere dextro cruciatur. Viro poſthac nupta plures difficiciles partus patitur, vltimoque, vbi mortuum edidit foetum, male tractata, febre et inflammatione corripitur, ab eoque tempore ingens excreſcentia in vagina apparet. Dolore ſupra memorato aucto tandem decumbere cogitur, inſimulque enormem in vtero et ſinu pudoris ſentit dolorem. Multum demum a variis malis iisque grauiſſimis defatigata obiit. Corpore eius diſſecto, praeter viſcerum quorundam ſitum mutatum, ventriculus in duas partes diuiſus in conſpectum venit, cuius medio pancreas ſcir-

rho-

rhoſum et fere cartilagineum ſolito maius et rubicundum incubuit. Quae in ſano ſtatu in ſiniſtro latere haeret ventriculi pars, perque vaſa breuia cum liene coniungitur, ſuperius ſub diaphragmate vna cum liene locata fuit, quae vero dextrum alias latus reſpicit, inferius, vmbilicum verſus, ſitum habuit. In medio ventriculus, vbi diuiſio apparuit, contractus fuit ingentemque verſus inferiora plicam formauit, in cuius medio foramen magnitudine groſſi germanici adfuit, per quod et ſupra plicam cibos e parte ſuperiori ventriculi in inferiorem deſcendiſſe, Noſter autumat.

21) *Obſeruatio de vtero cuiusdam foeminae duplici* Auctore Cl. BOESEFLEISCH. Quantum ex deſcriptione perſpicere licet, vterus ſepto craſſo et firmo ad fundum vsque diuiſus duas cauitates habuit, in quas hiarunt tubae fallopianae, quarum extremitates, alias liberae, cum ouariis confuſae fuerunt. p. 451.

22) *Obſeruationes de morbis venereis* Auctore Cl. BAUMER. Ex his notamus, Cl. Auctorem mercurii dulcis aliquot grana cum olei hyperici vel momordicae ſemuncia coniuncta et, vitro probe agitato, ter de die iniectionem, ſyringae ope, in vrethram vel vteri vaginam in gonorrhoea maligna ſimilique fluore albo ſuſcepiſſe, ſimulque interne diuretica propinaſſe, ſicque morbum vtrumque feliciter ſanaſſe. p. 455.

23) *Obſeruatio de praeclaro vſu corticis peruuiani in febribus malignis* Auctore Cl. VOGEL. Decocti corticis peruuiani vnciam cum pauxillo ſyrupi acetoſitatis citri omni bihorio febre maligna decumbentibus exhibuit, nec vllum eorum, qui ſtatim ab initio aut ſaltem ſub incremento morbi eo vſi ſunt, periiſſe, deprehendit. p. 461.

p. 465. 24) *Obſeruationes de vi fulminis electrici in membra frigore vſta, et alio modo adfecta* Auctore Cl. FÜCHSEL. Viro quinquagenario, cuius pedes et manus frigus exuſſit, electrica vi applicata, intra tres hebdomades ſtupor et tumor ſeceſſit ſenſusque rediit. Idem aeger poſthac defluxione catarrhali ad dentes cum eryſipelate correptus fuit; quapropter Noſter ſcintillulas electricas ſimplices in buccam tumidam, vsque dum cutis madeſcere videretur, proſilientes ex machina eduxit; quo facto noctu ſubſequens ſudor capitis largus malum iſtud profligauit. Alii viro octogenario, doloribus rheumaticis vexato, tumoreque glandularum inguinalium et varice ſeu ſpaſmo inflata vena brachiali laboranti, electricam vim applicuit; inde dolores quidem imminuti fuere, ſed ſine conſtanti effectu; varicem dicta vis intra vnam veſperam abegit et tumorem inguinalem, pugno aequalem, nulli remedio obedientem, intra triduum conſtanter diſcuſſit. Mulier hemiplectica, adhibita ſimplici electricitate, nullam primo mutationem ſentiens, ſubſequente nocte horrendis epilepſiae conuulſiuae inſultibus diſtorſa fuit; ſequentibus horis matutinis eruperunt per totum latus hemiplecticum exanthemata, inter purpuram et vrticatam ſpeciem media, tuncque inſultus epileptici ceſſarunt. Verum hemiplexia remanſit, corpus autem prius macrum, poſthaec magis, et ad obeſitatem fere vsque, intra duos annos et vltra nutritum fuit. Tandem nouo inſultu apoplectico accedente ad ſummam maciem redacta periit. Vir rheumate vago laborans brachium affectum tribus ſcintillis ſimplicibus concuſſum illico mouit, nec halitus frigidos, brachium et quodcunque membrum, in quo alternatim latitauit rheuma, nonnunquam perflantes, intra menſem ſenſit, vsque dum catarrhalis inſultus, non rite ſuccedens in nouum, aſt leuius, rheuma tranſiret.

25) *Ob-*

25) *Obſeruatio de aegra poſt multum opium ſumtum ſecura* Auctore Cl. STRACK. Ancilla pharmacopoei cuiusdam remedium, ex ſpiritus vini gallici vnciis quatuor, ſaponis veneti vncia vna et dimidia, camphorae drachmis duabus et opii crudi ſcrupulo vno paratum et externo vſui deſtinatum pro pharmaco purgante habuit et ſumſit. Aliquot horis praeterlapſis pharmacopoeus tincturam hanc aegro tranſmittere cum voluiſſet, ab ancilla relatum accepit, ſe eandem, pro purgante habitam, ſumſiſſe nec inde quidquam perſentiſcere. Statim igitur aquam calidam ancillae potandam dedit, pauloque poſt Noſter conſultus vomitoria, purgantia et ſpiritum cornu cerui propinauit, quibus cunctis duorum dierum ſpatio largiter ſumtis tertio die bene ſana e lecto ſurrexit, nec vllum vitium, a nimio opio alias metuendum, perſenſit. p. 477.

26) *Obſeruationes de maniaco, vſu pulueris tunquinenſis ſanato*, a Cl. SEBASTIANI *propoſitas latinitate donauit* D. B. Viro, annum quadrageſimum agenti, qui ob infantis obitum primo triſtis, tandem furibundus euaſit, venaeſectione variisque remediis incaſſum adhibitis, doſin pulueris tunquinenſis, ex moſchi optimi granis ſedecim, cinnabaris natiuae et antimonii ana granis duodecim parati, cum multa aqua ſimplici ingerendam curauit; inde poſt aliquot horas quietior factus, parum demum vel nihil abſoni locutus eſt. Poſtridie alteram laudati pulueris, ex aequalibus ingredientium partibus, cuiuslibet nimirum viginti quatuor granis compoſiti, doſin Noſter exhibuit; quo facto plenaria menti rediit tranquillitas. p. 483.

27) *De pilorum circa pudenda reſectione ſingulari methodo, ad humores in gonorrhoea effluentes dimi-* p. 490.

 minu-

minuendos, dolores in *gonorrhoeis diurnis tollendos nec non bubones venereos reſoluendos, quam inuenit et communicat*, Cl. MEDICUS. In curando hoc morbo ad imminuendum humorum affluxum et corroboranda vaſa debilitata reſpiciendum eſſe, Noſter monet. Ad explendam igitur regulam primam, quam primum virus venereum ex membro virili elutum eſt, pilos circa pudenda penitus deſecari atque locum aqua calida lauari iubet. Quo facto, duodecim horarum ſpatio profluuium minui, duobus vero peractis diebus fere nullum amplius eſſe, dicit. Si vero pili mediam ſuperarint longitudinem, profluuium etiam validius et copioſius euadere, illico vero, quam primum pili rurſus reſecti fuerint, diminui obſeruauit. Altera reſectionis pilorum vtilitas in ſedandis tollendisque gonorrhoeae diurnae doloribus conſiſtit: in benigna enim gonorrhoea, per longum tempus iam durante, adeoque cum doloribus coniuncta, pilos circa pudenda Noſter reſecauit, interne vero medicamenta incraſſantia exhibuit, ſicque dolores decreſcere, nunquam redeuntes obſeruauit. Tandem idem remedium, dummodo ſine temporis iactura adhibeatur et interne ſal reſoluens inſuper propinetur, ad bubones venereos diſſipandos idoneum eſſe, aſſerit et triplicem hanc vtilitatem ab impedito humorum ad vrethram affluxu dependere, autumat: humores enim, morbum conſtituentes, ad incrementum pilorum impendi, oſtendit. Minime tamen pilorum reſectionem ſolum remedium gonorrhoeae exiſtimat, ſed roborantia omnino remedia adhibenda eſſe et corticem peruuianum, ſubiuncto aquae frigidae balneo cum fructu propinari, monet.

p.500. 28) Μελετυματα *de nummis quibusdam antiquis e mari eiectis* Auctore Cl. APELBLAD.

29) *Com*

29) *Commentatio hiſtorica de morte Guſtaui Adolphi, Regis Suecorum* Auctore Cl. OETTELT. p.504.

30) *Eiusdem Commentatio de prophetis Aegytiorum.* p.554.

31) *Commentatio hiſtorico-literata de libro heroico vulgo dem Heldenbuche,* Auctore Cl. FREYTAG. p.570.

32) *Diſſertatio de* שקמים *ſeu de optimis arborum ſpeciebus apud Hebraeos, et de officio curatorum, quos illis plantandis ac tuendis Dauides praefecit ad* I. *Chron. XXVII.* 28. Auctore Cl. HADELICH. p.631.

33) *Eiusdem Tractatus de America, ante Columbum veteribus Rabbinis nota.* p.649.

34) *Eiusdem* Comment. *de lineis veterum heroum thoracibus et de inſigni illorum praeſtantia in re militari.* p.672.

XIII.

Noua phyſico-medica.

Petropoli relatum habemus, rei medicae per vaſtiſſimum Imperium Ruſſicum habendam rationem, prorſus noua ideo ab Auguſtiſſima Imperatrice data lege nouoque per illam conſtituto Collegio Medico Supremo, inſigniter mutatam eſſe, cuius notitiam iisdem verbis, quibus exaratam accepimus, noſtris quoque lectoribus exhibendam eſſe putamus, ne inſtitutum illud forſan aliter, ac ſeſe habeat, explicaſſe videamur.

Haec

Haec nunc eſt Imperii Roſſici felicitas, vt auſpiciis Auguſtiſſimae CATHARINAE II habeant exteri, quod mirentur, et ciues, de quo gaudeant. Quam indefeſſa cura et labore omnes boni principis partes ſapientiſſima explerit Imperatrix, tot tantaque loquuntur monumenta, vt cum breuitate temporis comparata, fidem fere exſuperent. Vnum ex his haud tamen poſtremum eſt, publico Auguſtae mandato conſtitutum eſſe Collegium Medicum, eadem auctoritate, qua reliqua ſuprema Imperii tribunalia, pollens, cui omnis rerum medicarum per totum Imperium directio, quae olim penes ſolum Archiatrum erat *), credita eſt. Gratum erit exteris, leges collegio datas noſſe: nec vero id vtilitate carebit, praecipuas ſaltem compendio exhibere, quum non parum ſit, quod ad eos aeque ac ad ciues imperii pertinet. Medici, chirurgi ac pharmacopoei omnes tam in exercitu et claſſe, quam et prouinciis et ciuitatibus, auctoritate collegii conſtituuntur, et ab eo agendorum normam accipiunt. Quum vero hucdum omnes medici, magnaque chirurgorum pars ab exteris exciti fuerint, huic ita malo proſpectum eſt, vt paucis annis facile Roſſia hoc exterorum beneficio carere poſſit. Hoc ſcopo Auguſta imperauit, vt communi conſilio cum vniuerſitate Moſcouienſi, collegium quantocius de erigenda facultate medica, conſtituendisque profeſſoribus cogitet, ne ii, qui arti medicae deſtinantur, peregrinas ad oras proficiſci cogantur, ſed natali in ſolo eius praeceptis imbuantur. Magnum adeo imperium, tot continens regna, tot prouincias et coeli et ſoli diuerſitate mirum quantum ſibi diſſimiles ſpem facit, multa adhuc eſſe parum cognita, gratiſſima tamen naturae ſcrutatoribus, ſi olim detegantur, futura,

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. P. I. p. 168 et 169.

tura, non medicis tantum, ſed et aliis vſibus, apta. Quum omnibus his prouinciis non chirurgi ſolum, ſed et medici dati ſint, ſperandum ſane eſt, multa in apricum productum iri, ſi vllam ſaltem operam huic rei impenderint: hoc vero vt collegium exequatur, ſummo imperiali mandato decretum eſt, datis ſimul praemiis, ſi qui praeclari aliquid praeſtiterint. Nullum eſt dubium, quin et res medica nouis obſeruatis et inuentis coniuncta tot virorum opera increſcat, cum id quoque ſapientiſſimae Legislatricis attentionem haud effugerit. Ea enim data ſimul Collegio cura eſt, vt omnia rariora et ſcitu digna, peculiaribus Commentariis medicis a collegio quouis anno edendis, publici iuris fiant. Medici ſcientia et eruditione clari, qui labore ſuo ad Commentaria haec aliquid contribuere, ex decreto collegii, nomine Auguſtiſſimae imperatricis, titulum membrorum honorariorum obtinebunt, cum, praeter adminiſtrationem rei medicae, idem fere collegii ſit inſtitutum, quod academiarum ſcientiarum. Quum adhuc non pauca ſint, quorum cura identidem collegio incumbit, e compluribus membris illud conſtituere Auguſtae placuit, quibus Praeſes datus eſt

Illuſtriſſimus et Excellentiſſimus L. B. ALEXANDER DE TSCHERKASSOW S. S. M. Imperialis cubicularius actualis, cui quoque ſoli res oeconomica cum aerario tradita eſt. Collegii membra ſunt:

GEORG. THOMAS L. B. DE ASCH, Exercitus Imperialis Proto Medicus.

CHRISTIANVS PAECKEN, Medicus Academiae militaris.

ANDREAS LINDEMANN Medicus obſtetricius; quibus honor additus eſt conſiliariorum altiorum Imperii tribunalium.

Ephar-

E pharmacopoeis conſtitutus eſt: IOH. GEORG. MODEL, pharmacopoeus primariae officinae Imperialis, addito titulo conſiliarii aulici.

E chirurgis data ſunt collegio membra:

IOH. GEORG. WULFF, Primarius chirurgus (*Stabs-Chirurgus*) academiae militaris, addito aulici conſiliarii titulo.

CHRISTIANUS LUD. BLOCK, chirurgus legionis praetorianae Semenouienſis, nomine Aſſeſſoris.

Cum Auguſtiſſimae Roſſiarum imperatricis CATHARINAE iam vniuerſo orbi amor innotuerit, quo omnis generis ſcientias et artes, humano generi vtiles, non ipſa tantum colere, ſed et tueri dignatur: nullum certe dubium eſt, quin aeque vt omnibus eruditis, ſic et inprimis medicis gratiſſimum hoc inſtitutum futurum ſit, et quin vitam immortali famae coaeuam magnae et ſapientiſſimae principi voueant.

Regia chirurgiae Academiae *Pariſienſis* duplicatum praemium, quaeſtioni *de optimo aperiendi tractandique abſceſſus modo* propoſitum et ad hunc annum 1764 dilatum *), adiudicauit nuperrime Cl. DAVID, artium magiſtro et chirurgiae candidato. Is iam praeter varios huc vsque editos commentarios in primis ex praemio illo innotuit viris doctis, quod ante hos duos annos a ſcientiarum ſocietate *Harlemenſi* conſecutus fuit, optime nimirum ſoluta quaeſtione *de augendo vel ſupprimendo lacte* aliisque circa hoc naturae negotium obuenientibus malis optime tollendis **).

Regiam

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. P. II. p. 344 et Vol. XI. P. I. p. 163.

**) ib. Vol. IX. P. III. p. 542.

Regiam ſcientiarum ſocietatem *Gottingenſem* duo quidem praemia oeconomicis argumentis praefixa, *de ouium* ſcilicet *cultura* et *paſcuorum communione*, auctoribus adhuc incognitis tribuiſſe nuper indicauimus *). Nunc vero legimus, duplex iſtud praemium ab vno eodemque auctore fuiſſe reportatum, Viro Cl. IOANNE AUGUSTO SCHLETTWEIN, ſereniſſimo Marchioni Badenſi Durlacenſi a conſiliis redituum ſiue camerae et politiae, in oppido ob egregium ibi florentem hortum botanicum valde claro, *Carlsruhe* dicto, degente.

In vniuerſitate porro, quae *Goettingae* floret, Vir Cl. GEORGIUS MATTHIAE, Medicinae Doctor et Profeſſor huc vsque extraordinarius, nunc eiusdem Profeſſoris Ordinarii honoribus exornatus fuit. Quam is egregie de medicina et litteraria in primis medicorum hiſtoria meruerit, inſigni ſpecimine lectoribus noſtris nuperiam comprobauimus **).

In *eandem* quoque vniuerſitatem *Goettingenſem*, vt Medicinae et Anatomiae Profeſſoris Ordinarii munus ibi ſubeat tertiumque facultatis medicae ſic dictae locum occupet, euocatum fuiſſe eoque iam receſſiſſe legimus Virum Cl. PHILIPPUM GEORGIUM SCHROEDER, Medicinae Doctorem eiusdemque hactenus Profeſſorem Publicum Ordinarium in Academia Marburgenſi.

Ibidem denique Profeſſoris Medicinae Extraordinarii munus delatum fuit in Virum Cl. IOANNEM ANDREAM MURRAY, Medicinae Doctorem, qui eandem huc vsque cum laude iam coluerat *Gottingae*.

Aboa

*) vid. Vol. XI. P. II. p. 353 et 354.
**) ib. Comment. noſtr. Vol. X. P. III. p. 538.

Aboa quidem vocatus fuit *Petropolin* Vir Cl. PETRUS KALM, Med. D. et Oeconomiae Profeſſor Publ. Ordinarius Aboenſis, vt Profeſſoris Botanices munus ibi ſuſciperet, largo ſatis ſtipendio aliisque eximiis praemiis afficiendus. Patriae autem et amantiſſimus et ipſi fideliſſimus munus illud eiusque praemia deprecatus a ſe fuit.

In Academia *Erlangenſi* Profeſſoris Medicinae Ordinarii munus auſpicatus nuper fuit Vir Cl. IACOBUS FRIDERICUS ISENFLAMM, Med. D. ſereniſſimo Marchioni Brandenburgico Culmbacenſi a conſiliis aulae, publice habita oratione *de mutuo ſcientiae medicae reliquarumque ſcientiarum conſortio*, editoque eum in finem programmate *de tunica celluloſa.*

Noſtra quoque vniuerſitas *Lipſienſis* denuo habet, de quo ſibi gratuletur. Nouum enim Oeconomiae Profeſſoris munus ex auctoritate ſereniſſimi noſtri Principis Electoris, fundatum fuit hoc anno 1764, quod iam prima vice datum eſt Viro Cl. DANIELI GOTTFRIED SCHREBER, Iuris Vtriusque Doctori, Buzouio huc euocato, viro permultis ad rem oeconomicam ſimilesque ſcientias pertinentibus ſcriptis inter viros doctos claro facto. Adiit is illud nuperrime, die ſexto iunii, ſermone publice dicto *de damnis, quae ex neglecta in academiis diſciplina oeconomica neceſſario conſequuntur*, editoque programmate ſub titulo: *delineatio hiſtoriae ſcientiarum oeconomicarum, quatenus vt academicae conſiderandae ſunt.*

A Regia ſcientiarum ſocietate *Londinenſi* in ſociorum numerum recepti nuper fuere Viri Clariſſimi, BERNARD SIEGFRIED ALBINUS et HIERONY-

MUS

MUS DAVID GAUBIUS, Doctores et Profeſſores medicinae Lugduno-Bataui, quos modo nominaſſe ſatis erit.

Hafnienſis e contrario vniuerſitas virum et fama et meritis clarum amiſit, PETRUM ſcilicet HORREBOW, Medicinae Doctorem, Philoſophiae, Matheſeos et Aſtronomiae Profeſſorem, Conſiſtorii Aſſorem, vniuerſitatis ſeniorem, academiarum ſcientiarum Hafnienſis, Pariſienſis et Berolinenſis ſocium, qui ſenio confectus nuper die decimo quinto aprilis vitam cum morte commutauit. Quemadmodum enim et docendo et ſcribendo bene de ſuis ciuibus meruit, ita et longam atque honorum plenam et optabilem vitam egit. Anno ſeculi ſuperioris ſeptuageſimo die maii viceſimo quinto in Iutia natus, iam ex anno huius ſeculi decimo quarto Profeſſoris munere functus fuit Hafniae. Patris quoque felicis fortuna fruitus, viginti liberos ſuſcepit ex coniuge, nata ROSING, anno huius ſeculi vndecimo in matrimonium ducta, ex quibus ſeptem ſuperſtites reliquit.

Grauiſſimam porro iacturam non *eadem* ſolum *Hafnienſis* vniuerſitas, ſed omnis literatus orbis fecit anno ſuperiore. De ſocietate illa doctorum virorum, qui Potentiſſimi Daniae Regis auctoritate atque ſumtibus ante paucos annos iter in aliquas prouincias orientales, Arabiam in primis, ſuſceperant, olim iam *) et deinde plus ſimplici vice de itinere ab iis hactenus feliciter continuato, ad lectores noſtros retulimus. Sed valde nunc triſtem de viris illis accepimus nuncium. Poſtquam enim omnem felicem Arabiam per octo menſes peragrauerat illa ſocietas, omnibus, quae annotatu digna

*) vid. Vol. VIII. P. II. p. 348.

digna ipſi obuenerant, omni ſtudio atque diligentia inueſtigatis atque conquiſitis, in triſtiſſimam incidit calamitatem, quum omnia ipſius membra grauibus corriperentur morbis, qui die viceſimo quinto maii Profeſſorem DE HAVEN, iulii vndecimo alterum Profeſſorem FORSKAL, Viros Cl. paulo poſt pictorem BAURENFEIND atque vnum ex apparitoribus, e medio ſuſtulerunt. Reliqui hinc ſocii, et medicus, Cl. CRAMER, et Cl. NIEBUHR, architectus militaris, Bombacum (*Bombay*) petere coacti ſunt, reditum in Europam paraturi. Quamuis interim triſte hoc fatum valde doleamus, non omnes tamen ab illa ſocietate collectos itineris fructus perituros eſſe ſperamus, quum annotationes ſuas ſine dubio literis conſignauerint optimi illi viri, quas ab eorum ſociis ſuperſtitibus editum iri exiſtimamus.

In relationibus publicis obſeruationem quandam legimus, quae attentionem meretur, ſique vlteriore vſu atque experientia comprobata fuerit, inſignem vtilitatem promittit. Fertur ſcilicet *Vtini*, quae vrbs in Foro Iulio, prouincia quadam Veneta, ſita eſt, vir quidam a cane rabido morſus et per largum ſatis aceti vini hauſtum, ex incuria ipſi propinatum curatus fuiſſe; hinc fama tam felicis curationis Patauium lata, medicus noſocomio eiusdem vrbis propoſitus, Cl. LEONISCA, veritatis inueſtigandae cupiditate permotus, ipſe *Vtinum* ſe contuliſſe, ibique de ea certior redditus, domum redux factus, tentamen illud in non nullis talibus aegris idque ſemper cum felici ſucceſſu ita repetiiſſe, vt ter per diem, mane nimirum, a meridie et veſperi aceti libram iis propinauerit. Num autem prophylactice, an curatiue, contra dirum iſtum hydrophobiae morbum datum fuerit acetum, haud clare ſatis expreſſum legimus.

Me-

Memoria IOANNIS FRIDERICI GRONOVII, Medicinae Doctoris, Reipublicae Leidenſis Senatoris, et Societatis Regiae Vpſalienſis Socii.

Neminem putamus eſſe literarum ſtudioſum, quin GRONOVIORUM nomen fama et auditione acceperit: adeo nullus eſt terrarum locus, ad quem verae doctrinae humanitatisque lumen penetrarit, quin huius etiam nominis ſplendor cum literis eo delatus ſit. Doceremus operoſe, colenda humanitatis diſciplina IOANNEM FRIDERICUM, huiusque filium, IACOBUM, viros in primis doctos, ceteris etiam doctrinae partibus conſuluiſſe, niſi ab omnibus ſciremus humanitatis ſtudiis hunc honorem libenter et ſponte haberi, aut ſi dubitare quemquam vereremur, tum demum ſingulis in locis ſignum bene de literis ſperandi ſublatum eſſe, cum vel e ſinu ſuo humaniora ingenia proferre et alere coeperunt, vel aduenarum beneficio ſuperiorem tarditatem abigi ſenſerunt. Iam ſi et ii, qui hodie humanitatis ſtudia profitentur, inſtauratores aequant, cum non ſolum ſtabiliant literarum fundamenta, ſed caueant etiam tam beneficae humanitati a barbarorum incurſionibus: quantam putabimus eius familiae gloriam eſſe, quae primum duos progenuit, humanitatis omnis peritiſſimos, quos non dicam cum paucis conferri debere, ſed quisque imitari, ſi qua ratione poſſit, affectat: deinde ceteros poſteros, nominatim ABRAHAMUM, eius, quem hic deſcribimus, fratrem, ad humanitatis literas domeſticis exemplis incendit, ſeueriſſimam earum in omni genere doctrinae tenendarum legem ſanxit, ſuppeditato denique tam praeclaro adminiculo in ſua quemque arte ad altiſſimum gradum adſcendere iuuit. Non ergo

 temere

temere in poſterum quoque medicinae doctores commendabunt tironibus humanioris doctrinae amorem, non fruſtra ſine eo negabunt etiam in re medica et naturali aliquid effici poſſe, cum ſententiae huius tantae proſtent auctoritates, quibus nouum hoc GRONOVII exemplum recte iungetur, qui, ex quo ſcriptis innotuit, huius etiam doctrinae laudem conſentienti doctorum opinione tulit.

Leidae natus eſt a. 1690. e IACOBO, viro ſummo, et ANNA VAN VREDENBURG, felicique omine celeberrimi aui, IOANNIS FRIDERICI, nomen accepit, quod ita mereri ſtuduit, vt non vna nominis ſimilitudine, ſed et doctrinae laudisque amplitudine dignus auo eſſet nepos, dignus item IACOBO patre, filio parentis ſimillimo. Non poteſt nomen ipſum et conſanguinitas ita liberorum animos afficere, vt neceſſario eos informet ad omnem paterni ingenii ſimilitudinem: ſed de incitamento clari nominis celebrataeque familiae dubitari non debet, quo ſaepe tarditas impellitur, ſtupor commouetur, auerſatio denique abſtergitur. Certe videtur domeſtica laus in mente GRONOVII non paruum feciſſe ad ſequendos maiores momentum, cum nihil indulgeret magnae debilitati, qua natura corpus emolliuerat, nec retardari pateretur animum ſegnitie, quem corporis ratio tardius ad praeceptorum diſciplinam admiſerat, ac ne obtuſum quidem aurium ſenſum praetexeret negligentiae magno in illa aetate amori. Nec pugnauit GRONOVIUS contra hanc infirmitatem tantum externa quadam aſſiduitate, qua ſaepenumero etiam ſana corpora adquieſcunt; ſed ipſa animi contentione veroque ſtudio, ſine quo ad doctrinam accedere numquam potuiſſet. Ergo ſatis maturo tempore ad academicas ſcholas venit, primumque ante alios audiuit patrem, non opinione aut amore addu-

adductus, ſed quod literarum graecarum latinarumque ſtudia, quarum profeſſionem IACOBUS ſuſtinebat, centies audierat iis eſſe vnice aemulanda, qui ſtabile fundamentum doctrinae iacere vellent. Hoc apparatu inſtructus animus felicius tractauit duce RAUWIO anatomica, faciliusque accepit botanica, chemica et practica ex magni BOERHAAVII ore. Sed vt ii, qui ad multorum amicitias ſe applicant, eligunt ex omnibus vnum, quo praecipue familiariter vtantur, non quo ſpretos velint ceteros aut deſtitutos, ſed quod vnum aliquem ſuo ingenio ſuisque moribus in primis ſimilem deprehendunt: ita mirum non eſt, ſi GRONOVIUS, ceteris quidem medicinae reique naturalis partibus accurate tractatis, praecipuo tamen amore botanicen coluit, de quo infra plura dicentur, ne nunc temporis ordo turbetur. Scilicet diſceſſit tandem ex ea diſciplina, quam academicae ſcholae praeſcribunt, editaque diſſertatione, quae *hiſtoriam camphorae* expoſuit, cepit cum ſumma dignitatis laude honorem doctoris a. 1715 d. 23 Maii. Ex quo autem magnum cum medicina vſum contraxerat, eodem amore atque ſtudio, quod eum paulo ante docuimus botanicae conſecraſſe, CORNELII CELSI libros ita verſauit, vt omni diligentia, quidquid ad interpretationem et criſin pertineret, colligeret, ſi forte emendata editio hoc modo confici poſſet. Atque etiam praeclara potuiſſet eſſe eius opera, cum ob literarum humaniorum diuturnum et GRONOVIANAE familiae proprium vſum, tum quod omnes editiones et codices Leidenſis, rurſus quosdam libros Oxonienſis bibliothecae cum exemplo ALMELOVENIANO contulerat, niſi, incertum coactus an volens, totum hoc conſilium materiei digerendae abieciſſet. Poſt vigeſimum quartum h. ſ. annum, cum morte coniugis domus eius afflictata eſſet, conſolandae

 orbi-

orbitatis cauſa literario amore Angliam adiit, maxime vt plantas a Batauo ſolo alienas, ſaltem domi rariores, conquireret. Conuenit ibi doctiſſimos viros, DILLENIUM, SHERARDUM, LAUSONUM, COLLINSONUM et CATESBAEUM, contulitque hoc totum tempus ad firmandam botanices cognitionem, quam in eo ſummam fuiſſe ſatis demonſtrat herbarii ditiſſimi collectio, libri multi accurate ſcripti, in his *Flora Virginica* et *Orientalis*, plurium plantarum diligentior deſcriptio, vita etiam hoc maxime literarum genere transmiſſa, et in mediis his occupationibus finita, tum magna fama, iudiciis virorum intelligentium commendata. Coeperat etiam extremis vitae annis, quoniam bibliothecae Leidenſis curam habuit, manu ſcriptas ſchedas CLUSII, quae in illa bibliotheca aſſeruantur, excutere, vt vitam eius et res omnes cum fide iuſtaque diligentia deſcriptas ederet, fueratque aliquantum colligendo progreſſus. Sed intercepit hunc fructum ingraueſcens ſenectus, quae etſi legitimam habet excuſationem, tamen, id quod certo ſcimus, non ſolum narrationem de CLUSII vita nobis eripuit, ſed et exemplar vitae huiusmodi ſcribendae. Huic indefeſſo literarum ſtudio, huic amori doctrinae, atque ipſi etiam ſcientiae debetur, quod plantarum in herbario ſeruatarum, librorum et lapidum tantam multitudinem reliquit, vt valde laetemur, quod a LAURENTIO THEODORO, filio GRONOVII, catalogum herbarii exſpectare poſſumus. Proſtant, praeter libros GRONOVII, et in actis Societatis Vpſalienſis deſcriptiones piſcium nonnullorum, quas ductu Cl. ARTEDII inſeruit, poſtquam a. 1744. Societati adſcriptus erat. Veniendum eſt tandem ad aliud genus meritorum. Quamquam ciuibus aeque ac exteris ſcribendo ſatis vberem vtilitatem adiunxerat, praeterea tamen ingreſſus eſt curriculum,

in

in quo maxime patriae ciuiumque cauſa exerceretur. Nam anno h. ſ. 42 allectus eſt in Senatum Leidenſis ciuitatis, et ab hoc gradu altius adſcendit ad munus Curatoris rerum pupillarium, hinc ad Scabinatum, quo magiſtratu ter functus eſt, donec bis accepta Conſulari dignitate ad ſummum ciuitatis locum promotus eſt. Vt vero ex hoc tempore ciuitati nulla ex parte defuit, ita nec a literis ſe abſtrahi paſſus eſt illius adminiſtratione, ſed ſic diſtinxit ciuilium curarum et doctrinae tempora, vt illas etiam in vſum literarum conuerteret, et, cum honor Bibliothecarii conſulatui coniunctus eſſet, aſſeruatas in bibliotheca Leidenſi Cluſianas ſchedas, de quibus antea diximus, perluſtraret. Nos vero, quibus propoſitum non fuit, permagna Viri in rempublicam merita laudibus cohoneſtare, ſed inſtituta literaria narrare, et nomini eius etiam noſtro modo conſulere, ita putamus ſatisfactum eſſe hac narratione conſilio noſtro, vt, qui haec legerit, et nos intelligat GRONOVII amantiſſimos fuiſſe, et nobiscum tam illuſtrem doctrina Virum venerandum cenſeat.

Index ſcriptorum, quae edidit Cl. GRONOVIUS.

Diſſertatio inauguralis ſiſtens camphorae hiſtoriam. Lugdun. Batau. 1715. 4.

Flora Virginica exhibens plantas, quas V. Cl. IO. CLAYTON in Virginia obſeruauit atque collegit. Easdem methodo ſexuali diſpoſuit, ad genera propria retulit, nominibus ſpecificis inſigniuit et minus cognitas deſcripſit I. F. GRONOVIUS, Pars prima *ib.* 1739. 8. recuſa *ibid.* 743. 8. Pars ſecunda, *ibid.* 743. 8. Vtraque pars coniuncta denuo Eiusdem opera et ſtudio impreſſa eſt *ibidem* 1762. 4.

Index ſuppellectilis lapideae, quam collegit, in claſſes et ordines digeſſit, ſpecificis nominibus ac ſyno-

ſynonimis illuſtrauit. *Lugd. Bat.* 1740. 8. Editio altera longe auctior, *ibid.* 1750. 8.

Flora Orientalis ſ. recenſio plantarum, quas LEONH. RAUWOLFFUS 1573-1575 in Syria, Arabia, Meſopotamia, Babylonia, Aſſyria, Armenia et Iudaea creſcentes obſeruauit et collegit, earundemque ducenta ſpecimina, quae in bibliotheca publica Lugduno-Bataua adſeruantur, nitidiſſime exſiccata et chartae agglutinata in volumen retulit. Has methodo ſexuali diſpoſuit *etc. ibid.* 1755. 8.

A method of preparing ſpecimen of Fiſh, by drying their ſkins. – exſtat in *Philoſoph. Transact. Angl. Vol.* 42. *n* 463. *p.* 57.

A Letter to PETER COLLINSON concerning a Water Inſect, which being cut into ſeveral pieces, becomes ſo many perfect Animals. – exſt. *ibid. vol.* 42. *n.* 466. *p.* 218.

The Figure of the Muſtela Foſſilis communicated to Mr. PETER COLLINSON. – exſtat *ibid. vol.* 44. *n.* 483. *p.* 451. *tab.* 2. *fig.* 1. *et in Act. Vpſal.* 1742. *p.* 79.

Deſcriptio Cotti oſſiculo pinnae dorſali primo longitudine corporis. – exſtat *in Act. Vpſal.* 1740. *p.* 121. *tab.* 8.

Piſces Belgii, ſeu piſcium in Belgio natantium et a ſe obſeruatorum catalogus – exſt. *in Act. Vpſal.* 1741. *p.* 67. – item Belgice *in de Uytgez. Verhand.* etc. *vol.* 1. *p.* 145. et huius catalogi additamentum *ibid.* ſiſtitur, *vol.* 1. *p.* 324.

Salmo oblongus maxillae inferioris apice introrſum reflexo – exſt. in *Act. Vpſal.* 1741. *p.* 85.

Piſces Belgii rariores – exſt. *in Act. Vpſal.* 1742. *p.* 79. *tab.* 3.

Piſcis ſcombri et percae deſcriptio – exſt. in *Act. Vpſal.* 1744. *p.* 36. *tab.* 4.

XIV.

XIV.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico- medicorum, quae anno 1761 prodierunt.

Le Claveſſin electrique, avec une nouvelle Theorie du Méchaniſme et de Phénomenes de l'Electricité par le P. DE LA BORDE. a Paris 12.

ERN. GOTTLOB BOSE, Diſſ. inaug. de anaſtomoſeos vaſorum corporis humani dignitate, Reſp. *Gottl. Frid. Fiſcher*. Lipſ. 4.

LUDOV. CLAUD. BOURDELIN, Quaeſt. med. vtrum homo ſanus, qui et bene valet et ſuae ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debeat? affirm. Reſp. *Auguſt. Roux*. Pariſiis 4.

ANDR. EL. BÜCHNER, Diſſ. inaug. de probe attendendis mixtionis imminutae et ſuppreſſae variis cauſſis. Reſp. *Petr. Ianſſen*, Hal. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de vaſorum lymphaticorum glandularumque conglobatarum vtilitate. Reſp. *Frid. Iac. Vogel*. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de neglecta benigna febre catarrhali frequenti morborum pulmonalium cauſſa. Reſp. *Aug. Frid. Dohlhoff*, ibid. 4.

Eiusd. Diſſ, inaug. de cauto vſu ſternutatoriorum in apoplexia. Reſp. *Adam Hildebrand*. ibid. 4.

Ei. Diſſ. *περι της Φλεβοτομιας ὡς ἐκ ἀει ἀναγκαιας ἐν τοις ὀξεσιν ἁμα και κακοηθεσι πυρετοις*: de venaeſectione in febribus acutis malignis non ſemper neceſſaria. Reſp. *Demetr. Nic. Karakaſſes*. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de vera podagrae ſede et fomite, Reſp. *I. H. Ge. Balth. Stolle*. ibid. 4.

SPIRIT. CLAUD. FRANCISC. CALVET, Diſſ. inaug. de lymphae ſecretione natura et vſu. Reſp. *Dominic. Iſidor Vicary*. Auenione, 4.

SPIRIT. CLAUD. FRANCISC. CALVET, Diſſ. inaug. de haemorrhagiis internis. Reſp. *Mich. Ioſeph. Dandrimont.* Auenione. 4.

IO. FRID. CARTHEUSER, Diſſ. inaug. de branca vrſina Germanica. Reſp. *Ioan. Georg. Kunſt.* Frf. Viadr. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de ſaccharo. Reſp. *Philip. Mendel,* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. theſes quaedam miſcellaneae de calore et refrigeratione corporis humani naturali. Reſp. *Abrah. Wolff.* ibid. 4.

CARL WILHELM. CARTHEUSERS *vermehrte Betrachtungen über einige Materien aus der Diätetic, Glückſt. u. Altona.* 8.

Il Latte: Idilio di GIUSEPPE CERRECESI, in Milano 8. (*Decantatur poemate ſalubritas lactis, optimi pro corpore humano nutrimenti*).

A Treatiſe on the Diſeaſe called a cold by I. CHANDLER. London. 8.

Nouvelles obſervations ſur la Goutte et ſur les qualites de la Poudre ou Ptiſane Balſamique, qui en eſt le ſpecifique calmant, connue et approuvée par les Chefs de la Médicine par. M. CHANVY DE MONGERBET. a Paris 12.

PETR. CHEVALIER, Quaeſt. med. an phthiſi pulmonari idiopathicae praecauendae, parca ſed frequens ſanguinis miſſio? affirm. Reſp. *Coſm. Aug. Lezurier,* Pariſiis 4.

Abregé de l'Hiſtoire des Plantes uſuelles; dans le quel on donne leur Noms differens, tant François que Latins, la maniere de ſ'en ſervir; la doſe et les principales compoſitions de Pharmacie, dans les quelles on les emploie par feu PIERRE IEAN BAPTIST CHOMEL, Nouvelle edition revuë corrigée et augmentée. Tom. I. II. a Paris 12. Voll. 3.

Diſcorſi

Diſcorſi dell Dottore ANTONIO COCCHI, in Firenze, 4.

Obſervations et Reflexions ſur la Colique de Poitu ou des Peintres; ôu l'on examine et l'on tache d'eclaircir l'hiſtoire, la theorie et le traitement de cette maladie. Premiere Partie. Contenant l'hiſtoire et l'explication d'une Colique metallique ſinguliere par M. COMBALUSIER, a Paris, 12.

The complete Diſtiller by COOPER. London. 8.

CAESAR COSTE, Quaeſt. med. an retina primarium viſionis organum? affirm. Reſp. *Lud. Gilb. Boyrot de Ioncheres*, Doct. Med. Monspel. Pariſiis 4.

DOMINIC. COTONNY, de aquae ductibus auris humanae internae Diſſertatio. Neapoli. 8 mai. tab. aen.

L'Art des Forges et Fourneaux a fer par le Marquis de COURTIVRON et par M. BOUCHY, a Paris, fol. c. f.

HENR. NEPOM. CRANTZ ſolutiones difficultatum circa cordis irritabilitatem Viennae Auſtr. 8. c. f.

FRANCISC. AUG. FERDIN. GUENOTTE, Diſſ. inaug. ſiſtens caſum ſubluxationis vertebrae dorſi cum fractura complicatae poſt factam repoſitionem et varia dira ſymptomata duodecima demum ſeptimana funeſtae, Argentorati. 4.

HENRIC. FRIDER. DELIUS, Diſſ. inaug. ſiſtens problema chemicum de alcali primigenio. Reſp. *Georg. Frid. Hübſchmann*, Erlangae 4.

PETRI PAULI DESBANS ſpecimen practicum de hydrope peritonaei ſaccato memorabili caſu firmato, edidit D. RUD. AUG. VOGEL, Goett. 4.

Del' air, de la terre et des eaux de Boulogne ſur Mer et des environs. Nouvelle edition, corrigée et conſiderablement augmentée, a la quelle on a joint Conſtitution Epidemique, obſervée ſuivant

les

les principes d' HIPPOCRATE, a Boulogne ſur mer en l'année 1759; avec des Diſſertations ſur la Maladie Noire, les Eaux du Mont-Lambert, et l' origine des Fontaines en général par M. DESMARS, Med. Penſionnaire de la Ville; a Paris, 12.

IOAN. IACOB. DUVAL. Diſſ. med. de inhalatione externa. Lugd. Bat. 4.

Le Gentil-Homme Cultivateur, ou Corps complet d' Agriculture, tire de l' Anglois et de tout les Auteurs, qui ont le mieux écrit ſur cet Art; par M. DUPUY DEMPORTES. Tom. I. II. a Paris, 4. c. f.

Idem liber ibidem eodemque anno in duodecima forma prodiit; continetur vero quatuor voluminibus.

I. PETR. EBERHARDI conſpectus medicinae theoreticae in tabulas redactus. Pars II. Pathologia generalis et ſpecialis. Halae, 8.

Das hundertjährige Alter, welches etliche Männer und Frauens, die noch am Leben ſind glücklich überſtanden. Es wird zugleich Rath und That gegeben, wie man bey ordentlicher Lebensart, Gemüthsruhe und mäſsiger Arbeit, nach dem Exempel unſerer Väter auch ſehr alt werden und Kindes-Kindes-Kinder erleben könne, an das Licht geſtellt von Chryſoſtomo Eraſmo Ehrlichmann. *Frf. u. Leipz.* (Verum autoris nomen CHRISTIAN. ERN. ENDTER).

M. F. L. EISFELDS *Verſuch einer natürlichen Beſchreibung des bey Quedlinburg befindlichen Geſundbrunnens oder Mineral- und Stahlwaſſers, Leipzig und Quedlinburg.* 8.

BALTHASAR ERHARDS *oekonomiſche Pflanzenhiſtorie, nebſt dem Kern der Landwirthſchaft, Garten- und Arzneykunſt* 10*ter und* 11*ter Theil. Ulm und Memmingen,* 8. Voll. 2.

IOAN. FRIDER. FASELIUS, Diſſ. inaug. de neruis exhalantibus, Reſp. *Io. Theod. Koehler.* Ien 4.

Obſer-

Obſervations ſur differens Cas ſinguliers, relatifs à la Médécine Pratique, à la Chirurgie, aux Accouchemens et aux Maladies Vénériennes; aux quelles on a joint quelques reflexions en faveur des etudians par M. PHILIPP. FICHET DE FLECHY, a Paris 8.

På minnelſer wid ſweriges almänna och enſkylta Hushållning af I. FISCHERSTRÖM. Stockholm. 8.

Traité de l'Aſthme, contenant la deſcription, les cauſes et le traitement de cette maladie, par IEAN FLOYER, traduit de l'Anglois, a Paris 12. (*Ex anglica in gallicam transtulit linguam* Cl. IAU, M. D.).

Diſſertation ſur la Morve, en forme de Mémoire, préſentée au Mois d'Avril 1761, à l'Académie Royale des Sciences par le Sieur la FOSSE, le fils: avec un Extrait des Regiſters de l'Acad. Roy. des Sc. du 24 Iuillet 1761. a Paris 12.

Inträdes om Finska Slimatit och diss fölgder i Landets Hushållning för Kongl. Vetensk. Acad. d. 14 Ian. 1761 af ANDR. GADD. Stockh. 8.

PETR. IOSEPH. GAINE, Diſſ. inaug. de acido infantum. Trai. ad Rh. 4.

Comentarios a las Ordenanzas de Minas, dedicados al Catholico Rey, Meſtro Sennor Don Carlos III por Don FRANCISCO XAVIER DE GAMBOA, Colegial de el Real, y mas antiquo de San Ildefonſo de Mexico, Abogado de la Real Chancilleria de aquella Ciudad, y de Preſos de el Santo Oficio de la Inquiſicion, Su Conſultor por la Suprema, y Diputado de el Conſulado, y Commercio de la Nueva-Eſpanna on la Corte de Madrid. En Madrid, fol.

THEOBALD MATTH. GASSER, Diſſ. inaug. de morbo nigro HIPPOCRATIS. Argent. 4.

An

An Account of the ſtructure of the Eye, with occaſional remarks on ſome Diſordres of that Organ by THOMAS GATAKER. London. 8.

LUDOV. GERARDI Flora Gallo-Prouincialis, Pariſiis, 8. cum. icon. aen.

IOAN. GESNER, Diſſ. de variis annonae conſeruandae methodis earumque delectu. Turici 4. c. tab. aen.

Diſſertation ſur le Thermometre Botanique par M. GESNER, a Basle, 4.

EDMUNDUS ALEXIS GILLET, Diſſ. de medicamentis compoſitis. Monspelii, 4.

GEORG. ANDR. GLOXIN, Diſſ. de iſchuria. ibid. 4.

Flora Ingrica ex ſchedis STEPH. KRASCHENINNIKOW, Botan. et Hiſtor. Naturalis Profeſſ. quondam Petropolitani, confecta et propriis obſeruationibus aucta 'a DAVIDE DE GORTER. Petropoli. 8 mai.

Gezuiverde Geneeskonſt, of kort Onderwys der meeſte inwendige Ziekten nutte der Zee en Veld-Chirurgyns door I. GORTER t'Amſterd. 8. (*Editio tertia*).

D. GEORG. FRIEDR. GUTERMANNS *Unterricht von äuſerlichen oder chirurgiſchen Arzneymitteln, und ihren unterſchiedlichen Claſſen und Graden, Erkänntniſs, Gebrauch, Nutzen, Doſi und Art und Weiſe, wie ſie ihre Wirkung thun* I. *und* 2*ter Theil. Augsburg*, 8.

Vernünftige und in wohlüberlegter Erfahrung gegründete Bedenken über mancherley aus Unwiſſenheit, wann und wie ein Kind in Mutterleibe zu wenden, durch Miſsbrauch ſtumpfer und ſcharfer Inſtrumenten verunglückte Geburten, wie hingegen nach der ächten Entbindungskunſt die Kinder und Mütter ſchonlich zu behandeln und im Leben zu erhalten ſeyn, nach eingehohltem Gutachten herausgegeben von D.

GEORG.

GEORG. FR. GUTERMANN. *Mit einem Reſponſo der löbl. mediciniſchen Facultät zu Helmſtädt und ergangnen obrigkeitlichen Verordnungen* 1 *und* 2*ter Theil. Frankf. u. Leipz.* 8.

ANTON. DE HAEN Pars ſexta rationis medendi in noſocomio practico, quod in gratiam et emolumentum medicinae ſtudioſorum edidit Maria Thereſia, Vindobonae. 8.

Eiusdem libri partis IIdae editio ſecunda, ibid. 8.

Eiusdem ratio medendi in noſocomio practico etc. Tomus I. in quo tres priores partes continentur. Tomus II. partes IV et Vtam complectens: accedit eiusdem Auctoris de colica Pictonum diſſertatio. Pariſiis 12.

Difficultates circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irrritabilitate humani corporis orbi medico propoſitae ab ANTON. DE HAEN. Viennae Auſtr. 8 mai.

HEINR. HAGEN *phyſiſch chymiſche Betrachtungen über den Torf in Preuſsen, Königsberg,* 4.

ANT. NIC. HAGG. Diſſ. inaug. de hydrophobia, eiusque per mercurialia potiſſimum curatione. Argentorat. 4.

IOH. SAM. HALLENS *Werkſtäte der heutigen Künſte. oder die neue Kunſthiſtorie. Mit Kupfern und Vignetten. Erſter Band, Brandenb. u. Leipz.* 4.

Elementa phyſiologiae corporis humani, Auctore ALBERTO V. HALLERO. Tomus III. Reſpiratio, Vox. Lauſannae, 4.

Eiusdem ad viri illuſtris ANTONII DE HAEN difficultates apologia (ſ. l.) 8. (*Bernae, prodiit etiam Lauſannae*).

Eiusd. libellum germanice reddidit praefationemque adiecit D. H. E. HIRZEL ſub hac indice: *Herrn* ALBR. V. HALLERS *Vertheidigung gegen die Einwürfe, welche Herr* ANTON V. HAEN *wider*

die

die Lehre der Reizbarkeit und Empfindlichkeit der Theile des menſchlichen Leibes vorgetragen, Zürch. 8.

Traité de la Culture des Terres par M. DU HAMEL DU MONCEAU. Tome VI. a Paris 12.

L'Art du Chandelier par M. DU HAMEL DU MONCEAU, a Paris fol. c. f.

Philoſophiae naturalis ſiue Phyſicae dogmaticae Tom. I. continens phyſicam generalem, coeleſtem et aetheream: tanquam continuationem ſyſtematis philoſ. CHRISTIANI L. B. DE WOLF, Auctore MICH. CHR. HANOVIO Halae 4. c. f.

IOH. IAC. HARTMANNS *Neue Gartenerforſchung, worinnen von Vermehr- Fortpflanz- und Erhaltung nicht allein der Orangerie, ſondern auch von Luſthecken, Pyramiden, Alleen, Spalieren und Luſtwäldern ausführlicher Unterricht gegeben wird. 1ſter Theil. Erfurt,* 8.

Hiſtoria medica trium morborum, qui anno 1760 frequentiſſime in noſocomio occurrebant, cui adiecta eſt notabilium obſeruationum anatomicarum decas. Auctore I. G. HASENÖRHL, Vindobon. 8.

I. N. HELD, *medeciniſche Gedanken über den* 147 *und* 149 *Articul der Römiſch- Kayſerl. und des heil. Römiſchen Reichs peinliche Halsgerichts- Ordnung, Frf. u. Leipzig,* 4.

GEORG. MELCH. GEDEON HENCKEL, Diſſ. inaug. exhibens experimenta chymica de naphtha nitri etiam per ignem elaboranda. Erford. 4.

IOACHIM FRIEDR. HENCKELS *Abhandlung von der Geburtshülfe, m. K. Berlin,* 8.

BLAS. HENNER. conatus phyſico-experimentales de corporum affectionibus tum generalibus tum ſpecialibus. Pars ſecunda de attributis corporum ſpecialibus opus poſthumum. Würceburg. 8. c. tab. aen.

FRIDER. HERLITZ, Diſſ. de ictero, ſpeciatim epidemico. Gotting. 4.

GOTTL. THOM. HERRMANN, Diſſ. inaug. de remediorum quorundam ad placentam vterinam expellendam commendatorum, tam inſufficienti, quam noxio vſu. Halae 4.

The vegetable Syſtem, or the internal Structure and the Life of Plants, their Parts and Nouriſhment explained; their Claſſes, Ordres, Genera and Species aſcertained and deſcribed in a Method altogether new; comprehending an Artificial Index and a Natural Syſtem; with figures of all the plants deſigned and engraved by the Author. The whole from Nature only by IOHN HILL. Vol, II. containing the whole Series of Plants whit Radiated Flowers. Vol. III. containing the Entire Claſſes of Plants with Tubulate and Ligulate Flowers. London, fol. mai. Voll. 2.

Entwurf eines Lehrgebäudes von Erzeugung der Pflanzen von D. I. HILL, *mit Kupfern erläutert. Aus dem Engliſchen überſetzt und von D.* GEORG. LEONHARD HUTH *überſehen. Nürnberg,* 8.

IOH. HILLS *Entwurf eines Lehrgebäudes von Erzeugung der Pflanzen. Leipzig,* 8. *m.* K.

An Inquiry into the means of improving medical Knowledge by examining all thoſe methods, who have hinderd or increas'd its improvement by WILL. HILLARY. London, 8 mai.

Die Wirthſchaft eines philoſophiſchen Bauers entworfen von H. E. HIRZEL. *Zürch,* 8.

I. W. HÖNERTS *kurzgefaſste Anlegung und Unterhaltung eines wohlbeſtellten Blumengartens, nebſt genauer Beſchreibung der Art, Geſtalt, Pflege* etc. *Bremen,* 8.

Les Principes de l'Agriculture et de la Vegetation: Ouvrage traduit de l'Anglois de M. FRANCOIS

HOME. Au quel on a joint deux Memoires nouveaux ſur la maniére de préſerver le froment de la corruption et de la conſerver. a Paris 12. (Ex anglica in gallicam tranſtulit linguam Abb. GUENEE).

Idem liber eodem anno Amſtelodami eſt recuſus.

IOANNIS NEPOM. AB HUMBOURG obſeruationes de hydrocelis cura radicali Vindobonae, 8.

CAR. FRID. HUNDERTMARK, Diſſ. inaug. de vrina cretacea. Reſp. *Ioan. Sam. Piling.* Lipſiae, 4.

L. G. IACOBI *Abhandlung von der rechten Art die Eichbäume zu ſäen, zu pflanzen und zu erhalten. Halle*, 8.

L. CHRISTIAN IAHNS praxis medica theoretico-clinica, *welche in 2 Theile abgefaſſet iſt.* Der 1. *Theil enthält in ſich* 3 *Sectiones. In der* 1. *iſt eine theoretiſche Einleitung zur Pathologie. In der* 2 *zur Semiologie und in der* 3 *zur Therapie. Der 2te Theil iſt ebenfals in* 3 *Sectiones eingetheilet; in der* 1 *wird gezeiget, wie die Krankheiten des Haupts, in der* 2 *der Bruſt und in der* 3 *des Unterleibes zu curiren ſind. Dresd. u. Leipz.* 8.

CAROLI IENTY demonſtratio vteri praegnantis mulieris cum foetu ad partum maturo. Latine aeque ac germanice opera C. C. SCHMIEDELII) Norimb. fol. c. tab. aen.

A Short Hiſtory of Brighthelmſton with remarks on its Air and an Analyſis of its Water, particularly of an uncommum mineral one by IOHNSTON. London, 8.

FRIDER. CHRISTIAN. IUNCKER, Diſſ. inaug. de cauſis luxationum internis. Reſp. *Frid. Aug. Weitz.* Halae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. Vindicias virginum, quae ex vteri vitio ſub contumelia quidem ſed maxima innocentia

tia aegrotant, in tabula exhibens. Reſp. *Chriſt. Frideric. Shelhammer*. ibid. 4.

Vollſtändige Abhandlung von denen Manufacturen und Fabriken; 2ter Theil, welcher alle einzelne Manufacturen und Fabriken nach der Eintheilung ihrer Materialien abgehandelt von IOH. HEINR. GOTTL. VON IUSTI. *Kopenhagen*, 8.

Ebendeſſelben geſammlete chymiſche Schriften, worinnen das Weſen der Metalle und die wichtigſten chymiſchen Arbeiten vor dem Nahrungsſtand und das Bergweſen ausführlich abgehandelt werden. Zweyter und letzter Band, Berlin u. Leipz. 8.

Ebendeſſelben Abhandlungen von der Vollkommenheit der Landwirthſchaft und der höchſten Cultur der Länder. Ulm. 8.

En Reſa til Norra America på Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens befallning och Publici Koſtnad, förrättad af PEHR KALMS. T. III. Stockholm. 8

CAR. FRID. KALTSCHMIED, Diſſ. inaug. de medicamentorum conſolidantium modo agendi et vſu. Reſp. *Benj. Traug. Cotta*, Ienae, 4.

Eiusd. Progr. de parte oſſis humeri exſtirpata brachio tamen poſt conſolidationem integram ſeruante longitudinem. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de prognoſi ſtatus morboſi rite formanda. Reſp. *Mart. Frideric. Henrici.* ibid. 4.

L. H. KEILS *compendiöſes, doch vollkommnes anatomiſch-chirurgiſch-und mediciniſches Handbüchlein. Königsberg*. 8.

L'Hypotheſe des petits Tourbillons, juſtifiée par ſes uſages, ou l'on fait voir, que la Phyſique, qui doit ſon commencement au Tourbillons, ne peut mieux être perfectionnée, qu'en pouſſant le principe, qui l'a fait naitre; par M KERANFLECH. a Rennes, 12.

IOAN KIES, Diſſ. de aere. Reſp. *Iohan. Frider. Sehner*, Tubingae, 4.

TH. KIRKLANDES *Abhandlungen von den Brandſchäden, nebſt einer Unterſuchung derer, wider den Gebrauch der Fieberrinde in Brandſchäden gemachten Einwendungen. Aus dem Engliſchen überſetzt von* GR. LEONH. HUTH, *Nürnberg*. 8.

IOAN. THAD. KLINGKOSCH, Diſſ. inaug. ſiſtens theſes phyſiologicas de ſenſibilitate et irritabilitate ex experimentis factis deductas. Pragae, 8.

IO. HIERON. KNIPHOFII botanica in originali ſ. Herbarium viuum, in quo plantarum tam indigenarum, quam exoticarum peculiari quadam operoſaque enchireſi atramento impreſſorio obductarum nominibusque ſuis ad methodum illuſtrium noſtri aeui botanicorum LINNAEI et LUDWIGII inſignitorum elegantiſſima ectypa exhibentur opera et ſtudio IO. GODOFR. TRAMPE. Centuria VIII, Hal. fol.

IO. FRIDER. KNOLLE, epiſt. gratul. continens decadem librorum anatomicorum rariorum. Lipſ. 4.

Regnum Florae: *Das Reich der Blumen mit allen ſeinen Schönheiten nach der Natur und ihren Farben vorgeſtellet: bis* 300 *Blat in Kupfer geſtochen und illuminirt von* GEORG. WOLFG. KNORR, *Nürnberg, Fol.*

Lapides ex celeberrimorum virorum ſententia diluuii vniuerſalis teſtes etc. *Sammlung von Merkwürdigkeiten der Natur und der Alterthümer des Erdbodens zum Beweiſe einer allgemeinen Sündfluth aus dem Reich der Steine bewieſen; in Kupfer geſtochen und mit Farben ausgedruckt von* G. W. KNORR. 2*ter Theil bis* 37 *Blat*. ibid. *Fol.*

Deliciae naturae ſelectae: *oder Auserleſenes Naturaliencabinet, welches aus den drey Reichen der Natur*

tur zeiget, was behalten und geſammlet zu werden verdienet; bis 31 *Blat; in Kupfer geſtochen und illuminirt von* G. W. KNORR. ibid. *fol.*

IOH. GOTTLIEB KOELREUTERS *Nachricht von einigen das Geſchlecht der Pflanzen betreffenden Verſuchen und Beobachtungen. Leipz.* 8.

Naturſpiegel, worinn der Menſch vom erſten Augenblick ſeiner Werdung bis zu ſeinem Ausſchluſs aus Mutterleib in einer dreyfachen Abbildung zu erſehen — — deme einige anatomiſche Erklärung nebſt vielen beſonders denen Neo - Confeſſariis *dienlichen Anmerkungen, wie auch die ausfürlichen Urſachen wegen Fruchbarkeit oder Unfruchtbarkeit beyden Geſchlechts vorangefüget werden, gezeichnet und beſchrieben vou* NIC. AMBR. KRAPF. *Baſel, fol.* c. f.

Tankar om den Wanmackt, uti hwilken Finska Landman ſig befinner af I. KRASTMANN. Stockholm, 8.

Progr. quo CAR. CHRIST. KRAUSE inſtitutionum medicarum ab HERM. BOERHAAVIO digeſtarum §phos 737 - 744 commentatur Lipſ. 4.

D. IOH. CHRISTOPH KÜHNST'S *mediciniſches Gutachten von der ſo genannten Rindviehſeuche, derſelben Urſache, Praeſervation und Cur, auch was von der Ablederung des gefallenen Rindviehes zu halten ſey, mit etlichen Anmerkungen nebſt einer Vorrede eines vornehmen Rechtsgelehrten, Leipz.* 8.

L'Art de faire le Papier par M. DE LA LANDE. a Paris, fol. c. tab. aen. 14.

GEORG. AUG. LANGGUTH, Progr. de modeſtia ſternutantium medica. Witteberg. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. ſiſtens cauſas principaliores, quae efficiunt, quo minus in morbis curandis finis exoptatus ſemper obtineatur. Reſp. *Sam. Gottfr. Füſſel,* ibid. 4.

Hiſtoria medica biennalis morborum ruralium, qui a verno tempore anni 1759 vsque ad finem hyemis anni 1761 Laxenburgi et in vicinis vndique oppidis pagisque dominati ſunt; complectens memorabilem rarioremque febrium intermittentium et de earum genere remittentium epidemiam auctore FRANC. IOSEPH. LAUTTER. Vindob. 8.

MARTIN. FROBENIUS LEDERMÜLLERS *Microſcopiſche Gemüths- und Augenergötzung: beſtehend in ein hundert nach der Natur gezeichneten und mit Farben erleuchteten Kupfertafeln, ſamt deren Erklärung* (*Nürnberg*) 4.

Cadmiologia, *oder Geſchichte des Farben Kobolds nach ſeinen Namen, Arten, Lagerſtädten, darbey brechenden Metallen, Mineralien, Erzten und Steinen, wie auch deſſen Verhältniſs nach der Probierkunſt, deſſen Gebrauch und andern dabey vorfallenden Umſtänden; nebſt Beſchreibung derer darzu gehörigen Oefen, Maſchinen und Arbeiten, theils aus andern Schriften, gröſstentheils aber aus eigner Erfahrung und ſorgfältig angeſtellten Verſuchen und Wahrnehmungen zuſammengetragen und mit denen nöthigen Kupfern erläutert von* IOH. GOTTLOB LEHMANN, *Erſter Theil. Königsberg.* 4.

Eiusd. *Probierkunſt. Berlin.* 8.

Eiusd. *Phyſicaliſch-chymiſche Schriften, als eine Fortſetzung der Probierkunſt*, ibid. 8.

PETR. ANT. LEPY, Quaeſt. med. an bis in die cibari praeſtet, quam ſemel? aff. Reſp. *Simon Vacher.* Pariſiis, 4.

IOAN. LETCH, tentamen medicum de haemorrhoidibus, Lugd. Bat. 4.

L'Art des Accouchemens démontré par des principes de Phyſique et de Mechanique, pour ſervir d' introduction et de baſe a des Leçons particuliére

par

par M. ANDRE LEVRET. Seconde Edition corrigée et conſiderablement augmentée tant dans leCorps de l'Ouvrage,que dans le Supplément avec addition de deux nouvelles planches et d'un abrégé du ſentiment de l' Auteur ſur les aphoriſmes DE MAURICEAU. à Paris. 8 mai.

Herrn LEVRETS *Wahrnehmungen von den Urſachen und Zufällen vieler ſchwerer Geburten. Mit Anmerkungen über die bishero vorgeſchlagenen und angewandten Mittel dieſelben zu enden; nebſt einigen neuen Mitteln dazu viel leichter zu gelangen. Zweyter Band, herausgegeben und mit Kupfertafeln vermehrt von D.* IOH. IULIUS WALLBAUM. *Lübck u. Altona,* 8.

An Experimental Hiſtory of the Materia medica; or of the Natural and Artificial Subſtances made uſe of in Medicine; containing a compendious Vieuw of their Natural Hiſtory, an Account of their Pharmaceutic Properties, and an Eſtimate of their Medicinal Powers, ſo far as they can be aſcertained by Experience, or by rational Induction from their ſenſible Qualities; by WILLIAM LEWIS, M. B. F. R. S. London, 4 mai.

FRID. WILH. A LEYSER flora Halenſis exhibens plantas, circa Halam Salicam creſcentes, ſecundum ſyſtema ſexuale Linnaeanum diſtributas.Hal.8.

Précis de la Médécine Pratique; contenant l' hiſtoire des Maladies, avec des obſervations ſur les pointss les plus interreſſans par M. LIEUTAUD. Nouvelle edition. a Paris, 8.

Diſſertation de IEAN. PHILIP. DE LIMBOURG ſur les Affinités Chymiques, qui a remporté le Prix de Phyſique de l'an. 1758 quant a la partie chymique au Iugement de l' Academie Royale des Sçiences, Belles Lettres et Arts de Rouen, a Liege, 12.

CAR. LINNAEVS, Diſſ. in qua potus coffeae leuiter adumbratur, Reſp. *Henr. Sparſchuch.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. Diaeta acidularis, Reſp. *Eric. Vigelio* ibid. 4.

I. L. L. LÖSEKENS *Therapia ſpecialis* interna: *oder gründliche Anweiſung zur Erkänntniſs und Cur der innerlichen Krankheiten 1ſter Theil, welcher die Lehren von den einfachen und zuſammengeſetzten Krankheiten, die den ganzen Leib befallen, in ſich enthält. 2ter Theil, welcher die Lehren von den Mängeln des Kopfs und der Bruſt enthält. Dresd. u. Warſchau,* 8.

Eiusd. *Neue und ſeltene anatomiſch- chirurgiſch- mediciniſche Wahrnehmungen mit Kupferſtichen erläutert, Berlin.* 8.

Di TITO LUCRETIO CARO della Natura Libri 6 Tradotti da ALESSANDRO MARCHETTI Tom. I. II. in Londra, 12.

CHRIST. GOTTL. LUDWIG. Progr. de vita molli cauſa debilitatis in morbis, Lipſiae. 4.

Zufällige Gedanken auf was Art einem groſsen Herrn in foro medico *und was die Geſundheit einer Unterthanen betrift, Nützliches in ſeinem Lande könnte angegeben werden, entworfen von D. C. G. M.* *** *Königsberg,* 4.

Dell' Inoculazione del Vajuolo. Trattato iſtorico, politico, fiſico, morale di SAVERIO MANETTI, in Firenze, 4.

ANDR. SIEGM. MARGGRAFS *chymiſche Schriften. Erſter Theil. Berlin,* 8. *m. K.*

Elemens des Sciences et des Arts litteraires, traduits de l'Anglois de BENIAMIN MARTIN, a Paris. 12. Voll. 3. (*In ſecundo volumine, praeter hiſtoriam et philoſophiam, phyſiologia, et in tertio botanica, anatomia pharmacia et oeconomia traditur*).

ANTONII MATANI, Piſtorienſis, in Acad. Piſana P. Prof. ſoc. Monspell. Sod. de aneurismaticis prae-

praecordiorum morbis, animaduerſiones; editio italica ſecunda correctior et auctior. Liburni, 4.

Conſpectus hiſtoriae medicorum chronologicus in vſum praelectionum academicarum confectus a GEORG MATTHIAE. Goetting. 8.

Het XIX Claſſe van de Genera plantarum van de Heer CAR. LINNAEUS Syngeneſia genaamt, opgeheldert en vermeerdert. Mitsgaders een berigt van een Nieuw-Botanisch Stuk, aangande het leeren kennen der Planten kort na hunne Geboorte of Uitſpruiting uyt hun Zaad. Als meede de Beſchryving en Afbeelding van een zeldzame en zonderlinge Zee-Plant, door DAVID MEEZE, Hovenier in de Kruidt-tuin aan Frieslands Hooge Shole te Franeker, te Leeuward. 8mai. c. 8. tab aen.

IOAN. HENRIC. MEINCKE, Diſſ. inaug. de oeconomia foetus in vtero humano Trai. ad Rhen. 4.

SALOM. THEOPH. DE MEZA, Med. Hafn. armamentarium medicum ſ. materia medica, quo adducuntur omnia ſuppellectilia medica ex tribus regnis petita nec non chemica praeparata cum variis raris et curioſis et huc vsque ignotis Hafn. 8.

PAUL. H. G. MOEHRINGII hiſtoriae medicinales, iunctis fere vbique corollariis praxin medicam illuſtrantibus. Amſtelod. 8. c. tab. aen.

CHRIST. MOLINARII epiſtola ad Cl. virum ANT. STOERK, qua mulieris a ſcirrho curatae hiſtoria exponitur. Viennae, 8.

Herrn ALEX. MONRO'S, *des Aeltern, Knochenlehre, nach der Ausgabe des Herrn* SUE *überſetzt, und mit der ſechſten Engliſchen Ausgabe ſorgfältig verglichen, nebſt der Nervenlehre eben dieſes Verfaſſers und einer Erklärung von der abwechſelnden Bewegung des Herzens, wie auch einer Beſchreibung des menſchlichen Milchſaftsbehälters und der Milchſaftröhre,*

aus dem Engliſchen überſetzt und mit nöthigen Regiſter verſehen durch CARL CHRISTIAN KRAUSE. *Leipz.* 8.

PETRI VAN MUSSCHENBROEK elementa phyſicae, quibus nunc primum, in gratiam ſtudioſae iuuentutis, accedunt vbique auctaria quamplurima, frequentiſſimae annotationes, diſputatio phyſico-hiſtorica de rerum corporearum origine ac demum de rebus coeleſtibus tractatus, opera et ſtudio ANTONII GENUENSIS. Editio tertia Veneta, tabulis aeneis ornata, Tom. I. II. Venetiis, 8. Voll. 2.

ALEXANDR. NAHUYS, tractatus chemicus continens noua quaedam experimenta cum baſi ſalis marini, nitri et aluminis. Pars I. adiecta eſt eiusdem Auctoris oratio de quaeſtione: vtrum vroſcopus ex ſola vrinae inſpectione morbos quorumuis aegrotantium rite detegere iisque ex arte mederi poſſit. Amſtelod. 8.

Trattato chirurgico di ANGELO NANNONI ſopra la ſemplicita del medicare i mali d'attenenza della Chirurgia. In queſto Trattato, come nel reſtante del libro ſi trovano riunite molte e varie eſperienze, oſſervazioni, e ragionamenti, coſe tutte, che molto giovano per lo ſtabilimento del buon metodo di medicare mali appartenenti al Chirurgo, introdotto alla lettura del ſeguente Trattato con un diſcorſo fatto ſopra alcuni fatti ſeguiti dopo finita la ſtampa del preſente Libro. Tomo Primo, in Firenze. 4.

Phyſicaliſche Abhandlung von der goldnen Ader, welche ſowohl die Eigenſchaften, Wirkungen und Urſachen, als auch die Heilungsart derſelben in ſich faſst zum allgemeinen Nutzen herausgegeben von D. ERNST IER. NEIFELD, *Züllichau.* 8.

ERN. ANT. NICOLAI, Diſſ. inaug. de congeſtionibus. Reſp. *Ioan. Frider. Wilhelmi* Ienae 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de pulſibus Reſp. *Iodoc. Ehrhart*, ibid. 4.

Eiusd. Progr. IV et vltimum exponens rationem ſtructurae quarundam auris partium. ibid. 4.

Eiusd. Progr. exhibens quaedam de cordis et arteriarum in ſanguinem actione. ibid. 4.

Eiusd. Progr. I. de cauſis pelluciditatis partium corporis humani praeſentis et ſublatae. ibid. 4.

ANDR. NUNN, Diſſ. inaug. de affectibus rheumatico-arthriticis ex emanſione menſium. Reſp. *Carol. Frider. Hauswald.* Erfordiae, 4.

Delle Acque di Recoaro, et delle Regole concernenti il loco uſo: Diſſertazione di HOR. MARIA PAGANI. in Vicenzia, 8.

PAULAE ANDR. PARENTI de doſibus medicamentorum liber ſingularis in ordinem alphabeti digeſtus, quo ex ſcriptoribus optimis et praxi fideliſſima pro diuerſa hominum aetate plerorumque tam ſimplicium, quam compoſitorum remediorum vſitata et legitima quantitas determinatur, cum praefatione HIERONYMI DAV. GAUBII, Editio tertia multo emendatior, Lugd. Batav. 8.

Eandem hanc libri huius editionem eodem anno Krauſe, bibliopola Viennenſis recudendam curauit Viennae, 8.

Idem liber, ab ipſo Auctore vero multum auctus eodem anno prodiit ſub hoc indice: Doſium tum ad ſimplicia, tum ad compoſita medicamenta ſpectantium index omnium, qui hactenus prodierint, locupletiſſime auctus et clariſſimorum Authorum eruditionibus cum chemicis tum botanicis et Galenicis nouiter ac longe exornatus, variisque humani corporis aetatibus accommodatus PAULI ANDREAE PARENTI, vna cum Antidotario chirur-

chirurgico in calce libri ab eodem excogitato, chirurgiae profeſſoribus elargito. Bononiae, 4.

Alia aucta huius libri editio eodem anno prodiit Venetiis, quae in ipſo indice eius vocatur Editio poſt duas Bononienſes prima Veneta. 4.

Dictionnaire de Phyſique, dedié a M. le Duc de BERRY par le P. AIME HENRI PAULIAN. à Avignon. 4. c. f. Voll. 3.

Coniectures nouvelles ſur les cauſes phyſiques des phenomenes électriques pour ſervir de nouveau Proſpectus au Grand Dictionnaire de Phyſique par le P. AIM. HENR. PAULIAN. à Avignon. 4.

MICH. PERRIER, Diſſ. de bradyſpermatiſmo. Monspelii, 4.

Extrait du nouveau Syſtême de Phyſique et d'Aſtronomie; ou du Syſtêm Electrique de l'Univers de M. DE LA PERRIERE, Chevalier-Seigneur DE ROIFFE a Paris, 12.

CARL PETERSEN Diſſ. om Metallernes calcinationer i Eld. Vpſal.

Bibliotheque choiſie de Médécine, tirée des ouvrages periodiques tant françois qu'etrangeres avec pluſieurs Piéces rares et des Remarques utiles et curieuſes, avec un très-grand nombre des figures gravées en taille douce; par M. PLANQUE. a Paris, 4. Voll. 6. (*Duplici in forma vno eodemque tempore hic prodiit liber, in quarta nimirum et in duodecima, vt appellant: numerus itaque voluminum diſpar eſt, in quarta quippe forma ſex tantum, in duodecima vero duodeuiginti iam proſtant volumina*).

ANTON. GUIL. PLAZ. Progr. de natura plantas muniente. Lipſiae, 4.

Inſecta muſaei Graecenſis, quae in ordines, genera et ſpecies iuxta ſyſtema naturae CAROLI LINNAEI digeſſit NIC. PODA. Graecii. 8.

Infor-

Infortuni del Vajuolo e methodo di andarne al riparo, opera del Conte SILVESTRO ANTONIO PONTICELLI, in Parma, 8.

IOH. HEINR. POTT *phyſicaliſch chymiſche Abhandlung von dem Urinſalze und deſſen weitläuftigen Anwendung, nebſt einem neuen apologetiſchen Anhange, 2te Auflage. Berlin.* 4.

Eiusd. *wichtige und ganz neue phyſicaliſch chymiſche Materien mit vielen Experimenten ausgeführet, ſamt einer chymiſchen Zerlegung der Vorwürfe und Beſchuldigungen. die ihm der Herr Bergrath von Iuſti in dem 2ten Theile ſeiner chymiſchen Schriften zur Laſt legen will.* ibid. 4.

Cl. viro D. FRANCISCO SERAO in Reg. Neapolitana Vniuerſitate Pub. Med. Profeſſori D. CAESAR POZZI, P. Matheſ. Profeſſor. Romae, 4. (*Perſtringuntur, in hac epiſtola experimenta a Cl.* DE TURRE *capta, de figura particularum ſanguinis*).

Obſervations on the Diſeaſes of the Army by IOHN PRINGLE. The third Edition enlarged, London. 8.

IOSEPHI QUARIN tentamina de cicuta. Vienn. 8.

FRID. LUDOV. ALBERT. RAUCH, Diſſ. inaug. de haemoptyſi. Argentor. 4.

La Fabrique des Ancres par M. DE REAUMUR, à Paris fol, c. tab. aen.

L'Art de l'Epinglier par le même. ibid. fol. c. tab. aen.

HENR. IOSEPH. REGAE tractatus duo de vrinis. Prior Quaeſtio Quodlibetica, an vlla ſcientiae medicae inueſtigatione, aut experimento, quispiam poſſit ex ſola vrinarum inſpectione morborum naturam ad medelam dignoſcere? Alter de vrinis vt ſigno: In quo ordinarius et naturalis hominis ſani vrinae ad pectus eiusdemque ab eo mutatae conſtitutio morbi tempore proponitur, in

cauſas

cauſas inquiritur et quid ſingulae variationes indicent, tam ex veterum, potiſſimum HIPPOCRATIS quam recentiorum obſeruatione exponitur. Frf. ad Moen. 8.

D. REINHARDS *verletzte Leber. Glogau*, 8.

ANT. RELHAN'S ſhort Hiſtory of Brighthelmſton with Remarks on its air and analyſis of its water, particularly of an uncommon minerale one by IOHNSTOHN, London, 8 maior.

CLAUD. ANTON. RENARD, Quaeſt. med. an litteratis vita coelebs? aff. Reſp. *Lud. Gilbert. Boyrot de Ioncheres*. Pariſiis, 4.

GASPARDUS IOANNES RENE, Quaeſtiones medicae duodecim pro regia cathedra vacante defenſae. Monspelii, 4.

MATTHIAS RICHEVILLE, Diſſ. inaug. an, vt ſaepius chronicorum officina ventriculus, ita et acutorum fomes? Trai. ad Rhen. 4.

GEORG. GOTTL. RICHTER. Progr. de antiquitate et ſalubritate victus animalis, Goett. 4.

COLLINE ROBERTSONE, Diſſ. inaug. de expuitione ſanguinis e pulmonibus editi. Trai. ad Rh. 4.

NICOL. LE ROY DE S. AIGNAN Quaeſt. med. an a perito *Χημείας* medico, quam plurima *ὑγιεινὰς* praecepta ſalubriora, certiora dentur? aff. Reſp. *Coſma Aug. Lezurier*, Pariſiis, 4.

A methodical Synopſis of Mineral Waters by RUTTY, London. 4.

AUG. SCHARSCHMIDTS *Nachrichten von dem Geſundbrunnen bey Freyenwalde. Berlin*, 8.

Der wunderbare und vielleicht in der Natur noch nie erſchienene Eulenzwitter, nebſt der Baumraupe, aus welcher derſelbe entſtanden, und welche vor einigen Iahren an vielen Orten Sachſens überaus groſsen Schaden gethan hat, beſchrieben und mit einigen auf die Natur dieſer Raupen ſich gründende Vorſchlägen

ſie

ſie am leichteſten zu verringern und am ſicherſten auszurotten, begleitet von IAC. CHRIST. SCHAEFFER. *Nebſt einer Kupfertafel mit ausgemahlten Abbildungen. Regensburg,* 4.

Eiusd. piſcium Bauarico - Ratisbonenſium pentas, cum tabulis 4. aere inciſis icones, coloribus ſuis diſtinctas, exhibentibus. ibid. 4.

Eiusd. icones et deſcriptio fungorum quorundam ſingularium et memorabilium; ſimul fungorum Bauariae icones, natiuis coloribus expreſſae, editioni iam paratae, propediem euulgandae denuntiantur. Ratisbonae, 4.

Idem libellus eodem anno Germanice quoque prodiit.

IOAN. PHILIP. BONAVENT. SCHALLER, Diſſ. inaug. de ialappa. Argentor. 4.

D. G. SCHREBERS *Sammlung verſchiedener Schriften, welche in die oekonomiſche Policey und Cameralwiſſenſchaften einſchlagen.* 7 *u.* 8*ter Theil, Halle,* 8. *m. K.*

IO. HENRIC. SCHÜTTEI Oryctographia Ienenſis ſiue foſſilium et mineralium in agro Ienenſi breuiſſima deſcriptio etc. quam reuidit, nonnulla praefatus eſt, adnotationes ſubiecit CHRIST. VALENT. MERCKELIUS. Editio altera renouata, Ien. 8.

IOAN. ANT. SCOPOLI, Ph. et Med. D. S.R. I. et C. M. Montanae Ciuitatis Phyſici de hydrargyro Idrienſi tentamina phyſico - chemico - medica 1) de minera hydrargyri 2) de vitriolo Idrienſi, 3) de morbis foſſarum hydrargyri. Venetiis, 8.

GEORG. FR. SIGWART. Diſſ. inaug. de hydrope vteri grauidi, Reſp. *Georg. Bern. Bilſinger*, Tubing. 4.

GEORG. FR. SIGWART. Diſſ. inaug. de exploratione per tactum vtiliſſima et ſumme neceſſaria artis obſtetriciae enchireſi. Reſp. *Ioh. Iac. Manner*. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. medicinae dynamicae ſpecimen IV ſiſtens. Reſp. *Chriſt. Conrad. Köhlreuter*. ib, 4.

The Family Phyſician: Being a Collection of uſeful Family Remedies. Together with Plain and Full Directions for Adminiſtering them, and properly Nurſing the Sick, where the Advice of a Phyſician is difficult to be procured. To which is added a ſhort Account of thoſe Caſes in which Bleeding and Bliſters are really ſerviceable: by HUGH SMITH. The third Edition with Additions. London. 4.

FRID. SNIP, Diſſ. de lithotomia ſ. calculi ſectione. Amſtelod. 8.

IOH. FRIEDR. SOELEMANNS *Einleitung in die Pharmacevtik und pharmacevtiſchen Benennungen, für Anfänger der Apothekerkunſt und Chirurgie, durchgeſehen und verbeſſert von D.* IOH. ERH. TRAMPEL. *Lemgo*. 8.

IOH. NICOL. SPACH. Diſſ. inaug. caſum ſarcohydroceles exhibens. Argent. 4.

IAC. REINB. SPIELMANN, Diſſ. de hydrargyri praeparatorum internorum in ſanguinem effectibus. Reſp. *Ioan. Frider. Ehrmann*. ibid. 4.

FRANZ ANTON VON STEINBERG *gründliche Nachricht von dem in Ienner-Crain liegende Czirknützer See, worinnen alle Seltenheiten deſſelben beſchrieben, wie nämlich in einem Iahre bey An- uud Auslauf jährlich in ſolchem gefiſchet, gejaget und eingeärndtet, Heu und Stroh eingebracht, von den darauf wohnenden die Oeconomie beſorget werde. mit* 35 *Kupfern. Grätz*. 4.

I. G. STOCKAR DE NEUFORN tractatus chemico-medicus de ſuccino in genere, nec non ſpeciatim de eo, quod nuper in agris Wisholzenſibus effoſſum eſt, in quo per tentamina chemica natura ſuccini ſuccincte examinatur, atque auctorum de eo opiniones inueſtigantur atque examinantur. Lugd. Bat. 8.

ANTONII STOERCK annus medicus ſecundus, quo ſiſtuntur obſeruationes circa morbos acutos et chronicos, adiiciunturque eorum curationes et quaedam anatomicae cadauerum ſectiones. Vindobonae. 8.

Eiusd. libellus ſecundus, quo demonſtratur, cicutam non ſolum vſu interno tutiſſime exhiberi, ſed et eſſe ſimul remedium valde vtile in multis morbis, qui huc vsque curatu impoſſibiles dicebantur, ibid. 8.

Eiusd. Supplementum neceſſarium de cicuta, vbi ſimul iungitur cicutae imago aere excuſa, ibid. 8.

Eiusd. (*prioris de cicuta libelli hoc anno altera prodiit editio,*) ibid. 8.

Idem *libellus gallice redditus editus eſt,* ibid. 8. Voll. 3.

Land brukets rätta Högd uti rön och machiner af MAGN. STRIDTSBERG, Stockholm. 8 min.

Traité des Bandages et des Appareils; avec un Deſcription abbrégé des Brayers ou Bandages et de pluſieurs Machines propres à differentes Maladies par M. SUE. Seconde Edition, a Paris, 12.

Die Kennzeichen der Inſekten nach Anleitung des Ritters CARL LINNAEUS *durch* 24 *Kupfertafeln erläutert und mit derſelben natürlichen Geſchichte begleitet von* I. H. SULZER, *mit einer Vorrede des Herrn* IOHANNIS GESNERS, *Zürich,* 4.

Deſcription abrégée des Maladies, qui regnent le plus communement dans les Armées avec la methode

de les traiter; par M. VAN SWIETEN. a Amſterd. 12.

Diario dell inneſta del Vajuolo fatto ne due figli del D. TADINI nel meſe di Maggio 1761 in Milano.

CAR. IO. SIGISM. THIEL, Diſſ. inaug. de ſingultu. Goett. 4.

FRID. LUD. THIEL, Diſſ. inaug. de curatione morborum artificiali per vlcera. ibid. 4.

IO. LE THIEULLIER Quaeſt. med. vtrum omnibus in morbis natura coctiones moliatur? aff. Reſp. *Aug. Roux.* Pariſiis, 4.

Nob. Illuſtriſſimo ALB. V. HALLERO, Soc. R. Sc. Goett. Praeſ. de variolis, apoplexia et hydrope, s. A. D. TISSOT. Lauſannae, 8.

Avis au Peuple ſur ſa Santé. avec des Remedes pour ſe conſerver par M. TISSOT. *ibid.* 8.

De methodo medendi variolis hactenus cognita, ſaepe inſufficiente, magno pro inoculatione argumento, diſſertatio epiſtolaris ad Cl. D. B. CASP. SULZERUM exarata a D. BALTH. LUD. TRALLES. Vratislauiae. 8.

ANDR. GOTTFR. TRETZELIUS, Diſſ. inaug. de inſigni et praeſtantiſſimo vſu corticis peruuiani in medicina. Altdorf. 4.

— TRIBOULET, Quaeſt. med. vtrum ſit ſecanda vena in indigeſtione. Duaci.

DAN. WILH. TRILLER, Diſſ. inaug. de tabaci ptarmici abuſu ceu atrocis affectus ventriculi aliorumque morborum cauſa. Reſp. *Aug. Lud. Vnwürde,* Witteberg. 4.

H. G. N. TROSCHEL, *nothwendige Nachricht von den wahrhaften Böhmiſchen Bitterwaſſer Saydſchützer Urſprungs aus dem Hochbetſcher Berge. Leitmeritz.* 8.

IOH. FRID. TÜNZEL, de vita ruſtica, ruſticaeque rei ſcriptis eccleſiarum paſtoribus rure degentibus commendandis. Brunſw. 4.

Memoires ſur les Defrichemens par M. le Marq. DE TURBILLY, a Paris 12.

Praeclariſſimo viro Abbati NOLLETO, IO. MARIA DE TURRE S. P. Neapoli. 8. c. 2 tab. aen. (*Agitur in his literis de particularum ſanguinis figura*).

Nouveaux ſyſteme du Microcosme ou Traité de la Nature de l' Homme; dans laquelle on explique la cauſe du Mouvement des fluides, le principe de la vie, du ſang et des humeurs, la generation et les autres operations des parties du corps humain par le Sr. DE TYMOGNE, a la Haye. 8. c. f.

PAULI VALCARENGHI, Com. Eq. Prim. Prof. Med. Ticin. de praecipuis febribus ſpecimen practicum ad VINCENTIUM, filium. Cremonae. 4.

Minéralogie, où Nouvelle Expoſition du Regne Mineral. Ouvrage dans le quel on a tâché de ranger dans l' ordre le plus naturel les Individues de Regne et où l' on expoſe leurs propriétés et uſages méchaniques, avec un Dictionnaire Nomenclateur et des Tables ſynoptiques par M. VALMONT DE BOMARE. Tome Premiere, a Paris 8.

DOMINICI VANDELLI de thermis agri Patauini: accedit bibliotheca hydrographica et apologia contra HALLERUM. Pataui, 4 mai. c. tab. aen.

Iournal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie etc. par M. VANDERMONDE Ianvier — Decembr. 1761 Tome XIV. XV. a Paris 8. Voll. 2.

DAVID VASSE, Quaeſt. med. an pueri bene mane cibandi? aff. Reſp. *Carol. Salin.* ibid. 4.

MICHAEL LUD. VERNAYE, Quaeſt. med. an poſt longas defatigationes, ſubito inſtituta vita deſes periculoſa? aff Reſp. *Nicol. Iean-roy*, ibid. 4.

EMAN. MAURIT. DU VERNEY, Quaeſt. med. an ſudare tutius, quam algere? aff. Reſp. *Hugo Gauthier*, ibid. 4.

Dell' Arte Oſtetricia, Trattato di GIUSEPPE VESPA in Firenze, 4.

Commentatio phyſiologica, qua foetum in vtero non liquore amnii, ſed ſanguine, per venam vmbilicalem aduecto, nutriri oſtenditur a IOH. HERM. VOGEL, Goett. 4.

RUD. AUGUSTIN VOGELS *neue mediciniſche Bibliothek. Des vierten Bandes, fünftes Stück.* ibid. 8.

Das Steinreich ſyſtematiſch entworfen von IOH. ERNST IMMMANUEL WALCH, *der Beredſamkeit und Dichtk. ord. öffentl. Lehrer auf der Univ. zu Iena, Halle,* 8. *m. K.*

IOH. GOTTSCHALK WALLERIUS, *Phyſiſche Chymie. 1ſter Theil. Aus dem Schwediſchen überſetzt. Gotha,* 8. *m. K.*

Eiusd. Diſſ. analyſin et ſyntheſin pulueris laxantis d'AILHAUD ſiſtens. Reſp. *Petr. Chriſtoph. Schulz.* Vpſaliae, 4.

Eiusd. Diſſ. qua dubia quaedam, contra transmutationem aquarum mota, refelluntur. Reſp. *Iac. Wahlſtröm.* Holmiae, 4.

Eiusd. Diſſ. de principiis corporum, Reſp. *Er. Schoenſtedt.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. Agriculturae fundamenta chemica (*latine et ſuecice*) Reſp. *Guſt, Adolph. Gyllenborg*, Comes. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. om Guld och Silfver - ſkedning. Reſp. *Car. Henr. Fantberg,* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de origine oleorum in vegetabilibus. Reſp. *Georg. Rothmann.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. an interitus mundi quaedam indicia in globo terraqueo ſint obuia? Reſp. *Nic. Ion. Bredberg.* Holm, 4.

Eiusd. Diſſ. de incrementis montium dubiis. Reſp. *Petr. Iac. Friſendahl.* Vpſal. 4.

IOAN.

IOAN. GOTSCH. WALLERIUS, Diſſ. de inſulis natantibus. Reſp. *Ioh. Brolin.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de mutata facie telluris. Reſp. *Eric. Sv. Wagenio.* Strogneſiae. 4.

Eiusd. Diſſ. de tellure olim per ignem fluida. Reſp. *Ioan. Murberg.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. de origine fontium. Reſp. *Sven. Weſtphal.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. Animaduerſiones chemicae ad ictum fulminis in arce regia Vpſalienſi d. 24 Aug. 1760 (*latine et ſuecice*). Reſp. *Car. Petr. Wibom.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. om metallernes calcinationes i eld. Reſp. *Car. Peterſen.* Holmiae. 4.

Eiusd. Diſſ. de diluuio vniuerſali. Reſp. *Aeſtan Petr. Harlin.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. de vegetatione ſeminum vegetabilium per mortem. Reſp. *Mich. Henr. Ottin.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de indole aquae mutabili. Reſp. *Nicol. Schwarz.* Holm. 4.

C. L. WALTHERS *ſonderbare Anmerkungen, welche ſowohl in der Medicin, Anatomie, als Chirurgie vorfallen. Nürnberg.* 8. *m. K.*

The Life and Literary Remains of RALPH. BATHURST by THOM. WARTON. London, 8. (*Continentur varia ſcripta medica, ex quibus eminent tres praelectiones de reſpiratione habitae*).

IO. NIC. WEISIUS, Diſſ. ſiſtens hiſtoriam partus impediti ex membrana tendinoſa os vteri internum arctante. Reſp. *Andr. Gottfr. Tretzelius.* Altdorf. 4.

ANDR. WESTPHAL, Diſſ. ſiſtens ſuccinctas aliquas animaduerſiones medicas circa potiora quaedam momenta in paſſione optimi maximi ſeruatoris occurrentia. Reſp. *Tim. Chriſt. Guil. Overkamp.* Gryphiswald. 4.

 Phy-

Phyſiological Eſſays, containing, 1) an Inquiry in to the Cauſes which promote the Circulation of the Fluids in the very Small Veſſels of Animals. 2) Obſervations on the Senſibility and Irritability of the Parts of Men and other Animals; occaſioned by M. de HALLER's late Treatiſe on theſe Subjects. The ſecond Edition, corrected and enlarged. With an Appendix, containing an Anſwer to M de HALLER's Remarks in the 4th Volume of the *Memoires ſur les parties ſenſibles et irritables.* By ROBERT WHYTT. M. D. F. R. S. etc. Edinburgh. 8.

An Eſſay on the Virtues of Lime-Water and Soap in the Cure of the Stone. The third Edition corrected and enlarged with an Appendix, containing the Caſes of Lord WALPOLE, the Biſhop of Landaff, WILLIAM HAY Eſq. M, L. TREVIGAR. etc. by ROBERT WHYTT. ibid. 8.

10. GOTTFR. WOLFIUS, Diſſ. inaug. de balſamis vitae, Altdorf. 4.

Della Cura de Bambini attacati della rachitide. trattato di GIOV. EVERARD. ZEVIANI, in Verona. 4.

Eiusd. Trattato del flato a favore degl' Ipocondriaci. *ibid.* 4 min.

Con-

Contenta in hac parte.

1. Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae, Tom. VII et VIII. p. 575

2. BRISSON Ornithologia ſ. ſynopſis methodica auium Tom. I ad VI p. 591

3. Hiſtoire abregée des Inſectes qui ſe trouvent aux environs de Paris, Tom. I et II p. 612

4. BERTRAND Memoires ſur la ſtructure interieure de la Terre p. 619

5. BALLEXSERD Diſſ. ſur l' education phyſique des enfans p. 626

6. MEESE Plantarum rudimenta p 638

7. OOSTERDYK. Diſſ. de Aceto p. 642

8. VANDERMONDE Iournal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie cet. p. 644

9. FABRICII Enumeratio methodica plantarum horti medici Helmſtadienſis. Editio ſecunda p. 664

10. RUSSEL Diſſertation on the Uſe of Sea Waters in the Diſeaſes of the Glands p. 670

11. MORGAGNI de ſede et cauſis morborum per Anatomen indagatis, Libri V p. 677

12. Actorum Academiae Electoralis Moguntinae ſcientiarum vtilium, quae Erfordiae eſt. Tom. II. p. 694

13. Noua phyſico-medica p. 713

14. Continuatio indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1761 prodierunt p. 727

INDEX.

A.

Abdominalia viſcera, circa ea varia obſeruata 306 ſq. eorum ſitus perverſus et mala conformatio 707 ſq.
Ablactationis infantum tempus 414
Abſorptio, quibus vaſis fiat 283 ſeqq.
Acephalorum conſideratio 338
Acetum quid 642. parandi modus eiusque natura 643. aceti vini vſus in hydrophobia 720
Achillis tendinis disrupti ſanatio 130
Acida, opii antidotum 120. acidi vitriolici cum aliis corporibus coniuncti ſeparatio 271
Aconiti eiusque extracti vſus et effectus in variis morbis 239
Acta Heluetica Vol. IV. 313
Acus noua declinatoria 579. noua triquetra ad perforandum hydrocephalum apta 267
Acutorum morborum ſigna ex diſcrimine ſoni pectoris diſcuſſi deſumenda 59
Aduſtio vulnerum ſclopetariorum 268
Aer, quatenus vegetationem promouet 144
Aerugo cupri pendet a ſulphure cupri 211
Aeſchynomenes americanae deſcriptio 587
Aggeres exſtruendi et aquam iis arcendi ratio 138
Agriculturae fundamenta chemica 139 ſeqq.
Agros pinguefaciendi modus 151
Albinus, Bernh. Siegfr. Regiae ſcientiar. ſocietatis Londin. ſocius. 718. de ſceleto humano liber. 473
Alcali volatilis vſus in rabie. 658
Alſton, Car. vita, obitus et ſcripta 556 ſqq.
Alui obſtructio incurabilis 262
Amadou, fungi vſus ad ſiſtendam haemorrhagiam 653
Ambroſina, nouum plantae genus 539
Americae quadrupeda indigena 454. partis, Kamtſchadaliae proximae deſcriptio 16
Ammoniacum ſalem, parandi modus 17. 671. huius vis potulenta refrigerans 391
Amputatio, femoris ſpontanea 246. huius in articulo difficultates et poſſibilitas 251 ſq. eam in articulo inſtituendi modus 253 ſq.
Amygdala marina, concha 49
Anatomia artificialis a virgine *Biberon* praeparata 254
Anecdotes de Medecine 53
Aneu-

Aneurysma verum, ſponte ſanatum 649. arteriae ſpermaticae et ſcrotum inde ſcirrhoſum factum 649. arteriae ſubclauiae enorme 653. aneuryſmate defunctorum ſectio 688 ſq.
Anguillae maſſae farinaceae aceſcentis microſcopio obſeruatae 531
Animae ſedis disquiſitio 341
Animalcula iuſculi carnis microſcopio obſeruata 531. marina aquae innatantia in littoribus Belgicis obuia 315
Animalia Americae indigena 454. orbi antiquo indigena 452. orbi vtrique communia 456. animalium in Belgio habitantium Centuriae duae 325
Anthoporita ſ. Anthopora petrefacta, quid? 321
Anus, ad illum excreſcentiae peculiaris hiſtoria 530
Aphronitri examen chemicum 703
Apis foetus ſuos foliis inuolutos in ligno putrido abſcondens 34
Apoplexiae diſtinctio 681. ea defunctorum ſectio ib.
Aqua, quatenus vegetationem promoueat 144. aquae elementaris forma 73. incondenſibilitatis, circa eandem experimenti Florentini fallaciae quaedam 65. vſus in doloribus ventriculi 57. calidae iniectionum in vterum vſus in retentione ſecundinarum 270. marinae vſus in morbis glandularum 670. experimenta circa eam inſtituta 671. eam edulcorandi artificium 358. aquae minerales magnae Britanniae 673. vitriolicae in inſula Mona 14
Arationis vſus eique aptum tempus 153
Arena, an ad foecundationem terrae conferat 149
Argi, Zoophyti deſcriptio 509
Argilla quid, et quatenus ad fertilitatem contribuat 146
Ariſarum potamogeti folio *Boccon.* 539
Arſenico demortui cadaueris ſectio 693
Arteriarum ſtructura 393. irritabilitas, circa eam difficultates 82
Artificum morbus ſingularis 21
Asbeſtus in Gall. repertus 33
Aſcaridum hiſtoria phyſiologica 488. deſcriptio et ſtructura interna 490. varii motus et nutrimentum 491 ſq. generatio 492
de Aſch, Geo. in munere ſupremi Ruſſicorum exercituum Medici confirmatus 554
Aſcitis curatio et cum educta aqua inſtituta experimenta 266. mira criſi curatio 265. tartaro emetico curatio 267. venaeſectionibus et opio curatio 243. eum tractandi methodus 647. eo demortuorum ſectio 691

Aſellus maior hermaphroditus 312 ſq.
Aſinus marinus 50
Aſper verus, piſcis 277
Aſperuli piſcis deſcriptio 277
Aſtacorum character genericus 468. propagatio 469. chelarum reſtauratio 470. aſtaci Norvegici curioſi deſcriptio 314
Aſtruc, J. Traité des Maladies des femmes 213
Auditus organi deſcriptio 297
Auenbrugger, Leop. Inuentum nouum ex percuſſione thoracis humani vt ſigno, abſtruſos interni pectoris morbos detegendi 57
Auis a phaſiano et gallina Afric. prognata 33. auium ſynopſis method. 590 ſqq.
Auriculae cordis dextrae praeternaturalis dilatatio 268
Auris eiusque partium deſcriptio et vſus 297 ſeq.

B.

Ballexſerd Diſſ. ſur l'education phyſique des Enfans 626
Balneorum vſus 228. horum incommoda 229
Barberet ab Acad. Scient. et Artium Rothomagienſi praemium reportauit 552
Barometri ad inſtar, nautis inſeruituri, cuiusdam inſtrumenti deſcriptio 585
Baſſii, Ferd. Ambroſina, nouum plantae genus 539
Baſteri, Jobi opuſcula ſubſeciua Liber III. 310. opuſcula ſubſeciua Tomi II. Liber I. 468
Bathonienſis fontis medicati deſcriptio et vſus 674
Baurenfeind, obitus 720
Belladonnae vſus internus in cancro mammae 645. 654. vſus in ſcirrho inteſtinorum 258. circa eius vſum inſtituta experimenta 259. tincturam parandi methodus eiusque vſus in cancro mammae 652. fructuum effectus funeſti 389. horum antidota ib.
Beltz, Vrban. ab Acad. Reg. Scient. Berolinenſi praemium reportauit 164
Berolinenſis Academiae Reg. Scient. theſis et praemium ad ann. 1764. et 1765. 164
Bertrand, Elie, Memoires ſur la ſtructure interieure de la Terre 619
Bezoar humanum 646
Bilguer, Jo. Vlr. *Anweiſung zur ausübenden Wundarzneykunſt in Feldlazarethen* 496
Boehmer, Phil. Adolph. Academiae Reg. Chirurg. Pariſienſis ſocius 166
Bohadſch, Jo. Bapt. de quibusdam animalibus maririnis eorumque proprietatibus Liber 501
Boleti noua ſpecies 316
Boſe, Ern. Gottlob, Prof. Phyſiologiae ordin. Lipſienſis 168
Botanica expeditior in tabulis 279
Boyer Methode a ſuivre

dans le traitement des differentes maladies epidemiques, qui regnent dans la Generalité de Paris 493
Braſſicae chinenſis deſcriptio 587
Briſſon, A. D. Ornithologie Tome I. - VI. c. Supplem. 591 ſeqq. Regnum animale in IX Claſſes diſtributum auctius editum 612
Briſtolienſis aquae medicatae deſcriptio et vſus 674
Büchner, Andr. El. Reg. Scient. Societatis Lond. ſocius 165

C.

Cadaueris hominis ſubito demortui ſectio 660
Calculoſa maſſa in inteſtino colo equi reperta 31
Calculus inſignis ex veſica ſectionis ope extractus 262. ad calculi ſectionem lateralem inſtrumenti deſcriptio et vſus 653
Caloris vis vegetationem promouens 143. ſummi gradus ad certa fluida experimentis declarati 588 ſq.
Caluariae foramina horumque vſus 101 ſeq.
Calvet, Spirit. Claud. Franc. Acad. Pariſ. Inſcriptionum et elegant. literarum correſpondens 166
Calx, an ad fertilitatem contribuat? 147. eam praeparandi, coquendi eaque vtendi modus 120 ſeq. eius varietates 207 ſeq.
calcareae terrae varietates 207 ſeq.
Camphorae proprietates et noua vegetatio chymica, quae ope eiusdem fit 400 ſeq. vſus in mania 525. vis venena corrigens 30
Cancer mammae vſu belladonnae curatus 652
Cancri marini ad littus Ariminenſe 46. de iis obſervationes 471. eorundem duae ſpecies 471
Capitis vulneris cum cranio depreſſo curatio 533
Caracal, animal. 463
Carbonis foſſilis, *Bovey-Coal* dicti deſcriptio et origo 22 ſeq. analyſis chemica 24. cum eo inſtituta experimenta 43
Carcinomatis vteri natura et cura 222
Cardialgiae conuulſiuae curatio 645
Cariei oſſis pubis caſus 209
Carnis fruſtum e trachea egreſſum 256
Caro ab Acad. Scient. et Artium Rothomagienſi praemium decretum 552
Cartilaginum vaſa negantur 285
Caſia fructu nigro *Gmel.* 579
Catalepſis pediluuiis et frictione mercuriali curata 247
Catamenia qua ratione contingant 215 ſeq. horum diuerſi ſtatus 216. ſuppreſſio 217
Cauſticorum effectus in cadauera obſeruatus 269

Cellu-

Cellulosae membranae inſenſibilitas dubia reddita 82
Cera flaua pictorum vſui accommodata 705
Cerebelli deſcriptio 331. a cerebro et medulla ſpinali differentia 338
Cerebri menſura, definitio et ſubſtantia 329 ſeqq. eius vaſa 333. ventriculorum vſus 342. hydrops 269
Cernuae, piſcis deſcriptio 277
Ceſto del mare, animalis deſcriptio 502 ſqq.
Chloroſis cauſa et curatio 217 ſeq.
Choreae S. Viti curatio 653
Chronicorum morborum cauſſae et ſigna ex ſono percuſſi thoracis ſumenda 60
Cicutae vſus externus chirurgicus 241 ſeqq. vſus internus ſalutaris 651. vſus in ſcirrho et carcinomate 659. 664. in morbis ſcrophuloſis 654. extractum parandi modus 230. eius doſis et effectus 236. huius vſus in amauroſi 234. in podagra ib. in obſtructione glandularum 231 ſeqq. in carcinomate ib. in variis morbis 232 ſeqq. 236
Cinnabaris, circa hanc experimenta chemica 706. eius effectus antiſpasmodicus 707
Claui hyſterici curatio 663
Cochleae punctatae geneſis 49
Colicae verminoſae curatio 270
Coma vigil. 647
Concha anomia plicata πολυλεπτογιγγλυμος petrificata 326. ſphaerica fluviatilis, alata, ex badio et nigro colore variegata 695. conchae minimae ad littus Ariminenſe 45
Conchyliorum characteres determinandi ratio 396
Congelationis phaenomena 72 ſeq.
Corallii ſpongioſi hiſtoria 582 ſq.
Cordis vaſa et motus 304 ſq. motus a voluntate pendens 56. irritabilitas quid? 85 ſq. circa hanc difficultates 82. harum ſolutio 89 ſqq. ſenſibilitas et difficultates circa eam 81
Cornua oborta ad femora plurium feminarum 654. eorundem in hominibus origo 304. cornua ammonis minima ad littus Ariminenſe 44
Cortuſae Matthioli deſcriptio 325
Cotyledonum plantae differentiae 637. ab iis methodus deſumta 638 ſqq.
Conguar, animal. 461
Crantz, Henr. Nepom. ſolutiones difficultatum circa cordis irritabilitatem 84 ſeqq.
Cretaria terra an ad fertilitatem contribuat? 147
Cucumerum ſucci vſus in vlcere pulmonum 527

Cutis eiusque glandularum deſcriptio 301

D.

Danicae ſocietatis, iter in orientem facientis, plurima membra moriuntur 719
David, ab Acad. Reg. Chirurg. Pariſienſi praemium reportauit 716
Delirii phrenitici curatio 663
Diarthroſis oſſium, eiusque genera 475
van Doeveren, Gualt. Medic. theoret. et pract. chemiae et artis obſtetriciae Prof. Groening. 357
Durae matris deſcriptio 332. motus, arteriae et nerui, 292 ſq.
Duretus, Ludov. eius in elogium praemium conſtitutum 356
Duverney Oeuvres anatomiques 290
Dyſenteriae ao. 1759 Suinfurti graſſantis deſcriptio 524
Dyſuriae, ex vlcere inteſtinali in veſicam peruio, in marasmum deſinentis caſus 323

E.

Eau de Luce vſus in rabie 658
Echinitae ſpecies ſingularis 326
Echinus ſ. Echinometra vulgaris aculeis nigris 48
Electrica experimenta 19. 36 ſeq.
Electricitatis effectus, in diverſis morbis 322. in membra frigore vſta et alio modo adfecta 710
Ellenberger de Zinnendorf, ſummus rerum medicarum atque chirurg. in exercitibus Regis Boruſſiae Praefectus et Conſiliarius ſupremi Collegii Medicorum 358
Emeticorum vſus in morbis acutis grauidarum 661
Endemii morbi vrbis Jön Koeping eorumque cauſſae 194
Epiploenteroceles cum ſphacelo et iactura partis inteſtini curatio 651
Epiploi monſtroſi obſeruatio 267
Epſomienſis fontis medicati eiusque ſalis deſcriptio et vſus 676
Eruca ſalicis lignum rodens 418. 421. eius hiſtoria naturalis 421. corpuſculi diuiſio 422. partium capitis exteriorum deſcriptio anatomica 423 ſeqq. exteriorum corporis partium microſcopio obſervatarum deſcriptio 427 ſeqq. interiorum partium fabrica 430. muſculorum deſcriptio 430 ſq. cerebri, medullae ſpinalis, gangliorum, neruorumque deſcriptio 432 ſq. vaſorum aereorum deſcriptio 433 ſq. cordis deſcriptio 435 ſq. corpora reniformia 437. vaſa granuloſa 438. pars adipoſa ib. canalis alimentarius 439 ſqq.

vaſa

vaſa bombycina 443. vaſa diſſoluentia 444 ſq. partes in capite contentae 445. mutatio in chryſalidem et phalaenam 421 ſq. 446
Euphorbii tincturae effectus eorumque curatio 29
Excreſcentia ad linguae radicem ligatura exſtirpata 645. gangraenoſa in capite membri virilis per ligaturam huius partis curata 127
Exfoliatio oſſium poſt 57 annos contuſionem capitis ſecuta 248 ſq.
Exoſtoſeos oſſis cylindrici noua ſpecies 648. monſtroſae deſcriptio 271

F.

Fabricii, Phil. Conr. Enumeratio methodica plantarum horti medici Helmſtadienſis 664
Febris putridae ſpasmodicae et rheumaticae caſus 316. catarrhalis cum vlcere pulmonis caſus ib. continuae in intermittentem anomalam ttanseuntis hiſtoria 655. proteiformis deſcriptio 656. putridae verminoſae cum delirio phrenitico curatio 657. febre hectica demortui ſectio 656
Felis ex india orientali deſcriptio 27
Femoris oſſis fractura ſola muſculorum actione producta 256. os vi externa luxatum 31. oſſis luxatio et repoſitio 35. vtriusque a cauſſa interna luxationis curatio 323 ſeq. ſpontanea amputatio 246. amputatio in articulo 211 ſqq.
Filicis maris radicis virtus foetum ex vtero expellendi 263
Fimbriae, animalis marini deſcriptio 507. an Zoophytum? 508
Fiſtulae ex adipe renum ortae curatio 124 ſeq.
Flagrorum vſus in obſtructione alui 56
Fluidi neruei, materies et natura 339 ſq. motus quotuplex 341. quatenus eſt cauſſa motus muſcularis 349 ſeq.
Fluidorum reſiſtentiae dilucidatio 584
Fluoris albi cauſſae et curatio 218
Foemina 9 annorum filiam peperit 320
Foetus ad 29 menſes in vtero geſtus et per abſceſſum eductus 662
Folia, eorum in plantis perfectioribus vſus 70 ſeq. an reſpirationi plantarum inſeruiant? 71
Forskal, obitus 720
Fractura, femoris ſola muſculorum actione producta. 256. oſſis humeri et memorabilis eius operatio 28 complicata humeri ad articulum cubiti eiusque curatio 663
Fraenckiſche Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit Oeco-

Oeconomie &c. 5ter und 6ter Band 521
Freyenwaldenſis agri et fontis deſcriptio 50 ſq. fontis analyſis chemica 52
Frigoris, effectus in inſtrumenta muſica 212 ſeq. ſummi gradus ad certa fluida experimentis declarati 588 ſeq.
Friis, Chriſt. Lodberg, Decanus Facult. med. Hafn. 357
Fulminis effectus nonnulli obſeruati 244 ſeq.
Furoris vterini cauſſae et curatio 219

G.

Gadus hermaphroditus 312
Ganglii in femore feminae exſtirpatio 257
Gangraenae abdominis curatio 261
Gardeniae, plantae deſcriptio 40
Gaubius, Hier. Dav. Societat. Reg. Scient. Londin. ſocius 718
Gehler, Jo. Car. Botanices Prof. Publ. extraord. Lipſ. 168
Gelu quomodo fiat, circa illud phaenomena 72
Genetta, animal. 467
Geoffroy iun. Hiſtoire des inſectes Tome I. et II. 612
Gerard, Lud. Flora Gallo-Prouincialis 402
Glacies an commotionem electricam transmittat 39
Glandulae, plantarum 399. cutaneae, harum in quinque ſpecies diſtinctio 301. glandulae in vagina vteri oſſeae factae obſeruatio 255. glandularum vaginalium deſcriptio 308
Glarea an ad foecundationem terrae conferat? 149
Glaux Rivini, eius propagatio et vſus 701
Globulus plumbeus diu poſt acceptum vulnus vomitu reiectus 522
de Gorter, Jo. obitus 171 memoria 361 ſeqq. ſcripta 371
Gottingenſis Acad. Reg. Scient. theſis ad ann. 1764. 355
Gouan, Ant. Hortus Regius Monspelienſis 154. ſeqq.
Grauiditatis ſignum peculiare 260
Gronouii, Jo. Frid. obitus 171. memoria et ſcripta 721
Guſtus organi deſcriptio 300
Gymnoti tremuli deſcriptio et experimenta cum eo inſtituta 314

H.

Haemoptoſeos caſus ſingularis et curatio 20 ſeq.
de Haen, Ant. Difficultates circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irritabilitate corp. hum. 76. Vindiciae difficultatum circa modernorum ſyſtema de ſenſibilitate et irritabilitate corp. hum. contra Alb. v. Haller 97
Hagſtroemii medicamenta tria domeſtica 197
Haleſiae, plantae deſcript. 40

v. Haller, Alb. ad Ant. de Haen difficultates Apologia 93. Elementa phyſiologiae Tom. IV. 329
Harlemenſis ſocietatis ſcientiarum commentarii P. V. 120
Hartmann, Jo. Frid. Reg. Scient. Societatis Gotting. Correſpondens 166
Hartmann, Petr. Imman. Medicinae Prof. Publ. ord. Francof. ad Viadr. 168
de Haven, obitus 720
Hellebori nigri extracto demortui ſectio 693
Hernia, quatenus cum teſticulo communi ſacculo deprehenditur 288. ſcrotalis cum inflammatione vomitu ſpontaneo curata 255. inguinalis, circa eam obſeruationes 263. 645. cruralis 268. ventralis cum grauiditate 660. herniarum congenitarum ratio 289
Hillary, Guil. obitus 171
Hirudines aſſeruandi iisque vtendi modus 198 ſeq.
Hirundinum migratio 13
Hiſtoire de l'Academie Royale des Sciences à Paris, année 1756. 385. abregée des Inſectes, qui ſe trouvent aux environs de Paris Tom. I. et II. 612. naturelle generale et particuliere, avec la Deſcription du Cabinet du Roy Tom. IX. 449
Holmann, Samuel. Chriſt. Commentationum in Reg. Sci. Societate Gott. inde ab ann. 1756. recenſitarum ſylloge 63
Holmienſis Reg. Scientiar. Acad. theſis 165
Homolocenchrus, nouum graminis genus 327
Hope, Jo. Materiae med. Botan. et Med. Prof. Edinburg. 558
Hordei ariſta per vrinam evacuata 260
Hordeoli, plantae mexicanae virtus 257
Horrebow, Petr. obitus 719
Humus, quatenus vegetationem promouet 145
Hunter, Will. Medical Commentaries Part. I. 281
Hyaena, animal. 463
Hydrae, zoophyti deſcriptio 511 ſeq.
Hydrophobia, eius ſedes 483. curatio 484 ſeqq. ei medendi ſpecialis methodus 487. an ſit ſequela morſus animalis rabidi? 480. eius per morſum propagatio ib. ſeq. natutura et ſymptomata 482. ea demortuorum ſectio quid oſtendat 482 ſeq. 684 ſeq. a ſolo terrore exorta 55. ſpontanea, ea defuncti ſectio 659
Hydrops inſultu apoplectico curatus 663. vſtione ſanatus 54. eo demortuorum ſectio 691. aſcites vid. Aſcites, peritonaei, eius cauſſae et ſigna 692
Hyoſcyami eiusque extracti effectus

effectus in variis morbis 238 ſeq.
Hyſterici mali cauſſae et curatio 224

I.

Iaguar, animal. 461
Iames, R. Treatiſe on canine Madneſſ. 479
Iancke, Jo. Godofr. de foraminibus oſſium caluariae eorumque vſu Diſſ. I, 101. de ratione venas c. h. anguſtiores, in primis cutaneas oſtendendi 106. memoria et ſcripta 176 ſeqq.
Iaſmini promontorii bonae ſpei deſcriptio 41
Ibicis imberbis deſcriptionis ſupplementum 584
Inediae caſus ſingularis 388
Infantis recens nati cura 412 ſeq. 627 ſeqq. ablactati educationis ratio 629 ſeq. monſtroſi deſcriptio 657. infantes in orphanotrophea recipiendi tempus 416. horum veſtimentorum, nutrimenti et exercitiorum modus 641 ſqq.
Inoculatio variolarum a ſuprema Pariſienſi curia interdicta 558. huius praeſtantia 124. hiſtoria et origo 128. 225. eam inſtituendi modus et ratio 226. circa illam obſeruata 122
Inſectorum caracteres 447. in agro Pariſienſi reperiundorum methodica diſpoſitio 613 ſeqq.
Inſenſibilitas partium vnde? 335. tendinum, eius inventio controuerſa 287
Inſitio variolarum vid. Inoculatio.
Ipecacuanhae in infuſo propinatae effectus 266
Irritabilitas, an ſit qualitas occulta? 89. cordis, huius a ſenſibilitate differentia 88. partium quid eiusque a ſenſibilitate differentia 344 ſeq. eius gradus 345. circa illam difficultates 82 ſeq.
Iſenflamm, Jac. Frid. Prof. Med. Ord. Erlang. 718

K.

Karakatizae, polypi marini deſcriptio 580 ſeq.
Klinkoſch, Jo. Thaddeus, Anatomiae Prof. Publ. Pragenſis 167
Kniphof, Io. Hier. memoria et ſcripta 559 ſqq.
Koelreuter, Joſ. Theoph. a Ser. Marchione Badenſi Conſil. et Hiſt. naturalis Prof. 553
Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar för år 1760. Vol. XXI. 193

L.

Lacrymalis glandulae ductuum deſcriptio 295. horum inuentio controuerſa 285

Lactatio, circa eam monita 413
Lapidum figuratorum origo et diuerſitas 622. 625
Lapponiae borealis confinium climatis ſalubritas 206
Lautter, Franc. Ioſeph. obitus 161
Leber, Ferd. *Abhandlung von der Nutzbarkeit des Schierlings in der Wundarzneykunſt* 241
Lens cryſtallina, eius vaſorum diſtributio 287. 296. ſine ea an viſus eſſe poſſit? 530
Leonis hiſtoria naturalis 449. ſeqq.
Leopardi, a tigride, vncia et pardo differentia 459
Lepra, piſcium et animalium in Norwegia morbus 211
Lernaeae, animalis marini deſcriptio 502 ſeq. 508 ventriculus dentibus inſtructus 504 an venenis adnumeranda 506 ſeq.
Ligamentorum inſenſibilitas dubia reddita 80. 100
Lignorum foſſilium in montibus praealtis reperiundorum deſcriptio 18 ſeq.
Limbourg, Io. Phil. ab Acad. Louanienſi praemium reportauit 553
Linguae partium deſcriptio 300
Lithotomia per lithotomum occultum facta 651 vid. Calculi ſectio.
Lochiorum obſtructio ſanguiſugis ſublata 55
Ludolf, Chriſt. Frid. obitus 358
Lugdunenſis Acad. Scient. elegantiorum Literarum et artium, hiſtoria et membra 547 ſeqq. theſis ad ann. 1765. 550
Lupi nigri deſcriptio 467
Lymphaticorum vaſorum origo, circa huius inuentionem controuerſia 282 circa eorundem vſum controuerſia 283. 286
Lyncis deſcriptio et hiſtoria naturalis 462
Lyonnet, Pierre, Traité anatomique de la Chenille, qui ronge le bois de Saule 418

M.

de Macclesfield, Geo. Comitis obitus 556
Magneticae acus vſus in mineris ferri inueſtigandis 197
Malachites veterum quid? 701
Mania, a phantaſia et nauſea exorta breui curata. 525. ea defunctorum ſectio 682 ſeq.
Manuum monſtroſarum deſcriptio 658
Marga? quid an ad fertilitatem aliquid conferat 148
Maris aeſtus reciprocus eiusque cauſa 47 ſedimentum ad littus Arimini 44 marinorum corporum in terra

terra continente origo 74
Martialium et ſalinorum vſus in colica verminoſa 270
Matthiae, Geo. Prof. Med. Ord. Gotting. 717
Maxillae contractio a medela morbi venerei orta 668
Medullae oblongatae deſcriptio 331 ſpinalis diſtributio ib.
Meduſa palliata ſ. vrticata, zoophytum 518
Meeſe, Dav. het XIX Claſſe van de Genera plantarum van de Heer Car. Linnaeus Syngeneſia genaamt, opgeheldet en vermeerdert 535. Plantarum rudimenta ſ. illarum methodus ex differentia ſeminum, cotyledonum cet. 635
Melancholia, eius peculiaris caſus 521 in maniam lethalem, breui tempore mutata 525 ope ſanguinis aſinini curata 534 ea demortuorum ſectio 682 ſq.
Menſtrui fluxus nimii ſigna et curatio 218 vid. Catamenia.
Meningum inſenſibilitas, circa eam difficultates 79
Mercurii, vſus in vomitu 323 in hydrophobia 485 dulcis vſus in morbis venereis 709 ſublimati vſus hiſtoria 222 huius vſus in vena medinenſi 267 mercurius vitae, circa eum obſeruata 704
Meſſerſchmidiae plantae deſcriptio 586
Meteora ſine fragore viſa 196
Millepora tubulis parallelis 326
Moguntinae Academiae Electoralis ſcientiarum, quae Erfordiae eſt, Actorum Tom. II. 694
Monſtri infantilis deſcriptio 657
Montes, horum origo 625 praealti ligno foſſili infarcti 17 ſeqq. argillaceo-calcarei et argillaceo-gypſei 696
Morgagni, Io. Bapt. de ſedibus et cauſis morborum per anatomen indagatis Libri V 677
Morochthi diſquiſitio 697
Mors, ex gaudio 56 ſubitanea a nimia obeſitate 661 repentina ex vitio vaſorum ſanguiferorum in thorace 688
Moſchiferi animalis deſcriptio et differentia ab animali zibethico 465
Mulierum morbi 213 ſeqq.
Mumiae aegyptiacae effectus 251
Murray, Io. Andr. Prof. Med. Extraord. Gotting. 717
Mus araneus, amphib. 307
Muſcularis, fibrae fabrica 342 motus cauſa 347 ſeqq. qua-

quatenus a neruis dependet 337 phaenomena 343 horum explicatio 346 adminicula 347 vtilitas 350
Mytulorum deſcriptio, eorumque propagatio 310

N.

Napellus vid. Aconitum.
Nani cuiusdam nobilis Poloni, Borwslasky deſcriptio 264
Narium et ad illas pertinentium partium deſcriptio 298 ſeq.
Nerui, eorum contemplatio 334 an fluidum iis inſit. 339 caui ſint, obſeruatio microſcopica 523
Nitrariae, plantae deſcriptio 579
Nutrix, qualis infanti eligenda? 628

O.

Obſeruationes anatomicae 387 ſeq. 650 botanicae 326. 351 ſeq. phyſicae 385 ſeq. practicae 531
Occhio griſo, plantae venenatae effectus 317 ſeq.
Occiput, ad illud magnae excreſcentiae deſcriptio 531
Oculi, eiusque partium deſcriptio et vſus 295
Oeſophagi obſtructio peculiaris 257
Oeſtrum marinum 50
Οκταπȣς, polypi marini deſcriptio 580. ſeq.
Oleandri foliorum ſucco expreſſo demortui ſectio 693
Ooſterdyk. Nic. Geo. Diſſ. de aceto 642
Opiſthotonus balneis curatus 266
Opium, eius vſus in phthiſi 107 ſeq. in hydrope 109 aſcite 243 in melancholia 110 in mania ib. ſeq. in ſuppreſſione menſium 112 in grauidarum morbis 112 ſeq. in morbis parturientium et puerperarum 114 ſeq. in morbis infantum 115 ſeq. in morbis ſenum 117 vſus externus 118 quatenus venenorum antidotum 118 ſeq. eius tanquam veneni antidota 119 eius vſus vtilis et noxius per experientiam declaratus 135 ſine ſubſequente noxa larga doſi ſumtum 711
Orchidum claſſis, eius genera et ſpecies 318 ſeq.
Ornithologia methodica 591 ſeqq.
Orphanotrophei Holmienſis ratio 416 ſeq.
Os in pelui viri repertum 28 a femina deglutitum et cum vrina eiectum 250 oſſa dealbandi noua methodus 355 foetus per anum eiecta 532 oſſium c. h. deſcriptio 473. 476 ſeqq. geneſis, articulatio et

et varia circa eadem obſeruata 4. 302 articulationis ratio 474 ſeq. oſſium eorumque medullae inſenſibilitas dubia reddita 80
Oſtreum plicatum, plicis valde inaequalibus, lapidefactum 326

P.

Paracentheſis centies quadrageſies ter trium annorum ſpatio inſtituta 662
Paraſitae ſpuriae plantae 390
Pardi deſcriptio et hiſtoria naturalis 459 ſeq. a tigride differentia 458
Parentum viuendi ratio, antequam infantem progignant. 627
Pariſienſis Acad. reg. ſcientiarum hiſtoria et commentarii ad an. 1756. 385 et Ac.reg.chirurg.theſis et praemium ad ann. 1764. 163 theſis et praemium ad ann. 1765. 552 ſupremae Curiae (*Parlament*) interdictio inſitionis variolarum 558 regionis mineralogica deſcriptio 398 varii morbi epidemici 493
Parotidis tumor, cuius pus in pectoris cauum ſe euacuauit 269
Partus monſtroſi hiſtoria 528 laborioſi infantis praeternaturalis deſcriptio 664
Paſtinacae aculeus 472
Pectoris, morbi, quatenus ex ſono percuſſi thoracis cognoſci poſſint 60 ſeq. gladio perfoſſi vulnus eiusque curatio 662
Peithner, Thaddeus, Metallurg. Prof. Pragenſis 166 ſeq.
Penis valde decurtatus impotentiam virilem non efficiens 532
Penna marina, zoophytorum genus 514 eius ſpecies ibid.
Percae vulgaris deſcriptio 273 ſeqq. fluuiatilis minoris deſcriptio 277
Pericardium, eiusque liquoris deſcriptio 304 ſanguine plenum mortis cauſa 56 aqua impletum, eius ſigna 63
Perioſtei inſenſibilitas in dubium vocata 80
Peritonaei inſenſibilitas, circa eandem difficultates 80
Peruuiani corticis vſus in gangraena 646 in febribus malignis 709
Petropolitani Collegii Medici ſupremi noua conſtitutio eiusque membra 613 ſeqq.
Pewter Medicine vſus in hydrophobia 486
van Phelſum, M. Hiſtoria phyſiologica aſcaridum 488
Philoſophical Transactions Vol. LI. Part. II for the Year 1760. 13
Phthiſi renali defuncti ſectio 659

Pholades, an ſaxa perforare poſſint? 520
Pilorum circa pudenda reſectionis vſus in gonorrhoea 717 ſeq.
Pinguefactio agri quomodo inſtituenda? 151
Pinſchbach, metallum componendi modus 210
Piſcium, Bauarico-Ratisbonenſium pentas 272 auditus organon deſcribitur 278
Placenta vterina cauo membranoſo retenta 650
Plancus, Ian. de conchis minus notis Liber 43
Plantulae ſeminales frumenti, de iis obſeruationes 701
Pleurae inſenſibilitas, circa eandem difficultas 79. 100 huius ſolutio 95
Pleurothotoni vniuerſalis curatio 529
Podex marinus, vrticae marinae ſpecies 47
Poiſſonier, Petr. aquam marinam edulcorandi artificium detexit 358
Poleni, Io. obitus 357
Polypi marini, Ruſſis Karakatiza dicti deſcriptio 580 ſeq.
Polyporitae quid? 321
Polypoſae concretiones ex pectore reiectae 246
Pulex marinus 472
Pulmonum motus, ſubſtantia, vaſa 305 inſenſibilitas dubia reddita 81 vlcus machina Muzelii ſanatum 527 ſucco cucumerum curatum ib.
Pulſuum praeternaturalium hiſtoria 686. ſeq.
Pupillae vtriusque oculi contractio optice declarata 578
Pupillaris oculi membrana, circa eius inuentionem controuerſia 287
Pylorus oſſeus exulceratus vomitus diuturni cauſa 256
Pyritae inter lignorum foſſilium ſtrata reperti 18

R.

Rabies canina quid ſit? 481 eius ſigna ib. eius cum variolis hominum analogia ib.
Radicatio ſingularis arborum in ſuo trunco 123
Raia, eius caudae aculei deſcriptio 472 eius ouorum et ouarii deſcriptio 519
Rana piſcis Surinamienſis 27
Rapuntii vrentis Solonienſis effectus 659
Raulin, Ioſeph. Reg. ſcient. ſocietat. Londin ſocius 166
Refrigeratio potulentorum ſine glacie 391
Reichardsrothenſis aquae medicatae diſquiſitio 533
Renes, horum et vteri peculiares laeſiones 522 circa hos obſeruatio anatomica 650 renis atque vreteris vnici in homine reperti obſeruatio 268
Reſpirationis mechaniſmus et vſus 67 ſeqq.

Rigiditas manuum a frequenti filorum aeneorum tractatione 41
Roederer, Io. Geo. obitus 172
Roſarum tincturae vſus in morbo pectoris cum humorum fluxione 56
Rothomagenſis acad. ſcient. artiumque theſis et praemium ad ann. 1764 et 1766. 551 ſeq.
Ruſſel, Rich. Diſſertation on the uſe of Sea Water in the diſeaſes of Glands 676

S.

Sachſii, Io. Iac. memoria 172
Sal antepilepticus Weismanni quid? eiusque vſus 247
ſalia mineralia vegetationem non promouent 150
Sanches, Ant. Riber. Acad. ſcient. Petropol. membrum honorarium confirmatum 554
Sandaracha veterum quid? 700 ſandaracinus puteus Philoſtrati ib.
Sanguinis, globulorum diuerſitas 328 figura 526 ad caput tendentis menſura et ratio 332 aſinini vſus in melancholia 534 ſanguis albus ſcarifatione eductus 534
Sanguiſugae ex ſympathia menſtruatae 55
Sapatillae granorum in colica nephritica effectus ſalutares 265
Sarcoceles curatio 655
de Sauſſure, Horat. Bened. Phyſ. atque Matheſ. Prof. publ. Geneuenſis 167
Scabies ope gummi ex arbore pruni in aceto ſoluti ſanata 57
Schaarſchmidt, Aug. de agro et fonte Freyenwaldenſi 50
Schaeffer, Iac. Chriſt. Piſcium Bauarico-Ratisbonenſium pentas 272 Botanica expeditior 279 ab Elect. Palatino collectione numismatum donatus 555
Schlettwein, Io. Aug., a Reg. ſcient. ſocietate Gotting. duo praemia reportauit 717
Schmiedel, Caſim. Chriſt. Ser. March. Brandenb. Onolsbac. Archiater 168
Schraitſer, piſcis deſcriptio 277
Schreber, Dan. Gottfr. Oeconomiae Prof. Lipſ. 718
Schroeder, Phil. Geo. Med. et Anat. Prof. Ord. Gotting. 717
Schulz, Dav. Inträdes tal om Barns Skötſel i gemen 412
Scirrhus, pulmonum, eius ſigna 61 vteri, eius cauſae et curatio 221 inteſtinorum inueteratus belladonna curatus 258
Scleroticae oculi tunicae deſcriptio 295

Scoolo, Iac. Med. Practicae Prof. Publ. Primar. Patav. 254
Scrotum ab aneuryſmate arteriae ſpermaticae ſcirrhoſum factum 649
Seminatio, circa eam monita 153
Seminum, vis intrinſeca multiplicatiua 143. quatenus arte promouenda 150 ex eorum differentia methodus ſtabilienda 626
Senſibilitas partium humani corporis, circa hanc difficultates 76 ſeqq.
Senſorium commune ſedes animae 341
Senſus quid? 335 exercetur per neruos ib. ſeqq.
Seta paluſtris 50
Shaw, Petr. obitus 171
Sinuum cerebri vtilitas 333
Smellie, Guil. obitus 171
Solani furioſi effectus 248
Speculorum vſtoriorum emendatio 577
Spirituum animalium, materies ſ. natura 339 ſeq. motus quotuplex? 341
Squali ex rufo varii, pinna ani media inter anum et caudam pinnatam, ouorum deſcriptio 519
Squamarum piſcium varietas et vſus 312
Squillae marinae, circa easdem obſeruationes 472
Stellae marinae, ad littus Ariminenſe reperiundae 46 harum inceſſus 49
Stenius, Iac. ab Acad. Reg. Scient. Holmienſi praemium reportauit 355 ſeq.
Stoerk, Ant. Libellus II in quo confirmatur: cicutam non ſolum vſu interno tutiſſime exhiberi, cet. 230 ſupplementum neceſſarium de cicuta 236 Libellus quo demonſtratur: Stramonium, Hyoſciamum, Aconitum non ſolum tuto poſſe exhiberi vſu interno etc. 237
Stramonium, huius extracti effectus ſalutares 238
Succini verſus nitrum relatio 704
Sudor picardinus 493 ſeq. huius curatio 494 ſeq.
Suecicae acad. Reg. ſcient. acta ann. 1760 Vol. XXI. 193
Sulzer, I. H. *Die Kennzeichen der Inſekten* 447
van Swieten, Gerard. imago in ſui honorem in auditorio acad. erecta 555
Syngeneſiae plantae characteres 535.
Syrinx, zoophytorum genus 513

T.

Tabani, inſecti origo 210
Taberg, montis Smolandiae eiusque ferri fodinarum deſcriptio 193
Tactus organi deſcriptio 301

Taeniae origo, ſigna et curatio 202 ſeqq.
Tartari emetici vſus in hydrope aſcite 267
Tellina faſciata bicauda, concha 49
Telluris ſtructurae phaenomena 619 ſeqq. horum phaenomenorum hypotheſes 623 ſeqq.
Temperamenta dignoſcendi tempus et ſigna 633
Tendinum, inſenſibilitas, circa eam difficultates 76 ſeqq. harum ſolutiones 86. 94. disruptio, ſuper hac obſeruatio 130. ſtructura et natura 343
Terra, quatenus vegetationem promouet 145. ex animalibus acquiſita, circa hanc experimenta 205 ſq. calcarea ex plantis, animalibus et mineralibus producta, eiusque varietas 207. ex aqua parata, circa eius naturam experimenta 194 ſq. ex vegetabilibus producta, circa hanc experimenta 200 ſq. terrarum mixturae ad fertilitatem conferunt 152. has inſtituendi modus ib. terrae motuum cauſſa et phaenomena 25 ſq. 64 ſq. motus in Syria 22
Teſtium, in foetu ſtatus eorumque deſcenſus 288 ſq. vaſorum iniectio horumque inuentio controuerſa 282 ſq.
Tethyum, zoophytorum genus 517
Tetrahit Gerardi, nouum plantae genus 405
Thermometri metallici deſcriptio et vſus 32
Thoracum noxa in puerperis 414
Thorax, ex eius percuſſione variis in locis orta ſonorum diuerſitas exhibet ſignum morborum 58 ſeq.
Thuringiae montium deſcriptio 697
Tibiae amputatae prolongatio peculiaris 528
Tigridis deſcriptio et hiſtoria naturalis 452. 457 ſq.
Tiliae ſingularis in ſuo trunco radicatio 123
Timony, Antoine, Diſſ. ſur l'inoculation de la petite verole 225. Diſſ. ſur les Bains des Orientaux 228
Tralles, Balth. Lud. uſus opii ſalubris et noxius in morborum medela Sect. IV. 107
Transactiones philoſophicæ Vol. LI. Pars II. 13
Tremoris corporis vniuerſalis curatio 261
Trepanationis, vſus ad ſanandam exulcerationem et cariem tibiae 132 ſeq. repetitae vtilitas 136
Triller, Dan. Wilh. Diſſ. de morte ſubita ex nimio violarum odore oborta 159
Trochitarum deſcriptio et ſpecies 321 ſq.

Tubiporae maris albi indigenae deſcriptio 583
Tubuli vermiculares marini, cornua ammonis referentia 696
Tumoris, inſignis exſtirpatio 270. in orbita exſtirpatio 272. in fornice palati exſtirpatio 650. ſuper mammam dextram ſiti exſtirpatio 661
Tunquinenſis pulueris vſus in mania 711
Turpethi mineralis vſus in hydrophobia 480. 484. 487

V.

Vandermonde, Car. Auguſtin. vita et obitus 169. Journal de medecine, chirurgie pharmacie cet. Tom. XI. et XII. 243. T. XIII. et XIV. 644
Variolarum, naturalium artificialibus ſuperuenientium caſus 227. eruptio balneis adiuta 644. inoculatio vid. Inoculatio.
Vegetabilium principia chemice disquiſita 140
Vegetatio, plantarum quid? 142. eius principia ib. chymica, quae fit ope camphorae 400 ſq.
Venae medinenſis curatio 261
Venae, earundem irritabilitas in dubium vocata 82. eas anguſtiores inprimis cutaneas oſtendendi ratio 106
Venaeſectionis reiteratae, vſus in aſcite 243. in morbis acutis grauidarum 661
Venenis aſſumtis defunctorum ſectio 693
Ventriculi, magni deſcriptio 533. in duas partes diuiſi obſeruatio 708
Verbeſinae, Hebenſtreitii deſcriptio 587
Verhandelingen uitgegeven door de Hollandſe Maatſchappye der Weetenſchappen te Harlem V Deel 120
Vermium inteſtinorum cauſſae et curatio 202 ſqq.
Veronicae vſus in febre tertiana 531
Veſiculae aereae poſt lapſum praegreſſum in cute ortae 264
Veſtimentorum infantilium et puerilium ratio 414 ſq. 631
Vinadienſes thermae, harum deſcriptio et vſus 34
Violarum nimius odor mortis cauſſa 159 ſeq.
Viſci betulini examen chymicum 702
Viſus, vitium peculiare 526. an ſine lente cryſtallina? 530
Vitrum an transmittat materiem electricam? 37
Vnciae a tigride et pardo differentia 458
Vomicae ichoroſae ſigna 61 ſeq. purulentae clauſae ſigna 62

Vomitus diuturni cauſſa et curatio 256. 323. cruenti ſequelae 647
Vrinae retentio a verme villoſo 263
Vrinariae veſicae ſtructura praeternaturalis obſeruata 324
Vteri appendices venoſae 215. vaſcula vermicularia ib. inflammatio 220. gangræna et ſphacelus ib. abſceſſus 220 ſq. vlcus 221. ſcirrhus ib. ſteatoma et ſarcoma 222. cancer eiusque cura 222. hydrops ib. tympanites 223. deſcenſus ſ. prolapſus ib. prolapſus ex terrore conſpecti muris orto curatio 56. oſſei facti obſeruatio 255. vteri clauſi obſeruatio 533. duplicis obſeruatio 709. ad eum ſuffulciendum inſtrumentum nouum 127. vagina, extrinſecus penitus occluſa, reſecta et ſanata 134. vteri et renum peculiares laeſiones 522
Vulneris contemplatio et ſanatio 497 ſq. ſymptomata 499. per ſclopetum fortius terrae impactum, pectori inflicti curatio 249 ſq. ſymptomata a peregrino corpore ad 14 annos ei inhaerente orta 255. variis ſymptomatibus ſtipati hiſtoria 648

W.

Wagler, Car. Gottlieb. ab Acad. reg. ſcient. Gotting. praemium accepit 355
Wallerius, Jo. Gottſch. Agriculturae fundamenta chemica 139
Weiſſenborn, Frid. Guil. ab Acad. Reg. ſcient. *Gotting.* praemium accepit 354
Willich, Chriſt. Lud. de plantis quibusdam obſeruationes 351
Wrisberg, Henr. Aug. ab Acad. Reg. Scient. Gotting. praemium reportavit 355

Z.

Zibethici animalis deſcriptio eiusque differentia ab animali moſchifero 464. 466
Zinci vſus ad parandum thermometrum 32
Zoophyta petrefacta quid? 321, zoophyti marini e coralliorum genere hiſtoria 582 ſeq.

Emendanda.

Pag. 20. lin. 16. uedius lege medius. p. 21. l. 10. elixir proprietatis lege elixir vitrioli l. 15 loco proprietatis lege vitrioli. p. 30. l. 16. corroſiua l. corroſiuas. p. 53. l. aguam l. aquae p. 58 l. 2. cognoſuntur l. cognoſcuntur. p. 60. l. 29. patefcaiendis l. patefaciendis p. 66. l. 4. hydragyri l. hydrargyri. p. 93. l. 73. fruſta l. fruſtra. p. 97. l. vlt. varolarum l. variolarum. p. 101. l. 26. poſt 1762. add. 4to. p. 106. lin. 7. poſt pl. 2½ add. 4to. p. 120. l. 15. poſt 1760. add. 8vo. p. 146. l. 8. vegetarionem l. vegetationem. p. 181. l. 23. Giovanni l. Ginanni. p. 194. l. 13. nimis l. minus. p. 207. l. vlt. maximum l. minimum. p. 244. l. 30. nonuullis l. nonnullis. l. 31. Mateau l. Morteau. p. 255. l. 29. ſcirroſa l. ſcirrhoſa. p. 260. l. 8. ceaſſrunt l. ceſſarunt. 283. l. vlt. queaut l. queant. p. 290. l. 21. poſt 1761. add. 4to. p. 292. l. 9 Rcgiae l. Regiae. p. 310. l 11. poſt 1761. c. Ind. add. 4to. p. 353. l. 14. ob lege ab. lin. 26. ſcripſit l. ſcripſerit. p. 354. l. 28. erat l. eſſet. p. 406. l. 26. ſthaecadum l. ſtaechadum. p. 418. l. 17. poſt 1762. add. 4to. p. 444. l. 2. peuitus l. penitus. p. 468. l. 8. poſt 1762. adde 4to. p. 486. l. 10. fuerit l. fuerint. p. 584. l. 7. imperbis l. imberbis. p. 612. l. 11. poſt 1762. adde 4to. p. 624. l. 6. Leignitius l. Leibnitius. p. 631. l. 31. aſſatam l. aſſam. p. 640. l. penult. edanem l. eandem. p. 687. l. 13. poſt 1762. add. fol.